UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 10 29 07 10 014 2

HJ
1286
S83

Sūdī, Süleymān
Defter-i muḳteṣid.
Tab. 2

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/defterimuktesid00sudi

Sūdī, Süleyman, d. 1896

دفتر مقتصد

ازمنهٔ قدیمه‌دن بو آنه قدر امور مالیهٔ دولت علیهٔ عثمانیه‌نك منابع
صدوریله صورت جریانی وبوكا متفرع معلومات تاریخیه وفنیه‌یی جامعدر

Defter-i muktesid

مؤلفی

مجلس مالیه اعضاسندن

سلیمان سودی

برنجی جلد

طبع ثانی

معارف نظارت جلیله‌سنك رخصتیله طبع اولنمشدر

استانبول

(آرتین آسادوریان) شركت مرتبیه مطبعه‌سی — باب عالی جاده‌سنده نومرو ۵۲

۱۳۰۷

HJ
1286
S83

(آ. آصادوریان) شرکت مرتبیه‌سی مطبعه وکتبخانه‌سی
استانبول — باب عالی جاده‌سنده نومرو ۵۲

LIBRARY
DEC 6 1965
UNIVERSITY OF TORONTO

1028047

مقدمه

١٢٥٥ سنهٔ مالیه‌سنده تشکیل اولنان دائرهٔ امور مالیه‌نك بشنجی دور انقلاب داخلیسیکه ١٢٩٦ سنهٔ مالیه‌سندن ١٣٠٢ سنهٔ مالیه‌سی نهایتنه دکین یدی سنه‌لك برمدتدن عبارت اوله‌جغی معلومدر . اشبو مدتك همان بش سنه‌دن زیاده‌سی ملغا واردات ادارهٔ عمومیه‌سی مدیریت ومحاسبه‌جیلك وظیفهٔ مهمه‌سی من غیر استحقاق عهدهٔ عاجزانه‌مده اوله‌رق کذران ایتمش شو مدتك قسم اخیرنده یعنی شورای امور مالیه‌نك لغویله انجمن امور مالیه‌نك بتکرار شکل سابقنی الدیغی زمان، خزینه‌ده تشکیل اولنان امتحان مأمورین مالیه قومیسیونی ریاستی دخی عهدهٔ عاجزانه‌مه احاله ایدلمش ایدی .

ارقداشلرمك انضمام معاونتیله وبهر سنهٔ مالیه ابتدالرنده تبدیل وتغییر اولنمق شرائطیله غایت ساده اولمق اوزره ترتیب وتنظیم ایدیلان امتحان پروغرامی موجبنجه مأمورین مالیه سلکنه داخل اوله‌جقلرك امتحانلرینه باشلاندیغی صره‌ده

كندولرينه باقرعه اصابت وترتب ايدن سؤالره قارشو اكثريسى طرفلرندن ويرلمش اولان جوابلر ؛ غايتله دوزكون وموافق دوشديكى ومذكور پروغرامك مندرجاتى خارجنده و برتجربه مقامنده اولەرق بونلره دها بعض سؤاللر ايراد ايدلدكده، النان جوابلر اولكيلره نسبتله اول درجه‌لرده دوزكون و موافق اولمديغى دفعات ايله كورلمش، شو تخالف ومباينتك، پروغرامده مندرج اسئلەنك جوابلرى الده بولنان دستورلرده مندمج اولديغندن، انلره مراجعتله ازبره الدقدنصكره امتحان دائره‌سنه كيرملرندن، ذكر اولنان پروغرام خارجنده ايراد ايديلان سؤالره ويريله‌جك جوابلرك يرلرينيده خارجده بوله مامالرندن، ياخود سؤاللرك بو جهتلريله توغل ايتمامش اولملرندن، نشأت ايلمش اولديغى اكلاشلمشدر.

شو حالاره سببيت ويرن اسبابك باشليجه‌سى، شمدى يه‌قدر امور ماليه حقنده منتظم براثرك عدم وجودندن تولد ايتمشدر.

اشته شو احواله برنتيجه ويرلمسيده؛ احوال ماليه‌مزه عائد بالجمله اصول وفروعك جمع وتلفيقيله برابر بيلنمسى الزم اولان بعض خواص حسابيه‌نك اضافه وتلحيقيله حاصل اوله‌جغنى تيقن

ایلمش، بو دخی کوچ بر مسئله اولدیغندن اجراسی وظیفه‌سنی کندی کندیمه درعهده ایتمش، ناشر علوم و معارف و ناهیٔ اسراف مصارف اولان ذات قدسیت صفات حضرت پادشاهی ظل ظلیلنده آن بآن چوغالمقده بولنان درلو درلو آثاره بر علاوهٔ ناچیزه اولمق اوزره تفرقه مقامنده اوله‌رق اولجه قامه المش اولدیغم مسوداتی عادتا بر کتاب شکلنه قویمغی واستحصال ایده‌جکم رخصت رسمیه اوزرینه جلد جلد باصدیرمغی مناسب بولمش اولدیغمدن اولوجهله دوامه باشلامش ایدم.

ممکن اولدیغی مرتبه‌ده مختصر وفقط جامع ومفید اولمسی مقصد ومطالعه‌سیله تألیف واملاسنه باشلانلمش اولان اشبو اثر ناچیزك ایچنه کیروب بولنه‌دوام ایلدیکمده برچوق نقصانلره تصادف ایلدم. کتاب ایچون شوده لازم، بوده لازم کبی فکرلردن ذهنمی کیرو اله‌مدیغمدن، دها برچوق شیلرك تدارکنه مجبور اولدم. ظن وتخمین ایلدیکمه کوره بواثر یوزفورمه‌یی تجاوز ایتمك اوزره طقوز جلد اوله‌جقدر. واقعا اثر مذکورك تمامنی میدانه کتورمکه هنوز موفق اوله‌مدیسه‌مده ذاتاً بناسنك چاتیسنی المش ولوازمنی دخی حاضرلامش بولندیغم کبی دردنجی جلدینی یازمقده بولدیغمدن فقط

ختامه ایرمسی دعاسنی عون و عنایت باریدن تمنی ایده‌رك الدیغم رخصت رسمیه اوزرینه طبع ونشر ایتدیرمکه مباشرت ایلدم .

کتابك صورت تحریر وترتیبنه کانجه؛ امور مالیه‌یه وقوفی اولانلرجه معلومدرکه، بزده طرح و تحصیل تکالیف وتنظیم وترتیب ابواب مصارف خصوصلری؛ اساساً کتب فقهیه‌دن مستخرج برطاقم اصول وقواعده مربوط ومنتسبین امور مالیه‌نك بدایت احوالده اشبو اصول و قواعدك اصللرینه کسب وقوف ایتملری ایسه کتب مذکوره‌نك بوکا دائر اولان بابلرینی لایقیله مطالعه ایده‌رك تطبیقاتنی آکا کوره اجرایه منوط اولوب. حالبوکه حد وپایانی اولمیان کتب فقهیه‌یی تدارك ایدوبده یرلرینی بولمق وآکا کوره مطالعه ایلمك پکده قولای برشیئ اولمدیغنه بناءً ، کتابی نظر مطالعه‌یه آله‌جق اولان ذواتی هم بو درلو کلفتلردن وارسته قیلمق وهمده بر معلومات ابتدائیه حاصل ایدوب ذهنلرینی آچمق ایچون جلد اولك جزؤ اولی صحیفه‌لرینك کافه‌سنی مسائل مبحوثه‌یه عائد اولمق اوزره کتب فقهیه‌ده مندرج اولان الك باشلی اصول وقواعدك تمهیداتیله توشیح وتزیین ایلدکدنصکره، جزؤ ثانیسیله ماباقیسنی عموم

بودجه‌لرمزده مندمج اولان کافهٔ واردات ومصارفمزك حائز
اولدیغی اهمیتلری درجه‌لرنده بر طاقم ابواب وفصوله تقسیم ایله
اولا هر بابك احوال تاریخیه‌لرینی، ثانیاً ماهیت ذاتیه‌لرینی. ثالثاً
خصوصات تحصیلیه وتوزیعه‌لرینی، ایجاب احواله کوره کاه
مختصر، وکاه مفصل، یازمقله برابر خارجده کوریلوب مقصده
مناسبتی ظاهر اولان بعض معلومات مهمه‌یی‌ده بونلرك صره‌سنه
علاوه ایلدم. شویله‌که:

مثلا بزده اغنام رسمی نامیله چارپا حیوانات اوزرینه
موضوع اولان تکلیف. نه درلو حساب وقاعده اوزرینه
مطروحدر؛ بو تکلیفك اسکی زمانلرده ونه وقتلرده کیملر
طرفندن وشمدیکی زمانلرده‌هانکی‌دها،ورلو جانبلرندن آلنه‌کامشدر.
تکلیف مبحوث‌عنه قدیم‌میدر، یوقسه حادث‌میدر. حادث ایسه
احداثنه کیملر دلالت ایلمشدر. بعد الاحداث وقتدن وقته
وزماندن زمانه نه درلو شکل وقیافتلره کیرمشدر. بالفرض
حیوانات مذکوره‌نك ایچنده تکلیفدن مستثنا طوتیلان
انواعی وار ایسه نه سببله استثنا ایدلمشدر. ایشته بورالرینك
و بونلره مماثل موضوعاتك تاریخ اجمالیسنی بسط وتمهید

ایلدکدنصکره. فی زمانـنه هذا تکلیف مذکورك کیملر معرفتیله تحصـیل قلنمق لازمکله‌جکـنه دائر اولان وبر مال مأمورینـه کوره بیلنمسی الزم بولنان اصول وقواعدی مختصراً ذکر وبیان وبو فصـلی بتوردیکم آنده‌ده دیکر فصـله نقل کلام ایلدم. کتاب مذکور بزه کوره نوزاد براثر وبو اثرك اختراع وایجادی فکریده ابتـدا نفس عاجزیده حاصـل اولدیغی جهتـله بوکبی نوزمین بر شـیئك اول امرده نواقصـدن خالی اوله‌میـه‌جغیده قضایای مسلمه‌دن بولندیغندن. بوخصوصده افتخار ایتمك شویله طورسـون مسوده‌سنی تبییض ایلدکدنصکره صحایفنی بتکرار کوزدن کچیردکجه برچوق نقصانلری کوزه چارپدیغندن. کندی کندیمه شرمسـار اولمقده ایسـه‌مده. زیر حمـایهٔ فیض وایهٔ حضرت پادشـاهیده بولنان مکتب ملکیهٔ شاهانه‌ده یتشـوب سنه‌دن سـنه‌یه چوغالمقده بولنـان کنجلریمزك بولوب اکمال ایده‌بیله‌جکاری حقنـده‌کی امیدلرم پك قوی اولدیغنـدن. اثر مذکوری قصـورلی اوله‌رق موقع انتشـاره وضعه جرأت‌یاب اولدم.

اثرك دهـا مکمل اولمسی امل مخصوصیله شـوراسنی دخی

عرض واخطاره مجبور قالدم كه : كتابی مطالعه‌یه رغبت بیوره‌جق ذوات كرام، یا بر نسیان سائقه‌سیله ویاخود وقوفسزلق سببیله خارجده قالمش اولان قواعد مهمه ومسائل لازمه‌یی درخاطر ایدوبده صحیفه رقملرینی اشارت ایدرك كیفیتی طرف عاجزانه‌مه تبلیغ واخطاره رغبت بیورررلر ایسه، كندولرینه عرض تشكرله برابر بو مقوله اخطاراتی جمع ایلدكدنصكره كوستریلان محلاره بعبارتها درج ایله كتابی ایكنجی دفعه اوله‌رق طبع ایتدیره‌رك بتكرار نشرینه سعی وغیرت ایده‌جكمی شمدیدن درعهده ایلرم . وباالله التوفیق

فی غرهٔ جماذی الاخر سنه ١٣٠٦

اسرائیل تجارندن قورص
زاده‌لر حفیدی غلطه‌لی
سلیمان سودی

جزؤ اول

باب اول

اقتصاد

فصل اول

اقتصاد کلمه‌سنك . معناسی . موضوعی . محمولی .

جمع وتلفیق ایتمك صدنده بولندیغمز کتابك اسمنه «دفتر[*]مقتصد» دینلمش وبونام دخی برترکیب اضافیدن عبارت بولنمش اولدیغندن، صدده کیرمزدن اول «دفتر» کلمه‌سنك مضاف اولدیغی «مقتصد» کلمه‌سنك مصدری بولنان «اقتصاد» کلمه‌سنده وعلی الخصوص بونك معنای لغویسیله اصطلاحیسندن برمقدار بحث ایتمه‌مز لازم کلیر .

معلوم اوله‌که «اقتصاد» لغتده عدل وداد اوزره اولمق، اصطلاحده حفظ وحمایهٔ مالیات، حسن ادارهٔ معاملات، تدبیر وترتیب، تنسیق وتدقیق قیود ومحاسبات کبی پك واسع معنالری شامل بولنمق حسبیله، جمع

[*] دفتر دنیلان نسنه . مکتوب وحساب کبی . جمعی دفاتر کلیر .

وترتيبی صددنده اولدیغمز اصول وقواعدك هیئت مجموعه‌سنه «دفتر مقتصد» دیمكلكمز؛ مذكور «اقتصاد» كلمه‌سنك «علم ادارهٔ امور مالیه» یاخود «فن تدبیر معاملات مالیه» كبی تتابع اضافاتی موجب اولان تعبیرات ایله تعریف وتوصیف اولنه‌جق بر علم مقابلنه موضوع بر لغت اولدیغنه قناعت حاصل ایتمش وهر نه‌قدر لسان مالیده شمدی‌یه قدر استعمال اولنمامش ایدیسه‌ده معناجه مقصده پك مطابق دوشدیكنی كورمش وبوندن بویله استعمالنی مقام و زمانه مناسب عد ایتمش اولدیغمزدن نشأت ایدر . شو تسمیه‌ده اصابتمز رهین تصدیق اولور ایسه «علم اقتصاد»ه منتسب اولنلره «مقتصد» دینیله‌جكنده شبهه قالمیه‌جغندن، كتابك نامنده «دفتر مقتصد» دیمكلكمز پك یراشیر .

«علم ثروت ملل» علوم سیاسیه واخلاقیه‌دن مشتق اولدیغی كبی «علم اقتصاد» دخی علوم سیاسیه‌دن مشتق ایسه‌ده، بینلرنده عموم وخصوص من‌وجه ویاخود حق تقدم وحق تأخر كبی بر چوق فرقلر واردر . شویله‌كه: «علم ثروت ملل» قائم بذاته اولمق لازم كلیر ایسه «علم اقتصاد مطلقا قائم بغیره اولمق ایجاب ایدر. یعنی «علم ثروت ملل» نفس الامرده افعال واعمال لازمه‌دن اولدیغی فرض وتقدیر اولنه‌جق اولور ایسه «علم اقتصاد» دخی افعال واعمال متعدیه‌دن اولمقلغی تسلیم اولنمق ایجاب ایدر .

بو تقدیراته كوره «علم ثروت ملل» كندی منتسبلرینك فی‌الجمله منافع وسعادت حال وشانلرینی ناقل وباحث بر علم اولمش اولوب «فن اقتصاد» ایسه كندی منتسبلریله برابر ایچنده یشادیغی دولت وملتك بالجمله سعادت احوالنی جاذب وجالب اولان بر علم اولمش اولور .

بناءً علیه هر بر «علم اقتصاد» اصحابی مقتصد اوله‌بیلورسه‌ده، هر بر «علم ثروت ملل» اصحابی مقتصد اولمز .

«علم ثروت ملل» افراد بشرك منافع ماديه‌سنى اداره ايدن قوانين طبيعيه‌نك ايجاد واختراعنه كيريشمكسزين يالكز منافع مذكوره‌يى كشف واثبات ايدرسه‌ده «علم اقتصاد» بونكله قانع اولميوب جمعيت بشريه‌نك محتاج اولديغى كافهٔ منافع ماديه ومعنويه‌نك رايكانلغنه الزم اولان اصول وقوانينى هم ايجاد واختراع ايلر وهمده اشبو اصول وقوانينى متوالياً ومتمادياً تحرى وتتبع وترغيب وتعقيب ايدرك هيئت مجموعهٔ دولتك كامرانلغنه خدمت ايدر . ايمدى هر بر علمك تعريف وموضوع وغايت وفائده‌سى اولديغى كبى «علم اقتصاد» ك دخى موضوع وغايت وفائده‌سى واردر . «علم اقتصاد» ك :

موضوعى — لسان شريعتده بيت‌المال ولسان سياستده «خزينه» واوروپا لسانلرينك همان كافه‌سنده «فينانس» [٢] دينيلان صندوق دولتدر.

تعريفى — اشبو «خزينه»يه كيروب چيقه‌جق اولان اموالك صورت جمع وجلبيله ماوضع لهلرينه صرفى حقنده مرعى وجارى اولان اصول وقواعدك كيفيات ضبط وحفظنى ولدى‌الاقتضا اداه واحكامنك احوالنى بيان ايتمكدر .

غايتى — اموال متحصله‌نك حسابلرينى اوقات وازمان معينه‌لرنده لازم‌كلان محللره اعطا ايدوب برائتنى اثبات ايلمك ومقابلنده نائل مكافات اولمقدر .

---

[٢] «فينانس Finances» كلمه‌سى ازمنهٔ عتيقه‌ده تحميل قلنان بر انغايه‌يى دفع ارائه ايتمك ايچون قراللر صندغنه تسليمه مجبور طوتيلان اقچه‌لره اطلاق اولنوب، ازمنهٔ متأخره‌ده ايسه هم اقچه‌يه وهم واردات دولته وهمده علم ادارهٔ ماليه‌يه دينلديكى كبى «فينانسيه Financier» كلمه‌سى دخى ازمنهٔ عتيقه‌ده قراللر املاكنك اداره‌سنه مأمور اولنلره اطلاق اولنوب شمديلرده ايسه مهرهٔ ماليه‌دن اولنلرله تشبثات وتأسيسات جسيمهٔ صرافيه‌ده بولنان سرمايه دارانه اطلاق اولنور.

فائده‌سی — تکالیف موضوعه‌یی مکلفیندن سرعت وسهولتله تحصیلی جهتلرنجه ملکه ورسوخ پیدا ایلمکدر .

شو توصیفاته کوره مقتصد اولنلر یعنی «علم اقتصاد»ه منتسب بولنانلر هم محاسبیندن وهمده سیاسیوندن اولملری لازمکلوب، ایلریده کوریله‌جکی اوزره بزده تکالیفك اکثریسی اساساً شرع شریفه تطبیقاً وضع اولندیغی کبی بونك اخذ وصرفی دخی ینه شرع شریفه توفیقاً مجاز طوتلمش اولدیغندن بزده مقتصد اولمق ایچون بر وظیفه‌دها واردرکه: اوده ولو جزئی اولسون علم فقهه آشنا اولمقدر .

﴿ فصل ثانی ﴾

علم اقتصادك طبیعتی . ماده‌لری .

«علم اقتصاد» خزینه‌نك اداره‌سنه مقتضی اولان اصول وقوانینی طبایع اشیاده جستجو ایله اولا، تکالیفی ثروت ملل اوزرندن آز بر مصرفله بالتحصیل خزینه‌یه توصیلی طریقلرینی ارائه ایدر. ثانیاً، مبالغ مستحصله‌یی حکومتك اللرینه تسلیم ایلدکدنصکره مصالح عمومیه‌یی تنظیم وتسویه ایتدیرر.

طبایع اشیاده موجود اولوب «علم اقتصاد» لك علانیته وضعنی توصیه ایلدیکی اصول وقوانین: بر آدمك دیکر بر آدمه ساده‌جه تملیه ایتدیردیکی اصول وقواعددن عبارت اولمیوب، بلکه دنیاده کافهٔ اشیایه جناب حقك احسان ایلدیکی مشیت ازلیه‌یی دخی تجسس وتعلیمات وتنبیهات متخالفه‌یی یالکز جزئی وکلی بر ترصد ایله‌ده اکتفا ایتمیوب. بلکه بونلر اوزرینه

طریان ایدن علل واسبابی دخی بر سلسلهٔ متمادیه ایله تحری ایتدیرر . ینه یالکز مرعی وجاری اصول وقوانینك اجراسی احکامیله قانع اولمیوب بلکه کشف واختراع قوانین مزیتنی حائز اولور .

«خزینه» لغتده مال‌قونیلان محله دینلیر ایسه‌ده «علم اقتصاد» لساننده اشبو معنی بر قاتدها توسع ایدرك «بودجه» [١] دینیلان دفترده مرقم اولوب ویرکولردنمی ویاسائر کونه منابعدنمی ویاخود نقدآمی ویاعوائد صورتیله‌می حصوله کلدیکنه اصلا مداخله ایتمکسزین اخذ واستعمال اولنان هر بر نوع مبالغ ایله سائر کونه ذیقیمتك مجمعی اولمش اولور .

اکر جسم دولت جماداتدن عبارت اولان هر بردرلو اشیای نفیسه وخصوصیه‌یی جمع وتدارك ایدرك بونلری کندو حاللرنده براقدیغی حالده یالکز ترتیب وتنظیمیله اوغراشان وهویت ذاتیه‌لرینی حسن حمایه ایله مقدار واعدادینی تکثیره چالیشان تزینات واحتشامات مراقلیسی بر آدم کبی ملاحظه اولنور ایسه «خزینه» دخی ملیونلرجه مخلوقات وموجوداتدن چیقوب حکومت اللرنده تمرکز ایدن وبعده احتیاجاته کوره توزیع وتقسیم اولنان اجزای ذی حیاتیهٔ مالانهایه‌نك مرکز ومجمعی اولدیغنه حکم اولنمق ایجاب ایدر .

لسان «علم اقتصاد» ده «مصرف» کلمه‌سی واردات کلمه‌سندن دها زیاده معنیداردر؛ زیرا مذکور مصرف کلمه‌سنك تحتنده ویرکولرك دوش اهالی‌یه تحمیل ایتمکده اولدیغی بار ثقیل معناسیده مستتردر .

یعنی کرك طوغریدن طوغری‌یه اولسون، کرکسه طولاییسیله

---

[١] «بودجه Budget» انکلیزجه‌در . ایجاد استعمالنك باشلانغیجی‌ده انکلتره‌در. شویله‌که: اسکی زمانلرده انکلتره‌ده مالیهٔ ناظرلری واردات ومصارفاته عائد حسابلرك اوراق وسندات مثبته‌لرینی مشین بر طوربه‌یه وضع ایدرك پارلمنتو حضورینه تقدیم ایلدیکندن ناشی بو نام قالمش واوروپا دولتلرینه اورادن سرایت ایلمشدر.

بولنسون، يوللی يولسز، حقلی حقسز، وقوعی، معتادی، جبری، طيب خاطری، محصولدار، عقيم، اولەرق حكومته قارشو اهالی طرفندن ظهوره كتوريلان هردرلو فداكارلقلرك متضمن اولديغی معنالر اشبو كلمەنك تحتنده مندرجدر.

«ثروت مليه» تعبيری عمومك طوپدن مالك وياخود بعض اشخاصك منفرداً ومجاناً نائل اولديغی هر نوع اشيای ذيقيماتی جامعدر.

بو تقديرجه تعبير مذكور ذی قيم اولان اشيای نادره ايله بعض كمسەلره ويرلمش اولان امتيازلره شامل اولدقدن بشقه كرك حكومتلرك وكرك بلديه دائرەلرينك متصرف اولدقلری املاك ايله مبرات خيريه ومؤسسات عموميەلرله تجارت وصنايع شركت وهيئتلرينك وتأسيسات صرافيه ايله سائر هرطاقم اصناف وخرده فروشلرك مالملكلرينه ومستعمل وغير مستعمل اولان ودردست اعمال بولنان امتعەيه وطبيعتك يتشديرديكی خام اشيا ايله حسن اداره سائقەسيله طوپلانيلان سرمايەلره ونمادار اولان هر درلو سندات وتحويلات واجرای صنايعه خدمت ايليان هر نوع آلات ايله ذهنی ويا ادبی اولەرق ميدانه قونيلان اثرلره وعرض خواهش واشتياق ايديلان انواع احتشاماته شامل اولديغی كبی علی الاطلاق فائدەدار اولان وياخود بر شخصك ويابعض اشخاصك ايشلرينه يارايان كافۀ اشيا وادواته وشوتعداد اولنان مواد خارجيه ايله برابر نوع بنی بشرك استعداد وقدرت وقوت وقابليت كبی داخلاً نائل اولديغی وديعۀ ربانيەيه دخی ثروت اطلاقی «علم ثروت ملل» قواعد اساسيەسندن اولديغی كبی دكز، كول، نهر درەلر ايله وادی، اورمان، اووه، معدنلر، يوللر، ساحل بحرده واقع صنعی وطبيعی كورفز، كوی ليمانلر وحتی دكز دالغالرينك اولاشديغی محللر دخی «علم اقتصاد» اقتضاسنجه ثروت عمومیەنك تماتندندر.

«خدمات عموميه» تعبيری افراد خلقك اتفاقيله ظهوره كلان

جمعیت مدنیه‌نك اصلاح احوالیله اشبو جمعیتك محافظه واداه‌سی مقاصدی اوزرینه ایدیلان مصرفدن کنایتدرکه: بونکله افراد خلق بر طرفدن احتیاجات ذاتیه‌لرندن بعضیلرینی فدا ایدرك دها قیمتدار اولان دیکرلرینی واول طرفدن دخی اموال شخصیه‌لرندن قسم اصغرلرینی ترك وتبرع ایلیه‌رك قسم اکبرلرینی دائما تحت امنیت وسلامتده بولندیرمش اولورلر.

خدمات عمومیه‌دن مقصد، اشیای موجوده‌یی طبایع خصوصیه‌لری اوزرینه براقمقدن عبارت اولمیوب. بلکه منافع عمومیه‌یه عائد اولدیغی حالده کرك قدرتسزلك وکرك قوتسزلك بلاسیله افراد خلقك باشلی باشنه بجره‌میه‌جکی برطاقم ماموریت وخدمتلری کوروب کوزتمك وبونلرله برابر ایفای عملیات وتهیه واستحضار لوازمات مثللو برچوق وظائفی ایفا ایتمکدر.

خدمات عمومیه دینلان شی، مدنیتك درجاتیله مملکتك طبیعتنه واهالینك افکار وسوابق احوال واطواریله اداب واخلاقنه کوره کسب انتظام ایلدیکی کبی وقتدن وقته ارجاعنده وملتدن ملته انتقالنده دخی کسب اختلاف ایلر؛ حتی بعض دولت وملتلر نزدنده پك زیاده کسب انبساط ایتدیکی کبی بعضیلر عندنده دخی یالکز محافظلق طرزنده اولمق اوزره محدود ومحصور قالیر.

مثلا: اسکی یونانیلر زماننده حکیملرله مقاولات محررلری دولتك خزینه‌سندن بسلندکلری شویله طورسون رومالیلر زماننده دخی اهالینك قسم اعظمی کندی نفقه‌لرینی ایمپراطورلرك اللرندن الدقلری تواریخ اسلافه عطف لحاظهٔ دقت اولندیغی حالده معلوم اولور.

ادراکیله مباهی اولدیغمز شو زمانلرده ایسه منافع عمومیه‌یه عائد اولمق اوزره ممالکك اشد احتیاج ایله محتاج اولدیغی دمیر یوللریله قنال

و جدوللر كشاد و احداثی و كنز مخفی اطلاقنه شایسته اولان بونجه معدنلرك اعمال و استعمالی و انهار جسیمه‌نك قابل سیر و حركت اولور بر حاله ارجاعی كبی تشبثات جسیمه‌نك سربست اوله‌رق اجراسی اكثر اوقاتده بر طاقم شركتلره مقطوعاً احاله اولنمسندن وبعض اوقاتده دخی بو مقوله تأسیسات نافعه‌نك اكمال و انشاسی بالذات دولتلر طرفندن درعهده قلنمسندن طولایی خدمات عمومیه‌نك سائر دولتلر نزدنده نصل تلقی اولندیغی، بونلرك هر سنه نشر ایلدكلری بودجه دفترلرینه باقلدیغی آنده اكلاشیلر.

كرچه بزم بودجه‌لریمزك بو قسملرنده دول سائره‌نك اختیار ایلدكلری قدر مصرفلر كوره‌میه‌جكمز دركار ایسه‌ده، الجاآت مدنیه واحتیاجات ملكیه وملیه‌نك ضروریات مبرمه‌سندن اولان بونوع تأسیسات ایچون ایلریده پك چوق مصرفلر اختیارینه مجبور اوله‌جغمز ادنی ملاحظه ایله تحقق ایدر.

لكن بو ماده‌لر پك آغر مسائلدن اولدیغی جهتله بونلردن هانكیلرینك دولتك اعانه‌سنه براغلمسی و هانكیلرینك امتیاز تحتنه ادخال ایدلمسی لازم كله‌جكنك كسدیرلمسی مشكلات اموردن كورینور.

والحاصل تأسیسات جسیمه‌دن: هانكیلرینك دولت وحكومتك عملیاتی، هانكیلرینك ملتك تطبیقات متمادیه‌سی، هانكیلرینك دولتك اداره وتفتیشات متوالیه‌سی تحتنده اوله‌رق ایشلتدیرلمسی، لزومی شمدیدن كسدیریله‌مز.

«علم حقوق» و «علم ثروت ملل» نزدلرنده كسب تمیز وتحیز ایتمش اولان «علم اقتصاد» تصورات معلومه‌یی لوحهٔ علانیت اوزرنده ترسیم و تشكیل ایلدكدن صكره، بینلرینه هیچ بركونه تفرقه دوشیرمكسزین برنجینك یاردمیله ایكنجینك اوزرنده اعمال نفوذ ایدر.

«علم حقوق» بذاته ایما ایلدیکی خصوصات نافعهٔ عمومیه‌یی دولتك نظارت و دقتیله تدارك ایتمکله برابر، ترویج مقاصده مقتضی کورینان وسائط مخصوصه‌یی دخی نقل و روایت ایلدیکی صره‌ده «علم اقتصاد» دخی کندی پاینه اولمق اوزره اشبو وسائط مخصوصه‌نه یولده تهیه و تدارك واستحصال اولنوب نوجهله ترتیب و تنظیم اولنمق و مبالغ مستحصله‌یی برچوق ضایعاته اوغراتمقسزین اصل ماوضع لهنده نه‌وجهله استعمال ایدلمك لازم کله‌جکنی حکایت ایلر.

«علم اقتصاد» نظرنده، خدمات عمومیه و تعبیر آخرله وظائف عمومیه دینیلان‌شی، حکومتك تأثیر نفوذیله بر عنوان تحتنده طوپلانوب جمعیت بشریه‌نك آرزولرینه کوره تقسیم اولنه‌کلان هیولای منفعتدر.

«علم ثروت ملل» اشیانی قیمت ذاتیه‌لری نسبتنده حفظ ایلدکدن بشقه بر طرز مطلق اوزره ثروتك نصل آرتمش اوله‌جغنی یعنی اشیانك طبایع ذاتیه‌سنه باقمقسزین و تکرار حصولنی فرق ایتمکسزین نه وجهله تزاید ایتمش اولدیغنی کوسترسه‌ده، او بر طرفدن «علم اقتصاد» دخی، خدمات عمومیه نقطهٔ نظرنده محصور قالدیغی حالده اشبو خدماتلری ایفا ایتمك ایچون خارجاً الك زیاده قابلیتلی کورینان منابع ایله اشتغال ایتمکله برابر «علم ثروت ملل» اساسلرینه نظرله‌ده اشبو منبعلرك هانکی طرزده کیملر طرفندن نه صورتله تدارك اولنمسی و تکالیفك کیملر اوزرلرینه تحمیل ایدلمسی و بو صورتلرك اختیاری حالنده نه درلو ضایعات ظهوره کلمسی یعنی یا بر حرکت معقوله‌یه متابعت و یا بر واسطهٔ عادیه و شرائط معتدله‌یه مراجعت اولنه‌رق بر استقراض عقدیله‌می یوقسه دولته راجع بعض رسوماته و یاخود عمومه عائد بعض صنایعه مراجعتله‌می اشبو ویرکونك و علی الخصوص مذکور ویرکونك وضعندن مأمول اولان مبالغك غایت محقانه صورتله نصل تحصیل اولنه‌بیله‌جکی وادیلرنده محدود قالیر.

شو تقديراته كوره «علم اقتصاد» دونوب طولاشمرق «علم ثروت ملل» ك بر شعبه‌سى مقامنه كچرسه‌ده بر ملتك ثروت وسامانى نه يولده منكشف اولمق وبوثروت وسامان سايه‌سنده ويركو ماده‌سى نه‌وجهله كسب انتظام ايلمك لازم كله‌جكنك تجربه و امتحانى ينه «علم اقتصاد» ك وظائف مخصوصه‌سى داخلنده محصور قالير.

زيرا شبهه يوقدركه الڭ كوزل بر اصول ماليه تشكيلى و سيما ثروت مليه‌نك جدياً تزايد وترقيسى ماده‌لرى، هم منابع وارداتك حسن اداره‌سندن وهمده موجود اولان نظامات و قوانينه حرمت و رعايتله برابر احكامنك حرفياً اجراسندن و بونلردن بشقه اعتبار واسطه‌سيله‌ده حرف وصنايعه كشايش ويريلمسندن وجودپذير اوله‌جغى دركار ايسه‌ده اشبو فضائل و محسناتك جمله‌سى نقلياته مقتضى كورينان طرق و معابرك حسن انتظامنه وسير سفائن ايچون الزم اولان تدابيرك ايجاد واتخاذينه والحاصل هرنوع امتعه واشياى صناعيه وتجاريه‌نك سرعت سير وحركتلرنجه مظهر تسهيلات اولمسنه وابسته‌در. بونلرله برابر «علم ثروت ملل» مطالعه‌سندن مثلا: مهندس، فلاح، ملاح، صنعتكار، فابريقه‌تور، تجار، كبيلرك استعماله مجبور اولدقلرى اصول وقاعده‌لرك هيچ بريسى استفهام اولنه‌ميه‌جغى مثللو هندسه، زراعت، هيئت. حكمت، احصا [*] وكيميا كبى علملرك دخى نظر بحثه آلنه‌ميه‌جغى دركاردر.

كذلك شبهه‌دن وارسته‌دركه بين الاهالى جايكير اولمق لازم كلان امنيت

[*] اعداد مقاديرى فرداً فرداً احصا، مقاديرى جمعاً جمعاً صايمق معناسنده‌در علم احوال مملكت معناسنده اوله‌رق السنهٔ غربيه‌ده قوللانيلان «La Statistique» استاتستيق» كلمه‌سنك خلاصهٔ معناسى مقاديرى طوپ‌طوپ صايمقدن عبارت اولديغندن علم استاتستيق «علم احصا» ديه ترجمه ايلدك. نته‌كيم مصرده دخى بويله ترجمه ايدلمكده‌در. بوندن مراديمز لغات مانيه‌يى كندى لساننمزله تفسير ايتمكدر. مكرسه مقابلنى بوله‌مامش اوله‌لم.

خصوصیه، اعتماد عمومیه، تداول مسکوکات، سرعت مبادلات، تزاید اعمالات، ترقئ مساعی وعملیات کبی خصائص ممدوحه‌نك کافه‌سی کرك ثروت ملیه وکرك احوال مالیه اوزرینه تأثیرات کلیه ایراث ایتمسیله برابر اهالی‌یی دزکهٔ حال اسف اشتمالدن درجهٔ احوال مسعدت اشتماله ایصال ایدر. شو نتیجه‌لر اکثر اوقاتده تعرفه‌لرك تبدیل وتغییرینه مراجعت ایتمکسزین و رنج و الم چکمکسزین وقارغه‌شه‌لق وقوعه کلمکسزین وجود پذیر اولورسه‌ده بو حالل «علم ثروت ملل» ایله «علم اقتصاد» لك یکدیکرلرندن اقتباس ایلدیکی اسبابدن صاییله‌مز: زیرا هر صنعت و هر معرفت کندی مصنوعات ومعمولاتنك مکملیتنی طلب وتحری‌یه کیریشمزدن اول استعمال ایده‌جکی آلات و ادواتك الك اهون فیئات ایله تدارك ایده بیلمسی طرفنه میل کلی ایله میل ایدر.

ایشته «علم اقتصاد» لك وظائفی، حدود مشروحه دائره‌سنده قالمقله برابر دولتك تکالیف و رسوماتیله مصارفنی وعلی‌الخصوص محاسبات عمومیه‌سنی احاطه ایدرکه: هیئت اجتماعیه آره‌سنده مسائل حیاتیه‌یی تولید ایلیان شیلر هپ بونلردن عبارتدر. بو شیلر ایسه نه درجه‌لرده واسع ونه قدر آغر بولندیغی وارستهٔ قید و اشارتدر.

ایمدی اشبو خصوصاتده کندی کندمزی الزام ایتمك ایچون واردات دینیلان مامللك اوزرینه حصر مطالعات ایتمه‌مز لازم کلوب واردات دیدیکمز آنده دخی کوزومزه تکالیف چارپار.

بناءً علیه تکالیف دینلدیکی آنده مکلفین لهجه‌لرنده رونما اولان علامت نفرت نره‌دن کلیر.

اشبو تکالیف، خزینهٔ دولته نصل کیرر، نصل چیقار، نقدری تحصیل وجبایت اغورنده، نه مقداری امنیت ملك ملت و محافظهٔ دولت ومملکت یولنده، صرف اولنور. طریق مدنیتده ایلروله‌مش و رفاه

وسعادت حاله نائل ومظهر اولمش اولان محللرده، نه‌دنطولایی سرعت وسهولتله تحصیل اولنورده، هنوز مدنیته نائل اولمامش اولان مملکتلرده قولایلقله تحصیل اولنه‌میوب نه ایچون سنه‌دن سنه‌یه بقایا قالیر. بونلردن اوزون اوزادی‌یه بحثلر آچمق ایجاب ایدرسه‌ده، بودرلو ابحاثه گیرشمزدن اول دولت علیهٔ عثمانیه‌ده قدیماً وحادثاً موضوع اولان تکالیف عمومیه‌نك صورت وضعلریله هویت ذاتیه‌لرندن بعض مرتبه معلومات کافیه اعطاسی لازم کلیر.

باب ثانی

تکالیف

فصل اول

تکالیفك ماهیتی . مشروع وغیرمشروع اولنلری . انواعی . درجاتی .

تکالیف، اصلاً واساساً ایکی‌یه تقسیم اولنوب بری مشروع دیکر غیر مشروع عد اولنمش، مشروع اولان قسمنه تکالیف شرعیه، غیر مشروع اولان قسمنه تکالیف عرفیه دینلمشدر .

تکالیفك شووجهله ایکی‌یه تقسیم اولنمسی ؛ فقهای کرامك تنسیباتنه مطابق وموافق ایسه‌ده، اسکی ویکی زمانلرك ارباب اقتصادی یالکز بوقدرله اکتفا ایتمیوب اشبو تقسیماتی رفته‌رفته توسیع ایلدکدنصکره نهایت شمدیکی زمانده مرعی اولان تقسیماتی قبول ایلمشلردر .

لکن اسکی زمانلرك تقسیماتی شرعشریفه، یکی زمانلرك ترتیباتی عرف وعادته، مستند اولدیغندن تقسیمات اولیه‌یی کتب فقهیه‌نك مطالعه‌سنه حصر وقصر ایدرك تقسیمات اخیره‌نك بیاننه مبادرت ایلمك پك قولای ایسه‌ده، باب اولده برنبذه بیان اولندیغی اوزره بزده اکثر تکالیفك اصل واساسی شرع شریفك احکام منیفه‌سنه مستند اولدیغنه، واصلی بیلنمدکچه فرع ایچون مباحثه‌یه طوروشمق طوغری برشی اوله‌میه‌جغی شویله طورسون، مقصد عاجزانه‌مزه‌ده مطابق دوشمیه‌جکنه بناءً، تکالیف مزبوره‌نك اول باول شرع شریفه مطابق اولان تقسیماتنی ذکر وبیان

ایلدکدن صکره اخیراً قبول اولنمش اولان اصول اوزره تقسیمات و ترتیباتك مباحثه‌سنه مبادرت ایلرز .

کتب فقهیه‌نك ترتیباتندن استخراج اولنان احواله کوره تکالیف شرعیه ؛ زکاة، عشر، خراج، جزیه، کبی درت اساسدن عبارتدر . دیکرلری بونلرك فروعاتندندر .

لسان «علم اقتصاد» ده اشبو درت اساسه «کفائت مالیه» [۱] یاخود «غرامت مالیه» [۲] دینلمشدر .

«غرامت مالیه» نك مکلفین اوزرلرینه صورت طرح وتقسیمیله طلب واخذی، کتاب وسنت واجماع امت ایله ثابت اولدیغنه، اوقات معینه ومخصوصه‌لرنده ادا وایفاسی دخی دین مبین اسلامده فرض بولندیغنه بناءً؛ کفائت مذکوره‌نك اعطا وایفاسنده تعلل کوسترلمك ومکلفینك لهجه‌لرنده علامت نفرت عارض اولمق شویله طورسون، کتم واخفاسنه بیله کمسنه طرفندن جسارت اولنه‌میه‌جغندن، مکلفینك کافه‌سی حصهٔ کفائتنی سوه سوه ویرمشلر وویرمکده بولنمشلردر . حتی محصولات ارضیه‌سنك ادراك ایتمش اولدیغنی کورمش اولان چفتجیلر «حصاد» وقتنده ؛حکومت وضابطه‌لره ویاخود حکومت وکیللرندن معدود اولوب اولری زعامت وتیمار صاحبلری دینیلان وصکره‌لری درعهده‌جی وملتزم ناملرینی آلان کوی حارس وعشارلرینه مراجعتله آنلرك اذن واجازتلرینی طلب واستحصال ایتمدکجه ویاحصهٔ میریه‌یی اول باول طرح واخراج ایلمدکجه محصوللرینك ترلالردن قالدیرلمسنه جرأت وجسارت کوسترمزلر ایدیکه: بو اعتقاد صافه الیوم بزم کویلیلریمز طرفلرندن کمال انصافله رعایت ایدلدیکی مشهوردر.

[۱] کفاة، طوارث بربیلق سوتی ویغوردی وبوکی ویباغیدی معنالرنده درکه برمحلدن آلنه‌جق مالدن کنایتدر .

[۲] غرامت، اداسی واجب ولازم اولان نسنه‌دن عبارتدر .

بر کره اوروپا تاریخلری نظر مطالعه‌دن کچیرلسون، برده تاریخ اسلام مطالعه اولنسون. صکره ده وقوعات غربیه ایله شرقیه یکدیکریله موازنه ایدلسون، کوریلورکه ملل غربیه بیننده تکالیف یوزندن انواع مظالم وتعدیات وفساد واختلالات ظهوره کلمش وبرچوق قانلر دوکلمش ونیجه دولتلر بوسببلردن طولانی رهین انقراض اولوب کیتمشدر. لکن کرك دول سالفه وکرك حکمداران سابقهٔ اسلامیه زمانلرنده تکالیف شرعیه یوزندن طولانی هیچ بر طرفدن ولوجزئی اولسون بر شکایت واقع اولمدیغی درحال تسلیم اولنه‌جغی کبی دولت علیهٔ عثمانیه تاریخلرنده دخی بعض محللر بالاستثنا بودرلو حادثه‌لره تصادف اولنه‌میه‌جغی معلوم اولور.

زمانمزده ارباب اقتصادك ارایوبده بوله‌مدیغی ویا بولوبده اجرا ایده‌مدیکی اشبو فضیلتلر وخصلتلر اسکی زمان عامل وحاکملرینك طرح تکالیف حقنده اتخاذ وابراز ایلدکلری حرکت اعتدال جویانه مسلك حق کویانه‌لرینك آثاری دکلدر. بلکه دین مبین اسلامك عناصر اسلامیه قبول وتوسلنی تلقین وتوصیه ایلدیکی شجرهٔ اعتقادك اثماریدر.

«تکالیف عرفیه» یه کلنجه بوده ایکی قسمه منقسم اولوب برینه تکالیف عادیه ویامعتاده، دیکرینه تکالیف شاقه، دینلمشدر.

«تکالیف عادیه‌نك» وضع وطرحنه جواز شرعی موجود ایسه‌ده «تکالیف شاقه» ده جواز شرعی یوقدر.

تکالیف معتاده‌نك وضع وطرحنه جواز شرعی کوسترلمسنك سبب اصلیسی فضائل جهاددرکه: بوطرز اوزره طرح وتوزیع اولنان تکالیفه لسان شریعتده (جعل) [*] دینلمشدر.

[*] (جعل) دن مراد، عمل مقابلنده التزام مالدن عبارتدرکه بوکا لسان عوامده بدل دینلور. بدل حج، بدل قضا، بومعنایه‌دز.

«جعل» ذاتاً مکروه ایکن وقت حاجات وضروریات ایچون مشروع طوتلمشدر.

فرضا؛ ادامهٔ غزا وجهاد ایچون الزم اولان اقچه‌نك بیت المالده مفقودیتی حس اولنورایسه، سفر براولانلرك غیریلرینه مراجعتله جلب مال ایدلمسنه جواز ویرلمشدرکه: بو درلو تدبیرلره مراجعت وقوعنك حجتی نبی ذیشان حضرتلرینك رضاسی یوغیکن «صفوا»نك زرهنی آلمسی وخلیفهٔ ثانی حضرت «فاروق» اعظمك غزایه کیتمینلرك آتلرینی الوب غزایه کیدنلره ویرمسی ماده‌لریدر.

معناسندن دخی اکلاشلدیغی اوزره «جعل» برتکلیف موقتدن عبارت، دها طوغریسی براعانهٔ حربیه‌دن کنایت، اولدیغی حالده اشبو تکلیف، دولت علیهٔ عثمانیه‌ده وضعی حالنده قالمیوب عادتا برتکلیف دائمی شکلنی آلمش، بوشکله افراغنه سببده هیچ برؤقتده غوائل داخلیه وخارجیه‌دن مصون اوله‌مامسی ماده‌لری اولمشدر. اسکی زمانك اصطلاحات مالیه‌سنده «امدادیهٔ سفریه» «امدادیهٔ حضریه» نامل‌رینی آلان وصورت طرح وتحصیلی «دفتر مقتصد»ك ویرکو بحثنده ذکر وبیان اولنان تکالیفك معناسی ایشته بو «جعل» معناسندن مأخوذدر.

«تکالیف شاقه» تکالیف شرعیه ومعتاده‌نك طبان طبانه ضدی اولان و «دفتر مقتصد»ك هیچ برصحیفه‌سنده موقعی اولمیان برطاقم انغاریه‌لر واکثریتله کیفی معامله‌لردن عبارتدر.

﴿ فصل ثانی ﴾

زكات . زكاتك معناسيله انواعی . ابوابی . شرائطی . مقصده تطبيقی .

« زكاة » لغتده زياده معناسنه‌در. زكاتده دنيا ايچون مال، آخرت ايچون ثواب، زياده‌لكی واردر. نته‌كيم «خذمن اموالهم صدقة تطهرهم وتزكيهم بها الخ» آيت كريمه‌سنكده معنای شريفی بوقولی مؤيددر .

آيت كريمۀ مذكوره‌ده «زكاة»ك صدقه تسميه بيورلمسنه سبب قولك عبوديتده صداقته دلالت ايلمسيدر.

«زكات»ك مشروعيت وفرضيتی «واتوالزكواةالخ» آيت كريمه‌سيله برابر « ادوا زكواةاموالكم » حديث شريفيله مثبتدر .

«زكاة» ايكی نوعدر. بری فرض، بری واجبدر. فرض اولان زكاة «زكاةالمال» واجب اولان زكاة «زكاةالرأس» دركه اوده «صدقۀفطر» در. بزم بومقامده تبيين وتطبيقی صددنده بولنه‌جغمز زكاة «زكاةالمال» در. اوته‌كينك بحثه تعلقی يوقدر .

فقهای كرام منابع زكاتی بش وجهله تقسيم ايلمشدر . وجوه مذكوره‌يه باب نامنی طاقمشلردر . اساميسی شونلردر .

ا باب السوائم

ب باب الفضة والذهب والعروض

ح باب العاشر

د باب الزكاة

ه باب الخارج

شمدی اشبو بابلرك ایچلرینه کیربلوب معنالرینی تشریح ومبنالرینی تفسیر ایتمك لازم کاورسه‌ده اصلاً وشرعاً زکاتك کیملر اوزرینه فرض اولمش اولدیغی کتب فقهیه‌نك کافه‌سنده مندرج بولندیغی جهتله بوبابده اورالره مراجعتی توصیه ایدرك؛ یالکز کتب مذکوره‌ده ادای زکاة ایچون رکن اعظم اتخاذ ایدلمش اولان «نصاب» «حولان حول» کلمه‌لرینك معنای لغویلریله اصطلاحیلرندن بحث ایتمکی ترجیح ایلدك.

«نصاب» کرك لغتده وکرك اصطلاحده زکاتك واجب اولدیغی مقداره دینور. یعنی برمالکه مقداری نصاب دینیلان درجه‌یی بولمشدر. آنك اوزرندن زکاة اعطاسی فرضدر، معناسنی مشعر برمقیاسدر.

«حول» لغتده دکشمك معناسنده ایسه‌ده، اصطلاح فقهاده بریردن آخر یره انتقال معناسنده مستعملدر. بوندن مراد فصول اربعه‌نك کذرانیدر.

شو تقدیرات وتعریفاته کوره اوزرندن زکاة اعطاسی فرض اولان مالك مطلقا نامی اولمسی لازم کلیر. شویله که مالك نامی اولمسی توالد، تناسل، تجارت کبی یا وضعی. یاخود تفاوت اسعار ملابسه‌سیله تقدیری، اولمق ایجاب ایدر.

برمالك اوزرندن فصول اربعه‌نك کذرانی استنمانك امکانی اثبات ایده‌جکندن مال مذکورده ملحوظ اولان «نما» کرك بولنسون کرك بولنمسون «حولان حول» نما مقامنه قائم اولوب آنك اوزرندن زکاة اعطاسی بای حال صاحبنه فرض اولور. زکاتده نصاب جمله مالدن ربع عشر یعنی $\frac{1}{2}$ ٢ مقداریدرکه قرقده بر دیمکدر. رسومات بحثنده بیان اولنه‌جغی اوزره اکثر شیلرك قیمتلرندن غروشده برپاره رسم اخذینك تجویزی بواساسه مستنددر. زکاتك جنسی جنسنه اداسی جمله‌

واجباتدن ايسه‌ده، قيمت نصابه بالغ اولديغى حالده قيمةً اداسنده جواز شرعى كوسترلمشدر.

نصابى بولمامش اولان مال ايچون زكاة اداسى واجب اولمديغى كبى، حاجت اصليه دينيلان شيلر اوزرندن دخى زكاة اعطاسى واجب دكلدر.

حاجت اصليه دينيلان شيلر مسكن، اثواب، اثاث بيت، بنيلان آتلر، خدمت ايچون اولان كوله‌لر، استعمال اولنان سلاحلر، فقه، تفسير، حديث كتابلرى، زراعت وحرفت ايچون اولان آلتلر، كشينك مدار معاشى بولنان ادوات، بونلره مماثل شيلر، جملةً حاجت اصليه‌در.

زكاتك انواعنى كتب فقهيه‌دن استخراج ايدرك بش بابه تقسيم ايلمش وهرباب ايچون ابجد حسابى اوزره بر حرف انتخاب ايتمش ايدك. شمدى بو حرفلرك موضوعى اولان وجوهك احوالندن بحث ايده‌لم كه مقصد نه ايدوكى اكلاشلسون. لكن احوال مذكوره‌نك بيانه مبادرت ايتمزدن اول برجه بيلنمسى الزم اولان برماده واردر؛ اوده زكاة الرأسك مكلف طرفندن طوغريدن طوغرى‌يه فقرا ومساكينه اعطاسى واجب ايكن زكاة المالك حكومت واسطه‌سيله مكلفدن طوپلانمسى ومحل مشروعنه بوواسطه ايله توزيع وتقسيم اولنمسى ماده‌سيدر.

مزكى، زكاة الرأسنى كندى اليله نصل تأديه ايدرسه، زكاة المالنى دخى اويله‌جه ادا ايتمسى حكم شرعى اقتضاسندن اولديغى كبى حكومتك زكاتى مزكيلردن طوپلايوبده محلنه صرف ايده‌بيلمسيده ينه حكم شرعى ايجابندندر؛ زيرا صدقات ناسى طوپلامقده، محل صرف واداسنى تفريق وتعيين ايتمكده، حكومت ايچون افراد اوزرينه ولايت واردر. نته‌كيم چوجقلرك صدقهٔ فطرلرنى ادا ايچون پدرلرنده ولايت واردر. احكام مدنيتده بومركزده‌در.

زكاتك وجوب اداسنده نيت شرط ايكن، حكومت بركمسه‌دن زكاتى كرهاً اخذ ايدوبده اهلنه ويرمش اولسه، اول كيمسه‌نك اوزرندن زكاتك ساقط اولمسيده بو احكامه مستنددر .

زكاة الرأسك نصابى هرسنه رمضانده متشرعلر طرفلرندن بالحساب تعرفه مقامنده طبع ونشر اولنان فطره كاغدلرى مندرجاتى اولديغندن زكاة فطرى ويره‌جك اولنلر بركره بو كاغدلره وبركرده‌ده كيسه‌لرينه باقه‌رق هانكى فيئات اوزرندن اداى زكاة ايتمك ايشلرينه الويرر ايسه آنى ديلديكنه ادا ايله بورجدن خلاص اولورلر .

بو تقديرجه زكاة الرأسك اداسى وجدانى اولمش اولور . حالبوكه زكاة المالك ادا وايفاسى بويله محدود ومقصور اوليوب، بلكه غايتله متسع وخارجاً تطبيقاتى دخى مشكلاتى منتجدر . ايشته بو مشكلاتى حكومتدن ماعداسى حل ايده‌ميه‌جكندن، زكاة المالك حكومت يديله صاحبلرندن بالتحصيل محللرينه صرفى تصويب وتنسيب اولنمشدر . حكمت حكومت دخى بو نقطه‌ده‌در . زكاتك انواعنى بودجه‌لريمزك شمديكى تقسيماتنه كوره ترتيب ايلمش اولسه‌ق زكاة الرأسى «تكاليف بلاواسطه» زكاة المالى «تكاليف بالواسطه» مقامنده كورمكلكمز و «احكام السلطانيه» نام كتابك تقسيماتى اله آلديغمز حالده زكاة الماليده «ظاهره» و «باطنه» عنوانلرى تحتنده اوله‌رق ايكى قسمه تقسيم ايتمكلكمز لازم كليركه: اموال ظاهره‌دن مراد، مواشى ومزروعات ايله اشجار واثمار، اموال باطنه‌دن مراد‌ده «سيم وزر» ديمك اولور .

كتاب مذكورك زكاة المالى ظاهره وباطنه ناملريله ايكى قسمه آيرمقدن مقصدى، تحديد وظائف قبيلندن اولمق اوزره جامع الزكاة اولنلره ميدانده اموالك زكاتى نصابى اوزره اخذ وتحصيل ايدوب ميدانده اولميان مالك زكاتى اصحابنك وجدانلرينه حواله ايله اكتفا ايلملرينى تبليغ وتنبيهدن عبارتدر . ايشك طوغريسيده بويله‌در .

جامع الزکات اولنلره لسان شریعتده «جامع الصدقات» دیرلر .
بو صفت لسان اقتصادده ؛ زماندن زمانه محتسب، متسلم، جابی، محصل، قابضمال تحصیلدار، کبی درلودرلو صفتلره تحویل اولنمش ایسه‌ده جمله‌سندن مقصد برکیدر .

شوقدر وارکه صکره‌کیلر یالکز طلب وتحصیل اموال ایله مکلف اولوب، اولکیلر اخذ وتحصیل اموال ایله برابر تنظیم و تصلیح احوال ایله‌ده موظف اولمشلردر .

جامع الصدقات اولنلرك بر وظیفه‌سیده عشر وخراج ایله جزیهٔ شرعیه‌یی طوپلایوب محللرینه ویرمکدر . کرك عشر وخراجك وکرك جزیهٔ شرعیه‌نك وضع وطرحنده احکام شرعیه بشقه اولوب حال وصفتلری محل مخصوصلرنده ذکر وبیان اولنه‌جقسه‌ده، زکاة ایله عشر وخراجی بریره جمع ایلمك متعذر اولدیغنی ومذکور عشر وخراجك زکاتدن اقوا بولندیغنی شمدیدن بیلمك کرکدر .

زکات المالك تعریفاتی حقنده تنقید ایلمش اولدیغمز اساسلر مقصدمز ایچون کافیدر . برازده بونك موضوعی اولدیغی آنفاً بیان اولنان سوائم، فضه، ذهب، عاشر، رکاز، خارج، کلمه‌لرینك معنای لغویلریله اصطلاحیسندن بحث ایتدکدن صکره شو اساسلری شمدیکی اصوللره تطبیق ایلیه‌لم .

١ — «سوائم» سائمه‌نك جمعیدر . سائمه، سنه‌نك اکثرنده اوت اوتلمغله اکتفا ایلیان چارپایه دینور . سنه‌نك نصف حولنده ویاخود اکثرنده علف ایله بسلنان چارپا سائمه اولمیوب علوفه اولور .

یکیچریلك زماننده «علوفه خوران یمین» «علوفه خوران یسار» ناملریله مواجب آلوب قشله‌لری وقره‌غولخانه‌لری بر صنف افراد عسکریه‌یه بویله برنام ویرلمسی شو مطالعه‌یه مبنی اولمتی کرکدر .

«سائمه» تناسل، تجارت، ایچون اولور ایسه آنلر اوزرینه زکاة واجب اولوب یوق، تیك، بر سورملك ایچون صاقلانیلور و علف ایله بسلنور ایسه زکاة واجب اولمز؛ زیرا زکاته سبب، مال نامیدر. بونلرده ایسه نامیلك یعنی آرتمق خصیصه‌سی یوقدر. علوفه‌ده دخی نما اولمیوب بلکه علف ویرلدیکندن طولایی مشقت دها زیاده‌در. یعنی بویله‌لرده عدم نما متحلق اولمسیله ذکاة واجب دکلدر.

سوائمده نصاب جنسك اختلافیله متخالف اولور. شویله‌که:

دوه	جنسندن نصاب	٥
صغر	« «	۳۰
حیل	« «	٥
غنم	« «	٤۰

عددلریدر. بو عددلرك مادونلرندن بولنان مواشی ایچون زکاة واجب دکلدر. بو صورتده بر آدمك یوز یکرمی بر عدد غنمی اولمش اولسه، اول آدم یالکز ایکی، ایکی‌یوز بر عدد غنمی اولمش اولسه اوچ، درتیوز عدد غنمی اولمش اولسه درت، قیون اعطاسیله ذکاتی اسقاط ایلمش، یعنی یوزدن یوقاری هر یوز قیون ایچون، بر قیون ایفاسیله مکلف اولمش اولور.

آتلر، اشکلر، قاطرلر، دوه یاوریلری، بوزاغیلر، قوزیلر ایچون زکاة طلب واخذی شرع شریفه مخالفدر.

سوائمك مقداری تزاید ایلدکجه زکاتك مقداریده او نسبتده تزاید ایلمسی یعنی درتیوز قیونه مالك اولان بر آدمك معفو اولان بر قیونی حسابدن چیقارلدقدن صکره کیرو قالمش اوله‌جق اوچیوز التمش قیون ایچون طقوز رأس قیون زکاة ویرمسی ایجاب ایدرکن معدوداد یوزی تجاوز ایلدکدن صکره آرتق زکاتك هر یوز قیون اوزرندن بر قیون اعطاسی‌ماده‌سنه‌بنا‌ایدلمسی «علم اقتصاد» اربابنی ایقاظ ایلیه‌جك عبرتلردندر.

بوقضیه‌یی شوراجقده ایراددن مرادمز، زمانمزده قیونلردن رسم النیورده قوزیلردن نیچون آلنمیور؛ اکر آلنه‌جق اولور ایسه خزینهٔ دولتـه شوقدر بوقدر واردات حاصل اولور، یوللو لایحه‌لر تنظیمیله اخطاراتده بولنان بعض سطح بینانه قارشو اولان اعتراضمزی علناً بیان و اتیان ایلمکدر.

زمانمزده قیون وکچی و دوه اوزرلرندن النان رسمك اساسی اشبو سوائم زکاتی دیمك ایسه‌ده، حیوانات سائره ایله جنواردن آلنان رسملر بو اساسلر اوزرینه مبتنی دکلدر. کرك اغنامدن وکرك حیوانات سائره‌دن شمدیکی حالده النان رسملرك تاریخ وضع وطرحیله حسابلری حیوانات رسمی بحثنده تفصیلاً بیان اولندیغندن اورایه مراجعت ایدیلورسه حل شبهات ایدلمش اولور.

ب — «فضه»نك ترکجه‌سی اقچه وکموش، ذهبك ترکجه‌سی التوندر.

«زر وسیم ایله التون وکموش» لسان اقتصادده الفاظ مترادفه‌دندر بعض لغتلر فضه‌یی «ذهب ابیض» دیو شرح ایدرلر ایسه‌ده ذهب ابیض «پلاتین» دینیلان معدن اولوب کومش دکلدر.

بو مقـامده عروضدن مراد التون وکومشـدن معمول آوانی و حلیات دیمکدر.

ذهبده نصاب ٢٠ مثقال

فضه‌ده — ٢٠٠ درهمدر

ذهب و فضه‌ده واجب اولان زکاة ینـه ربع عشر اولدیغـندن بو صورتجه آلتونك هر یکرمی مثقالنده نصف مثقال، کموشك هر ایکی یوز درهمنده بش درهم، زکاة واجب اولور. یعنی آلتونك هر درت مثقالنده ایکی قیراط، کومشك هر قرق درهمنده بر درهم کومش ویرلمك ایجاب ایدر.

التون وكموش اوزرلرنده زكاة اعطاسنجه معتبر اولان قاعده مطلق وزندر . وزن، وزنه، ایکیسی برمعناده عربجه اولوب، ترجمه‌سی طارتی ویاترازی، دیمکدر . جمعی اوزان کلیر .

« درهم » لسان یونانیده اولچك معناسنده اولان « دراخمی [*] » کلمه‌سندن معرب اولوب « دراهم » صیغه‌سیله جمعلنور . «مثقال» لسان عبرانیده وزن وترازی معناسنده اولان «مثقال» لفظندن معرب اولوب «مثاقیل» صیغه‌سیله جمعلنور . لسان شریعت واقتصادده مستعمل اولان «دینار» کلمه‌سیده ینه بومعنایه کلوب ایکیسیده، دخیل اولدقلری حالده الفاظ مترادفه‌دن صاییلور .

دینار (۱) کلمه‌سی عن اصل لاتینجه‌دن دخیل اولوب «دنانیر» صیغه‌سیله جمعلنور .

[*] یونانیجه دراخمی δραχμή کلمه‌سی آوج معناسنه اولان « δράξ دراقس» کلمه‌سندن مشتقدر . سکه ایجاد اولنمزدن اولکی زمانلرده والحالة هذه بعض یرلرده بیع وشرا معامله‌سی آوج وطوتام ایله اجرا اولنمقده ایدوکی مشهود عامه‌در .

شویله‌که : مبایعه اولنه‌جق اشیانك ثمنی مقابله‌سنده اوله‌رق حنطه، شعیر کبی حبوبات وسائره‌دن هرقاچ آوج شی اولمسی مقاوله اولنديسه اولمقدارك اعطاسیله اجرای مبادله اولنور ایدی .

صکره‌لری سکه مقامنده قوللانیلان « دراخمی » نك موجدی آتنه‌ده واضع قانون حکیم مشهور «سولون» ایدوکی ظن اولنمقده‌در .

[۱] « دینار » کلمه‌سی لاتینجه‌ده « دناریؤس Denarius» کلمه‌سندن مشتقدر . بوندن بيك سکزیوز اوتوزسنه مقدمنده یعنی رومادہ قرال بولنان «نرون» نام ظالمك زمانده «دناریؤس» تعبیریله بری . نحاس، دیکری سیمدن، اوله‌رق اصول اعشاری اوزره ایکی جنس سکه ایجاد اولنمش، نحاس دینارك قیمتی، اون عدد «منغر» سیم دینارك قیمتی بربچق «دراخمی» اعتبار ایدلمشدر . «دیناریوس» عشر معناسنه اولان «دسم Decem» لاتین کلمه‌سندن مأخوذدر .

فی‌الاصل برعدد «دینار» ك قیمتی، برچوق عـدد دراهمی قیمتنده، بردینارك ثقلتی. برچوق درهم ثقلتنده‌در .

درهم ودینارك اساس وضعلرنده واسطهٔ مبادلات اولان مسکوکاته علم اولمش، یعنی برر اسم مخصوص شکلنی آلمش ایدیسـه‌لرده، عربجه‌یه دخیل اولدقلرندن صـکره اوزان صـغیره حکمنی آلمش وموقعلرینی دکشدیرمشلردر . شویله‌که : دینار ویامثقال، آلتون ومجوهر طارتیلان وزنه، درهم کومش وسـائره طارتیلان وزنه، اطلاق اولنمش والیوم بوخدمتلرده قوللانمقده بولنمشدر .

دراهیم ومثاقیل شرعیه‌نك لسان اقتصادده مستعمل اولان دراهیم ومثاقیله اولان تطبیقاتی محل مخصوصنه ترك ایدرك مادامکه بونلرك وزنه مقامنـده استعمالی قرارکیر اولمشـدر ؛ درهم شرعی ایله مثقـال شرعی بینلرنده تاریخجـه اولان مناسبتك بیاننـه مبادرت لازمه‌دن کورونمشدر .

شویله‌که :

خلیفهٔ ثانی حضرت «عمرالفاروق» رضی الله عنه‌ك زمان سعادت نشـانلرنده، درهم مختلف یعنی اوچ صنف ایدی . بر صنفی اون درهم اون مثقال، وزنلرنده ایدی . بیوك درهم ایله‌جمع اولنمق مراد اولندقده رعایا تخفیفنی رجا ایلدیلر . خلیفهٔ مشـارالیه اصحاب کرام ایله مشـاوره ایدوب اون درهمی یدی مثقال اولمق شرطیله جمعه قرار ویرمشلردر . شو صورتله‌که : اون مثقالك ثلثی اوچ مثقال، بر مثقالك ثلثی والتی مثقالك ثلثی ایکی مثقال، بش مثقالك ثلثی برمثقال، بر مثقالك ایکی ثلثی اولدیغندن بونلر تقسیم‌وجمع اولنوب حاصل‌حساب، یدی اولدیغی یعنی :

١٠ ÷ ٣ = ٣ $\frac{١}{٣}$
٦ ÷ ٣ = ٢ ٠
٥ ÷ ٣ = ١ $\frac{٢}{٣}$

٢١ ÷ ٣ = ٧ ٠ مثقال اولديغى تبين ايتمسيله اشبو يدى مثقال اون درهم وزنـده طوتلمسنجه اتفاق حاصل ايتمشلردركه : معاملات شرعيه‌ده استعمال اولنان درهم ومثقالك كنه وحقيقتى بوندن عبارتدر .

ب — «رمزى» تحته ادخال ايلمش اولديغمز ابحاث قليله فكراً دقتليجه وقلماً ميزانيجه مطالعه وحساب ايديلورايسه، ارباب اقتصاد ايچون ايكى نوع فائدهٔ مخصوصـه حاصـل اولوركه بونلر هم معنى‌دار، همده قيمتداردر .

فوائد مذكوره‌نك برى، بوندن ١٢٥٠ سـنه مقدمنده التون ايله كموش بيننده اولان نسبت اولدقجه يكديكره متقارب‌ايكن، صكره‌لرى يواش يواش تباعد ايتمكه باشلمش اولمسى، وامريقا قطعه‌سنك كشفى زمانه قدر حس ايتديرميه‌جك درجه‌لرده بولنمامسى ماده‌لريدر .

لكن علم معـدنك ترقيات مخصوصـه‌سى آثارندن اولمق اوزره صكره‌لرى كرك امريقاده وكرك اوسترالياده اولدرجه‌لرده زنكين كومش معدنلرى بولنمشـدركه : بونلردن حاصل ايديلان كومشلر عادتا دنيايى طوتمش وخلقى طويورمش كبى اولديغندن نسبت واقعـه بربرندن اوزاقلشمغه وهله شو صوك سـنه‌لرده بسبتون بشقه كونه بر حال كسب ايتمكه باشلامشدر .

ديكرى ؛ اوزان مختلفه حقنده عصر معدلتحصر حضرت «فاروق» اعظميـده اجرا وايفا قلنمش اولان معامله‌دن اجتهاد واقتباس ايدرك اوزان جديده‌مزك تعميمى ضمننـده نيجه زمانلردنبرى حكومتك صرف ايتمكده اولديغى مسـاعينك محسناتى، مقنع سوزلرله خلقك قولاقلرينـه

یرلشدیروب، نره‌یه کتسه‌ك «اوقه درت یوز درهمدر» ضرب مثلندن مراد، نه ایدوکنی افراده بیلدیرمکدر .

ذهب وفضه ایله عروض اوزرلرنده اداسی فرض اولان ذکاتك صورت قبض وصرفی معاملاتی زمانمزك معاملات مالیه‌سنه تطبیق ایتمك کوچجه وبلکه مستحلیجه‌در . زیرا بونلر هیچ بر زمان ایچون حاجت ضروریه‌دن معدود اوله‌میه‌جغی کبی مستهلکاتدن اولملریده متصور دکلدر. بلکه هردم نامی، هر آن باقیدر . التون وکومشك برقالبدن دیکر قالبه افراغی اسبابندن طولایی هویت ذاتیه‌سنك زوالیده ملحوظ اولمدیغندن یعنی سکه حالنده بولنان بر آلتونك قدح، ظرف، تبسی کبی اشکاله تحویل ایدلمسیله قیمت اصلیه‌سنه خلل کلمیه‌جکندن طولایی زکاتدن قورتیله‌مز، زیرا بودرلو تحولات آنك مستهلك اولدیغنی اثبات ایده‌مز. بنابرین مادامکه قیمت اصلیه‌سی اوزرنده‌در، مقداری نصابنی متجاوزدر، «حولان حول» واقع اولدیغی کبی صاحبی زکاة اعطاسیله مکلفدر، ولوسنه‌لرجه هیئت اصلیه‌سنده قالمش بولنسون، ینه نامی ینه نامیدر .

بناءً علیه بو مقوله ذیقمت اشیایه مالك اولنلر اشیای مذکوره ایچون اداسی اوزرلرینه واجب اولان زکاتی سنه‌دن سنه‌یه حساب ایدرك مناسب کوردکلری محلره ایفا ایدرلر .

زیرا ممالك اجنبیه‌دن ممالك محروسه‌یه، ممالك محروسه‌دن ممالك اجنبیه‌یه، نقل وامرار اولنان مسکوکات ایله التون وکموش کلچه‌لرندن کمرك رسمی اخذی، مغایر عهودوشروط اولوب، فقط التون وکومشدن معمول زینت اشیاسیله مجوهرات قیمتلرنده رسم کمرك اخذی معتاد اولدیغنه، وینه داخل ممالکده اعمال اولنوب عامللری طرفندن طوغریدن طوغری‌یه صاتلمقده بولنان اشیای ذیقیمتدن برشی

آلنمیوب، لکن کومش معمولاتندن درسعادتده النان تمغا پاره‌سیله اشیای مذکوره‌نك چارشو وپازار یرلرنده دلال واسطه‌سیله حین فروختلرنده النان رسومات بشقه شیلردن بولندیغنه بناءً بونلر هیچ برزمانده زکاتدن معدود اوله‌میه‌جغی درکار. بوسببلرله رسوم مستحصله‌یه زکاة معناسی ویریله‌میه‌جکی آشکاردر.

ح — «عاشر» طریق اوزرینه طرف دولتدن نصب اولنان کمسه‌یه دینورکه: جمعی «عشّار» کلیر.

«عشّار»ك انواع شروط وقیود ایله طریقلر اوزرینه نصبی، عند الاسلام خلیفهٔ ثانی حضرت «عمر» رضی الله عنه زماننده اجماع امت ایله قرارکیر اولمشدرکه: طلب واخذینه «هاتوا ربع عشر اموالکم من کل اربعین درهماً» حدیث شریفی حجت وافیه‌دندر.

صدقات تجاریه‌نك اخذنده نصاب، صاحب مالك ذاتنه کوره کسب اختلاف ایدر. صاحب مال مسلم اولور ایسه، ربع عشر، ذمی اولور ایسه، نصف عشر، حربی اولور ایسه، تام عشر ویرمك لازم کلیر.

لسان شرعده «حربی» دبار اسلامه داخل اولان تاجره دینورکه: لسان اقتصاد بوکا «مستأمن» نامنی ویرمکده‌در. «مستأمن» اولنلر دیار اسلامده بر سنه‌دن آز مدت اقامت ایده‌جك اولور ایسه، حربی، بر سنه ویا بر سنه‌دن زیاده اقامت ایلیه‌جك ویاخود یرلشوب قاله‌جق اولور ایسه ذمی، اولور. ذمی، اوزرینه «جزیه» وضعی واجب اولوب مستأمن اوزرینه واجب اولمدیغندن، بر سنه‌دن زیاده اقامت ایدن مستأمنلردن «جزیه» اخذی عشّارلرك وظائفندندر.

کتب فقهیه‌ده مندرج اولان عاشرلرك، وظیفه وخدمتلری زمانمزده کمرك قولجیلریله مبصرلرینك وظیفه وخدمتلرینه تمامیله مطابق ایسه‌ده،

شمدیکی زمانده آلنان کمرك رسمی حقنده موضوع اولان معامله یه غیر مطابقدر .

شمدیکی النان کمرك رسمی؛ صاحب مالك ذاتنه نظرله حساب واخذ ایدلمیوب، امرار اولنان مال ومنال نه‌دن عبارت ایسه اندن یعنی مال مذکور معرف ایسه تعرفه‌سی، غیر معرف ایسه قیمت رایجه‌سی، اوزرندن رسم کمرك النديغندن وکمرکلر بحثنده تفصیلاً بیان اولنه‌جغی اوزره رسوم کمرکك وضعی، تعرفه‌لرك ترتیب وتنظیمی، خصوصلرنده اکثر آرایه کوره شرط اتخاذ ایدیلان والیوم معمول به اولان وقایهٔ صنایع داخلیه، وحمایهٔ محصولات ارضیه، اصول معلومه‌سیده اشبو حقیقتلر اره‌سنده استتار ایتمش اولدیغی تبین ایلر.

۴ — «رکاز» لغتده اثبات معناسنده ایسه‌ده، اصطلاحات فقهاده جناب حقك تحت الارض خلق وایجاد ایلدیکی معدن، وعبادك دفن ایتدیکی ماله، علم اولمشدرکه: لسان عوامده اولکنه معدن، ایکنجیسنه کنز، تسمیه اولنور.

«رکاز» ی بولوب چیقاران، مسلم اولسون، غیر مسلم اولسون، تکون ایلمش اولدیغی ارض، اراضیٔ عشریه‌دن اولسون، اراضیٔ خراجیه‌دن بولنسون. مساوات اوزره جمله‌سندن خمس آلنورکه: بونك اخذ واستحالنه «وفی الرکاز الخمس» حدیث شریفی حجت قاطعه‌در .

«رکاز» دن خمس اخذینك تقدیر وتدبیری کتب فقهیه‌ده مندرج اولدیغندن اورالره مراجعتی توصیه ایدرك، ایلروده تفصیله محتاج اولدیغمز معدنلرله مملحه‌لر رسومات وحاصلاتی بحثلرینه کافی عد ایلدیکمز شو قدرجق بر مقدماتی بورایه قید ایله اکتفا ایلدك. فقط شوراسی شمدیدن اخطار اولنورکه: رکازه «لقیط» «لقطه» معنالرینی ویرماملیدر . زیرا بینلرنده مباینت کلیه اولدیغی بیلمکله برابر «لقیط» ی دخی «لقطه»در

ظن ایتماملیدر. چونکه «لقطه» موجب ایراد، «لقیط» مستوجب مصرف، اولدیغنی بیلملیدر.

واقعا «لقیط» لغتده یردن قالدیریلان شیئه دینور. «لقطه» دخی او معنایه کلور ایسه‌ده، لسان شرعده «لقیط» علت قفردن ویاخود تهمت زنادن اوتوری جامع وحمام وکلیسا قپولرینه براغیلان چوجقلره «لقطه» سطح ارضده بولنان ماله، اطلاق اولندیغندن مادةً مباینت نره‌دن کلدیکی اکلاشیلور.

«لقیط» ی کوروبده آغوش تربیه‌سنه الان مندوب صبیانه اظهار شفقت امارت ایماندن اولدیغی ایچون واجبدر. نفقه‌سی بیت الماله عائددر.

لقیطلرك، انفاق واعاشه‌سیله تربیه‌لری ایچون اوروپا دولتلرنده مصارفی طرف دولتدن ایفا اولنور. مستقل بیچ خانه‌لر موجود ایکن، بزم بودجه‌لریمزده بوقسم مصرفه تصادف اولنه‌مامسی، بوفعل غیر مشروعك بزده ایشلنلمامسنه ویاخود جابجا وقوعی مسموع اولان «اسقاط جنین» عادت مقدوحه‌سنه حمل اولنه‌بیلور ایسه‌ده، الڭطوغریسی شعائر اسلامیه‌یه مختص اولان شفقت ومرحمتك آثار باهره‌سندن اولمق اوزره اسلام اولنلر، بر «لقیط» ك وجودینی کوردیکی آنده درحال خانه‌سنه آلوب اوز اولاد کبی بسلمکه قویلمسندن، بونك ایچون خزینهٔ دولته تحمیل بار ایتمامسندن ناشیدرکه، واقعه دها موفق دیمکدر.

چونکه: پدر ومادرلری، غنی اولسون، فقیر اولسون، ایکیز طوغان چوجقلره، خزینه‌دن معاش تخصیصی عادت قدیمه‌سی تحتنده مستتر اولان حکمت حکومت، شفقت وحرمت آثاری دکل، تکثیر وتناسل ذریته عبادی تشویق وترغیب افکاردن منبعث حالاتدن اوله‌جغی، هیچ برزمان ایچون جای انکار دکلدر.

«لقطه» لسان اقتصادده «یاوه وقاچغون» دینیلان وبودجه‌لرتمزده

حاصلات متفرقه نامی تحتنده مندرج بولنان اقسام وارداتدن اولمیوب، بلکه حفظ وقایه‌سی عهدهٔ دولت وحکومته ترتب ایدن ودیعه واماناتدندر.

لقطه‌لرك ودیعه وامانات صره‌سندن چیقاریلوب واردات دولت جهتلرینه نقلی ماده‌لری، شرعاً وعرفاً بعض اصول وقرارلره تابع ایسه‌ده دائمی الواقع شیلردن وبوندن دها زیاده سوز کتورر بحثلردن اولمدیغی جهتله تفصیلندن اجتناب اولنمشدر.

ه — «خارج» اصطلاحات فقهاده، کرك یغمور صوییله ویاماء جاری ایله وکرك طولاب واسطه‌سیله سقی اولنان اراضی ویاخود طاغلردن طوپلانیلان اثمار اوزرلرندن اخذی واجب اولان زکاته دینور.

زکات خارجك امر وجوبنده سائرلری کبی نصاب شرط دکلدر. بونلردن آلنه‌جق زکات یا عشر ویاخود نصف عشردن عبارتدر.

زکاة خارجك اخذنده حجت، نبی ذیشانك «فیما سقته لسماء الشر وفیما سقی بالسانیه نصف العشر» حدیث مشهوریله بوکا مماثل اوله‌رق کتب احادیثده مندرج اولان احادیث سائره‌در.

اعشار بحثنده ذکر وبیان اولنه‌جق اولان آیات کریمه ایله احادیث شریفه‌لر مفاهیمندن مستبان اولان احواله کوره، زکاة خارجك عشردن هیچ برفرقی اولمامق لازم کلورایسه‌ده، فقهای کرامك زکات ایله عشر وخراجك بربره جمعی متعذردر دیملری، خارجی زکات بابلری آره‌سنه قاتوب عشر وخراجی برلشدیره‌رك بشقه برباده ذکر وبیان ایتملری، شایان دقت بر مسئله اولوب کنه وحقیقتنه وصلت دخی، انواع اراضینك ماهیتنه وقوفیتله حاصل اوله‌جغی جهتله، مبحوث عنه اولان زکاة خارج حقنده بوقدرجق معلومات اعطاسی مقصده کافیدر ظن ایدرز.

فقط شوراسی اخطار اولنورکه: حدیث شریف مذکور مدلولنجه یاغمور صوییله سقی اولنان اراضیدن تام عشر، ناقه ایله سقی اولنان

اراضیدن نصف عشر، اخذ وتحصیل اولنمسنك سر وحکمتی اولکنده مصارفك آز، صکره کنده مصارفك چوق، واقع اولمسی مطالعه‌سندن نشئت ایلیه‌جکنده شبهه ایدالمملیدر .

حتی تنظیمات خیریه‌نك بدایت احداث و اجراسنه، الیوم دستور العمل بولنان اورمان نظامنامه‌سنك موقع اجرایه وضعی زمانلرینه کلنجه‌یه دکین، اعشارك بعض ولایت وممل‌کتلرده بشده، التیده، یدبده، سکزده، بر اولمق اوزره وضع وتعیینی وجبال ومیاحه، واورمانلردن قطع وتنزیل اولنان کراسته‌لرك بیوکلرندن اونده‌بر، کوچکلرندن اونده ایکی، رسم آلنمسنك تقریر وتنسیبی، وضع عشر ایچون اراضیده قوهٔ انباتیه کوزه دلمك واخذ رسم ایچون کرسته‌لرك کوچکلرینه نسبتله بیوکلرینك نقلنده مصارفك دها زیاده اوله‌جغی عندالحساب تبین ایلمسندن ناشی رسم موضوعی درجهٔ اعتداله تقریب ایتمك ماده‌لریدر .

باب ثالث

فتوحات، غنائم وقسمت غنائم. اراضی، اقسام اراضی. اعشار، خراج، جزیه. بوجمله‌نك معنالری ومعاملات حاضره‌یه تطبیقاتی.

فصل اول

فتوحات. فتوحاتك نتایجی.

«فتح» لغتده بر بلده‌یه ظفر معناسنه‌در. فتح اطلاقی کرك حرب ایله اولسون، کرك حربك غیریله اولسون، عنوةً اولسون، یا صلحاً اولسون، مطلقا بر بلده‌نك الده ایدلمش اولمسندن صکره صحیح اولور. بو تعریفه کوره فتح ظفر اولنوب الده ایدیلان شیدر. زیرا اسم فتح، بعضلر عندنده مطلق واقع اولمیوب انجق عنوةً واقع اولاندر. عربلرك «فتح البلد صلحاً» دیملری، فتح لفظی صلحه مقارن اولمسندن ناشی صلح اولدیغی اکلاشیلور. بو صورتده فتح صلحده مجاز اولوب بحسب المفهوم فتح کرك صلحك وکرك عنوه‌نك هر بر لرندن اعم اولمسنه دلالت، وبالاده ایدیلان تعریف دخی بو دلالتی تأیید ایلر.

فتوحاتك وقوعاتی تدقیق ایلمك، علم حقوق دولت وملله عائد وظائفدن اولوب، بزم بوراجقده درکار اولان وظیفه‌مز جهت مالیه‌جه انتاج ایلیه‌بیله‌جکی غنائم واراضی ایله عشر وخراج وجزیه‌نك ماهیتلرینی بیاندن عبارت اولمسیله بونلرك تفصیلاتنه مباشرت اولنور.

﴿ فصل ثانی ﴾

غنائم ، غنائمك تقسیماتی .

«غنائم» غنیمه‌نك جمعیدر. مجاهد و محاربلرك هنگام محاربه‌ده دشمنلری یدلرنده اخذ وضبط ایلدكلری امواله اطلاق اولنور .

اموال غنائم، املاك اولور، اراضی اولور، اسیر اولور، مواشی اولور، مواكب اولور، اصلحه اولور، مأكولات اولور، نقود اولور، عروض اولور، والحاصل مادامكه اثنای محاربه‌ده ضبط اولنور؛ منقول وغیر منقول تفریق وتمیز اولنمیوب جمله‌سی غنائم صاییلور .

بو تقدیراته كوره؛ هربر غنائم مال اولورسه‌ده، هربر مال غنائم اولەمز. وینه هربر غنائم غرائم اولورسه‌ده؛ هربر غرائم غنائم اولمز. زیرا غنائمك وجوبنده شرط، حصول نصابدر .

شرع شریف اقتضاسنجه غنائم، اموال خزینه‌دن معدود اولوب قاپمق و چالمق طریقیله استحصال ایدیلان مال، اموال غنائمدن معدود اوله‌مز. غنائم مطلقا قهر وغلبه جهتندن مأخوذ اولان ماله منحصر اولدیغندن مقداری هرنیه بالغ اولور ایسه «فان لله خمسه الخ.» قول شریفی موجبنجه برخمسی، یتیملرله مسكینلرك انفاق واعاشه‌سی، جوامع ومساجدك اعماری ایچون تفریق اولنه‌رق، قصور درت خمس، غزاة بینلرنده تقسیم اولنمق واثنای تقسیمده پیاده‌لر ایچون برسهم، سواریلر ایچون ایكی سهم، تفریق ایدلمك ایجاب ایدر .

اعصار عتیقه‌ده، اوروپاجه غنائم اموال دولتدن صاییلور ایكن، كیت

كيده عادتا نهب وغارات شكلنى آلمش، انواع فنالقلرى انتاج ايتمش، اولديغندن لغو ايديلوب خالى. قالان مقامنه برطاقم تعبيرات وتشريفاتلرله اصول مصادره كچيرلمش، بونكلهده قناحت حاصل ايدلميوب اكثر اوقاتده مقدارى حد معروفنى تجاوز ايتمسندن طولايى بلاى مبرم صايلان اصول تضمينات اشبو اصول مصادرهيه معاون نصب ايدلمشدر.

مصادرات، اصولنك نظريات وعملياتى علم حقوق ملل ودوله عائد مسائلدن اولديغى جهتله علم اقتصادده اوقدر مناسبتى يوغيسهده، تضمينات مادهسنك اهميت وعائديتى حسبيله بونك الك الزم اولان بعض مادهلريله حاصل ايدهجكى مضرات وتأثيراتى حقنده بعض سوزلر سويلنمسى اقتضاى حاله موافق دوشمشدر.

«تضمين» لغتده اودهمك وكفيل اولمق معناسنده اولديغندن تضمينات بولغتدن آلنوب محاربهنك دوامى اثناسنده كرك هيئت مجموعهٔ دولتك وكرك تبعهٔ تجاريهنك دوچار اولدقلرى ضررلرك اورتولمسى مطالعهسيله طرف مغلوبك طرف غالبه اعطاسنى درعهده ايتمش اولديغى كميات علم اولمشدر.

كميات مبحوثه طرف مغلوبك ياعضاى متممهسندن بر«عضو»ك قطعى درجهسندن خالى اولميان برمقدار اراضينك فك ارتباطى، يابوكا مناسب بربدل تقديريله طرف غلبه اعطاسى، ياخود كيفى اولمق اوزره برمبلغ تحملكذارك طرف مغلوبه تحميلى ايله حصول پذير اولور.

على كلا التقديرين نائرهٔ حرب وقتال، برحقسزلق اوزرينه اشعال اولنمش بولنور، حقسز اولان طرفده اكر مغلوب اولور ايسه، ويريلان تضمينات عادتا اوصى بهاسنه كچر.

واكر بازار حرب و وغا بر حق صريح اوزرينه قوريلور، اثر

مغلوبیتده حقلی طرفـده رونما اولور ایسـه، اولوقتده ویریلان ضررلر قتمرلشور کیدر.

تضمینـات حربیه دفعةً تأدیه اولنوب نامی اورتەدن قالدیریلەبیلور ایسه، تیز وقتده اونودیلور.

﴿ فصل ثالث ﴾

اراضی . اراضینك تقسیماتی

«اراضی» «ارض»لك جمعیدر. ارض لفظی اسم عام اولوب، قاعدةً ارضون صیغەسـیله جمعلنمك لازم کلورسەده، غلط مشهور اولمق اوزره اراضی صیغەسیله جمعلنمش، هر طرفجەده قبول اولنمش اولدیغندن اصلاحنه قالقشمق خطادر. کرك کتب فقهیەده وکرك کتب سیاسیەده اراضی اوچ نوعه تقسیم اولنمش؛ بونك برینه «ارض عشری» دیکرینه «ارض خراجی» برینەده «ارض تضعیف» دنیلمش، اولدقدن صکره اراضی‌یه مالك اولانلر دخی ینه اوچ نوعه تقسیم اولنوب برینه «مسلم» دیکرینه «ذمی» برینەده «تغلبی» ناملری ویرلمشدر.

اراضینك اوچ نوعه تقسـیم اولنمسی، موقع و محصولی اعتباریله دکل بلکه صـاحب ومالکی اعتباریلەدر. اراضینك شو درلو تقسیماتی تقسیمات قدیمەدن اولوب تقسیمات جدیدەسی اراضی قانونامەسنده مصرحدر.

اراضی قانونامه‌سنه کوره ارضی بش قسمدر. قسم اول مملوکه قسم ثانی میریه، قسم ثالث موقوفه، قسم رابع متروکه، قسم خامس مواتدر

«اراضیٔ مملوکه» درت نوعدر. نوع اول؛ قراو قصبات درونلرنده بولنان عرصه‌لرله کنارلرنده بولنوب تمهٔ سکنا اعتبار اولنان نهایت نصف دونم مقداری یرلردر. نوع ثانی: اراضیٔ امیریه‌دن بالافراز اراضیٔ مملوکه‌یه تحویل قلنان اراضیدر. نوع ثالث؛ اراضیٔ عشریه، نوع رابع؛ اراضیٔ خراجیه‌در.

کافهٔ اراضیٔ مملوکه‌نك رقبه‌سی یعنی ذاتی وملکیتی صاحب ومالکی اولان کمسه‌یه عائد اوله‌رق اموال واشیای سائره کبی توارث ایدر. وقف، رهن، هبه، شفعه، مثللو احکام جاری اولور.

کرك اراضیٔ عشریه وکرك اراضیٔ خراجیه، صاحبنك بلا وارث وفاتیله جانب بیت الماله عائد اولدقلرنده اراضیٔ میریه حکمنی اکتساب ایدرلر.

اراضیٔ امیریه‌نك رقبه‌سی، جانب بیت الماله عائد اولدیغندن بونلرده وقف، رهن، هبه، شفعه، مثللو احکام جاری اولمز. بونلر اکثریت اوزره ترلا، چایر، یایلاق، قشلاق، قوری، امثالی یرلردن عبارت اولدیغی حالده طاپودینیلان سندله ویاخود بوخصوصه مأمور اولان ذواتك اذن ورخصتیله تصرف اولنوب بشقه صورتله تصرف اولنه‌مز.

اراضیٔ موقوفه، پك متنوع اولوب، تفصیله محتاج ایدوکندن بوماده اوقاف بحثنه براغیله‌رق، اراضیٔ متروکه ایله اراضیٔ موات حقنده تفصیله کیریشلمك ایجاب ایدرسه‌ده، نامارندن اکلاشلدیغی اوزره بو ایکی قسم اراضی دخی اراضیٔ میریه‌دن آیریله‌میه‌جغندن اراضی تقسیماتی دونوب طولاشه‌رق ینه اوچده قرار قیلار. بناءً علیه بو اوچ قسم اراضی‌یی اله آلوب حقلرنده بعض مرتبه معلومات اعطاسی ایجاب ایدر.

احکام شرعیه اقتضاسنجه اراضیٔ عشریه ارض عربله اهل وسکانی طوعاً مسلم اولان، یاخود عنوةً فتح اولنوبده بین الغزاة تقسیم اولنان،

ارضدن واراضیٔ خراجیه بصره‌دن ماعدا سواد. عراقله مکه‌دن ماعدا فتح اولنوب اهل وسکانی آنده تقریر قلنان ویاخود اهالیسیله عقد مصالحه ایدیلان یرلردن عبارتدر.

آنفاً بیان اولندیغی وجهله اشبو ایکی قسم اراضیده صورت تصرف براولدیغندن ظاهر حال ایکیسنك بریرده جمعنی تجویز ایدر ایسه‌ده، علتٔ تفریق ساده تصرف جهتنده اولمیوب طرح تکالیف جهتنده اولدیغندن عشرله خراج نصل جمع اولنه‌میور ایسه اراضیٔ عشریه ایله اراضیٔ خراجیه دخی برفکرده اجتماع ایده‌ماز.

زیرا اراضیٔ عشریه‌یه طرحی ایجاب ایدن تکالیف عشردن، اراضی خراجیه‌یه وضعی اقتضا ایدن تکالیف خراجدن، عبارت اولمسی حکم شرعی مقتضاسندندر.

چونکه: عشرده، عبادت معناسی مندرج اولدیغندن ناشی تکالیفی ادا ایده‌جکلرك شخصلرینه اضافتله؛ برینه عشری؛ دیکرینه خراجیناملری ویرلمش، ایشته سبلردن طولایی بینلری تفریق اولنمشدر.

اراضیٔ عشریه‌ده عشرینی اراضیٔ خراجیه‌ده خراجنی، اصحاب اراضی بیت‌الماله ویروب یرلرینی دیلدکلری کبی تصرف ایدرلر. بونلر طاپوسندی آلمغه مجبور دکللردر. یدلرنده بولنان سند حجت قاطعه‌در.

اراضیٔ امیریه‌یه کلنجه بونده احکام شرعیه بسبتون بشقه‌در. اراضیٔ امیریه‌یه، ارض تضعیف دینلدیکی کبی ارض الحوز، ارض سلطانی، ارض مملکت، ارض بیت‌المال، دخی دینور. وسوریه‌ده‌ده اراضیٔ شمسیه اطلاق اولنور ایسه‌ده، معاملاتجه بینلرنده هیچ برفرق یوقدر جمله‌سی بردر.

اراضینك بونوعی اوزرینه نه‌عشر ونه‌ده خراج کبی تکالیف طرح وتوزیع اولنه بیلور. انجـق اجرت وضـع اولنور. بونلری زراعت وحراثت ایدنلرده مستأجر دیمك اولور. اوائل ایامده اراضینك بوقسمنده

بیع وشرا معامله‌سی مرعی وجاری طوتلمامشدر. لکن کیت کیده مساغ شرعیسی بولنمش وبعض قیود وشروط ایله مساغ مذکور توسیع ایدلدکجه ایدلمشدر.

بالاده بیان اولنان تعریفاتدن مستبان اولان احواله کوره، مع جزایر معلومه روم ایلی قطعه‌سنك کافهٔ اراضیسی اراضیٔ خراجیه، اناطولی قطعه‌سنك اکثر اراضیسی اراضیٔ عشریه‌دن الق لازم کلورسه‌ده، مفتیٔ مشتهر «ابوالسعود» مرحوم؛ دولت علیه‌نك الکاسنده واقع اراضینك کافه‌سی، صکره‌دن کلان مفتیلر دخی آنك اثرینه تبعیت ایلمش اولدیغندن سوریه وعراق قطعه‌لرندن ماعدا ولایات وایالتلرك جمله‌سی حقنده اراضیٔ امیریه معامله‌سی اجرا ایدلمش، بعض اسبابدن طولایی صکره‌لری بو قطعه‌لرك اراضیسی دخی اراضیٔ امیریه حکمنی کسب ایلمشدر.

اسباب مذکوره‌نك باشلیجه‌لری، اهالیٔ قدیمه‌سنك یاترك اوطان ایلمسندن ویاخود انقراض انساب وانسالیله یرلری محلول اولمسندن ناشیدرکه، بوبابده تفصیلات آلمق آرزوسنده بولنانلر فقیرك «مباحث المالیه فی الدولة العثمانیه» نام کتابنه مراجعت ایلملری توصیه اولنور. فقط شوراسی بیانمك کرکدرکه: اراضیٔ امیریه معامله‌سی اجرا اولنان یرلرده بیت المال نامنه النان حصه‌یه، اجرت نامی ویرلمك لازم کلور ایکن، بونام برطرفه آتیلوب عشر اسمی طاقلمش وشمدی‌یه قدر بویله کلوب کیتمشدر. اراضیٔ امیریه‌ده؛ اخذی ایجاب ایدن اجرتك عشره قلبی، وخراجك بو صردده محوی ماده‌لری، پك قاریشق اولوب تعریفه محتاج کورندیکندن، بورالری عشر وخراج بحثنه تعلیق اولنه‌رق اراضیٔ امیریه حقنده واجب التعقیب کورینان بعض معلوماتك بیاننه مبادرت اولنور.

معلومات مذکورەنك دوامنه اکرچه اراضی قانونامەسندن باشلنمق اقتضا ایدرسەدە؛ برطاقم حقوق شناسلرك صکرەلری وضع ایلمش اولدقلری اصول وقاعدەلر، قانونامۀ مذکوردە محرر ومرقم اولمدیغندن، علم حقوق ملل ودول قوانینندن بعض الزم اولان فقراتك نظر مطالعەیه النمسی وجائب اموردن کورینور .

اراضیٔ امیریەیه، اراضیٔ امیریه دینمسی حق فتحدن منبعثدر . دولت علیه بوحقنی؛ ابتدای امردە خدمت معلومەمقابلی اولمق اوزره خاص، زعامت تیمار، ناملریله اوچ قسمه تقسیم ایدرك وزرا وامراسیله زعما اصحاب تیمارینه تخصیص ایتمش، بونلر دخی ارض اوزرینه موضوع اجرتی سنەدن سنەیه زراع واهالیدن اخذ ایلیەرك تیمارلولرك لغوی زمانه قدر خدمتلرینی کورمشلر، کرك بونلر، کرك ارض میری دروننده ساکن اولنلر، هیچ بروقت تحت زراعتلرنده بولنان اراضیی بمنسەمیوب برطاقمی موجر، دیکر طاقمی مستأجر، مقامنده قالمشلردر. شو قدرکه : مستأجر مقامنده بولنانلرك، تحت زراعتلرنده اولان ترلالرك، حین ارتحاللرنده مجاناً اولاد ذکورلرینه انتقالی مشروط اولدیغندن، زراع مرقومه دخی اشبو حقنی کندی پایلرینه اولمق اوزره وقایه ایدەبیلمشلردر .

تیمارلولرك لغوندن صکره موجرلك حقی ملتزملره انتقال ایتمش، مستأجرلك حقی ینه زراع اوزرلرنده ابقا ایدلمشدر .

اراضیٔ امیریەدن محلول اولان یرلرك مناسب معجله ایله آخره فراغی ومعجلەنك اخذی حقی اساساً تیمارلولره راجع ایکن بونلرك لغونده محلولات واقعەنك ایکی بیك غروشلغندن آشاغیسی ملتزملره براغلمش وآندن یوقاریسی خزینەیه راجع طوتلمش ایسەده، بونده برچوق قاریشقلق وطاپو تمسکی نامیله والیازوسیله ویرلمکده اولان سنداتده دخی یولسزلق

كورلديكندن، طائفهٔ نسا بالفعل ارباب زراعتدن دكل ايسه‌ده، زراعت فامليالسى تشكيل ايده‌بيله‌جكلرى واو جهتله كندولرينه منتقل اوله‌جق اراضى‌يى اعمار ايليه‌جكلرى بديهياتدن بولنديغندن بحث ايديله‌رك، بيك ايكيوز التمش‌اوچ سنهٔ هجريه‌سنده قلمه آلنان برقانوننامه اوزرينه محلولات واقعه‌نك جمله‌سى خزينه‌يه آلنمش وسندات لازمه‌نك دخى مطبوع ودفتر امانتك مهريله ممهور اوله‌رق اعطاسى اصولى وضع ايدلمش واراضى اصحابندن اولانلرك حين وفاتلرنده محلول قالان اراضيسنك اولاد ذكور كبى اولاد اناثكدخى مجاناً حق وراثته داخل اولملرينه مساعده ايدلمشدر.

اراضىٔ اميريه‌نك سوياً اولاد ذكور واناثه انتقالى بحثنده؛ قانونك اراديغى فائده مأمول درجه‌لرده حاصل اولمديغى اكلاشلديغندن ناشى، اولاد وابوينندن بشقه حق طاپو اصحابى اولان اقاربدن بردرجه‌سنك دخى تعيين اولنه‌جق مراتب ايله مجاناً حق انتقاله نائل اولملرينه مساعده كوستريلور، بوصره‌ده اراضينك تأمين ديون ايده‌بيله‌جك احوالى دخى تسهيل وتأكيد اولنور ايسه، معاملاته سهولت كله‌رك خلقك بويوزدن بر چوق استفاده‌سى اوله‌جغى تسليم اولنمش، فقط بوصورتلرك اختيارى حالنده اراضىٔ محلوله تمتعاتندن آرتق خزينهٔ دولت محروم اوله‌جغى، بو جغرك كشادى حالنده‌ده اهاليه مادى ومعنوى قيمتى حائز اولان برحق ويريله‌جكى جهتلرله، بونك مقابلنده بر شى آلنمسى طبيعت مصلحت اقتضاسندن كورلمش، بعدالمطالعه حق جديد مقابلى اولمق اوزره تكاليف عشريه‌يه برچجق قاتنك علاوه‌سيله بونك بش سنه‌ده استحصالنه وانتقالاتك دخى سكز بطنه قدر توسيعنه بيك ايكيوز سكسان درت سنه‌سنده قرار ويرلمش، بوقرار اوزرينه املاك دولتدن معدود اولان اراضىٔ اميريه‌نك وضعيت اصليسى بتون بتون دكشديرلمش، اراضى قانوننامهٔ همايونى اقتضاسنجه اجانب اراضى اشتراسندن ممنوع ايكن، متعاقباً نشر اولنان

استملاك املاك نظامنامه‌سی ایجاباتندن اوله‌رق ممنوعیت مذکوره‌ده لغو ایدلمشدر .

توسیع انتقالات نظامنـك نشرندن صکره اراضیٔ امیریه وضعیت اصلیه‌سـنی فی‌الحقیقه دکشدیرمش واکرچه محلولاتی آزالمش ایسـه‌ده، بسبتون املاك صرفه درجه‌سنی بولمامش وقابل الاستعمال اولان برحقك ینه آراضیٔ امیریه اوزرنده باقی اولدیغی درکار بولنمشدر .

بناءً علیه خزینهٔ دولت حق مذکوری دیلرسه مجاناً، دیلرسه ینه بر بدل مقابلنـده ویره‌بیلور . مذکور حقی بدلاً ایفا ایده‌جـك اولدیغی تقدیرده بونی قارشولق کوستره‌رك برده استقراض عقد ایده‌بیلور .

دولته عائد املاك یالکز اراضیٔ امیریه دکلدر . وقانوننامهٔ اراضینك اراضیٔ متروکه ایله اراضی موات حقلرنده ویرمش اولدیغی تفصیلاتدن دولتك حوزهٔ حکومتنده اولان اراضیدن هانکیلرینك املاك عمومیه‌دن وهانکیلرینك املاك خصوصیه‌دن عد واعتبار اولنه‌جغنی مستدرك اولسه بیله، قانوننامهٔ مذکورك یالکز اراضیٔ امیریه اوزرینـه موضوع اولوب اراضیٔ متروکه‌دن باحث اولمدیغندن، بوبابده حقوق ملل ودول کتابلرینه مراجعتله بعض معلومات وملاحظات سردینی مقامه مناسب عد ایلمشزدر.

حقوق دول قواعدنجه هردولتده بر حاکمیت حقی، برده شخصیت صفتی واردر . حاکمیت حقی، املاك عمومیه‌یه، شخصیت صفتی، املاك خصوصیه‌یه مالکیتله مثبتدر .

املاك عمومیه هرکسك استفاده ایتدیکی شـیلر اولدیغی جهتله ، دولتلرك بونلر اوزرینه حاکمیتی یالکز بر نظارتدن عبارتدر . مقدمه‌ده بیان‌اولندیغی اوزره املاك عمومیه، ثروت عمومیه‌نك اقسام جسیمه‌سندن اولمغله، دولتلر املاك خصوصیه‌دن زیاده خلق ایله برابر املاك عمومیه‌دن استفاده ایتمکده‌در .

املاك عموميه يا «عقيم» يا «محصولدار» وبونلردن ماعدا يا «صنعى» اولور يا «خلقى» اوله‌بيلور. وجمله‌سنده‌ده معامله دكيشور. «عقيم» اولان املاك، طاغلر، اووه‌لر، چول وصحرالر، واديلر ميـدانلر، «محصولدار» اولان املاك، اورمانلر، معدنلر، «خلقى» اولان املاك دكزلر، كوللر، كورفزلر، قويلر، نهرلر، دره‌لر، «صنعى» اولان املاك صنايعه مخصوص فابريقه‌لر، كشـاد اولنان قناللر، ليمانلر درونده انشـا اولنان ريختملر، اسكله‌لر، عادى يوللر، شمندوفرلر، دكز ونهرلر اوزرينه انشـا ايديلان كوپريلر، سير مراكب حالنه ارجاع ايديلان نهرلر، جملهٔ املاك عموميه‌دن معدوددرلر .

املاك عموميه اوزرندن؛ خلقك استفاده‌سى لايعدو لايحصا اولديغندن تصريحنـه حاجت اولميوب، دولتلرك استفاده‌سى ايسه حق اخراج، حق شرب، حق اسـقا، حق اصطياد، حق نقل، حق قطع، حق احراق، حق مرور، كبى حقوقدن منبعث اولور .

دولتلر؛ اشبو حقوقك جمله‌سنه يامصارف مشتركه‌دن بر قسمنك بويولده صرف واتلاف ايتمش اولديغى صلاحيتله، ياخود بونلردن متولد اولان حقوق ذاتيه‌سنى مناسب كورديكى بر رسم ويا بر بدل مقابلنـده خلقه رايكان ايتمش اولمسى حيثيتله مظهر اولور .

شقيندن برينك ترجيحى مطالعه‌سـنه كلنجه، حال حاضرده اكثر دولتلر، بونوع تأسيسات جسيمه‌لرى سرمايه‌دار شركتلره احاله‌ايله اختيار مصرف وتعقيب اداره كبى كلفتلردن وارسته قالمقده، وتجاريب عديده دخى بوصورتك منافعنى كوسترمكده اولديغندن بشقه كونه‌سوز ايرادينه حاجت‌قالمز .

بردولت رهين انقراض اولور ايسـه، اشبو حقوقك جمله‌سى آنى استخلاف ايدن دولت وحكومته انتقال ايدر .

املاك خصوصيه‌يه كلنجه؛ انفاً بيان اولنديغى اوزره دولتـلر، بر

شخص معنوی مقامنی احراز ایده‌جکلرندن، بوخصوصده عادتا افراد کبی املاکه مالك اولورلر. بو نوع املاکی ایستدیکی کبی استعمال وتصرف ایدرلر. لکن او املاکك اصلاً واساساً کندویه عائد اولدیغنی اثبات ایلمك ولدی الاقتضا حجت وسنداتنی ابراز ایتمك، لازمهٔ حالدندر.

املاك خصوصیه تعبیر ایدیلان شیلرکه: مال صندقلری کمرك دائره‌لری وعلی الاطلاق «املاك امیریه» دینیلان شیلردن عبارتدر. دولتلر کندی الکالرندن برقطعه‌سنی آخر بر دولت وحکومته ترك ایده‌جکلری زمان بالطبع بومقوله املاکی دخی ترك ایده‌جك اوله‌جقلرندن، اول زمان دخی املاك متروکه‌نك قیمت وبدللرینی ترك ایتدکاری محللردن ارامغه کسب صلاحیت ایده‌کلمشلردر.

اهالیٔ محلیه‌نك احتیاجات مذهبیه‌لرینه مخصوص اولان معبدلر، مکتبلر، کتبخانه‌لر، کیمیاخانه‌لر، سائر بونلره مماثل مؤسسات عمومیه، نه املاك عمومیه ونه‌ده املاك خصوصیه‌دن عد اولنه‌بیلور. وحقوق بین الدول قوانینی ایجابنجه سفائن حربیه ملکك بر قطعهٔ سیاره‌سی اعتبار اولنسه بیله تشریحی صددنده بولندیغمز املاکدن عد اولنه‌مز.

﴿ فصل رابع ﴾

اعشار، خراج، جزیه، بونلرك معنی وموضوعلری، حاللرینك احوال حاضره‌یه تطبیقی.

و — «اعشار» اونده برمعناسنه اولان «عشر» کلمه‌سنك جمعیدر. «عشر» کلمه‌سی قاعدةً «عشّور» صیغه‌سیله جمعلنمك لازم کلور ایکن «اعشار» صیغه‌سیله جمعلنمسنه سبب موضع ومقام اولمق کرکدر.

چونکه لسان اقتصادده «اعشار» یالکز محصولات ارضیه‌دن اخذ اولنان ماله، «عشّور» امتعهٔ تجاریه وصناعیه اوزرندن استحصال ایدیلان امواله اطلاق اولنمش، «اعشار»ی جبایت ایدنلره «معشر» «عشّور»ی طوپلیان مأمورلره «عاشر» دنیلمشدر.

«عشّور»ی د — «رمزی» تحتنه ادخال ایلمش اولدیغمز بحث مخصوصده ذکر وبیان ایلدیکمزدن شمدی «اعشار» حقنده خامه‌زن کفتار اوله‌جغزدر.

بوقارولرده بالمناسبه بیان اولندیغی اوزره «اعشار» ایله زکاتك بریره جمعنه فقها جواز داده اولمامش واعشار زکاتدن اقوادر دیه‌رك بینلرینی تفریق ایتمك ایستمش ایسه‌لرده، معاملات حاضره‌جه اشبو مباینت معناده دکل لفظده قالمشدر. بوحال ایله برابر اعشار ایله زکاة بیننده واقع اولان مادهٔ مباینت باقی اولمق لازمکلور. زیرا هر اعشار زکاة اولورسه‌ده، هر زکاة اعشار اوله‌مز. اعشاری ادا ایدنلر اکر اسلام دیننده ایسه‌لر، ویردکلری شیئی بهمه حال زکاتلرینه صایارلر. معطیلر؛ اکر دین اسلامك غیریسیله متدین ایسه‌لر. ویردکلری شیئی ینه اعشار نام وحسابیله ویرر ایسه‌لرده زکاته معتقد اولمدقلریچون برنوع ویرکو مقامنده طوتارلر.

اعشارك زکاة اولدیغنه دلیل وبرهان «وآتوا حقه یوم حصاده الخ» آیت کریمه‌سیله. بو آیت کریمه‌ده مندرج اولان «حق» لفظی مفسر اولمق اوزره لسان نبویدن صادر اولان «لیس فی المال حق سوی الزکاة» حدیث شرفیله ینه بوبابده صدور ایدن اشبو «ماسقت السماء ففیه العشر وماسقی بغرب اودالبة ففیه نصف العشر» حدیث شریفیدرکه: مذکور احادیث شریفه‌دن عشرك، مالده داخل اولدیغی مصرح اولدیغندن، بشقه کونه برهانلر تحریسنه حاجت یوقدر. چونکه کرك مفسرین عظام وکرك فقهای کرام بوکلمه‌ده متحد الکلامدر.

اعشارك بزه كوره فرض اولديغى، بالايه ترقيم اولنان آيت كريمه‌دن مستبان اولمق حسبيله، بوراسى جاى بحث اولميوب، يغمور صوييله صولانان اراضيدن تام عشر، قربه وطولاب واسطه‌سيله صولانان اراضيدن نصف عشر، اخذى حقنده‌كى حديث شريفدن مستبان اولان حكمت، مقتصد اولنلره پك بيوك بر نصيحتدر، يعنى حديث شريف مذكورك بو طرزده شرفسنوحى يغمورله صولانان اراضيده مصرف اولميوب طولاب وقربه‌لرله صولانان اراضيده مصرف وقوعى ملاحظه‌سندن ناشيدر. علم اقتصادك موضوعيده بو نقطه‌لردر.

اعشارك وضعيت اصليسى شو يولده ايكن؛ دولت عليهٔ عثمانيه‌ده بونك نه طرزده اخذ واستيفا اولنمش، وعصردن عصره وزماندن زمانه نه قالبلر افراغ ايدلمش، اولديغى مختصر تاريخيله برابر ايلروده آيروجه بسط وبيان ايده‌جكمزدن بو قدرله اكتفا ايدوب خراج بحثنه نقل مقال ايده‌رز.

ز — «خراج» لغت معناسنجه غلهٔ ارضدن وغلهٔ شخصدن خارج وحاصل اولان نسنه‌نك اسمى ايكن، صكره‌لرى مقاسمه طريقيله وياخود وظيفه جهتيله طرف سلطانيدن ارض اوزرينه ضرب اولنوب جانب ميرى‌يه ماخوذ اولان رسم معلومه واهل ذمت رؤسنه وضع اولنان «جزيه»يه اطلاق اولنمشدر.

«جزيه» طائفه معناسنه اولان جزؤ، ياخود قضا وكفايت معنالرينه اولان جزاء ماده‌سندن مأخوذدر. لغت معناسنجه جزيه خراجده داخل اولوب، خراج جزيه‌ده داخل دكلدر. يعنى خراج كرك ارض وكرك اهل ذمت رؤسنه ضرب اولنان نسنه‌يه اطلاق اولنمش ايسه‌ده، خراج ضريبهٔ ارضده، جزيه ضريبهٔ رؤسده، متعارف اولمشدر.

خراج ايكى نوعدر. برى خراج مقاسمه. ديكرى خراج موظفه‌در.

«خراج مقاسمه» نصف، خمس، سدس كبی بعض خارجدركه ارضك طاقت وتحملنه كوره موضوع اولور.

«خراج موظفه» ارضدن انتقال تمكننه تعلقله درعهدهٔ ذمت دیمك اولور.

شو تعریفاته كوره خراج اعشاردن زیادهسیله آیریلور. اعشار دینیلان تكالیف اراضیٔ عشریهیه، خراج دینیلان تكالیف اراضیٔ خراجیهیه، اختصاص ایدوب قالور ایسهده؛ ادارهٔ مالیهمزك سوابق احوالی نظر مطالعهیه آلنهجق اولورسه، چونكه معاملات سابقهده خراج موظف، چفت اقچهسی نامنه النان رسمه، خراج مقاسم، عشر نامنه آلنان رسمه دینور. كذا خراج موظفه چفت اقچهسی نامی ویرلدیكی كبی بوكا رسم زمین، رسم كواره، باصمه اقچهسی. قوللق اقچهسی، بیوندرون حقی، اسپنج رسمی، دخی دیرلر ایدیكه، جملهسی بر معنایهدر. اسپنج رسمی یالكز روم ایلیده وملل غیر مسلمه بینلرنده مصطلح اولمشدر.

مشاهیر اصحابدن «عمرو بن العاصی» دیار مصری وخلیفهٔ ثانی جناب «عمر الفاروق» قطعهٔ عراقی فتح ایلدكلرنده محضر صحابهده بو قطعهلر اراضیسی اوزرلرینه خراج وضعی خصوصنه اجماع ایله قرار ویرلمش وشامك فتحندن صكره اراضیسی اوزرینه خراج وضعی ینه اجماع صحابه ایله قرار پذیر اولمش، ایشته اولزمانلردن برو بو قطعهلر اراضیسی اراضیٔ خراجیهدن عدواعتبار ایدلمشدر. لكن مكهٔ مكرمه ینه حرباً فتح اولنمش اولان بلاددن اولدیغی حالده، اراضیسی اوزرینه خراج وضعی لازمكلور ایكن، وضع اولنمامسی نبی ذیشانك تركنی امر وتنبیه بیورمش اولملرندن ناشیدر. الیوم حجاز ولایتی اراضیسنك اراضیٔ عشریهدن اعتبار ایدلمسی واهالیسی بونوع تكالیف ایله مكلف طوتلمامسی بوامره انقیاد آثاریدر.

خراجك طرح وتقسيمنده نصاب طاقت ارضدر . خارجك نصفى طاقتك غايتى اولديغندن، تنصيف عين انصافدر .

نصابك تشكيل وتعديلنه واسطه «جريب» دينيلان آلت حسابدر. حسابك تعيين وتقديرينه واسطه درهمدر .

بناءً عليه برمحل اوزرينه خراج وضع اولنه‌جق اولديغى حالده محل مذكور اولاً، مساحه ايدلمك ثانياً، طاقتى كوزه‌دلمك . ثالثاً، تحقق ايده‌جك مقدار واحوال اوزرينه بالحساب وضع خراج ايدلمك خليفهٔ مشاراليهك مسلك حق شناسيلرى اجاباتندندر .

جناب «فاروق» اعظمك وضع خراج امرنده التزام بيورمش اولدقلرى مسلك اعتدال جويانه‌لرينك قدر وقيمتنى اكلامق مراد ايدنلر فقرهٔ آتيه‌دن عبرت آلمليدر . شويله‌كه :

قطعهٔ عراق فتح و تسخير اولندقدنصكره؛ حضرت «فاروق» «عثمان بن حنيف» و «حذيفة بن اليمانى» نام ذاتلرى سمت عراقه مأموراً كوندرمشلر ايدى . مشاراليهما عزيمت وامور مأمورەلرينى بالاكمال عودت ايلدكدن صكره، حضورخليفه‌يه داخل اولدقلرنده، خليفهٔ مشاراليه بونلره خطاباً «ارضك طاقتى خارجنده برشى تحميل ايتامش اولديغكزى پك مامول ايدرم» ديو سؤال ايلدكلرنده، آنلرده جوابلرنده، خيرالكز طاقتى مقدارينى تحميل ايلدك ، اكر زياده قيلسه ايدك طاقتى قالمز ايدى ديمشلردر .

ايشته شو فقرهٔ صغيره‌دن پك رعنا اكلاشيلوركه : نامى انجق اون بش واون التى عصر صكره اوروپايه منتشر اولان علم اقتصادك الڭزياده دقتله تحرى ايلديكى قاعدهٔ اعتدال‌جويانه ورعيت تبعه‌پروراننك مزياتنى حضرت خليفه دها اولزمانلر التزام ايتمش، اويولده واضع اساس ايدلمك لزومنى مخاطبلرينه تصديق ايتديرمشلردر .

بوجمله ایله برابرینه اول وقتك آثارندن اولمق اوزره طرح تكالیف حقنده دها برچوق قاعده‌لر وضع ایدلمشـدركه: بونلر عادتا علم اقتصادك اس الاساس حكملرینی آلمش والیوم دستور العمل بولنمشدر .

ازانجمله: برارضك صولری منقطع اولدیغی، یابرارضه صو باصوب زراعتـه آفت اصابت ایلدیكی حالده ، اومقوله یرلردن خراج آلنمامسی؛ بالعكس صاحب ارض اراضیسنی كندولكندن ابطال ایلدیكی ویاخود ارضك صاحبی دكشـدیكی یعنی مسلم اوزرنده غیر مسلم، غیر مسلم اوزرندن مسلم اوزرینه انتقال ایلدیكی تقدیرده، خراجك تغیر اولنمامسی؛ ینه خارجك تكریریله خارجك تكریر ایدلمامسی؛ یعنی بر ارض حراجی سـنه‌ده ایكی محصول ویرمكله ایكی دفعه خراج ارانلمامسی؛ عشر ایله خراج مقاسمه‌نك خراج موظفـه معاملاتندن خارج طوتلمسی؛ بونلرده خارجك تكرری حالنده عشر وخراجك دخی تكریر ایتدیرلمسی،هپ اولوقتلرك آثارندندر.

اشبو مقامنده ویریلان ایضاحاتدن مستبان اولان احواله كوره، لسان شریعتده خراج دینلان تكالیف، بوندن یتمش سكز سنه مقدم فرانسه‌ده قبول اولنان «قاداسترو» [*] اصولنك عینیدر . ارالرنده اولان فرق ایسه اول زمانلرده اراضینك مساحه‌سی اجرا ایدلدكدن صكره، قوهٔ انباتیه‌سی كوزه‌دیله‌رك، اوزرلرینه مناسب مقداری خراج وضع ایتمكدن و«قاداسترو» اصولنده دخی شو معامله‌نك كاملاً اجراسیله برابر اراضینك خریطه‌لری النوب تعدیلات واقعه‌یی خریطه‌لر اوزرنده كوسترمكدن وتفرعاتی اكا كوره ایفا ایتمكدن عبارتدر .

ح — «جزیه» نك رؤس اهل ذمت اوزرینـه موضوع بر رسم اولدیغنی یوقاروده سویلدك . كله‌لم شمدی بو رسمك تفصیل احوالنـه ؛

[*] «قاداسترو» ادارهٔ امورمالیه‌نك برقسمی وبرنوع دفتریدركه : وظیفه‌سی اراضی ویركوسنك مطروحنی بالمساحه تعیینیله مقدارینی قید وضبط ایلمكدن عبارتدر.

«رسم جزیه» اسلامك غیری اولان ملل مختلفه اوزرینه طرح ایدیلور، صورت طرحنجه‌ده بعض قاعده‌لره رعایت اولنورکه: هر نه قدر متروك بر تکلیفدن عبارت ایسه‌ده، قواعد مذکوره‌ده شایان دقت بعض نقطه‌لر اولدیغندن بیاننه تصدی اولنور.

لسان شریعتده جزیه ایکی قسمه تقسیم اولنوب، بر قسمنه مقطوع دیکرینه علی الرؤس تسمیه ایدیلور. جزیه‌نك مقطوع اولان قسمی؛ رضاءً صلح ایله النان پارچه‌سیدر. بو مقوله جزیه نه شکل اوزرینه سویلشمش ایسه، او منوال اوزره تقدیر اولنوب اخذ وتحصیل اولنور.

جزیه‌نك بوقسمنده علم اقتصادك وظیفه‌سی مقطوع مذکوری وقت وزماننده اخذ واستحصالدن عبارتدر.

جزیه‌نك علی الرؤس مقسوم اولان قسمنه کلنجه، بونك وضع وطرحنده استطاعت مالیه‌یی کوزتمك وویره‌بیله‌جك اولانلرك درجاتی تعیین ایتمك کبی بعض قاعده‌لرك اتخاذی شرعشریف اقتضاسندندر.

قواعد مبحوثه‌نك باشلیجه‌سی، اغنیایی فقرادن تمیز وتفریق ایدوب غنی ظاهر اوزرینه سنوی قرق سکزر، اورته حاللولر اوزرینه یکرمی دردر. فقیر اولانلر اوزرلرینه اون ایکیشر درهم جزیه وضع ایتمك ووضع ایدیلان جزیه‌یی طوپدن طلب ایتمیوب اداسنجه سهولت اولمق ایچون هر آیده بررقسمنی، یعنی غنی اولانلردن شهری دردر، اورته حاللولردن ایکیشر، فقیر اولانلردن برر، درهم اخذ واستحصال ایدلمك ماده‌لریدر.

جزیه‌نك اساس وضعی غزاته نصرت ایچوندر. نصرت کاه مال وکاه نفسله اولور.

نصرت متفاوتدر. جزیه کذار اولنلر، فقیر اولورلر ایسه یایان، متوسط الحال اولورلر ایسه سواری اوله‌رق، غنی اولورلرسه نفسیله برابر

آخرینی دخی آتلاندیره‌رق نصرت ایده‌جکلری فرض وتقـدیر اولنوب جزیهٔ شرعیه « اعلا ، اوسط، ادنا » اعتبـاریله اوچ قسمه تقسیم اولنمش ولغوی زمانه قدر بو اساسلره رعایةً اخذ وتحصیل ایدلمشدر.

جزیه‌یی اعطا ایده‌جك اولانلرك اهل کتـاب اولمسی دخی حکم جلیل اقتضاسندندر. عبدهٔ اوثان ایله مجوس اوزرلرینه جزیه وضعی جائز دکلدر. بونده حکم بشقه ایســه‌ده، صدده تفرع ایدن جهتی اولمدیغندن تفصیلدن اجتناب اولنمشدر.

جزیه‌نك اداسندن هیـچ بر شخص معاف اوله‌مز. مکرسه طائفهٔ نسادن اوله‌لر، یاخود صبی، مقعد، اعمی، مفلوج، پیر فانی، کشیش کبی نصرتدن محروم قالمش بولنه‌لر.

دولت علیهٔ عثمانیه‌نك بدایت تأسیسندن قریم محاربه‌سنك ظهورینه وپارس عهدنامه‌سنك عقدی تاریخنه‌قدر، نچن ایامده جزیهٔ شرعیه‌نك امر طرح وتحصیلنده نه‌درلو قاعده‌لر وضع ایدلمش اولدیغنی، جزیه‌نك مقلوبی اولان بدلات عسکریه مقدمه‌ســنده بیـان ایده‌جك اولدیغمزدن، بوندن ایلروسنی اوبحثه تعلیق ایدرك، شرع شریفك وضع جزیه حقنده توصیه ایلدیکی وقایعی محاکمه ایتمك ایسترز شویله‌که :

علم ثروت ملل علماسی دیـورلرکه : « تکالیف عمومیه‌یی ایفـایه مقتدر اولان افراد ملتك کافه‌سی مکلف اولملی، قدرت ونفوذ صاحبلری نائل امتیـاز اولماملی ، ادنی اهـالینك دخی ضرورت حاللری متحقق اولمدقچه تکالیفدن معـاف واستثنـا ایدلماملیدر . بونکله برابر وضـع ایدیلان تکالیفـك ثقلتنی مکلفلره حس ایتـدیره‌میه‌جك وکمال خفت وسهولتله اوده‌نیله‌بیـله‌جك درجـه‌لرده طرح وتحصـیل ایدلملیدر . » علمای مرقومه‌نك شو سوزلری فقهای کرامك جزیهٔ شرعیه‌نك طرح وتحصیلی حقنده‌کی تنبیهاتنـه تمامیله مطابق اولدیغنه وفقهانك تنبیهاتی قدیم

وعلمانك وصاياسی اكا نسبتله حادث اولدیغندن «الفصل للتقدم» دیه‌رك صدد آخره کچیلور. شو احکامی بورایه قید ایتمکدن مراد دخی ویرکونك طرحیله برابر دفعةً تحصیلی فکرنده بولنانلری ایقاظ دیمك اولدیغی کوزلجه اکلاشیلور.

اشبو کتابك مقدمه‌سندن بدأ ایله بورایه قدر طوپلانیلان معلوماتك خلاصه‌سی؛ تکالیفك اصول وقواعد شرعیه‌جه اقسام وانواعی نه‌دن متشکل اولدیغی، بونلر نه‌یولده طرح وتحصیل اولنمق لازم کله‌جکنی شرح وتفسیردن عبارت اولدیغندن، اکر خارجده برشریعت بودجه‌سنك وجودی فرض اولنه‌جق اولورایسه، تکالیف مذکوره‌نك مفرداتی اشبو بودجه‌نك واردات جهتنی استیعاب ایده‌جکی درکارایسه‌ده، بونلرك قارشولغی اولمق لازم کلان مصارفات حقنده شمدی‌یه قدر هیچ برسوز سویلنمدیکی جهتله مفروض بودجه‌نك مصارفات جهتی بم بیاض قاله‌جغی اشکار ایدوکنه بناءً مذکور بودجه‌نك بوجهتنی دخی املا ایتمك ایچون واردات مستحصله‌نك شریعتك ترتیبی اوزره قارشولقلری اولمق لازم کلان مصارفات، انواع واقسامنك دخی ذکر وبیانه مبادرت اولنور.

﴿ باب رابع ﴾

شریعت بودجه‌سنك تعریفاتی. شریعت بودجه‌سنك جدولی. شریعتك تعریف ایتدیکی صندقلرك موارد ومدافعی. مصارفات. مصارفاتك اقسامی. نتیجه.

شرع شریفك بر بودجه‌سی واردر.

دولت بودجه‌لرینك حاوی اوله‌جقلری موادك اقسام وانواعی واحکام

وازمانه کوره تبدیل وتغیر اولنه‌بیلورسه‌ده، شریعت بودجه‌سنك حاوی اولدیغی موادك اقسام وانواعی هیچ بر وقت تبدیل وتغییر اولنه‌مز. یعنی برقسم ونوعه مخصوص اولان واردات، دیکرقسم ونوعه راجع مصارفات ایچون استعمال اولنه‌مز . دولت بودجه‌لرینك شکل وهیئتی سنه‌دن سنه‌یه تغیر وتبدیل اولنه‌بیلورایسه‌ده، شریعت بودجه‌سنك شکل وهیئتی تحویل اولنه‌مز . اقسام وانواعی یکدیکری اوزرینه تقدیم وتأخیر وتقلیل وتکثیر ایدیله‌مز .

دولت بودجه‌لرنده مرقم انواع وارداتك بر صندقده طوپلانمسی؛ اقسام مصارفاتك بو صندقدن تسویه‌سی قابل اولورسه‌ده ، شریعت بودجه‌سی ایجابنجه برقسمه مخصص وارداتك دیکر قسمه مخصص واردات ایله بر صندقده اجتماعی ممکن اوله‌مز .

بناءً علیه هرقسمه مخصوص وارداتك اقچه‌لری، هم جنسیله برابر بشقه بشقه صندقلرده طوپلانمسی ، قارشولغی اولان محللرده اورالردن صرف ایدلمسی ایجاب ایدر .

شریعت بودجه‌سنك حاوی اولدیغی وارداتك اقسامی درت انواعی اون‌اوچ اولدیغی‌کبی، مذکور بودجه‌نك حاوی بولندیغی مصارفاتك دخی اقسامی درت انواعی یکرمی بشدرکه اسامیسی تعداد اولنور .

﴿ شریعت بودجه‌سنك جدولی ﴾

مواد	نوع واردات	ملاحظات	مواد	نوع مصارف	ملاحظات
واردات جهتی			مصارفات جهتی		
	قسم اول			قسم اول	
١	سوائم		١	فقرا	
٢	اعشار		٢	مساکین	
٣	اسلام تجارندن النان کمرك		٣	محصل	

قسم ثانی	قسم ثانی
٤ خراج	٤ رقاب
٥ جزیه	٥ مدیون
٦ امارتلردن النان ویرکو	٦ غازی ومحتاج
٧ زمی واجنبی تجارندن آلنان کمرك	٧ غریب وبیچاره
قسم ثالث	٨ عساکر
٨ خمس غنائم	٩ جمله مأمورین
٩ خمس معادن	١٠ قضاة
١٠ خمس رکاز	قسم ثالث
قسم رابع	١١ مفتیین
١١ لقطه‌لر	١٢ معلمین
١٢ باوه‌لر	١٣ متعلمین
١٣ ترکه‌لر	١٤ سرحد ودربند محافظلری
.. ..	١٥ مؤسسات خیریه
.. ..	١٦ انشاآت نافعه
.. ..	١٧ ایتام
.. ..	١٨ مساکین
.. ..	١٩ فقیر
.. ..	٢٠ ابنای سبیل
	قسم رابع
.. ..	٢١ خسته‌خانه‌لر
.. ..	٢٢ محتاج ومریضلرك نفقه وادویه‌سی
.. ..	٢٣ مالسز وفات ایدنلرك تجهیز وتکفینی
.. ..	٢٤ کسبدن عاجز قالانلرك اعاشه‌سی
.. ..	٢٥ لقیطلرك انفاقی

ایشته شو جدول مطالعه‌سندن مستفاد اولدیغی اوزره شریعت بودجه‌سنك واردات ومصارفات جهتلرینك اقسامی درت شیدن عبارت اولدیغندن، صندقلرینك آیرو آیرو اولمسیده احکام شرعیه اقتضاسندن

بولنديغندن، اشبو بودجه‌يه بودجۀ عمومی دیمکدن ایسه، ادارۀ واردات ومصارفات ایچون برر دائره فرض ایدوب، آنلری بودائره‌لرك بودجۀ خصوصیه‌لری طرزنده قبول ایتمك ممكن اوله‌بیلور. نته‌کم دولت علیۀ عثمانیه‌نك سوابق معاملاتنده بوقاعده‌لره چوق زمانلر رعایت اولنه‌کلمشدر. زمانه‌مزده بوکا برمثال آره‌مق لازم کلورایسه، اوقاف همایون خزینه‌سیله طشره اوقاف صندقلرینی کوستره‌بیلورز. مصارفاتك شو یولده تقسیماتنه سبب اصلی «انما الصدقات للفقراء والمساکین والعاملین علیها والمؤلفة قلوبهم وفی الرقاب والغارمین فی سبیل الله وابن السبیل فریضةً من الله والله علیم حکیم الخ.» نص شریفیله سائر بعض آیات کریمه اولوب، فقها بونلردن اجتهاد ایده‌رك، کرك وارداتی وکرك مصارفاتی درت قسمه حصر ایتمشلر وانواعنی بوقسملر داخللرنده کوسترلمشدر.

اموالدن مؤلفۀ قلوبه حصه افرازینی حضرت «عمر الفاروق» رضی الله عنه نهی بیورمش اولدقلرندن فقها دخی مؤلفۀ قلوبی حسابدن چیقار- مشلردر.

وینه برصندیغك وارداتی مصارفاتنه کفایت ایتمیه‌جك اولور ایسه موجود مالی بولنان دیکر صندقدن حکومتك رخصت رسمیه‌سی ومعلومات مخصوصه‌سی اولمق شرطیله استقراض ایتمسنه جواز ویرمشلر وصندقلرك مامورلری هرحقی وقت وزماننده ادا ایدوب مالی حبس ایتاملرینه، وقت وزمانی کلدکجه برصندقدن علی‌الحساب اقچه ویرماملرینه، دقت ونظارت ایتمك حکومت ایچون فرضدر دیمشلردر.

جزؤ ثانی

باب اول

سرلوحه

جزؤ اولك سرلوحه‌سنده دولت علیه‌جه اخذ وصرفی معتاد ومتعامل اولان تکالیفك جمله‌سی قواعد شرع شریفه مستند اولدیغندن بحث ایله قواعد مذکوره‌نك الك الزم اولان اصـول وفروعی نظر مطالعه‌یه آلنمق لابد ایدوکنی بالمناسبه سویلمش، وبو اثره تبعاً جزؤ مذکورك مندرجاتنی درت بابه تقسیم وابواب مذکوره‌نك هر بررلرنده تکالیف موضـوعهٔ شرعیه‌نك احکامنی علی طریق الاجمال تعریف ایلمش ایدك.

جزؤ مذکور مندرجاتنك شو طرز اوزره ابواب واقسامه ترتیب وتنظیمندن مقصد جزؤ ثانی‌یه درج ایتمك صـددنده بولندیغمز تکالیفك زمانه‌مزده هانکیلری قوانین شرعیـه‌یه توفیقاً مرعی‌الاجرا طوتیلمقده بولنمش، هانکیلری کلیاً رفع والغـا ایدلمش، بو جمله ایله برابر وقتدن وقته دها نه‌درلو تکالیف وضع واحداث اولنه‌رق فائده وضررلری نصل تجربه اولنمش، اولدیغنی بسط وبیاندن صکره عقل قاصرك ایردیکی قدر مقایسه ومحاکمه‌لرینی اجرا ایلمکدر.

جزؤ مذكورك اسلوب تحريرينه كلنجه ؛ بوبابده اتخاذيني مصيب ظن ايلديكمز مسلك، تكاليف موضوعهٔ مذكوره‌يي اهميتلري درجه‌سنده ودولتجه قبول ايدلمش اولان نسبت مرتبه‌سنده فصول واقسامه تقسيم ايلدكدنصكره، هر فصلك مندرجاتني ايكي بحثه آييروب بحث اوللريني، هربرتكليفك زمان ايجاد واختراعندن دفتر مقتصدك تسويد وتبييضي زماننه كلنجه‌يه دكين اولان حادثات ووقوعاتنه، بحث ثانيلريني دخي ينه اوتكليفك طرح وتحصيلي حقنده مرعى وجارى طوتلمق لازم كلان وبيلنمسى الك الزم اولان اصول وقواعدك بياناتنه، حصر وقصر ايدرك جمله‌سنك حال وشانلرندن شو طريق ايله بر علم اجمالى حاصل ايلمكدر .

مقصد اقصى علم اقتصادك موضوع ومحمولندن بحث ايتمكدن عبارت اولديغى حالده، برده تكاليفك اختراع وايجادى تاريخندن سوز آچوب مقاله‌يي اوزاتمق نه‌دن ايجاب ايديور ديو سؤال اولنه‌جق اولور ايسه، احوال ماليه‌مزك تاريخنه دائر الده بر كتابمز اولمديغى جهتله علم اقتصاده منتسب اولانلرى تكاليفك احوال تاريخيه‌سنه بويله‌لكله مطلع ايتمكدر .

تنظيمات خيريه‌نك وضع واحداثى زماننه قدر كچن ايامك حادثاتى تاريخ مالى عندنده پك واضح دكلدر .

چونكه: اسكى زمانلرك معاملات حسابيه‌سى، دفترلرده «سياقت» دينيلان خط ورقمله يوريديلديكندن واول وقتلرك اصول وعاداتنجه اقلام حسابيه‌يه دخول ايده‌جك اولان كتبه ايچون سياقت خط ورقمنك تعليم وتعلمى واجباتدن طوتيلمش ايكن، خط ورقم مزبورك كيت كيده اهميتى ازاله ايديلوب اصول املاسنى بيلنلر شويله طورسون، قرائت ايليانلر بيله ازالديغندن آرادن قرق اللى سنه كچدكدنصكره يابرلزوم ويابرمراق اوزرينه خط ورقم

سیاقتله یازلمش بر دفتر اله آلنه‌جق اولور ایسه قارئلر مندرجاتنی اکلایه‌میه‌جقلرندن ناشی ترجمانه محتاج اوله‌جقلری شبهه‌سزدر .

فقیر هرنه‌قدر سیاقت خط ورقمنك ابقاسی طرفلیسی دکلسه‌ده، خط مذکور ایله یازلمش اولان دفترلرك الی‌الابد بقاسی طرفلیسی اولدیغمدن، کندم بودفترلرك مطالعه‌سندن برچوق شیلر استخراج ایلدیکم کبی اخلافمی دخی استفاده‌دن محروم ایتمامك آرزوسنده بولندیغمدن، اخلاف مرقومه بردفتری اله آلدیغی کبی مندمجاتنی سهولتله حل ایلمك ایچون سیاقت خط ورقمنك اصول املاسنه دائر بعض مثال ومشقلرك ذیل اوله‌رق کتابه علاوه‌سنی مناسب کورمشمدر .

تنظیمات خیریه‌دن صکره کلان زمانك حادثات مالیه‌سنه کلنجه؛ دولتك کافهٔ واردات ومصارفاتنك صورت اداره‌سی مجدداً تشکیل اولنان مالیه خزینه‌سنه نقل ایدلمش، خزینهٔ مالیه ایشته اول زماندن اعتباراً مالك بحق صاحبی اولوب «موازنه» نامیله وبودجه اصولنه قریب بر طرز ایله سنه‌دن سنه‌یه دفترلر تنظیمنه باشلامش، کیت کیده بونلری اصلاحه موفق اولمشدر .

جزؤ اولده بیان اولندیغی اوزره (باب ۲ فصل ۱) اقسام تکالیف شرعیه وعرفیه نامیله ایکی قسمه آیرلدیغی کبی تنظیماتدن صکره یاپیلان موازنه دفترلرنده دخی تکالیف مذکوره ایکی قسمه آیریلوب قسم اولی داخلنه، ویرکو، جزیه اموالیله املاك امیریه وارداتی، امارتلرك مال مقطوعلری، قسم ثانیسی داخلنه‌ده، واردات عشریه ایله واردات رسومیه‌نك کافه‌سی آلنوب ۱۲۷۷ سنه‌سی اوائلنه قدر بو قیافتله کیدلمش ایکن، سنهٔ مرقومه‌دن اعتباراً اصول تفریق دکشدیریلوب، تکالیف بلاواسطه ایله، تکالیف بالواسطه قالبنه دوکلمش، بوترتیب داخلنده اقسام واردات، بعضاً درت، بعضاً بش، قسمه آیرلمش، نهایت ۱۲۹۸

سنه‌سنده دوائر اصولی قبول اولنمشدرکه: تفصیلاتی بودجه بحثنده بیان اولنسه کرکدر .

بزم ایچون بومقامده اکلاشلمسی لازم کلان نقاط، تکالیفك کرك بالواسطه وکرك بلا واسطه نامنریله ایکی‌یه آیرلمسی وهانکیلرینك‌هانکیلری داخلنه آلنمسی، ماده‌لری اولمغله، مهرۀ مالیون طرفلرندن بو خصوص حقنده وضع ایدلمش اولان اساسلرك تفصیلنه کیریشلمك ایجاب ایتمشدر . شویله‌که :

تکالیفك اصول طرح وضعنده درت جهته نظر اولنمق لازمدر. جهات مذکوره‌نك بری «مطرح» بری «قاعده» دیکری «توزیع» اول بری «تحصیل» جهتلریدر .

تکالیفك «مطرحی» یاشخص اولور، یامال اولور. مطرح تکالیف اکرشخص اولور ایسه، بونك‌حین طرحنده هرشخصك اصل‌سرمایه‌سی ویاواردات سنویه‌سی، نظر اعتباره آلندقدن صکره تعین ایدن مقداردن هر هانکی بر سهمنك خزینه‌یه آلنمق دها مناسب اوله‌جغی دوشونیله‌رك اکا کوره تمدید وتعیین اولنور . بو نوع تکالیفه تکالیف بلاواسطه ویاخود مطلق ویرکو دینیلور .

مطرح تکالیف اکرمال اولور ایسه،اشبو مال اوزرینه‌ویرکووضع اولنمسندن طولایی‌قیمتی آرته‌جغی وبوسببله صاحبنه‌هیچ برتأثیرات‌حاصل ایله‌میه‌جکی مطالعه اولنه‌رق مطرح مذکور اکا کوره تعین اولنور . بو نوع تکالیفه‌ده تکالیف بالواسطه ویاعلی‌الاطلاق رسم دینیلور .

تکالیفك «قاعده‌سی» آنك مطروح اولدیغی اشیا قیمتنك صورت وتخمینده‌طوتیلان اساسدن عبارت‌اولور. لکن‌اشبو قیمت حاصلات‌صافیه اوزرینه‌می، یوقسه حاصلات غیرصافیه اوزرینه‌می وضع اولنمق، حاصلات غیرصافیه اوزرینه وضع اولنه‌جق اولدیغی حالده، مصرف اوله‌رق تنزیل

اولنمسی لازم کلان مبالغ نه درلو شیلردن ترکب ایتمش اولدیغنی بولمق، ایجاب ایدر. اول باول بورالری قرارلشدیردقدن‌صکره تکالیف مذکوره قصور قاله‌جق واردات صافیه اوزرینه وضع وطرح اولنمق ایجاب ایلر.

اصول شریعتده مزروعاتدن تام عشر آلنمیوبده نصف عشر آلنه‌جق اولدیغی زمان، عشر مزبورك زراعك مؤنتنی[*] رفعدن اول تقدیری، بالعکس اکثر دولتلرده ایراد ویرکولرینك تخمینی هنگامده، املاکك بوش قاله‌جغی ایاملك حصه‌سیله مصارف تعمیریه‌سنك بعدالاخراج تعیینی ماده‌لرینك التزامی، اولکنده ویرکونك نسبتی آز صکره‌کنده ویرکونك نسبتی چوق تعیین اولنمش اولمسندن ناشیدر.

بزده تحریری اجرا اولنان یرلرده، تخمین قلنان قیمتدن مصارف تعمیریه وایام خالیه مقابلی نسنه تنزیل اولنمامسی دخی نسبت ویرکونك سائر دولتلرککندن دها آز تعیین ایدلمش اولمسی ملاحظه‌سنه حمل ایدلمك کرکدر.

تکالیفك «توزیعی» یاثروت جمعیت وعشیرت اوزرینه اولور، یاخود ثروت افراد ملت اوزرینه اولور. (بوراده جمعیتدن مراد برقریه ویا بر محله‌در) تکالیفك صورت توزیعی ثروت جمعیت اوزرینه اولمش اولور ایسه، حکومت آرتق آنك بین‌الافراد تقسیم وتوزیعنه بتکرار مداخله ایتمیوب، جمعیت اوزرینه نمقدار شی وضع وطرح ایلمش ایسه آنی سنه‌دن سنه‌یه آرایه‌رق تحصیل ایتدکجه، کوی ومحله ویا عشیرت نامنه سند مقبوض اعطا ایدر. بونوع ویرکویه لسان شریعتده «قسامه» ولسان اقتصادده «کویجه تحصیلی مقرر ویرکو» ویا عربان وعشایر مال مقطوعی دینور.

[*] مونت دینیلان شی ارغاد وآیلقجی وبکجی اجرتی واوکوز نفقه‌سی وصو کراسی وسائر بونلره مماثل شیلردن عبارتدر.

کویجه و عشائرجه موضوع اولان تکالیفك امر تحصیلنده، سرعت وسهولت، مصارف تحصیلیه‌جه اهونیت کبی محسناتك وجودی هیچ بر زمان ایچون انکار اولنه‌مز. لکن بویولده اولان تکالیفك بین‌الاهالی تقسیمات وتوزیعاتنده برطاقم قیل وقاللر وقوعه کلمسی وبوحاللر کیده‌رك برچوق امتیازلی فرقه‌لرك ظهورینه سببیت ویرمه‌سی مجرباتدن اولدیغندن، اکثریت اوزره صرف انظار اولنه‌رق صورت توزیع ثروت شخصیه‌نك هویت ذاتیه‌سی اوزرینه بنا ایدیلور. امر توزیعدن دخی اشبو ثروتك یوزده‌سی ویا بیکده‌سی اساس اتخاذ اولنور. آنفاً بیان اولندیغی اوزره بونك برقسمنه ویرکو دیکر قسمنه رسم دینیلور. ایشته شو تقسیمات اله الندیغی، املاك دولت وارداتیله حاصلات ورسومات متفرقه ومتنوعه انلره علاوه ایدلدیکی حالده، تکالیفك اقسامی درت درجه‌یی بولور ایسه‌ده اکثر حکومتلر املاك ورسومات قسملرندن بعضیلرینی سبباً من الاسباب تحت انحصاره آله کلمسی، عملیات واجراآتی بعضاً کندوسی درعهده ایلمسی، بعضاً ده ملتزملره مقطوعاً احاله ایتمسی ملابسه‌سیله، بویله انحصار نوعندن اولان تکالیف، تکالیف سائره‌دن آیریلوب بشقه‌جه برقسم تشکیل ایدر. بوقسمك دخی اقسام اربعهٔ مذکوره‌یه علاوه‌سی حالنده، مجموعی بش وایالات ممتازه ایله ولایات مختاره‌نك ویرکوی مقطوعلریله فضلهٔ وارداتلری بونلره علاوه اولنه‌جق اولورایسه، التی قسمه بالغ اولورکه: انواعنك مفرداتی قریباً بیان اولنسه کرکدر.

تکالیفك «تحصیلی» ماهیتنك نوعنه کوره تخالف ایدر. تحصیل تکالیف خصوصنده دولتجه نه درلو اصول ونظاملر وضع اولنمش ایسه کرك تحصیل مأمورلرینك وکرك افراد مکلفه‌نك اشبو اصول ونظاملره کمال درجه‌لرده رعایت کوسترملری واجباتدن عد اولنور.

تکالیف، ویرکو قسمندن ایسه، هرشخصك حصهٔ تکالیفی، اون ایکی

تقسیطه ربط ایدیله‌رك، هر آیك حصه‌سی شهرك ختامنده مأمورلری طرفلرندن تحصیل اولنه‌رق افراد مکلفه یدلرینه مجاناً مقبوض سندلری اعطا اولنمق ایجاب ایدر. تقاسیطی دخول ایتمامش اولنلرك حصهٔ تکالیفنی، دفعةً طلب وتحصیله، مأمورلرینك صلاحیتی اوله‌مدیغی کبی تقاسیطی حلول ایدوبده حصهٔ تکالیفنی ویرمامش اولنلر دخی توقیف تقاسیطه صلاحیتلری اوله‌مز. ویرکونك افرادن اون ایکی تقسیط ایله آرانمسی، هم کندولرینه باعث سهولت اولمق، همده بودجه مخصصاتنی اون ایکی آیده اوده‌مك ایچوندر.

دولت علیه‌ده، ویرکونك زمان تحصیلی اوللری بشقه طرزده ایکن برقاچ سنه‌لردن برودرکه تقاسیط اصولی وضع اولنمشدر. لکن کرك مکلفلر وکرك مأمورلر طرفلرندن بوطریقك محسنات ولدنیاتی لایقیله تقدیر اولنه‌مامشدر.

تکالیف، رسومات قسمندن ایسه، بونك اداسنه مأمور اولان واسطه شخص اولمیوب مال اولدیغندن، مال‌مذکور حصه‌سنه نه‌مقدار شی دوشمش ایسه انلر نظام واصول وتعرفه‌سی وجهله حساب وکتاب اولنوب عیناً ویا بدلاً درحال تحصیل اولنور.

رسومات، دائما کلوب کچیجی مال اوزرندن آلنان تکالیفدن اولدیغی جهتله، بونك ویرکو کبی تقاسیطیله ربطی وجسته جسته تحصیلی جائز اوله‌مز. فقط معاملات سابقه‌ده امرار اولنان مالك رسم کمرکی ویرلمکسزین امرارینه ارائهٔ رخصتله رسم کمرکك جسته جسته تحصیلی جهتنه امالهٔ افکار ایدلمامشده دکلدر. لکن صکره‌لری بوحاللرك فنالغی حس اولنمش و اموال نقده‌تحویل اولندیغی حالده رسم کمرك ینه بقایا قالمش، بالآخره چورومسنی موجب اولمش اولدیغندن ترك اولنمشدرکه: نصل یاپلدیغنك وصکره‌لری نصل قالدیرلدیغنك تفصیلاتی کمرك بحثنده مندرجدر.

عموم تکالیفك، التی قسمه منقسم اولدیغنی یوقاروده بیـان ایلمش اولدیغمزدن، شمدیده اشبو اقساملك انواعنی، یکان یکان تدقیق ایده‌جکز، بوصره‌ده ایالات ممتـازه ایله ولایات مختـاره‌نك ویرکوی مقطوعلریله فضلهٔ وارداتلرینه بشـقه نظرله باقوب، بعض اقواله کوره تکالیفدن عد وشمار اولنه‌کلان اعانات واستقراضات اقچه‌لرینی دخی ابواب مخصوصه‌لری داخلنه آله‌جغز .

بالاده کوستریلان التی قسم تکالیفك انواعی آتیده کوسترلمش ورمز اولمق اوزره هر بررلرینه‌ده برر علامت تخصیص ایدلمشدر .

اقسام	علامات	انواع	ملاحظات
برنجی قسم تکالیف بلا واسطه یاخود ویرکولر	ا	املاك ویرکوسی	
	ب	اراضی «	
	ج	باتنت «	
	د	تمتع «	
	ه	اشخاص «	
	و	بدل عسکری	
ایکنجی قسم تکالیف بالواسطه‌لر یاخود رسملر	ز	مزروعات رسمی	
	ح	حیوانات «	
	ط	کمرك «	
	ی	تمغا «	
	یا	مسکرات «	
	یب	صیدیه «	
اوچنجی قسم ید واحدلر یاخود انحصارلر	یج	دخان وانفیه	
	ید	طوز	
	یه	باروت وکهرچله	
	یو	پوسته	
	یز	تلغراف	

اقسام	علامات	انواع	ملاحظات
	یح	ملکلر چفتلکلر	
	یط	مرعالر قشلاقلر چایرلر	
	ک	اورمانلر	
	کا	معدنلر	
	کب	دمیر یوللری	
دردنجی قسم املاك میریه یاخود املاك دولت	کج	عربه یوللری	
	کد	صو «	
	که	فابریقه‌لر	
	کو	قنارلر	
	کز	لیمانلر	
	کح	اسکله‌لر	
	کط	قناللر	
	م	بازارلر	
	ما	بنالر	
	مب	قیدیه‌لر	
	مج	خرجلر	
	مد	رخصتیه‌لر	
بشنجی قسم حاصلات متنوعه یاخود رسومات متفرقه	مه	قرنتنه‌لر	
	مو	ترکه‌لر	
	مز	لقطه‌لر	
	مح	قونطوراتلر	
	مط	اوزون واکیال	
	ن	تمغای سیم وزر	
التنجی قسم ویرکوی مقطوعلر یاخود فضلهٔ وارداتلر	نا	ویرکوی مقطوعلر	
	نب	فضلهٔ وارداتلر	

شو حساب وکتابه کوره التی قسمه منقسم اولان تکالیفك انواعی

اللی ایکی‌یه بالغ اولور . بونلرك خارجنده آرتق بر شی قالماق لازم کلیر ایســه‌ده؛ ممالك دولت علیه‌ده اعصار عتیقه بقیه‌سندن اولمق اوزره الیوم مرعی وجاری اولان اوفق تفك تکالیفك اسـامیسنی تعداده کیریشیلور ایسه، انواع مذکوره برقات دها قباریر، لکن بومقوله اوفق تفك شیلره برده جبایت جهتدن باقلدیغی حالده، اسامی غلبه‌لکندن بشقه اقسام ستهٔ مذکوره آره‌سنده هیچ برنفوذ پیدا ایده‌میه‌جکنه قناعت حاصل ایدیلور.

شو تقدیراته وبالاده بیان اولنان تصوراته کوره، بزم مستقرضات ایله اعانات حاصــلاتلرینی بو آره‌لغه قاتمیــوبده احکامنی آیروجــه بابلره درجنده‌کی اصابتمز تسلیم اولنه‌بیلور .

علم ثروت ملل تکالیف عمومیه‌یی؛ تکالیف بلا واسطه، تکالیف بالواســطهناملریله ایکی قسمه آییروب طورورکن، بزم بونلری التی قسمه تقسیم ایتمکلکمز نه‌دن ایجاب ایدر دیو سؤال اولنه‌جق اولور ایسه، علم ثروت ملل اربابی، تکالیفه عمومیت نظرندن باقوب اولاً، املاك دولتك صاتیلیشندن ویا ایشلتدیریلشندن حاصل اولان وارداتی تکالیف عمومیه عد واعتبار ایتمامرندن ثانیاً، افرادك معاملات دادوستدی اوزرینه وضع اولنان، دها طوغریسی اشبو معاملاتی اجرا ایده‌جك اولان مأمورلرك معاشلری مقابلنده اخذی قرارلشــدیریلان وبار وثقلتی یالکز معاملاتی اجرایه مجبور قلانلر اوزرینــه یوکلنان، خرجلری آیروجه بر بابه تقسیم ایتمیوبده قسم اول داخلنه آلملرندن ثالثاً، مستقل بر قسم عد واعتبارینــه جسبان اولان انحصارلری بر قسم عد ایتمیوبده مجموعنی قسم ثانی میانـنــه ادخال ایلملرندن، علم اقتصاد اربابی ایسه، اشبو تقسیماتی قبول وتصدیق ایله برابر تکالیفه برده خصوصیت نظرندن باقوب مماثلات ومتشـابهاتی بلوك بلوك ایتدکدن صکره تقسیماتی انلر اوزرینه بنا ایلملرندن ناشیدر.

تکالیف عمومیه‌نك صورت تقسیماتجه اختیار اولنمش برایکنجی قاعده

دها واردرکه : اوده معتاده ، فوق العـاده، ناملرینی ویره‌رك ایکی قسمه آییره‌قدن عبارتدر. لکن تکالیفك بودرلو تقسیماتی فوق‌العاده برمصرفك ظهوری عقیبنده مجرد اشبو مصرفی اورتمك، اکا قارشـولق اولمق ایچون تدارك اولندیغی بودجه دفترلرنده کوسترمك، اوزره اتخاذ اولنمش بر تدبیر موقتدن عبارت اولوب ، بوده اکثر احوالده یا عشراة ومأات منضمه نامیله تکالیف معتاده تعرفه‌لرینـك قبارتلمسـندن، یاخود اعانه واستقراضلره مراجعت ایدلمسندن، مستحصل اولمسیله بوحاللرك تقسیمات اولیه‌یه اصلا تأثیری اوله‌مز.

تکالیف عمومیه‌نك اقسام وانواعندن هانکیلرینك فائده ومحسناتی دیکرلرینه نسبتله افزون، هانکیلرینك دها دون، اولدیغنك تمیز وتفریقی علم ثروت ملله عائد مسائلدن اولوب ، حقوق مخصوصـه وذاتیه‌سـندن اولدیغی جهتله فن اقتصادك بو خصوصده توصیه ایلدیکی مسائل مهمه‌نك باشلیجه‌لری اولاً ، تکالیف موضـوعه‌یی دائما تعقیب وتفتیشـدن ثانیاً ، قچاقچیلغی منع وازاله‌دن ثالثاً ، مصارف تحصیلیه‌یی تهوین وتقلیلدن رابعاً ، آره‌یه بر طاقم واسـطه‌لرك دخولنه میدان ویرلمکسزین وامر تحصیلاتده رخاوت وبطائت کوسترلمکسزین والحاصل بونلره مماثل احوالك ظهورینه باعث اولان وقوعاتك اوکی آچیق براغلمقسزین خزینـهٔ مالیه‌یه توصیلی ماده‌لریدر. بناءً علیه مأمورین مالیه طرفلرندن بوماده‌لر دائما کوز اوکنده طوتیلوب وباخصوص تکالیفدن قورتلمق ارزوسـیله بر طاقم معافیتلر ادعاسنه قالقیشانلرك مطالب واقعه‌لرینه حوالهٔ سمع اعتبار ایدلمیوب حسن جریان مصلحته اقدام تام کوسترلمسی واجباتدندر.

مادامکه : تکالیف عمومیه‌جه تعقیبی توصیه اولنان الـڭ بیوك مسئله؛ افراد مکلفه‌دن هر برلرینك ویرکوده اولان حصه‌سی، واردات مخصوصه‌سنك یکونی نسبتنده اولمسی. هر کسـك ثروت عمومیه‌دن نصیبی نسـبتنده

مصارف عموميه‌یه تشریك ایدلمسی مسئله‌سیدر؛ بومسائله مأمورین مالیه طرفلرندن بحق رعایت اولنمز، معافیت سر رشته‌سیله پیدا اولان بر طاقم فرقه‌لرك اوكلرینه سد ممانعت چكلمز ایسه، افراد جمعیتدن بعضلرینه هم نابمحل استفاده ایتدیرلمش، همده بیهوده اوله‌رق برچوغنه غدر وعاقبت موازنهٔ طبیعیه‌نك اخلالنه سببیت ویرلمش اولور.

واقعا مؤسسات نافعه وخیریه‌لر ایچون وقف ایدلمش اولان بعض املاكدن مؤبداً، داخل ممالكده ترقیسی ارزو اولنان صنایع مفیده‌نك موقتاً، ویركو ورسوماتدن معافیتلرینه فن اقتصاد جواز كوستریر ایسه‌ده، وقتیله منافع عموميه‌یه ایدیلان خدمته مكافاةً جزیه‌دن معاف طوتیلان برفامليانك مرور زمانه تابع اولمیه‌رق الى الابد تكالیفدن معاف طوتلمسنه جواز كوسترمز.

تكالیفك اقسام وانواعنی اشبو بابده بر تفصیل ذكر وبیان وبو صرده بعض معلومات مفیده دخی عرض واتیان ایلمش اولدیغمزدن شمدی هر قسم داخلنه آلدیغمز انواع تكالیفك اولاً تاریخنی ثانیاً هر نوعنك طرح وتحصیلی حقنده الحالة هذه مرعی وجاری اولان اصول وقواعدی كوستره‌رك هر بر قسمی برر باب ومتعدد فصللره تقسیمه مباشرت ایلرز.

باب ثانی

تکالیف بلا واسطه‌لر یاخود ویرکولر

فصل اول

تکالیف بلاواسطه‌نك اجمالاً تاریخی

باب اولده تکالیف بلا واسطه‌لرك انواعی التیدن عبارت اولدیغنی وبونلرده املاك، اراضی، پاتنت، تمتع، اشخاص ویرکولریله بدلات عسکریه‌دن متشکل بولندیغنی سویلمش، هر برلرینه‌ده بررعلامت وضع ایلمش ایدك. تکالیف مذکوره‌نك صورت وضع وتحصیلنجه مرعی وجاری طوتیلان قواعدی ایلروده بیان ایتمك اوزره شمدی بونلرنره‌دن کلمش وبواشکالی نره‌دن آلمش اولدیغنك تاریخنی اجمالاً بیان ایده‌جکزدر. شویله‌که:

سوریه، حلب، بغداد، بصره، موصل ولایتلریله جبل لبنان متصرفلغندن، مال مقطوع التان سیسام جزیره‌سیله آینه‌روز شبه جزیره‌سندن، اهالیسی ویرکو نامی تحتنده اولان تکالیف ایله مکلف اولمیان حجاز ولایتیله کرید وطاشوز آطه‌لرندن، دائرهٔ اطاعته صکره‌دن الحاق ایدیلان طرابلس غرب وبنغازی ایالتلریله یمن ولایتندن، درسعادت وبلاد ثلثه‌دن ماعدا روم ایلی واناطولی قطعه‌لرنده وسائر اطه‌لرده مسکون اهالیدن، قبل التنظیمات امدادیهٔ سفریه، وامدادیهٔ حضریه، واعانهٔ

جهادیه، سالاریه و مقابله، بدل عساکر بحریه، خرج فرمان، خرج بها، وبدل نزل، عوارض [*] اعانهٔ حکامیه، بدل مباشریه، خدامیه محضریه، سربستیه، قوناق، اسپنج، مرور عبور، مصارفاتی ناملریله والی، متسلم، ویوده‌لر، طرفلرندن عیناً و یا بدلاً سنه‌دن سنه‌یه انواع تکالیف طرح و توزیع اولنه‌رق تحصیل قلنور.

بدایت تنظیمات خیریه اولان (١٢٥٥) سنهٔ هجریه‌سنده بو درلو تکالیفدن یالکز جزیهٔ شرعیه بالابقا سائرلرینك جمله‌سی الغا اولنه‌رق «هرکسك متصرف اولدیغی املاك واراضیٔ موجوده‌سنك منافع وتمتعات حاصله‌سنه وکار وتجارت واقتدارینه والحاصل حال وتحمللرینك درجه‌سنه کوره‌ویرکو نامیله» یالکز برتکلیفك محللری مجالسنده توزیع وتقسیمیله تقاسیط معینه

[*] بعض مورخلر، «عوارض» ویرکوسنی مصارف بلدیه‌نك تسویه‌سنه مخصوص وارداتدن اولدیغنی بالمناسبه کتابلرنده ذکر وبیان ایلمشلر ایسه‌ده، لطف پاشا کندو آصف‌نامه‌سنده؛ عوارض اقچه‌سی درت بش یلده برکره آلنمق اوزره احداث اولندیغنی، وجنتمکان سلطان «سلیم» زمان شریفلرنده واقع اولدیغنی، وبش یلده بر یکرمیشر اقچه اخذ قلندیغنی، مقابله استراحت عسکره پکسمات بهاسی دیو رأی اولندیسه‌ده معقول برنسنه اولمدیغنی، هر ییل اولمامق کرك ایدوکنی، اول وقتك اصطلاحنده کورکجی دینیلان وصکره‌لری بدل عساکر بحریه نامنی الان تکلیف کیملرده کورك چکمکه قادر اولنلردن درت خانه‌یه برکورکجی کتوروب قاچ ای خدمت ایدر ایسه خزینه‌دن کونده اوتز اقچه ویرلدیکنی، سویلمش ایسه‌ده؛ بنم منظور ومطالعه کذارم اولان موقوفات قلمی احکام دفترلرینه باقیلنجه، حسب التحریر عوارض ومقابله‌یه باغلو قاچ خانه مقید ایسه انلر اوزرینه عیناً وبدلاً برر مقدار شی طرح اولنه‌رق، بونك برمقدار معینی محلنجه صرف اولنور. برمقداریده دوائر متعلقه‌سنه کوندریلور. بوندن بشقه بعض قضالره ترسانه ایچون کورکجی بدلی تعیین، بو دخی هریدی وسکز وطقوز واون خانه‌دن برنفر آلنمق کبی بعض شروط ایله تقیید ایدیلور. تعیین ایدیلان بدلك تحصیل ومحلنه توصیلی ایچونده موقوفات قلمندن بدلرینه مهرلی ونشانلی صورت دفترلر ویریله‌رك مباشرلر کوندریلور ایمش‌که: مذکور احکام دفترلرینك همان جمله‌سی بونلره عائد خصوصات ووقوعات ایله مملودر.

ومناسبه‌سنده اخذ وتحصیلی قرارلشدیرلمش، اصول توزیعات وتقسیماتی اولبابده تنظیم اولنان نظامنامه موجبنجه یولیله وارکانیله اجرا وایفا ایتمك ایچون «محصل» نامیله هرایالته ارباب حیثیت واقتداردن برطاقم مأمورلر بالانتخاب کوندرلمش، بو مأمورلر محللرینه واصل اولدقدن صکره امور مأموره‌لرینه صرف مساعی وغیرت ایده‌رك، هرکوی ومحله‌نك مقدار نفوس ودرجهٔ استطاعتلرینه کوره یالکز برنوع ویرکو تعیین وتوزیع ایلیه‌رك مذکور کوی ومحله‌لرك اسامیسیله ویرکودن حصه‌لرینی ناطق اولمق اوزره تنظیم ایلدکلری دفترلری بالاستصحاب درسعادته عودت ایلمشلردر.

«محصللر» ك کتوردکلری دفترلرك مندرجاتی مالیه خزینه‌سنجه تدقیق اولندقدن صکره: صورت دفترینك لفیله باتقریر نظارت بابعالی‌یه عرض اولنمسی، ولدی الحواله مجلس والاجه‌ده تصدیق واکا کوره ارادهٔ سنیه استحصال ایدلمسی، خصوصلری اصول اتخاذ ایدلمش اولمسیله؛ هرهانکی ایالتك ویرکو توزیعاتی دفتری خزینهٔ مالیه‌یه کلمش ایسه تدقیقات وتصدیقاتی اصول مذکور دائره‌سنده اجرا ایدلدکدن صکره سنه‌سنك تصریحیله ایالتك والی، دفتردار، حاکم ونائب، وجوه بلده، قوج باشلرینه خطاباً اوامر مالیه قلمندن برر قطعه امر عالی اصدار وتسیار ایتدیرلمش، ایشته ایالتلر ویرکولرینك ماهیتیله مقدار وکمیاتنه مطلع اولمق خصیصه‌سی مالیه خزینه‌سنه بوزمانلردنبرو انتقال ایلمشدر.

محصللرك محللرندن کتورمش اولدقلری دفترلره خزینهٔ مالیجه «محصللق» دفترلری دیرلرکه: بونلر هرکوی ومحله‌ده نقدر خانه ونفوس وار ایسه عدد خانه‌لریله برابر بهر نفوسه اصابت ایتدیریلان ویرکولرك مفرداتی جامعدرلر. اشبو دفترلرك حفظ وحمایتی ملغا جریده محاسبه‌سنه عائد وظائفدن اولمسیله اورانك اوراق ودفاتری آره‌سنده مخزن اوراقده محفوظ اولمسی ملحوظدر.

بو دفترلردن ماعدا خزينهٔ ماليه‌نك اول وقتكى تشكيلاتى ايجابنجه بالجمله وارداتنك محاسب مسؤلى مقامنده بولنان روم ايلى واناطولى واردات محاسبه‌لرنده محصللر دفترلرندن نقل ايله ويركو دفترى ناميله ايكيشر دفتر دها طوتلمشدركه: بونلرك برينه «ويركو مفردات» دفترى ديكرينه «ويركو اجمال» دفترى دينسه سزادر. ويركو مفردات دفترى هرقريه ومحله‌نك مقدار ويركولرينى ناطق، ويركو اجمال دفترى دخى هرقضا ولوا ويركولرينك يكونلرينى جامع اولوب، ويركو مفرداتدفترى ايالتمقيدلرينك خصوصى صندقلرنده، ويركو اجمال دفترى دخى قلملرك اورته صندقلرنده، حفظى اولوقتك اصولندن بولنمشدر.

بناءً عليه بركوى ويامحله‌ده برعارضه واقع اولوبده اوكوىومحله‌نك ويركوى مقيدندن برمقدار شيئك تنزيلى ويابونك اوزرينه برشيئك ضمى لازم كلورايسه، شومعامله‌نك قرارينىناطق اولان اوراق ايالت مقيدينك النه كچديكى كبى، ويركو مفردات دفترينى كتيروب ضمايم وتنزيلات واقعه‌يى اساميسى زيرنده يوزتديكى كبى، ويركو اجمال دفترلرينيده اله آلوب اوكوى ومحله هانكى قضا داخلنده ايسه، اولاً قضانك ثانياً لوانك ويركوى مقيدلرى زيرلرينه معاملهٔ مذكوره‌يى عينيله اجرا ايلدكدن صكره، اوراقى اوزرينه صورت معامله‌يى بادركنار بيان ايليه‌رك اوراجه اولان قيدلرينى دخى اولصورتله تصحيح ايتمك ايچون مذكور جريده محاسبه‌سنه علم وخبر اعطاسى ايالت مقيدلرينك وظائف اصليه‌سى ايجابندن كورنمشدر.

ويركو اجمال دفترلرى اله آلنور ايسه، اناطولى وروم ايلى قطعه‌لرنده واقع قضالرك كرك قبل‌التنظيمات وكرك بعدالتنظيمات مقدار ويركولرى نه‌لردن عبارت اولديغى وتنظيماتك تقررندن صكره تأسس ايدن ويركولر اوزرينه اصول تحريريه‌نك اجراسى زمانه قدر نه‌درلو علت‌وسببلرله‌نقدر ضمايم ونه‌مقدار تنزيلات وقوعه كتورلديكى اكلاشيلور ايسه‌ده، تفصيلاتنه

مطلع اولمق ایچه زحمته متوقف اولدیغندن، بو درلو کلفتلره دوچار اولماق وتحریر قاعده‌سنك اجراسی زمانه کلنجه‌یه قدر ویرکولرك احوال سابقه ولاحقه‌سنه معلومات اجمالیه حاصل ایدلمك ایچون، محصللر دفترلرندن ایکی وویرکو اجمال دفترلرندن ایکی‌که: جمعاً درت عدد قضا ویرکولرینك وقوعاتی بالاخراج سائرلره مثال اولمق اوزره زیرده نقلی مناسب مطالعه عد ایلدك.

محصللق دفترلرینك مندرجاتنه

مثال ١

اماسیه محصللغی داخلنده مع نواحی یکی ایل وکرونه وقنغال قضاسی.

غروش	
٢٣٢,٩٧٥	مال میریلری
٢٥٠,٠٠٠	اعانهٔ جهادیه‌سی
١٠,٠٠٠	عبدللو وعبداللان طائفه‌سنك مال مقطوعلری
٦,٠٠٠	طونس ناحیه‌سی صوباشیلق جائزه‌سی
٥,٠٠٠	کرونه « « «
٢,٠٠٠	قنغال وشوری ناحیه‌لری « «
٥,٠٠٠	آقشوری ناحیه‌سنده متوطن کرد طائفه‌سنك ویوده‌لره ویردکلری عائدات
٦٠,٠٠٠	ویوده بولنانلرك معاشی
٥٠,٠٠٠	منزل اعانه‌سی
١٠٠,٠٠٠	ویوده ومیری عشیرت سکبانلرینك آلدقلری خدمت مباشریه
٤٤٥,٠٠٠	« « عشیرتنك مخصص عائدات وسائره‌لری
٥٥,٠٠٠	ویوده‌لرك حین ورودلرنده ویردکلری مصارف راهیه
٣٠,٠٠٠	پهلوانلی وعهده عشیرتلری میران ومختاران وسائره‌یه الباس اولنان خلعت بهاسی
١,٢٥٠,٩٧٥	
٧,٠٠٠	ذکری آتی نواحی سوباشیلق جائزه‌لری اولوب حاصلات واقعه‌سی جرایمدن عبارت اولدیغی دفتر مقدمه‌سنده محرر اولمغله تنزیل اولنان
١,٢٤٣,٩٧٥	٢٠٠٠ قنغال وآشوروری ناحیه‌لری صوباشیلق جائزه‌سی
	٥٠٠٠ کرونه ناحیه‌سی « « «
	٧٠٠٠

مثال ٢

قره حصار محصللغی داخلنده صندقلو قضاسی

غروش	
٣٠٢,٦٦٦	توزیع روز حضر
٢٧٢,٧١٥	توزیع روزقاسم
٦,٣٠٠	قره‌حصار سنجاغنك نزل عوارض مالی اولان اقچه‌دن قضاء مزبورك حصه‌سی اولوب بالاده مرقم توزیعاته داخل بولنمیان
٥,١٩٠	قضاء مزبوردن کراخانه اعانه‌سیچون عیناً ویریلان شعیر وصمانك محلی فیئاتنجه بهاسی
٥٨٦,٨٧١	
٢٣,٤٦٠	عساکر منتظمه ایچون بالیکه‌ریده نسج واعمال اولنان عبا ایچون قضاء مزبوردن مرتب اولان یوکك غیراز فیئات میریه بهاسی
٦١٠.٣٣١	
٣٨,٥٣٠	بالاده محرر مبالغه داخل ثمن تقدیم وسائره اوله‌رق تنزیلی لازم کلان

یوك

قیه	غروش
٤٦٠٠	٢٣٤٦٠

٤٨٠	ثمن تقدیم	
٧,٠٠٠	اسپارته‌لی آندونه دیون اوله‌رق ویریلان	
٣,٠٠٠	ازمیرلی حاجی عبداللهه « »	
١,٩٠٠	قره حصارلی حاجی احمده دیون عتیق	
٢٥,٠٠٠	دیون عتیقه اوله‌رق محرر بولنان	
١,١٥٠	دخان کمرکی بدلی	
٣٨,٥٣٠		٥٧١,٨٠١

ویرکو اجمال دفترلرینك مدمجاتنه

مثال ۱

کسریه وتوابعی محصللغی

غروش	
۱,٤٦٥,۹٥۷	قرارکیر اولان سنه ۱۲٦۱
۱۲,۸۳۱	کذشته اولوب مقدما تنزیل اولنان
۱,٤٥۳,۱۲٦	
۱۳۳,۹۷۳	بو دفعه بالتنقیح تنزیل اولنان
۱,۳۱۹,۱٥۳	
۲۳,۱۳٤	بارادهٔ سنیه تنزیل‌شده. قریه‌بارنه باعلم‌وخبر وارده‌سنه ۱۲٥۷
۱,۲۹٦,۰۱۹	
۱۲,۲۱۹	ضم اسپنج سنه ۱۲٦٥
۱,۳۰۸,۲۳۸	
۳۳,٦٦٤	ضم قرنتنه سنه ۱۲٦۱
۱,۳٤۱,۹۰۲	
۳۷,٤۹۷	ضم ویرکوی فاتحان
۱,٤۷۹,۳۹۹	
٦,۰۰۰	معاش مدیر. جمعه بازاری سنه ۱۲٦۱
۱,٤۸٥,۳۹۹	
۲,٥۲۰	معاش‌معلم. کوریجه سنه ۱۲٦۹
۱,٤۸۷,۹۱۹	
٦,۰۰۰	معاش حکیم. سنه ۱۲٦۹
۱,٤۹۳,۹۱۹	

مثال ٢

دكزلى محصللغى

غروش	
١,٦٩٩,٥٣٨	قراركير اولان سنه ١٢٥٧
٤٠,٨٧٠	كذشته وسائره اولەرق تنزيل اولنان
١,٦٥٨,٦٦٨	
٣٧,٠٧٨	مؤخراً باارادهٔ سنيه بالتنقيح تنزيل قلنان
١,٦٢١,٥٩٣	
٣٩,٦١٤	عدم تحملارينه مبنى بالتعديل تنزيل اولنمش اولان
١,٥٨١,٩٧٩	
٣٩,٧٧٥	محلنده تحملارينه مبنى بروجه تعديل ضم اولنان
١,٦٢١,٧٥٤	
٢٣,٢٨٥	قرنتنه ضمائمى سنه ١٢٦١
١,٦٤٥,٠٣٩	

بالاده اعطا قلنان درت درلو مثاللردن ويركولرك اولكيلره نظرله تنظيماتدن مقدمكى زمانلردەكى حالى، صكره كيلره نظرلەده بدايت تنظيماتدن تحرير زمانلرينـه كلنجه يه دكين بونلردەكى احوالى اكلاشيلور. ديكر قضالر ويركولرى حقنده جريان ايدن معـاملات دخى بونلرك خارجنده برشى اولمديغنـدن بونلر نصلسـه آنلرده بويله اولديغنـه حكم ايتمك لازم كلير.

لكن تنظيماتدن مقـدم امدادیهٔ حضريه وسفريه ديمك اولان [*]

[*] (جزؤ اول باب ٢ فصل ١)

روز حضر وروز قاسم توزيعاتيله اعانهٔ جهاديه‌دن ماعداناملرله النان ويركولرك همان جمله‌سی شايان تزيير اولمديغنه بناءً بوندن كف لسان ايله يالكز تنظيماتدن صكره‌كی ويركو حقنده بعض معلومات مفيده اعطاسی مقامه كوره مناسب عد اولنور .

صكره‌كی مثاللر مطالعه‌سندن اكلاشيله‌جغی اوزره تنظيمات عقيبنده هرقضايه وضع اولنان ويركولرك بناسی اسكی زمان ويركولرينك انقاضندن ياپلمش اولديغی حالده بونلر برعموميت وبرخصوصيت حاللريله كاه تنزيلات وكاه ضميات كبی معاملاته اوغرادلمش اولديغی دركاردر .

عموميت حاليله بونلر اوزرلرنده اجرا ايديلان تنزيلاتك برقسمی كذشته ناميله تنزيل ايديلانلردن وبر قسميده اشتكای اهالی اوزرينه جابجا اجرا ايديلان تعديلاتدن عبارتدر .

كذشته ناميله اجرا ايديلان تنزيلات چونكه تنظيماتدن اولكی زمانلرده ويركولرك اجرای توزيعاتی مصارفك وقوعندن صكره ياپلمق معتاد اولديغنه، يعنی مملكت ايچون نمقدار اقچه صرفنه حاجت مس ايلرايسه آنك ايچون اقتضا ايدن اقچه‌يی مملكت كتخدالری فائضله خارجدن اقچه استقراض ايدرك ادارهٔ مصلحتله سنه ختام بولديغی آنده بردفتر ياپوب ايشلديلان كذشته‌لری دخی بوكا ضم ايلدكدن صكره محكمه‌لره تصديق ايتديروب يكونی نمقداره بالغ اولمش ايسه، مبالغ مذكوره‌يی بالتوزيع اهاليدن استحصال ايتمك عادت حكمنده بولنديغنه ، حالبوكه تنظيمات خيريه اقتضاسنجه توزيع اولنه‌جق ويركولر اولجه قرارلشديريلوب تحصيل اولندقجه صرف ايديله‌جكنه وآرتق استقراضه حاجت قاليه‌جغنه بناءً؛ محصللر دفترلری مندرجاتنك اثنای موازنه‌سنده اومقوله كذشته اقچه‌لرينك ادخال حساب اولنمامسی لازم كلوركن بونلركده داخل حساب ايدلديكی، صكره اجرا اولنان تدقيقاتدن اكلاشلمش وبناءً عليه تنزيللرينه قرار ويرلمش؛ ايشته

کذشته دینیله‌رك ویرکولردن تنزیل اولندیغی مثاللرده کوریلان اقچه‌لرك اصل واساسی بونلردن عبارت بولنمشدر .

تعدیلات طرزنده اولان تنزیلات اشتکای اهالی اوزرینه یاپلمش ویاخود اسباب مجبره الجا آتیله موقع اجرایه وضع ایدلمش شیلردن عبارت اولمسیله بومقوله‌لره طبیعی نظریله باقمق طبیعیدر .

ضمیات جهتنه کلنجه: بدایت تنظیماتدن بیك ایکی یوز یتمش بش سنه‌سی غایتنه کلنجه‌یه قدر کذاران ایدن سنه‌لر ایچنده ویرکوی عمومی‌یه اوچ قرارنامه ایله اوچ دفعه ضمایم وقوعه کلمشدرکه: بونلرك برنجیسی موقع تجارت اولان سواحل لیمانلرنده انشاسی قرارلشدیریلان تحفظخانه‌لرك مصارف واقعه‌سنه قارشولق اتخاذ قلنان بشبیك کیسه اقچه‌نك بیك ایکی یوز التمش بر سنه‌سندن اعتباراً داخل دائرهٔ تنظیمات اولان محللر ویرکوسنه ضم وعلاوه‌سیله استحصالی قراریدرکه، بونك صورت توزیعی حقنده اول وقت اتخاذ اولنان تدابیرك خلاصه‌سی ذکری اتی حسابلردن عبارتدر .

شویله که :

یاپیله‌جق تحفظخانه‌لرله مشتملات سائره‌لری ایچون بشبیك کیسه اقچه‌نك وجوب صرفی تصدیق اولندقدن صکره مبلغ مزبورك ویرکوی عمومی‌یه نه حساب اوزرینه ضمی لازم کله‌جکی دوشنلمش، اول زمانك بودجه‌لری موجبنجه داخل دائرهٔ تنظیمات اولان محللر ایله جزایر معلومه ویرکولرینك یکون عمومیسی اوچ یوز یکرمی یدی بیك طقسان یدی کیسه‌یه بالغ اولدیغی، ضمی ایستنیلان بش بیك کیسه‌نك حاصل غروشی بوکا تقسیم اولندقده، بهرکیسه‌یه یدی غروش کسور پاره اصابت ایده‌جکی اکلاشلمش اولدیغندن ضمیمهٔ مزبوره‌نك بوحساب اوزره سویاً تقسیمی جهتنه کیدلمش اولسه روم ایلی قضالرینك اعشاری چوق ویرکوسی آز

واناطولی قضالرینك بالعکس ویرکوسی چوق اعشاری آز [*] اولمق حسبیله تقسیمنده تعدیل وتسویه بولنه‌میه‌جغندن، امر تقسیمده، اعشار حاصلات وبدلاتی نسبت عد اولنه‌رق حساب ایدلدکده روم ایلی اعشار حاصلاتی اثمانك بهر کیسه‌سنه اونبر بچق واناطولی اعشارینك بهر کیسه‌سنه بشر غروش بو قدر اقچه اصابت ایتمش وبوجهتله روم ایلی قضالری ویرکوسنه ایکی بیك یدیوز قرق طقوز اناطولی قضالری ویرکوسنه ایکی بیك ایکیوز اللی برکیسه اقچه‌نك ضمی لازم کلمش اولدیغندن، ضمیمهٔ مزبوره‌نك محللرنجه بوحساب ونسبت اوزره سنهٔ مرقومه‌دن اعتباراً استحصالی قرارلشدیرلمش وبوقرار موقت اولمق لازم کلورکن کوکلشوب قالمشلردر.

عمومیت اوزره ویرکویه ضم اولنان مبالغك ایکنجیسی اسپنج رسمیدر.

اسپنج [**] رسمنك صورت طرح وتوزیعنه دائر اناطولی وعربستان قطعه‌لری قانونلرنده برکونه اشارت اولمیوب، پك قدیم اوله‌رق روم ایلی قضالریله اطه‌لرده مرعی وجاری وانلرکده بعض قضالرنده معتاد وبعض قضالرنده غیر معتاد اولدیغنه، معتاد اولان قضالرده صورت اخذ وتحصیلی ایسه سیاق واحد اوزره اولمیوب یکرمیشر پاره‌دن اوچر غروشه قدر اولمق اوزره کاه جزیه وکاه اعشار شرعیه ایله برلکده النديغنه، خزینهٔ مالیه ایسه بوندن حقیله استفاده ایده‌مدیکنه بناءً رسم مذکورك ویرکویه

---

[*] سنهٔ مرقومه‌ده روم ایلی قضالرینك ویرکوسی یوز یکرمی اوچبیك طقوز یوز قرق بر، اعشاری یوز اون سکز بیك اون التی، اناطولی قضالرینك ویرکوسی ایکیوز اوچ بیك یوز اللی طقوز، اعشاری طقسان التی بیك سکسان ایکی کیسه‌دن عبارت ایدی.

[**] رؤس غیرمسلمه‌یه امر شریف ایله اسپنجه وضع اولنمشدر. متزوجلردن مجردلردن طوپراقلوسندن طوپراقسزلرندن هر برنفردن یکرمی بشر اقچه اسپنجه آلنور وبوخصوص ولایت رومك قانونامه‌سنده مقیددر.

قلیله هرقضا حصه‌سنه اصابت ایدن اقچه‌نك بیك ایکی یوز التمش بش سنه‌سندن اعتباراً ینه کندو اهالیسنك ویرکوی مقیدینه علاوةً استحصالی خصوصلری قرارلشدیرلمش: ایشته کرك مثاللرمزده کوریلان وکرك ویرکو اجمالی دفترلرنده مقید اولان اسپنج رسمی ضمائمی بوحاللردن نشأت ایلمشدر .

اسپنج رسمنك ویرکویه قلبی اثناده تحقق ایتدیریله‌بیلان مقداری اوچیوز بیك ایله درتیوز بیك غروش راده‌سنده اولدیغندن وقدیمدنبرو بذلی اهالی کیسه‌لرندن چیقمقده ایدوکندن، اسمنك لغویله مساسنك ویرکویه قلبی خصوصی موجب ممنونیت اولمشدر .

عمومیت اوزره ویرکویه ضم ایدیلان مبالغك اوچنجیسی واك کثرتلیسی؛ بیك ایکی‌یوز یتمش سکز سنه‌سی بودجه‌سنه علاوه ایله تحصیلی قرارلشدیریلان یتمش بیك کیسه اقچه‌درکه: بونك یکرمی بیك کیسه‌سی درسعادت املاك ویرکوسی واللی بیك کیسه‌سیدخی طشره‌لرك ویرکوی قدیملری ضمیمه‌سیدر .

بیك ایکیوز یتمش سکز سنه‌سنه کلنجه‌یه دکین کذران ایدن ایامده درسعادت وبلاد ثلثه‌ده کائن بالجمله املاکدن خزینهٔ مالیه نام وحسابنه هیچ برکونه ویرکو آلنمدیغی حالده، فؤاد پاشا مرحومك هنکام صدارت وکانی پاشا مرحومك آوان نظارتنده استانبولده کائن املاکدن دخی مناسب مقدار ویرکو آلنمسی قرارلشدیرلمش واراده‌سیده استحصال اولنه‌رق رسماً اعلان ایدیلوب بودجه‌لره بونك ایچون بروجه محرر یکرمی بیك کیسه تخمین اولنه‌رق ترقیم ایدلمش ایسه‌ده، اجرآتجه مؤخراً انواع مشکلات واعتراضاته اوغراندیغندن، زمانه تعلیقاً ایرتسی سنه بودجه‌سندن قوندلدیغی کبی چیقارتلمشدر .

طشره‌لر ویرکوسیچون ضمی تخمین اولنان اللی بیك کیسه‌نك

برلشدیرلمسنه کلنجه: مبالغ مذکوره‌نك بودجه‌یه علاوه اولندیغنك عقبنده فاضل وعالم مشهور جودت پاشا حضرتلرینك ریاستی تحتنده عقد اولنان برقومیسیونده مبالغ مزبوره‌نك نه حق وصلاحیتله ویرکوی عمومی‌یه ضم وعلاوه ایدلمك لازم کله‌جکی عریض وعمیق مطالعه ومذاکره اولندقدن وحساب وکتابی یاپلدقدن صکره موقع اجرایه وضع ایدلمشدر.

مبالغ مبحوثه‌نك بودجه‌یه علاوه‌سنجه مذکور قومیسیونك دوشونوب بولدیغی حق وصلاحیتك اك باشلیسی؛ اول تاریخده دول اجنبیه ایله عقد ایدلمش اولان تجارت معاهده‌لری اقتضاسنجه اخراجاتدن دفعةً یوزده دردك تنزیلی، بو تنزیلدن صکره تجدید ایدیلان یوزده سکز رسم کمرککده هر سنه برینك طرح وترکی سببلرندن طولایی تبعهٔ دولت علیه‌نك کسب ایده‌جکی فوائد کثیره مسئله‌سیدر.

شویله‌که: اولوقت یاپیلان حساب اجانجه حاصلات عشریه‌نك مقداری سکز یوز بیك کیسه‌یه قریب اولدیغنه کوره، حاصلات ارضیه‌نك یکون مجموعی سکز ملیون کیسه اولدیغی وبونك بر ملیون ایکی یوز اللی بیك کیسه‌لکی سواحله وسائر کمرك اولان محللره نقل ایله رسم کمرك ویردیکی وبومقدارك یوزده دردی دخی اللی بیك کیسه اولدیغی وویرکونك ابتدای وضعندن اول وقته قدر فیئات اشیانك خیلیجه ترقی ایتمش اولمسنه نظراً اللی بیك کیسه‌نك ضمی استکثار اولنه‌جق درجه‌ده اولمدیغی اکلاشلمش، چونکه قضالر ویرکولری اساساً برنسبت صحیحه اوزرینه تقسیم اولنمدیغندن ناچار هرقضا ویرکوسنك خانه ونفوس وبدل اعشارینه نسبتی وبندر اولان بعض شهرلر اهالیسنك تمتع وتجارتی برمقیاس تقریبی اتخاذ اولنوب وسنجاقجه اغنام رسومی بدلاتی دخی پیش نظره آلنوب ایدیلان حساب اوزرینه ضمایمك مقدار یکونی اللی التی بیك کیسه‌یه واردیرلمش ایسه‌ده، ترسانه وطوپخانهٔ عامره‌لره کراسته کسلك خدمتیله

مكلف اولان بعض قضالرله ويركوسى ذاتاً آغر اولان وياخود موقعى مناسبتيله ضمه تحملى اولميان ديكر بعض يرلرك بو حسابدن چيقارلمسى تأمل اولنه‌رق بونلر ايچون سكز بيك كيسه‌نك حساب مزبوردن تنزيلى حالنده قرق سكز بيك كيسه مقدارى شيئك عموم ويركويه ضمى و دفترلرينك لفيله اجرا آتنك محللرينه تركى خصوصلرينه قرار ويرلمش وبوقرار اوزرينه ضمايم مزبوره‌دن قرق التى بيك طقوز يوز ايكى كيسه مقدارى شيئك عموم ويركولر اوزرينه سرپشديرلديكى محللرندن آلنان جوابلردن مستبان اولديغندن ضميمهٔ مزبوره بقيه‌سى اولان اوچبيك طقسان سكز كيسه‌نك سالف‌الذكر استانبول ويركوسيله برلكده سنهٔ آتيه بودجه‌سندن چيقارتلمشدر .

اثناى تنظيمات خيريه‌ده قلمه آلنوب محصللر يدلرينه ويرلمش اولان تعليماتده ويركونك بويله براصول تنظيميه تحتنه ادخالندن صكره «ارتق مملكت مصرفى‌ناميله اهالى اوزرلرينه برشى طرح‌وتوزيع اولنميوب مصارفات محليه ايله حكام شرعيه ومأمورين ماليه‌نك وضبطيه‌نك واعضاى مجالس وخدمهٔ سائره‌نك معاشلرى خزينهٔ ماليه‌دن تسليم اولنه‌جغى» فقره‌لرى مندرج اولديغى وبوفقره‌لر ويركولرك تقررى عقيلرنده اصدار اولنان امر عاليلره دخى تعميه قلنه‌كلديكى حالده؛ فرضا برناحيهٔ جسيمه‌نك قضا هيئتنه تحويليله يكيدن مديرنصبى، ياحكومت‌قوناغى اولميان برقضاده مجدداً حكومت قوناغى انشاسى، ياخود برمكتب بناسى ومملكته صو ارواسى، طبيب استخدامى، مديرى غير موظف اولان قضالر مديرلرينه [*] معاش تخصيصى والحاصل بونلره مماثل اولان احتياجات ضروريهٔ محليه‌لرك

---

[*] غير موظف اولان يرلرده طابو حاصلاتيله قپوالتى خرجلرى قضا مديرلرينه عائد ايديكه: بواصول تشكيلات ولايات زمانه‌قدر دوام‌ايلمش واثناى تشكيلاتده مديرلر توظيف اولنمش وخرجلر خزينه‌يه آلنمشدر .

دفع ورفعی مقاصدیله تخمین ایدیلان مبالغك صرفنـه محللری مأذونیت طلب ایلدکجه خزینهٔ مالیه‌نك «قارشولقسز مصرف اختیاری جائز اوله‌مز» طرزنده ویردیکی جوابلره محللری مقاومت کوستره‌مدکلرندن بونلرده مبالغ مخمنه‌نك کندی قضالری ویرکوی قدیملرینه علاوةً تسویه‌سنی اهالیٔ قضایه محضر ومضبطـه‌لرله تعهد ایتـدیرمش اولملرندن، قضالر ویرکوی اصلیلرینـك یکونلرینی قبارتمغـه سببیت ویرن وقوعات بوندن عبارت بولنمشدر .

لکن بودرلو حاللرك اکثریسی، خشنودیٔ اهالی ورضای عمومی ایله وقوعه‌کلدیکی تحقیقات متوالیه اجراسندن وشکایتلرك چوغالمسندن صکره اکلاشلدیغندن، اویولده برمحضر ویابر مضبطه کلدیکی کبی ردی خصوصی قرار تحته آلنمش واوکی بوطریق ایله کسدیرلمش ایسه‌ده، قرار واقعك قرار قطعی حالنی اکتسـاب ایلمسی مجرد تشکیلات ولایات ایله تحریر قاعده‌سنك تعمیم اجراسی ماده‌لرندن نشأت ایلمشدر .

اناطولی وروم ایلی قطعه‌لرنده کائن قضالر ویرکوسی حقنده بورایه قدر ویریلان معلومات بونك طرح وتوزیعنه عائد سوزلردن عبارت ایدی. کله‌لم شمدی بونك تحصیلی جهتنه راجع معلومات تاریخیه‌یه :

ویرکونك تاریخ وضعی اولان بیك ایکی یوز اللی التی سنه‌سـنده هرکس حصه‌سـنك محللری مجالسـنده توزیع وتقسیمیله تقاسیط معینه ومناسبه‌سنده اخذ وتحصیلی اصول اتخاذ قلنمش وسنهٔ مرقومه ویرکوسی اویولده استحصال ایدلمش ایکن، بونده اطرادسزلق کورندیکندن بواصول بیك ایکی یوز اللی یدی سنه‌سـندن اعتباراً ترك اولنوب سنهٔ مرقومه‌دن اعتباراً اشبو ویرکونك جمـله‌نك معرفت واتفاقیله اصول حقانیته توفیقاً قوکشوجـه وقرنداشجه روز حضر وقاسم اعتباریله توزیع وتحصیلی قرارلشدیریله‌رق بیك ایکی یوز التمش سنه‌سی نهایتنه قدر بویولده تحصیل

ایدلمشدر. بیك ایکی یوز التمش بر سنه‌سندن اعتباراً روز حضر وقاسم توزیعاتندن صرف نظر اولنه‌رق ویرکونك رأس سنه‌ده بالتوزیع اصحاب زراعت وحراثت حصه‌لرینك محصولاتی ادراکنده وارباب صنایع وتجارت ایله اصناف کروهی حصه‌لرینك دخی حین توزیعدن بدأً ایله سنه‌سی ختامنه قدر مدتدهٔ استیفاسی قرارلشدیرلمش وبوقرارك حکمی بیك ایکی یوز یتمش التی سنه‌سی نهایتنه قدر دوام ایلمشدر. بیك ایکیوز یتمش یدی سنه‌سندن اعتباراً دخی بر قصبه ویابر قریه‌نك ویرکوسی نمقدار ایسه یکونی ضم وتنزیل اولنمقسزین هرکسك حال وتحمل وتجارت واموال موجوده‌لرینه کوره بینلرنده قوکشوجه وقرنداشجه بالتوزیع استحصالی قراری‌ویرلمش ولکن ایالتلرك جمله‌سی بردن‌اللی بش سنه‌سندن اعتباراً ادخال‌دائرهٔ تنظیمات ایدیله‌میوب بعضیلری‌ار وبعضیلری کچ زمانلرده ادخال‌ایدلمش اولدقلرندن، اصول‌تنظیمیه تحتنه ادخال‌اولنان ایالتك‌ویرکوسی هانکی سنه‌ده قرارلشدیرلمش‌ایسه اوایالتك‌ویرکوسی ینه اوسنه‌لرده اصول تحصیلجه مرعی وجاری اولان قواعده تطبیقاً تحصیل ایدلمشدر.

بیك ایکی یوزسکسان برسنه‌سی نهایتنه‌قدر ویرکونك اصول تحصیلی حقنده مرکزده ویریلان قرارلر غایتله متشتت وامر تحصیلده محللرینك حرکاتی یکدیکره متخالف ومتفاوت کورلدیکندن، بوقاریشقلقلره برنهایت ویرلمك ایچون سنهٔ مرقومه‌ده ویرکو وبدلات عسکریه‌نك صورت‌تحصیلنه دائر برنظامنامه یاپلمش، هر قضانك ویرکوسی بر سیاق اوزره تحصیل اولنمق ایچون سنه‌نك ایلك آیی اصول توزیعك اجراسنه وصوك آیی حسابلرك قپادلسنه تخصیص اولندقدنصکره هر قریه ومحله ویرکوسی حصه‌سنك ویرکوسنك اون قسطه تقسیمی ونیسان ابتداسندن بدأً ایله‌اون آی ظرفنده کافه‌سنك تحصیلنه قرار ویرلمش، بو نظامنامه‌نك احکامی بیك ایکی یوز طقسان التی سنه‌سی ابتداسنه قدر سورمشدر.

اشبو نظامنامه‌نك مندرجاتی اوچ ماده‌دن عبارت اولوب الك قوتلی ماده‌سی «افراد اهالیدن هر کیم اولورایسه اولسون تکالیفدن حصهٔ معینه‌سنی حلول ایدن تقسیطنده تأدیه‌ده تعند ومخالفت کوستررایسه یکرمی کون حبس وتوقیف ایدیله‌رك اومدتده ینه دیننی تسویه ایتمز ایسه بلا استثنا اومثللولرك ساکن اوله‌جغی خانه‌سیله محتاج اوله‌جغی لوازم بیتیه‌سندن واکوب بچمکده بولندیغی اراضیسیله اکا متعلق چفت حیوانات وادواتندن ماعدا اشیای سائره‌سندن دینی مقدارینك بالمزایده فروختیله اثماننك ذمته محسوباً مال صندوغنه آلنمسی وبوبابده اعضای مجالس ووجوه وسائر معتبران اهالیدن هیچ بریسی مستثنا اولمیه‌رق سیان طوتیلوب امر تحصیلانه اول باول بومثللو ذی نفوس واقتداردن بدأ ایدلمسی» فقره‌سیدر .

لکن اشبو نظامنامه‌نك موقع اجرایه وضعندن صکره تحریر قاعده‌سی توسع ایدوب هرمکلفك املاك وتمتع ویرکولری تعین ایلمش وقانون اساسینك احکامندن اوله‌رق حبس جزاسیده قالدیرلمش اولدیغندن تحصیل اموال حقنده دها واسع ودها اطرافلی دیکر برنظامنامه قلمه آلنمسنه لزوم کوریله‌رك اوده یاپلمش، بیك ایکییوز طقسان التی سنه‌سندن اعتباراً موقع اجرایه وضع ایدلمش ایسه‌ده بونکده اجرا آتنده برچوق مشکلات حس اولندیغندن دها مکمل اولمق اوزره دیکر برنظامنامه قلمه النوب شورای دولتك تصدیقی تحتندن کچیرلمش ایسه‌ده الیوم موقع اجرایه‌وضع ایدیله‌مامشدر.

تحصیل اموال نظامنامه‌سنك موقع اجرایه وضعی زمانلرینه قدر ویرکونك وسائط تحصیلیه‌سی مختارلر ووسائط تعقیبیه‌سی ضبطیه‌لر اوله‌جغی وبونك جبایتی اغورنده هیچ بر کونه اجرت ومعاش ویرلمدیکی حالده ضبطیه‌لرك خدمت تعقیبیه‌ده استخدامی مغایر عدالت اولدیغی سررشته‌سیله انلرك بوایشلرده استخدامنه خارجدن بعض اعتراضلر واقع اولمسندن ناشی هم معاملهٔ تعقیبیه وتفتیشیه‌یی اجرا ایلمك وهمده ویرکو حسابلرینی

کورمك وتحصیل ایتدیردکلری اقچه‌دن نهایت یوزده التی‌یه قدر اجرت تحصیلیه المق اوزره هرلوا وقضایه برر سر تحصیلدار وبونلرك معیتلرینه ومحللرینك جسامتنه کوره برر وایکیشر پیاده واوچر بشر سواری تحصیلدار تعیینی خصوصلری نظامنامهٔ مذکوره درج ایدلدیکندن سنهٔ مرقومه‌دن اعتباراً مالیه بودجه‌سنه یوز اللی یوز التمش بیك لیرا قدر دها بر مصرف تحمیل ومامورین مالیه زمره‌سنه بیك بشیوز کشی علاوه ایدلمشدر.

اصول تنظیمیه اقتضاسنجه وضع وطرح اولنان ویرکونك اساس وضعندن بیك ایکیوز یتمش بش سنه‌سی ابتدالرینه کلنجه‌یه دکین کذران ایدن یکرمی سنه مدت ظرفنده حاصل ایدیلان تجربه‌لردن اصول مذکوره‌نك یولسزلغی اکلاشلمش وبراره‌لق ازمیر وسلانیك وبیروت کبی بعض جسیم شهرلره درسعادتدن مستقل مامورلر ارسالیله تحریر قاعده‌سنه مشابه ویرکولر وضع ایدلمش ایسه‌ده لایقیله تأسیس ایتدیریله‌مامش اولدیغندن ویرکو ماده‌سنك دها صاغلم براساس اوزرینه وضعی لازم کله‌جکی وبو اساسکده تحریر اصولی اجرا اولنمدقجه تعیینی قابل اوله‌میه‌جغی اکلاشلمش وبو مطالعه اوزرینه قیمت املاکدن بیکده درت وایراد وعقاردن یوزده درت ویرلو ویبانجی تجار واصناف تمتعاتندن یوزده اوچ ویرکو آلنمسنه وبو اساسك تقرری حالنده اسکیدن النان ویرکولره رسملرك لغو ایدلمسنه قرار ویریله‌رك مقتدر مأمور ومهندسلر تعیینیله بیك ایکیوز یتمش بش تاریخنده بروسه شهرینك تحریرینه باشلنمش وختام تحریرده بو اصولده انواع محسنات مشاهده اولنمسیله دیکر شهر وقصبه‌لرك تحریرینه کیریشلمش واورالرده‌ده محسنات کورلدیکندن وبو وسیله ایله اپجه مقتدر مأمورلرده یتشدیرلمش اولدیغندن اصول تحریر بالاخره کویلره قدر سرایت ایتدیرلمش والیوم بو اصوله دوام اولنمقده بولنمش ایسه‌ده جمله‌سنك هنوز آرقه‌سی آلنه‌مامشدر.

تحریر قاعده‌سنك اساس وضع اجراسندن شمدی‌یه قدر تاریخچه

کوردیکی تبدلات قیمتی یکرمی بیك غروشدن زیاده اولان مبلغلرك عمومندن بیك ایکی‌یوز طقسان التی سنه‌سندن اعتباراً بیکده سکز حسابیله ویرکو التمسنی وبونك ایچون سنهٔ مرقومه بودجه‌سنه ایکی میلیون غروش ضم ایدلمسی ماده‌سیدر .

کلهلم شمدی اناطولی وروم ایلی قطعه‌لرینك خارجنده طوتدیغمز ولایتلر ویرکوسنك احوال تاریخیه‌سنه : بو ولایتلر سوریه، حلب، بغداد، موصل، بصره، طرابلس غرب، بنغازی، حجاز، یمن ولایتلریله قدس شریف وجبل لبنان مبصرفلقلرندن عبادت اولدیغی وتاریخ مالیجه اطنه ولایتی دخی بونلر میاننده ایدوکی معلومدر .

اشبو محللردن حجاز وبصره ایالتلرینك اراضیسی اراضیٔ عشریه وقصورلرینك اراضیسی دخی اراضیٔ خراجیه‌دن بولندیغی جهتله بویرلرك فتحیله ممالك دولت عثمانیه‌یه التحاقنده احوال مالیه‌لرینه مرکزجه مداخله اولنه‌میوب اهالیسی اسکی زمانلردن برو نه‌درلو تکالیف ایله مکلف طوتلمش واراضیسی حقلرنده نه کونه معامله ایدلمش ایسه بو معامله‌لر حالیله ابقا اولنمش وحتی اون بش یکرمی سنه اولنه کلنجه‌یه قدر احکامنی سورمش یعنی تنظیمات خیریه‌نك بورالرده اجراسی عقبنده اسکی زمانلر آثارندن اولان انواع تکالیفك لغو وتوحیدیله اهالیسی اوزرینه یالکز برویرکو وضعی ومحصولات ارضیه‌سندن عشر وحیواناتندن رسم اخذی واراضیسی حقنده اراضی قانونامه‌سی احکامنك اجراسی والحاصل معاملات مالیه‌لرینك دیکر ولایتلر معاملات مالیه‌لرینه تمامیٔ تطبیقی بر چوق زمانلر قابل اوله‌مامشدر .

عدم مطابقتك بویله بر چوق زمانلر دوام وجریاننه باعث اولان اسبابك الك برنجیسی موقع ومحللرینك نازکلکیله برابر عشایر وعربان یتاغی یرلردن واهالیٔ متمکنه‌سیده مختلف ومتعدد المذاهب والادیان

اشخاصدن متشکل اولمسندن وایکنجیسی قطعات مذکوره امور واحوال مالیه‌لرینه مرکزجه عادتا (مفرزالقلم) [*] برز خزینه نظریله باقیلوب حساب وکتابلرینك تدقیقاتنه کیریشله‌مامسندن ناشیدر .

انك ایچون بوولایتلر اهالیسندن اسکی زمانلرده طوپلانیلان تکالیف متعدده‌نك قسم کلیسنه نه‌ویرکو ونه‌ده رسم نظریله باقیله‌میوب بیاغی خراج نظریله باقلق واشبو خراجکده صورت وضع جبایتنی بحق اکلامق ایچون انقلابنه الك اول واسطه اولمش اولان‌واول زمانلرك تقسیمات ملکیه‌سنجه آیالت حکمنده بولنان صیدا ایالتنـك احوال وادارهٔ مالیه‌سنی کوزدن کچیرمك لازمه‌دندر شویله‌که :

بیك ایکی یوز سکسان سنه‌ســنه‌کلنجه‌یه دکین مذکور صیدا ایالتنی تشکیل ایدن بیروت وطرابلس شام ولازقیه ونابلس وبلاد بشاره وعکا سنجاقلرنده جزیهٔ شرعیه مقابلی اخذ اولنان بدلات عسکریه ایله رسومات متنوعه‌دن واعشار اعتباریله احاله اولنـه‌کلان اراضیٔ محلوله بدلاتندن ماعدا موضوع اولان تکالیف درت‌شیدن عبارت ایدیکه: بونلرك برنجیسی املاك وکدکات [**] ویرکوسی، ایکنجیسی اعانهٔ جهادیه تعبیریله النـان ویرکوی شخصی، اوچنجیسی مال‌میری‌تعبیریله‌مقطوعاً آلنان‌نقد، دردنجیسی عینی ذخائر مرتبه بدلاتی نامیـله النان عینی ذخائر اولدیغندن، اوراره‌جه اشبو درت نوع تکلیفه مرتبات مبلغیه ومرتبات عینیهناملری ویریلور، بوناملر اوزرینه طرح وتحصیل اولنور ایدی .

---

[*] «مفرز القلم خزینه» اسکی زمانلرده مصر وبغداد وشام ویمن خزینه‌لرینه دینور ایدی .

[**] کدك دینیلان شی عادتا بر انحصار ویا بر امتیاز دیمکدن عبـارتدرکه صاحبلرینك ایشلیه‌جکی ایشی بشقه‌لری ایشلیه‌مامك وصاته‌جغی‌شی‌ئی‌بشقه‌لری صاته‌مامق شرطیله طرف حکومتدن ویریلان سندك اجرای احکامیدرکه یاننت ویرکوسی بحثنده بوباده تفصیلات اعطا اولنه‌جقدر .

بیروت شهرینك ملحقاتی اولمامق حسبیله تکالیف موضوعهٔ اربعه‌نك جمله‌سیله مکلف اولمیوب، یالکز برنجیسی اولان املاك وکدکات ویرکوسیله مکلف ایدی . مرتبات مبلغیه یالکز نقددن عبارت اولدیغی درکار اولوب مرتبات عینیه ایسه حنطه، شعیر، داری ایله روغن ساده‌دن عبارت ایدی . هله اعشار اعتباریله تحصیل اولنان اراضیٔ محلوله بدلاتی عشر حقیقی اولمیوب، اهالیسی طاغلمش اولان یرلری، شورادن بورادن زراع جمعیله زراعت وحراثت ایتدیرمك ومنافعی کندولرینه قالمق شرائطیله بر طاقم ملتزملره احاله قلنان مزارع شمسیه‌نك [*] بدل ایجاری ایدی .

مرتبات مذکوره‌دن املاك ویرکوسی، مقدما اعانهٔ جهادیه نامیله تحصیل اولنمقده ایکن، مؤخراً تحریر املاك اصولنك وضع واحداثندن ناشی املاك ویرکوسنه قلب اولنمش اولدیغندن، یکیدن بربنا یاپلدیغی حالده نسبت موضوعه‌سنه توفیقاً مجدداً ویرکو تخصیص اولنمسیله مقدار وکمیتلری سنه‌دن سنه‌یه ترقی وتزاید ایدر ایدیسه‌ده اعانهٔ جهادیه یعنی شخصی ویرکو ترقی وتنزل قبول ایتمز ایدی . بالفرض مرکز سلطنتجه عموم ویرکویه برکونه ضمیات اجرا ایدیلوبده اورالر ایچون دخی حصه افراز اولنورایسه، ضمیات واقعه یالکز اشبو اشخاص ویرکوسیله املاك ویرکوسی اوزرلرینه سرپشدیریلور ایدی . حتی مارالبیان بیك ایکیوز یتمش سکز سنهٔ مالیه‌سنده وقوعبولان اللی بیك کیسه ویرکو ضمایمندن ایالت مرقومه ایچون افراز اولنمش اولان یدی یوز اللی بیك غروش ساده‌جه مذکور ایکی نوع ویرکولر اوزرینه تقسیم وضم اولنمش اولدیغی قیود خزینه‌جه مثبتدر .

[*] مزارع شمسیه ایچون جزؤ اولده تفصیلات کافیه ویرلمشدر (باب ۳ فصل ۲) قیود دفتر خاقانیدن قسم من الخمس قسم من الربع تعبیراتیله چیقاریله کلن قیدلردن مراد دخی میری‌یه عائد دیمکدر .

کله‌لم شمدی مال میری ایله ذخائر مرتبه کیفیاتنه:

ایمدی اشبو ایکی نوع ویرکو؛ حوالیٔ مرقومه‌ده کائن اولوب اصحابی عهده‌لرنده بولنان اراضی اوزرندن عیناً ومبلغاً تحصیل ایدیلور اولدیغندن بو تکلیفی ایفا ایدنلر، ارتق دیکر ویرکو ایله مکلف طوتلمز ایدی.

صورت طرح وتوزیعنه کلنجه؛ بونده قاعدهٔ کلیه یالکز اصول عتیقه‌یه توسل ورعایتدن یعنی هرکوی ومزرعه اراضیسی نمقدار «فدانی» [*] حاوی بولنمش وقدیم زماندنبرو اشبو فدان وچفت اوزرینه نقدرشی مبلغاً، نه جنس شی عیناً، تعیین وتخصیص اولنمش ایدیسه، حکومتك حقی یالکز اول شیلری عیناً ومبلغاً تحری وتحصیلدن عبارت ایدی.

فرضاً: بعض محللرده بر فدان اراضی اوزرینه مقطوعاً ایکی یوز غروش نقد ایله معلوم المکیال حبوبات تخصیص اولنمش اولدیغی کبی بعض یرلرده دخی مقطوع مذکور، سوریلان چفتلر اعتباریله حساب وتعیین ایدلمش ایدی.

انجق اول حوالینك اکثر زراعت وحراثتی وقتیله حنطه وشعیره واداره‌ٔ داخلیه‌سنه کفایت ایده‌جك درجه‌ده سائر شیلره منحصر ایکن بالاخره حریر وپنبه ودخان محصولاتنك منافع جسیمه‌سنی طائفهٔ زراع اوکرنمسی جهتله، اراضی‌یه متصرف اولانلر ایستدکلری درجه‌ده اراضیلرینی اعمار ایدوب بو اوچ نوع محصولاتی یتشدیره‌رك فروختیله کوی مرتباتندن حصهٔ عینیه ومبلغیه‌لرینی قولایلقله اودرلر ایدیسه‌ده، اراضی‌یه ویرشیئه مالك اولمیان اهالیدن مرتبات مذکوره‌نك تحصیلی ممکن اوله‌مدیغندن ناشی بوصورت دخی کلیتلو بقایانك بریکمسنه سبب مستقل اولور ایدیکه الیوم اول حوالیجه مصریون بقایاسی نامنی آله‌رق محاسبات دفترلرنده

---

[*] فدان مصر وسوریه وبغداد حوالیسنده الیوم مستعمل اولان بر مسحه‌درکه مقدار واقسامی اوزان واکیال بحثنده کوسترلمشدر .

مليونلرجه رقملر تشكيل ايدن و محللرنجه قيدلرينك ترقيني جهتنه كيدلمسي اخطار اولندقجه بعض سطح بينانك «ممكن التحصيلدر» يولنده واقع اولان اخبارى اوزرينه اجراسى ممكن اوله‌ميان بقايانك دفترلرده طوروب قالمسى هپ بو سببلردن نشأت ايلمشدر.

بوندن بشقه مرتبات نقديه‌نك تحصيلى جهتنجه، حكومت هيچ بركونه مصرف اختيارينه مجبور اولمديغندن، مرتبات نقديه‌نك كوچى يتديكى قدرنى تحصيل ايلر ايديسه‌ده، مرتبات عينيه‌نك استحصاليله اول حواليجه «شونه» تعبير اولنان ميرى انبارلرينه نقلى وبعد النقل فروختى هم اهاليجه موجب مشكلات و همده ميريجه مستلزم مصارفات اولور، بعضاً ده مشترى بولنه‌مامق حسبيله ذخائر مدخره انبارلرده چوريبوب قالور ايدى. حتى بر اره‌لق حكومت بو درلو مصارفاته كرفتار اولمامق ايچون مرتبات عينيه‌يه هر سنه برر فيئات قطعيله بدلاً تحصيلنه تشبث ايلمش ايديسه‌ده بوندن انتظار اولنان فائده مأمول درجه‌سنه واره‌مديغندن، عاقبت الامر مرتبات عينيه ونقليه‌نك بسبتون لغويله ايالات سائره اهاليسندن حسب التنظيمات نصل ويركو واعشار النيور ايسه، ايالت مرقومه املاك وارا ضيسندن دخى اويولده ويركو واعشار آلنمسى اصولى وضع ايدلمش والحالة هذه بو اصوله دوام اولنمقده بولنمشدر.

صيدا ايالتنك اصحابى عهده‌لرنده بولنان اراضيسى اوزرندن مرتبات مبلغيه وعينيه ناميله قديمدنبرو اخذى معتاد اولان تكاليفك مطرحى، عادتا «برقاداسترو» ويركوسى شكلنده واصحابى مفقود اولان اراضئ شمسيه‌دن النان قسومات دخى بياغى املاك دولتدن معدود اولان بر چفتلكك بدل ايجارى هيئتنده اولديغى جهتله دها ساده واعشار اصولنك عموماً لغويله يرينه «قاداسترو» ويركوسنك تعيينى فكرنده بولنانلره كوره‌ده الده بر بيوك سرمايه ايكن، عجبا نه درلو مانعه‌لر ظهوره كلمش‌ده اشبو

اصول لغو اولنوب، يرينه هم ويركو وهمده اعشار وضع اولنمش يعنى بر نوع تكليف يرينه ايكى نوع تكليف طرح وتوزيع ايدلمسندن طولايى دولتجه واهاليجه نه فائده حاصل ايدلمشدر، ديو سؤال اولنه‌جق اولور ايسه جوابى بو دركه:

اشبو مانعه‌لرك برنجيسى؛ ايالت مرقومه اراضيسى مقدما اراضىٔ خراجيه‌دن ايكن مرور زمان ايله اكثريسنك اصحابى منقرض اولوب اراضىٔ ميريه حكمنى اكتساب ايتمش اولمسى، اراضى قانوننامه‌سى حكمنجه ده اراضىٔ ميريه حكمنى كسب ايدن اراضى محصولاتندن يالكز اعشار آلنوب بشقه نام ايله بر شى آلنمامسى، ايكنجيسى؛ تحت زراعت وحراثتلرنده بولنان اراضى يه زراعك قانوناً حق قرارلرى ثابت اولمش ايكن يدلرنده سند اولمديغى جهتله لايقيله اعمارينه صرف افكار ايده‌ماملرى، واوچنجيسى؛ مرتبات عينيه ومبلغيه‌نك وضعندن صكره تعديلات عموميه اجراسيله تكاليفى ثقيل اولان يرلرك تخفيف بارينه ويكيدن آچيلان يرلر اوزرينه‌ده تكاليف وضعى ماده‌لريدر.

فوق العاده مأموريتيله اورالره اعزام اولنمش اولان مرحوم فؤاد پاشانك اشبو ماده‌لر سمع اطلاعنه واصل اولديغندن تعيين ايلمش اولديغى بر قوميسيونده لدى التدقيق؛ كرك ايالت مرقومه‌نك وكرك شام ايالتنك اراضيسى حقنده اراضى قانوننامه‌سيله طاپو نظامنامه‌سنك احكامى اجرا اولنمق اوزره تحريرينه مباشرت اولنور. اراضىٔ مرقومه كرك بدل مثليله وكرك حق قرارك ثبوته مبنى يالكز يوزده بش خرج ايله ويا دكر بهاسيله تفويض ومقطوعات مرتبهٔ قديمه‌سى بالالغا اعشاره قلب ايديلور ايسه، خلق زير اداره‌لرنده بولنه‌جق اولان اراضينك حق تصرفنه نائل اولوب ايستديكى اشجارك غرسنه مقتدر اوله‌جغندن، مادهٔ زراعت توسع ايدرك شمديكى النان مرتبات بلكه حرير، دخان، پموق، زيتون

اعشارندن حاصل اوله‌بیله‌جکی اکلاشلدیغندن، شو مطالعات مشارالیه طرفندن درسعادته اشعار اولنمسی اوزرینه حرفیاً قبول وتصویب اولنوب، اولصورتله ایفای مقتضیاتنه مسارعت اولنمسی ضمننده امر عالی اصدار اولنمش وبوصره‌ده صیداوشام ایالتلری برلشدیریله‌رك سوریه ولایتی تشکیل قلنمش اولدیغندن، خزینه‌جه لدی‌المخابره مرتبات قدیمهٔ مذکوره‌نك الغاسنه بیك ایکیوز سکسان برسنه‌سی مبدأ اتخاذ اولنوب جملةً لغو واعشار اصولی وضع ایدلمش واحوال مالیه‌سی بوسیاقده بولنان حلب ولایتیله قدس شریف متصرفلغی حقنده دخی عین معامله اجرا اولنمشدر .

مرتبات قدیمه‌نك لغویله اعشار اصولنك وضعی حقنده محلنجه اتخاذ اولنان تدبیره کلنجه: مرتبات مذکوره‌نك مبلغیسنه؛ عینیسنك فیئاتی رایج وقت اوزره حساب ایدیله‌رك حاصل اولان مقداری بالعلاوه بالغ اولدیغی اقچه هرکوی ایچون بربدل اتخاذ اولندقدن صکره بدل متخذك ثلثی ویرکو اوله‌رق کوی اوزرینه توزیع وتقسیم، ثلثانی دخی اعشار ایچون بدل سابق اتخاذ اولنوب مزایده‌یه وضع ایدلمش واثنای مزایده‌ده نه طوتمش ایسه طوتاریله ملتزملره احاله قلنمشدر .

فقط سوریه ولایتیله اکا مماثل یرلرده اعشار اصولنك وضعی یالکز ایکیوز سکسان بر سنه‌سنه منحصر دکلدر . دها اسکی زمانلرده بیله قطعهٔ مذکوره‌نك بعض محللرنده اعشار اصولی جریان ایتدیکی محققدر . شویله‌که :

اصحابی منقرض اولمق حسبیله اراضیٔ میریه حکمنی اکتساب ایتمش اولان یرلر؛ جانب میریدن ضبط اولنوب بعضیلری تیمار وزعامت ومالکانه صورتلریله شوکا بوکا تفویض اولنمش وبعضیلری‌ده برطاقم اوقافه تخصیص واثنای تفویض وتخصیصده دخی قیراط حسابی مقیاس عد ایدلمش اولدیغندن، بونلرك اصحابی کندو کویلرینی اشبو حساب اوزره تعشیر

ایله حصه‌لرینی تحصیل ایده‌کلمش، بو حال بیك ایکیوز التمش درت سنه‌سنه قدر دوام ایتمش ایکن، سنهٔ مذکوره‌دن صکره اصحاب مرقومه کویلری طوغریدن طوغری‌یه تعشیردن منع ایدیلوب، تعلیمات مخصوصه‌لرینه توفیقاً حصه‌لرینك برر بدل تقدیر اولنه‌رق خزینه نامنه اخذ اولنمشدر .

شوراسیده بیلنملك لازمدرکه: اصول تنظیمیه‌جه یعنی «آمجه» طریقنجه بورالره وضع ایدلمش اولان برنوع ویرکونك حسنیات وقبحیاتی بین الاهالی لایقیله اکلاشیله‌مامش اولدیغی حالده، تحریر اصولی اوزره ویرکو طرح وتوزیعی ماده‌سی هر یرده تعمم ایتمکه باشلامش اولدیغندن، اصول تنظیمیه‌جه ویرکو اخذ وتحصیلی ماده‌لری اورالرجه پك چوق مدت دوام ایتمیوب لغو ایدلمش واملاك وتمتع ویرکولری وضع اولنمشدر .

اراضیٔ شمسیه‌دن النان ایجار بدللرینه یعنی قسوماته کلنجه، ولایات مرقومه‌نك خصوصی بودجه‌لرنده اشبو قسومات وقتیله کلیتلو ارقام تشکیل ایتمکده ایکن، طاپو اصولنك تعمیمندن صکره اراضیٔ شمسیه‌نك برچوغی آچیقدن آچیغه بالمزایده طالبلرینه صاتلمش وبرچوغیده یابدل مثل ایله ویاخود حق قرار ثبوتیله زراعی عهده‌لرینه پارچه پارچه تفویض اولنمش ایدوکندن، قسومات مذکوره بالطبع لغو ایدیلوب املاك واراضیٔ مبیعه ویرکو واعشار تأدیه‌سیله مکلف طوتلمغه باشلامشدر .

سوریه وحلب ولایتلرنده کائن اولان اراضیٔ شمسیه صاتیله مقداری ازالمش وقلانلرده دردست فروخت بولنمش ایسه‌ده، بغداد وموصل وبصره ولایتلرنده الیوم کثرت اوزره موجود بولنمشدرکه، بونلره اورالرجه مقاطعات میریه دینلمکده‌در .

اراضیٔ شمسیه ویامقاطعات میریه‌دن خزینه نامنه استحصالی مقرر اولان قسومات، ایله ایجارات عمومی بودجه‌لرده تکالیف بالواسطه‌دن اولان

واردات میانلرنده کوسترلمکده ایسه‌ده، طوغریسی بومقوله‌لری املاك دولت حاصلات وایجاراتی صره‌سنه قید ایتمکدر .

کچه‌لم کدکات ویرکوسنه، اشبو ویرکو یالکز بیروت شهرنده جاری ایدی شویله‌که :

شهر مذکورده کائن اولوب میری مالی اولان اون باب قهوه‌خانه ایله ایکی باب حمامی ایشلتمك وسنوی یدی بیك بشیوز غروش مؤجل ویرمك شرطیله ویوزاللی‌بیك غروش معجل ایله وکدك صورتیله بیك ایکییوز قرق‌یدی تاریخنده صیدا والیسی عبدالله‌پاشا طرفندن قپانی مصطفی اغا نامنده برینه صاتلدیغی حالده مرقوم بونلری ادارهٔ مصریه زماننده ایکن تصرف ایده‌میوب اللی سکز تاریخنده تصرف ایده‌بیلمش ایدی . لکن بوقهوه‌خانه‌لرله حماملر محدود اولدیغی جهتله ایرادلری زیاده وویریلان مؤجل ومعجل نقصان اولدیغندن معجل مذکور حال‌سابقنده ابقا اولنوب مؤجل مزبور مؤخراً التمش بیك غروشه ابلاغ قلنمش ایدی .

مؤخراً یعنی بیك ایکیوز یتمش طقوز تاریخنده احمدحمزه نامنده بری طرفندن شهر مذکورده مجدداً برحمام دها یاپلدیغندن وچونکه، آخرك حمام وقهوه‌خانه انشاسنه صلاحیتی اوله‌میه‌جغندن املاك مذکوره ایچون تعیین اولنمش اولان التمش‌بیك غروش مؤجلك اون‌بیك غروشی قهوه‌خانه‌لر ایچون افراز اولنه‌رق قصور اللی‌بیك غروشی مساواةً احمدحمزه‌نك حمامی دخی تشریك وبوصورت اون‌حمام انشاسنه قدر تمدید ایدلمشدرکه، اکر اون‌حمام یاپیلورایسه شهری بشربیك‌غروش مؤجل ویره‌جکلر ایدی .

اواثناده بیروت شهرینك تنسیقات جدیده اوزرینه یکیدن تحریری اجرا ایدیلوب مذکور حماملره برده‌التیشر بیك بشر یوز غروش ایراد ویرکوسی ترتیب وتخصیص ایدلمش اولدیغندن، متصرفلری مؤجلك اعطاسندن صرف نظرله یالکز ایراد ویرکوسنك اعطاسیله اکتفا ایتمشلر ایدی .

مذكور بدل مؤجلك درتيوز يكرمی بيك غروش قدری تداخل ايتمسی اوزرينه مؤجل مذكورك اون ايكی سنه‌لكی بالحساب اصحابندن استيفا ومقطوع ومؤجل‌نامی ابطال والغا اولنه‌رق عادی سند اعطااولنمش وايراد ويركوسنك اخذينه قرار ويرلمشدر .

معقدس حلب وسوريه ولايتلرنده «ودی» (٭) ناميله بر ويركونك دها اخذ وتحصيلی معتاد ايسه‌ده، بوويركو اهالئ مسكونه‌دن آلنميوب معموره‌يه كيرن عشاير وعربلندن كاه نقد وكاه مواشی اوله‌رق طوپدن آلنديغی جهتله تاريخجه اهميتی بوقدر .

سوريه قطعه‌سنك اورته‌سنده اولان واداره‌سی مختاريت صورتنده بولنان جبل لبنان متصرفلغنك سنه بسنه خزينه نامنه اهاليدن استحصال ايلديكی ويركولرك صورت طرح وتوزيعی شو صره‌ده بيلنمسك لازم اولديغندن بيانه مبادرت اولنور .

جبل لبنان متصرفلغنده اهاليدن آلنان تكاليفك انواعی اوچدر . بونك برنجيسی ويركو ، ايكنجيسی املاك همايون اعشاری ، اوچنجيسی مختلف رسوماتدر .

ويركونك مقداری يدی بيك كيسه اولوب مقطوع اولديغی جهتله اتفاق دولی اولمدقجه تزييدی قابل دكلدر .

ويركوی مقطوع ايكی اساس اوزرينه هرسنه ابتداسنده محلی مجلس اداره‌سنجه توزيع وتحصيل اولنور. بونك ايچون بقايا قالمق وامتناع كسب ايتمك ممكن دكلدر .

مذكور اساسلرك برنجيسی اعتاق يعنی رقبه — ايكنجيسی املاك

(٭) «ودی» لغتجه بعداليوم خروج ايدن صو به اطلاق اولنيورسه‌ده، چركين برتعبير اولديغندن بونی رشوت وخراج معناسنه اولان اتاوه وياخود ادا كلمه‌لرندن مأخوذ ديو تأويل ايتمليدر .

ویرکوسیدر. اعتاق ویرکوسی، بهرنفوس ذکوره سکز غروش اوتوز پاره حسابیله توزیع اولنوب تحصیل اولنور. املاك ویرکوسی، ایکی بیك درتیوز غروشه قدر قیمتی اولان املاك واراضینك مساحه‌سی بردرهم اعتبار اولنه‌رق بهرندن یکرمی برر غروش آلنور. بردرهم یکرمی درت قیراط، برقیراط یکرمی درت حبه اعتبار اولنوب، مساحه‌نك کسوراتی بونلر اوزرینه حساب اولنور.

ایکنجیسی املاك همایون اعشاریدرکه، سنویسی اوچیوز بیك غروشدن درتیوز بیك غروشه قدردر.

بواملاك همایون دینیلان اراضی ایکی قسم اولوب؛ بری اراضیٔ بیضاء، دیکری اراضیٔ مغروسه‌در. اراضیٔ بیضانك محصولاتندن میری ایچون عشر و ایجارینه مقابل دخی یدیده برکیله آلنور. اراضیٔ مغروسه‌ده بولنان زیتون آغاجنك بهر یوز عددندن سنوی اون سکز غروش اوتوز پاره، انجیر وتوت وجویز آغاجلرینك واشجار سائره‌نك بهر یوز عددندن سکزر بچق، باغ کوتوکنك بهر یوز عددندن اوچ غروش اوتوزر پاره، اخذ ایدیلور.

اوچنجیسی رسومات خرج مضابط و وثائق ورسوم تحصیلیه وصیدیه کبی محاکم وسائره حاصلاتندن عبارت اولوب، بونلرك صورت وقوع وجبایتی حقنده جاری اولان معامله‌نك ولایات سائره معاملاتندن هیچ برفرقی اولمدیغندن تفصیلدن مستغنی کورینور.

جبل لبنانك تکالیف موضوعه‌سی حقنده محلنجه مرعی وجاری طوتیلان اصول وقاعده‌لرك بوصره‌ده حکایه‌سی نابمحل کبی کورینورایسه‌ده بونلره دائر کرك امتیاز فرماننده وکرك خزینه قیوداتنده برکونه صراحت اولمدیغندن، سوریه‌ده بولندیغی زمان استحصال ایدیلان معلوماتدن خلاصه ایدلمسیله استطراد قبیلندن اولمق اوزره بورایه درجی مناسب ظن اولنمشدر.

سوریه ولایتنده کائن حوران سنجاغنك بعض قضالرنده نه ویرکو ونه‌ده اعشار اصولی جاری اولمدیغی کبی موجود اغنامك بالتعداد رسمنك اخذیده مرعی ومعتاد اولمیوب، فقط محصولات ارضیه‌سندن عشر نامیله اللی التمش بیك ویا دها زیاده ونقصان کیل عتیق حنطه اخذ واستحصال اولنمقده واستحصالی قرارلشدیریلان ذخائر عشریه‌نك شام «شونه» سنه نقلنی اهالیٔ قرا مجاناً ایفا ایتمکده ایسه‌ده، حوران قطعه‌سی اراضیسنك مسلم عالم اولان بر کتلیلکی حسابه قاتیلورایسه، التان ذخائر نصف وبلکه ربع عشر درجه‌سنی بیله بولمیه‌جغی درکاردر.

بغداد وموصل وبصره ولایتلرنده هنوز تحریر قاعده‌سی اجرا اولنه‌مدیغندن بورالرده املاك وتمتع ویرکولری وضع اولنه‌مامش اولدیغی کبی ولایات مرقومه‌نك شهر وقصبات وقراسنده متوطن اهالینك قدیم اولان احتساب رسوماتنك اعطاسی ایله مکلف طوتلدیغندن اصول تنظیمیه‌جه اهالیٔ متوطنه‌دن استحصالی لازم کلان «آنجه» ویرکوسی دخی اکثر یرلرده برلشدیریله‌مامشدر.

ولایات مرقومه داخللرنده جولان ایدن اهالیٔ غیر متوطنه‌دن یعنی عشایر وعربان‌دن استحصال ایدیلان ویرکویه‌کلنجه؛ اشبو ویرکو کاه مال مقطوع صورتیله وکاه عشایر مال میریسی نامیله ایجاب حال وطبایع ومواقع ومحاله کوره بعضاً چادر باشنه نقداً ومقطوعاً وبعضاً‌ده مواشی اعتباریله عیناً تحصیل اولنمقده ایسه‌ده، بوویرکونك صورت اخذ وتحصیلی محللرینك تعامل قدیمنه تبعاً استیفا ایدلمکده‌در.

غیر مسکون اولان عشائر وعربان‌دن تکالیف اخذ واستحصالی ساده‌جه ولایات مرقومه‌ده جاری دکلدر. بلکه اناطولی ولایتلرینك اکثر محللرنده بیله بودرلو تکالیفك اخذ وتحصیلی مسبوق ومرعیدر. شویله‌که:

اناطولینك اكثر محللرنده سیار حالنده بولنان عشائردن النان ویركو اوچ نوعدركه: نوع اوله مال مقطوع، نوع ثانی‌یه مال اعانه، نوع ثالثه رسومات دینیلور. مال مقطوع، پراكنده اوله‌رق قضالرده وطوپلیجه اوله‌رق بعض محللرده خیمه‌نشین بولنان افراد عشائردن آلنان ویركودر. مال اعانه، افراد مرقومه‌نك متمكن بولندقلری قریه‌لر اهالیسی ویركولرینه اعانةً اعطا ایلدكلری اقچه‌در. عشائرك شو ایكی طرز اوزره اعطا ایلدكلری ویركونك صورت طرح وتحصیلی اهالیٔ متوطنه ویركولرینك عینی اولدیغندن جای بحث اولمیوب، فقط رسومات نامیله تأدیه ایلدكلری ویركو اوتلاق ویایلاق وقشلاق رسمی یعنی حیوانلرینی رعی ایلدكلری محللرك اجرتی دیمك اولدیغی، رسومات مذكوره اكثر اوقاتده مقطوعاً ملتزملره احاله والزام اولنه‌كلدیكی جهتله ملتزملره درعهده والتزام ایلدكلری اشبو رسوماتی حیوانات اوزرندن آره‌میوب بهر چادردن سنوی سكسانر یوزر غروش وكاهیجه طوتدیره بیلدكلرینه كوره دها آز وچوق اوله‌رق طلب واخذ ایلدكلرندن، حالبوكه ایلروده محل مخصوصنده كوریله‌جكی وجهله اغنام رسمنك شمدیكی حاله وضعی صره‌سنده اغنام اوزرندن اوتلاق وقشلاق وسائره نامیله اخذ واستحصال اولنه‌كلان رسوماتك جمله‌سی لغو ایدلمش وحیوانات سائره رسملریده بشقه قالبه افراغ اولنمشدر.

لكن تحریر قاعده‌سنك تعمیمی صره‌ده عشائر موجوده‌نك مسكن ومأوی اتخاذ ایلدكلری محللره املاك وكندولرینه‌ده تمتع ویركولری وضع وطرح اولنه‌رق مال مقطوع قدیملری لغو ایدلمشدر.

عمومی بودجه‌مزك املاك خزینه قسمنی تشكیل ایدن ارقاملك مفرداتی آره‌سنده اوتلاق وقشلاق ویایلاق رسملری دخی داخل اولدیغی كوریلور، بونلرك برقسمی اورمان نظامنامهٔ جدیدینك احكامندن اولان حق رعیدن عبارت اولدیغی اكلاشیلور ایسه‌ده، برقسمیده ینه نامی باقی قلان عشایر

اوتلاق وقشلاق رسملری اولدیغنه قانع اولمق ایجاب ایدر. مع مافیه آنفا بیان اولندیغی اوزره تحریری اجرا اولنمش اولان یرلرده عشائر مرقومه اوزرلرینه املاك وتمتع ویرکولری وضع وطرح اولندیغندن اوتوری اوتلاق ویایلاق رسملرینك بشقه‌جه طلب واخذینه حق وصلاحیت قالمدیغی تحقق ایلدکجه لغو اولنمغه باشلانمشدرکه تفصیلاتی محلنه براغلمشدر .

طرابلس غرب وبنغازی ولایتلرنده موضوع اولان ویرکولره کلنجه؛ بورالرده کرك قدیماً وکرك حادثاً مرعی وجاری طوتیلان ویرکولر ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك سائر محللرنده موضوع اولان ویرکولره مقیس اولمیوب مذکور ویرکولرك صورت طرح وتوزیعی ایسه یالکز اورالره مخصوص اولمق اوزره مرعی وجاری اولان اصولدن عبارتدر .

ولایتین مرقومتینده، ویرکونك طرح وتوزیعی اصولی ایکی نوعه انقسام ایدرکه : بونك بری «لزء» [*] تعبیریله خورما وزیتون اشجارندن وقیولردن ودیکری «حیم» نامیله اطفال وعجزه‌نك غیری نفوس ذکور ایله حیواناتدن استیفا قلنمقده‌در.

مذکور ویرکولرك صورت طرح وتوزیعی بحثنه کلنجه، بونده دخی طریق طرح وتوزیع بر بشقه یولده‌در. شویله‌که: اشجار موجوده ایله قیولر ونفوس ذکورك ایشه کوجه یرار طاقمی بشقه وحیوانات موجوده‌لری بشقه بشقه تعداد اولندقدن صکره اشجار برر ومذکور قیولر اونر عدد اعتبار اولندیغی کبی آدملرله دوه‌لرك برر واوکوز واینکلرك ایکیشر وقیونلرك اونر وکچیلرك یکرمیشر رأسلری، برر چادر اعتبار اولنه‌رق طرح وتوزیع اولنوب اهالیٔ مسکونه وغیر مسکونه‌دن شیخ ومختارلری معرفتلریله تحصیل ایدلمکده‌در .

---

[*] «لزء» لغتده طمن وشد ایتمك ولزء طواری ایوکوتمك معنالرنده اولدیغنه باقیلنجه ایکیسنك دخی استعمالی قابلدر.

بوندن بشقه مع‌بنغازی طرابلس غرب ولایتنك ممالك سلطنت سنیه‌یه التحاقی زماندن برو مجاناً خدمت عسکریه‌ده استخدام اولنمق تکلیفنه مقابل ویرکو واعشاردن معاف طوتلمش اولان قول اوغللرینك معافیتی اثنای تشکیلاتده لغو اولنوب بونلرده مکلفین عدادینه ادخال ایدلدیکی کبی خورما اغاجلرندن اخذ اولندیغی انفاً بیان اولنان ویرکونك ومسکراتدن النان رسمك خارجنده اوله‌رق خورما اغاجلرینی اورالرجه —لاکبی— دینیلان برنوع شربت آلمق ایچون قطع ایدنلردن دخی —لاکبی— رسمی نامیله برویرکو دها وضع وطرح اولنمقده‌درکه: بورسمك علت وضعی رسوم اشجارك صورت معتدله‌ده قطعی افکارینه استناد اولنمقده‌در.

خطهٔ یمانیه‌ده زکاة نامیله وقتیله اهالیدن اخذ وتحصیل قلنان اعشار شرعیه ایله اموال‌میریه‌نك ؛ کرك صورت طرح وجبایتندن وکرك برقضایه منسوب اولان قبائل و عشائرك نه‌مقدار ویرکو ایله مکلف اولدقلرندن خزینهٔ ولایتك خبری اولمیوب، یالکز بتون قضانك ویرکوی سنویسنك مقدارینی بیلوردیسه‌ده، بونکده نه‌اصل واساس اوزرینه موضوع اولدیغی ونصابنده اولوب اولمدیغی ویاخود دها زیاده‌یه تحملی بولنوب بولنمدیغنی بیله‌مامکده، خزینهٔ ولایته جلبی لازم‌کلان مبالغك ورودی دخی قضالرده محافظ نامیله استخدام اولنان مدیرانك همتلرندن بکلمکده ایدی . خطهٔ مزبوره‌یه بوندن اون بش سنه اول مکمل اردولرسوقیله اهالیسنك دائرهٔ اطاعته ادخالی وولایت اصولنك وضع وتأسیسی صره‌سنده امور مالیه‌سی دخی نظر دقته آلنه‌رق وهردرلو تکالیفك ولایات سائره‌یه توفیقاً وضعی تأمل اولنه‌رق ویرکو واعشار واغنام رسمی وضع وتأسیس ایدلمشدر .

حجاز ولایتنه‌من‌القدیم‌ویرکو وضع اولنه‌مامسنك واملاکنك تحریریله حصهٔ تکالیفه‌اشتراك ایتدیریله‌مامسنك سبب وحکمتی موقعنك درکار اولان مقدسیتیله‌برابر اهالی وسکنه‌سنك زراعت‌وتجارتله مألوف اولمیوب، صدقات

ناس ايله بچينان طاقدن اولملرى ظننديناشيدر . اكرچه بوولايت داخلنده ويركو وضعنه جسبان برجده شهرى وار ايسه‌ده، شهر مذكور اهاليسيده احتساب رسوماتنك تأديه‌سيله مكلف اولديغندن، بالفرض بوشهرده موجود اولان املاك ايله نفوس مسكونه‌نك ثبت وتحريريله اوزرلرينه املاك وتمتع ويركولرينك وضعى ممكناتدن ايسه‌ده. بويوله كيدلديكى تقديرده دخى مذكور احتساب رسمنك لغوى لازم كله‌رك او حالده‌ده كارك ضرره تقابل ايدوب ايتميه‌جكى دخى مشكوك بولنديغندن، شمدى‌يه قدر برشى ياپيله‌ميوب حال اصليسى اوزرينه اجراى معامله اولنمقده بولنمشدر .

بوندنبشقه ولايتك عموم سكنه‌سيله درون وبيرونده جولان ايدن عشائر وعربانك افراد وهيئتى علامت تابعيت اولمق اوزره خزينهٔ دولته ويركو ويره‌جكلرى يرده بالعكس خزينهٔ دولت ايله خديويت خزينه‌سندن وبلكه ملت اسلاميه‌نك همان جمله‌سندن متنوع ومتعدد صرّه واكراميه ومرتبات و«خوه» ناملريله سنه‌دن سنه‌يه برچوق عطيه وبهيه‌لر آلوب آنلرله معيشته كيرشمش اولدقلرندن بوولايت املاك واراضيسيله اهاليسى اوزرينه ويركو وضع ايتمك بربيوك تدقيقاته محتاج وآندن اشاغى قالميان قدس شريف املاك واراضيسى حقنده بوحاللرك باقى وجارى اولديغى وارستهٔ قيد احتجاجدر .

بومقامه‌كلنجه‌يه‌قدر ويركو حقنده‌سويلنيلان‌سوزلر، كرك طرح توزيعى وكرك جبايت وتحصيلى طوغريدن طوغرى‌يه نظارت ماليه‌يه عائد اولان ويركولر حقنده مرعى وجارى طوتيلان اصول وقواعده راجع اولوب مقطوع صورتيله ويافضله واردات ناميله ويركو اخذ ايديلان محللره عائد وراجع اولمديغندن، بويله‌لرك دخى شوصره‌ده تعريف وتوصيفى لازمه‌دن كورنديكندن ذكر وبيانته مبادرت اولنور .

درسعادت وبلاد ثلثه‌ده كائن ومتمكن اهالينك تجارت وصناعتله مألوف

اولانلرندن اجنبيلك ومحميلك دعوالرندهبولنانلريله صرافلق وميخانهجيلك
كبي صنايعله مشغول اولوب بشقهجه رسمه تابع طوتيلانلردن ماعدا
هرصنف تجار واصنافك همان كافهسي پك قديم اولان احتساب رسمنك
بقيهٔ آثارندن اولمق اوزره شهر امانتيله بحريه خزينهسنه سنهدن سنهيه
متعدد ويركولر اعطاسيله مكلف طوتلمش اولديغندن، بوويركولر دخي
اساساً برنوع تمتعويركوسي ديمك اولهجغندن، صنوف مرقومهدن خزينهٔ
ماليه ايچون بشقهجه ويركو طلب واخذي معتاد ومرعي طوتلمامش اولديغي
كبي محال مذكورده كائن علىالعموم املاكك هربرزلرينك برردرلو وقفه
مربوطيتي حسبيله املاك مزبوره منسوب اولدقلري وقفلره شمديكي
حسابجه جزئىالمقدار اولهرق اعطا ايلدكلري اجارتدن بشقه خزينهٔ ماليه
نام وحسابنه اولمق اوزره آيروجه ويركو اعطاسيله مكلف طوتلمسي دخي
غير جاري كورلمش، بوقارولرده بالمناسبه سويلنديكي مثللو درسعادتده
كائن بالجمله املاكدن بر آرهلق املاك ويركوسي اخذي تصور ايدلديكي
حالده مشكلاتي حس اولنمسندن اوتوري ترك ايدلمش ايكن تصورات واقعه
بيك ايكيوز طقسان سنهٔ ماليهسنده يكيدن موقع اجرايه قونلمش وبوندن
طولايي خزينهٔ ماليه ايچون ايكيوز بيك ليرهدن زياده منافع حاصل ايدلمشدر.

اكرچه ممالك عثمانيهده متمكن اولان اجنبيلر اوزرلرينه املاك
كچيرلمسي نظاماً ممنوع ايديسهده. بونلردن بعضيلري آلدقلري املاكلري
نام مستعار ايله تبعهٔ دولت عثمانيهدن اولان محب ودوستلري اوزرلرينه
كچيرملري وبعضلري مستقلاً استحصال ايلدكاري مأذونيت ايله كندولرينه
وفاميلالري اوزرلرينه قيد ايتديرهكلري مشكلات متصورهيي ميدان علانيته
قويمقده ايدي .

اكرچه اجنبيلر اقامتكاهلري اولان غلطه وبك اوغلنده التنجي دائرهٔ
بلديه ناميله بيك ايكيوز يتمش درت سنهسنك جماذىالاولى اواسطنده تشكل

ایدن بر مجلسه اعطا بیوریلان مأذونیت واسعه اثارندن اولمق اوزره دائرهٔ مذکوره حدودی داخلنده بولنان کافهٔ املاك واراضینك اصل «قاداسترو» اصولنه توفیقاً خریطه‌لری تنظیم اولنمش واملاك محرره اوزرینــه مخمنلر واسطه‌ســیله تقدیر اولنمش اولان قیمت موجبنجه مسکن وعقار تفریق اولنمیه‌رق بیکده ایکی راده‌لرنده بر ویرکو اعطاســیله مکلف طوتیلوب استانبول ویرکوسنك تعمیمی سنه سنه قدر تحصیل ایدلمش ایسه‌ده اشبو ویرکودن خزینهٔ مالیه‌یه نسنه کیرمیوب جمله‌سی دائرهٔ مذکوره محتویاتنك تزیینات وتنظیفاتی یولنده صرف واستهلاك ایدلمشدر.

اجانبك ممالك عثمانیه‌ده املاك وعقارت آله‌بیلملریچون بیك ایکیوز سکسان درت سنه‌سی صفرینك یدیسی تاریخنده سفارتلرله امضا ایدیلان وبوبابده اقتضا ایدن احکام نظامیه‌یی شامل اوله‌رق نشر اولنان نظامنامه معافیات واقعه‌یی خیلیجه تعدیل ایتمش، وبو نظامنــامه‌ده اجنبیلر استملاك ایده‌جکلری املاك وعقارات اوزرلرینه طرحی لازم کلان ویرکویی تبعهٔ عثمانیهٔ سائره مثللو خزینهٔ مالیه‌یه تأدیه ایده‌جکلری صراحةً قید وتذکار اولنمش اولمســندن طولایی بوبابده اولجه تخیل اولنان مشکلات برطرف ایدلمش اولمسیله سالف الذکر بیك ایکیوز طقسان سنه‌ســنده درسعادت و بلاد ثلثه‌ده کائن بالجمله بلدیه دائره‌لرینه متحیز ومتعدد مأمورلر ومخمنلر تعیین اولنه‌رق کافهٔ املاك وعقاراتك قیمت مخمنه‌لری تقدیر اولندقدنصکره نسبت موضوعه‌سنه توفیقاً هر بررلرینه آیرو آیرو ویرکولر تعیین قلنمشدر.

پارس معاهده‌نامهٔ مشهوری عقد اولنمزدن اول دولت علیهٔ عثمانیه‌نك ویرکوی مقطوع اخذ ایلدیکی ایالات ممتازه‌سنك اسامیسیله بونلرك خزینهٔ دولته اعطا ایلدکلدی ویرکوی سنویلرینك مقدار وکمیتی شویله ایدی :

اسامیٔ ایالات	مقدار ویرکو غروش
مصر	٤٠,٠٠٠,٠٠٠
افلاق	٢,٠٠٠,٠٠٠
بغدان	١,٠٠٠,٠٠٠
صرب	٢,٣٠٠,٠٠٠
سیسام	٤٠٠,٠٠٠
آینه‌روز	٨٧,٠٠٠
یکون	٤٥,٧٨٧,٠٠٠

معاهدهٔ مذکوره‌نك انعقادی زمانندن (سنهٔ میلادیه ١٨٥٦) ایاستفانوس وبرلین معاهده‌نامه‌لرینك انعقادی زمانه قدر کچن ایامده ایالات ممتازه آره‌سنه یالکز جبل لبنان متصرفلغی علاوه اولنمش اولدیغی حالده ویرکوی مقطوعلرینك مقدارلری تزیید وتنقیص اولنوب شو صورته افراغ اولنمشدر .

اسامیٔ ایالات	مقدار ویرکو غروش
مصر	٧٦,٥٠٠,٠٠٠
افلاق	٢,٥٠٠,٠٠٠
بغدان	١,٥٠٠,٠٠٠
صرب	٢,٣٠٠,٠٠٠
سیسام	٣٠٠,٠٠٠
آینه‌روز	٧٢,٠٠٠
جبل لبنان	٣,٧٥٠,٠٠٠
یکون	٨٦,٩٢٢,٠٠٠

بالاده مرقم ایکی قلم یکونك مفرداتی یکدیکرلریله موازنه ومقایسه اولنور ایسه ؛ محال مزبوره‌نك ویرکوی مقطوعلرنجه فرق بر ملیون ایکیوز اللی بیك غروش ضمایم ، یوز اون بشبیك غروش تنزیلات واقع

اولدیغی نمایان اولور . ضمایم مذکوره‌نك اوتوز التی ملیون بشیوز بیك غروشی مصر ویرکوسنه وبرملیون غروشی افلاق وبغدان ویرکولرینه وقوعبولان علاواتدن، اوچ ملیون یدی یوز اللی بیك غروشیده جبل لبنانك مؤخراً ایالات ممتازه‌صره‌سنه کیرمسندن نشأت ایلدیکی اکلاشیله‌جغی کبی تنزیلات واقعه‌نکده یوز بیك غروشی سیسام واون بشبیك غروشی اینه‌روز ویرکولرندن ظهوره کلدیکی تحقق ایدرکه: تفصیلی بروجه آتی ذکر وبیان اولنور .

مصر، ولایت اصولیله اداره‌سنك محمدعلی پاشایه توجیهی صره‌سنده مشارالیه دخی بیك ایکیوز اللی یدی سنه‌سی محرمندن اعتباراً بهرتقسیطی دردر ماه مرورنده تأدیه اولنمق اوزره سنوی بر ملیون اوچیوز اوتوز اوچ بیك اوچ یوز اوتوز اوچ عدد ریالك خزینهٔ جلیلهٔ مالیه‌یه اعطاسنی تعهد ایلمشدرکه: بواقچه اولوقتك بودجه‌لرنده التمش بیك کیسه اعتبار ایدلمسنه باقیلنجه بهر ریال ایچون یکرمی ایکی غروش یکرمی پاره فیئات قطع اولندیغی اکلاشیلور .

مصر ولایتنك پاشای‌مشارالیهه تفویضنی آمر اولان فرمان‌همایونلرده؛ ممالك مصریه‌دن ممالك عثمانیه‌نك سائر جهتلرنده متخذ اولان اصول تکالیف موجبنجه آلنه‌جق ویرکونك، نام نامیٔ جناب ملوکانه‌یه اوله‌رق استیفاسی، ربعنك بلا قید وشرط خزینهٔ جلیله‌یه اعطاسی، باقی اوچ ربع ایله تحصیل تکالیف وادارهٔ ملکیه وعسکریه وتنظیم امور حکومت مصرفلرینك ایفاسی، هرسنه حرمین شریفینه مقدار معین بغدای ارسالی ماده‌لری مندرج اولمسنه نظراً اولوقتلرده ممالك مصریه‌نك مجموع وارداتی ایکیوز قرق بیك کیسه یعنی برملیون ایکی یوز بیك لیره‌دن عبارت ایمش کبی کورینورکه: بوده قطعهٔ مذکوره‌نك شمدیکی وارداتنه نسبتله عشری مرتبه‌سنده اولمق لازم کلور .

مصر ویرکوسی سعید پاشانك والیلکی زماننه قدر التمش بیك کیسه اوله‌رق تأدیه وایفا اولنمش ایکن مشارالیهك زمان حکومتنده یکرمی بیك کیسه دها ضم وعلاوه اولنه‌رق سکسان بیك کیسه‌یه ابلاغ ایدلمشدر .

بیك ایکیوزسکسان بر سنه‌سنده جده ولایتی ملحقاتندن مصوع وسواکن اسکله‌لرینك مملحهٔ کبیر محصولاتیله برابر واردات ملکیهٔ سائره‌سیچون یدی بیك بشیوز کیسه تخصیصیله ومستقبلده ملحوظ اولان تناقصی واردات کیفیتی تحقق ایلدیکی حالده جبرنقصان ایدلمك شرطیله‌اوچ سنه‌لك اوله‌رق ادارهٔ مصریه‌یه تفویض اولنمسندن اوتوری مصرك ویرکوی سنویسی سکسان یدی بیك بشیوز کیسه‌یه واردیرلمش دیمك اولور .

بیك ایکیوز سکسان اوچ سنه‌سنده صادر اولمش اولان برامر عالی احکامندن اوله‌رق ؛ اصول توارث ولایتك تعدیلیله والیلك خدمت جلیله‌سنك والی بولنان ذاتك اکبر اولاد ذکورینه قالمق شرطیله مع سواکن ومصوع واردات ایالتدن سنوی مالیه خزینه‌سنه مرتب اولان سکسان یدی بیك بشیوز کیسه‌نك بیك ایکیوز سکسان ایکی سنه‌سی مارتندن اعتباراً بهر مجیدی التون یوز غروش حسابیله یوزاللی بیك کیسه تقدیر اولنمسنه یعنی بهر سنه ویرکوی ایالت مقابلی مالیه خزینه‌سنه یدی یوز اللی بیك مجیدی التونی ویرلمسنه قرار ویرلمشدر .

دها صکره صادر اولان دیکر برامرعالی وویریلان قرار اوزرینه یمن قطعه‌سی مضافاتندن زیلع اسکله‌سی دخی خدیویت مصریه‌یه ترك اولنوب بوکا مقابل اون بش بیك لیره ویرکو تخصیص اولنمش وبوجهتله ویرکوی اصلی یدی یوز التمش بیك لیره‌یه ابلاغ ایدلمش وشمدیکی حالده بومقدار اوزرینه تأدیات وقوعبولمقده بولنمشدر .

مصر ویرکوسنك وقت تقاسیطنده مصر قپو کتخدالغی وساطتیله طوغریجه مالیه خزینه‌سنه تأدیه‌سی مشروط ایکن دولت علیهٔ عثمانیه‌نك

خارجدن استقراض عقدینه‌مبادرت ایلدیکی زمانه مصادف اولان بیك سکز یوز اللی درت سنهٔ میلادیه‌سنده ویرکوی مزبورك برمقداری سنهٔ مرقومه استقراضی نامیله بنام اولان استقراضك فائض ورأس المال اقچه‌لرینك تأدیه واطفالرینه تخصیص اولنمش وبوچغر برکره آچیلمش بولندیغندن بقیهٔ ویرکو سنهٔ مرقومه‌دن صکره عقد ایدیلان ١٨٥٥ و١٨٧١ و١٨٧٧ سنه‌لری فائض ورأس المال اقچه‌لرینك تأدیه‌سنه قارشولق کوسترلدیکندن بونلرك تأدیه‌سی زمانی حلول ایلدیکی کبی خدیویت خزینه‌سندن اوروپایه کوندرلمکه باشلامشدر .

مصر ویرکوسنك حین وضعنده واردات عمومیهٔ مملکت نظر مطالعه‌یه آلنوب تحقق ایدن مقدارندن اوچ ربعنك ادارهٔ محلیه ایچون ترکیله یالکز برربعنك مرکز سلطنت اولان خزینهٔ جلیلهٔ مالیه‌یه تخصیصی ماده‌سی مملکت مذکوره‌نك عادتا امتیازلی بر ایالت حکمنده طوتلمش اولمسندن منبعثدر . نتکیم بیك سکز یوز یتمش سکز سنهٔ میلادیه‌سنده امضا ایدیلان برلین عهدنامه‌سی ایجاباتندن اوله‌رق تشکیل قلنمش اولان روم ایلیٔ شرقی ولایتی ایچون فضلهٔ واردات نامیله تخصیص ایدلمش اولان ایکی یوز التمش بش بیك لیرهٔ عثمانی ویرکونك اثنای تعیننده بوقضیه‌لرك اله آلنمسی وحساباتنه‌ده بونقطه‌لردن کیریشلمسی شو دعوایی مؤیددر .

خزینه لساننده مملکتین نامیله یاد اولنان افلاق وبغدان قطعه‌لرینك الکای دولت عثمانیه‌یه صورت التحاقی ذاتاً امتیازلی حالنده وقوعه کلمش اولدیغندن ناشی واردات محلیه‌سی نظر مطالعه‌یه آلنمیوب کیف ماتفق افلاق قطعه‌سیچون ایکی ملیون وبغدان قطعه‌سیچون بر ملیون غروش ویرکو تعیین ایدلمش وپارس معاهده‌سنك اثنای انعقادنده بونلره یارمیشر ملیون غروش دها ضم ایله ایکی قطعه‌نك ویرکوی مقطوعلری درت ملیون غروشه ابلاغ ایدلمش ومعاهدهٔ مذکوره‌دن صکره اشبو قطعه‌لر برلشدیریلوب

بر پرنسه اهالی اولمشیکن ینه بودجه‌لریمزده هر برلرینك حصه‌لری آیرو آیرو کوسترلمسنه خزینه‌جه دوام اولنمش ایسه‌ده آیاستفانوس معاهده‌سنك حین انعقادنده قطعات مذکوره‌نك رومانیا قرالیتی نامیله استقلالیتی تصدیق اولندیغندن ناشی بودجه‌لردن چیقارتلمشدر.

صربستان، ذاتاً هیچ بر امتیازه مالك دکل ایکن؛ برعصیانك نتیجه‌سندن اوله‌رق بیك ایکیوز قرق التی سنهٔ هجریه‌سنده ویرلمش اولان بر امر عالی ایله آنی مفسر اوله‌رق بیك ایکیوز قرق طقوز سنهٔ هجریه‌سنده اصدار اولنان دیکر بر امر عالی جملهٔ احکامندن اولدیغی اوزره صربستانده واقع کمرکلر ایله تیمار وزعامت ومقاطعات وارداتی وجزیه ودها هرهانکی نام ایله کرك نقد وکرك اشیا وسائره صورتیله خزینه نامنه تحصیلی معتاد اولان ویرکولرك، مصارفات محلیه‌یه قارشولق اولمق ایچون امارت طرفندن اخذ واستحصال اولنمسی، بو صره‌ده خزینهٔ مالیه ایچون تأدیه‌سی مقطوعه ربط اولنان ایکی ملیون اوچیوز بیك غروش ویرکونك دخی سنهٔ مرقومه روز قاسمندن اعتباراً التیشر آی ختامنده سنوی ایکی تقسیط اوله‌رق بلغرادده تسلیم اولنمسی قرارلشدیرلمش اولدیغی، اشبو ویرکونك مقداری تزاید وتناقص کبی هیچ بر معامله‌یه اوغرامقسزین صربستان استقلالیتنك زمان تصدیقی اولان برلین عهدنامه‌سنك عقدی تاریخنه قدر خزینه بودجه‌لرینه ادخال اولنمقده بولندیغی حالده، اشبو معاهده‌نك عقدندن صکره قیدی ترقین اولنمشدر.

سیسام جزیره‌سی بیك ایکیوز قرق یدی سنهٔ هجریه‌سنده ویرلمش اولان فرمان عالی ایله آنی مفسر اوله‌رق اوائل ذی‌القعده ایکیوز یتمش سکز تاریخنده تصدیر اولنمش اولان مفصل دیکر بر فرمان عالینك خزینهٔ مالیه‌یه عائد فقراتی؛ جزیره‌نك کمرك واعشار حاصلاتی امارت طرفندن بالمزایده طالبلرینه الزام اولنمسی، اهالئ جزیره تکالیف عامه‌دن هر کسك

قدرت وتحمله كوره حصه‌دار ايدلمسی، جانب سلطنت سنيهٔ ايچون اداسی ترتيب اولنان درتيوزبيك غروش ويركوی مقطوعك سنوی ايكی تقسيط ايله درسعادتده تأديه اولنمسی، تسليمات واقعه مقابلنده خزينهٔ ماليه‌دن اعطا اولنان مقبوض سندی النوب شورای مملكت اعضاسنه ومجلس عموميه ويرلمسی ماده‌لرندن عبارت اولديغندن، جزيرهٔ مرقومه ويركوی مقطوعی تاريخ تعيننددن بيك ايكيوز سكسان التی سنهٔ ماليه‌سنه‌قدر عموم بودجه‌يه سنه بسنه دردر يوز بيك غروش اوله‌رق ادخال اولنمقده بولنمشيكن، اوائل جمادی‌الاولی بيك ايكيوز سكسان التی تاريخنده اصدار اولنمش اولان ديكر فرمان عالينك جملهٔ احكامندن اوله‌رق جزيره‌نك خزينه‌يه عائد ويركوی مقطوعندن يوز بيك غروش ايله جزيره‌نك محصولاتندن اولوب ممالك سائرهٔ شاهانه‌يه كتوريلان اشيا وامتعه‌دن آلنمسی معتاد اولان ـبـ ٨ ٪ رسم كمركك وجزيره‌ده چيقان مسكرات رسمنك كلياً جزيره صندغنه بخش اولنديغندن آندن شمديكی زمانه قدر تنظيم اولنمقده اولان بودجهٔ عموميلرده ويركوی مقطوع مذكور اوچر يوز بيك غروش اوله‌رق ادخال اولنمقده‌در .

اينه‌روز شبه جزيره‌سنك وقتيله مال مقطوعه ربط اولنمسی؛ جزيرهٔ مرقومه اوزرنده كائن مناسترلرده ساكن بر چوق رهباننك رهبانيتلرينه حرمةً جنتمكان سلطان «مراد» اول حضرتلرينك زمان سلطنتلرنجه مخاذيردن سالم كوريله‌رك ويرلمش اولان بر امتيازنامه‌نك اليوم مرعی وجاری طوتيلان احكامی ايجاباتندندر .

اشبو امتيازنامه اقتضاسندن اوله‌رق سلانيك سنجاغنده كسندره قضاسنده واقع اولوب ذكر اولنان مناسترلره مربوط وموقوف اولان اللی سكز قطعه چفتلكك اعشار شرعيه‌سی مقطوعاً احاله اولنديغی زمانلرده ملتزملره وامانةً اداره قلنديغی اثنالرده اعشار مأمورلرينه رهابين مرقومه طرفلرندن بشقه‌جه ادا وتسليم اولنوب بوندن ماعدا تكاليف ايله مكلف

اولمامسی وبوکا مقابل خزینهٔ جلیلهٔ مالیـه‌یه سنوی سکسـان یدی بیك غروش مال مقطوع ویرلمسی قرارکیر اولمش ومال مقطوع مذکور بیك ایکی یوز یتمش طقوز سـنه‌سی غایته قدر بومبلغ اوزرینه اخذ وتحصیل قلنمش ایکن، بیك ایکیوز سکسان سنه‌سنده مال مقطوع مذکور میاننده بشقه‌جه اخذی نظامکیر اولان مسکرات رسمیده داخل اولدیغی رهابین مرقومه طرفلرندن ادعا واستدعا اولنمسی وصدق مدعانك تحقق ایلمسی اوزرینه سـنهٔ مرقومه‌دن اعتباراً مال مقطوع مذکوردن اون بشـبیك غروش تنزل اولنه‌رق یتمش ایکی بیك غروشه باش باغلانمشدر .

آینه‌روز جزیره‌سی مال مقطوعنك برقسمی محلنده قائممقام معاشنه صرف واعطا، دیکر قسمی مناسترلرك درسعادتده بولنان وکیلی واسطه‌سیله خزینهٔ مالیه‌یه تسلیم وایفا اولنور .

جبل‌لبنـان ایالتی ایچون ابتـدا تخصیص اولنمش اولان ویرکونك مؤخراً برمثلنه ابلاغی «جیلك» نظامنامه‌سی اقتضاسندن اولدیغی کبی بونك دها زیاده‌یه ابلاغی حالنده نه‌درلو تدابیره مراجعت اولنمق لازم کله‌جکی دخی اونظامنامه‌نك تنبیهاتی ایجاباتندندر .

جبل لبنـان ایچون تخصیص اولنمش اولان ویرکونك کمیت وکیفیتی خزینه‌جـه تنظیم اولنمقده اولان بودجه‌لرده امتیازلی ایالتلر صره‌سـنده کوسترلمیوب ولایات سائره ویرکولری داخلنده کوسترلدیکندن هر سـنه بودجه‌لرینك مفرداتنه مراجعت ایدلمدکجه هر سـنه‌نك حصهٔ ویرکولری اکلاشیله‌مز .

جبل لبنـانك ویرکوی مقطوعیله داخلنده کائن املاك وارداتی محللرنجه نه‌صورتله اخذ وجبایت اولنمقده ایدوکی یوقارووده (باب ۲ فصل ۱) بالمناسبه تعریف اولنمش اولدیغندن اوراسی جای بحث اولمیوب، ویرکوی مذکوردن مکلفینـدن هر برلرینك حصه‌لرینـه دوشن مقدارك ممالك

محروسهٔ عثمانیه‌نك سائر محللرنده کائن اهالینك حصهٔ تکالیفندن قات‌اندرقات آز اولدیغی حالده، ایالت مرقومه‌جه ینه بونك طرح تحصیلنده کرفتار صعوبات اولنمسی مسئله‌سیدرکه: بوکاده سبب؛ ایالت مرقومه اراضیسنك اکثریسی غایتله سنکستان اولمسی، محصولات یتشدیرمسنجه عقیم برحالده بولنمسیدر . مع‌مافیه یکرمی بش سنه مقدم تخصیص ایدلمش اولان بر ویرکونك کرك صورت تحصیلنجه وکرك تزیید مقدارنجه صرف مساعی ایدیلور ایسه ایالت مرقومه دها زیاده کسب عمرانیت ایلیه‌جکی درکاردر.

مقطوع ویرکولر حقنده بو آنه‌قدر سویلنیلان سوزلر؛ برلین معاهده نامه‌سنك تنظیمندن اولکی زمانلرده وجود دولتك بولندیغی حاله عائد وراجع ایدی. لکن معاهدهٔ مذکوره ایله قبریس مقاوله‌نامه‌سنك عقدندن صکره حال دکشمش ومملکتین ایله صربستانك استقلالیتلری تصدیق اولنمسیله بورالرك ویرکوی مقطوعلری خزینه دفترلرندن وبودجهٔ عمومیلرندن چیقاریلوب بومقاملره بشقه‌لری کچمش اولدیغندن شمدیده آنلرك ذکر وبیانه مبادرت اولنور .

شویله‌که:

سالف الذکر برلین معاهده‌نامه‌سنك برنجی ماده‌سی ایجاباتندن اوله‌رق بلغارستان، ذاتِ حضرت پادشاهینك تابعیتی تحتنده ممتاز بر ایالت وویرکو ویرر بر امارت حالنه ارجاع اولنمشدر .

«ایالت ایله حکومت سنیه بیننده‌کی مناسبات مالیه‌سی» عنوانی تحتنده بولنان فصلك برنجیسندن التجیسنه قدر اولان ماده‌لرنده، روم‌ایلیٔ شرقی ایالتنك واردات سنویه‌سی حساب متوسط اوزره سنوی سکز یوز بیك عثمانلی لیره‌سی تخمین اولندیغندن، مبلغ مذکوردن سنوی ایالت ادارهٔ مالیه‌سی طرفندن درت تقسیط متساویه ایله ایکی یوز قرق بیك عثمانلی لیره‌سی جانب حکومت سنیه‌یه اعطا وتسلیم اولنه‌جغی ، ایالت مذکوره

ایلك سنهٔ مالیه ظرفنده دولت علیه‌نك تكالیف عمومیه‌سنه اشتراك ایتمیوب ایكنجی سنه‌ده یوز یكرمی بشبیك عثمانلی لیره‌سی تأدیه وایفا ایلیه‌جكی وصورت مقننه‌ده تأدیه وایفا اولنه‌جق سالف‌الذكر ایكی یوز قرق بیك عثمانلی لیره‌سی. بش سنه مروزنده براوقدر مدت ایچون سنوی یكرمی بیك لیره ضم وعلاوه ایله تزیید اولنه‌جغی، ایالتك ویره‌جكی پاره دائما وارداتنك اونده اوچی نسبتنده حساب ایدیله‌جكی، بوندن ماعدا كمرك حاصلات صافیه‌سی اولان بشبیك عثمانلی لیره‌سی دخی سالف‌الذكر ایكی یوز قرق بیك لیره اوزرینه علاوةً تأدیه‌قلنه‌جغی محرر ومسطور اولدیغندن، ایالتك صورت تشكیلی دخی بیك ایكیوز طقسان بش سنه‌سی اوائلنه مصادف بولندیغندن، سنهٔ مرقومه ایچون تنظیم اولنمش اولان بودجهٔ عمومیه روم ایلیٔ شرقی فضلهٔ وارداتی مقابلی برشی قونیلمیوب سنهٔ مرقومه‌دن صكره یاپیلان بودجه‌لرده نظامنامه‌نك تعیین ایلمش اولدیغی درجات اوزرینه مقدار فضلهٔ واردات وضع وترقیم اولنمغه باشلانمشدر.

روم ایلیٔ شرقی ایالتنده اهالیدن اخذ وتحصیلی قرارگیر اولان تكالیفك اساساً اصول طرح وتوزیعنجه ولایات سائرهٔ شاهانه‌دن هیچ برفرقی یوغیكن، ایالتك تشكیلندن صكره تكالیف موضوعهٔ مذكوره محلنجه خیلیدن خیلی تعدیلاته اوغرادلمش وباخصوص اصول اعشار بشقه درلو برقالبه افراغ ایدلمشدر.

بیك سكز یوز یتمش سكز سنهٔ میلادیه‌سی حزیرانك دردنجی وتموزینك برنجی تاریخلرنده انكلتره دولتیله عقداولنمش اولان مقاوله‌نامه‌لرك ایجاباتندن اوله‌رق؛ اداره‌سی دولت مشارالیهایه ترك اولنان قبریس جزیره‌سنك مصارفات سنویه‌سی وارداتندن بالتنزیل فضلهٔ وارداتی طرف دولت علیه‌یه تأدیه و اعطا اولنه‌جغی، اشبو فضلهٔ واردات جزیره‌نك یكرمی ایكی بیك طقوز یوز اوتوز التی كیسه تقدیر اولنان بش سنه‌لك وارداتی بالتخمین

حدوسطی اوزرینه حساب وتخمین قلنه‌جقسه‌ده، بومقدار ایلروده لایقیله
تدقیق اولنوب ذکر اولنان بش سنه ظرفنده املاك میریه واملاك همایونك
فروختندن ویاالتزامندن حاصل اولان مبالغ مقدار مذکوردن خارج طوتیله‌جغی
معلوم اولدیغندن، فضلهٔ واردات مذکوره‌نك تعیین وتحدیدی ضمننده
دولت مشارالیها طرفندن کوندریلان مأمور حاضر اولدیغی حالده خارجیه
نظارت جلیله‌سنده متعدد قومیسیونلر عقد اولنمش ایسه‌ده، املاك میریه
وارداتندن ماعداسی حقنده بعض اسبابدن طولایی طرفین بیننده تحدث
ایدن اختلاف قرین ائتلاف اوله‌مدیغنــدن ناشی، واردات مذکوره‌نك
مقداری هنوز تعیین وتحدید اولنه‌میوب، فقط املاك میریه واملاك همایون
وارداتیله طاپو حاصلاتی دیمك اوله‌جقدر. بونك ایچون بشبیك انکلیز
لیره‌سی بدل مقطوع تعیین اولنوب بشقه‌جه سنده ربط اولنمشدر.

بیك ایکیوزطقسان درت‌وطقسان بش سنهٔ مالیه‌لرنده‌خزینه‌جه تنظیم
اولنمش اولان بودجهٔ عمومیلرده قبریس جزیره‌سی فضلهٔ وارداتی مقابلی برشی
قونیلمیوب، سنتین مرقومتیندن‌صکره تنظیم اولنان بودجه‌لرده طاپو وارداتی
دخی داخل اولدیغی حالده بزم حسابمزه کوره تعیین ایتمش اولان اون‌اوچ
ملیون غروش جزیرهٔ مرقومه‌نك فضلهٔ وارداتی مقابلی کوسترلمکده‌در.

کرید جزیره‌سی؛ فی ۲۵ رمضان بیك ایکیوزسکسان‌درت تاریخنده
تنظیم اولنمش اولان نظامنامهٔ داخلیسیله برلین عهدنامه‌سنك یکرمی‌اوچنجی
ماده‌سی احکامی ایجاباتندن اوله‌رق بیك‌ایکیوز طقسان التی تاریخنده اصدار
اولنمش اولان برقطعه فرمان عالی ایله ایالت ممتازه صره‌سنه کیرمش ایسه‌ده
جزیرهٔ مرقومه ذاتاً ضمیمهٔ ممالك محروسهٔ شـاهانه اولدیغی کوندنبرو
ویرکودن معاف طوتیله‌رق کرك کوی ومحله‌جه وکرك تحریر املاك اصول
وقاعده‌سنجه مسقفات واراضیسی اوزرینه ویرکو نامیله نسنه تحریر وطلب
وتحصیل قلنمامش اولدیغندن، ایالات ممتازه ومختاره‌نك اسامیسی بودجه‌لرده

تعداد وتذکیری صره سنده، جزیرهٔ مزبوره نامی خذاسنه ویرکوی مقطوع اوله رق وضع ایده جك ارقام یوقدر . اکرچه جزایر بحرسفید ولایتنه تابع وردوس جزیره سنه ملحق سومبکی اطه لری دینیلان اوفق تفك اطه لردن خزینهٔ دولت ایچون اخذ وتحصیل اولنمقده بولنان ویرکولره خزینهٔ مالیه جه ویرکوی مقطوع تسمیه ایدلمکده ایسه ده ؛ بو تسمیه نك منشائی جزایر صغیرهٔ مزبوره نك امتیازات مخصوصه یه نائلیتلری ماده سی اولمیوب بلکه خصوصیت حاللری ایجاباتندن اولدیغی درکار، بوجمله ایله برابر ممالك محروسهٔ شاهانه نك شهر وقصباتنده متمکن اولان وکوچبه طریقیله کزوب توزمقده بولنان قبطیان طائفه سندن علامت تابعیت اوله رق خزینهٔ دولت حسابنه اخذ وتحصیلی اول زمانلرجه مقرر اولان ویرکونك نامنه دخی قبطیان مال مقطوعی دینلمشدر .

شمدی کلهلم بدلات عسکریه نك سبب وضع واحداثیله آنك اصل واساسی اولان جزیهٔ شرعیه نك تفصیل احوالنه ؛ جزیه نك وضع وطرحی شرعشریف احکامندن اولدیغی ومحل صرفی دخی نه کبی شیلر ایدوکی جزؤ اولده ذکر وبیان اولنمشدر (باب اول) . جزیه یی صدر اسلامده خلیفهٔ ثانی حضرت « فاروق » اعظم وضع ایتمش، اهالیٔ غیرمسلمه رجالنك بهر نفوسندن بدل اوله رق سنوی دردر دینار وياخود قرقر درهم [*] اخذ وتحصیلی امر اولنمشدر .

سوادعراقك فتح وتسخیرینی متعاقب خلیفهٔ مشارالیه اهالیٔ موجوده یی اوچ صنفه تقسیم ایتدیروب ؛ اهل یساردن اولانلرینه قرق سکزر، وسط

---

[*] دینـاردن مراد، التون وزنی، درهمدن مراد کومش وزنی اولدیغنده شبهه اولمدیغندن، اول زمانلرده التون ایله کومش بیننده قیمتجه اولاق فرق :: ١ : ١٠ دیمك اولورکه: زمانمز معاملاتنه تطبیق حالنده فرق مذکورك تضاعف ایتمش اولدیغی معلوم اولور .

الحال بولنانلرینه یکرمی دردر ، فقیر الحال اولوب کسبه قادر اولنلرینه دخی اون ایکیشر، درهم جزیه وضع اولنمسنی تنسیب اتمشدر .

جزیۀ شرعیه تکالیف بلا واسطه‌نك الڭ اسکیسی اولوب، طوائف ملوك وسلاطین ماضیۀ اسلامیه‌نك‌همان کافه‌سندن مرعی وجاری‌طوتلدیغی کبی دولت علیۀ عثمانیه‌نك بدایت تأسیسندن اصلاحات فرمان عالیسنك نشری زمانه‌قدر اصول طرح وتقسیمنجه‌اساساً هیچ برتبدلات وتغیراته اوغرادلمیه‌رق مشروعیتی دائره‌سنده‌اولمق اوزره‌بش عصردن‌زیاده‌حکمنی سورمش ومذکور اصلاحات فرمان عالیسنك نشر واعلانندن‌صکره‌دخی بدلات عسکریه دینیلان تکالیفه قلب اولنمشدر .

کتب تواریخ ایله خزینه قیودی مطالعه‌سندن جزیۀ شرعیه‌نك توزیعاتی حقنده بعض تبدلات وقوعه کتورلدیکی یعنی بونك ایچون بعض اصول وقاعده‌لر وضع واحداث ایدلدیکی اکلاشیلور ایسه‌ده ،وضع ایدلمش اولان اشبو اصوللر جزیه‌نك مطرحلری حقنده اولمیوب جمله‌سی تحصیل وحساب جهتلرینه عائددر .

جزیۀ شرعیه‌نك مطرحی، تبعۀ غیر مسلمه‌نك نفوس ذکوریدر . نفوس اناث بونده داخل اولمدیغی مثللو نفوس ذکور موجوده آره‌سنده مراحق حکمنی تجاوز ایتمیانلرله عمل‌مانده‌لر واختیارلرله رهبان وپاپاسلرده داخل دکلدر. اشبو مطرح حقنده شرع شریفك توصیه‌ایلدیکی قاعده‌لرك خلاصه‌سی جزیه اعطاسنه مستحق اولان اهالئ غیرمسلمه‌یی اساساً اوچ صنفه تقسیم ایدوب؛ انفاً بیان اولندیغی اوزره هر صنفه تخصیص ایدلمش اولان ویرکویی، طوغریدن طوغری‌یه کندولرندن اخذ وتحصیل ایتمك ومشروعیتندن‌فضله برشی‌طلب‌واخذایتمامك کبی‌تقیدات‌وتنبیهاتدن عبارتدر.

ممالك محروسۀ عثمانیه‌ده متمکن تبعۀ غیر مسلمه‌دن اخذ وتحصیلی مشروع اولان جزیه‌نك وقتیله بعض سلاطین عظامك وبعضیسی دخی

رفته رفته سائره‌نك اوقافنه حاصل قيد ايدلمش اولديغى، بونكله برابر كرك اوقافه حاصل قيد اولنمش اولانلرك، وكرك خزينهٔ عامره‌يه عائد بولنانلرك، اصول طرح وجبايتنجه منتظم برقاعده اولمديغى تحقق ايتمسى اوزرينه، بيك يوز بر سنهٔ هجريه‌سنده صدراعظم بولنان كوپريلى زاده فاضل مصطفى پاشا مرحوم بوخصوصده علماى عصر ايله مشاوره ومذاكره ايلدكدن صكره، صنوف ثلثه اعتبارنده بولنان جزيه‌نك كافه‌سى يدواحددن ضبط اولنمق اوزره جزيه قلمنه ايراد قيد اولنمسنى، خصوص وقفيه‌نكده ايرادن استرداد ايدلمسنى تصويب ايلمش، بوندن بشقه اعلا، اوسط، ادنا، ناملريله مخصوصاً مهرلر قازديرلمسنى، اشبو مهرلر تاريخلرينك بهر سنه دكشديرلمسنى، علامت تحصيل وتأديه اولمق اوزره بر سنه ايچون بياض وبرسنه ايچون الوان كاغدلر ترتيب ايتديروب، اشبو كاغدلرك سالف الذكر مهرلرله تمهير ايتديرلمسنى شروطه ربط ايتمش، بوندن صكره‌ده اولوقتك حسابى اوزره اعلادن دردر، اوسطدن ايكيشر، ادنادن برر، شريفى التونى اخذ وتحصيل ايتمك اوزره طرف ميريدن جزيه‌دار ناميله مخصوصاً مباشرلر تعيين، اشبو مباشرلرده جهت معيشت اولمق اوزره اعلا ايچون اونر، اوسط ايچون سكزر، ادنا ايچون دردرپاره تخصيص ايتديروب اطراف واكنافه بوبابده فرمانلر اصدار وبوتدبير سايه‌سنده دخى خزينهٔ دولتى خيليجه مالدار ايلمشدر .

جزيهٔ شرعيه‌نك اساس وضع وطرحنده جزيه كذار اولنلر متحتم ذمتلرى اولان مبالغى ياالتون وياكموش كبى ذى‌قيم اولان اشيانك بريله ادا وايفا ايتملرى مشروط طوتلمش ايكن، مؤخراً كوستريلان جواز شرعى اوزرينه اشبو جزيه‌نك صورت اداسى سيم خالص اوزرينه بنا ايدلمش وصنوف ثلثه اعتباريله هربرمكلفدن وزن ايله جزيه اخذ وتحصيلى كلفتى وبالآخره مشققى موجب اوله‌جغى حس اولنمسيله، دها صكره‌لرى وزن

ماده‌سندن صرف انظار ایدیله‌رك جزیه اخذ وتحصیلی خصوصنك مسکوكات متداوله اوزرینه بنا ایدلمسنه مساغ شرعی کوسترلمشدر .

بناءً علیه وقتاً من الاوقات سیم خالص ایله مسکوكات متداوله‌نك قیمت ورائجلری بیننده رونما اولان فرق وتفاوت حس اولنه‌جق درجه‌لره واردیغی عندالحساب تبین ایلدکجه، جزیهٔ شرعیه مقدارینکده حد مناسبنه ابلاغنه اقدام تام اولنمشدرکه: مشارالیه فاضل مصطفی پاشا جزیه احوالنی اصلاحه مبادرت ایلدیکی صره‌ده اعلاسندن دردر، اوسطندن ایکیشر، ادناسندن برر، شریفی التوننك اخذ وتحصیلنی مناسب کورمسی بوادعالره شاهددر .

حتی بیك ایکیوز قرق طقوز سنهٔ هجریه‌سندن مقدمکی زمانلره کلنجه‌یه قدر مدتلرك برنده یاپلمش اولان حسابات ایجابنجه سیم خالصك بهر درهمی برغروش قیمتده اولدیغی اکلاشلمسی اوزرینه، جزیه‌نك اعلاسی ایچون قرق سکزر، اوسطی ایچون یکرمی دردر، ادناسی ایچونده اون ایکیشر غروش فیئات قطع اولنه‌رق، اخذ وتحصیلنه مداومت اولنمقده بولنلمش اولدیغی حالده، سنهٔ مرقومه اواخرنده یاپلمش اولان برحسابك نتیجه‌سنده جزیهٔ شرعیه‌نك اعلاسنه بدل یتمش ایکی، اوسطنه بدل اوتوز التی، ادناسنه بدل اون سکز، غروش تقدیر اولنمق، جزیه اوراقی دخی بوحساب اوزرینه ترتیب وتوزیع ایدلمك، لازم کله‌جکی تبین ایتمش اولمسندن طولایی اولصورتله تحصیلنه مباشرت اولنمسی ایجاب ایتمش ایکن، بویله یاپلمیوب محضا برمساعدهٔ مخصوصه قبیلندن اولمق اوزره بیك ایکیوز اللی سنه‌سنه محسوباً ترتیب وتوزیع اولنان جزیه کاغدلرینك اعلاسیچون التمیشر، اوسطی ایچون اوتوزر، ادناسیچون اون بشر، غروش آلنمسی تنسیب اولنه‌رق ایجاباتی اکا کوره اجرا ایدلمش، جزیه‌نك بوترتیب اوزره اخذ وجبایتی کندوسنك کلیاً لغو ومحوی زماننه‌قدر سوروب بوارالقده مسکوكات

فیئاتنده فرق وتفاوت رونما اولمش، قوائم نقدیه بیله موقع تداوله چیقارلمش ایدیسه‌ده، جزیه بدلی اوراق مخصوصه‌سنك ناطق اولدیغی اوزره ینه غروش اوله‌رق اخذ واستیفا اولنمشدر .

جزیهٔ شرعیه‌نك اصول طرح وجبایتی حقنده مشارالیه کوپریلی فاضل مصطفی پاشا تدبیریله وضع ایدیلان اصولدن دولتجه خیلیجه استفاده اولندیغندن، اصول مذکور اپجه مدت سورمش وحتی بیك یوز قرقیدی سنه‌سی ایچنده بو اصولك مصر ولایتی اهالئ غیر مسلمه‌سی حقنده دخی اجراسی تصویب اولنوب، ولایت مرقومه جزیه‌سنك تحریر وجبایتنه رجال دولتدن برذات دخی تعیین اولنوب محلنه کوندرلمش ایسه‌ده، برو طرفده دخی اصول مذکوره‌نك تعدیلنی موجب اولان احوال رونما اولمغه باشلامشدر.

شویله‌که : آنفاً بیان اولندیغی وجهله جزیه قلمنك یدواحددن ضبط اولنمق قاعده‌سنك تأسیسندن وهر طرف ایچوندە‌درسعادتدن مستقل جزیه‌دارلر تعیین واعزام قلنمق اصولنك ساحهٔ اجرایه وضعندن صکره اشبو جزیه‌دارلرك اجراآتی آثارندن اوله‌رق ممالك محروسه‌نك جزیه‌لری مرکزجه قلم قلم ترتیب اولنمغه باشلامش، بو ترتیباتك نتیجه‌سندن اولمق اوزره مثلا : ایکی سنجاغك ویاخود موقعنه کوره اوچ وبش واون قضانك جزیه‌لری برلشدیریله‌رك بر آدمه احاله ایدلمسی صورتی ایجاد ایدلمش اولدیغی کبی بر آدمه احاله ایدلمش اولان فرضاً : ایکی سنجاقدن عبارت بر قلم جزیه‌نك اصول جبایتنی اول آدم یالکز باشنه بجره‌میه‌جکی دخی نظر ملاحظه‌یه آلنوب او آدمکده محول عهدهٔ اداره‌سی اولان جزیه قلمنك افرازاتی شوکا بوکا الزامنه مساغ کوسترلمش، بووضعیتدن صکره اوته‌ده بروده برچوق فناقلر ظهوره کلمکه باشلامش، اهالیدن فاحش فیئاتلرله وسائر درلو درلو نامرله جزیه تحصیل اولنه‌کلدیکی روایتلری چوغالمش اولدیغندن، بو فناقلره برنتیجه ویرمك ایچون بیك ایکیوز قرق التی

تاریخنده قلمـه آلنوب نشر واعلان اولنان بر قطعه قرارنامه‌ده، فیمابعد اهالیدن کرك جزیه‌دار وکرك تحصیلدار وکرکسه حکام جانبلرندن کشادیه واکرامیه وبهانهٔ سائره ایله برحبه وبراقچه آلنمامسی، درسعادتدن ماعدا طشره جزیه‌لری حقنده اجرا قلنمق اوزره اعلااوراقه ایکی بچق، اوسط اوراقه بربچق، ادنا اوراقـه بر، غروش ضم اولنمسی، ضم مذکوردن اعلاده‌ایکیسنك، اوسطده‌برینك،ادناده‌یارمنك، معاش اوله‌رق جزیه‌دارلره ترکیله قصور قاله‌جق یارمشر غروشندن دردر پاره‌نك خرج‌اقلام اولمق اوزره محللرینـه، یدیشر پاره‌سـنك کفیلمه اقچه‌سـنه مقابلاً، طقوزر پاره‌سنکده جریده اوطه‌سـنك معاش ومصارفنه تخصیصاً، خزینهٔ عامره‌یه تسلیم قلنمسی، بونلردن بشـقه جزیه‌دارلر طرفلرندن مأمور اوله‌جق قولجیلرك قضـا ونواحی وقراده مدت اقامتلرنده مصارف ضروریه‌لری ایچون رعایا طرفلرندن بهر نفرینه یوزدرهم نان عزیز وبنك‌حیوانلرینه بررقوطی شعیر ودردر قیه‌صمان ویریلوب بونلردن فضله برشی ویرلمامسی، بوصره‌ده آرتق جزیه خصوصنده قلم اعتباری اصولنك دخی فسخیله جزیهٔ شرعیـه‌نك تحریر دفـترلری موجبنجه موجود کورینان رعایانك رؤسـنه کوره حسـاب اولنوب تبین ایدن مقدارلری اوزرلرینه هر قضا ایچون بشقه بشقه بوغچه‌لر ترتیب وآیری آیری مهرلر حك ایتدیرلمسی، برقضا ایچون حاضر بولنان بوغچه‌لرك ینه اول قضایه مخصوص اولان مهر ایله تمهیر ایدلمسی، ینه برقضانك جزیه‌سی عموماً برملتزمه الزام اولنمیه‌رق جزیه جبایت وتحصیلی وظیفه‌سـنك هر قضانك اعیان وویوده‌لرینه احاله قلنمسی، نظامه‌ربط‌ایدلمش ایسه‌ده؛ بونظامك جملهٔ مقرراتندن اولان‌ضمیمهٔ ویرکو مسئله‌سی، جزیه‌دارلر ایچون ینـه مدار تغدی اتخاذ اولنـه‌کلدیکی اکلاشلدیغندن، بیك‌ایکیوز قرق‌طقوز سنه‌سنده صادر اولان برقرارنامه ایله‌ده بواصوللردن صرف نظر اولنه‌رق، بعدماجزیه‌قیودی اقتضاسنجه‌هر

قضانك جزيه اوراقى بشقه بشقه تفريق اولنمسيله برابر اول قضاوسنجاق هركيمك عهده‌سنه احاله اولمش ايسه جزيه‌لرينك دخى اكا احاله‌سيله مصلحتك تشتتدن قورتارلمسى، تحصيلداريه وكفيللمه وخرج اقلام مثللو شيلر دخى رعايادن بشقه آلنميه‌رق اصل ويره‌جكارى جزيه‌يه داخل اولمق وبوندن بويله مذكور تحصيلداريه وكفيللمه وخرج اقلام كبى شيلر مركزجه تفريق اولنه‌رق محللرينه ادا وجزيه‌سى امانةً اداره قلنان محللرده دخى بواصولك اجرا قلنمسى خصوصلرى نظامه ربط اولنه‌رق هرطرفه اعلان واشاعه ايتديرلمشدر .

ايمدى جزيه‌نك جزيه‌دار وقوجيلر معرفتيله استحصال اولنه‌رق يدلرينه بر كاغد ويرلمسى تقرر ايتمش ايكن؛ مذكور جزيه‌نك بونلر معرفتيله استحصالنده دخى بعض مرتبه تعديات وقوعه كلديكى تعين ايتمسندن ناشى، بوندن دخى صرف نظر اولنه‌رق مذكور جزيه‌نك درسعادتده پطريقخانه‌لر وطشره‌لرده پسقپوس وقوجه باشيلر معرفتلريله جبايت وتحصيلى بيك ايكى يوز اللى التى ويدى سنه‌لرنده تقرر ايتمش. اللى سكز وطقوز سنه‌لرنده دخى درسعادتده محله بمحله پوتخانه‌ده پطريقخانه‌لر مأمورلرى واصناف كهيالرى معرفتيله محلات دفترلرنده مقيد اولان اساميسنه تطبيقاً استحصالنه قرار ويرلمش، طشره‌لرده دخى ايالت واليلكلرى معرفتيله بووجهله اخذ واستيفا قلنمشدر .

التمش اوچ سنه‌سندن التمش يدى سنه‌سى غايتنه دكين مدتده؛ درسعادتده اصنافدن اولميانلرك جزيه‌لرى صنوف ثلثه اوزرينه اوراق اعطاسيله محبرلرى، اصنافك حصه‌لرى دخى كهيا وسوز اكالرلرى. طشره‌لرده متحيزان و سائره معرفتلريله استحصال اولنمشدر .

التمش سكز سنه‌سندن يتمش بر سنه‌سى نهايتنه دكين مدتده دخى؛ بر قضانك

نفس قصبه وقراسنده مقيد ومتوطن رعايا ايله غير مسلم قبطيانك قضا باشنده اولان نفوس دفترينه مراجعتله، معاف اولان وكار كسبه مقتدر اولميان ومال اطلاق اولنور نسنه‌سى وفامليا‌سى بولنميان عملمانده رعايادن ماعدا، حال واقتدارينه كوره صبياندن مراحق حكمنى تجاوز ايدنلرك صنف ادنايه ادخاليله مال جزيه‌لرينك صنوف ثلثه اوزرينه تذكره‌لرينك اعطاسيله تحصيل قلنمشدر .

جزيهٔ شرعيه‌نك اساس وضع وطرحنده مرعى وجارى اولان اصول وقواعدك مناسبيله احوال تاريخيه‌سنده‌كى وقوعاتى بروجه بالا نقل وحكايه اولندى . شمديده بونك مقلوبى اولان وحين وضع واحداثنده اعانهٔ عسكريه نامنى آلان بدلات عسكريه‌نك [*] صورت وضعيله احوال تاريخيه‌سندن بربحث آچه‌لم تاكه حقيقت ميدانه چيقمش اولسون .

اصول تنظيميه‌جه تحصيلى مقرر اولان ويركونك تنويعى يعنى بركوى اوزرينه مضروب اولان ويركونك نمقدارى املاك حصه‌سيدر. نه‌قدرى اراضى ونه‌قدرى تمتع ويركوسيدر . بورالرينك تعيينى خزينه‌جه قابل اوله‌مديغى كبى، دولتجه‌ده مطلوب وملتزم اولمديغندن، بيك ايكيوز طقسان بش تاريخنده ياپلمش اولان نظامنامه موجبنجه پاتنت ويركوسنك تحصيلى ماده‌لرى هنوز موقع اجرايه وضع اولنمديغندن، اشبو تاريخ فصلنده ويركو حقنده بوقدرجق معلومات اعطاسنى كافى عد ايدرك، تكاليف بلا واسطه‌دن معدود اولان بدلات عسكريه‌نك احوال تاريخيه‌سندن تفصيلات اعطاسنه مبادرت ايده‌رز .

بدلات عسكريه‌دينيلان وبودجهٔ عموميلرمزده اهميتلى برارقام تشكيل

---

[*] بوراده مباحثه ايده‌جك اولديغمز بدلات عسكريه‌دن مراد ؛ تبعهٔ غير مسلمه‌دن آلنمقده اولان بدلات عسكريه‌در . يوقسه قرعه‌سى چيقوبده عسكرلكدن قورتلمق ايچون بدل ويرن افراد مسلمه‌دن النان بدلات نقديه دكلدر .

ایدن وابتدا اعانهٔ عسکریه نامی آلان تکالیفك اساس وضعی اوائل جماذی الآخره ١٢٧٢ تاریخنده اعلان واشاعه ایدیلان اصلاحات فرمان عالیسنك جملهٔ مندرجاتندن اولدیغی وجهله «ویرکونك مساواتی» «تکالیف سائره‌نك مساواتی موجب اولدیغی مثللو، حقوقجه اولان مساوات» «دخی وظائفجه اولان مساواتی مستلزم اولدیغندن، خرستیان وسائر» «تبعهٔ غیرمسلمه دخی اهالیٔ اسلام مثللو، حصهٔ عسکریه اعطاسی حقنده» «مؤخراً ویریلان قراره انقیاد مجبوریتنده بولنمسی، بوخصوصده بدل» «ویرمك ویانقداً اقچه اعطاسیله خدمت فعلیه‌دن معاف اولمق اصولنك» «اجرا اولنمسی، اسلامدن ماعدا تبعه‌نك صنوف عسکریه‌ایچنده صورت» «استخداملری، حقنده نظامات لازمه یاپیلوب مدت قلیلهٔ ممکنه ظرفنده» «نشر واعلان قلنمسی» فقره‌سنه مستنددر.

ایمدی اشبو فقرهٔ منیفه‌ایجاباتنجه؛ آرتق جزیه‌نك حکمی قالمامش ویالکز آنك اعطاسیله مکلف اولان تبعهٔ غیرمسلمه‌دن عسکر آلنمسی ایجاب ایتمش اولدیغندن، اشبو خدمت واعانهٔ عسکریه کیفیاتنك صورت تخصیصیله ترتیبی وجهله اخذ واستیفاسی ضمننده بعض ذوات ومجلس والامذاکراتنه مأمور اولان اعضای مخصوصهٔ ملل غیر مسلمه رؤساسیله برابر اولوقت متشکل اولان مجالس تنظیماته جلب ایله لدی المطالعه سلطنت سنیه‌نك وقت حضرده طوته‌جغی قوهٔ عسکریه‌نك بهر سنه استبدالنه لزوم کوریلان نفراتك هرصنف تبعه‌نك مقدار نفوس موجوده‌سنه نسبتله تعمیم وتقسیمی هرحالده موافق معدلت اوله‌جغی ثابت وهرطرفجه مصدق اولمسیله بوقرار اوزرینه مجالس مذکورجه اجرای تدقیقات ایدلدکده، تنسیقات عسکریه ایجابنجه کافهٔ صنوف بریه وبحریه حضری ترتیب تامی ایکی‌یوز بربیك نفر اولدیغی ومقدار مذکوردن صنف نظامده مدت معینه خدمتلرینی تکمیل ایدن نفرات یرینه، وفیات واسباب سائره‌دن طولایی ترتب ایدن نقصان

بدلنه، بهرسنه مجدداً اللی بیك نفر اخذی ایجاب ایده‌جکی، عسکر آلنان محللرك اهالیٔ اسلامیه‌سی نفوس ذکورینك مقداریدخی التی ملیون اوتوز بوقدر نفردن‌عبارت ایدوکی تبین‌ایتمش اولمسنه‌کوره، بهر یوزیکرمی نفرده بهرینك عسکره آلنمق ایجاب ایده‌جکی. محاربهٔ سابقه‌نك [*] ظهورندن مقدم عسکرلك ایچون ویریله‌کلان بدل‌عسکری اللی مجیدیه التوندن سکسان‌مجیدی التونی زاده‌لرنده اولدیغی کبی، اهالیٔ غیراسلامیه‌نك مقدار نفوس ذکوری دخی اوچ ملیون تخمین‌اولنمسنه نظراً عسکرویره‌جك اولان‌نفوس‌ذکورك علی‌العموم مقداری طقوز ملیـونه بالغ، ایلروده برتحریر صحیح اجرا اولنور ایسه مقدار مذکور دها زیاده‌یه رسیده اوله‌جغی، مذکور طقوز ملیونك بهرسنه استبدالاً آلنه‌جق نفراتك‌مقداری اولان‌اللی بیك‌عددینه تقسیمی حالنده نفوس موجوده‌نك بهر یوز سکسان‌نفردن‌برنفرك‌عسکره آلنمق لازم کله‌جکی، بوحساب ایجابنجه مذکور اللی‌بیك نفرك اوتوز اوچ بیك اوچ یوز اوتوز درت نفری تبعهٔ مسلمه‌دن واون التی بیك التی یوز التمش التی نفری‌دخی تبعهٔ غیرمسلمه‌دن آلنمق‌ایجاب ایده‌جکی، تبین‌وتحقق ایلمش‌ایسه‌ده؛ دولت‌علیه‌نك اوته‌دنبری قوهٔ‌موجودهٔ عسکریه‌سی‌اسلامدن اولمسیله وتبعهٔ غیراسلامیه‌نك اسلام کبی سـلاحشورلغه الفتی اولمامسیله برابر تبعهٔ غیر اسـلامیه‌دن بریه ایچون عسکر آلنمسی ابتداسی بولنه‌رق کندولرینکدخی هنوز عسکرلکه آلشمامش اولملری جهتله شمدی بواون التی بیك بوقدر نفرك جمله‌سی عسکره آلنمق‌لازم کلسه عدم‌الفت‌مناسبتیله آغر کورینه‌جکنه بناءً؛ اهل اسلامك غیری تبعه‌نك استبدال سنویسی ایچون سـلاح التنده بولندیریله‌جق سـالف‌الذکر اون التی بیك بوقدر نفرك یالکز اوچبیك بشیوز نفری عسکرلکه آلنوب فضله‌سـنك اعانهٔ

[*] قریم محاربه‌سیدرکه اصلاحات فرمان عالیسنك نشرینه سبب بومحاربه‌در .

عسكريه اولەرق عموم ملته تعيين وتخصيص ايله اسلامدن قرعەسی اصابت
ايدوبده بالذات عسكرلكده بولنەميەجقلر ايچون ويريلەكلان عسكر اعانەسنك
الڭ اشاغی درجەسی اولان اللی مجيدیه التونی بدلی اولەرق بشربيك غروش
تحديدی درجهٔ كفايەده كورنديكی، بو اعانهٔ عسكريه يالكز اسنان عسكريەده
بولنانلرك علی‌حده افرادينه منحصر اولميوب، حقوق خدمت عسكريه عمومه
راجع اولديغی مثللو بودخی جملەسنه شامل اولەجغندن. بو اصول وحساب
ايله بهر نفری بشر بيك غروش اعتباری ونفوس اسلاميەيه نسبت وقياسله
بونلرك ويرملری لازم كلان اون التی بيك التی يوز التمش درت نفرك اعانهٔ
عسكريەلری اون التی بيك التی يوز قرق كيسەيه بالغ اولوب بوندن بهرسنه
فعلاً عسكره آلنمسی مقرر اولان اوچبيك بشيوز نفرك حصەلری تنزيل
اولندقده قصوری يوز اوتوز بربيك التی يوز قرق كيسەيه رسيده اولديغی،
وبوقاعده وحساب اوزره نفوس محررەيه نظراً بوقدر اعانهٔ عسكريه اخذ
واستحصالنه دولت عليەنك استحقاق عاليسی ظاهر اولوب ايلروده تحرير
وقوعنده نفوس موجودەجه تفاوت كورنديكی حالده مقدارينه كوره تزييد
وتنقيص طبيعت مصلحتدن ايدوكی تصديق اولنمشدر .

حصهٔ عسكريه اخذی ايچون بهرسنه اجرا اولنان قرعهٔ شرعيه بوسنه ياپلمش
اولديغنه وعموميت اوزره اجراسيچون تبعهٔ غير مسلمه فرقەسنك بالطبع
سنهٔ آتيەيه تعليقی اقتضای حالدن بولنديغنه بناء؛ بوكا دائر ياپيلەجق نظامات
اساسيەنك نشر واعلانيله برابر قرعەسنك اجراسی وقتنده فعلاً خدمت
عسكريەيه آلنەجق اوچبيك بشيوز نفرك اخذينه تشبث اولنمق اوزره
بقيهٔ حصهٔ عسكريەنك بدلی اولان اعانهٔ عسكريەنك توجهله ونەوقتده اخذ
وتحصيلی اقتضا ايليەجكی مادەسی، ينه مجلس صورتنده اولەجغی واكرچه
ويركونك رأس سنەسی مارت ايسەده موسم تحصيلی اغستوس وايلول آيلری

بولندیغی جهتله اشبو اعانهٔ عسکریه‌نك دخی یتمش بر سنه‌سی ایلولندن اعتباراً استحصالی صورتی مناسب کورلمشدر .

جهت تحصیلیه‌سنه دائر اولان مطالعاته کلنجه؛ طشره‌لرده ویرکو هرکسك بینلرنده حال وقدرت وتمتع وتجارتنه کوره توزیع وتحصیل اولندیغندن، اعانهٔ عسکریه ایسه یالکز عسکره آلنه‌جق افراد معینه ایچون اولمیوب بالاده محرر اولدیغی وجهله عسکرلك خدمتی حقوق عمومیه‌سی جهتیله عموم ذکوره شامل ایدوکندن ، اعانهٔ مذکوره‌ده تفنك آلتده ایکن آلنمیوب کندوکار وکسبیله مشغول اولدیغی والحاصل عسکرلکك غیری ایشده بولندیغی وقت آلنه‌جغندن، هریرده اسلام وغیر اسلام ویرکولری بشقه بشقه ایدوکندن، تبعهٔ مرقومه‌نك ویرکودن اولان حصه‌لری ذیلنه هرکسك قدرت حالیه وتمتع وتجارت سنویه‌سنه کوره کمال حقانیت وبی طرفی ایله اعانهٔ عسکریه‌سیدخی بالعلاوه اکا کوره استحصالنه اعتنا اولندیغی، یعنی بو اعانهٔ عسکریه نمقداره بالغ اولور، اهالئ اسلامیه‌نك غیری ذکور تبعه‌نك ویرکوی مقررلرینه نسبتله یوزده هرقاچ غروش اصابت ایدر ایسه، اصل ویرکوی مخصوصلرینه علاوه صورتیله تحصیل قلندیغی حالده سهولتی موجب اوله‌جغنده قناعت حاصل ایدلمشدر .

ایمدی مجلس مذکورجه اعانهٔ عسکریه‌نك صورت طرح وتحصیلنه دائر اساسلر، صور مذکوره اوزرینه قرارلشدیرلدقدنصکره؛ ممالك محروسه‌نك تحریرندن شمدی‌یه قدر خیلی وقت مرور ایتمسیله بعض محللر نفوسنك تزاید وتناقص کسب ایلمسی امور طبیعیه‌دن اولدیغندن، بو مقایسه‌نك برنسبت صحیحه اوزرینه اولمق ایچون اول امرده تحریر نفوسه مباشرتله نفوس موجوده‌نك مقدار حقیقیسی تبین ایتدیرلدکدن صکره اعانهٔ عسکریه‌لرینك اکا کوره ترتیب وتحصیلی صورتی مؤخراً درمیان اولنمسیله، واقعا بوصورت‌مقدار صحیح ومقیاس صریح اولمق جهتیله محسناتی

مستلزم كورنمش ایسه‌ده، وسعت دائرهٔ ممالك ایجابنجه تحریر نفوس كیفیتی برچوق وقته محتاج واكا انتظاراً اصول جدیده موقع اجرایه قونلمیه‌جق اولورایسه، اعانهٔ عسكریه دخی ناتحصیل قالوب وبرایكی سنه‌لكی تراكم ایدوب طوپدن استیفاسی دخی صعوبتی مؤدی اوله‌جغی وارستهٔ قید احتجاج ایدوكنه، بویله یاپلمقدن ایسه، برطرفدن تحریر نفوس مسئله‌سنه ابتدار ایله دیگر طرفدن دخی اصول جدیده‌نك وضعیله آنك اقتضاسندن اولان محرر المقدار اعانهٔ عسكریه‌نك استحصالنه مسارعت اولنمسی، بوجمله ایله برابر اكرچه تبعهٔ غیرمسلمه ایچون شمدیكی یاپیلان حساب تخمینی ایسه‌ده بومقدار نفوس، نفوس اسلامیه‌نك نصف تامی اولدیغنه وقیود موجوده دخی بونی كوستردیكنه بناءً؛ بوسنه فعلاً عسكره آلنه‌جق اولان اوچبیك بشیوز نفرك اشبو حسابه ادخالندن صرف نظرله، حساب دوزلتمك ایچون دخی التی یوز التمش التی نفرك طرح وتركیله، اعانهٔ عسكریه‌نك اون ایكی بیك بشیوز نفراوزرندن استحصالی مناسب كوریله‌رك، برموجب بالا مبدأ توزیع وتحصیل عد اولنان ایكیوز یتمش برسنه‌سی ایلولندن اعتباراً مذكور اون ایكی بیك بشیوز نفرك اعانهٔ عسكریه‌لری بشر بیك غروشدن بالحساب بالغ اولدیغی یوزیكرمی بشبیك كیسه اقچه‌نك تحمیلنه، اساس ماده حقنده دخی بروجه مشروح ویریلان قراره حلل كلامك اوزره ختام تحریره قدر اعانهٔ عسكریه‌نك وحصهٔ نفراتك مقداریله الثمسنه، ختام تحریردن صكره‌ده تبعهٔ غیرمسلمه‌نك تبین وتحقق ایده‌جك مقدار نفوسی اوزرینه اعانهٔ عسكریه وحصهٔ نفراتك ینه نفوس اسلامیه‌نك خدمت عسكریه‌لری نسبت وقیاس اساسنه تطبیقاً تسویه ایدلمسنه قرار ویرلمش، بوقرار اوزرینه برقطعه‌ده تعلیمات قلمه النوب فرمانلر وامرنامهٔ سامیلرله هرطرفه نشر واعلان ایدلمشدر.

ایمدی اعانهٔ عسكریه‌نك اساس وضع واحداثنده تبعهٔ غیرمسلمه‌نك نفوس مقیدهٔ موجوده‌سی اله النوب تدقیقات حسابیه‌سی اكا كوره اجرا

قلندقدن صکره؛ بهر یوز سکسان نفرده بر نفرك سلك عسکره ویاخود بر نفر ایچون تقدیر اولنان بش بیك غروش اعانهٔ عسکریه‌نك خزینهٔ مالیه‌یه التمسی وشو حساب اقتضاسنجه اون التی بیك التی یوز التمش التی فعلاً، یاخود بهری بشر بیك غروشدن بالحساب حاصلی بولنان سکسان اوچ ملیون اوچیوزاوتوز بیك غروشك بدلاً، استیفا قلنمسی ذاتاً واساساً قرارلشمش ایکن، صکره‌دن تحریر نفوس مسئله‌سی سررشته منقال ایدیله‌رك خدمت عسکریه‌یه آلنه‌جق افراد یکوننك موقتاً اون ایکی بیك بشیوز نفر مقدارینه تنزیلیله حسابك اکا اویدیرلمسی قراری اعانهٔ عسکریه یکوننك التمش ایکی ملیون بشیوز بیك غروشه تنزلنی موجب اولمش، بودخی عسکره آلنه‌جق تبعهٔ غیرمسلمه یکونندن درتده برینك موقتاً ترکی اصولنی تولید وایجاد ایلمش اولدیغندن ولایات وایالات اعانهٔ عسکریه‌لرینك تبیین وتعیین مقادیری حقنده بهرسنه خزینهٔ مالیه‌دن یاپیلان حسابلرده وبوحسابلر اوزرینه تنظیم ایدیلوب محللرینه‌کوندریلان صورت دفترلرده «نفوس مذکوره‌نك» «درتده بری اولوب ایلروده تحریر نفوسده ایجابنه باقلمق اوزره تنزیلی» «لازم کلان» تعبیراتیله نفوس موجوده یکونلرندن درتده برینك اخراجیله اعانهٔ عسکریه‌نك قصوری اوزرندن حساب ایدلمسی اصولنك اختیارینی انتاج ایتمش، بواصولك شویولده جریانی اثنالرنده یعنی نفوس موجوده یکونلرندن درتده برینك دائما تنزیلیله اعانهٔ عسکریه‌نك قصوری اوزرندن طلب واخذ ایدلمسنك دوامی زمانلرنده اداسنجه اولقدر سزلدی رونما اولمامش ایسه‌ده، بر آره‌لق شهر وقصبه‌لرك ودها صکره قریه‌لرك تحریرینه باشلنوب نفوس موجوده‌نك مقدار صحیحی تبین ایتدکجه، بو صره‌ده تنزیلات اجراسی اصولنك دخی ترکیله بدلات عسکریه‌نك وضع اصلیسی اوزرینه حساب ایدلمسی قاعده‌سنه رجعت اولندقجه، شکایتلر چوغالدقجه چوغالمش وتحصیلاتی دخی سکته‌یه اوغرامشدر.

بيك ايكيوز طقسان ايكى سنه‌سى شهر ذى‌القعده‌سنده نشر واعلان ايديلان اصلاحات فرمان عاليسنك برفقره‌سنده؛ بدلات عسكريه‌نك اثناى طرحنده، يكرمى ياشنه بالغ اولميانلر وقرق ياشنى تجاوزله سن‌پيرى‌يه واصل اولنلر وعليل و عملمانده بولنانلر داخل ايدلميه‌رك توزيع ايدلسى، بونك نفوس اوزرينه ترتيب اصليسى دائره‌سنده مقدار موضوعنه خلل كلامك وبلكه افراد مكلفه‌نك موجودى اعتباريله ترقيسى حالنده واردات خزينه تأمين اولنمق اوزره، اسنان وقاعدهٔ مشروحه وجهله استيفاسى ماده‌سنك كندولرينه حواله ايدلسى مندرج اولديغندن، بوفقره تبعهٔ غير مسلمه‌نك سمع اطاعتلرينه واصل اولمش ايسه‌ده، بواساسه كوره بدلات عسكريه ايله مكلف اولمسى لازم كلان نفوس سنلرى يكرمى ايله قرق بيننده اولنلردن عبارت قالمسيله دائرهٔ توزيع بك زياده طارلاشمش ومكلفينك يوكى درجهٔ تحمللرندن زياده آغرلشمش اولديغندن فرمان مذكورك بوكا دائر اولان احكامى قابل الاجرا اوليه‌جغى حقنده ملل غيرمسلمه رؤساى روحانيه‌سى طرفلرندن اشعارات وافراد غيرمسلمه جانبندن شكايات وقوعبولمسنه بناءً هم افراد مكلفينه موجب سهولت اولمق وهمده واردات خزينه‌يه سكته كلامك اوزره شكايات واقعه‌نك رفعنه وافراد مرقومه‌نك حصول خشنو- ديسنه مدار اوله‌جق برقاعده‌نك رؤساى مومى‌اليهم بينلرنده مطالعه‌سى تنسيب اولنه‌رق؛ بالحواله اولبابده رؤساى مومى‌اليهم طرفلرندن اعطا قلنان تقريرلرده اون بش ياشندن اشاغى ويتمش بش ياشندن يوقارى بولنانلر، عليل وعملمانده اولنلر، پاپاس و راهبلر مستثنا اولمق شرطيله سائر تبعهٔ غير مسلمه صنوف عديده‌يه تقسيم اولنه‌رق بدل عسكريسنك بويولده توزيع وتحصيل قلنمسى مناسب اوله‌جغى متفقاً بيان اولنوب، بو صورت قابل الاجرا وموجب يسر سهولت اولديغى مثللو بوآنه قدر اولان اصوله‌ده مطابق بولنديغندن، بدلات مذكوره‌نك نسبتى كماكان

افراد اسلامیه حقنده موضوع اولان حساب وقاعده‌یه توفیقاً علی‌العموم
بهر یوز سکسان نفر ذکور اوزرینه برنفر اوله‌رق بونك بدل نقدیسی
دخی بشبیك غروش ایدوکندن، بدلات‌مذکوره جمعتلر طرفلرنده
بوقاعده اوزرینه حساب وترتیب اولنوب، فقط حین توزیعده بو یوز
سکسان نفوس ذکورك میانه‌سنده اون بش یاشندن دون ویتمش بش
یاشندن افزون اولنلر ایله جماعتلرجه بوتکلیفدن مستثنا طوتلمسی لازم
کلان پاپاس ورهابین وفقرا وعمل‌مانده‌لر توزیعك خارجنده براغیله‌رق
ماعداسی صنوف عدیده‌یه تفریق ایله ذکر اولنان بر نفر بدلی اولان
بشبیك غروش حال واقتدارلرینه کوره آنلره تقسیم اولنه‌رق عن‌جماعة
تحصیل اولنمسی ایجاب ایده‌جکنه بناءً، بدلات‌عسکریه‌نك بواساس وقاعده‌یه
تطبیقاً توزیع واستیفاسی خصوصلری اصول اتخاذ اولنمشدرکه: الیوم
مرعی وجاری اولان اصول بوندن عبارتدر.

ممالك‌محروسه‌ده متوطن‌تبعهٔ غیرمسلمه‌دن نفوس ذکور موجوده‌لرینه
کوره سالف‌البیان تقرر ایتمش‌اولان نسبت قاعده‌لرنجه، شهر ایلول اعتباریله
استحصالی قرارکیر اولان بدلات عسکریه‌نك کمیات وکیفیاتی نفوس
جریده‌لرینه بالمراجعه تبین ایده‌جك مقدار اوزرینه ترتیب وصورت
دفترلرینك بالتنظیم باوامر سامیه محللرینه تسریبی خزینه‌جه مرعی وجاری
طوتیلان اصول ایجابندن ایکن؛ ولایات اصولنك اثنای اجراسنده
تشکیلات جدیده اقتضاسنجه ایالات والویه وقضالردن بعضلری یکدیکریله
برلشدیریله‌رك یکیدن بر اداره تشکیل ایده‌جکندن بحث ایله معاملات
آتیه‌یه اساس ایدلمك ایچون تشکیلاتك حاصل ایده‌جکی هیئت اوزرینه
هرصنجاق قاچ قضادن وهرقضا قاچ ناحیه وهرناحیه قاچ قریه‌دن عبارت
اولور ایسه اسملری کوستریله‌رك، هر قضانك زیرنده واردات
ومصارفات واقعه‌لری یازیله‌رق، هر ولایتدن مخصوصجه برر دفتر

كوندرلمسی، بدلات عسکریەنك تحصیلی ایچون دخی خزینەدن صورت دفتر بکلنمیوب بو نکدەوقت وزمانیلە استحصالنەمبادرت اولنمسی خصوصلری هرولایت مأمورین مالیەسنە ویرلمش اولان تعلیمات مندرجاتندن بولنمسندن ناشی، بیك ایکی یوز سکسان اوچ سنهٔ مالیەسندن اعتباراً اشبو بدلات عسکریە ایچون محللرینە صورت دفتر تنظیم واسراسی کیفیتی ترك اولنمشدر.

ایالات ممتازە ومختارەلر بالاستثنا تبعهٔ غیر مسلمە ساکن بولنان محللرك کافەسندە بدلات عسکریەنك موضوع ومطروح اولدیغی شبهەدن ازادەدر .

کرید جزیرەسنك اهالئ غیر اسلامیەسی نفوس ذکوری ایچون موجودیلە اصلا نسبت قبول ایتمیەجك درجەلر وبلکە دها دون مرتبەلردە مقداری اوتوز قرق بیك غروشدن عبارت بر بدل عسکری تعیین اولنوب برقاچ سنەلر اخذ وتحصیل اولنمش ایکن، جزیرەنك نظامنامهٔ مخصوصنی معلن اولەرق بیك ایکی یوز سکسان سنەسی ماه جماذی الثانیەسنك ایکیسی تاریخیلە مورخاً اصدار اولنان فرمان عالیدە، کرید جزیرەسنك اسلام اهالیسی بالفعل خدمت عسکریەدن مستثنا بولندقچە جزیرهٔ مرقومە سکنهٔ مسیحیەسنك دخی بدل عسکری ویرمکدن معاف طوتلملری کوسترلمسیلە بو دخی حکمدن ساقط اولمشدر .

قوالە قصبەسی قارشوسندە واقع اولوب ادارەسی بروجە ملکیت مصر والیسی مشهور محمد علی پاشا مرحومە تملیك اولنان طاشوز جزیرەسی اهالئ موجودەسیچون دخی اثنای ترتیبدە اللی التی بیك ایکی یوز اللی غروش بدل عسکری تقدیر اولنەرق هرسنەنك عموم بودجەلرینە ترقیم اولنەکلمشدر .

روم ایلئ شرقی ولایتی اهالیسی نظامنامهٔ مخصوصی ایجابنجە میلیس

عسکری ویرمکله مکلف اولدیغندن بدلات عسکریه تکلیفی اوراجه مفسوخدر .

یمن ولایتنده اهالیٔ خرستیانیه اولمیوب قلیل المقدار اولان ملت موسویه محلنجه اوچ صنف اعتبار اولنه‌رق صنف اولندن التمیشر، صنف ثانیسندن اوتوزر، صنف ثالثندن اون‌بشر غروش ویرکو التمسی قرارکیر اولمش، بوده مألوفیت قدیمی محافظه‌دن نشأت ایلمشدرکه: بوده جزیهٔ شرعیه دیمك اولدیغی حالده یالکز دائرهٔ اطاعته آلنان محللرده جاریدر.

استطراد

داخل اسنان اولان تبعهٔ مسلمه‌دن برینك اسمنه قرعه اصابت ایتدیکی وسلك نظامیه‌یه داخل اولدیغی آنده، قرعه مامورلری طرفندن کندوسنه نهایت اون بشکون قدر رخصت ویریلور. اشبو رخصته نائل اولان افراد، مدت مذکوره ظرفنده نظاماً تأدیه‌یه بورجلی اولدیغی بدل نقدی‌یی [*] تدارك وتسلیم صندق ایلدکدنصکره صنف ردیفه نقل ایدیله‌رك ردیف تذکره‌سی آلور ایسه‌ده، افراد مرقومه‌نك کرك ردیفلك وکرك مستحفظلق صره‌لرینه دخوللرنده دخی حقلرنده بو حاللر تکرار ایدر . اسمنه قرعه اصابت ایدن برشخص بواوچ صنف عسکرلك ایچون شمدیکی حسابجه یوز اللی برعدد لیرای عثمانی‌یی آیری آیری تأدیه ایدر .

---

[*] قوهٔ موجودهٔ عسکریه قانونامه‌سنك یتمشنجی ماده‌سی اقتضاسنجه، بدل نقدی ویره‌جك اشخاصك برطاقم شروطه رعایت ایتمسی وبدل نقدی ایچون سکهٔ خالصه اوله‌رق اون بشبیك غروش ویرمسی لازم کلیر ایدیسه‌ده، بدل مذکور پك آغر دوشدیکندن، صکره‌لری پوسته پاره‌سیله برابر اللی‌بچق لیرهٔ عثمانی‌یه تحویل اولنمشدر.

شمدی کلهلم مال مأمورلرینك تحصیل ایتدکلری بدلات عسکریه‌نك تدقیقاتنه :

بدلات عسکریه تکالیف بلاواسطه‌دن عد اولنورسه‌ده ویرکو کبی دکلدر . ویرکونك مقسطاً تحصیلی حقلرنده‌موضوع اولان قرارك‌حقانیته مقرونیتی درکارایسه‌ده، بدلات عسکریه‌نك مقسطاً تحصیلی حقنده‌کی قرار برمساعدهٔ واسعه قبیلندن اولدیغی آشکاردر .

اصلنه رجعت اولنور وبونلرك محل صرفی نظر مطالعه‌یه آلنور ایسه بوبداهت رونما اولور .

زیرابدلات عسکریه اصلاً ووضعاً خدمت عسکریه مقابلنده آلنه‌جق بر قان ویرکوسی اولدیغندن، بونك مسلم اولان تبعه‌دن فعلاً وبدلاً ایستنیلان خدمتدن برفرقی یوقدر وهمده اولماق لازم کلیر .

بوندن بشقه هیچ بوویرکونك حین وضعنده، ماسبقده بیان‌اولندیغی اوزره نفوس مسلمه‌دن یوزسکسان نفرده برنفرك عسکره آلندیغی تحقق ایتمسندن طولایی، نفوس غیرمسلمه‌دن دخی یوز سکسان نفرده بر نفرك عسکره آلنمسی، فقط فعلاً آلنمسندن ایسه بدلاً اخذ اولنمسی‌قرارلشدیرلمش، برآره‌لق بدل نقدینك مقداری ایکی یوز اللی لیره‌یه چیقارلمش وبعض یرلرده داخلی اسنان اولان نفوسك مقداری طارلشمش‌ایکن، بدلات عسکریه‌نك نه نسبتی ونه‌ده کمیتی اوزرندن بر تبدلات حاصل ایدلمیوب حالی اوزره ابقا ایدلمشدر .

برده مذکور بدلات عسکریه‌نك بدلات نقدیه کبی عیناً لیره اوله‌رق استحصالی قاعدهٔ مساوات اقتضاسندن ایکن، بوصورته دخی باقلمیه‌رق بدلات مذکوره مسکوکات مغشوشه وقوائم نقدیه کبی مختلف ومتموج فیئاتلرله تداول ایدن اقچه‌لرله اودنمسنه مساعده کوسترلمشدر .

بیك‌ایکی‌یوز طقسان‌التی سنهٔ‌مالیه‌سنه‌محسوباً بالتنظیم نشرواعلان‌قلنان

عمومی بودجه‌ده : بدلات عسکریه‌نك مقدار مجموعی محللری بودجه‌لرینه قیاساً بشیوز اللی التی بیك التی یوز وقومیسیون مخصوصنجه اتخاذاولنان اصول حسابه تطبیقاً درتیوز التمش بیك لیره قدر کوسترلمش اولدیغنه باقیلنجه، غیراز درسعادت طشره‌لرده اولان نفوس ذکور غیرمسلمه‌نك مقدار مجموعی، محللری حسابلرینه کوره ایکی ملیون اوچبیك یدییوز التمش، قومیسیون مذکورك قبول ایتدیکی حسابه کوره‌ده برملیون‌درتیوز اللی التی بیك راده‌سنده اولمق لازم کلورسه‌ده، بوندن مقصد تغییرنسبت دیمك اولمیوب تثلیث قاعده‌سنه رعایت‌دیمك اولدیغندن، بدلات‌عسکریه‌نك مقدار اصلیسنی بروجه بالا بشیوز اللی التی بیك التی یوز وذکور غیر مسلمه‌نك نفوسنی دخی ایکی ملیون اوچ بیك یدی یوز التمش طانیمق ایجاب ایدوب، حالبوکه تبعهٔ غیر مسلمه‌نك کسر تناسلی موجب اولور درجه‌لرده طول ایام وطنلرندن عدم مهجوریتی ومحاربات واقعه‌لرك اثارندن اولان وفیات وضایعات کبی آفاتدن مصونیتی سببلریله کوندن کونه تکثر ایتمکده اولدقلرینه باقیلنجه ویرکوی مذکورك پك خفیف برتکلیف اولدیغنه قناعت حاصل ایدیلوب، هله بقایاده قالمسنه برسبب مشروع تصور اولنه‌مز .

هله یوز سکسان نفرده‌برنفر ایچون بش‌بیك غروش بدل عسکری آلنه‌جغی حسابی درپیش مطالعه اولنور ایسه، هر نفرك سنوی یکرمی یدی غروش سکز پاره ویرکو ویرمسی لازم کلوب، بونکده شهریه‌سی طقسان پاره ایده‌جکندن مذکور ویرکونك خفیف دوشمش اولدیغنه قناعت حاصل ایدیلور .

فهرست

مواد مندرجه	صحيفه
مقدمه	١
جزؤ اول — باب اول — اقتصاد — فصل اول — اقتصاد کلمه‌سنك، معناسی، موضوعی، محمولی.	١٠
فصل ثانی — علم اقتصادك طبیعتی، ماده‌لری	١٣
باب ثانی — تکالیف — فصل اول — تکالیفك ماهیتی، مشروع وغیرمشروع اولنلری، انواعی، درجاتی.	٢٢
فصل ثانی — زکاة، زکاتك معناسیله انواعی، اوابی شرائطی مقصده تطبیقی	٢٦
باب ثالث — فتوحات، غنائم، وغنائم قسمت، اراضی، واقسام اراضی، اعشار، خراج، جزیه، بو جمله‌نك معنالری، معاملات حاضره‌یه تطبیقاتی.	٤٢
فصل اول — فتوحات، فتوحاتك نتایجی.	٤٢
فصل ثانی — غنائم، غنائمك تقسیماتی.	٤٣
فصل ثالث — اراضی، اراضینك تقسیماتی.	٤٥
فصل رابع — اعشار، خراج، جزیه، بونلرك معنا وموضوعلری، حاللرینك احوال حاضره‌یه تطبیقی.	٥٣
باب رابع — شریعت بودجه‌سنك تعریفاتی، شریعت بودجه‌سنك جدولی، شریعتك تعریف ایتدیکی صندقلرك موارد ومدافعی، مصارفات ومصارفاتك اقسامی، نتیجه.	٦١
شریعت بودجه‌سنك جدولی	٦٢
جزؤ ثانی — باب اول — سرلوحه	٦٥
باب ثانی — تکالیف بلا واسطه‌لر، یاخود ویرکولر، فصل اول — تکالیف بلا واسطه‌نك اجمالاً تاریخی.	٧٧
استطراد	١٤٠

فهرست

مواد مندرجه	صحیفه عن	الی
فصل ثانی — تکالیف بلا واسطه‌نك قواعد اساسیه‌سی	٢	٣٣
فصل ثالث — تکالیف بلا واسطه‌نك اصول طرحی	٣٤	٤١
فصل رابع — تکالیف بلا واسطه‌نك اصول تحصیلی	٤٢	٤٧
جزء ثالث — تکالیف بالواسطه‌لر ، یاخود رسملر باب اول — تکالیف بالواسطه‌دن «ز» مزروعات رسمنك اجمالاً تاریخی ، اصول طرحی ، اصول تحصیلی فصل اول — تکالیف بالواسطه‌دن «ز» مزروعات رسمنك اجمالاً تاریخی	٤٨	٨٨
فصل ثانی — تکالیف بالواسطه‌دن «ز» مزروعات رسمنك اصول طرحی	٨٩	١٠١
فصل ثالث — تکالیف بالواسطه‌دن «ز» مزروعات رسمنك اصول تحصیلی	١٠٢	١١٢
باب ثانی — تکالیف بالواسطه‌دن «ح» حیوانات رسمنك اجمالاً تاریخی ، اصول طرحی ، اصول تحصیلی فصل اول — تکالیف بالواسطه‌دن «ح» حیوانات رسمنك اجمالاً تاریخی	١١٣	١٣٥
فصل ثانی — تکالیف بالواسطه‌دن «ح» حیوانات رسمنك اصول طرحی	١٣٦	١٣٨
فصل ثالث — تکالیف بالواسطه‌دن «ح» حیوانات رسمنك اصول تحصیلی	١٣٩	١٤٤

دفتر مقتصد

ازمنهٔ قدیمه‌دن بوآنه قدر امور مالیهٔ دولت علیهٔ عثمانیه‌نك منابع صدوریله
صورت جریانی وبوکا متفرع معلومات تاریخیه وفنیه‌یی جامعدر .

مؤلفی
مجلس مالیه اعضاسندن
سلیمان سودی

ایکنجی جلد

طبع اول

معارف نظارت جلیله‌سنك رخصتیله طبع اولنمشدر

درسعادت

(محمود) بك مطبعه‌سی — باب عالی جوارنده ابوالسعود
جاده‌سنده نومرو ۷۲

۱۳۰۷

﴿ فصل ثانی ﴾

﴿ تکالیف بلا واسطه‌نك قواعد اساسیه‌سی ﴾

فصل اول مطالعه‌سندن مستفاد اولدیغی اوزره طرابلس غرب ولایتی ویرکولریله عشائر وعربانك مال مقطوعلری ومقلوبی بدلات عسکریه‌دن عبارت اولان جزیه‌لر بالاستثنا عموم ممالك عثمانیه‌ده من‌القدیم موضوع ومطروح اولوب طوغریدن طوغری‌یه مکلفیندن تحصیلی معتاد اولان ویرکولرك مقدارلری پك متعدد واصول طرح وجبایتی دخی غیر مطرد ایکن ؛ بونلرك جمله‌سی کلخانه خط همایونی احکامیله لغو ایدیلوب هر کوی ویا محله اوزرینه یالکز برنام ایله برویرکو تخصیص ایدلمش ، وبوویرکونك مطرحی کوی اولدیغندن یعنی افراد اهالینك حصهٔ تکلیفلری کویجه معین ایسه‌ده ، حکومت حصهٔ عمومیه‌سنی کویدن طلب واخذ ایلدیکندن ، نامنه «کویجه تحصیلی معتاد اولان ویرکو» دینلدکدن صکره ، اشبو ویرکونك هرکسك تحمل وطاقتی وکار وکسبی وتمتع وتجارتی کوزه‌دیله‌رك خشنودیٔ عمومی ایله بین‌الاهالی توزیع وتقسیمیله قضا مال‌صندقلرینه نقل وتوصیلی وظیفه‌لری ، بلااجرت اهالیسی اسلام‌اولان قریه ومحله‌لرده امام‌ومختارلره وخرستیان اولان قریه ومحله‌لرده دخی پاپاس ومختارلره تحمیل اولنمش ، وایلروده کمسه‌نك بر دیه‌جکی قالمامق ایچون هرقریه‌ده یاپیله‌جق توزیع دفترلرینك زیرلرینی مذکور امام وپاپاس ومختارلرله برابر اهالینك معتمد اولان اختیار ومعتبرلرینك تمهیر ایتملری ماده‌سی استیناف قیلندن

اولمق اوزره کندولره توديع ايدلمش اولديغی کبی هر قريه ومحله ويرکوسنك قيد اصليسنه مطابق وتوزيعات واقعه‌سی قاعدهٔ نصفت وحقانيته موافق اولوب اولمديغنك تفتيش وتدقيقی خصوصی دخی تميز ماده قبيلندن اوله‌رق قضا مجلسلرينه حواله قلنمشدر .

بناءً عليه؛ کويلرده ياپيلان توزيع دفترلرينك قضا مجلسلرينه ورودلری حالنده مندرجاتنك بوندن اولکی سنه‌نك توزيع دفترلريله مقابله ومقايسه‌سی واکر سنهٔ جديده دفترلرندن بعض کمسه‌لرك ويرکوسی ضم وبعضيلرينك تنزيل اولنمش ايسه سبب وعلتلرينك تحريسی، واهاليدن بعضلرينه سائر قومشولرينه نسبتله درجهٔ اقتدارلرندن زياده ويرکو طرح اولنمسی وبعضيلری اصحاب نفوذدن اوله‌رق وياخود اصحاب نفوذ طرفندن حمايه قلنه‌رق قدرتلرينه نسبتله ويرکو آز تعيين قلنمسی کبی حاللرك حل وتسويه‌سی اشبو قضا مجلسلرينه توديع ايدلمش اولان وظائفك الك برنجيلرندن عد اولنمشدر .

« کوبجه تحصيلی معتاد اولان ويرکو » حقنده تصادف ايديلان مشکلاتدن اولمق اوزره نقل خانه کيفيتيله ، شخصی کويده مفقود اولديغی حالده ينه موجود فرض ايديله‌رك اوزرينه کوبجه تمتع ويرکوسی طرح اولنمسی ماده‌سيدر .

کوبجه تحصيلی مقرر اولان ويرکونك بين الافراد صورت طرحی حقنده ، دولتجه اتخاذ اولنمش هيچ برقاعدهٔ نسبيه اولميوب اشبو قاعده عادتا کويلونك قوهٔ تميزيه‌سنه توديع ايدلمشدر . وحکومتك بونده‌کی وظيفه‌سی « يالکز عموم ويرکودن سزك کويکزك حصه‌سنه شوقدر غروش اصابت ايتمشدر . ومصدق پوصله‌سی ايشته شودر . بونی آلکز . اولاً بينکزده برمجلس عقد ايدوب حاوی اولديغی مبالغی حقانيت اوزره افراديکزه توديع ايديکز . ثانياً هرکسك حصه‌سنه دوشن اقچه‌لری جسته جسته طوپلايوب

فلان فلان زمانلرده قضا کزك مال صندغنه تسلیم ومقابلنده برمقبوض سندی اخذ ایلیکز . » امرینی اعطادن عبارتدر .

ویرکونك بوطرز اوزره مبنی اولان قسمنه عادت حریفانه دینسه بجادر .

حریفانه طرزنده اولان ویرکو ایچون برکونه مصارف تحصیلیه تعیین ایدلمامش اولدیغندن ، ومختارلرك مرکز قضایه کیدوب کلملری ایسه بالطبع اقچه صرفنه متوقف اولوب بونی کندی کیسه‌لرندن صرفه دخی قدرتلری مساعد اولمدیغندن ، اهالیٔ قرا کرك بودرلو مصرفلری وکرك مکتب وجامع وکلیسا مصرفلرینی کندو ویرکولرینه ضم ایله اوده‌مکی بینلرنده عادت ایدنمشلردر . لکن بودرلو عادات نظاماً ممنوع اولدیغندن طویولوب کورلدیکی حالده حسابدن چیقارتلمسی مال مأمورلرینك وظائفی ایجاباتندندر .

ممالك محروسه‌نك بعض طرفلرنده برطاقم کویلر واردرکه : قانوناً مخصص اولان مرعالری ؛ کندو حیوانلرینی رعی واستیعابه بالغاً مابلغ کفایت ایتدکدن بشقه خارجك حیوانلرینی بیله رعیه مع زیادةٍ کافی اولدیغندن ، بودرلو واسع مرعالره مالك اولان کویلولر ، فضله‌قلان محللرینی خارجدن کلان جلب طائفه‌لرینه ایجار ایدرك بدل ایجارلرینی هم کندو کویلرینك ویرکوسی مقابلنده وهمده مالزمهٔ عمومیه‌لرینك تدارکی امرنده صرف واستعمال ایدرلرکه بونکله هم تخفیف بار ایتمش وهمده دفع احتیاج ایلمش اولورلر .

مرعالرینك بدل ایجاریله ادای ویرکویه آلشمش اولان کویلولر ، اقچه تدارکنجه اکرچه هیچ برصقندی‌یه کرفتار اولمزلر ایسه‌ده ، مرعی دعوالرندن هیچ بروقتده قورتیله‌مزلرکه بودرلو دعوالر طشره‌لرده کثرتله وقوع بولمقده وزمانلرجه سوروب کیتمکده‌در .

ایشته حریفانه طرزنده موضوع اولان ویرکولرك طرحی حقنده

نظاماً وتعاملاً قرار كير اولان معاملاتك الك اهملرى بالاده ذكر وبيان اولندى. لكن ويركونك بو نوعنك اهميتى تحرير قاعده‌سنك تعميم اجراسندن طولايى كيت كيده زائل اولمغه باشلمش اولديغندن بو قدر تفصيلات اعطاسى بيله‌زوائددن كورينور ايسه‌ده؛ تحريرى اتمام اولنان محللر ويركوسنك حين تعيينده موازنهٔ اصليه‌سى يه‌اسكى اصولده تحصيل اولنان ويركونك مقداريله اجرا اولنمق نظامى اقتضاسندن بولنديغى جهتله بسبتون ترك ايديله‌مامشدر.

كلهلم شمدى تحرير قاعده سنجه وضع وطرح اولنان ويركولرك كنه وحقيقتيله بوبابده دولتجه اتخاذ اولنمش اولان اصول وقواعدك تفصيلاتنه:

تحرير قاعده‌سى اوزره ويركو طرح وتحصيلى مطلقا « قاداستر » [*]

(*) Cadastre « قاداستر » فرانسزجه‌در. اشبو كلمه لاتنجه خراج دفترى معناسنه اولان Capitastrum « قاپيتاستروم » كلمه‌سندن مأخوذدر. مؤخراً بو كلمه ويركو طرحنه حسبان اولان بالجمله عرصه‌لرله اراضينك قيمات موضوعه‌سنك مقيد اولديغى دفتره اطلاق اولنمشدر.

فرانسه‌ده بر « قاداستر » ياپمق فكرينى اك اول ميدانه قويان اون ايكنجى «شارل»ى در. شبهه يوقدر كه مشار اليه بو فكرى روماتاريخنك مطالعه‌سندن حاصل ايتمشدر.

اون دردنجى لوينك اعظم وكلاسندن فرانسه احوال ماليه وتجاريه وصناعيه‌سنك اصلاح واحياسنه سبب مستقل اولان مشهور « قولبرت » لك بو بابده كى مساعيسى هبا اولمشدر. ١٧٨٩ سنه‌سنده فرانسه‌نك شوراى نوابى « قاداستر » اصولنك وضعنى طلب ايتمش و ١٧٩١ سنه‌سنده ده شوراى تنظيماتى بو تكليفى قبول ايلمش ايسه‌ده معاملاتى پك آغر كيتمشدر. ١٨٠٢ سنه‌سنده برنجى قونسلوس بو معامله‌نك برجديت حالنده تمشيتنى ارزو ايدرك يكى بر پلان ترتيب ايتديرمشدركه: اشبو پلان نواحى تشكيلاتنى تعيين ايلدكدن صكره عرصه‌لرك وكرك اراضينك اجراى مساحه‌سيله وارداتلرينى تعيين ايتمك اساسلرى اوزرينه قورولمش ايكن آره‌سى چوق وقت كچمكسزين ترك اولنمشدر.

فرانسه‌ده بو خصوصده بر چوق تجربه‌لر اجرا ايدلدكدن صكره اراضى ويركوسنك امر طرح وتحصيلنده غايتله منتظم بر « قاداستر » اصولنه مراجعت اولنمدقجه مطلوب حاصل اوله‌ميه‌جغى اكلاشلديغندن ١٨٠٧ سنه‌سنده يكيدن قلمه آلنان بر نظامنامه ايله تحرير عموميه باشلانمش وبلا فاصله دوام معاملات ايديله‌رك عاقبت ١٨٥٠ سنه‌سنده آرقه‌سى آلنمش وبو اوغورده فرانسه خزينه‌سندن يوز اللى مليون فرانق صرف اولنمشدر. لكن تحريرك ختامندن صكره

دینیلاك اصولك تمامها قبول واجراسنه متوقف وبو اصولده ویرکو طرح وتحصیلی دخی نظری وعملی اولەرق برقاچ درلو وظائفك استحضار واستکمالنه منوطدر .

اصول مذکورەنك صورت اجراسی اولا؛ فنه متوقفدر . یعنی متفنن ومقتدر برملکیه باش مهندسنك تحت دقت ونظارتنده اولەرق برهیئت هندسیەنك تعیینیله ، شهر وقصبات وقرا ومحلاتك شامل اولدیغی کافهٔ مسقفاتك مبنی بولندیغی عرصەلرله خالی یرلرك وقابل زراعت وحراثت اولان اراضینك کافەسنی فن هندسیه ومثلثات سطحیه قوانیننه تطبیقاً پارچه پارچه مساحه ایتمك ، ومساحەسی اجرا قلنمش اولان محللریده دیوار وچیت وخندق مثللو طبیعی وصنعی علامتلرله آییرمق ، وآیرلمامش باغ وبوستان وبغچه وترلا بولنور ایسه اومقولەلر ایچونده مخصوصاً وتد واشارتلر رکزیله حدود وسنورلرینی تحدید ایلدکدن صکره مکمل بر خریطەسنی یاپوب کوزلجه حفظ ایلمك ، وطلب واقع اولدیغی تقدیرده دخی اصحابی یدلرینه برر صورت مصدقەلرینی ویرمك ، وبوندن صکره مساحه ایدیلان اراضینك هردرلو وقوعاتی اشبو خریطه اوزرنده اجرا ایلمکدر .

تقدیر قیمات خصوصلرنده برچوق مساواتسزلقلر وحقانیتسزلکلر ایدلمش اولدیغی ویکیدن برتحریر عمومی اجرا اولنەجق اولور ایسه بوندن کرك خزینهٔ دولت وکرك اهالیٔ مملکت پك زیاده مستفید اولەجغی تحقق ایلمسندن ناشی ؛ یکیدن بوقلمهٔ عمومی اجراسنه مبادرت ، ویاخود اشبو اراضی ویرکوسنی دها صاغلم برنسبت عادلەده طرح وتوزیع ایلمك ، ایچون دیکر براصوله مراجعت اولنمسی فکرلری اذهانه کیرمش ، وبونك ایچون برچوق مجلسلر عقد ایدیلوب بلیغانه نطقلر صرف اولنمش ، ودرلو مذاکرەلره کیریشلمش ، وحتی عموم ویرکونك کلیاً لغویله هویتی زائل اولمیان سرمایه اوزرینه یالکز برویرکونك وضع واحداثی خصوصلری دخی میدانه قونلمش ، وبوبابده متعدد کتابلر ورسالەلر یاپیلوب نشر واعلان ایدلمش ایکن ، پك اوزون وپك نازك برمسئله اولدیغی جهتله نه بوقلمهٔ عمومینك اجراسنه ونەده تبدیل اصول مادەسنه کیریشلەمیوب ابقا علی ما کان امرینه امتثال اولنمشدر .

اراضینك ثبت وتحریریله اوزرلرینه « خراج مقاسم » « خراج موظف » ناملریله

ثانياً ؛ کشفه متوقفدر . یعنی مساحه‌سی اجرا ایدیلان عرصه‌لرله اراضینك قیمات مخصوصه وایرادات سنویه‌لریله قوهٔ انباتیه‌لرینی اصحاب مسقفات واراضی ایله حکومت مأمورلری طرفلرندن تعیین اولنمش اولان کاشف ومخمنلر واسطه‌لریله علی حده تخمین وتقدیر ایدیله‌رك ثبت دفتر ایتمکدر .

ثالثاً ؛ مقاسمه‌یه متوقفدر. یعنی ویرکومأمورلری حاضر اولدیغی حالده هرحدود وسنور داخللرنده قالمش اولان وادای ویرکو ایله مکلف طوتیله‌جق بولنان عرصه‌لرله اراضینك تعرفهٔ موضوعه ویا تعلیمات مخصوصه‌سی موجبنجه ویرکولرینی تفریق وتقسیم ایدوب اصحابی یدلرینه قوچانلی تذکره‌لر اعطا وبویله‌لکله « قاداستر » نك مقصد اقصاسی بولنان خدمتی ایفا ایلمکدر .

رابعاً ؛ مناقلات وتعدیلات کبی اجرا آته متوقفدر. شووجهله‌که : بر اراضینك برشخص اوزرندن دیکر برشخص اوزرینه کچمش اولمسی،ویا اراضیٔ مذکوره‌نك پارچه‌لنه‌رق اشخاص متعدده اوزرلرینه انتقال ایلمسی،ویاخود بعض عوارض کونیه وفوق العاده‌دن طولایی حال وهیئتلرینك

ویرکو تعیینی مادهٔ معتناسی دولت علیهٔ عثمانیه‌ده پك قدیم اولوب مبدائنك تحریسنه قالقیشیله‌جق اولور ایسه عصر معدلت حصر حضرت« فاروق » اعظمی‌یه قدر منتهی اولور .

دولت امویه‌نك حکمران اولدیغی زمانلرله اکا خلف اولان کرك دولت « عباسیه » و«فاطمیه»نك وکرك طوائف ملوك اسلامیه‌نك جمله‌سی طرفلرندن بواصوله رعایت اولندیغی کتب تواریخ ایله کتب سیر مطالعاتندن منفهم اوله‌جغی مثللو دولت علیه‌نك بدایت تشکیلاتنده دخی بومادهٔ معتنا بهایه فوق الغایه رعایت اولندیغی قیود دفترخاقانینك معاینه‌سندن مستفاد اولور . وتحریر امر اهمنده ممالکده حلیهٔ فضل وکمالات ایله مشتهر وعلوم آلیه وریاضیه‌ده متخبر نقدر ذاتلر وارایسه آنلرك جلبیله بوایشلر اومقوله‌لرك عهدهٔ رؤیتلرینه حواله اولندیغی ، وحتی سوریه وحلب ولایتلرینك حین فتحلرنده اراضیسنك ثبت وتحریری مادهٔ معتناسی ترخاله قاضیسنه حواله اولندیغی ،

تبدل وتغیر ایتمسی کبی حالاتك ظهورنده و بوجمله ایله برابر شرف واعتباری تزاید وتناقص ایلیان عرصه‌لرله اراضینك حین تحققنده ویرکولرنجه تعدیلات لازمه اجرا ایتمکدرکه « قاداستر » اصولنجه ویرکو طرحی امرنده واجب‌التعقیب کورینان ماده ایشته بوماده اولوب اهمیتی ظاهر وباهردر .

ایشته «قاداستر » اوصولنجه؛ ویرکو وضع وتأسیساتنك مبانیٔ اصلیه‌سنی شو تعداد اولنان اصوللره متابعتدن عبارت اولوب، دولت علیهٔ عثمانیه‌ده تحریر قاعده‌سنه مراجعت اولندیغی اثناده ابتدا شهرلرك تحریری مراد اولنه‌رق غلطه وبك اوغلی طرفلرینك مکمل خریطه‌لری قواعدهندسیه‌یه تطبیقاً یاپدیرلمش ، وطشره‌لرده یالکز بروسه شهرینك املاك واراضیسی ینه بواصول اوزره تحریر اولنمش ایسه‌ده ، چونکه: ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك درکار اولان وسعتی ، وتبعهٔ شاهانه آراسنده ملکیه مهندسلرینك قلتی ، ملابسه‌لریله هرشهر وقصبات وقرا ومحلاتك بیکارجه مهندسلر تعیینیله خریطه‌لرینی آلدیرمق قابل اوله‌میه‌جغی اکلاشلدیغندن، تحریره باشلنان یرلرك خریطه‌لرینی یاپدیرمق کلفتی بالطبع ترك اولنه‌رق یالکز اماکن ومنازل

وروم ایلی قطعه‌سنك ایکنجی تحریرنده سلانیك واسکوب سنجاقلرینك تنسیقات تحریریه‌سی مفتیٔ مشهور مولانا «ابوالسعود» افندی معرفتیله اجرا قلندیغی دفترخانهٔ عامره‌ده موجود اولان آثار ایله مثبتدر . محررلرك قید وضبط ایلدکلری دفترلره اصطلاحات مالیه‌ده قیود دفترخاقانی تعبیر اولنور . اشبو دفترلرك برطاقی اجمال وبرطاقی مفصل وبرطاقی روزنامجهناملریله یاد اولندیغی حالده اجمال دفترلرلری؛ حین تحریرده کرك خاص همایون وکرك خواص وزرا وامرا وآرپه‌لقلردن وکرك زعامت وتیمارلردن هرقریه کیملرك اسمنه قید اولنمش ایسه آنلرك اسملرینی، مفصل دفترلری هرقریه رعایاسنك مقدارلریله عشر وریملرینی ، وابواب محصولاتنی ، روزنامجه دفترلری یومافیوماً ویریلان تیمارلرك براتلرینی مشتملدر . کرك خاصلرك وکرك تیمار وزعامتلرك لغوندن وتنظیمات خیریه‌نك احداثندن صکره معاملات مالیه‌مز بسبتون دکشمش وقیود دفتر خاقانیه مراجعت لزومی آزالمش ایسه‌ده ؛ براراضینك احکامنی تعیین ایتمك ایچون الیمزده بونلردن اقوی سند

قيمتلرينى تخمين، واراضينكده قواعد هندسيه نك مخالفى اولان عادى براصوله تبعاً سطحيجه ويا كوز قرارنجه مساحه سنك تعيينيله مقدارلرينى ضبط وقيد ايتمكله اكتفا اولنمشدر .

ممالك محروسهٔ شاهانه ده تحرير قاعده سنجه ويركو طرح وتوزيعى فكرى اورته يه قونلدقده ، ابتدا مكمل برنظامنامه ياپلمشده اكا كوره اجرا آته باشلانمش . وبوفكرك قبولى صره سنده قرا ومزارعك دخى سلك تحريره آلنمسى تصور اولنمش كبى دكلدر . بلكه بوماده لرك كافه سى حاصل ايديلان تجربه لر اوزرينه بنا ايدلمشدر .

شويله كه : تحرير املاك اصولنك اساساً قبولنده بعض مرتبه تعليمات اعطاسيله مهندس ومحرر ومخمن كبى متعدد مأمورلر تعيينيله ابتدا سالف الذكر بروسه شهرينك تحريرينه باشلانمش ، وبرطرفدن شهر مذكورده كائن بيوت ، واماكن، ودكاكين، وامثالى املاك، وچفتلك ، ودكرمن، وفابريقه وعقارات سائره نك ، وابنيه دن خالى عرصه وباغ وبغچه لرك ، وعلى الاطلاق اراضينك مساحه لرى اجرا ايديلوب ، موقعلرينه واعتبارات حاليه لرينه كوره املاك واراضى وكذا تحريرى اجراقلنان نفوس موجوده نك ، ايچلرنده صنعت وتجارته مألوف اولان قسمنه ، تمتع ويركولرى تخمين وتقدير اولنمش، وتحقق ايدن مقدار ويركو ايله تحريرى اجرا اولنمق حسبيله دبى تنزيل اولنمقسزين اخذى ايجاب ايدن بدلات عسكريه نك مجموعى ، لغوى ايجاب ايدن برطاقم رسومات بدلاتى دخى داخل اولديغى حالده شهر

اولمديغندن دها برچوق زمانلر بودفترلره محتاج اوله جغمز دركاردر . ومجلهٔ احكام عدليه نك — ۱۷۳۷ — نجى ماده سنده، قيود دفتر خاقانى تزويردن امين اولمغله معمول بهدر . ديمسى دخى بوقولى مؤيددر . نه چاره كه بودفترلرك لسان ومقاصدينى اكلايانلر آزالمش اولديغندن آنلردن استخراج احكام ايله زمانمز معاملات ماليه سنه اجراى تطبيقاتنده خيليدن خيلى ياكلش معنالره ذهاب اولنه رق برچوق حقوق ماليه ازاله ايدلمشدر كه : علل واسبابى اوقاف بحثلرنده بيان اولنسه كركدر .

مذكورك قديم ويركوسيلەلدى المقايسە برچوق فضلەلى چيقمش، وبوصورت خزينەجە فائدەلى كورنمش، وباخصوص يكيدن تشكيل اولنان تحرير املاك نظارتى عزمندە قوى مرحوم صبحى پاشا كبى برذاتك يد استقلالنە توديع اولنوب مشار اليە دخى طولغون طولغون معاشلر تخصيص ايتديرەرك مقتدر مأمورلر يتشديرمش اولديغندن بونلر واسطەسيلە ابتدا شهرلرك وصكرە قصبەلرك رفتەرفتە تحريرينە باشلانمش، وجملەسندە خزينەجە منافع كليە حاصل اولديغنى اثبات ايتمسيلە كويلردە واقع املاك واراضينك دە بوطرز اوزرينە تحريرينى التزام ايدەرك دولتە قبول ايتديرمشدر.

تحرير قاعدەسنك تاريخ ايجادندن شمدىيە قدر كذران ايدن مدت اوتوزسنەيە قريب اولديغى وبرجە اتخاذ اولنان اصول تحرير دخى «قاداستر» اصولنك غيريسى اولان برتخميندن عبارت بولنديغى حالدە، شمدىيە قدر آرقەسنك آلنمسى لازم كلور ايكن هنوز درجۀ ختامە ايصال ايديلەمامسى سببلرينك باشليجەلرى، كرم وسردهوا مناسبتيلە سنۀ كاملە ظرفندە تحرير مأمورلرى كويلرە چيقوبدە تحريرە مداومت ايدەميەرك دائما مساعد هوا قوللامەلرندن، واهالئ موجودەنك نفوسلرينى واىچلرندەكى تبعۀ غير مسلمەنك بدلات عسكريەلرينى تحريرە وملت بملت تفريقە مجبوراولملرندن ناشيدر.

بوقاروده بالمناسبە سويلنديكى اوزرە بزدە تحرير نفوس واملاكە باشلانديغى زمان مكمل برنظامنامەياپلمامش، وياپيلان شيلر حاصل ايديلان تجربەلراوزرينەاستحصال ايديلان ارادەلردن صكرە موقع اجرايەقونلمش، وآرتق الدە بويلە برمكمل نظامنامەنك وجودى تحقق ايتمسيلە يتمش يدى سنۀ هجريەسى اوائلنە قدر تحرير حقندە نەدرلو اصول وقواعدە مراجعت اولنەرق تعميم ايدلمش ايسە بونلرك جملەسى جمع وتلفيق ايديلەرك يكيدن

برنظامنامه قلمه آلنمشدرکه: بونك برصورتی ایکنجی دفعه باصلمش اولان دستورك سکز یوز سکسان طقوزنجیدن طقوز یوز ایکنجیسنه قدر اولان صحایف استیعاب ایلمشدر.

اشبو نظامنامه اقتضاسنجه، بزده تحریر ایشلری سکز قسمه تقسیم اولنمشدرکه: بونك برنجیسی تحریر نفوس واملاك وتمتع ایچون تعیین اولنه‌جق محرر ومخمنلرك عددلرینی. ایکنجیسی اشبو مأمورلرك وظائفیله تحریر نفوس واملاکده اتخاذ اولنه‌جق اصولی، اوچنجیسی اداره قومیسیونلرینك وظائفیله ویرکو وتمتعاتك توزیع واداره‌سنی وتفرعات سائره‌سنی، دردنجیسی هر آلتی قریه‌نك برداٸره اعتباریله تشکیل اولنه‌جق دواٸرك وظیفه‌سنی، بشنجیسی وقوعاتك صورت جریانی، آلتنجیسی سندات واوراق وقید دفترلریله قوچانلرك اداره‌سنی، یدنجیسی املاکه وضع اولنه‌جق رقم لوحه‌لرینك صورت تعلیق ومحافظه‌لرینی، سکزنجیسی مفتشلر تعیینی ناقل وحاکیدر.

بلدیه‌لره متعلق اولان شیلرله سندات مأمورلرینه عائد بولنان ایشلر بدایت تحریرده تحریرمأمورلرینه حواله ایدلمش ایسه‌ده بووظیفه‌لر مؤخراً آنلردن آلنوب محللرینه تودیع ایدلمشدر.

تحریر اصولنده طرح اولنه‌جق ویرکو حقنده یقین وقتلرده مکمل برنظامنامه قلمه آلنمش والیوم انك احکامیله اجرای معامله اولنمقده بولنمشدر.

موضوع بحث اولان نظامنامه احکامنجه، اخذ وجبایتی دولتجه مقرر اولان ویرکونك مطرحی، ایکی قسم اولوب بونك بری اراضی ومسقفات دیکری اشخاصدر. مطرحی اراضی ومسقفات اولان ویرکویه، لسان مالیه‌ده املاك ویرکوسی دینوب، مطرحی اشخاص اولان ویرکو دخی ایکی قسمه آیرلدیغی حالده بری تمتع ویرکوسی، دیکری بدلات عسکریه ناملرینی آلور.

املاك ویرکوسنك قاعده‌سی املاکك قیمت مخمنه‌سی . تمتع ویرکوسنك قاعده‌سی هرشخص متمتعك تمتعات سنویه‌سیدر . بدلات عسکریه‌نك قاعده‌سی یوقاروده ذکر اولندیغندن بوراده تکراره حاجت یوقدر .

املاك ویرکوسی ایکی نوع اولوب بریسی قیمت املاکك بیکده دردی ، اول بریسی قیمت املاکك بیکده سکزیدر . تمتع ویرکوسی یالکز برنوع اولوب بوده تمتعك بیکده اوتوزیدر .

بیکده درت ویرکو آلنان املاکك انواعی شونلردر :

ابنیه‌دن خالی عرصه‌لر .

عشر وبدل عشر ویرن کافهٔ اراضی ، یعنی مؤجله‌لی ومؤجله‌سز چفتلکلر اراضیسیله ، ترلا ، وباغ ، وبغچه ، وبوستان ، وچایر ، واشخاص عهده‌سنده بولنان یایلاق ، واورمان ، ومرعی کبی محللر .

قیمتی یکرمی بیك غروشدن دون وصاحبنك اقامتنه مخصوص اولدیغی حالده کیرایه ویریلان وویرلمیان خانه‌لر .

عشر وبدل عشر ایله‌مکلف اولان باغ ، وبغچه ، وبوستان درونلرنده صاحبنك بشقه خانه‌سی اولمیوب اقامتنه مخصوص وقیمتی یکرمی بیك غروشدن دون اولان خانه‌لر . وکوشکلر ، وچفتلکلر مشتملاتندن اولوب زراعك اقامتنه وحیواناتك ربطنه مخصوص محللر ایله انبار ، وصمانلق وبونلره مماثل ابنیه .

حاصلات واقعه‌سندن رسم صیدیه ویرن طالیانلر .

املاك الوقف اطلاق اولنان وسنوی جانب اوقافه خرج محاسبه ویرن مسقفات یعنی اجارهٔ واحده ایله ایجار ایدیلوبده طوغریدن طوغری‌یه وقفی اداره‌سنده بولنان ویاخود هیچ برکمسه‌نك عهدهٔ تصرفنده اولمیان بعض جوامع وظیفه‌سنه مربوط ومشروط اوله‌رق خدمه ویا متولیلری واسطه‌سیله کرایه ویریلان مسقفات .

بیکده سکز ویرکو آلنان املاکك انواعیده بونلردر :

قیمتی یکرمی بیك برغروشدن زیاده اولان بالجمله مساکن .

قیمتی یکرمی بیك برغروشدن یوقاری اولسون اشاغی اولسون کرایه ویرلسون ویرلمسون برشخصك مسکننده‌ن فضله اولان خانه‌لر ، وکوشکلر .

هرکیمك عهده‌سنده وقیمتی قاچ غروش اولورسه اولسون وکرایه ویرلسون ویرلمسون وضعیتی عقار اولان خان ، حمام ، دکان ، فابریقه ، دکرمن ، وبونلره مماثل عقارات .

عشر وبدل‌عشر ویرن باغ ، وبغچه ، وبوستان ، وچفتلك ، درونده صاحبنك مسکننده‌ن فضله اولان خانه ، وکوشکلر .

حاصلاتندن عشر وبدل عشر ویرمیان محللر .

ایشته تنسیقات تحریریه ایجابجه ویرکو آلنه‌جق اموالك مطارح وقواعدی بالاده تعداد اولنان شیلردن عبارت اولوب ختام تحریرده مصارف تحریریه‌یه مقابل و بردفعه‌یه مخصوص اولمق اوزره قیمت املاکدن بیکده بر وتمتعات اصنافدن یوزده یارم ویرکو اخذ وتحصیلی دخی بوقواعدك تماتندن ایسه‌ده عمومی دکلدر .

بناءً علیه؛ مقتصد اولنلر بودجه‌لرینی ترتیب ایده‌جکلری زمان، قیمت املاك وتمتع مقابلی مطروح اولان ویرکولره تکالیف تحت‌العاده ومصارف تحریریه مقابلی مطروح اولان ویرکولره تکالیف فوق‌العاده، نظریله باقوب بونلری آیرو آیرو بابلرده کوسترملری لازمه‌دندر .

بدلات عسکریه ایله تمتع ویرکولرندن ماعدا تحریر قاعده‌سنجه موضوع اولان املاك ویرکوسی ؛ املاکك قیمت تخمینه‌سی اوزرینه مطروح اولمسی ملابسه‌سیله بونك تکالیف بالواسطه‌دن هیچ برفرقی اولمامق لازم کله‌جکی وهلةً خاطره کلورایسه‌ده ، حالك بومرکزده اولمدیغی باب مخصوصنده ذکروبیان اولنمش اولدیغندن اکا مراجعت اولنورایسه حل اشکال ایدلمش اولور .

تحریر نظامنامهٔ جدیدی اقتضاسنجه برملكك قیمت حالیه‌سنك ویا بر تاجر وصنعتكارك تمتعات سنویه‌سنك تخمین وتقدیری خصوصلرنده طرفینه یعنی ویرکو مأمورلریله اصحاب املاك وارباب تجارت وصنایعه حق اعتراض ویرلمش وبوحق دخی برر مدتله تحدید ایدلمشدر. اکر طرفین اشبو حقی مدت محدوده‌سی ظرفنده اجرایه شتاب ایده‌مزایسه ، استیناف قرارلری بش سنه مدت ایچون قطعی الاجرا طوتیلور. وبوبش سنه مدتك ختامندن صکره اشبو حق اعتراض ینه طرفینه عودت ایلر .

تقدیر وتخمین قیمات خصوصلری؛ طرفیندن منصوب ییملی مخمنلره محول اولدیغندن، بدایةً تحدث ایدن دعوالرك تدقیقیله قرارلرینك اعطاسی وظیفه‌سی بلدی وناحیه مجلسلرینه وبومجلسلر تشکل ایتمیان یرلرده‌ده املاك قومیسیونلرینه ویرلمش، واستینافاً ظهوره کلان دعوالرك فصل وحسمی دخی قضالر مجالس اداره‌لرینه تودیع ایدلمشدر .

مجالس اداره‌لرده کوریلان بودرلو دعوالردن خرج اعلام وقیدیه وسائره نامیله رسم آلنمسی معتاد دکلدر .

بدلات عسکریه‌نك کرك تنظیم حساباتجه وکرك بین الافراد تقسیماتجه الزم اولان وظائف، کوتوری اوله‌رق جماعت مجلسلرینه حواله اولنمش اولدیغندن، بوویرکونك رد وقبولی حقنده افراد مکلفه‌یه نه‌برحق اعتراض ونه‌ده برحق استیناف ویرلمشدر. آنك ایچون اشبو ویرکودن هرکسك قدرت حالیه‌سنه افراز ایدلمش اولان حصه‌نك جماعت مجلسلرینه ویاخود آنلرك ارائه ایلدکلری محللره اعطاسی وظائفی مکلفلره، وبدلات مذکوره‌نك طوپدن اوله‌رق طلب وتحریسی وظائفی دخی حکومت محلیه‌لره قالمشدر.

﴿ املاك وتمتع ویرکوسندن مستثنا اولان محلّلر شونلردر. ﴾

املاك ویرکوسندن ؛

١ — نام نامئ حضرت پادشاهی‌یه منسوب اولنلرله خاندان سلطنت عهده‌لرنده بولنان املاك واراضی ،

٢ — علی‌العموم معابد ، ومساجد ایله خیرات ، ومبرات ، وحکومت مأمورلرینك اقامتنه مشروط ومخصوص بنالر ، وقراوقصباتك هیئت مجموعه‌سنه مخصوص اولوب کرایه ویرلمیان مرعی ، واورمانلر ، وآلنوب صاتیلمیان مکاتب ، وزوایا ، ومناستر کبی آثار وقفیه ایله بونلرك اداره‌سنه مأمور اولان مشایخ ، ومتولی ، وخدمه‌نك اسکانته موقوف مسکنلر .

٣ — امتیاز مخصوص ایله تشکل ایدن شرکتلرك تحت اداره‌سنده بولنان اراضی وابنیه ایله امتیاز نامه‌لرنده قید صریح ایله استثنا ایدیلان یرلر .

تمتع ویرکوسندن ؛

٤ — محصولات ارضیه ایله چیفتیان زراع ایله بیعیه ، وصیدیه ، ورسم اغنام مثللو رسومك تأدیه‌سیله مکلف اولان تجار واصناف ،

٥ — تبعۀ اجنبیه‌دن اولوبده اجنبی مالنی بالیه وقالبلری بوزلمقسزین کلدیکی کبی طوپدن صاتانلر ،

ایشته املاك وتمتع ویرکولرندن استثنا ایدیلان شیلرك باشلیجه‌لری بونلردر . وذاتاً املاك وعقاره وآز چوق سائر وارداته صاحب اولمیوب اعانه ایله تعیش ایدن علیل ، وفقرا ، وبیکس ، وبیوایه ، ارامل وایتامدن ، ویرکو آلنمیه‌جنی طبیعی ایدوکندن بوقدرله اکتفا اولنمسی ضروریدر .

بر شهر وقصبه‌نك ویا بر قضا وناحیه‌نك املاك واراضیسیله نفوس موجوده‌سنی ثبت وتحریر ایله اوزرلرینه ویرکو طرح وحساب ایتمك

وظیفه‌سی ویرکو مأمورلرینه محول ایسه‌ده؛ تحریر جدید ایجابنجه وضعی اقتضا ایدن ویرکولرك قبل الاستیذان تحصیلی مسئله‌سی ، آنلرك وظیفه‌سی داخلنده اولمدیغی کبی بر شهرك برقاچ محله‌سنی ویاخود برقضانك برقاچ قریه‌سنی تحریر ایدوبده مرتباتنی ایستدیکی زمان یوروتمك وقصورلرینی تأخیر وتوقیف ایلمك دخی آنلرك صلاحیتی داخلنده اولمیوب ، مطلقا تحریرینه باشلدقلری محل شهر ایسه ، شهرك کافهٔ محلات ومضافاتنی ، وقضا ایسه ، قضانك مجموع قرا و ملحقاتنی ، اکمال ایله اکا کوره موازنه‌سنی اجرا وجدول مخصوصه‌سنی املا ایده‌رك نتایج حاصله‌سنی مضابط مثبته‌سیله برابر نظارت جلیلهٔ مالیه‌یه عرض وانبا ایلمکدر .

بناءً علیه ، تحریری اکمال اولنمش اولان برشهر وقضانك اوراقی مالیه نظارت جلیله‌سنه کلدیکی کبی شعبات متعلقه‌سنده تدقیقات لازمه‌سنی اجرا ولدی العرض ارادهٔ سنیه‌سنی استحصال ایلدکدن صکره صورت دفترینك لفیله اول محلك والی ودفتردارینه خطاباً امر عالی اصدار ایتدیرمك دخی مالیه نظارت جلیله‌سنه عائد وظائفدندر .

تحریری اتمام اولنمش اولان محللره دائر اوله‌رق نظارت جلیلهٔ مالیه‌یه کلان اوراق اوزرینه دائرهٔ عائده‌سنك اجرا ایده‌جکی تدقیقات؛ محل مذکورك مرتبات جدیده‌سنی مرتبات عتیقه‌سیله موازنه ومقایسه ایلدکدن صکره فضله‌سی وار ایسه قبول ایلمك ، نقصانی وار ایسه علل واسبابنی ارایوب صورمق وبونکله برابر مرتبات عتیقه آره‌سنده ولغویات صره‌سنده قاعدهٔ تحریریه‌نك لغو ایده‌میه‌جکی رسومات کوریلور ، ومحلیده بونك لغوینی طلب ایدوب علتنی اثبات ایدر ایسه ردوقبول ایلمك ، وقیدلری محللرینی اکا کوره تصحیح ایدوب محل مذکور مرتبات جدیده‌سنك هانکی سنه‌دن اعتباراً اصول تحریریه‌جه تحصیلنه مبادرت اولنمق مناسب اوله‌جغنی تصریح ایله

سالف الذکر فرمان عالیسنی یازدیرمق ولازم کلان محللره بیان معلومات ایتمک کبی معاملات عادیه وسطحیه‌دن عبارتدر .

ایشته بزده کرك « امه‌جه » طریقیله و کرك تنسیقات تحریریه اسلوبیله موضوع ومطروح اولان ویرکولرك امر طرح وتوزیعی حقنده مرعی وجاری طوتیلان اصول وقواعدك الزم اولانلری بالاده تعداد اولنمش اولدیغندن دها زیاده تفصیلات اعطاسنه حاجت اولمیوب فقط لایقیله اذهانه یرلشمك ایچون قواعد مذکوره‌یی بر قاتدها تلخیص ایله مقاصدی تحکیم ایتمك اوزره آتی الذکر سوزلرك بوراده حکایه‌سی مناسبدر .

شویله‌که : بدلات عسکریه‌دن ونظامات وتعلیماتی یاپلمش واجرا آتنه باشلانمش اولدیغی حالده بعض موانعدن اوتوری تحصیلی دوچار تأخر اولمش اولان « پاتنت » ویرکوسندن ماعدا بزده ویرکو نامیله اخذ وتحصیل اولنان تکالیف یکدیکره ضد اوله‌رق ایکی اصول اوزره طرح وتوزیع اولنور . بونك برینه اصول تنظیمیه‌جه طرح وتحصیلی معتاد اولان ویرکو ، دیکرینه اصول تحریریه‌جه توزیع واستحصالی معتاد اولان ویرکو دینیلور .

اشبو ایکی اصولدن هر بررلری بر سنجاق ویا بر قضاده اجتماع ایدرسه‌ده بر شهر ویا بر قریه ومحلده اجتماع ایده‌مز . مثلا : بر سنجاغك مقر حکومتی بولنان شهر ویا قصبه‌ده ویرکو تنسیقات تحریریه اصولنجه وینه او شهرك ملحقاتی اولان کویلرده تنظیمات خیریه قاعده‌سنجه طرح وتحصیل اولنه‌بیلورسه‌ده ، مذکور ویرکونك شهر وقصبه‌نك بر قاچ محله‌سنده تحریر قاعده‌سنجه ، بر قاچ محله‌سنده دخی تنظیمات قاعده‌سنجه ، اخذ وتحصیلی ممکن اوله‌مز .

اشبو ایکی اصولك یکدیکره اولان رجحانیتنك تعیینی بحثنه کلنجه :

بو نقطه‌یه فن اقتصاد نظریله برقاچ جهتدن باقیله‌بیلور. وهر نظرده منظره دکیشور .

شویله که : اصول تحصیلیه‌جه تحصیلی متعامل اولان ویرکونك ؛ امر طرح وتوزیعنده . مأمورین مالیـه ؛ املاك واراضئ موجوده‌نك ثبت وتحریری ، وبونلرك قیمت حقیقیه وواردات سنویه‌لرینك تقدیر وتخمینی، وتجـارت واجرای صنـایعله مألوف اولان اهالئ مملکت تمتعات شخصیه‌لرینك تحقیق وتثبیتی ، وهر شخص وزرینه اصابت ایدن ویرکولر ایچون آیرو آیرو حسابلر آچوب بشقه بشقه تذکره‌لر ترتیب وتخدیمی ، وتسلیمات واقعه‌لرینك ذمتلرندن طرح وتنزیلی کبی ، کلفتلردن وآرسـته اولمسیله بو اصولك اوته‌کی اصوله رجحانیتی درحال کوزه چارپار .

وباخصوص مبحوث عنـه اولان ویرکونك کوی اوزرینه مقطوع ومقداری معین ومحدود اولمسی ، وعملیـاتی غایتله سـاده ومصارف تحصیلیه‌دن آزاده بولنمسی ماده‌لری ، بو درلو افکاری تأیید ایدر ایسه‌ده ماسبقده بالمناسبه ذکر وبیـان اولندیغی اوزره [*] بو اصوله مداومتدن حاصل ایدیلان تجربه‌لر ، ویرکو طرحنجه تحریر قاعده‌سـنه مراجعتدن بشقه چاره اولمدیغنی افهام ایلمشدر .

تنسیقات تحریریه‌جه مطروح اولان ویرکویه کلنجه ؛ بونك اساسلرینك حین وضعنده اراضینك قوهٔ انبـاتیه ومسقفاتك قیمات حالیه‌لریله ایرادات سنویه‌لرینی وتمتع ویرکوسیله مکلف ایدیله‌جك هرصنف تجـار واصنافك دخی تمتعـات شخصیه‌لرینی اولا، تحقیق وتدقیق ایتمك ثانیاً ، کرك املاکی وکرك اشخاصی بودرلو تحقیقاتك اجراسـندن صکره مقرر اولان نسبت اوزرینه تکالیفدن حصه‌دار وزماندن زمانه تعدیلات لازمه‌لرینی ایفـا ایلمك کبی نا قابل انکار اولان بر چوق محسـناتی جامع اولدیغی شویله

[*] (جزو ۲ باب ۱ سرلوحه)

طورسون ، بو طرز اوزره ویرکو طرح وتحصیل اولنان یرلرده تجارت وزراعتك ترقیسی واهالیسنك تکثری وقیمت املاکك تزایدی حاللرنده بالطبع تعدیلاته مداومت ویکیدن بنا وانشـا اولنان محلرده یکیدن یکی یه ویرکو وضع واحداثنه مبادرت اولنه جغندن ، وباخصوص تحریر قاعده سنجه موضوع اولان هر ایکی نوع ویرکونك کمیت وکیفیاتی خزینه جه امنیت بخشا اولدیغندن ، شاید بر سنه نك بودجهٔ عمومیسنده بر آچیق ظهور ایدرده بونلردن برینك نسبتنك تزییدی کبی تدابیره مراجعتله او آچیغك قپادلمسی لزومی مالیه ناظرلرینی اجبار ایدرایسه الده مکمل برحساب اولمق ملابسه سیله نسبت موضوعه نك نه مقداره ابلاغ ایدلمسی لازم کله جکنی پك قولای کوستریر .

ایشته شو بداهتلرده مبنی ، تحریر قاعده سنجه طرح وطلب اولنان ویرکونك هرنقدر طرح وتوزیعی پك طاغنق ومعاملاتی پك قاریشق اولسه بیله تنظیمات قاعده سنجه مطروح اولان ویرکویه رجحانیتی قابل انکار اولەمز .

تمتع ویرکوسی ، املاك واراضی ویرکوسی کبی میدانده اولان برسرمایه اوزرینه موضوع اولمدیغندن اساساً اول قدر متین ومحکم دکلدر . واقعا تحریر نظامنامه سنده مندرج اولدیغی اوزره اشبو ویرکونك غایتله محققانه طرح وتوزیعی ایچون مصلحتك هر کوشه سی دوشونیله رك ویرکوی مذکورك اثنـای طرح وتوزیعنده هر صنفك کندو ایچندن ایکی مخمنك دها علاوه سیله تمتعات شخصیه نك التی نفر مخمن واسطه لریله تخمین وتقدیری کیفیتلری چارهٔ منفرد عد اولنمش ایسه ده بو ماده ینه لایقیله کشف وحل اولنه مامش واخبار واستخبار آره سنده معلق قالمشدر .

املاك وتمتع ویرکولرینـك امر طرح وتوزیعی حقنده کی معلوماتی درجهٔ ختامه ایصـال ایلدکدن صکره سوزك اشخاص ویرکوسـنه انتقالی لازمه دن کورینور . بناءً علیه : شمدی بو بحثك تفصیلاتنه کیریشیلور .

بدلات عسکریه‌دن ماعدا ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده اشخاص ویرکوسی یوقدر . واقعا طرق ومعابر نظامنامه‌سی ایجابنجه عملهٔ مکلفه‌دن طلب اولنان سنوی دردر کونلك خدمت ویابو خدمتك بدلی تکالیف شخصیه‌دن صاییلور ایسه‌ده ، برده اشبو خدمت فرانسه‌ده اولدیغی کبی برحال عمومیده جاری اولمیوب یالکز هانکی ولایتك زه‌سنده یوللر انشا اولنیور ایسه اورایه عملهٔ مکلفه‌نك سوق واستخدامی خصوصی یالکز او طریقدن مستفید اوله‌جق اولان جوار قضالر اهالیسنه شامل طوتیلور . مع مافیه بزم مقصدمز تکالیف موضوعه‌دن بودجهٔ عمومیمزده مندرج اولان اقسام واردات اوزرینه عرض معلومات ایتمکدن عبارت اولمسیله عملهٔ مکلفه حقنده بوقدرجق معلومات ویرمك کافی کورینور .

واکرچه بوندن مقدم یعنی بیك ایکی یوز طقسان التی سنهٔ مالیه‌سنده فرانسه‌ده جاری اولان قاعده‌یه تطبیقاً مأمورین دخی داخل اولدیغی حالده عموم اهالیدن « ویرکوی شخصی » نامیله بر ویرکونك اخذ وجبایتی میدانه قونلمش واوامر لازمه‌سی دخی خزینه‌یه کلمش ایسه‌ده آنك الجا ایتمش اولدیغی مصارفك اختیارندن بالاخره استغنا حاصل اولمسیله تعمیمندن صرف نظر ایدلمشدر .

لچه‌لم « پاتنت » ویرکوسنه :

آنفاً بیان اولندیغی اوزره اشبو ویرکونك بزده وضع واحداثنه دائر نظامات وتعلیمات یاپلمش وحتی « پاتنت » کاغدلرینك شکل وهیئتی دخی تعیین اولنه‌رق بالطبع طشره‌لره کوندرلمش ایکن بعض اسبابه مبنی استحصالنه مباشرت اولنه‌مامشدر . مع مافیه بو خصوص حقنده بعض مرتبه تفصیلات اعطا ایلدکدن صکره « پاتنت » ویرکوسی نه دیمك اولدیغنی وبو ویرکو سائر ویرکولردن نصل آیرلدیغنی ذکر وبیان ایلسه‌ك کرکدر .

اجنبیلرك بو ویرکویی ایفاده کوستردکلری حقسزلق ، دولتلو حسن فهمی پاشا

حضرتلرینك جمع و ترتیبنه موفق اولوب « تلخیص حقوق دول » تسمیه ایلدکلری کتابنده پك کوزل محاکمه اولنمش اولدیغندن، کتابك بو بحثه عائد اولان فقراتی [*] عیناً بورایه نقل ایتمکله برابر بعض معلومات مفیده علاوه ایلیه‌جکزدر .

فقرات مبحوثه شونلردر :

« واقعا سربستئ تجارته دائر اولان فقرات عهدیه‌ده برده امتعهٔ »
« اجنبیه‌دن رسم کمرکدن ماعدا نسنه آلنمامسی خصوصی مندرج ایسه‌ده »
« بونك حکمی تبعهٔ عثمانیه‌نك، ادا ایتمکده اولدیغی رسوم قانونیه‌دن فضله »
« اسکی زمانلرده تجار اجنبیه‌دن آلنمق ایستنیلان بعض عوائدك طلب واخذ »
« اولنمامسی مقصدندن عبارت اولوب یوقسه تبعهٔ عثمانیه‌نك معاملات »
« تجاریه‌دن طولایی قانوناً اداسیله مکلف اوله‌جقلری رسومدن اجنبیلرك »
« معاف طوتلمسی معناسنی شامل دکلدر. چونکه بر دولت کندو تبعه‌سنك »
« ایفا ایتمکده اولدیغی اومقوله تکالیفدن اجنبیلری معاف طوتمق ثروت »
« ملیه‌سنی ایادئ اجانبه تسلیم ایتمك دیمك اوله‌جغندن مواد عهدیه‌دن »
« أوکبی مغایر عقل سلیم برمعنی استخراج اولنه‌مامق طبیعیدر. »
« ازجمله معاملات اخذ واعطاسی اوزرینه موضوع اولان ورقهٔ صحیحه »
« و پول رسمی مؤخراً وضع اولنمش اولدیغی حالده تبعهٔ عثمانیه کبی »
« اجنبیلر طرفندن تأدیه اولنمقده‌در. »

تلخیص حقوقدن آلنان سوزلر شوراجقده بندی. مؤلف کتاب بوسوزلری یتوردکدن صکره بونك الت طرفده‌کی فقره‌نك قسم اخیرنده
« مؤخراً دولت علیه ایله دول اجنبیه بیننده منعقد معاهداتده بر دولتك بودخی »
« تبعه‌سنه ویریلان امتیازات ومعافیاتدن دیکرلرینك تبعه‌سی دخی مستفید »
« اوله‌جنی قیدی درج اولنمش ایدوکندن اول احکامدن بری عهد »

[*] تلخیص حقوق دول (صحیفه ١٩٢)

« نامه‌نك يالكز برنده بولنسه بيله ينه بالجمله تبعهٔ اجنبيه حقنده جاريدر . »
ديیورلرسه‌ده بوندن مرادلری تكاليف حقنده‌كی امتيازات ديمك اولميوب
سائر خصوصاتده‌كی امتياز ديمك اوله‌جغی واجنبيلرك صكره‌دن تأديه ايتمكده
اولدقلری ويركو يالكز ورقهٔ صحيحه وپول رسملری اولميوب دها بر
چوقلرینی تأديه‌يه مجبور طوتلدقلری شبهه‌دن آزاده‌در .
چونكه : عهودقديمه‌نك اكثريسنده تبعهٔ اجنبيه‌نك ويركودن معافيتلری
بحثی ؛ ممالك عثمانيه‌يه كلوب كيدن تجار اجنبيه‌نك كتوردكلری اشيادن رسم
كمركدن ماعدا برده «باج» رسمی اخذوطلب اولنمامسی قيديله مقيد اولوب
يعنی امتعهٔ اجنبيه‌نك رسم كمركی آلندقدن صكره بر محلدن ديكر محله نقل
وامرارنده وياخود پنایر وپازار كبی محللرده حين فروختنده اول وقتلرك
تعاملندن اولديغی جهتله اخذی لازم كلان باج ، دربند ، باجبازار ، كبی
رسملرك تبعهٔ اجنبيه‌دن آلنمامسی مقصدينه مصروف بولنوب ، حالبوكه دولت
عليه ؛ اصول ادارهٔ ماليه‌سنی شمديكی طرزه دوكديكی صره‌ده سربستیٔ تجارته
مانع اولان قره كمركلريله مذكور باج ، دربند ، باجبازار كبی رسوم داخليه‌يی
كلياً لغو ايدوب باج اسمنی اورته‌دن قالديرمش ، و دول متحابه ايله عقد
ايلديكی تجارت عهدنامه‌سی احكاميله‌ده ديار اجنبيه‌دن ممالك محروسه‌يه
طوزك ورودينی ممنوعيت قطعيه آلتنه وممالك محروسه‌ده حصوله كلان
دخانك صورت اداره‌سنی تحت انحصاره آلديغی صره‌ده كرك دولت عليه
وكرك دول اجنبيه تبعه‌سندن شهر وقصبه‌لر ايله دخان ممری وياخوداخذ
واعطاسی محلی اولان قرا واسكله‌لرده كائن دكاكين ومغازه‌لرده اوتوروب
ودكانی اولميه‌رق پنایر وپازار وسير يرلرنده كزكنجيلك وسركيجيلك
صورتيله طولاشوب قيلمش دخان ايله تنباكو ويرلی واجنبی معمولاتندن
اولان انفيه وسيغاره وآغز توتونی صاتانلردن بيعيه رسمی اخذينی موقع
اجرايه قويمش ؛ ويوقاريلرده بالمناسبه ذكر اولنديغی اوزره استملاك

نظامنامه‌سنی نشر واعلان ایتدیکی صره‌ده املاك واراضی ویرکوسنك دخی تبعهٔ اجنبیه‌نك ویره‌جکنی عالمه تصدیق ایتدرمش ، وبونظامنامه احکامندن بالاستدلال تبعهٔ اجنبیه نك حاصل ایلدکاری محصولات ارضیه‌دن اعشار وبسلدکاری اغنام وجنواردن حیوانات رسملرینی آلمغه باشلامش ، ومسکرات اعمال ایدن ویاخود شهر وقصبات درونلرنده دکان ومغازه کشادیله قیه وقدح ایله مسکرات صاتان تبعهٔ اجنبیه‌یی مسکرات وبیعیه رسملرینه تابع قیلمش ، والحاصل عهود قدیمه‌نك صراحةً استثنا ایلدیکی باج رسمنك مضرتنی دولت حس ایتمسیله مؤخراً قالدیرمش ، وسیما عمومی وخصوصی اوله‌رق عقد ایتدیکی معاهده ومقاوله‌لرله تأدیهٔ تکالیف حقنده تبعهٔ اجنبیه اللرنده آلت اعتراض اوله‌جق حجت وسندلرك حکمنی ابطال ایتمش اولدیغندن ، « پاتنت » ویرکوسنك تعمیم اجراسی زماننده ، تبعهٔ اجنبیه‌دن دخی بوویرکونك اخذ وطلبنه ، وویرمیانلر اولور ایسه تحصیل اموال نظامنامه‌سی احکامنه تطبیقاً اومقوله‌لرك اشیای غیرمنقوله‌سنك فروختی طلبنك ادعاسنه دولتك نه‌مرتبه‌لرده حقی اوله‌جغنی هیچ برکیمسه انکار ایده‌من .

زیرا تمتع ویرکوسنه ویاخود وضع اولنمش اولدیغی اعتباریله « پاتنت » رسمنه تابع ایدیلان تبعهٔ دولت علیه‌دن مثلا : برمانیفاطوره‌جینك ینه بوتجارتله مألوف اولمق اوزره یانی‌باشنده دکان آچان تبعهٔ اجنبیه‌دن دیکر برمانیفاطوره‌جینك ویرکو تأدیه‌سیله مکلف اولمدیغی وبوسببله ویرکویی مال‌اوزرینه سریشدرمك مجبوریتنده بولنه‌میه‌جغی جهتله مالنی‌قومشوسندن دها اوجوز صاتوب هم مشتریسنی چوغالتمقده وهمده دورینی سرعتله اجرا ایتمکده اولدیغی حالده اوته‌طرفده‌کی ویرکو تأدیه‌سیله مکلف اولمق حسبیله تأدیه ایده‌جکی ویرکویی مال اوزرینه ضم ایله مستهلکدن چیقارتمق قیدینه ومستهلك دخی کندویه لازم اولان اشیایی نرده‌ده اوجوز بولور ایسه

اورادن آلمق هوسنه دوشه‌جکندن آنك سمتنه اوغرامیوب دائما بر یکنه یناشه‌جغی واوته‌کیده مالنی صاته‌مدیغندن متضرر اوله‌جغی درکاردر .

والحاصل « پاتنت » ویرکوسنك وضعی حقنده اجنبیلر طرفندن اورته‌یه قونیلان دعوانك بطلانی علماً وعقلاً ثابت وهرنه‌زمان اولور ایسه اولسون بوویرکویی آنلردن آلمغه حقمز ظاهر اولدیغندن دها زیاده تفصیلاته کیریشمکدن اجتناب ایده‌رك صدده رجعت ایدرز .

« پاتنت » ویرکوسی ؛ اساساً حرف وصنایع اجراسندن طولایی النان تمتع ویرکوسنه مشابه ایسه‌ده ، بونك وضعیتی بشقه‌در . تمتع ویرکوسی ، هرشخص‌متمتعك تمتعات سنویه‌سی اوزرینه طرح اولنور. بناءعلیه شخص متمتع؛کرك شرفلی وکرك شرفسز سوقاقلرده دکان ومغازه آچسونده‌اجرای حرفت وصنعت ایلسون ، وکرکسه خانه‌سنده اوتورسونده چالیشسون ، بورالرینه اصلا نظر اولنمز . یعنی بونده نظر یالکز شخص متمتعك تمتعات سنویه‌سنك بحق تقدیر وتخمینی جهتنه منعطف اولوب ، محدود قالور . «پاتیت» ویرکوسنك‌وضع وطرحنده ایسه ؛ مکلفك‌بین‌الاقران حائزاولدیغی مزیت وحیثیتله‌برابر صنایع‌وتجارتنك‌درجهٔ وسعت وجسامتی‌واقامتکاهنك شرف واعتباری کوزه‌دیله‌رك اکا کوره‌تخمین وتقدیر،وایکی شق اوزرینه طرح وتحصیل اولنور . شق اول ، مقطوعاً آلنان رسمدن شق ثانی ، هر صنعتکارك اجرای صنعت ایلدیکی محلك ایجارینه کوره‌تقدیراولنمش‌اولان رسمدن ، عبارت اولدیغندن شق اوله (رسم مقطوع) شق ثانی‌یه (رسم نسبی)تعبیر اولنور . (رسم مقطوعه) تابع‌ایدیلان مکلفلر برطاقم‌صنوفه‌انقسام ایدرایسه‌ده (رسم‌نسبی) یه تابع‌ایدیلانلر اویله‌برحالی اکتساب ایده‌مز .

بزم« پاتنت »ویرکوسی حقنده موضوع اولان نظامنامه‌مز ، فرانسه‌ده مرعی وجاری‌اولان نظامنامه‌نك صورت مترجمه‌سی‌اولوب فرقی‌وارایسه‌ده اساسنده دکل فروعاتنده‌در .

روسیه‌ده اشبو «پاتنت» ویرکوسنه دهازیاده اهمیت ویرلدیکندن هرکس برنجی درجه تجـار صنفنه قید اولنمغه هوس ایتسـون ایچون بعض قیود وشروط ایله بوصنف سائر صنفلردن ممتاز طوتلمقده‌در .

«پاتنت» اصولنجه ویرکو طرحی تمتع اصولنجه ویرکوطرحی اصولندن دها زیاده مضبوط ودها زیاده احسن‌در .

«پاتنت» (*) اصولنجه موضوع اولان ویرکویی ودها طوغریسی برصنعتك حق انحصارینی بزم اسکی ویکی زمانلریمزك معاملات مالیه‌سـنه تطبیق ایده‌جك اولسـاق آنلرك ارەسـنده بونك مماثلنی بوله‌بیلورز . مثلا قویرقلی دینیلان سنده متصرف اولوب خزینـه‌جه تعهدلری جاری

(*) « patenta » پاتنت » کلمه‌سی لاتینجه اولوب معناسی اجازت دیمك اولدیغی حالده فرانسزلر بوکلمه‌یی آلوب هرنوع اجرای صنایع وتجارت ایدن صنوف تجار واصنافه طرح ایدیلان ویرکو مقامنده استعمال ایلمشلردر .

پاتنت ویرکوسی ؛ فرانسه‌ده « ژوراند juraude » لرك یعنی (اصناف کتخدالرك) موقع اقتداردن دوشـدکلری زمان (که ١٧٩١ سنه‌سی اوله‌جقدر .) موقع اجرایه وضع ایدیلوب ١٧٩٣ سنه‌سنده لغوایدلدیکی حالده تاریخ مذکورك اوچنجی‌سنه‌سنده بتکرار موقع مرعیته ادخال اولنمش ایسه‌ده مکمل برنظـام تحتنه ادخال اولنه‌مدیغندن ١٨٥٠ سنه‌سنه قدر برحال تذبذبده طرح وتحصیل اولنمشدر .

سنهٔ مرقومه‌ده قلمه آلنـان برقانون ایله پاتنت ویرکوسی ایکی قسمه تقسیم اولنه‌رق بر قسمنه « رسوم مقطوعه » دیکر قسمنه « رسـوم نسبیه » نامی ویرلمش وسنه‌دن سـنه‌یه اوزرنده درلو درلو تعدیلات واصلاحات اجرا ایدلمشـدر . مثلا : ١٧٩١ سنه‌سنده یاپیلان نظـامنامه ایله حکیملر ، جراحلر ومتقاعدلر ، مقاولات محررلری ، اووقاتلر ، حقوق‌عادیه وحقوق تجاریه ، دعوی وکیللری ، عدلیه خدمه‌سی ، خواجه‌لر ، پاتنت ویرکوسندن معاف طوتلمش ایسه‌ده ١٨٥٠ سـنه‌سنده یاپیلان نظامنامه ایله معافیت مذکوره لغو ایدیلوب جمله‌سی پاتنت ویرکوسنه تابع قلنمشدر .

فرانســه‌ده پاتنت ویرکوسی تکالیف بلاواسطه‌دن عد اولندیغندن اون قسمه تقسیماً آلنورکه ١٨٨٧ بودجه‌سنه نظراً طوناری اون ملیون درتیوز طقسـان بیك بشیوز التمش فرانقدر .

ومعتبر اولان صرافان ایله براتلی خیریه تجارینی وکوشه صرافلرینی وهر صنف کدك صاحبلرینی ورخصتیه و بیعیه رسملرینه تابع اولان میکده ودخان وتنباکی وانفیه‌جیلرله ورقهٔ صحیحه وپول صاتیجیلرینی اشبو پاتنت رسمنك نوعما مماثلندن صایه‌بیلورز . وجهت مشابهت اکلاشلمق ایچون بوبابده بعض مرتبه ایضاحات اعطاسنه جرات ایده‌ریز شویله‌که :

شمدیکی حالده حق انحصاری مشترك المنفعه دخان شرکتنه محول توتون بیعیه جیلکیله اونده‌لقله اداره ایدیلان پول صاتیجیلغی بالاستثنا یالکز درسعادته مخصوص اولان کوشه صرافلقلری وتنباکی بیعه جیلکی ویرکولری پاتنت ویرکوسنك شق اولنه ومسکرات صاتیجیلغی شق ثانیسنه تماماً مشابه اولدیغندن شایان بحث اولمیوب فقط خزینه صرافلریله کدك صاحبلری ویرکوسی شایستهٔ مباحثه اولمغله تفصیلاتنه مبادرت اولنور.

واردات عشریه ورسومیه‌نك مقطوعاً ملتزملره احاله‌سی قاعده‌سنك رایکان اولدیغی زمانلرده ملتزم اولان ذات ، مزایده‌یه قونیلان برواردانه قپو آچوب پی‌سوره‌جك اولدیغی حالده، اول‌باول خزینه‌جه تعهدی‌جاری ومعتبر برصراف کوسترمسی نظامات موضوعه‌سی ایجاباتندن اولمسیله‌ملتزم اولان ذات هرنقدر بیوك بررتبه ویك چوق برثروت صاحبی اولسه‌بیله ینه پی طوتلمیوب بهمه حال اویله برصراف کوسترمسنه مجبور ایدیلور ایدیکه: اشبو صراف مطلقا آنف‌البیان قویرقلی دینیلان سنده متصرف اولان صرافان زمره‌سندن اولمق لازم کلیر، وبونلره خزینه صرافانی دینیلدیکندن بدل التزامك وقت تقسیطنده خزینه ملتزملری طانمیوب اموالنی دائما بوصرافلردن طلب وتحصیل ایدر ایدی.

خزینه صرافانك اسامیسی ؛ کرك خزینهٔ مالیه‌ده وکرك خزینهٔ خاصه‌ده محدود ومضبوط، وایچلرندن برینك وفاتی وقوعنده صرافلق صنعتنك اولادینه انتقالی وبونلرك بردعواسی اولدیغی حالده مذکور

دعوانك التزاماته متعلق ایسه خزینهٔ مالیه‌ده وموادعادیه وحقوقیه‌یه متفرع ایسه خزینهٔ خاصه‌ده رؤیتی مشروط ، اولدیغندن صرافان مرقومه بوجهتلردن طولایی ممتاز برصنف تشکیل ایدرلر ایدی .

عادی صرافلردن بری ، وقتاًمن الاوقات کسب ثروت واعتبار ایدوبده خزینه صرافانی زمره‌سنه الحاقی وتعهداتنك خزینه‌جه طانیلمسنی استدعا ایلدکده ، اوصرافك حال وشانی حقنده خزینهٔ خاصه نظارتجه اجرا ایدیلان تدقیقات وتحقیقاتده مطلوب اولان صفتی حائز اولدیغی تبین ایلر ایسه کیفیت باب عالی‌یه عرض اولنه‌رق اراده‌سی استحصال ودیوان همایون قلمنجه براتی اصدار اولندقدنصکره ، صراف مرقومك تعهداتنك خزینهٔ مالیه‌جه معتبرطوتلمسی ضمننده خزینه‌یه باعلم وخبر بیان‌معلومات ایدلمك اول وقتك قواعدکلیه‌سندن ایدیکه : صکره‌لری بدلات التزامیه‌نك سنه‌دن سنه‌یه چوغالمسندن وبوملابسه ایله براتلی خیریه تجارینك وعاقبت تجار اجنبیه‌نك دخی خزینه‌جه‌تعهداتنك‌معتبر طوتلمسنه‌مساغ کوسترلمسندن ناشی بوقاعده‌لر بوزولمشدر .

کرك قویرقلی صرافان صنفنه وکرك خیریه تجاری سلکنه داخل اوله‌جق اولان کساندن حین دخوللرنده ایکیبیك بشیوز غروشدن اون بیك غروشه قدر خرج برات آلنمسی معتاد اولدیغی کبی التزاماتك احالهٔ قطعیه‌سنی معلن اوله‌رق اصدار اولنان فرمانلرك حین اعطاسنده دخی بدل التزاماتك مقداری نسبتنده مثلا : یوز بیك غروشدن ایکیوز بیك غروشه قدر بدلی بولنان برمقاطعه‌دن اوچیوز اللی والی نهایه اون ملیون غروشلق برمقاطعه‌دن اون بیك غروش خرج فرمان آلنمق متعامل اولدقدن بشقه بدل التزامك تماماً ایفاسیله تعهد سندینك صرافه ردی حالنده دخی ردیهٔ تمسك نامیله دیکر برخرج دها آلنمق عادت ایدی . بوتقدیراته کوره فرضا : برسنه ظرفنده یکرمی ملیون غروشلق برتعهد

التنه کیرمش اولان بر صراف ردیئهٔ تمسك ایله برابر یکرمی بشبیك غروشدن زیاده خرج ویرمکه مجبور ایدیلور ایدیکه بوویرکولر شمدیکی پاتنت ویرکوسنه قیاس اولنه‌جق اولور ایسه پاتنتك اهونیتی رونما اولور .

بوتفصیلاته کوره صرافاندن معجلاً آلنان برات خرجلری پاتنت ویرکوسنك شق اولنه ، مؤجلاً النان فرمان خرجلری شق ثانیسنه مشابه دوشوب ، جهت افتراق، برات خرجنك بردفعه‌ده پاتنت ویرکوسنك سنه‌دن سنه‌یه آلنمسی بحثنده قالور .

شمدی کله‌لم کدکلر بحثنه: اشبو کدکلر ویرکوسی وقتیله اکثر شهرلرده کورلدیکی وباخصوص استانبولده الیوم موجود اولان آثار کثیره‌سیله مثبت اولدیغی اوزره ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده پراکنده صورتیله اخذ واعطا ایدن هرصنف اصنافكناملرینه منسوب اوله‌رق برر چارشو وپازاری وکلیتلو آلیش ویرش ایدن تجارانك دخی برر قپانی[*] بولندیغی وهرکس احتیاجاتنه مقتضی اولان اشیایی بوموقعلره مراجعتله اورالرده درحال بولوب اشترا ایده کلدکاری حالده کویا اشیانك بویله طوپلیجه برمحلده صاتلمسی کرك تهوین‌فیأتلرنجه وکرك خلقك‌اورالره مراجعتلرنجه انواع صعوبت وعسرتی مستلزم اولدیغندن واکر برصنفه مخصوص اصنافك کندو چارشوسنك غیری محلده دکان آچوبده آلیش ویریشنه روی مساعده کوستریلور ایسه هرکس کندو مالنك امر وفروختنده اسکیسی کبی باغلی قالمیوب ایشنه کلدیکی فیأت ایله صاتمغه وسمتلری اوزاق اولان ارباب احتیاج دخی چارشویه قدر کیتمك کلفتندن وارسته اوله‌رق ایستدیکنی محله‌سی اره‌سنده بولوب آلمغه مقتدر اوله‌جغندن بحث‌ایدیله‌رك

[*] قپان بیوك ترازی ومیزان عظیم کبی‌قسطاس معناسنه فارسیدن معرب اولوب امین معناسنه دخی کلور. ولسان ترکیده‌قپان کلیمله مال صاتیلان محله اطلاق‌اولنورکه اون‌قپانی باغ قپانی کبی‌اسملر بوندن‌نشأت ایتمشدر. لسان مذکورده قپانك‌امین‌معناسنده استعمالی غیر معروف اولوب بوکا نائب دینلدیکی بیلانلرك خاطرنده‌در.

اشبو چارشو انحصارلرينك محلات سائره‌يه‌قدر توسيعى مراد اولنمش وفقط بوتوسيع داد وستدن طولانى هركس ايستديكى محلده دكان آچوبده صنعت اصليه ووظيفهٔ ذاتيه‌سنك خارجنده بولنان اشيايى دخى دكانته جمع وادخار ايله آلوب صاتمغه جرأت ايتمامك والحاصل هرصنف هانكى صنعتله مألوف ايديسه يالكز انك اجراسيله مشغول اولمق ايچون هردكان ومغازه‌لره برر علامت وضع ايدلمش وبوعلامته كدك (*) نامى ويرلمشدر .

كدك ايچوك وضع اولنان علامت يا اعيان قائمه‌دن ويا اعيان منقوله‌دن عبارت اولوب وضع اولنه‌جق اولديغى محل ملك ايسه صاحبنك ووقف ايسه متوليسنك اذن ورخصتيله وضع اولنمق شرائطى اقتضاسندندر .

اعيان قائمه ، دستكاه واوجاق وامثالى كبى شيلردن عبارت اولوب محل وصنعتك اختلافيله مختلف اولديغى كبى اعيان منقوله ، دخى آلات وادوات صناعيه‌دن عبارت اولوب بوده صنعتك اختلافيله مختلف اولور . وبوايكى نوع صفتى حائز اولان كدكاره خزينه اصطلاحنده « مستقركدك » دينيلوب بونك خارجنده بولنانلره دخى «هوائى كدك» دينيلور .

كدكلرك اثناى ايجادنده ؛ يعنى برصنعتك اجراسى ضمننده رخصت طلب ايدنلره كدك حجتنك وياقلم صورتنك اعطاسى حيننده صنعتك درجهٔ اهميتنه كوره بربدل معجل تخصيص اولنه‌رق تحصيل اولندقدن صكره طالبلرينه رخصت اعطاسى اصول اتخاذ قلنمش ، وامر تصرفلرنده

(*) كدك كلمه‌سى تركجه اولوب ، اكسيك كلمه‌سنه ترديفاً تلفظ اولنور ايسه ايكيسى برمعنايه كلوب ، يالكز اوله‌رق ذكر اولنور ايسه مطلقا ديوارده آچيلان محله دينور • كدك لفظنك دستكاه امتيازى ويابرصنعت انحصارى كبى معنالرده استعمالى ماده‌سنه كلنجه ، كدك كلمه‌سنك عربجه‌سى فرجه اولوب فرجه‌نك عربيده شدتدن قورتلمق معناسنده مستعمل اولمسنه واسكى وزرا دائره‌لرنده مستخدم اولان اغوانك اك ممتازلرينه كدكلى اغا دينمسنه باقيلنجه انحصاره كدك ديمك ياقيشيق آلور •

ملکیت قاعدسنه تطبیق معامله ایله برابر هبه وانتقال ورهن کبی برچوق مساعداته مظهر اولمش ، اولدیغندن نظامنك حکم سوردیکی زمانلرده اعتباری آرتدقجه آرتمشدر .

کدك صاحبلری ملك صاحبلرینه ملك کراسی ویرمکله مکلف اولدقلرندن آنلره نسبتله بونلر کراجی مقامنده طوتلمق لازمکلور ایسه‌ده ملك صاحبنك کدك صاحبنه سوز کچیرمسی شویله طورسون کدك اصحابنك رضا وموافقتلری منضم اولمدقجه قدیم ملك کرالرینی تزیید ایتمکدن بیله ممنوع اولمسی وباخصوص کدکلرك مستقر اولدیغی محلدن اخراج وامحاسی ضمننده ملك صاحبلری طرفلرندن دعوایه تصدی اولنور ایسه بودعوایی استماعدن حکامك منع ایدلمسی نظامی اقتضاسندن اولدیغندن بوکیفیتلردخی کدکلرك اعتبارینه برقاتدها تقویت ویرمشدر .

کدك اعطاسی ماده‌سی نظامنك وضعی زماننده بیك ایکی یوزیتمش یدی سنهٔ هجریه‌سنه قدر رایکان اولمش ایسه‌ده ، بوندن طولایی انواع مشکلات تحدث ایتمش اولدیغندن سنهٔ مرقومه اواخرنده نشر واعلان ایدیلان برنظامنامه ایله فیمابعد کرك اقلام ومحاکم شرعیه طرفندن وکرك اوقاف همایون خزینه‌سی جانبندن مجدداً کدك اعتباریله سند ویرلمامسنه وهوائی کدکلر محلولاتنك دخی صاتلمامسنه قرار ویرلمش وموجود قالان کدکلر حقنده دخی اشبو نظامنامه ایله اجرای معامله اولنمقده بولنمشدر .

کدك معاملاتنك ؛ ولایاتده خزینه نامنه توزیع وتحصیل اولنه کلان تمتع ، ودرسعادتده شهراماتی نامنه اخذ واستحصال اولنان اصناف ویرکولرینه ، هیچ برمداخله‌سی اولمامش ایسه‌ده ، کرك ولایات وکرك درسعادتده توتون وسیغاره وانفیه وتنباکی وقیه وقدح ایله مسکرات صاتیجیلغی ویرکوسنه خیلیدن خیلی مداخله‌سی اولمشدر شویله‌که :

توتون وتنباکی صاتانلر اساساً اجرای تجارت ایلدکلری مغازه

ودكانلرك اجارهٔ سنویه‌لرینك یوزده اوتوزینه مساوی بربیعیه رسمنك اعطاسیله مكلف طوتلمش ایكن بوبابده قلمه آلنان نظامناده توتون صاتیجیلری سندات معتبره ابرازیله دكاننك كدكلو دكانلردن اولدیغنی اثبات ایدرلر ایسه «اصحابی اول كدكلری بشقه‌جه معجله ویره‌رك آلمش وبو جهتله امتیازلی بولنمش» اولدیغندن بحث ایدیله‌رك وضعی قرارلشدیریلان سالف الذكر یوزده اوتوز بیعیه رسمنك اون بشی كدك معجله‌سی فائضی قارشولغی اوله‌رق كدك اصحابنه ترك ایله دیكر اون بشك بیعیه رسمی مقابلی اولمق اوزره آلنمسی كوسترلمش ومشترك المنفعه رژی شركتنك تشكیلی زماننه قدر توتون وامثالی بیعیه رسملری بووجهله تحصیل اولنمش ایسه‌ده اندن صكره حكمی قالمامشدر.

كدكلر امتیازی وقتیله بك اوجوز بر معجله ایله صاتلمش وحالبوكه بیعیه نظامنامه‌سنك موقع اجرایه وضعی تاریخی بیك ایكی یوز سكسان سكز سنه‌سی حزیراننه مصادف اولوب اوتاریخلرده ایسه فائض نظامینك حد غایه‌سی ٪ ده ١٢ راده‌سنده بولنمش ایكن كدكلر معجله‌سی مقابلنه ٪ ده ١٥ فائض تقدیر اولنمسنه برسبب ارانیله‌جق اولور ایسه واضع نظام بوبابده دور شرعی‌یی التزام ایتمش اولدیغنه حكم اولنمق لازم كلیر. هرنه حال ایسه رژینك تشكیلی بودرلو خاطره‌لری اورته‌دن قالدیرمش اولدیغندن سائر كونه سبب اراشدیرمغه میدان براقمز.

كلهم شمدی قدح وقیه ایله آز چوق مسكرات صاتیلان محللردن جانب میری ایچون آلنه‌جق رخصتیه [*] رسمنك مقصده تطبیقی بحثنه:

مسكرات رخصتیه رسمنك اساس وضعی دخان بیعیه رسمنك اساس وضعنه مطابق ایسه‌ده مقدارجه مطابق دكلدر. بیعیه رسمنك نسبتی كرانك

[*] دخان دكانلرینه وضع اولنان رسمه بیعیه، ومسكرات دكانلرینه وضع ایدیلان رسمه رخصتیه، دینمسنجه نظر واردر فتأمل.

٪ ده ٣٠ رادهسنده اولدیغی حالده رخصتیه رسمنك نسبتی کرانك ٪ ١٥ ی رادهسندهدر . بوتقدیرجه رخصتیه رسمی بیعیه رسمنك تام نصفی دیمك اولور . رخصتیه رسمنك تقدیری اثناده کدکلو دکانلر حقنده کدك معجلهسی فائض قارشولغی اولهرق اصحابنه نسنه ترکی نظامی ایجابندن ایسهده بوفائضك صورت تقدیری دخان بیعیهسی کبی یوزده حسابیله تحقق ایدن بر مقدار اوزرینه مبنی اولمیوب یالکز تعیین ایدن رخصتیه رسمنك نصفنی اصحابنه ترك ایله اوسط طرفنی ارامقدن عبارتدر . بونکله برابر رخصتیه رسمنك اثنای طرحنده کدك معجلهسی مقابلی اولهرق اصحابنه ترك اولنان محللر یالکز شربتخانهلر ومیخانهلر کبی یرلره منحصر طوتیلوب یونجی دکانلری بوزمرهیه ادخال ایدلمز .

پونجی دکانلرینك صاحبلری کندی کدکلری ایچون جانب وقفه سنوی ایکیشر یوز اللیشر غروش ویرمکه مجبور اولدقلرندن بونلر دکانلرینك کرالری نسبتیله ویرهجك اولدیغی رسم رخصتیهدن اول مقدارینی تنزیل ایلدکدن صکره قصورلرینی رخصتیه اولهرق ویرزلر .

ایشته بوتقدیراته کورهده توتونجی ومیکدهجی اصنافندن کدك مقابلی اولهرق اولجه آلنمش اولان معجلهلرك یعنی صاتیلان برحق انحصاری مقابلنده النان اقچهلرك فائضلری صکرهدن وضع واحداث ایدلمش اولان برویرکو ایله علی طریق المحسوب اودنمکه باشلانلمش اولهجغی فکری حاصل اولوب معجلات مذکورهوضع اصلیسندن چیقارق عادتا براستقراض دائمی شکلنی کسب ایتمش اولدیغی اکلاشیلور . یعنی اسهام عمومیه وعادیهدن هیچ برفرق اولهمز .

بناءً علیه : ممالك محروسهٔ شاهانهده شمدیکی نظام موجبنجه کدکلی دکانلردن هرهانکی برسنهده اخذ واستحصال اولنان رخصتیه رسمنك مقداری اون بشبیك غروشدن عبارت اولدیغی فرض اولنور ایسه ؛ آنك

مقـدار اصليسی اوتوز بيك غروش اولوب بومبلغك نصفی ويركو ناميله خزينه‌يه آلنمش ، وديكر نصفی دخی وقتيله اقراض ايلدكاری برمبلغ مقابلی اوله‌رق نزدلرنده توقيفـه كندولره صلاحيت ويرلمش ، ديمـك اولديغی ميدانه چيقارتير .

مع مافيه كذلك معاملاتنك وضع واحداثندن مقصد اقصی نه‌ايديسـه بانقه معاملاتنك وضع واحداثندن مقصد اقصی دخی ينه اوديمك اولور . وبينلرنده برفرق تصـور اولنه‌جق اولور ايسـه اوده حق انحصار بدلنك اولكنده معجل وصكره‌كنده مؤجـل اوله‌رق المسی ماده‌سـندن عبارت قالور .

﴿ فصل ثالث ﴾

تكاليف بلاواسطه‌نك

اصول طرحی

ماسبقده اساميسی تعداد اولنان تكاليف بلاواسطه‌نك اصول طرحی نقدر مختلف ایسه اصول تحصیلی دخی اوقدر مختلف اولوب فقط اصول تحصیلی اصول طرحی قدر عسرتلی وكلفتلی دكلدر . تكاليف بالواسطه‌نك طرحیله تحصیلی خدمتلرینك برمأمورده اجتماعنه قوانین موجوده جواز كوستر ایسه‌ده ، تكاليف بلا واسطه‌نك هم طرحی وهمده تحصیلی خدمتلرینك برمأمورده اجتماعنه مساعده كوسترمز .

تكاليف بلا واسطه اصول تنظيميه‌جه يعنی حريفانه طرزنجه مطروح ایسه طبیعی يابرقریه ويابرمحله اوزرینه طوبدن وضع اولنمش ، وخزينهٔ ماليه ویاخود انك وكیللری اشبو وبركويی اول كوی ومحله‌نك هيئت مجموعه‌سندن طوبدن وبلانقصان ارامغه مجبور بولنمش اولديغندن؛ عارضهٔ كونيه‌يه ويا آفات سماويه‌يه اوغرامش واهاليسی شورايه بورايه طاغلمش اولديغی ثابت اولسه بیله برقریه ومحله‌نك ويركوی مقيدندن برمقدارينك طرح وتنزيلنه ، وكذا عارضهٔ كونيه وسماويه‌دن مصون قالمسيله كيت كيده كسب عمرانيت ایتمش واهاليسی چوغالمش اولان دیكر برقريه ومحله ويركوی قديمنك ضم وعلاوه‌سنه ، محللری مال مأمورلری مقتدر اوله‌میه‌رق ، بومثللو وقوعات وحادثاتی بامضابط محليه خزينهٔ ماليه‌يه اشعار ايدوب الەجكی امره كوره حركت ایتمكله ، واكر تكاليف موضوعه تحرير قاعده‌سنجه

مطروح ایسه مأمورین مرقومه بونلر ایچون برکونه اشعار واستشعاراته حاجت براقمیوب تعدیلات لازمه‌سنی بحق ایفا واجرا ایلمکه مجبوردرلر. شویله که :

مثلا تحریری اجرا اولنمامش اولان یرلرده بر قریه‌نك ویرکوی مقطوع سنویسی بش بیك غروشدن واول قریه‌نك مقدار خانه‌لری اللی اودن ومقدار نفوسی دخی یوز کشیدن وهر شخصك حصهٔ ویرکوسی دخی مساوات اوزره اللیشر غروشدن عبارت اولدیغی حالده اول کویك بر طرفی صو باصمسندن ویاخود سائر کونه آفات سماویه وکونیه‌یه اوغرامسندن ناشی برقاچ خانه‌سی خراب ویباب اولور. اشبو خراب اولان خانه‌لر خلقی کویدن چیقوب وجوار کویلره کیدوب بشقه‌جه یر ویورد پیدا ایتمش اولسه‌لر بیله بو مقوله‌لر وطن اصلیلری اولان اولکی کویدن کندی اوزرلرینه طرح وتوزیع اولنمش بولنان حصهٔ ویرکویی هیچ برصورتله ادا وایفاده مخالفت ایده‌میه‌جکلری کبی، اورالرك مال مأمورلری دخی بونلرك اولکی کویلرنده ویره‌کلدکلری حصه‌لرك مقدارلرینی بالتحقیق ترك ایتمش اولدقلری کویك مال مقطوعندن تنزیلیله صکره‌دن توطن ایتدکلری دیکر کویك ویرکوی قدیمی اوزرینه ضم وعلاوه‌سنه قدرتیاب اوله‌میوب، بلکه بونلرك اولکی کویلری مختارلری طرفلرندن ویریلان دفترلرموجبنجه ایزلرینی تعقیب ایله حصه‌لرینی تحصیله سعی واقدام ایدرلر. اهالئ مکلفه دخی اولکی کویلرندن قطع علاقه ایتمش اولدقلرینی بسط وبیان ایده‌رك بورجلرندن قورتیله‌مازلر. لکن تحریر قاعده‌سنجه موضوع اولان ویرکولر؛ بویله برطرز حریفانه‌ده مطروح اولمیه‌رق هر شخصك مالك اولدیغی املاك واراضیسنك قیمت حالیه وایرادات سنویه‌لری هرنه مقداردن عبارت ایسه انك بالتخمین تقدیریله اکا کوره طرح اولنمسی اساسلری اوزرینه موضوع اولدیغندن، یعنی

بر شخصك تكاليفه حصه دار ايدلمسی انك شخصيتيله قائم اولميوب بلكه كو يده اولسون شهرده اولسون وكندوسی ايچنده ساكن اولسون وياخود آخره ايجار ايتمش بولنسون مطلقا بر خانه واراضی‌يه مالكيتی وياخود بر صنعت وتجارته منسوبيتی جهتلريله مطروح بولنديغندن، ويركونك بونوعندن املاك واراضيسی اولميانلر ويا برصنعت وتجارته مالك اولمامش بولنانلر حصه‌دار اوله‌ميه‌جغی دركار، واملاكی اولانلرنده ملكلری خراب ويامحترق اولسه بيله مادامكه عرصه‌سی ينه كندی عهده‌سنده ويد تصرفنده قاله‌جقدر. ولوكه جزئی اولسون اشبو عرصه ويركوسنك دخی دائمی صورتده اداسنه مجبور قاله‌جغی اشكاردر .

اوزرلرنده اثر بنا اولمامق حسبيله معطل قالمش اولان وايچنده زراعت وحراثت كبی عمليات ايله قابل‌انتفاع برحاله كتوريله‌ميان خالی عرصه‌لردن ينه ويركو طلب اولنمسی مقرون عدالت اولان قاعدهٔ تحريره مخالف كبی كورينور ايسه‌ده، قاعدهٔ تحريرك طرحنی توصيه ايلديكی ويركو عادتا برسرمايه ويركوسی ديمك اولديغندن وعرصه‌لر دخی فن ثروتجه هويتی زائل اولميان برسرمايه ايدوكندن اوزرلرينه ابنيه انشا ايديله‌جكی زمانه قدر بونلرك دخی ويركو اعطاسيله مكلف طوتلمق اقتضا ايده‌جكی بديهيدر .

بناءً عليه: قاعدهٔ تحرير ايجابنجه‌ويركولر وضع اولنمش اولان يرلرده بر صاحب ملك عهده‌سنده بولنان ملكك يا قابل اسكان اولميان برحاله كلديكنی ويامحترق اولديغنی ياخود اوملكه تقدير اولنمش اولان قيمتك قيمت صحيحه اولميوب فاحش بولنديغنك اثباتنه قادر ايدوكنی ادعا وتعديلنی استدعا ايدرايسه اول دعوانك استماعيله ملك مذكور حقيقةً محترق اولديغی وياخود اوزرينه تقدير اولنمش اولان قيمت صحيحاً فاحش بولنديغی اثبات اولنورايسه ياتنزيلی وياخود قيميت حقيقيه‌يه ارجاعی ودكل

ایسه دعوانك‌ردی وبالعکس ویرکو مامورلریده برملکك قیمتی دکرندن نقصان تقدیر اولنمش اولدیغنی بیان ایدر ایسه کذلك بالتدقیق ثبوت‌مدعا حالنده تعدیلی و یاردی معامله‌لرینك تماماً اجراسی حکومت محلیه‌لرك مأذونیتلری تحتنه‌ادخال‌اولنمشدر. شوقدر وارکه‌برسنه‌ایچنده وقوعبوله‌جق تعدیلاتك اوسنه‌اجراسنه باشلانلمیوب‌سنهٔ آتیه ابتداسندن معتبرطوتلمسی شرط اتخاذ اولنمشدرکه بوندنده خزینه‌جه مراد تشویش قیودی مؤدی اولمامق مطالعه‌سیدر .

تکالیف بلاواسطه‌نك ایکی قسمه تقسیم برله بونلرك اصول طرحی حقنده اعطاسی ایجاب ایدن معاملاتك تذکاری صره‌سنده اصول تنظیمیه‌جه طرحی معتاد اولان ویرکولرك تحریٔ مطرحنده،نه‌املاك واراضی ونه‌ده تمتع وتجارت کبی اساسلر نظر مطالعه‌یه النمامش اولمسندن ناشی بوکا عادتا براشخاص ویرکوسی نظریله باقمق فکری اذهانه تبادر ایدرایسه‌ده؛ خزینهٔ مالیه‌نظرنده بونوع ویرکولر عادتا برمال مقطوع اولدیغندن وتحریر قاعده‌سی توسیع اولندقجه اهمیتی زائل اوله کلدیکندن بوندن دها زیاده سوز کتوررر محلی یوقدر. بونکله برابر اشبو مال مقطوع الده اولمق سررشته‌سیله بونك الندیغی یرلره تحریر قاعده‌سنجه ویرکو طرح اولنه‌جغی صره‌ده سلك تحریره النان مسقفات واراضینك تقدیر اولنان ویرکولری مجموعی اشبو مال مقطوعدن نقصان چیقار ایسه نقصان مذکورك بالتکرار مسقفات واراضیٔ موجوده اوزرلرینه سرپشدیرلمسی طریقنك التزامی دخی شایان دقت مسائلدندر .

تکالیف بلاواسطه‌دن یرلی ویبانجی تجار واصناف اوزرلرینه مطروح تمتع ویرکوسی؛ تحریری اجرا اولنمامش اولان یرلرده مکلفلرك هم املاك واراضیلری وهمده تمتع وتجارتلری ویرکوسی دیمك اوله‌جغی وطوپدن اودنه‌جکی جهتله بالطبع تمتع نامی التنه کیره‌من.تحریری اجرا اولنان یرلرده

موضوع بحث اولان تمتع ویرکوسی، یرلی ویبانجی اهالینك جمله‌سی اوزرینه طرح وتوزیع اولنور ایسه‌ده، یبانجی لفظندن اجنبی معناسی چیقاریلوب انلر اوزرلرینه ویرکو طرح اولنه‌مز . واجنبی دینلدیکی کبی‌ده، نظامنامه‌سنده صراحةً بیان اولندیغی اوزره تبعه اجنبیه‌دن اولوبده اجنبی مالنی بالیه وقالبلری بوزلمقسزین طوپدن صتانلر مراد اولنوب، پارچه پارچه صتانلر ایله خرده فروشلر وسیما تبعهٔ ایرانیه و یونانیه‌لر اوزمره‌یه الحاق ایدیله‌مز. و بو تمتع و یرکولرینکده تعدیلاتی املاك واراضی ویرکولری تعدیلاتی مثللو اجرا اولنمق لازم کلوب بروجهله اندن اریله‌مز.

بدلات عسکریه‌نك اصول طرحنه کلنجه :

اشبو تکلیف، کرك تحریری اجرا اولنمش اولان یرلرده اولسون و کرك‌سه هنوز تحریر اولنمامش یرلرده بولنسون بونك حقنده الك صکره یاپیلان قرارك خلاصة الخلاصه‌سی، هرسنه محللرنجه جریان ایدن وقوعات اوزرینه تبعهٔ غیر مسلمه‌نك تحقق ایده‌جك نفوس ذکورینك یوزسکسان نفرندن بشبیك غروش التمسی، وفقط فقرا وعمل مانده وپاپاس وراهبلر جماعتلرجه توزیع خارجنده طوتیلوب بونلر حصه‌لرینی ینه کندی بینلرنده توزیع وتقسیم ایدلمسی ماده سندن عبارت اولدیغندن، بونك طرحی حقنده تحریر مأمورلری طرفلرندن اجرا یدیله‌جك اولان معاملات نفوس دفترلرنده مقید اولان نفوس ذکورك مقدارینی آتیده کوستریلان شکل وهیئتده برپوصله اوزرینه جماعت جماعت چیقاردقدن وسنهٔ سابقه‌ده تولدات ووفیات کبی وقوعاتدن طولایی تبین ایدن نفوس ذکور مقدارلرینك دخی ضمائم وتنزیلاتی کوستردکدنصکره نسبت موضوعه‌سی موجبنجه سنهٔ آتیه‌ده اخذی ایجاب ایدن بدلات عسکریه‌نك کمیات وکیفیاتی بالحساب وضع وترقیم وبونك ذیلنه دخی « سزك بدلات عسکریه‌کزك کمیت وکیفیتی بوندن عبارتدر. بونی تقاسیطی دخولنده مال صندغنه ایفایه مجبورسکز. » یولنده برعباره یازه‌رق

ومهر رسمی ایله‌ده تختیم ایده‌رك جماعت مجلسلرینه ابعاث واسراسی وتحصیلدارلره‌دخی اویولده‌معلومات‌اعطاسی خصوصاتندن عبارتدر.

تنظیمی لازم کلان پوصله‌نکده صورتی‌شودر :

صورت پوصله

... سنجاغنك کرسیٔ اداره‌سی اولان ... شهرنده متوطن ومتمکن اولان یهود طائفه‌سنك عندالقیود نفوس ذکورینك مقداریله نفوس ذکور من بوره اوزرینه ... سنهٔ مالیه‌سنه محسوباً طرح وتوزیع اولنوب عن جماعة اخذ واستحصالی لازم کلان بدلات عسکریه‌نك کمیات وکیفیاتی ناطق پوصله‌در.

مقدارنفوس ذکور

٢٢٠٠٠	سابق
٥٠٠	سنهٔ‌سابقه‌ظرفنده‌وقوعه‌کلان‌وفیات اولوب‌تنزیلی ایجاب ایدن
٢١٥٠٠	
٧٥٠	» » » » تولدات » ضمی » »
٢٢٢٥٠	یکون

بیـــانی

٢٠٧٠٠	توزیع دائره‌سنه النه‌جق اولان نفوس ذکور
١٥٥٠	توزیع دائره‌سندن خارج طوتیله‌جق نفوس ذکور
٢٢٢٥٠	یکون

مقدار بدلات عسکریه

سانتیم	غروش
٥٥	٦١٨٠٥٥

اشبو پوصله‌نك ذیلنه یازلمسی لازم کلان سوزلرك ندن عبارت اوله‌جغی بالاده کوسترلدیکندن تکرارندن صرف نظر اولندی.

بدلات عسكريه نفوس ذكور موجوده اوزرينه طرح وتوزيع اولنه‌جق اولور ايسه بهر نفوسه اصابت ايدن حصهٔ اعانه يكرمی يدی غروش يتمش يدی سانتيمدن وحدودی دائره‌سنده طرح وتحصيل اولنه‌جق اولور ايسه كذلك بهر نفوسه اصابت ايدن حصهٔ اعانه دخی يكرمی سكز غروش اوتوزالتی سانتيمدن عبارت قاليور.

تكاليف بلا واسطه‌دن «امه‌جه» طريقيله مطروح اولان ويركونك كويلر اوزرينه صورت طرحنده اساس؛ خزينه‌نك لواره‌ولوالرك قضالره وقضالرك قريه‌لره قارشـو وقتيـله طوتمش اولدقلری قيودات اولوب، صورت تحققلرنده اسـاس دخی، ينـه اوقيودات ايله هر كوی ومحلات ايچون بهر سنه قضا مجلسلری معرفتلريله تنظيم اولنه‌رق قرا ومحـلات مذكوره اختيار مجلسلرينه كوندريلان ويركو مضبطه‌لريدر. وكذا تحرير قاعده‌سی اوزره طرح اولنان ويركولرك امر طرحنده اسـاس، محللری ويركو اسـاس دفترلريله تعـديلات جدول ومضبطه‌لری، وبو ويركونك صورت تحققلرنده اسـاس دخی، مأمورلری طرفلرندن بالاملا اصحـابی يدلرينه اعطا قلنان درت نوع ويركو تذكره‌لريدركه: بو تذكره‌لرك بری مسقفات ديكری اراضی واول بری تمتع ويركولرينك وديكر بريده بدلات عسكريه‌نك كميات وكيفياتی معلن ومشعردر. وبونلردن ماعدا طوپ سركی ناميله ايكی تذكره‌دها املا اولنوركه: بهر قريه ومحله اوزرينه طرح ايدلمش اولان بری مسقفات وتمتعات ويركوسـيله بدلات عسكريه‌نك وديكري اراضی ويركوسنك مجموعنی شـامل اولور. وبونوع طوپ سركيلرك اسـتعمالی زائد برمعامله كبی كورينور ايسـه‌ده اصل ايشه يارايان شئ بوسركيلر اولديغنه تدقيقات وتفتيشات لايقه اجرا اولنور ايسه قناعت حاصل ايديلور.

بناءً عليه اشـبو التی نوع شكل وهيئتده ترتيب واسـتعمال اولنان سركی وتذكره‌لر نظر ماليـه ده عادتا اوراق مثبته مقامنه قائم اولديغندن

بونلر مأمورلری طرفندن بالاملا اصحابی یدلرینه اعطاسی حیننده بیاغی
بر ذمت پوصله‌سی شکلنی الوب شامل اولدقلری مبالغك ایفا واستیفا
اولنمش اولدیغی خانهٔ مخصوصلری ارائه و اثبات ایسه اوحالده‌ده بر ابرا
سندی مقامنی احراز ایدرلر .

برقضا وناحیه‌نك تحریری اجرا اولنه‌جغی اثناده موظف ومتعدد
محرر ومخمنلر تعیین اولنه‌رق سیار طریقیله استخدام اولنور.وتحریرك
ارقه‌سی النددقن صکره بونلره رخصت ویریله‌رك ویا اخر قضایه سوق
ایدیله‌رك تحریری اکمال اولنان قضانك جسامتنه واموال مرتبهٔ
متحققه‌سنك کثرت وقلتنه کوره اوراره مقیم اوله‌رق برر ایکیشر
وقوعات کاتبلری تعیین ایدیلور. ووقوعات محلیه‌لرده بونلر واسطه‌لریله
اجرا ایتدیریلور ایسه‌ده،تحریری اجرا اولنمامش اولان یرلرده بویله بر
خدمتك وجودی اولمامغله کوی اوزرینه مطروح اولان ویرکونك
کمیات وکیفیاتی ناطق اوله‌رق قضا مجلسندن تنظیم اولنمش اولان مضبطه‌لر
کویلره کلدیکی کبی کویلولر بریره طوپلانوب سالف‌الذکر مضبطه‌لرك
حاوی اولدقلری مبالغی‌نفوس مکلفه‌دن هرکسك حال وتحمل واقتدارینه
کوره بینلرنده توزیع وتقسیم ایلدکدن صکره ویرکو ویره‌جك آدملرك
اسامیسنی دخی توزیع دفتری دینیلان ایکی کاغده یازه‌رق وهرکسك حصهٔ
ویرکولرینی دخی اسملری التنه‌قویه‌رق‌ذیللرینی تمهیروبرنسخه‌سنی کویده
حفظ ایدوب دیکر نسخه‌سنی دخی رأس قضایه کوندیررلر .

﴿ فصل رابع ﴾

تكاليف بلاواسطه‌نك

اصول تحصيلى

تكاليف بلاواسطه‌دن عبارت اولان ويركولرك اصول طرحلرنجه واجب التذكار اولان خصوصات بالاده‌كى بندمخصوصده تفصيلاً ايراد اولنديغندن شمدى اشبو ويركولرك اصول تحصيلنجه لازم‌الاعتنا اولان قوانين ايله اكا عائد مسائلك تشريحاتنه ابتدار ايده‌لم :

تكاليف بلا واسطه‌نك امرتحصيلنده جارى طوتيلان اصول وقواعد ماهيت ذاتيه‌لرى اوزرينه مبنى اولديغندن يك نسق اوزره اوله‌ميه‌جغى بديهيدر .

مثلا: ويركو اصول تنظيميه‌جه موضوع ايسه؛ اشبو موضوعيت مقدما بيان اولنديغى اوزره ياكوى ويا محله اوزرلرينه مبنى اوله‌جغندن، وكوى ومحله اوزرينه وضع اولنمش اولان ويركونك امرتحصيلنده دخى طوغريدن طوغرى‌يه ذات وشخصه مراجعت ايلمك ايجاب ايتميه‌جكندن، بونوع ويركونك تحصيلنه مباشرت اولنديغى كبى تحصيل مأمورلرى يالكز كويلره عزيمتله‌سنه ابتداسنده مركز قضادن اول قريه‌ومحله‌نك هيئت مجموعه‌سى اوزرينه نه‌مقدار ويركو طرح ايدلمش اولديغى مختارى يدلرنده بولنمق لازم كلان ويركو مضبطه‌لرينه بالمراجعه اكلادقدن صكره، مأمورين مرقومه يالكز بومضبطه‌لرك حاوى اولديغى مبالغى تقاسيط معينه‌سنده كويك هيئت مجموعه‌سنك مثال مشخص اولان مختارلردن طلب ايله قضا مال صندقلرينه تأديه‌وتسليمه اعتنا، وتسليمات واقعه‌يى دخى

سالف الذکر ویرکو مضبطه‌لری ظهرینه اشارت ایتدیرمکله اکتفا ایدرلرسه‌ده، تحصیلنه ابتدار ایلمش اولدقلری ویرکولر ذاتاً کیملر اوزرینـــه توجهله ونه‌درلو حساب اوزره طرح وتوزیع اولندیغنك واثنای طرحده کیملره مساعده وکیملره غدر ایدلمش اولدیغنك تدقیقاتنه کیریشه مزلر. وتحصیل زمانی حلول ایتمش اولمق حسبیله کویلولر دخی حصهٔ ویرکولرینی اوادن امتناع کوستره‌مزلر.

وکذا تبعهٔ غیرمسلمه‌دن اخذی متعـامل اولان بدلات عسکریه‌نك صورت وضعی، اصول تنظیمیه‌جه اخذی معتـاد اولان ویرکودن فرقلی اولمدیغنـدن، بوویرکونك تحصیلی زمانـده تحصیل مأمورلری افراده مراجعت ایده‌جکلری یرده جماعتلره مراجعتله طلب وجبایت ایده‌جکلرندن، مأمورین مرقومه کویلرك هیئت مجموعه‌سنه قارشونه وضعیتده بولنه‌بیلورلر ایسه جماعتلر هیئت مجتمعه‌سنه قارشوده ینه اووضعیتده بولنورلر.

لکن ویرکو، اصول تنظیمیه‌جه موضوع اولمیوبده اصول تحریریه‌جه مطروح بولنمش اولور ایســه؛ هرشخصك کرك مسقفات واراضیسی وکرك تمتع ویرکولرینك مقداری تحریر عقیبنده ویاخود سنهٔ مالیه ابتداسنده آیرو آیرو اوله‌رق یدلرینه ویرلمش اولان تذکره‌لرده مندرج اوله‌جغندن، بومقوله محللرده تحصیل مأمورلری کویك هیئت مجتمعه‌سنه مراجعتله برابر تحصیله مبـادرت ایلیه‌جکلری اثناده دخی هرشـخصك یدلرنده بولنان تذکره‌لری رؤیت وقرائت ومندرجاتنی نزدلرنده اولان دفترلر مندرجاتیله یکان یکان تطبیق وبرکونه سهو وخطا کورورلر ایســه تصحیح ایلدکدن صکره تحصیله مبادرت ایلیه‌رك، کیملردن هانکی نوع وبرکوسنه محسوباً نه‌مقـدار اقچه اخذ وقبض ایدرلر ایســه الدقلری اقچه‌نك جنسی ونوعنی مذکور تذکره‌لرك خانهٔ مخصوصلرینه کتب واملا ایلدکدن ویاایتدیردکدن ومهر رسمیلرینی باصدقدن ویاخود باصدردقدن صکره اصحابی یدلرینه اعاده

وبهركون تحصيل ايلدكلرى مبالغك يكوننى كوى ويامحله‌نك طوب‌سركيسنه اشارت ايتديرمكه مجبور اولورلر .

شورايه قدر ويريلان ايضاحاتدن اصول تنظيميه‌جه ويركو تحصيل اولنان يرلرده افراد مكلفه يدلرينه ابرا سندى اعطاسى عادت اولمديغى وبويله برسنداعطاسى خصوصى يالكز تحريرى اجرا اولنان محللرده متعامل ايدوكى اكلاشيلير .

اصول تنظيميه‌جه مطروح اولان ويركولر ايچون سنهٔ ماليه ابتداسنده مال قلملرندن مختارلره ويريلان سالف الذكر ويركو مضبطه‌لرينك درونندهكى عباراته نظر اولنور ايسه ماسبقده بيان اولنديغى اوزره بونلر عادتا ذمت پوصله‌سى،وظهرندهكى تسليماته نظر ايديلور ايسه عادتا برابرا سندى،مقامنه قائم اولدقلرندن ارتق حقوق ماليه‌جه كويلردن بونلردن بشقه اوراق مثبته ارانلمز.وبومضبطه‌لرك حاوى اولديغى مبالغ كاملاً استيفا اولنمدقجه يعنى ابرا طرفى ذمت طرفنه تقابل ايتمدكجه‌ابطال‌اولنه‌مز. وبالفرض سنهٔ ماليه منقضيه اولدقدن صكره كويك اوزرنده بقايا كورنسه بيله بقاياى مذكوره ايرتسى سنه‌نك ويركو مضبطه‌سنه علاوه اولنه‌ميوب عائد اولديغى سنه‌نك مضبطه‌سى اوزرنده باقى قالور.وذمت قپاديلنجه‌يه‌دكين طلبدن كيرو طورلمز .

اصول تحريريه‌جه‌اولان ويركويه‌كلنجه؛ انفا بيان اولنديغى‌اوزره بونلر املاك واراضى ويركوسيله يرلو ويبانجى تجار واصناف تمتع ويركوسى نامليه درت نوعه منقسيم اولديغى حالده شخص اوزرندن طلب وتحصيل قلنه‌جغندن وبودرت نوع ويركونك اوچى برشخصده اجتماع ايتسه بيله ديكرى اجتماع ايده ميه‌جكندن، يعنى برشخص متمتع برمحلده هم يرلو وهمده يبانجى صاييله‌ميه‌جكى كبى هيئت مجموعه اره‌سنده املاكى اولوبده اراضيسى اولميانلر ويا املاك واراضيسى

اولو بده تجـارت وصناعته مالك بولنميـانلرده اولهجغنـدن،و بونلردن ماعدا بر شخصك اوزرنده بر قاچ نوع املاك واراضينك موجود اولمسى دخى معلوماولان حالاتدن ايدوكندن، وبونكله برابر هرشـخصك حصهٔ ويركوسنك مفرداتى اسـاس دفترلرنده مقيد اولمسى وتسليمات واقعه‌لرينك بوقيدلر اوزرلرنده كورلمسى قاعدهٔ تحريريه‌نك وظائف مهمه‌سى ايجاباتندن بولنديغندنناشى، بوويركولرك اوراق مثبته‌سيچون يالكز طوب سركيلر ايله اكتفا ايدلميوب بلكه هرنوع ويركو ايچون آيرو آيرو ترتيب وتنظيم اولنمش اولان تذكره‌لرك ايرو ايرو اوراق مثبته طـانمسى ايجاب ولازمهٔ حال ومصلحتدندر.

كويجه تحصيلى معتاد اولانو يركولرايچون كوى‌نامه‌ويريلان وتمتعويركوسى وبدلات عسكريه ايچون جماعت ناملرينه اعطـا اولنان توزيع مضبطه‌لرينك وتحريرى‌اجرا اولنان‌يرده هرشخصك حصهٔ ويركوسـنى ناطق اوله‌رق اعطا قلنه‌كلان تذكره‌لر ايله بونلرك يكونلرينى شامل اوله‌رق كذلك بشقه‌جه كوى اوزرينه املا اولنمش اولان طوب سركيلرك‌يكديكره تطبيقاتنه كلنجه؛ شخص نامنه ويريلان تذكره‌لر شخصه قارشو وكوى نامنه ياز يلان طوب سركيلر دخى كويه قارشو ايكى‌قاتلى‌ذمت پوصله‌لرى مقامنه قائم اوله‌جغندن. تحصيل و تفتيش مأمورلرى بونلرى الهٔ الدقلرى كبى هر ايكيسـندن دخى ويركونك اصليله تحصيلات و بقاياسنى اكلايه‌بيلورلر ايسه‌ده اولكنه نظرله بقـايانك كيملر اوزرنده اولديغنى مختـارلره صوروب سـؤال ايتمدكجه اكلايه‌ميوب فقط ايكنجى‌يه نظرله بقـاياى مذكوره‌نك كيملر اوزرنده اولديغـنى درحال اكلار ووظائف مرتبه‌لرينى‌ده اكا كوره اجرا ايدرلر. وشوموضوعات ايجابنجـه طوب سركيلر قضا مال قلمنه واشخاص يدلرينه ويريلان متنوع تذكره‌لر دخى كويه قارشو ابرا سندى مقامنه قائم اوله‌رق ثانينك اوله رجحانيتى بونكله ثابت اولور. مكرسه مذكور تذكره‌لر وقت

وزمانیله طولدیریلوب مکلفین یدلرینه ویرلمش وتأدیات وتسلیمات واقعه‌لری دخی انلر اوزرلرنده یوریدلمش اوله .

افکار ارباب مالیه‌ده دها اسلم ودها صاغلم بر طریق کشف اولنه‌مدیغندن طولایی بزده تکالیف بلاواسطه‌نك طرح وتوزیعی خدمتلری مالیه وتحصیل وتسلیمی خدمتلریده بعضاً ملکیه وبعضاً ده ضابطه مأمورلرینه تودیع اولنه‌گلمشدر .

ملکیه وضابطه مأمورلرینك تحصیل اموال خصوصنده استنادگاهلری تحصیل اموال نظامنامه‌سی ووسائط تعقیبیه‌لری تحصیلدارلر ووسائط تحصیلیه‌لریده ولایاتده قابضماللر ودرسعادتده تحصیل خدمه‌سیدر .

طشره‌لرده اولان تحصیلدارلر اموال‌الـسورمکدن ممنوعدرلر. بونلرك وظیفهٔ مخصوصه لری قبض امواله مأمور اولان قابضماللری یعنی مختارلری تعقیب وتحصیلاتی تسریعدن ومدیونلرك قدرت مالیه‌لرینی تحقیق ایله تأدیهٔ دینه اقتداریله برابر تعند وبلا عذر تعلل ایدنلرك مجازات لازمه‌لرینی حکومت محلیه‌لردن طلبدن عبارتدر. فقط درسعادتده‌کی تحصیل خدمه‌سی کندو دائره‌لری داخلنده بولنان املاك وعقار ویرکولرینی یداً بید اخذ وقبضه مأمور ومأذونلردر. ویرکو وبدل عسکریدن ماعدا دها نه‌درلو وارداتك تحصیل وتعقیبی خدمتلری تحصیلدارلرله تحصیل خدمه‌سنه تودیع اولنمش اولدیغی تحصیل اموال نظام نامه‌سنده مندرج اولدیغندن مطالعه ومحاکمه‌سنی قارئینه توصیه ایده‌رك بر ایکی سوزك دها شورایه علاوه‌سیله بو فصله ختام ویرمك ایسترز. شویله‌که : برمکلف ادای ذمت ایده‌جکی وقتده کندوسنك کچمش سنه‌لر تقاسیطندن مال قلملرنجه بورجی کورینور ایسه کتوردیکی اقچه‌نك اشبو کچمش سنه‌لر ویرکوسنه محسوبی اسکی زمانلرك اصولی اقتضاسندن ایدیسه‌ده بواصولده انواع محذورات

تولد ایلدیکی اکلاشلدیغی جهتله شمدیکی اصولده نہی اولنوب محسوب معامله‌سی مکلفك رأینه براغلمشدر .

تکالیف بلا واسطه‌نك وقت وزماننده تحصیلنه افراد مکلفه‌یه قارشو مدار سهولت تقسیط بتقسیط اوله‌رق طلب اولنمسی وحکومته قارشو مدار سهولت دخی قوانین عمومیه‌دن قسماً وخصوصاً مستثنا طوتلمسی ماده‌سیدر .

تکالیف بلا واسطه‌نك خصوصات تفتیشیه‌سنده حکومتجه استعمال اولنان واسطه وآلت تحصیلدارلر ایله تحصیل ایدیلان اقچه‌لر مقابلنده ویرکو تذاکرینه یاپشدیریله‌جق اولان پوللردر . وتحصیلاته پول استعمالی خصوصی یالکز درسعادتده جاری اولوب طشره‌لرده جاری دکلدر .

جزؤ ثالث

تكاليف بالواسطه‌لر ، ياخود رسملر

باب اول

تكاليف بالواسطه‌دن

« ز »

مزروعات رسمنك اجمالاً تاريخى ، اصول طرحى ، اصول تحصيلى

فصل اول

« ز » مزروعات رسمنك اجمالاً تاريخى ؛

باب ثانيده تكاليف بلا واسطه نك اجمالاً تاريخنى يازديغمز صرهده انواعنى تفريق ايتميوب جمله‌سنى بر محلده ضبط وقيد ايلمش ايدك . انلرك بو اسلوب اوزره بر يرده ضبط وقيدينه سبب آره‌لرنده حس ايديله‌جك درجه‌لرده بيوك بيوك فرقلر كوريله‌مامسندن ناشيدر . حالبوكه تكاليف بالواسطه نك يكديكرلرينه نسبتله انواعى آره‌لرنده بر چوق فرقلر موجود اولمغله برابر كيميسى پك قديم و كيميسى پك حادث اولديغنه وبو سببله احوال تاريخيه‌لرى متشتت اوله‌جغى بديهى بولنديغنه بناءً مطالعاتچه ذهنلرى ولو جزوئى اولسون بر كونه اشتباهه دوشيرمامك ايچون اشبو جزؤمزده ، تكاليف بالواسطه‌دن هر برلرينك احوال تاريخيه‌لرينى آيرو آيرو بابلرده ذكر وبيان

ایلدکدن صکره، بونلرك اصول طرح وتحصیللرینی دخی خلاصه ایدوب تاریخلرینك الت طرفلرنده فصل مخصوصلرده عرض واتیان ایده‌جکز . واك قدیم واك جسیم اولدیغی جهتله اول باول « ز » [*] مزروعات رسمنی اله اله‌جغزدر .

مزروعات رسمندن مرادمز بزم اعشار نامیله جبایت وتحصیل ایلدیکمز وارداتدر. بشقه‌شی دکلدر. وبو نام دخی زمانمزده جاری اولدیغی وجهله اصلاً ووضعاً اصول اعشاری حسابیله طرح وتحصیل اولنان وارداتك نامیدر. یوقسه اسکی اصول اوزره تحصیل قلنان وارداتك نامی دکلدر .

بعض محررلر اعشار وارداتنی تکالیف بلا واسطه‌دندر ظن ایتمشلر وکتابلرینه‌ده او صره‌ده قید ایلمشلر ایسه‌ده، طوغری اولمدیغی میدانده بولندیغندن شانلرینی توقیراً آنلرك بو فکرلرینی اعشار وارداتنك قوانین عتیقه موجبنجه اخذ وتحصیل اولندیغی زمانلر معاملاتنه تطبیق وبنا ایتمشلردر دیو تأویل ایتمکدن بشقه چاره یوقدر .

زیرا؛ اعشار وارداتنك شمدیکی نظامات اوزره اصول طرح وتحصیلنه باقیلنجه، یعنی کیمك اکدیکی وکیمك بچدیکی آرانوب صورلمیه‌رق یالکز میدانده کوریلان محصولات ارضیه‌نك عشرینه معادل اولان بر حصه‌نك شویله‌جه تفریقیله خزینهٔ دولت نام وحسابنه آلیقونیلیو یرمسی قاعدهٔ جاریه‌سی پیش نظره وضع اولننجه، مزروعات رسمنك کمرك رسمندن هیچ بر فرقی اولمدیغی، والحاصل کمرك رسمی کمرکدن امرار اولنان

---

[*] برنجی جلدك ٧٢ و٧٣ نجی صحیفه‌سنده‌کی التی قسم تکالیفدن هر برلرینه رمز اوله‌رق برر اشارت مخصوصه قونلمش اولدیغی حالده جلد مذکورك نهایتنی تشکیل ایدن تکالیف بلا واسطه‌لر حقنده بوقاعده‌یه رعایت ایدیله‌مامش اولدیغندن قارئین کرامك عفوینی دیلرز ومع‌مافیه بوندن بویله اشبو رمزلره دوام اولنه‌جغی عرض اولنور .

بر مالدن هانکی مقیاس وقسطاسی ایله اولچیلوب بچیله‌رك الینور ایسه مزروعات رسمیده ینه او درلو مقیاسلرله اولچیلوب بچیله‌رك آلندیغی قاعده‌سی کوز اوکنده طوردقجه، اعشار وارداتنك تکالیف بلا واسطه‌دن عد اولنه‌میه‌جغی بدیهیاتدندر.

مع مافیه نظامات جدیده اقتضاسنجه، اعشار وارداتنك مناسبت آلان مملکتلرده اراضی اوزرینه توزیع وتقسیمیله اکا کوره اخذ وتحصیلنه مساغ کوسترلمش، وبو اصولده استیفای تکالیف اولنه‌جق مال آرتق اورته‌دن قالدیریله‌رق آنك مقامنه بر شخص کتیرلمش اولدیغندن بو طرز اوزره طرح وتحصیل اولنان اعشار وارداتنه تکالیف بلا واسطه‌دندر دیمك جائز اولور ایسه‌ده، بوده جزئیات قبیلندن اولدیغنه وجزؤك کله تابعیتی قاعده‌سی ایسه مسلم بولندیغنه بناءً بودرلو تسمیه‌لره دخی امکان مساعده ایتمز.

اعشار لفظنك لغت معناسیله شرع شریفه صورت تطبیقاتی ماسبقده [*] شرح وایضاح ایدلمش اولدیغندن آنلرك بوراجقده تکرارینی زوائددن عد ایده‌رك شمدیده اشبو وارداتك دولت علیهٔ عثمانیه‌ده بدایت تأسیسندن بو آنه‌قدر کورمش وکچیرمش اولدیغی وقوعاتك علل واسبابنی آیرو آیرو ذکر وبیانه مبادرت ایلرز.

شویله‌که: اعشار کلمه‌سی؛ بردفترك سرلوحه‌سنده ویابررقمك خذاسنده کورلدیکی حالده لفظدن معنایه انتقال طریقیله بوندن مراد، بالجمله مزروعات ومحصولاتك خزینهٔ دولت نام وحسابنه اخذی معتاد اولان اون قسمده‌کی برقسمنك حسابی یاخود مقداری دیمك اولدیغی، وبو محصولاتك طقوز قسمی زراعك النده قالدیغی ماده‌لری درحال خاطرلره خطور ایدر

(*) جلد ۱ صحیفه ٥٣ فصل رابع.

ایسه‌ده، تنظیمات خیریه‌نك احداث واجراسی زماننه قدر کچن اوقاتك هیچ برنده لفظك معنایه مطابقتی ماده‌سی اله آکلاشیلمامش اولدیغی هم تفصیلات آتیه‌دن وهمده قوانین عتیقه‌نك مطالعه‌لرندن مستبان اوله‌جغندن بواسمه براسم اصطلاحی نظریله باقمق دها مناسب اولور .

مثلا دفاتر خاقانی اله آکلاشیلیر ایسه، سوریه قطعه‌سنه مخصوص اولان دفترلرده دیموس [*] وخطهٔ عراقیه‌یه مخصوص دفترلرده (اقطاع) واناطولی وروم ایلی قطعه‌لرینه مخصوص دفترلرده (سالاریه) نامیله برچوق مخصصات کوریله‌جکی کبی بونلرك تحتلرنده دخی اسامیسی زیرده تعداد اولندیغی وجهله برچوق رسوماته تصادف اولنه‌جغندن وحالبوکه :

---

[*] «dime. دیم» فرانسزجه اصلنده «disme. دیزم» اولوب لاتینجه «decime دسیما» یعنی اونده بر دیمکدرکه : عربی عشر کلمه‌سنك مقابلیدر. اعشار اوروپاده سنیورلر ایله رهبان وکشیش کروهنك منافعنه اوله‌رق محصولات زرعیه وصناعیه‌دن افراز اولنان اونده بره اطلاق اولنمش واولری اختیاری ایسه‌ده صکره‌لری مجبوری طوتلمشدر. اوروپاده اعشار ایکی قسمه تقسیم اولنوب برینه عادی یعنی سنوی دیکرینه فوق العاده دیدیکدن صکره عادی اعشاری اله آلوب متعدد نوعلره تقسیم ایتمشلر، ومحصولات ارضیه‌دن النان عشار حقیقی، واشخاصك صنایع واعمالاتندن آلنان اعشار شخصی، وحیوانات اوزرندن آلنانه اعشار حیوانی، وحاصلات طبیعیه‌دن دفعةً استحصال اولنانه‌ده اعشار مخلوطهناملرینی ویرمشلردر. وآندن صکره اعشار حقیقیه‌یی اله آلوب بونی دخی برقاچ نوعه آییرمشلردر.

فرضا : حنطه وشراب وزیتون یاغی وسائره مثللو کلیتلو محصولات اوزرندن تحصیل اولنان اعشاره « اعشار کثیر » وبوستانلردن استحصال اولنان اعشاره « اعشار قلیل » دیمشلر ، وبونلردن ماعدا اهالئ قریه‌دن بری واسطه‌سیله اعمار اولنان اراضیدن پاپاسلر معرفتیله تحصیل ایدیلان اعشاره دخی « اعشار موات » تسمیه ایتمشلردر . دین یهودك ابتداکی زمانلرینه عطف نظر ایدیلور ایسه اعشارك باشلانغیجی پك اسکی اولدیغی میدانه چیقار . حضرت ابراهیم پیغمبر درت پادشاه ایله محارب بولندیغی زمان غالب کلور ایسه آله‌جغی مال غنائمك عشرینی بالاختیار کاهنلره ویره‌جکنی وحضرت یعقوب پیغمبر مالك اولدیغی اموالك عشرینی جناب حقك رضاسی ایچون نذر ایلمش وحضرت موسی دخی اعشاری ویرکو کبی برقاچ نوعه وضع ایلیوب کاهنلرله اسباطه تخصیص ایلمشدر . اسکی

اسامیٔ رسومات

رسم	زمين
»	چفت
»	چفت بوزان
»	رعيت
»	بناك
»	مجرد
»	اسپنج
»	طاپو
»	اسياب
»	دونم
»	بغچه
»	بوستان
»	باغ
»	ياýلاق
»	قشلاق
»	عروس
»	بادهوا

یونانیلر کندو دشمنلرندن آلدقلری غنائمك عشرینی رضای باری یولنده صرف ایلمشلردر . خرستیانلقده اعشار اصولی انجق بشنجی عصرده بداء ایتمشدر . مجاهد مشهور ملك « صلاح الدین » ه قارشو کیدن اهل صلیب مصارفاتنه یاردم ایتمك ایچون انکلتره وفرانسه ده (اعشار صلاح الدین) عنوانیله وفوق العاده اولمق اوزره برچوق اعشار اخذ واستحصال اولنمشدر . انکلتره وایرلاندا ده اعشار رهبان کروهنه تخصیص ایدلمشدر . فرانسه ده اصول اعشار ۱۸۷۹ سنه سی اختلالنده رفع اولنمشدر .

اسامیٔ رسومات

رسم	فواکه
«	کواره
«	سربستیت
«	جرم وجنایت
«	قواق
«	پنبه
«	حریر
«	اغنام
«	جنوار
«	آغیل
«	سبزوات

بو اسملرك هیئت مجموعه‌سنه قدمای ارباب مالیه طرفلرندن اعشار نامی ویریله کلمه‌سیله‌ده ذاتاً قولا فلریمز طولمش بولندیغندن رسومات مذکوره‌نك جمله‌سنی لفظی معناسنه مطابق اوله‌رق اخذ وتحصیل اولنور بر واردات ظن ایدرایسه‌کده، هر بررلرینك ماهیتلرینی آیرو آیرو مطالعه ایدر ایسه‌ك حالك نه اولدیغنه قناعت حاصل ایدر واوبحثه نقل کلام ایلرز .

ایمدی یوقارولرده برنبذه جك بیان اولندیغی اوزره اثنای فتوحاتده قبضهٔ ضبط وتسخیره آلنان مملکتلرك کافهٔ اراضیسی اراضیٔ خراجیه‌دن اوله‌جغی جهتله، اراضیٔ خراجیه معامله‌سنك اجراسیله صاحبلرندن طوغریدن طوغری‌یه خراج اخذی مقتضاسی شانشوکتدن ایکن، اولیای

امور دولت بو طریقه سلوك ایتمیوبده اراضیٔ مفتوحه‌یی اراضیٔ امیریه‌دن قیلمسی، یعنی بونلری املاك دولت منزله‌سنه ارجاع ایله صاحب اوللرینی مستأجر مقامنه قویه‌رق کندو اراضیلرینی ینه کندولرینه ایجار ایتمسی اسبابنك الك برنجیسی، بنیان سلطنتك تأیید واستقرارینه بادی اوله‌جق اولان پیاده وسواری عسکرلرینك تکثیر وتوفیریله رفاهیتله اعاشه‌لری ماده‌لرینك اکمال واستکمالی مطلقا بونلرك ضابطانیله افرادینه مستوفی دیرلکلر تخصیصنه متوقف اوله‌جغی، و بو ماده‌نك آیینهٔ تیسرده حصولیده کندولرینه مناسب یرلر کوسترلمسنه منوط اولدیغی تأمل اولنمش، وبناءً علیه فتح ایدیلان مملکتلرك اراضیسنه اراضیٔ خراجیه معامله‌سنك اجراسندن فراغتله قرا وقصبات درونلرنده بولنان عرصه‌لرله تتمهٔ سکنا اعتبار اولنان بهایت نصف دونم یرلر بالاستثنا کرك قابل زراعت وحراثت اولسون ویا اولمسون ودرونده زراعی موجود بولنسون ویا بولنمسون کافه‌سنك حقلرنده سویاً اراضیٔ امیریه معامله‌سنك اجراسنی مناسب کوردکلرندن صکره بونلری باشلیجه اوله‌رق ایکی صنفه آییروب برینه تیمار دیکرینه خاص ناملرینی ویرمشلر وتقسیماتلرینی آتیده بیان اولنه‌جق طرزده یوروتمشلردر .

مثلا: بشیوز قریه‌یی شامل اولان برسنجاغك ایکی اوچیوز قریه‌سنی ایجاب حال ومصلحته کوره ایکیشر اوچردن سکسان طقسان تیماره بالتفریق شجعان مسلمینه تفویض ایلمشلر، وماعداسنی دخی خاص اعتبار ایدوب بوندن شهزاده‌کان ایله وزرا و بکلر بکی ومیرلوا وسائر امرایه وبعض خیرات ومبراته حصه افراز ایلدکدن صکره بقیه‌سنی دخی خواص همایون اعتبار ایلیوب خزینهٔ دولته براقشلر، وعهده‌سنه تیمار توجیه اولنان کسانك دخی مطلقا نامنه مقید اولان کویك مقر اداره سنده اسکانی شرط قوشمشلردر . مؤسسلر اراضی تصرفنك شو قالبه افراغی

ماده‌سنی اتمام ایلدکلرندن یعنی مع ضابطان عسکرلرك اعاشه‌لرینه تخصیص ایدیله‌جك اولان معیناته قولایلقله دسترس اولملرینك چاره‌سنی دوشنمشلر وبوچاره‌نك استحصال واستکمالنی قرا ومزارع اراضیسنك کافهٔ سالك تحریره آلنمسی جهتلرنده بوله‌بیلمشلردر.

بناءً علیه: تحریر اراضی فننه آشنا برچوق مأمورلر تعیینیله اراضیٔ مزروعه وغیر مزروعه‌نك جمله‌سنی ثبت وتحریر وهر یرلرینك اوزرلرینه طاقت وتحمللرینه کوره وبالاده اسامیسی تعداد اولنان درلو درلو ناملرله بر طاقم اجرت ورسملر وضع ایتدیرمشلر، و بو یولده وضع ایدیلان اجرتلرله رسملر کیمك حوزهٔ تیمارینه تصادف ایتمش ایسه معیشت اولمق اوزره انك اسمنه و بو بابده دخی بر چوق اصول وفروع وضع ایلیوب بونلریده تحریر دفترلرینك ظهرلرینه قید ایتدیرمشلردر .

اراضی اوزرینه تعیین اولنوب تیمارلولرله سائر اصحاب مناصبه تخصیص اولنمش اولان اجورات ورسومات هرنه قدر مختلف ناملرده ایسه‌ده بونلره کرك قانون عتیق وکرك قانون جدید نقطهٔ نظرندن باقلدیغی تقدیرده ایکی اسم عمومی ایله توسیم اولنمش اولدیغی کوریلورکه بونك بری «خراج موظف» دیکری « خراج مقاسم » دیمك اوله‌جغنده شبهه یوقدر .

«خراج موظف» اراضی اوزرینه مقطوعین وجهله تعیین اولنمش اولان اقچه اولوب، بوکا بعض یرلرده چفت اقچه‌سی، وبعض یرلرده بصمه اقچه‌سی، بعض دیارلرده قوللق اقچه‌سی، بعض محللرده زمین رسمی، وروم ایلینك اکثر یرلرنده اسپنج رسمی، بعض محللرده بیوندروق حقی، بعض یرلرده اغالق حقی، دینیلورکه جمله‌سی برمعنایه‌در .

«خراج مقاسم» اراضینك حاصلاتندن یرك تحملنه کوره عشردن نصفه قدر تعیین اولنان شی دیمك اولوب . رسم باغ وبغچه، ورسم کواره، رسم سبزوات وامثالی رسوماتك کافه‌سی خراج مقاسمك معناسی تحتنده استتار ایلر .

كله‌لم شمدی ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده كائن بالجمله اراضی‌یه اراضیٔ خراجیه معامله‌سی اجرا اولنه‌جق ایكن اویله یاپلمیوب ده جمله‌سنه اراضیٔ امیریه معامله‌سنك اجراسی اسبابنك تشریح وتفسیرینه :

كویا قبضهٔ تسخیره آلنان مملكتلرده اراضینك صاحب اوللری عهده‌لرنده تملیكاً ابقاسی ماده‌سی دولتجه رهین تصدیق اوله‌جق اولور ایسه، بوصورت بالآخره اصحابنك وقوع وفاتیله اوزرلرندن منحل اوله‌جق اراضینك وباخصوص اشبو اراضی اوزرینه اساساً موضوع اولان خراجك بین‌الورثه توزیع وتقسیمیله آكا كوره تحصیلی ماده‌لرینك استلزامنی موجب و بوحاللر دخی كیت كیده انواع مشكلاتك تولیدینی مستوجب اوله‌جغی تأمل اولنمش، بنابرین اویله یاپلمقدن ایسه اراضینك رقیه‌سی بیت المال ایچون الیقونیله‌رق رعایایه عاریت طریقیله اعطاسی ماده‌سی شان ومصلحته دها موافق ظن اولنمشدر .

اراضی تصرفنك بوقالبه افراغی صره‌سنده كرك خراج مقاسمنك وكركسه خراج موظفنك محللرینه تأدیه ایتمك شرطیله ایستدكاری كبی زراعت وحراثت ایلمك واوزرلرینه باغ و بغچه وبوستان یاپق ودرونلرینه كروم غرس ایده‌بیلمك ایچون برطرفدن زراعه مأذونیت واسعه ویرلمش اولدیغی كبی دیكر طرفدن دخی اوچ سنه‌دن زیاده تعطیل ایدلمش اولان یرلرك صاحب اوللری یدلرندن نزعیله سائر ارباب زراعته ایجاری ایچون اصحاب تیمارانه صلاحیت قطعیه ویرلمشدر.

اراضینك خراجیه اعتباریله كاكان اصحابی عهده‌لرنده ابقاسنه اول اثنالرده‌رضا كوسترلمش اولسه ایدی، آره‌یه‌وفات كیردیكنده بوصورت متوفانك اولاد ذكور واناثه اراضینك سویاً انتقال‌ایتمسنی انتاج ایدوب، حالبوكه اولاد اناثك زراعت اری اولمامسی جهتله اناثك عهده‌لرینه كچه‌جك اولان اراضینك زراعت وحراثتدن محروم قاله‌جغی دركار

وبونكله برابر اول زمانلرك اصـول وعاداتجه هرمملكت هرنه يتشديرر ايسـه آنى كندو احتياجاتنه صرف ايله خارجه برشى چيقـارمامسى قاعده‌سى مرعى وجارى اولوب اولاد اناثه اراضى انتقـال ايتمسندن طولايى اكسيلان محصولاتك يرينى طولديرمق ايچـون خارجه مراجعت اولنسه موفق اولنه‌ميه‌جكى آشكار اولديغندن، ايشته شو مطالعه‌لر اولوقتلرك ارباب اقتصادينى بوجهتلره سوق ايتمش اولسه كركدر. وطوغريسيده بودر.

شمدى كچه‌لم خراج مقاسمك بزده‌كى وضع اصليلريله اقسام وانواعنك تعريفات تفصيليه‌سنه :

(خراج) كلمه‌سنك معناى اصليسى (اقطاع) در. اقطاعك لغت معناسى برمالى مقاطعه‌يه يعنى كسيمه ويرمك ديمك ايسه‌ده، بزم معاملات ماليه‌مزده مقاطعه عام اقطاع خاص اوله‌رق استعمال اولنور. زيرا اقطاع دينلديكى كبى هركس برشى اكلايه ميوب فقط مقـاطعه دينلديكى كبى رسـومات مراد اولديغى اكلاشيلير . مع مافيه صورت حال لايقيله بيلنمك ايچـون اقطاعى بوراجقده اصل اوله‌رق قبول ايتمك ضروريات اموردن كورينور .

اقطاع ايكى قسمه تقسيم اولنوب برينه «اقطاع تمليك» ديكرينه «اقطاع استغلال» دينور. ارضه اقطاع، استغلال ماله، وضع اولنوب اولكيلر ارض مقطع صكره كيلر مال مقطوع تعبيرلريله يكديكرلرندن فرق وتمييز ايديلور .

«اقطاع تمليك» حين فتحده نه‌وجهله آلنديغى ونه‌وجهله ويرلديكى معلوم اولميوب وياخود مالكلرى منقرض اولمق وياخود مجهول المال ومجهول المالك قالمق حسبيله بيت المال ايچون ضبط اولنه‌رق محررلر تحرير اراضى ايلدكلرى اثناده اقطاع ايليه‌رك سپاهى‌يه ويا سپاهينك غيريسـنه ادرار تيمار اوزره ويرمش اولدقلرى ارضده جارى اولور .

اقطاع تمليكده اعمار واحياى ارض شرط اعظم اولوب اوچ سنه مدت

ظرفنده بوشرطه رعایت اولنمز ، وارض مقطع اعمار ایدلمز ایسه،ارض مذکور بیت المال نامنه بتکرار ضبط اولنوب دیکر برینه اقطاع ایدیلور، وبودرلو ارضه لسان قانون عتیقده « ارض خوان » مملکت دینور .

اقطاع استغلال عشر وخراجده واقع اولوب فقط عشر زکواة دیمك اولدیغندن وزکواتده ایسه قبض واقع اولمدقچه تملك صحیح اولەمیەجغندن عشرك اقطاعی تجویز اولنمیوب خراجك اقطاعی تجویز اولنور .

کرك اقطاع تملیك وکرك اقطاع استغلالك اقسام وانواعی نلردن عبارت اولدیغی وهانکی یرلرده صحیح وهانکی شیلرده غیر صحیح بولندیغی «کتاب احکام‌سلطانیه‌ده» مندرج اولدیغندن فضله معلومات آلمق ایستیانلرك اورایه مراجعتی توصیه اولنەرق اقطاعك وباخصوص اقطاع تملیکك معاملات سابقه وحالیه‌مزه تطبیقی صددینه کیریشیلور .

آنفاً بیان اولندیغی اوزره اقطاع تملیکده اعمار واحیای ارض شرط اولدیغنه وتیمارك معناسیده اعمار واحیا دیمك بولندیغنه بناءً خراج موظف اقطاع تملیك وخراج مقاسم اقطاع استغلال مقاملرینه بك قولای قائم اولور. وبوقرائت صریحه ایله اجرای حق تملك اصحاب تیماره وایفای حق استغلال ارباب زراعته انتقال ایلیه‌جکی تبین ایدر .

ایمدی اصحاب تیمار ساکن اولدقلری یرلرده منصبی اولان تیمارینك بالطبع ضابط وحارسی اولمغله لایقیله محافظەسنه، وکندوسی دخی حصه‌مند منافع اولدیغی جهتله زراعت وحراثتك تزاید وترقیسنه سعی وغیرت ایلدکدن بشقه یالکز اراضی اوزرینه موضوع اولوب کرك خراج موظف وکرك خراج مقاسم ناملری تحتنده مندمج اولان تکالیفی کندو حسابلرینه اخذ وقبض ایله اکتفا ایتمیه‌رك بلکه جزیهٔ شرعیه‌دن وکمرك ومعادن وممالح کبی منافع وارداتدن ماعدا سائر هرنه درلو واردات وارایسه آنلری دخی اخذ واستحصال ایله هم کندولری وهمده تابعلری

امورلرنده كيف مايشاء صرف واستهلاكه مأذون اولدقلرندن اشبو صلاحيتك درجهٔ وسعتی نظر مطالعه‌یه وضع اولنه‌جق اولور ايسه اشبو تيمارلولر برسلسلهٔ متتابعه‌یه تابع برر حكومات صغيره كبی تلقی اولنه‌بيلور .

تيمارلولرك موجدی عصر «مرادخان اولی» ده قاضيعسكر اولوب صكره‌دن خيرالدين پاشا ناميله وزراولان عالم مشهورجندرلی «قره خليل» در. تيمارلولر حقنده اساساً وضع اولنوب لغولرينه قدر احكامی جاری اولان قوانين ونظاماتك مؤسسی جنتمكان «سليم خان اول» ايله «قانونی سلطان سليمان خان» حضراتنك هنكام سلطنتلرنده شيخ السلام اولان وبنيان سلطنتك تشكيلاتنه واسطهٔ يكانه بولنان «كمال پاشا زاده» ايله «ابوالسعود» افنديدر .

لكن اشبو اوچ افاضلك ساحهٔ عالمه ورودندن مقدم تيمار اصولنده توجيه مناصب ايدن بولنمامشده دكلدر. مثلا: خاقان مرحوم «غازی اورخان خان» حضرتلری، شهزاده‌لری «سليمان خان» ايله سائر بعض امراسنه توجيه ممالك ايلديكی كتب تواريخده مندرجدر .

تيمارله زعامت اصوللرينك بدايت اختراع وايجادلرنده صاحبلری ناملرينه برات ويدلرينه سند اعطاسی قاعده‌سی عادت اولميوب اصول توجيه فلان تيمار فلانه وفلان زعامت فلانه ويرلسون امرندن عبارت ايكن بونده انواع قاريشقلقلر وقوعه كلديكی، جنتمكان «فاتح سلطان محمد خان» حضرتلرينك بغدان سفرنده تحقق ايتمسيله، درسعادته عودتلرنده تيمارلولرله زعيملرك حوزهٔ تصرفلرنده بولنان ديرلكلرك كائن اولديغی قرا ومزارعك اسملرينك درجيله ومقدار حصهٔ بازولرينك تصريحيله يدلرينه هم برات وهمده صورت دفتر اعطاسی اصول اتخاذ اولنمش وبودفترلره صورت دفتر خاقانی نامی ويرلمشدر .

تيمارلولرك نام ونشانی ميدانده قالمامش اولديغی حالده ينه بعض قرا‌ء موقوفه‌نك وقفيتی اثبات ضمننده اصحابی يدلرينه ينه بويولده صورت دفتر

خاقانی اعطاسی اصولی ترك اولنه مامشدرکه خزینه‌یه ضرردن بشقه برفائده‌سی اولمدیغی قرّاء موقوفه بحثنده ذکر اولنه جقدر .

تیمارلولرله امثالنه تخصیص اولنمش اولان وارداتك کمیات وکیفیاتی قیود دفتر خاقانیده اولوقتك نقود حسابیه‌سنه واحد قیاس اتخاذ اولنمش اولان «اقچه» اوزرینه یوریدلمش ایسه‌ده بوندن مقصد سکه دکل حصه اولدیغی واشبو حصه‌لرك دخی حد غایه‌سی تیماراتده یکرمی بیك زعامتلرده یوز بیك اقچه بولندیغی وخاصلرده‌ده یوز بر بیکدن زیاده ایدوکی دفترلرك مطالعه‌سندن مستبان اولور .

شمدی کله‌لم تیمار وزعامتلرله کرك خاص وکرك خواص همایونلرك قیود دفتر خاقانی‌یه قید وتسجیلی بحثنه :

فکرمزی لایقیله ایضاح ایتمك ایچون هنوز تحریری اکمال اولنمش بر ایالتی اله آلالم ؛ یعنی غیراز جزیهٔ شرعیه ومعادن ومملحه بحسب‌التحریر وارداتی اون ایکی ملیون ویاخود اولوقتلرك تعبیرانجه یوز یکرمی یوك اقچه‌یه وارمش اولان یدی سنجاقلی بر ایالتی کوزمزك اوکنه قویدقدن صکره، بو ایالتك هیچ بر قضاسنده خیرات ومبرات وقلعه وطابیه کبی استحکامات اولمدیغی جهتله بونلره حصه افراز ایتمیوب فقط درونده بر میرمیران والتی میرلوا وبر خزینه دفترداری وبر مملکت کتخداسی وبر تیمار دفترداری ویکرمی نفر زعیم وایکیوز نفر تیمارلو وار ایمش، واشبو ارباب مناصبك هر بررلری دخی واردات مذکوره‌دن حد مشروطلری درجه‌سنده حصه آله‌جقلرمش، وحسب القاعده بونلرك معیتلرنده موجود بولنه‌جق جبه‌لولرك مقدار نفقه‌لری دخی بشر بیك اقچه ایمش کبی فرض وقیاس ایلیه‌لم، ایشته شو فرضیات اوزرینه امرای مذکوره ایله خواص همایون حصص مفروضه‌لرینك ومعیتلرنده بولنه‌جق جبه‌لولرك مقدار وکمیاتی نه اوله‌جغی ذکری آتی جدول مطالعه‌سندن مستبان اولور .

صورت جدول

اسامیٔ حصه‌داران	حصهٔ حصه‌داران	عدد حصه‌داران	یکون واردات	یکون جبه‌لو	ملاحظات
ارباب مناصب	اقچه	نفر	اقچه	نفر	
میر میران	١,٠٠٠,٠٠٠	١	١,٠٠٠,٠٠٠	٢٠٠	ارباب مناصبك هربشـبیك اقچه‌ده
میر لوا	٤٠٠,٠٠٠	٦	٢,٤٠٠,٠٠٠	٤٨٠	برجبه‌لوس بولنمق قاعده سی روم
زعما	١٠٠,٠٠٠	٢٠	٢,٠٠٠,٠٠٠	٤٠٠	ایلی‌یه مخصوص اولوب اناطـولی
تیمارلو	٢٠,٠٠٠	٢٠٠	٤,٠٠٠,٠٠٠	٨٠٠	ارباب مناصبنك اوچ بیك اقچه‌ده
امنا	٢٢٠,٠٠٠	٣	٦٦٠,٠٠٠	١٣٢	برجبه‌لوس بولنمق لازم کلور ایسه‌ده
یکون	١,٧٤٠,٠٠٠	٢٣٠	١٠,٠٦٠,٠٠٠	٢,٠١٢	حسابلره کسر واقع اولمامق ایچون
خواص همایون	٠٠٠٠٠٠	٠٠٠	١,٩٤٠,٠٠٠	٠٠٠٠	بورادە جمله‌سی بشبیك اقچه فرض
جمعاً یکون	١,٧٤٠,٠٠٠	٢٣٠	١٢,٠٠٠,٠٠٠	٢,٠١٢	اولندی

يعنى واردات سنويه‌سى اون ايكى مليون آقچه‌دن وامرا وامناسى اون وزعما ايله تيمارلوسى ايكيوز يكرمى نفردن عبارت اوله‌رق تشكيل اولنان مفروض برايالتده حدغايه اوله‌رق تخصيص اولنمش اولان ديرلكلرك مقدار مجموعى اون مليون التمش بيك آقچه‌يه بالغ اوله‌جغى و اوست طرفى اولان بر مليون طقوز يوز قرق بيك آقچه دخى خواص همايون اولمق اوزره خزينه‌يه قاله‌جغى مثال مفروضدن آكلاشيلور .

تيمارلولرله امثالنك كرك توجيهاتى وكرك ترقياتى حقنده برچوق اصول وقواعد موجود اولديغندن بو ماده كتابمزك مصرف بابلرى صره‌سنده ذكر وبيان اولنه‌جقسه‌ده شوراسى شمديدن بيانمك كركدركه تيمار قيد اولنمش اولان برقريه‌نك واردات سنويه‌سى يالكز برشخصه تخصيص اولنمش دكلدر. بلكه متعدد اشخاص اوزرنده اجتماعنه جواز كوسترلمشدر.

زيرا تيمار توجيهاتنده مبدأ استحقاق اناطوليده اوچ بيك روم ايليده بشبيك آقچه‌در. بناءً عليه برقريه‌نك واردات سنويه‌سى اوچبيك ويا بشبيك آقچه‌يه وارمش اولديغى كبى آنك تيمار اعتباريله بر شخصك والتى بيك ويا اون بيك آقچه‌يه وارديغى كبى ايكى شخصك وهلم جرا متعدداشخاصك عهده‌لرينه قيد وتسجيلى قانونى اقتضاسندن اولديغى مثللو فرضا: مذكور ايكى شخصدن برينك وفاتى وبرينكده سفرده يارارلغى ظهوره كلديكى حالده متوفانك عهده‌سندن منحل اولان اوچ ويا بشبيك آقچه‌نك كرك تمامنك وكركسه مناسب كوريلان برقسمنك افرازات ناميله يارارلغى مشهود اولان ذاتك اسمنه ضبط وقيدينه قانوناً مساعده كوسترلديكندن ناشى كرك تيمارات وكرك زعامت قيدلرينك جمله‌سى كسوراتدن خالى دكللردر. وبوندن بشقه عهده‌سنه تيمار توجيه اولنمش اولان بر ذاتك حصهٔ يازوسى نقدار آقچه ايسه اول مقدار آقچه‌يى تيمارى داخلنده بولنان ارباب زراعت

وحراثتـدن بر وجه مقطوع سنه‌دن سـنه‌یه اخذ وتحصیل ایله صرف ایدیورمك معناسـیده مسـتدرك اولیوب آنفاً بیـان اولندیغی اوزره بو مقامده اقچه‌دن مراد حصه دیمك اولدیغندن وحاصلات واقعه ایسـه هر سنه‌ده بر سیاقده اوله‌میه‌جغندن هر تیمار صاحبنك حصهٔ حاصلاتی حصهٔ مقیده‌سندن بعض سنه‌ده دون وبعض سنه‌ده افزون اوله‌جغی بدیهیدر.

مثلا: صاحبلری زید وبکر وخالددن عبـارت‌اولان اوچ کشی‌یه مشترك بر تیمار ویرلمش وبونلرك مجموع حصهٔ یازولری اون بیك اقچه‌دن عبارت اولدیغی حالده، زیدك حصه‌سی بشبیك، بکرك حصه‌سی اوچ بیك بشیوز، خالدك حصه‌سی بیك بشیوز اقچه اعتبار ایدلمش، وسـنه‌نك برنده حاصل‌تیمار اول توزیعاته‌وفا ایتمیه‌رك سکز بیك بشیوز اقچه طوتمش‌ایدیسه اشبو حاصلك تقسیم غرما قاعده‌سنجه هر کسك حصهٔ یازوسـنه کوره توزیع وتقسیم اولنمسی اولوقتلرك اصوللری اقتضاسندن بولنمشدر.

تیمـارات حصهٔ حاصلاتلرینك تقسیم غرما قاعده‌سنجه توزیعـاتنه وقتیله نه درجه‌لرده اعتنـا اولنمش اولدیغی اول زمانلرده یازلمش اولان حسـاب کتابلرنده باشلیجه مثاللر کوسترلمسندن مسـتبان اولور. مراق ایدنلر «سلطان بایزید خان ولی» حضرتلری عصرینك ارباب دیواننددن «محی‌الدین بن حاجی آتمجه» نام ذاتك جمع وتألیف ایدوب «مجمع‌القواعد» نامنی ویرمش اولدیغی حساب کتابنی مطالعه ایدرلرسه حل‌اشکال‌ایدرلر.

شمدی کلەلم خراج موظف وخراج مقاسم نام‌لری آلتنده معین اولوپ کتب تواریخك همان کافه‌سنده اعشار نامیله یاد اولنـان وقارئلر طرفندن دخی اویله‌جه تلقی ایدیلان انواع تکالیفك یکان یکان تدقیقنه:

اشبو تکالیف اوچ نوعدرکه برنجیسی اجرت ارض ایکنجیسی رسومات اوچنجیسی لفظی معناسـنه مطابق اولمیان اعشـاردر.

بونلرك تفريقنه مداراولمق اوزره هر برلرينه برر حرف تخصيص ايدلمشدر .

آ — رسم زميندر. بوكا رسم دونم دخى ديرلر . رسم زمين خاص پنبه بتر وصو باصريردن آلنان مقطوعه‌دركه وضعنده مقياس دونم ، تحصيلنده قسطاس اقچه اولوب ، اعلا يرك ايكى اوسط يرك اوچ ادنى يرك بش دونمندن برر اقچه آلنمسى قراركير اولمشدر. رسم زمينه (سالاريه) دخى ديرلركه معناسى آغالق حقى ديمكدر .

ب — رسم چفتدر. رسم چفت دفترلرده بتون چفت اعتباريله قيد اولنمش وقانوناً ايكى او كوزلك ير بر چفت اعتبار ايدلمشدر. رسم چفت هر محلده مطرد اولميوب بعض ولايتده آز وبعض ولايتده چوق يازيلان وحد اصغرى يكرمى ايكى وحد اكبرى اللى يدى اقچه اعتبار اولنان شيدر. بناءً عليه هر ولايتك دفتر حاصللرى ظهرنده‌كى قانون نامه‌لرده رسم چفت نمقدار يازلمش ايديسه اول مقدار آلنمسى وابتداى مارتده ارباب مناصبدن كيمك تحويلنه دوشمش ايسه آنك حقى اولمسى ينه او قانونك احكامى اقتضاسندندر .

ت — رسم طاپودر. رسم طاپو اجارهٔ معجله ديمك اولوب اوزرينه بنا ياپلمش اولان ارض اوزرندن آلنوركه ير اعلا اولور ايسه اللى اوسط اولور ايسه قرق ويا اوتوز ادنا اولور ايسه يكرمى اقچه آلمقلقدن عبارتدركه بو رسمه شمديكى زمانلرده بدل عشر ويا مقاطعهٔ زمين دينمكده‌در .

ث — رسم « اسياب » در . رسم اسياب سپاهيلرك طوپراقلرى اوزرلرنده ايشلديلان دكرمنلردن آلنان اجرتدن عبارتدركه : اكر دكرمن

برسنه تمام ایشلر ایسه التمش، التی آی ایشلر ایسه اوتوز ، اوچ ای ایشلر ایسه اون بش ، اقچه آلنمسی تعاملی ایجاباتندندر .

ج — رسم «مجرد»یاخودرسم «بناك»در . اشبورسمه‌رسم «رعیت» دینلدیکی کبی «جبا اقچه‌سی» دینلدیکیده واردر، بورسمك محل وضعی یری یوردی اولمدیغی حالده کاروکسبه مقتدر اولان اشخاصدر ، رسم مجردك مقیاس وقسطاسی مجرد اولانلردن التی، ومتأهل بولنانلردن اون ایکی، اقچه المقدن عبارت‌اولوب مکلف اولانلرك بورسمدن خلاص اولملری زراعت وحراثت ایچون اراضی تملك ایتملرینه وابسته‌در .

ح — رسم «عروس» در . رسم عروس سپاهینك اراضیسنده ساکن اولوب قوجه‌یه واران قادینلرك ارککلری جانبندن آلنان رسم موقتدرکه : قوجه‌یه کیده‌جك اولان قیز مسلم قیزی اولدیغی حالده باکر ایسه التمش ، ثیب ایسه اوتوز، وغیرمسلم قیزی بولندیغی تقدیرده باکر ایسه اوتوز ، ثیب ایسه اون بش ، اقچه رسم عروس ویرمکله مکلف اولمشلردر.

خ — رسم «اسپنج »در. رسم اسپنجك قانونی، مسلمدن یکرمی‌ایکی ، وغیرمسلمدن یکرمی بش ، اقچه آلمقدن عبارتدر . رسم اسپنجك رسم مجرددن وضعیتجه هیچ برفرقی اولمامق لازم کلیر کبی کورینور ایسه‌ده رسم اسپنج یالکز روم‌ایلی ایالاتنه منحصر طوتلدیغندن ومقدارلری دخی بربرینه اویمدیغندن آیروجه قید اولنمشدر .

د — رسم«چفت‌بوزان»در. اشبورسم ارباب زراعت وحراثتدن اولدیغی حالده چفت چبوغنی بوزوب وتصرفنده‌اولان اراضی‌یی زراعت وحراثت ایتمیوب بشقه کونه کاروکسبه سلوك ایدن کساندن زجراً آلنان رسمدن عبارتدرکه

خالی براغیلان یر بتون چفت ایسه اوچیوز ، نیم چفت ایسه یوز اللی ، ونیم چفتدن اقل ایسه یتمش بش ، اقچه آلنمسندن عبارتدر .

تعطیل زراعت ایدنلرك اراضیسی ضبط اولنه‌رق آخره ایجاری قانونی ایجاباتندن ایکن، ضبط اولنمیوبده حقلرنده جزا تعیین اولنمسی ، غالبا بشقه زراع بولنه‌میه‌جغی مطالعه‌سندن نشأت ایتمش اولسه کرکدر .

بالاده اسامیسی تعداد اولنان سکز نوع تکالیفدن (آ ، ب ، ت ، ث) رمزلری تحتنه آلمش اولدیغمز شیلر عادتا اجرت ارض و (ج ، ح ، خ) رمزلری تحتنه آلدیغمز شیلر دخی بر ویرکوی شخصی دیمك اولدیغی و(د) رمزی آلتنه آلدیغمز دخی برنوع جزای نقدیء دائمی ایدوکی ادنا ملاحظه ایله تبین ایلر .

قیود دفتر خاقانیده جابجا رسم بادهوا وجرم وجنایتناملریله برر اسمه دها تصادف اولنورسه‌ده بونلرده‌بشقه برشی اولمیوب اسامیسی تعداد ایدیلان رسملرك هیئت مجموعه‌سندن کنایت اولدیغی قوانین عتیقه‌نك مطالعاتندن مرتبهٔ ثبوته واصل اولور .

ایشته خراج موظفك نه‌درلو شیلردن مرکب اولدیغی شو تفصیلاتدن مستفاد اولمسیله شمدی آرتق سوزك خراج مقاسم قسمنه ارجاع ایدلمسی لزومی ظاهر اولور .

«خراج مقاسم» خراج موظف کبی اراضیدن ویااشخاصدن بروجه مقطوعیت آلنمیوب ؛ سطح ارضده نه‌زرع اولنمش ومزروعات واقعه ایچون اراضینك تحریری اثناسنده نه‌حساب اوزرینه عشر یعنی مزروعات ویرکوسی تعیین وتخصیص قلنمش ایسه ، تحریر قلنان مقداره معادل شیئك سپاهیلر طرفندن اخذ وتحصیل ایدلمسی، قوانین وثیقه‌یه ربط ایدلدکدن صکره هرمحصولك زمان ادراکی دخی نظر دقته آلنوب هر برولرینه برر حصاد وقتی تعیین ایدلمشدر .

حصاد وقتنك تعيينی قوانين طبيعيه‌دن ايكن ؛ بونك ايچـون مخصوصاً قانون وضعنه سبب محصولات ارضيه‌نك مختلف اولمسی ماده‌سی دكل ، بلكه بو محصولاتدن اخذی مقرر اولان خراج مقاسمك تعيين اولنمش اولديغی وظائفك مختلف اولمسـيدر . بناءً عليه واضع القوانين اولنـلر خراجك بوقسمنی صاحب ارض اعتبار اولنان طوائفك احوال عموميه‌لرينه اضافتله طائفهٔ مرقومه‌يی « حصاد اعتبار اولنان طوائف » « حصاد اعتبار اولنميان طوائف » عنوانلری تحتنده ايكی قسمه تفريق ايلمشـلر . وهربر محصوله شووجهله بر حصاد وقتی وضع ايتمشلردر :

حصاد — « بغچه و بوسـتان » ميوه‌لرك ايريشـوب كمالن بولديغی ودوشيرمك درجه‌سنه كلديكی ،

« — « باغ » اوزوملرك ايريشوب وكسيلوب كوفه‌وسپتلره كيرديكی ،

« — « اوتلاق » زمهرينك كيرديكی ،

« — « ياىلاق » اوتلرك ايريشوب حيوانات ايچون انتفاع زماننك كلديكی ،

« — « تركه » مزروعات ايريشوب بچيلمك درجه‌سنه وارديغی ،

« — « پنبه » قوزه‌لرك آغزلری آچيلوب پنبه‌نك آشكار اولديغی ،

« — « نخود وبقـلا ومرجمك وبوكلورجه وصو سـام » دانه‌لرك ايريشوب طوپلانمغه قابليت كلديكی ،

« — « حرير » قوزه‌نك قينامق درجه‌سنه كلديكی ،

« — « شيره » اوزومك تكنه‌يه كيروب صقلديغی ،

« — « زيتون » دانه‌لر كمالن بولوب سلكمكه قابليت پيدا ايتديكی ،

« — « كندر وكتان » ساقلرك ايريشوب كمالن بولديغی ،

« — « زغفران » محصول ايريشوب دوشيرمك زمانی كلديكی ،

حصاد — { « خشخاش » دانه‌لرك چیزیلوب افیون دوشیرمك درجه‌سنی بولدیغی،
« — « عسل » صاغلسون صاغلمسون قوانلرك طولدیغی،

زمانلردر دیشـلر. وحصاد اعتبار اولنان شیلرك ضابط وحارثلری ارباب تیمار ایله زعماوامرا وامنالروحصاد اعتبار اولنمیان شیئك ضابطوحارثلری، دزدارلر وکتخدالر وحصار ارلری وکوپری رئیسلری وقلعه‌لرده بشـلو وعزبلو اغالری اولسون دیشـلر. ومقیم اولدقلری ایچون امام وخطیب ومتولی ومؤذن وتربه‌دار وبونلرك امثالی وظیفه خوارانی دخی بوایکنجی قسمه ادخال ایلمشلردر.

خراج موظف ومقاسـمه حصه‌دار ایدیلان طوائف مذکوره‌نك وقتیله شویولده ایکی قسمه آیرلمسی وظائفجه یکدیکره مشـابه اولمامسندن نشأت ایتمش اولدیغنه شبهه ایدیله‌مز.

چونکه: حصاد اعتباراولنان خصوصلرده، اعتبار تاریخ وتحویله وحصاد اعتباراولنمیان خصوصلرده ایسه، اعتبار نه تاریخ ونه‌ده تحویله اولوب انجق خدمته‌معیندر دیمشلردر. مثلا: حصاد اعتباراولنان یرلرده باغ‌وبوستانلردن عشر آلنه‌جغی دفترده‌کوسترلمش‌ایسه؛ اول باغ وبوستانلرده حاصل اولان اوزوم وسائرمیوه‌نك کماله ایرمسی زمانی کیمك تحویلنده واقع اولورایسه عشرمذکور انك مالی اولمسی، وحصاد اعتبار اولنمیان طوائف ایچون تعیین اولنان وظیفه خدمت مقابله‌سنده‌کی اجرت دیمك اولمسیله بومقوله‌لره حاصل قید ایدیلان شیلر دخی شهوره تقسیم اولنه‌رق وظیفه‌دار قاچ آی خدمت کورمش‌ایسه آنك عددنجه سهمدن حصه‌یاب منفعت ایدلمسی، قانونك احکامندندر.

قانون عتیقك تصریحـاتنه کوره، اون ایکی‌یه تقسیمی قابل اولان خراج یرك تصرفی مقابله‌سنده وضع ایدیلان چفت رسمیله مماثلی اولوب، باغ

و باغچه‌لر دخی ییلك اون ایکی آینده یردن مستمر اولمغله آنلرك حصللرینك دخی اون ایکی آیه تقسیمی ممکناتدن ایمشسه‌ده، حبوباتك یردن انتفاعی حصوله کلدکدن صکره کی زمان اولمغله بونك حقنده اون ایکی‌یه تقسیم معامله‌سی قابل اوله‌میه‌جغندن، بدایتی ایچون القاء بذر، ونهایتی ایچون وقت حصاد، زمان استحقاق اعتبار اولنوب، مابینلری نقدر آی ایدر ایسه حصللرك انك عددنجه سهملره تقسیم اولنمسی، ومدرسه‌لر محصولی سهمه تقسیم اولنیوب سنه‌لك اوله‌رق ویرلمسی اصول اتخاذ قلنمشدر.

ایشته خراج موظف ایله خراج مقاسم حقلرنده بزجه بیلنمسی لازم‌کلان اصول وقواعدك خلاصة‌الخلاصه‌سی بالاده ذکر وبیان اولندیغندن، واشبو ایکی قسم تکالیفك انواعی آره‌سنده برایکیسی بالاستثنا قصورلرك همان جمله‌سی تکالیف موضوعهٔ شرعیه‌دن اولدیغی جهتله کرك وضعلرنده وکرك صورت اخذ واستحصاللرنده مبدأ ونهایت تعیین ایتمك قابل اوله‌میه‌جغندن، تکالیف موضوعهٔ مذکوره‌یی نظام جدیدك احداثی زمانی اولان بیك اوچیوز قرق بر سنه‌سنه قدر اصحابی اولان ارباب تیمارات ایله سائرلری یدلرنده بولنان صورت دفترلر، وبرنزاعلری وقوعه کلدیکی دخی جانب شرع شریفدن ویریلان فتاوای شریفه اوزرینه اصدار ایدیلان اوامر علیه‌لر، موجبلرنجه یرلو یرلرندن اخذ وتحصیل ایدرلر ایدی.

واقعا قیود دفتر خاقانینك حاوی اولدیغی رقملر یکان یکان طوپلانیلوب اورته‌یه برحساب قویمق ممکناتدندر کبی کورینور ایسه‌ده؛ ولایاتك امر تحریری جملةً برعصرده واقع اولمیوب متعدد عصرلرده اجرا اولندیغندن وبعض محللرده‌ده اقچه اوزرینه حساب یوریدلمیوب، فرضا: فلان رسم دخی فلانك اوله‌جقدر کبی یالکز برقید ایله کچشدیرلدیکندن، بوصورت دخی قابل اوله‌میه‌جکی درکار، ولکن تیماراتك اقسام وانواعی حقنده معلومات آلمق ایستیانلر، عینی علی افندینك «قوانین آل عثمان درخلاصهٔ

مضامین دیوان » نام رساله‌سنه مراجعت ایدرلر ایسه معلومات اجمالیه حاصل ایده‌جکلری آشکاردر .

اعشار وارداتی یعنی مزروعات رسمی؛ دولت علیهٔ عثمانیه‌نك اك جسیم وارداتی اولدیغندن زماندن زمانه اك زیاده انقلاباته اوغرایان اشبو وارداتدر. بناءً علیه واردات مذکوره‌نك احوال خصوصیه‌سی پك اوزون دوشنمك ایچون تاریخنه مبدأ تنظیمات خیریه سنه‌سی اتخاذ اولنه‌جقدر .

تنظیمات خیریه‌نك اجراسنی معلن اوله‌رق دیوان همایوندن خزینه‌یه گلان علم و خبرك یدنجی بندنده « ممالك روم ایلی و اناطولیده بالجمله ایالات » « والویه داخللرنده کائن زعامت و تیمار و مقاطعات و اوقاف طوپراقلرنده » « زراع طائفه‌سنك زراعتلریله حاصل ایلدکلری ترکه‌لرندن ؛ سکزده بر » « عشر ایله سالاریه‌لری و اناطولینك اونده و بشده و التیده و یدیده بر ، » « وطربزون و سیواس وارضروم و سائر اول حوالینك دخی قانون و دفتر » « موجبنجه و یریله‌گلان اعشاردن زیاده و نقصانه و یایلاق و قشلاق رسوماتنه » « دائر، و رعایانك اسپنج و رسوم رعیتلرینه متدائر، شمدی‌یه دکین نزاع » « وقوعنده دفتر خاقانی‌یه بالمراجعه قانونه توفیقاً اوامر علیه و یرلمکده » « ایدیسه‌ده ، تنظیمات خیریه‌نك تأسیسندن مراد عالی ، بالجمله تبعه‌نك رفاه » « حال و معموریت احواللری نیت خالصه‌سندن عبارت، و اشبو اعشارك » « قدیمی وجهله اصول مختلفه اوزره آلنمسنده یعنی عدد متفاوته ایله عشر » « تحصیلنده برگونه اعتدال بولنه‌میه‌جغی رسیدهٔ رتبهٔ بداهت اولدیغندن ، » « بحث ایله ذکر اولنان اعشارك تنظیمات خیریه اجرا اولنان یرلرده » « علی العموم لفظ و معناسنه موافق اوله‌رق مساواةً اونده بر اولمسنه قرار » « و یرلدیکی ، بعدازین اعشار مذکوره برمنوال محرر اونده بر اعتبار » « قلنه‌رق تعشیر ، یایلاق و قشلاق رسوماتی آیروجه برماده اولمسیله » « محصولات عشریه مثللو رسومات مذکوره‌نك دخی محصلین معرفتلریله »

«تحصیل ایدلمسی، اسپنج کبی رسوم رعیتك ویرکو ایله براشدیرلمسی» کوسترلمکدن ناشی. تنظیمات خیریه اجرا اولنمش اولان یرلرده اعشار وارداتی بیك ایکی یوز اللی سکز سنهٔ مالیه‌سی نهایتنه‌قدر محصللر معرفتلریله وامانت صورتیله جبایت اولنمش ایکن ؛ کمرکاره وارنجه‌یه قدر بالجمله واردات عشریه ورسومیه‌نك التزام طریقیله اداره‌سی اصولنك احداثی صره‌سنده،اعشار وارداتنك دخی قضا بقضا اوله‌رق ایکیشر سنه‌لکنه اولمق اوزره شوکا بوکا التزامنه قرار ویرلمش واولوجهله ایجاباتی اجرا قلنمش ایسه‌ده، اعشاری بوصورتله درعهده ایدنلر برایکی سنه ایچون الدیغی یرلرك معموریتنه صرف افکار ایتمیوب همان حاصلات واقعه‌سنی استحصاله باقوب ملکك معموریتی قضیه‌سی لایقیله حاصل اوله‌میه‌جغنه، وسنین متعددهٔ مناسبه ایله ویرلدیکی صورتده درعهده ایده‌جك ذات ایلروده‌زیاده فائده کورمك‌امیدیله عشرینی تحصیل ایده‌جکی محللراهالیسنه بالطبع اعانه‌یه مجبور اوله‌جغنه، مبنی بوامینه‌نك حصولی ضمننده اعشار وارداتنك رجال وخدمهٔ سلطنت سنیه ایله زمرهٔ تبعهٔ دولت علیه‌دن ذی‌قدرت صراف وتجار معتبرانه منفرداً وقومپانیه صورتنده مجتمعاً بش سنه مدت ایچون احاله‌سی، بیك ایکی یوز التمش اوچ سنه‌سنده قرارلشدیرلمش واولبابده قلمه النان نظامنامه‌ده ؛ التزام اولنه‌جق قضا وقرانك اوچ سنه‌لك بدلاتی جمع وبعده تثلیث برله حین احاله‌سنده بدل اتخاذ اولنه‌رق بلامزایده اولوجهله احاله اولنمسی، واایلك سنه‌سنك کاری تدارکات ادوات وتوسیع اسباب اعماراته‌مدار اولمق اوزره‌ضم خصوصندن صرف نظرله، ایکنجی‌سنه‌سی دخی خفیف‌طوتیله‌رق یوزده‌ایکی‌ضمله اکتفااولنمسی، واوچنجی‌ودردنجی‌وبشنجی سنه‌لری‌ایچون‌یوزده‌ایکیشر‌واوچر‌ضم‌اولنه‌رق بش‌سنه‌ظرفنده ضمایم واقعه یوزده اونه ابلاغ اولنمسی، وتقاسیط سنویه‌سی دوچار‌تأخر‌اولور ایسه کندوسیله کفیللرندن کذشته‌سیله تحصیل قلنمسی،

وهر ملتزم زیر اداره‌سنده اولان محللر اهالیسنه مثلا : حیواناتی اولمیانلره حیوان آلدرمق ، آلات وادوات چفت وسائره‌دن نقصانی اولنلره لزومی مقدار اقچه‌یی بالاعطا نقصانی اتمام واکمال اولنمق ، تخمی اولمیانلره تخم تدارك ایتدیرمك ، مثللو اقدار واعانه‌یه ابتدار قلنمق اوزره ویره‌جکلری اقچه ایچون کیسه‌سی بش غروشدن زیاده کذشته طلب اولنمامسی ، ومحصول وقتندن اول اهالی صیقشدیریلوب النده‌کی مالك‌دون بها ایله آلنمامسی ، ویاخود ویردیکی اقچه‌یی بلا کذشته ویروبده عشرینی واقچه‌سنی استیفا ایلدکدن صکره اورتاقجیلق اصولی وجهله محصولك نصفنی اخذه قالقشمامسی کبی بر چوق اصول وفروع وضع اولنمش ، وبو اصول اوزره احاله قلنان محللر اعشاری مدت معینه‌نك ختامنه قدر دوام ایتمش ایسه‌ده ، اصول مذکوره ایله احاله اولنه‌میان محللر اعشاری کاه طوپدن وکاه متفرقاً بر ویا ایکی سنه‌لك اولەرق ملتزملرینه احاله والزام ایدلمکله اکتفا ایدلمش ، وقریم محاربه‌سنك ظهورینه قدرده بو سیاق اوزره کیدلمشدر .

محاربهٔ مذکوره‌نك ظهورنده ؛ عساکر شاهانه افراد وحیواناتنك اداره‌لری ایچون کلیتلو حنطه وشعیرك الده بولندیرلمسنه لزوم کورلمسیله بعض محللر واردات عشریه‌سنك مقطوعاً احاله‌سندن صرفنظرله امانةً اداره‌سنه قرار ویرلمش اولدیغی کبی ساحل وقریب ساحل بولنان اکثر قضالر حبوبات اعشاری بدلاتنك دخی بر مقداری عیناً حنطه وشعیر وبر مقداری نقد آلنمق شرائطیله مزایده واحاله‌سی شان مصلحته دها موافق کورندیکندن ، اویوله قونیلوب محاربهٔ مذکوره‌نك مدت دوامی اولان التمش طقوز ویتمش ویتمش بر سنه‌لرنده اعشار وارداتی بو وجهله الزام ایدلمش ایسه‌ده چونکه : هم محاربهٔ واقعه وهمده تداولده بولنان قوائم نقدیه تأثیراتیله کرك ذخائرك وکرك ارزاق سائره‌نك فیأتلری آرتدقجه آرتمش وتجارته پك زیاده وسعت طاری اولوب بر چوق ملتزملرله صرافلر

التزامات يوزندن زنکین اولمش اولدقلری حالده خزینه یینه استفاده‌دن محروم قالمش ، بو حاللره‌ده سبب ؛ خزینهٔ مالیه واردات عشریه ورسومیه‌سنی اکثریا طوپدن اولمق اوزره یاسنهٔ مالیه‌نك دخولندن اول ویاخود دخولی عقیبنده صاتمسی عادت واصولنك دوامی ماده‌سی اولدیغی اکلاشلمش اولدیغندن ، بو حالره بر نهایت ویرلمك ایچون کرك درسعادتجه وکرك طشره‌لرجه احاله والتزام اولنه‌جق کافهٔ اعشار ورسوماتك نوجهله مزایده واحاله اولنه‌جغنی ونصورتله تعهد وکفالته ربط قلنه‌جغنی مشعر اولمق اوزره بر نظامنامه قلمه آلنوب فی ١١ ربیع‌الاخر سنه ١٢٧٢ تاریخیله نشر ایدلمشدر .

سالف‌الذکر نظامنامه‌ده ؛ زیتون اعشاری سنتین وحبوبات اعشاری سنهٔ واحده وایجابنه کوره سنتین اوله‌رق احاله‌اولنه‌جغی کوسترلدکدن‌صکره ، هر قضانك واردات عشریه‌سی اولا قضا مجلسنده کوی کوی وبعده سنجاق مجلسنده وصکره دخی رأس ایالتده طالبلری بیننده قضا بقضا مزایده اولنوب ، بدلی محلنده فیأت میریه اوزره نقداً مال‌صندوغنه‌تسلیم اولنه‌جق ایسه ، تمش بر سنه‌سنه محسوباً خزینهٔ مالیه‌دن ویرلمش‌اولان‌بدل ، وصرافی معرفتیله درسعادتده تأدیه‌ایتدیریله‌جك‌ایسه ، سنهٔ مرقومه‌یه‌محسوباً ملتزمینك‌خزینه‌دن آلدقلری‌بدل‌اوزرینه‌نه‌مقدارشی‌ضمیله‌محللرنده‌صاتلمش ایسه ، اول‌بدل سابق اعتبار اوله‌رق حین مزایده‌ده بو راده‌یی تجاوز ایدر ولا اقل شرط محرر وجهله ذکر اولنان ایکی بدلدن هانکیسنی بولور ایسه ولاة‌ومتصرفین بومقوله وارداتی با بیورلدی احاله ایلیه‌رك یالکز ضبط امری ارسال اولنمق اوزره دفترلرینی تنظیم و اسرا و کیفیت قراری انها ایدیله‌جکی و مقدارلرینی طولدیرمیان التزاماتك زیری مضبطه‌لو مزایده دفترلرینی اصول سابق وجهله خزینه‌یه تقدیم ایلیه‌جکی و فقط قضا بقضا مزایده اولنه‌جق وارداتك تقرر ایده‌جك بدلاتی تمش بر

سـنه‌سنده خزینه‌جه احاله‌سی مقدارینی متضمن کوندریلان دفترینك یکونی مقدارینـه بالغ اولدیغی حالده و یریله‌جکی، واولمـدیغی صورتده و یرلمیه‌جکی ، دفترلری خزینه‌یه کلمش اولان محللر اعشارندن بر ملتزمك آیری آیری مزایده ایله برسنجاق داخلنده ایستدیکی قدر قضانك واردات عشریه‌سـنی اله‌بیلمسی جائز اوله‌جق ایسـه‌ده ایکی سنجاغك بر ملتزم عهده‌سنده اجتماعی تجویز اولنه‌میه‌جنی و طشره‌لرجه احاله قلنان اعشارك نیسان و درسـعادتجه احاله قلنه‌جق اعشـارك حزیران غایتنه قدر مزایدهٔ علنیه‌لرینك اجراسـیله احالهٔ قطعیه‌لرینك اجرا اولنه‌جنی طرزنده ماده‌لر درج اولندیغنـدن بو حاللر مزایدهٔ اعشار ماده‌سـنك کلیاً خزینهٔ جلیله‌یه انتقالنی و بدلاتی بر سنجاق بدلاتنـه معادل اولان بعض قضالر بالاسـتثنا اکثر محللر واردات عشریه‌سـنك ینه کالاول سنجاقجه احاله‌سنی موجب اولمشدر .

زیرا : طشره‌لرده مزایده قلنـان واردات عشریه‌نك بدلاتی نقد و خزینـه‌جه مزایده‌یه قونیلان واردات عشریه‌نك بدلاتی قائمه اوله‌رق اخذ اولنه‌جغنی صرافلر پك رعنا بیلدکلرندن .اعشارك مزایده مضبطه‌لری دها محللرندن کلزدن مقدم اکثریسی مزایده محانه مراجعتله فلان قضانك اعشـارینه شوقدر و فلان سنجاغك اعشـارینه بوقدر غروش بدل ویریبورم دیه‌رك مزاد پوصله‌سـنه بررپی سورر ، و بو سـببله خزینه‌یی کندویه مراجعته مجبور ایدر ایدی . و بوندن بشقه محللرنجه احالهٔ اعشار حقنده تعیین اولنان مدت نیسـان غایه‌سی اولوب حالبوکه نیسان غایه‌سـنه قدر مدتده محصـولات ارضیه نك کلیشـاتی و فیض و برکتك درجاتی اکلاشـیله‌میه‌جغندن بو حاللر دخی محللری ملتزملرینی توحیش ایتدیره‌رك اکثریسنك درسـعادته عزیمتله صرافانه مراجعتلری ماده‌لرینی اجبـار ایلر ایدی .

اعشـار وارداتنك مطلقا خزينهٔ جليلهٔ مالیـه‌ده سنجاقجه مزایده واحاله‌سی ماده‌سی اشـبو نظامنامه ایله تأکد ایلمش بولندیغنـدن آرتق ملتزملر محللر ینـه مراجعتدن صرف نظر ایده‌رك اعشاری سنه‌دن سنه‌یه وطوغریدن طوغری یه خزینـه‌دن التزام ایتمکه و بعد الالتزام محللر ینه واروب آخر ملتزملره پارچـه پارچه الزام ایتمکه باشـلامشلر و محللری ملتزملری دخی آلدقلری اعشاری کندولری تعشیر ایتمیوب آخره صاتمغه قویلمشلردر .

اعشـار وارداتنك بو یله الدن اله کچمسی هر بر ملتزمی بشـقه بشقه قزانج سـوداسنه دوشوردکدن بشقه بومعامله‌لر و بینلرنده متعـدد آلیش وصاتیشـلر، تقریبیله برچوق زمان کچه‌رك وقتیله کلوب محصولاتی تعشیر ایتمدکلرندن اکثر محللرده حاصـلات طول مدت میدانده و بعضاً یغمور و قار آلتنـده قالوب ارباب زراعت پك چـوق ضرر و زیانه دوچار اولدیغنـدن ماعدا، بعض محللرده زراعـدن حقنـدن زیاده شی طلب و اخـذ اولنمق، و عشر حاصـلاتی نظاماً تعیین اولنان مسـافه‌دن دهااوزاق محلره نقل ایتدیرلمك، وملتزملرك آدملری اهالی‌یه بار اولمق کبی برطاقم حالات نامرضیه‌نك ظهوره کلدیکی بالتجربه اکلاشـلدیغندن مجرد خلق بوتعدیات وازعاجاتدن قورتارلمق وهرکس محصولاتنی ایستدیکی کبی اکوب بیچوب بلامانع ومزاحم قالدیرمغه مقتـدر اولمق ایچون واردات عشریه حقنده جاری اولان التزام اصولنك بیك ایکی یوز یتمش یدی سنهٔ مالیه‌سـندن اعتباراً الغـاسیله، هرقصبه وقریه‌نك عشر مالی بدل معین وبش سـنه مدت ایله ینه اول قصبه وقریه زراعنك هیئت مجموعه‌سـنه وبونکده یالکز روم‌ایلی قطعه‌سی ایالتلری اعشاری حقنده‌جاری‌طوتیلوب قطعهٔ مذکوره ده قریه‌لری اعشارینی بوصورتله درعهده‌یه طالب اولمیان محللرله اناطولی‌قطعه‌سی‌اعشارینك محللرنده‌قریه‌بقریه‌بالمزایده برسنه‌لك اولمق

اوزره محلی ملتزملری عهده‌سنه احاله سنه قرارویرلمش ولدی‌العرض ارادهٔ سنیه‌سی استحصال اولندقدن صکره مذکور تخمیس اصولنك روم ایلی ایالتلرنده اجراسی ضمننده اولبابده قلمه النان نظامنامه‌لرله تعلیماتلر بالاعطا ایشلرینك جسامتنه کوره برطاقم ذاتلر بالانتخاب سوق واعزام ایدلمش، بونلرده محللرینه بالعزیمه تعلیماتلری دائره‌سنده اجرای تحقیقات وتدقیقات ایلدکدن صکره تنظیم ایتدکاری تخمیس دفترلرینی بالاستصحاب درسعادته کلوب خزینهٔ جلیلهٔ مالیه‌یه ابراز واعطا ایلمشلردر.

روم ایلی قطعه‌سنده اعشارك بش‌سنه مدتله زراع اهالی‌یه اجرای احاله‌سنده اتخاذ اولنمش اولان قاعده ایکی‌یوزیتمش ایکی‌سنه‌سندن یتمش‌التی سنه‌سنه‌قدر اولان بش‌سنه‌ده هرقصبه وقریه عشری ملتزملره قاچ‌غروش بدل ایله صاتلمش ایسه بوبش سنه‌لك بدل برلشدیریلوب بعده بشه تقسیم اولنوب بشده‌بری نه‌ایدر ایسه سنوی اولمقدار شیئك بدل اتخاذندن عبارت اولمسیله مأمورین مومی الیهم واسطه‌سیله ومحللری حکومتلری معرفتلریله قاعدهٔ مذکوره یرلشدیرلمش ومدت محدوده‌سی ختامنه قدر دوام ایده‌بیلمش ایسه‌ده، اناطولیجه اتخاذ اولنان قاعده‌که اعشارك قریه بقریه بالمزایده برسنه‌لك اولمق اوزره محلی ملتزملرینه احاله‌سی ماده‌سندن عبارتدر. اشبو قاعده قطعهٔ مذکوره اعشارنجه لایقیله یرلشدیریله مدیکندن ینه برچوق محللر اعشارینك سنجاقجه اوله‌رق خزینه‌جه احاله‌سنه مداومت اولنمشدر.

لکن روم ایلی قطعه‌سنجه تخمیس قاعده‌سی هرنه‌قدر خزینه‌جه یرلشدیرلمش وبدل عشرك کویلر اوزرلرندن اخذ اولنه‌جغی جهتله صاغلاملغنه اطمئنان حاصل ایدلمش ایدیسه‌ده؛ ایشك فعلیاتنه کیریشلدیکی یعنی بدلك طوپدن کوی اهالیسندن ایستنلمسنه باشلاندیغی حالده، متنفذان اهالی اجرای نفوذ ایله کذلك محصولاری حصه‌لرینی تمامیله

ویرمامك وحصهٔ میری نامیله طوپلایوبده خرمن ایده جکلری محصولی وقتیله دوکمیوب برمقدارینك چوریمسنه سبب اولمق وقاوون وقارپوز وکیاه وفصولیه وقباق نوعندن اولان وسبزه کبی اوفق وتفکدن عبارت شیلردن بدلاً استیفا اولنه کلان عشر یرلو یرندن طوپلنماق وپازار محللرینه نقل اولنوبده صاتیله‌جق ذخائر عشریه وقتیله نقل ایدلمامك کبی تسامح واهتمامسزلق سببلریله بدله ترتب ایدن نقصان تکرار اهالی یه توزیع ایله استحصال اولندقجه وکویلولرك ذی قدرت اولنلرندن بعضیلری محصولده فیض وبرکت حس ایدیلان سنه‌لرده کویا اهالی نی بومثللو فضله پاره ویرمکدن محافظه ایدیورلر یولنده خیرخواهلقدن کورینه‌رك کویلك بدل عشرینی تماماً تأدیه ایتمك واهالیدن ده برقاعده اونده بر عشر آلمق شرطیله درعهده والتزام ایدرك، منفعتلی سنه‌لرك فائده‌سندن اهالی نی محروم ایتدکجه، اشبو تخمیس اصولندن بیزار اولدقلرینك ایرادیله ینه اصول سابقه‌نك اعاده‌سنی عمومیت اوزره طلب واستدعادن برآن خالی قالمدقلرندن، وبونکله برابر بدلات مقطوعه‌دن بر طاقیده بقایا قالدیغندن، مدت التزام دخی ختامه رسیده اولدیغندن، اصول مذکوره دولتجه ترك اولنه‌رق، اعشارك کمافی السابق عرض وطلبه تابع اولمق اوزره کاه محللرنده وکاه خزینه‌ده طوپدن ویا متفرقاً مزایده واحاله‌سنه قرار ویرلمش، اول آره‌لق ولایت اصولی دخی موقع اجرایه قونلدیغندن اعشار مزایده واحاله‌سنك ویاخود امانةً اداره‌سنك نیك وبد احوالی کاملاً ولایتلره ترك ایدلمشدر.

اعشار مزایده واحاله‌سنك قطعیاً ولایاته ترکی صره‌سنده منتظم بر نظامنامه کوندرلمدیکندن اولبابده سؤال وجوابلر چوغالدقجه چوغالمش اولمسیله بوکا برنهایت ویرلمك واکا کوره منتظم برنظامنامه قلمه آلنمق ایچون بیك ایکیوز سکسان التی سنه‌سی اوائلنده خزینهٔ مالیه طرفندن

ذکری آتی سئواللر ترتیب اولنه‌رق ولایاتدن جوابلری طلب اولنمشدر که سئواللر شونلردر :

١ — ولایت داخلنده بولنان محللر محصولی نه نوعلردن عبارتدر؟ وبونلر نه وقت ادراك ایتمکه باشلار؟

٢ – واردات عشریه نه وقت مزاد ایدیلوب احالاته هانکی کون نهایت ویریلور؟

٣ — محصولات هریرده نه یولده تعشیر ایدیلور؟ مثلا: آرپه و بغدای ترلالرده بیچیلوب یرنده دوکیله‌رك هرنه چیقارایسه ملتزم حصه‌سنی ترلادنمی آلور؟ یوقسه هرکس خانه‌لری جوارنده خرمن محلنده‌د وکوبده حاصلاتندن حصهٔ مشروعه‌سنی دانه اوله‌رقمی ویرر؟ ویاخود ترلاده دمت اوله‌رق تعداد ایله ترلادن عیناً دمتمی ویریلور؟

٤ — پموق وصوسام واوزوم وکوك بویا وسائرهرنوع محصولات نه صورتله تعشیر اولنور؟

٥ — ملتزم وقتیله تعشیره مباشرت ایتمزایسه نه وقته قدراهالی بکلامکه مجبوراولور؟

٦ — محصولاتك هانکیلری عیناً وهانکیلری بدلاً استیفا ایدیلور؟ و بدلاً استیفا ایدنلره نه یولده معامله اولنور؟ و تأخر و اضرار نه‌دن نشأت ایدر؟

٧ — بعض محللرك محصولات جسیمه‌سی پموق و سائر بو مثللو کچ یتشان یاز محصولی اولمسندن طولایی ملتزملر محصول جسیمك حصولنه ترقباً اولجه درعهده والتزامه کیریشمامکده اولدقلری مروی اولمسیله بو مثللو یرلرده پموق محصولی میدانه کلنجه‌یه قدر یتشمش اولان حنطه وشعیر وحبوبات سائره نه یولده تعشیر ایدیلور.

٨ — هرقضانك محصولنك موسم ادراکنه کوره مزایده‌یه نه وقت بدأ ایدیلوب نهایت النهایه هانکی تاریخه قدر احالات اجرا اولنمق و اول

وقته قدر حساب خزینه‌یه موافق طالب چیقمدیغی صورتده نه کوندن بالاعتبار صورت مطلقه‌ده امانةً اداره‌یه باشلانمق مناسب اولور ؟

٩ — احاله اولنان یرلر ملتزملری قانون و قاعده‌سی موجبنجه تعشیره بدأ ایتمك و آدملرینی وایشلرینی تهیه ایلمك اوزره کندوسنه نهایت النهایه قاچ کون مساعده اولنمق کافی کورینور ؟

بالاده محرر اسئله‌نك اجوبهٔ لازمه‌لری آلندقدن صکره اعشار وارداتنك منتظم براصول تحتنده اوله‌رق یا امانت دائمه صورتیله اداره‌سندن ویاخود مقطوع صورتیله احاله‌سندن بشقه چاره اولمدیغی اکلاشلمسیله بونك اوزرینه بالجمله ولایتلر واردات عشریه‌سنك مزایده و احاله واداره‌سنه دائر و ایکی فصلی مشتمل اوله‌رق مفصل برتعلیمات قلمه النه‌رق سکسان یدی سنه‌سندن اعتباراً موقع اجرایه وضع ایدلمش واول وقته قدر اولان احالاتدن طولایی آرتق ملتزملردن پاره آلنمق درجهٔ استحاله‌یه واردیغی نمایان اولمسیله طونه و آیدین ولایتلری واردات عشریه‌سنك دائمی صورتله امانةً اداره‌سنه قرار و یریله‌رك خزینه‌دن مستقل مأمورلر دخی تعیین ایدلمشدر .

بدایت تنظیماتدن سنهٔ مرقومه‌یه کلنجه‌یه دکین یاپیلان نظامنامه‌لردن و اتخاذ اولنان اصوللردن اك معقولی سالف الذکر تعلیمات مندرجاتی اولدیغندن محررلری شایان ساپاش و تحسین ایسه‌ده اشبو تعلیماتك حین تنظیمنده سوریه و بغداد وموصل وطرابلس غرب و بنغازی ولایتلرندن ورودی مأمول اولان جوابلره یاعطف لحاظهٔ دقت اولنمامسندن ویاخود اورالردن لایقلی برجواب آلنه‌مامسندن ناشی اولمق کرکدرکه تعلیمات مذکوره‌نك اکثر ماده‌لری اورالرك تعاملرینه قابل توفیق اولنه‌مامشدر .

هرنه حال ایسه اعشار وارداتی اشبو تعلیمات مندرجاتنه توفیقاً محللر نجه کاه قضا بقضا وکاه قریه بقریه اوله‌رق محللرك ملتزملرینه و بعضاً ده

اهالیٔ زراعه برسنه‌لك احاله‌سنه وطالب بولنمیان محللرك دخی موقتاً امانة اداره‌سنه مبادرت اولنمش ودائمی صورتله اداره‌سی قرارلشدیریلان ولایتلر اعشاری دخی دائمی صورتله اداره قلنه‌رق طقسان التی سنه‌سنه کلنمش ایکن سنهٔ مرقومه‌ده تشکل ایدن اصلاحات مالیه قومیسیوننددن خزینهٔ مالیه‌یه شویله برسؤال ایرادیله جوابنك سرعت اعطاسی تکلیف اولنمشدر .

﴿ اصلاحات مالیه قومیسیوننجه خزینه‌دن ایدیلان سؤالك خلاصه‌سی شودر ﴾

« اعشارك اداره‌سنجه مقطوعیت و یاامانت اصوللرینك اصلاحیله »
« اکتفا اولنمسی، ویاخود دیکر برقالبه افراغ ایدلمسی ، بحثنده اوته‌دنبرو »
« ارباب وقوفك رأیلری تعدد ایلدیکندن بوبابده بالا طراف اجرای »
« تحقیقات ومذاکرات ایله نتیجهٔ قرارك بعده اصلاحات مالیه قومیسیونی »
« هیئتنجه دخی موقع مباحثه‌یه قونلمق اوزره اشعاری »

اشبو سؤالك خزینه‌یه ورودی هنکامنده مالیه نظارتی مرحوم کانی پاشانك عهده‌سنده اولمسیله اعضاسی دولتلو منیر پاشا ایله متوفی ادیب وعطوفتلو میقائل افندیلر حضراتندن عبارت اولدیغی ومحرر فقیر دخی داخل بولندیغی حالده مرحوم مشارالیهك ریاستلری تحتنده تشکیل اولنان قومیسیونده کیفیت عریض وعمیق مذاکره اولندقدن صکره خلاصهٔ قرار موقعاً ومصلحةً اعشاری امانةً اداره اولنمق لازم کلان محللرده تعدیلات لازمه اجراسیله برابر امانةً اداره اصولنك استقراری وطرابلس غرب وحلب وکردستان ولایتلری داخلنده اولوب اهالیسی عشایر وعرباندن مرکب اولان محللرده احاله والزام اصولنك دوام وجریانی ورروم ایلیده بعض ولایات ایله اناطولیده قابل اجرا اولان بعض محللرده اعشارك لاجل التجربه

اراضی اوزرندن صورت مقطوعه‌ده ومقرره‌ده اخذی صورتلرنده تمرکز ایتمش اولدیغی حالده مرحوم مشار الیه کانی پاشا بدل عشره مقابل اراضی اوزرندن ویرکو آلنمسی اساس واصولی برچوق محاذیر ومشکلات ارائه‌سیله قبول ایتمیوب علی‌العموم امانة ادارەسی رأینده بولنمش ومطالعهٔ مخصوصه‌سنی جامع اولمق اوزره قومیسیونده برلایحه قرائت ایدوب، اشبو لایحه ایله عشرك اراضی اوزرندن استیفا اولنه‌جق قسمنه دائر قلمه آلنمش اولان نظامنامه لایحه‌سی اولبابده تنظیم قلنان مضبطهٔ مفصله ایله اصلاحات مالیه قومیسیوننه حواله اولنمسیله، اوراجه‌ده اجرا ایدیلان تدقیقاتده بعض محللر بالاستثنا مزروعات ویرکوسنك طقسان التی سنه‌سندن اعتباراً برسلسلهٔ مسئولیته تابع ودائمی اولمق اوزره مستوفی معاشله مأمورلر تعیینیله امانة ادارەسی، واراضی اوزرندن اخذی قرارلشدیریله‌جق عشرك مأمورین مرقومه‌نك حاصل ایده‌جکلری تجربه‌لر اوزرینه رفته رفته اجراسی؛ وتعداد اغنام ایشلرینك دخی بونلرك ید امانتلرینه تودیعی قرارلشدیرلمش ، وجمله‌سنه نظارت ایتمك ایچون خزینهٔ جلیلهٔ مالیه‌ده اعشار واغنام امانتی ناميله براداره تشکیل ایدلمشدر.

طقسان التی سنه‌سی اوائلنه قدر اعشار ؛ اکثریت اوزره مقطوعاً احاله اولندیغندن و امانة اداره اولندیغی یرلرده‌ده مصرفلری کندی حاصلاتلرندن تسویه ایدلدیکندن، کرك اعشار وکرك اغنام وجنوار وارداتلرینك جبایت مصرفلری مقابلی اوله‌رق بودجه‌لرمزك مصارفات قسملری آره‌سنه برشی قونلمسی معتاد دکل ایکن، امانتك تشکیلی ومأمورین دائمه‌نك تعیینی سببلریله بونلرك معاشات مقننه‌لریله مصارفات مقرره وغیر مقرره‌لرینك مخمناتی مصارفات بودجه‌لرینه قونلمغه باشلامش وبوحال امانتك لغوی زمانی اولان بیك اوچیوز ایکی سنه‌سی اوائلنه قدر دوام ایتمشدر .

اعشار ویرکوسنك قطعیاً امانتً ادارهسنه باشلاندیغی زمان بالطبع ملتزملر تجارت ذاتیه‌لرندن محروم ایدلمش، وادارهنك باشلنغیجی اولدیغی جهتله تیز الدن دخی متفنن ومقتدر مأمورلر تدارك ایدیله‌مدیکندن بشقه ذاتاً محللری حکومت مأمورلرینك قولاقلرینه اشبو « امانتً اداره » آوازه‌سی بر خوش صدا القا ایتمامش، واول آره‌لق محاکم نظامیه‌لرك تشکیلیله برابر تحصیل اموال ایشلرنده ضبطیه‌لرك استخدام اولنمسی دخی دولتجه منع ایدلمش، یعنی طشره‌لرك احوال ملکیه وعدلیه ومالیه‌لری بردنبره دکشدیریلوب بشقه قالبه دوکلمش اولدیغندن، وهرنه‌قدر مرکزجه ادارهنك حسن تمشیتنه پك چوق غیرتلر صرف ایدیلوب حاصل ایدیلان تجربه‌لر اوزرینه برطاقم اصوللر وضع واحداثیله موقع اجرایه ویرلمش ایسه‌ده، طشره‌لرك کیتدکجه چوغالمقده بولنان شکایاتی مرکزك اصلاح احوال حقنده‌کی تشبثات متوالیه‌سنه عاقبت غلبه چاله‌رق اعشار وارداتنك هم امانتً اداره‌سندن وهمده اراضی اوزرندن اخذندن خزینهٔ مالیه‌یی صرف نظر ایتدیره‌رك کمافی السابق محللری ملتزملرینه مقطوعاً احاله‌سی جهتنه سوق ایتدیرمشدر . یعنی مرکزجه احیاسنه چبالانان برهیئت اداره بناسنك تملی طشره حکومت مأمورلری پك چوق قازدیغندن بنای مذکور کندو کندویه منهدم اولوب کیتمشدر .

اعشار وارداتنك، بدایت تنظیماتدن تاریخ ترتیب کتاب اولان بیك اوچیوزایکی سنهٔ مالیه‌سنه دکین کذران ایدن قرق التی‌سنه‌مدتده نه قالبلره افراغ ایدلمش اولدیغی بورایه قدر ویریلان معلوماتدن مستبان اولور. یعنی اصول جبایت اداره واحاله کبی ایکی دائره آره‌سنده محصور قالوب کاه احاله‌دن اداره‌یه وکاه اداره‌دن (فقط اکثریتله) احاله‌یه نقل ایدیلوب اساسنجه برکونه تعدیلات و اصلاحاته تصدی ایدلمامش اولدیغی اکلاشیلور .

اگرچه طقسان التی سنه‌سی قومیسیوننده اعشارك اراضی اوزرندن آلنمسی کبی بر فکر دها میدانه قونیلوب اولبابده یاپیلان نظامنامه موجبنجه برقاچ قضاده دخی تجربه‌سی اجرا ایدلدیسه‌ده ، آلات و ادواتنك نقصانلغی جهتله بوندن دخی نه خلقجه ونه‌ده دولتجه بر منفعت مشاهده اولنه‌مدیغی جهتله ترك اولندیغی خاطرده قالمق ایچون بورایه قید اولندی .

اعشارك امانةً اداره‌سندن صرف نظر ایدیله‌رك کمافی السابق مقطوعاً احاله‌سنه قرار و یرلدیکی صرده‌ده ، محصولات ارضیه‌نك رواجنه وسیله اولمق ایچون حبوبات اوزرندن اخذی معتاد اولان صرفیات داخلیه رسم گمرکنك لغوی دخی قرار تحتنه آلنمش ایسه‌ده ، بوده موقع اجرایه قونیله‌مامشدر .

اشبو قراری اعطا ایدن قومیسیونك بو بابده‌کی مطالعه‌سنك اصاتی گمرك رسمنك تعریفاتی صره‌سنده ذکر و بیان اولنه‌جقدر .

﴿ استطراد ﴾

اعشار و یرکوسی ؛ کرك مقطوعاً احاله اولنسون ، وکرك امانةً اداره قلنسون ، مادامکه : لفظی معناسنه مطابق اولمق اوزره محصولات ارضیه‌دن برکونه مصرف تنزیل اولنمیه‌رق اونده بر اولمق اوزره اخذ وتحصیل اولنه‌جقدر . بوحال یك اوقدر قرین صحت اوله‌میه‌جغی کبی تکالیف متناسبه ویا تکالیف متزایده ومترقبه شکلنی دخی احراز ایده‌میوب عادتا تکالیف مقطوعه هیئتنده قالوب کیده‌جکدر .

ایضاح ماده ایچون تکالیف مقطوعه‌یی بوراجقده تعریف ایتدکدن صکره خارجده تطبیقاتی اجرا وشرع شریفجه اولان وضعیاتنك مواقعنی تعداد واحصا ایتمك لازمدر .

مهرهٔ ماليون تكاليفى، تكاليف بالواسطه وتكاليف بلا واسطهناملريله ايكى قسمه آييردقلرندن صكره برده هويت ذاتيه‌لرينه باقه‌رق برايكنجى تقسيمه دها اوغرادرلركه: بوده يا تكاليف متناسبه، و يا تكاليف متزايده، و يا تكاليف مقطوعه، ديمك اولور.

تكاليف متناسبه؛ يامكلف بولنان اشيانك قيمتنه، و يا مكلف اولان اشخاصك ثروتنه، نسبتله طلب اولنان ويركويه دينور. مثلا: بيكده سكز نسبتيله، اون بيك غروش قيمت و يا ايرادى اولان برمبيت و يا عقاردن سكسان غروش ويركو آلنيورسه، يوز بيك غروش قيمت ويا ايرادى اولان ديكر برمبيت و يا عقاردن دخى سكز يوز غروش ويركو النه جغندن، عقار صاحبنه، برنجيسنده طقوز بيك طقوز يوز يكرمى، ايكنجيسنده طقسان طقوز بيك ايكييوز غروش قالور. و بو يولده طرح ايديلان تكاليف دخى متناسباً استحصال ايدلديكندن تكاليف متناسبه اولمش اولور. ممالك متمدنه‌نك كافه‌سنده وضع تكاليف حقنده استعمال اولنان اصول اشبو تكاليف متناسبه اصولى اولديغندن قانون شناسلرله مهرهٔ ماليونلر دائما بو اصولى توصيه وسائرلرينه ترجيح ايدرلر.

تكاليف متزايده؛ مكلفك وارداتى چوغالدقجه ويركوسنك دخى او نسبتده چوغالديرلمسى قصديله وضع اولنان ويركويه دنيوركه: بوكا تكاليف متناسبهٔ على الولاً دينسه سزادر.

تكاليف مقطوعه؛ مكلفينك كافه‌سندن متساوياً النان ويركويه دينور. بو ويركونك اصول طرح و تحصيلى اشخاص و يا اشيا اوزرندن مقنن بر مقدارك اخذ واستحصاليله اكتفا ايتمكدن عبارت اولديغى جهتله كورونشده پك ساده‌در.

لكن بو اصولده طرح ايديلان تكاليفك عدم مساواتى موجب اوله‌جغنده اشتباه يوقدر. شويله‌كه: مثلا؛ برر دونمدن عبارت اوچ

قطعه تولانك هر برولرندن مقطوع اوله‌رق دونم باشنه بر رغروش ویرکو آلنه‌جغی فرض و قیاس ایدیلورایسه، اراضینك قوهٔ انباتیه‌سی هر یرده بر سیاقده اولمیه‌جغندن مفروض تولالرك بری سکز، دیکری التی، واول بری بش، غروشلق محصول ویرمش اولدیغی حالده ویرکو کافه‌سندن بر رادده‌ده آلندیغی جهتله محصولات واقعه‌یه نظرله تکالیف مأخوذه کیمنده بشده بر، کیمنده آلتیده بر، کیمنده سکزده بر، رادەلرنده آلنمش بولنه‌جغی

یعنی

صنف اراضی	٣	٢	١
قوهٔ انباتیه	٥	٦	٨
تکالیف مقطوعه	١	١	١
نسبت خارجه	$\frac{١}{٥}$	$\frac{١}{٦}$	$\frac{١}{٨}$

اولمش اوله‌جغی جهتله، تکالیف مقطوعه‌نك مقرون صحت اوله‌میه‌جغی میدانه چیقار. وبزم شمدیکی اصولده طرح و تحصیل ایتمکده اولدیغمز اعشار وارداتی دخی عینی بو اصول اوزره طرح و تعشیر ایدلدیکندن بو ماده نظر تأمل وتفکره آلندیغی حالده اعشار وارداتنکده اصول جبایتی موافق حقیقت اوله‌مدیغی اکلاشیلور.

طقسان التی سنه‌سنك اعشار قومیسیوننده ؛ اراضی حاصلاتندن میری ایچون افراز اوله‌جق حصه‌نك بعدالمصرف حاصلات صافیه و منفعت صحیحه اوزرندن آلنمامسی ترقیٔ زراعت و ثروته مانع اولدیغی تسلیم اولندیغندن، اعشارك دخی بو نسبت و اساس اوزرینه اخذی لزومی درمیان اولنمش ایکن ؛ ممالك شاهانه‌نك وسعت اراضیسنه مبنی امر زراعتده اودرجه اختیار تکلفه حاجت مس ایتمیوب اکثر محللر اراضیسی دخی دکلندیرلمك ایچون سنه‌لرجه ترك وتعطیل اولندیغی ، بونلرك وخصوصیله شمندوفرلرك آزلغی مناسبتیله محصوله مخرج اوله‌مامقدن طولایی بر چوق یرلرده‌ده داخلاً لازم اولان مقداردن زیاده زراعتله اشتغال وهوس

ایدلمدیکی جهتلرله ، شمدیکی حالده او درجه حساب و احتیاطه لزوم اولمدیغی خاطره‌سیله بحثه نهایت و یرلمشدر .

حالبوکه بو بحثك نقدر دکرلی ونقدر قیمتلی بر بحث اولدیغی کتب فقهیه ایله جزؤ اولده محرر اعشار فصلنك وسیما صبحی پاشا مرحومك جنتمکان « عبدالعزیز » خان حضرتلرینه تقدیم ایلمش اولدیغی لایحهٔ مشهوره‌سنده‌کی بوکاداٸر اولوب (خزینهٔ اوراق ..) ده مندرج اولان فقره‌نك مطالعه‌سیله معلوم اولور .

مشارالیهك لایحه‌سی اعشارویرکوسنك اراضینك قوهٔ انباتیه‌سنه کوره وضع وطرحی لزومندن والتزام اصولنك مضرتندن وامانةً اداره جهتنك منافعندن باحث اولوب ؛ منشئ مشهور « فریدون » بك مرحومك « رسالهٔ مصریه فی منافع الدیوانیه » نامیله ترتیب ایدوب سلطان « مراد » خان ثالثه تقدیم ایلدیکی رساله ایله مدبر مشتهر « قوجی » بکك جنتمکان سلطان « مراد » خان رابعه تقدیم ایتمش اولدیغی لایحه دخی مذکور ورقه مندرجاتنی آکدیرر ایسه‌ده، اولکیلر اولدقجه مؤثر صکره‌کی غیر مؤثر قالمش اولدیغی درکاردر.

امام ابویوسفك « کتاب‌الخراج » نده مندرج اولدیغی اوزره ملوك امویه‌دن « عبد الملك ابن مروان » « ضحاك بن عبد الرحمانی » بلاد عراقه ارسال ایدوب اراضی اوزرینه‌وضع خراج ایتدیردیکی صره‌ده ، اراضینك قربیت وبعدیتنی نظر اعتباره آلدیروب اکا کوره طرح ایتدیرمشدر . شویله‌که : قریب اولان یوز جریب زرعه بردینار . وبعید اولان ایکیوز جریب زرعه کذا بردینار . وقریب اولان بیك عدد کرومه بردینار . وبعید اولان ایکی بیك عدد کرومه کذا بردینار . وقریب اولان یوز عدد زیتون اغاجنه بردینار، وبعید اولان ایکیوزعدد زیتون اغاجنه کذلك بردینار . وضع ایلدیکی کبی غایت بعدی‌دخی، برکونلك ایکی کونلك ودها اکثر مسافه‌یه تقسیم ایدوب، قریب ایچون برکوندن اقل اولان مسافه‌یی

مقیاس اعتبار ایلمش، وشـام وموصل ولایتلرینه‌ده بویولده وضع خراج ایتمشدر.

مشارالیهك شویولده وضع خراج ایتدیرمسندن مقصدی. اوزاق محللردن مالنی صاتمق ایچون شهره کله جك اولان کویلولرك ضایع ایلدکلری اوقات ایله کرفتار اوله جقلری مصارف زائده‌یی بویله لکله تعدیل ایلمك فکرندن نشـات ایلیه جکنده اصلا شـبهه ایدلمز. وحقیقت ماده‌ده بویله اولدیغی جهتله دها زیاده سوز سویلمك ایجاب ایلمز.

« روح القوانین » صاحبی مشهور « مونتسـکی » امانهً اداره اصولنی مقطوعاً احاله اصولنه ترجیح صددنده اداره‌یی، وارداتی قاعدهٔ تصرف وانتظامه رعایهً بالذات تحصیل ایدن برعائله باباسنك اداره‌سـنه بکزه‌ده‌رك دیرکه: « اداره واسطه‌سیله درکه، حکومت کندوسنك ویاتبعه‌سنك احتیاجاتنه « کوره تکالیفـك تحصیلاتی تیین ویا تعجیل ویاخود تأخیر ایتمکـده مختار اوله بیلور.

« اداره واسطه‌سیله درکه، حکومت بیك درلو یوللرله کندوسـنی »
« دوچار ضرر وخسـار ایدن ملتزملرك حسـابسز تمتعلرینی کندی ید »
« اداره‌سنه کچیرر. »

« اداره سببیله درکه، حکمدارلر کدورت بخش عامه اولان برطاقم ثروت »
« ناکهظهورك منظرهٔ اسف انکیزندن اهالی‌یی اسیرکر. »

« والحاصل اداره واسطه‌سیله تحصیل اولنان اقچه‌لر مأمورین قلیله »
« اللرندن کچر. وطوغریجه خزینه‌یه کیرر. وبناء علیه سرعتله اهالی‌یه »
« عودت ایلر. »

« بعض کره یکیدن طرح ایدلمش اولان برویرکویی الزام ایتمك فائده‌لی »
« اوله بیلور. لکن برملتزم واسطه‌سـیله بردفعه اصول تحصیلیـه وضع »

« وتأسيس اولندقدن صکره او ویرکو بالموفقیه امانت اداره اصولنه افراغ »
« اولنمق ايجاب ایدر . »

« مونتسکینك » سوزلری بوراده بتدی . بوسوزلری خارجدن آله‌رق شورایه علاوه‌دن مرادمز ، الزام واردات اصولنك محاذیرینی اثبات ایتمکله برابر ارباب اقتصادك قولاقلرینی بویله‌لکله طولدیروب اعشار وارداتنك دخی واردات سائره مثللو امانةً اداره‌سنه چاره جویانه یوللر بولدیروب احاله لفظنی فکرلردن چیقارتمقدر .

ایشته اعشارك تاریخ مالیسی حقنده طوپلیه‌بیلدیکمز معلومات بونلردن عبارتدر . بونلرك خارجنده دها بعض زوائد وار ایسه‌ده اساسه عائد دکلدر . مثلا : اراضینك توسیع انتقالاتنه مقابل اوله‌رق سکسان اوچ سنه‌سندن اعتباراً اعشاره بریچق عشرك ضمیله یچغنك سنهٔ مرقومه‌ده وعدد صحیحنك دخی درده تقسیمیله هر ربعنك ایلروکی درت سنه‌لرده رفته رفته تحصیلی وطقسان بر سنه‌لرنده دخی مضایقهٔ مالیه‌نك دفعنه مقابل اولمق اوزره اونده‌برك سکزده‌بره تنزیلیله اکا کوره استحصالی ماده‌لری بوقبیلدن اولدیغندن دها تفصیله حاجت کوریله‌مامشدر .

شوراسیده بیلنمك کرکدرکه : اعشار وارداتی شمدیکی حالده ساقز جزیره‌سیله حوران سنجاغی بالاستثنا ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك کافه‌سنده اونده بر اوله‌رق اخذ وتحصیل اولنمق اوزره احاله واداره اولنمقده ایسه‌ده، خطهٔ عراقیه‌ایله طرابلس غرب وبنغازی ولایتلرنده بویله اولمیوب اورالرده وضع اصلیسی اوزره اخذ وجبایت ایدلمکده‌در . حجاز ولایتنده اصول اعشار جاری دکلدر .

﴿ فصل ثانی ﴾

« ز »

﴿ مزروعات رسمنك اصول طرحی ﴾

مزروعات رسمنك مطارحی اجسام نامیه‌دن اولان انواع نباتاتك حبه وثمره‌سی وبعضاً ده جذر [*] و ساق واوراقیدر . ازهاری دکلدر .

روی ارضده بیتشان صنوف نباتاتك حد وپایانی اولمدیغندن بزم بوراده مراد ایلدیکمز نبـاتات زراعت وحراثتك وبوکا مماثل عطـایای طبیعتك احضار ایدوب نوع بنی بشرله حیوانات اهلیه‌نك هم مأکولات ومشروباتی همده ملبوسات ولوازماتی ایچون استعمال واستهلاك اولنان نباتاتدر .

اشبو تعریفه کوره مزروعات رسمی مطلقا اصحابی عهده‌لرنده بولنان اراضیده نابت اولان نباتات اوزرلرندن آلنه‌جق اولان رسومات دیمك اولدیغی بالبداهه اکلاشیلور . واقعا بوصره‌ده کیمسه‌نك عهده‌سنده اولمیان اراضیده نابت اولان نبـاتاتدن، ومثلا: کوللر کنارنده واراضیٔ مواتده

---

[*] علم نباتات اصطلاحده « جذر » نباتك طوپراغه نفوذ ایدن قطعه‌سنه یعنی کوکنه وساق هوایه صعود ایدن قطعه‌سنه دینور . « جذر » داخل ارضده بولنان اجزای غذائیه‌یی نباته ایصال ایدن سونکرجکلری حامل اولوب . ساق اوراق وازهار ایله اثماری حامل اولور . وسـاق ایکی نوع اولوب بری حشیش وبومشاق اولورکه : بوکا ساق سنوی ، دیکری صلب اولورکه : بوکاده ساق حشبی دینور . ونباتك بقاء نوعنك حفظنه سبب اولان « بذر » ك حصـوله کلمسی ایچون یرادلمش اولان آلتلرك هیئت مجموعه‌سنه زهره دنیلدیکی کبی زهره‌لرك فعل القاحی اجرا ایتدکدن صکره باقی قلان بذورات ایله شحم ثمره‌یی محیط غلافك مجموعنه ثمره اطلاق اولنور . بوتعریفه کوره انواع نباتاتك حاصل ایلدیکی میوه‌لر « ای پلامود اغاجی ییلده بر میوه ویررسك اوده دباغلر خرجی » مثلنجه قابل اکل اولسون اولمسون ثمره اولمش اولوب حبه قابل اکل اولان ثمره‌یه دیندیکی جهتله ثمره‌دن آیریلور .

وچايرلرده حصوله كلان سـاز و اوتلردن و اورمانلردن قطع ايديلان اشجاردن، مزروعات رسمى آلنديغى جاى انكار اوله‌مز ايسه‌ده ، تصرف جهتندن باقلديغى حالده بودرلو رسومانه رسـومات ديمك جائز اولميوب حق رعى وحق قطع وحق احراق كبى حقوق خزينه ديمك دها مناسب اولور .

مزروعات رسمنك لسان شريعتده اعتبارى ، عشر، ومدارى عشر ، ونصف عشر، وربع عشر ، كبى موضوعات ايسـه‌ده ، بوقارولرده بالمناسبه سويلنديكى اوزره، تنظيمات خيريه‌نك بدايت تأسيسنده كرك قصدى اولسون وكرك جهلى اولسون متنوع يولده اعشار طرحندن فراغت اولنوب انجق لفظى معناسنه مطابق اولمق اوزره اشبو مزروعات رسمنك هم اعتبارى وهمده مدارى تام عشر آلنمق اوزره تحديد ايدلمش، واول وقتدنبرو طرح مقامنه تعشير لفظى كچير يلوب طارحلرده معشر نامى طاقلمشدر .

نبـاتاتدن اولميوب صنع حيوانى اولان ايپكلرله بال قوانلرى وندرتله اعمال اولنان كل ياغلرى اوزرلر ينه دخى اعشار ويركوسى طرح وتوزيع اولنديغى معلوم ايسه‌ده ، ايپك بوجكلر ينك بسلنديكلرى طوت ياپراقلرندن وآريلرك تغذى ايلدكلرى چيچكلردن ، وبغچه‌لرده يتشدير يلان كللردن اعشـار ويركوسى آلنمديغى جهتله اشبو اوچ نوع محصولات اوزرلر ينـه طرح ايديلان اعشار بونلردن عوض اوله‌جغى بيلنمك لازم كلير .

ايدى بورايه‌قدر اعطا اولنان معلوماتدن مزروعات رسمنك مطارحى التى قسمه انقسـام ايليه‌جكى يعنى برنجيسى حبوبات ، ايكنجيسى ثمرات ، اوچنجيسى جذر ، دردنجيسى ساق ، بشنجيسى اوراق ، آلتنجيسى محصول حيوانات، اوله‌جغى آكلاشيلوب تشريح ماده ايچون بعض مرتبه تفصيلات اعطاسى ايجاب ايدر .

اعشار حبهٔ نبات اوزر ينه طرح اولنه‌جق اولديغى تقديرده قانوناً وقاعدةً

عيناً آلنمق اوزره طرح ايدلمك وتعشير عقيبنده‌ده تحصيل ايدلمك لازم كلير . زيرا حبوبات اعشارينك امر تحققنده اعتبار مطلقا تعشيره‌در . تخمين وتقديره دكلدر . بناء عليه اربه ، بغداى ، قوقوروز ، پرنج ، صوسام چودار ، زيتون ، پلامود ، فصوليه ، بقله ، مرجمك ، نحود وامثالى محصولات عشرلرى اعشارك حبوبات اوزرندن تحصيل اولنان نوعندن اولمش اولور . وحبوبات اعشارينك ، اصول طرح وتحصيلى خارجده تكاليف موضوعهٔ سائره‌يه تطبيق ايدلمك ايستنيلور ايسه ، كمركاردن امرار اولنان غير معرف اشيادن عينا آلنان كمرك رسمنه مشابهدر دينيله‌بيلور .

حبوبات عشرينك بعض يرلرده بدلاً آلنديغى واقع ايسه‌ده بومعامله دخى قبل التحقق دكل بعد التحقق اجرا اولنمق ايجاب ايدر .

اعشار ثمرهٔ نبات اوزرينه طرح اولنه‌جق اولديغى تقديرده ؛ بونك انواعى پك كثير ومحافظه‌سى پك عسير اولديغندن ، تعشير وهر برولرينك وقت حصادينه انتظار ايدلميه‌رك انجق تخمين ايله بدلاته تحويل اولنوب بدلات مذكوره تقاسيط مناسبه‌يه ربط ايله جسته جسته تحصيل اولنور .

ممالك محروسهٔ عثمانيه‌نك دركار اولان وسعتيله برابر موقع جغرافيسى هرنوع نباتاتك انباتنه مساعد اولديغندن ثمرات اعشارينك اصول طرحنجه اليوم قاعدهٔ مطرده ومضبوطه وضع اولنه‌مديغى دركاردر .

ايمدى انواعى پك كثير اولان سالف الذكر ثمرات اعشاردن باشليجه‌لرينك بوراجقده تعداديله صنوفه تقسيمى فائده‌دن خالى دكلدر .

باشليجه اولان مذكور ثمرات اعشارينك بر طاقمى ؛ اوزوم ، انجير ، خورما ، قهوه ، فندق ، جويز ، وبرطاقمى ؛ ليمون ، پورتقال ، اغاج قاوونى ، مانده‌لينه كبى ساق حشبى ، وبرطاقمى ؛ آفيون ، پموق ، جهرى كبى ساق خشيشى ، اوزرلرنده حاصل اولوب هم تروتازه اوله‌رق وهمده قوريديله‌رق اكل واستعمال اولنان وينه برطاقمى ؛ بادم ، اريك ، كراز ،

ویشنه. الما ، ارمود، آیوه کبی کذلك حشبی ، و بر طاقی؛ قاوون ، قاربوز، وخیار مثللو ساق حشیشی اوزرلرنده نابت اوله‌رق اکثر اوقاتده تروتازه اکل ایدیلان مزروعات ومحصولات اولمش اولور.

حبوبات اعشارینك امر تعشیرنده مقیاس ، اوزان واکیال اولدیغندن هردرلو فسادن خالی اوله‌بیلور ایسه‌ده ، ثمرات اعشارینك امر تخمیننده ، بویله برمقیاس اولمیوب، هر برمحلك تعامل قدیمنه اعتبار اولندیغندن یعنی بعض یرلرده دونم حسابیله ، وبعض محللرده اشجاری تعداد وصنوفه تقسیم ایله وبعض محللرده دخی کوز قراریله ، تخمین وتعشیر ایدلدیکندن ، واثنای تخمین وتعشیرده دخی رضاء طرفینك وجودی مشروط طوتلدیغندن ، اعشارك بونوعی هیچ بر وقتده فسادن خالی اوله‌مز. واکثر اوقاتده دخی ضررلی چیقان طرف خزینهٔ مالیه اولمش اولور.

ثمرات اعشارینه بعضیلر «کوری» [*] دیرلرسه‌ده طوغری دکلدر. کوری اوفق تفك شیلردن الان اعشاره دینوب اوزوم ، انجیر، خورما ، قهوه ، فندق ، عشرلری ایسه اك جسیم شیلردن اولدیغی جهتله بونلرك عشرینه «کوری» دیمك جائز اولمز.

اعشار جذر نبات اوزرینه طرح اولنه‌جق اولدیغی تقدیرده؛ بونك کلیتلوسی اراضیٔ موات داخلنده حصوله کلوب حکومت محلیه‌نك رخصت و اجازتیله شونك بونك چیقارتدیغی کوك بویا ومیان کوکی وزغفران اغاجلری کبی خدایی نابت وکمیت وکیفیتی نامضبوط ونامحدود نباتاتك کوکاری اولدیغی جهتله بوندن زیاده سوز کتورر محلی اولمدیغی وباخصوص

---

[*] «کوری» قوانین عتیقه اصطلاحنده متفرق شیلردن آلنان رسمه شو املا ایله «کواره» دینلدیکی مشهود اولوب شمدیکی اصطلاحده ایسه بویله متفرق شیلردن آلنان عشره «کوری» دیمسنه نظراً کورینك اصلی کواره اولمق لازم کلیرسه‌ده هانکیسنك طوغری اولدیغنه اطمئنان حاصل ایتمك تتبع لغاته متوقفدر.

ذکر اولنان اوچ نوع محصولك اراضیٔ مواتده حصولی قرینه‌سیله‌ده اوزرلرینه طرح اولنوب بدلاً تحصیل قلنان ویرکویه اعشار دینیله‌میوب بلکه رخصتیه دنیله‌جکی درکار، وبصلیه قاملیاسندن اولوب اصحابی عهده‌لرنده بولنان اراضیده نابت اولان صوغان، صارمساق، پنجار یرالماسی، حاوچ، طورب، شالغم، پتاتس کوکارینك عشرلرینی اعشارك بوقسمنه داخل ایتمك لازم کله‌جکی اشکار ایسه‌ده؛ بونلرك بعضیلرندن اعشار آلنمدیغی و اعشاره تابع اولان صوغان، صارمساق، پنجار، پتاتس، عشرلری دخی محصولات سائره اعشارینه قیاساً اولقدر ذکرلی برشی اوله‌میه‌جغی بدیهی اولدیغندن تفصیله حاجت یوقدر.

اعشار ساق نبات اوزرینه طرح اولنه‌جق اولدیغی حالده بونده نظر دکیشور. یعنی بونوع اعشار کاه ساق حشبی وکاه ساق حشیشی اوزرینه طرح اولندیغندن هربررلرینی آیرو آیرو نظر مطالعه‌یه آلمق ایجاب ایدر.

اعشار، کتان، کندر، کیاه، وچاپر، بورجاق، شکر قامشی کبی ساق حشیشی اوزرینه طرح اولنه‌جق اولور ایسه؛ بونوع نباتات اکثریا اصحابی عهده‌لرنده بولنان اراضی محصولاتندن اوله‌جغی جهتله بونلرك اعشاری یاعیناً ویاخود محلی رایجنه توفیقاً بدلاً اخذ اولنمق لازم کلیر. لکن کمسه‌نك عهده‌لرنده بولنمیان کوللر کنارلرنده نابت اولان سازلرله میری اورمانلرندن قطع ایدیلان انواع کراسته‌لر کبی ساق حشبی‌دن رسومات النورسه‌ده اشبو رسومات اعشار دیمك اولمیوب ثمن و بدل دیمك اولدیغی اورمانلر بحثنده اثبات اولنور.

ساقلر اوزرلرینه طرح ایدیلان اعشار، اعشار ویرکوسنك الك حسیس اولان قسمی اولدیغندن اولقدر حائز اهمیت اوله‌مامشدر.

اعشار، اوراق نبات اوزرینه طرح اولنه‌جق اولدیغی حالده سبزه عشری دیمك اوله‌جغندن، وحالبوکه سبزه دینیلان محصولات طراوتی زائل

اولدقدن صکره اکل و استعماله صالح اولهمیان و صلاموره اولهمیان حضروات ایدوکندن بو جنس نباتات آره‌سندن اوزرلر ینه عشر ویرکوسی طرح اولنمیان قسمی عشر طرح اولنان قسمنه غالب کبی کورینور ایسه‌ده، بو کورینش نوع حقنده اولوب مقدار عشر حقنده دکلدر. زیرادخان و تنباکی اعشاری اعشارك بو قسمی میانده اولوب توتون عشرینك سنوی طوتاری یوز بیك لیرایی متجاوز مقدارده اولدیغندن حائز اهمیت اولدیغی وتوتون عشری اکثر محللرده توتونلر قوریدیلوب مغازه‌لر درونده باستال ایدلدکدنصکره صاتلدیغی زمان طرح واخذ اولندیغندن ذاتاً هم اصول طرحنجه وهم اصول تحصیلنجه اعشار سائره‌نك جمله‌سندن زیاده حائز امنیت اولدقدن بشقه رژی اداره‌سنك تشکیلندن صکره توتون عشرینك رژینك انبارلرندن اخذی مقرر طوتلدیغندن بوامنیت برقاندها تأکد وتشدد ایلمشدر .

توتون اعشاری بو آره‌دن چیقدقدن صکره عشر و یرکوسیله مکلف طوتیلان اوراق، ممالك محروسه‌ده پك ندرت اوزره حاصل اولان تنباکی ایله لخنه‌وسائر کونه سبزه‌وات ویونجه کبی نباتات قالور ایسه‌ده بونلرده اکثریتله بیکده سکز املاك ویرکوسی ویرن محللرده حاصل اولدیغی جهتله جزوئیات قبیلندن عدو شماری لازم کلیر .

﴿ اخطار ﴾

مزروعات رسمنك طرحی صره‌سنده نظر دقته آلنه‌جق ایکی نقطه واردرکه : بریسی سبزواتك برنوعندن اعشار آلنوب دیکر نوعندن آلنمامسي واول بریسیده محلی مجلس اداره‌سنده قطع ایدیله‌جك فیأت

معتدله ایله ذخائر عشریه‌نك قاسمه قدر پازار محللرینه واسکله‌لره نقلی خصوصنده زراعك مجبور طوتلمسی ماده‌لریدر .

عشر ویرمیان سبزواتکه نظامنامه سنده‌ده مندرج اولدیغی اوزره پرراصه ، اسپناق، ملحیه، ابه‌کومجی، سمز اوت، صلاته، مارول ، ساقز واصمه قباغی، انکنارکبی محصولات اوله‌جغی درکار وشهر وقصبات خلقنك یازوقیش صرف واستهلاك ایلدیکی سبزه‌لرك باشلیجه‌لریده بونلردن عبارت اوله‌جغی آشکاردر. کرك کتب فقهیه وکرك قوانین عتیقه ایجابنجه اصحاب محصولك خانه‌لری لوازماتی ایچون اولمیه‌رق پازاره کتوروب صاتدقلری هرنوع سبزواتدن عشر آلنمسی مشروع طوتلمش ایکن بزم شمدیکی نظامنامه‌ده بونلرك مستثنا طوتلمسی بر مقتصده کوره جای سؤالدر .

اکر دینیلورسه‌که: بونلرك عشر ویرکوسندن مستثنا طوتلمسی صلاموره اوله‌مامسندن ناشیدر. حال بویله‌ده‌دکلدر. بلکه بر نسیان اثریدر. زیرا، اعشار حقنده ایلك دفعه اوله‌رق یاپیلان وبرصورتی خزینه دفترلریله بیك ایکیوز التمش سنه‌سی اواسطنده طبع اولنان « مجموعهٔ قوانین »ده مندرج اولان نظامنامه‌ده بالاده اسامیسی تعداد اولنان سبزوات « موقتاً » تعبیریله عشردن استثنا ایدلدیکنه باقیلور ایسه، ناظم قانونك بونده برمرادی اولدیغی یعنی اعشار ویرکوسی اولوقت بشقه برقالبه افراغ اولندیغی وبونلرده اکثریتله شهر وقصبه‌لر جوارلرنده حصوله کلان شیلردن بولندیغی جهتله سزلدیکی چوغالتمامق ایچون عشردن استثنا ایدلدیکی درحال اکلاشیلور .

اعشار، محصول حیوانات اوزرینه طرح اولنه‌جق اولدیغی حالده ، بوویرکو یا بال عشری ویاخود حریر عشری دیمك اولوب، بشقه برشی

اوله‌مز. بال دینیلان عصاره هوامدن زنبورات [*] عقیمه‌نك چیچكلر اوزرلرنده طولاشملریله طوپلایوب كندولرینه مخصوص اولان طوربه‌جقلره وضع ایله قوانلره طاشیدقلری عنباردن عبارتدركه عنبار مذكور چیچكلرك منیسی مقامنده‌در. بال عشری ایام قدیمه‌ده اعشار وارداتی صره‌سنده ایجه برموقع طوتمش وطرح و تحصیلنجه مقتصدلری خیلیجه یورمش ایكن شكرك رایكان اولدیغی زماندنبرو شهرلرده اهمیتی بسبتون زائل اولوب استعمالی قراخلقنه قالمشدر. بال عشرینك شمدیكی زمانده صورت تعشیری قوان باشنه تقدیر فیئات ایله اونده برینی بدلاً ودفعةً آلمقدن عبارتدر.

حریر عشرینه نقل كلام ایدلنجه؛ بو ویركونك واردات عشریه زمره‌سنه الحاقی عامه‌نك معلومی اولدیغی اوزره ایپكك حصولی طرطل دینیلان بوجكلرك محال مخصوصه‌لرنده بسله‌دیلوب چوغالمسی وبوجكلرك تغذیه‌سی دخی توت اغاجلرینك یاپراقلری طوپلانیلوب بونلره یدیرلمسی جهتلرندندر. یعنی حریر محصولندن عشر ویركوسی النمسی مجرد حریر اولدیغی جهتندن دكل بلكه اراضیٔ امیریه‌ده ركز اولنان توت اغاجلری یاپراقلرینك بویولده استهلاك ایدلمسی سببلرندندر. واسكی زمانلرك معاملاتنده حریر اوزرندن النان ویركویه عشر دینلمیوب میزان [**] حریر رسومی نامیله زبانزد اولدیغی اربابنه معلومدر.

---

[*] زنبورات عقیمه كندولرنده ارككلك ودیشیلك اولمیوب یالكز بال یاپمغه مأمور اولان آریلره دینور. زنبورات عقیمه‌نك آرد آیاقلری ساقلرینك طیش یوزی طولانی واوزون قیللرله مستورسروال دینیلان چوقه نهایتبولور. بونلرك ارد آیاقلرینك برنجی مفصللری خیلیجه اوزون ومفصلك ایچ یوزی مستعرضاً موضوع قیل صره‌لریله مزیندركه بوقیللر فورچه خدمتنی ایفا ایدر.

[**] میزان لسان‌عمومیده ترازو معناسنده اسم الت اوله‌رق مستعمل ایسه‌ده لسان مالیه‌ده بازار وچارشومعناسنه كلان اسم‌مكاندر. قپان دخی بومعناده مستعمل ایسه قپان اشیای ثقیله‌نك ومیزان ایسه اشیای خفیفه‌نك النوب صاتلدیغی محله اطلاق اولندیغندن یكدیكرلرندن بوصورتله تفریق اولنورلر.

« میزان حریر » رسومنه اسکی زمانلرده « میزان شاهی » دنیور . ویکسر ودوسر نامل‌ریله ایکی باشـلی اوله‌رق بهر قیه‌ده اللی اقچه‌الاندن واللی اقچه صاتاندن النور. اکر رسم مذکور هم بایع وهم مشـتری طرفندن النه‌جق اولور دیسه اکا رسم یکسر وجمله‌سی یالکز بری طرفندن النه‌جق اولور دیسـه اکاده رسم دوسر دینیلور ایدیکه؛ بواصوللری تنظیمات خیریه لغو ایلمشدر .

حریردن معمول اقمشـه وسائره؛ اوائل ایام ممـالك عثمانیه‌یه وحتی اوروپایه بیله چـین وهندستان‌طرفلرندن کلور، وبرچوق اقچه‌لریز اول طرفلره چکیلوب کیدر ایکن، صکره‌لری‌محصول مذکورك ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده‌ده یتشدیرلمسنه غیرت اولنمش، وتکثیر حصولی ایچون حکومت سنیه طرفنـدن اهالی‌یه پك‌چوق تشویقـات اجرا ایدلمکله برابر بعض طرفلرده دخی‌مکمل فابریقه‌لر احداث وانشا ایدلمش وایتدیرلمش، وبوندن یکرمی‌سنه اولنه کلنجه‌یه‌قدر بونك وارداتی سـنه‌دن سنه‌یه آرتمقده بولنمش ایکن بعده بوجکلره‌عارض‌اولان خسته‌لقدن تنزله یوز طوتمغه‌باشلامشدرکه دفعی چاره‌سیله اوغراشلمقده‌در .

حریر عشرینك مطرحی یارشـته وچله ویاقوزه‌در. ویاخود تخمدر. وعشرك قوزه اوزرینه طرح اولنمسی، مانجینق وفابریقه‌سی اولمامق سببیله محصول قوزه اوله‌رق النوب صاتیله کلان محللرده جاری اولوب رشـته وچله اوزرینه طرح اولنمسیده، مکمل فابریقه‌سی‌اولان محللرده جاریدر .

بودجهٔ عمومیمزك فصللری اره‌سنده بشقه‌جه برماده تشـکیل ایدن حریر نامی خذاسنده‌کی ازمامی اله الوبده؛ بوندن ممالك محروسه‌ده سنوی نمقدار حریر حاصل اولدیغی ، و بونك ایچـون خلقك النه نقـدر اقچه کیردیکنی اکلامق ممکن اولور ظن اولنور ایسـه‌ده بوصورت ممکن دکلدر.

زيرا : بودجه‌لريزه قونيلان حرير عشرى، وارداتى يالكز باشليجه يتشان وآيروجه تحصيل اولنان محللرك واردات عشريه‌سيدر. آنلرك غيرى اولان محللرده يتشان حريرك اعشارى، واردات عشريهٔ سائره ايله احاله‌واداره قلنديغندن، مقدار صحيحنى بولمق تتبعاته محتاج، وزيتون اعشارى دخى بوقبيلدن اولديغى وارستهٔ قيد احتجاجدر .

حرير محصولى؛ كليتله يتشمكده اولان بروسه، ادرنه، سلانيك، اماسيه، شام، حلب كبى شهرلرده وقتيله تأسيس اولنمش، وميزان نامنى المش اولان بازار محللرنده النوب صاتلمسى دولتجه اصول اتخاذ اولنمش، واطراف قرا وقصباتده يتشديريلان قوزه وحريرلرك فى الحال مشتريسنى بوله‌جغنه قانع اولدقلرى جهتله اصحابى دخى اورالره كتوروب صاتمغه باشلامش اولديغندن ، بونك عشر وكمركنك دخى اورالرك رايجى اوزره ينه اورالرده عيناً وبدلاً اخذ وتحصيل قلنمسى نظامه ربط اولندقدن صكره، ميزان محلنه كوتورلميه‌رك قاچيريلان حرير اخذ وكرفت اولنه‌رق هركيمك مالى اولور ايسه اولسون جانب ميرى ايچون ضبط اولنمسى، وبركره طوتيلوبده تكرار قاچيرمغه متجاسر اولنلرك يدلرنده بولنان حريرك يالكز ضبطيله اكتفا اولنميوب اومقوله اشخاصك تأديبات لايقه‌لرى اجرا ايدلمسى، وحرير محصولى مانجينقده ايكن اصحابنك اسم وشهرتيله محللرنده ثبت دفتر اولنوب عشر وكمركى تأديه اولنديغى مبين اصحابى يدلرنده تذكره اولمدقجه برمحلدن حرير مروراتمامسنه محللرى مأمورلرى طرفلرندن كمالـله دقت واعتنا اولنمسى ، خصوصلرى دخى نظام اساسيسنه علاوه ايدلمش، واليوم جارى اولان كمرك معاهده نامه‌لرينك عقدى زمانه قدر عشر وكمركى هريرده برلكده اوله‌رق اخذ وتحصيل قلنمش ايكن اندن صكره كمركنك كمرك مأمورلرينه، وعشرينك اعشار مأمورلرينه

حواله‌سی قرارکیر اولمش ، والحالة هذه بوقرار دائره‌سنده اجرای معامله اولنمقده‌بولنمشدر .

موضوع بحث اولان حریر عشرینك اصول طرحنه کلنجه ؛ درت‌یوز قیه قوزه‌دن یوزقیه حریر حاصل اوله‌جغی، ویکرمی بش قوزه‌دن برقیه تخم چیقه‌جغی ، تجاریب عدیده‌ایله ثابت اولدیغندن، اصحاب محصولدن بری کندو قوزه‌لرینی صاتلمق اوزره میزان محلنه کتوردیکی کبی درحال جنس ونوعی تفریق اولندقدن وبعدالوزن مقدار وکمیتلری اکلاشلدقدن صکره، انلرك لازم کلان عشرلری جنسی جنسنه عیناً النه‌رق اصحابی یدلرینه بر ر قطعه علم وخبر ویریلور. بعده صاحبی کندو یدنده قلان قوزه‌لردن تخم چیقارته‌رق نقل وفروخت ایلر ایسه ، اول تخم بتکرار وذن اولنه‌رق اکرچه اشبو وزن اولنان تخم اول آدمك مقدما وزن ایتدیرمش اولدیغی قوزه‌لرك حصوله کتوره‌جکی مقداردن زیاده کورینور یعنی برقیه قوزه‌نك ویره‌جکی یکرمی بش درهم تخم نسبتندن زیاده میدانده تخم کوریلور ایسه یالکز زیاده کورینان تخمك عشری اخذ وتحصیل ایله اکتفا اولنور. وبوصورتله عیناً النان قوزه وتخملر برکدیرلدکدن‌صکره جمله‌سی علناً مزایده اولنه‌رق طالبلرینه صاتیلور. واکرمیزان محلنه کتور یلان قوزه‌لری اصحابی اورادە صاتمش ارلور ایسه ، بومقوله‌لرك عشرلری دخی صاتش فیئاتی اوزرینه بدلاً تحصیل اولنوب استیفای حقوق خزینه ایدلمش اولور .

محصولات سائره اعشارینك صورت طرحنجه بوقدر ایضاحات ویرلمامش اولدیغی حالده یالکز حریر عشرینك جبایت وتحصیلنجه بویله برمعلومات زائده اعطاسنه قالقیشلمسنك سببی‌ندر دیو سؤال اولنورایسه؛ جوابی — اعشار ویرکوسنك طرحی امرنده‌شمدی‌یه قدر وضع وتأسیس اولنمش اولان اصول وقواعدك مجموعی اره‌سنده بوندن دها ساده‌براصول

وضع واحداث اولنه‌مامش اولدیغندن، ممکن اولورده یوق ، آفیون، قوری اوزوم ، انجیر، توتون، پلاموت، وامثـالی نباتات عشرلرینـك امرطرح وتحصیلنه مدار سهولت اولمق ایچون مناسب محللرده بویله برر پازارمحللری یاپیلوب بونلرکده عشرلرینـك اورالرجه وکمال سهولتـله طرح وتحصیل قلنمسی خصوصلرینك عادت ایدلمسی ــ تمنیات مخصوصه‌سیدر.

﴿ اخطار ﴾

اعشار ویرکوسنك صورت طرحندن طولایی معافیت ویرلمسی جائز اولوب اولمدیغی بحثی یوقاروده بیان اولنمشدر. واقعا خانه‌لره متصل واطرافی دیوارویاچیت ایله محاط وخانه‌حوالیسندن معدود بولنان معلوم‌المقدار محللرك محصولاتیله خطب وکمورك وسبزه‌واتك بعض نوعنك عشر ویرکوسـندن مستثنا طوتلدیغی جای انکار دکل ایســه‌ده ؛ اشبو استثنائیت، معافیت حکم وقوتی حائز دکلدر .

زیرا: حولیدن معدوداولان محللر محصولاتندن عشرالتماسی بویرلرك اراضیٔ میریه‌دن اولمیـوب اراضیٔ مملوکه‌دن اولمسی ، وحطب وکوموردن عشر التمامسیده بونلر اکثریا جبال مبـاحه‌دن قطع واخراج ایدیله کلمسی، وسبزه‌واتك بعض نوعندن عشر ارانلمامسیده انفاً اثبات اولندیغی اوزره براثرنسیانه اوغرامسی سببلرندندر.

بعض اراضیلر وبرچوق قریه ومزرعه‌لر واردرکه انلرك محصولاتندن خزینهٔ دولت‌نام وحسابنه اوله‌رق‌عشر النديغی مشهوددکلدر سؤالی وارد خاطراولورایسه‌؟ جوابی شودرکه: خزینه نامنه عشر ویرمیان یرلر ایکیدن خالی‌اولمیوب بونك‌بری، صاحب‌ارضك اذن‌ورخصتلریله بنالریاپلمش ومحله‌لر تشکیل اولنمش وزراعت وحراثتدن تعطیل اولندیغی جهتله مقاطعهٔ زمین نامیله بدل‌عشره ربط ایدلمش یرلردر. بونلر اوزرینه طرح ایدیلان بدل

عشرلر وقتیله میری ایچون تخصیص قلنمش ایسه مال مأمورلری طرفندن، ویا بر وقف ایچون تخصیص قلنمش ایسه وقفك متولی وجابیلری طرفلرندن، بشقه جه طلب وتحصیل اولنه کلدیکندن، وبو مقوله مقاطعهٔ زمینه باغلو اولان ویاخود باغلو اولمسی لازم کلان یرلرك حد وپایانی اوله میه جغی درکار ایسه ده کمیت مقدارلری جزؤیات قبیلندن اولدیغندن کوزلره چارپمیه جغی آشکاردر.

دیکری، لسان مالیه ده مستثنا اوقاف نامیله زبان زد اولان بعض قرا ومزارعدرکه: بونلردن خزینهٔ جلیله نام وحسابنه کرچه عشر آلندیغی یوغیسه ده؛ بو استثنائیت، قرا ومزارع مرقومه نك عشر ویرکوسندن استثنائیتی جهتنه مصروف اولمیوب، بلکه بو یرلرده حصوله کلان مزروعات عشرینك وقتیله بر خیراته تخصیص اولنمش اولدیغی جهتنه معطوف اوله جغی، وقراء موقوفه اعشارینك ملغا تیمارلولرله زعمایه دیرلك مقامنده اوله رق تخصیص اولنان اعشاردن هیچ برفرقی اولمدیغندن، تیمارلولر حقنده یاپلدیغی کبی بونلرکده خزینه دن ضبطیله بدله ربط اولنمسی ایجاب ایدر ایکن، هنوز یاپیله مامسنك وباخصـوص ایچلرندن بعضیلرینك بویله برحال استثنائیتده براغلمسنك علل واسبابی، کتابمزك اوقاف باب وفصللرنده بسط وبیان اولنان تفصیلاتنه مراجعت اولنمدقجه کنه وحقیقتنه واصل اولنه میه جغی بدیهی وبو جمله ایله برابر ممالك محروسهٔ شاهانه ده واقع عموم قرا ومزارعدن سنوی نه مقـدار اعشار وارداتی حاصـل اولدیغنی بیلمك ایچون متولیلر دفترلریله اوقاف خزینه سی قیوداتنه مراجعت ایتمدکجه هیچ برکیمسه یه میسر اوله میه جغی امر جلیدر.

﴿ فصل ثالث ﴾

«ز»

﴿ مزروعات رسمنك اصول تحصيلى ﴾

مزروعات رسمنك اصول تحصيلى حقنده مرعى وجارى اولان قواعد كليه ؛ اراضئ مزروعه ومغروسه‌ده نابت اولان هرنوع محصولاتك رفته رفته حين ادراكلرنده و ياخود وقت حصادلرنده معشرلر طرفلرندن يكان يكان ثبت دفتر ايدلدكدنصكره محصولات نابته وثابته‌دن اونده برينك ميرى حصه‌سى نامنه اخذ وتحصيليله قصور اونده طقوز ينك اصحاب محصوله تركى معامله‌سندن عبارتدر .

محصولات واقعه هر نه قدر مختلف ومتنوع اولسه بيله محللرينك اقليمنه كوره ، هر برلرينك موسم ادراك ووقت حصادى معلوم اولوب ، حساب وكتابى دخى اصول اعشارى اوزرينه مبنى بولنديغندن ، تحصيلندن طرحى دها زياده ساده‌در .

باخصوص محصولات مذكوره خام اشيا ديمك اولديغى جهتله ، ماهيتلرينى اكلامق ايچون وهلهٔ اولاده معشرلرى تعرفه وتجربه‌لره مراجعتله اوزون اوزادى‌يه تطبيقاته دوشيرمك ، ومعاملات حسابيه‌سنى حاصل ايده‌جكى نتايجه كوره ياپمق ، كبى كلفتلرك كليسندن ازاده كورينور ايسه‌ده ، بوكورينش ظاهر حالده قالوب ايشك ايچنه كيرلديكى حالده معامله‌نك وبناءً عليه بوويركونك اصول تحصيلى اصول طرحندن دها زياده دغدغه‌لى اولديغى تسليم اولنور .

زيرا : ماسبقده بالمناسبه اثبات اولنديغى اوزره مزروعات رسمى ميدانده اولان مال اوزرندن الندیغى جهتله كمرك رسمندن هيچ بر فرقى اولەميەجنى اشكار ايسەده ؛ كمرك رسمى ، مال موجودك مورد ومخرجى اولان كمرك دائرەسنك ايچنده و « عشا » و « مبصر » لرك كوزلرى اوكنده بعد المعاينه معرف ايسه تعرفەسنه تطبيق اولنەرقدن ، معرف دكل ايسه رايج محلى يه توفيق ايديلەركدن اخذ وتحصيل اولنەكلدبكنه ، وشايد غير معرف اولان اشيايه كمرك مأمورلرينك تقدير ايلدكلرى قيماته مالك صاحبلرى حسن رضا كوسترمزلر ايسه، كندولرى عيناً اشيا ويرمكده دخى مختار طوتلديغنه، وبالفرض صاحب ماله قارشو مأمورلرك، ومأمورلره قارشو صاحب مالك بركونه شكايتى واقع اولەجق اولور ايسه ، بونلر دائما برسلسلۀ متابعه تشكيل ايدن و يانى باشلرنده بولنان اوست طرف مأمور و آمرلرينه مراجعتله فصل دعوى ورفع منازعەيه سهولتله مظهر اوللرى شويله طورسون ، عيناً الدقلرى اشيايى درحال كمرك انبارلرينه تسليم ايدرك ايشك ايچندن صيرلدقلرى مثللو ، اشياى عينيەيى تسلم ايدن انبار مأمورلرى دخى بونلرك اوزرلرينه موضوع اولان يافتەلردەكى فيئات موجبنجه يانلرينه كلان مشتريلره صاتەرق نقده تحويل ايدەبيلدكلرينه ، وحال بوكه ؛ مزروعات رسمنه تابع اولان محصولات ارضيەدن تعاملاً بو درلو تسهيلاته مظهر اولان يالكز توتون ، قوزه ، حرير ، پلاموود ، قورو اوزوم ، قورو انجير ، ميان كوكى ، حلفه اوتى كبى نباتات بالاستثنا ، محصولات سائرەنك همان كافەسنك ثابت اولديغى ترلا ، باغ ، بغچه ، وبوستانلر درونده زماندن زمانه يكان يكان ثبت وتحريرى ، وبونلردن عيناً اخذى نظامكير اولان حبوباتك ميرى انبارلرينه نقل وادخارى ، وبدلاً تحصيلى معتاد اولان مزروعات سائره عشرينك دخى مجلس ادارۀ قضاجه تقدير ايديلەجك فيئات مضبطەسى موجبنجه اصحابى اوزرلرينه

ذمت قيد ايديله‌رك تحصيلی ، و باخصوص در انبار ايديلان حبو باتك متمادياً اسعاری كوزديله‌رك دكر بهاسيله فروختی ، وذخائر مدخره شايد وقت وزماننده صاتيله‌ميه‌جق بولنور ايسه انبارلرده توقيفيله چوريمكدن ويا بوجكلنمكدن وقايه‌سی كبی كلفتلرك كافه‌سی ، ينه معشرلرك عهدهٔ كفايت ودرايتلرينه مودوع بولنديغنه بناءً مزروعات رسمنك كمرك رسمنه مطابقتی ظاهر اولسه‌بيله اشبو مطابقت يالكز اصول طرحی جهتنده قالوب ، اصول تحصيلی جهتنه كيدلديكی وقت معامله‌نك دكشديكی نمايان اولور .

چونكه : كمرك رسمی ، كمركدن امرار اولنه‌جق اولان امتعه واشيای تجاريه اوزرينه رضاءً طرفين ايله وقتيله تقدير اولنوب لااقل يدی سنه‌دن از اولمامق اوزره تمديد وتعيين قلنمش وبويله برمدت محدوده ايچنده حكمی لايتغير طوتلمش اولان ولسان ماليه‌ده « كمرك تعرفه‌سی » دنيلان مقاوله‌سندی مندرجاتی اوزرينه بالحساب اخذوتحصيل اولنديغندن ، وشو مدت محدوده ظرفنده اشيانك قيمانی ايكی اوچ قات ترقی ويا تنزل ايتسه‌بيله ينه اول اشيا رسم كمركنك تعرفه‌سنده مندرج فيئات مقطوعه اوزرينه اخذ واستحصالنه مداومتله مالك اوكونكی دكر وبهاسی ارانلمق قاعده‌سی بالطبع جاری طوتلمديغندن ، كمرك رسمنك امر تحصيلنده مأمورلر معشرلر قدر مشكلاته تصادف ايتميه‌جكلری كبی عيناً الدقلری اشيايی بك از برزمان ايچنده صاته‌بيله‌جكلر ينه قانع اوله‌رق الدقلرندن بومقوله‌لركده نقده تحويلنده ، والحاصل تحصيل ايلدكاری اموالك حسابلرينی طوپلامقده ، وحاصلات لاحقه‌لرينی سابقلريله موازنه ايتمكده بركونه صعوباته دوچار اولمدقلرندن ، هربركمرك اداره‌سنده بركون برآی ويا برسنه ايچنده نهقدار واردات حاصل اولديغی اكلايوب مافوقنه حسابلرينی ويرمك كمرك مأمورلرينه كوره بك قولای كلور .

واكرچه كمرك معاملاتنده دخى عيناً اشيا المق ، وبعده اول اشـيايى نقده تحويل ايتمك كبى قتمرلى معاملاتك جريانندن طولايى حسـاباتك دوچار تأخرات اوله‌جغى جاى مطالعه اولور ايسه‌ده ، داخل كمرك اولان اولان اشيايه ثابت برقيمت تقدير ايتمك وينه بوقيمت اوزرينه رسم كمركنى بالحسـاب دفترلره ايراد قيد ايلمك وظيفه‌سى ، اساساً كمرك مأمورلرينك صلاحيتلرى دائره‌سنه ويرلمش ، وهرنقدر اشبو مأمورلرك كافه‌سى تعدادى ناقابل اولان انواع امتعه واشيانك قيمتلرينى تقديرده عجزلرى رونما اولسه بيـله ، بونلر ذاتاً ومصلحةً بر دائره درونده مجتمعاً سـاكن اولدقلرى جهتله ، تقدير قيمت خصوصنده عاجز قالدقلرى اشيايى كندولرندن دها زياده بيلان اوست طرف مأمورلرينه ارائه ايله فى الحال حل اشكال ايده كلدكلرندن ، بونلر الدانمق شـائبه‌لرندن اولدقچه مصون وسيما كندولرى دائمى صورتده كمركلرده مستخدم اولدقلرى جهتله الدانمش اولسه‌بيله ،رفته رفته تصحيح خطا ايليه‌رك ملكه‌ورسوخ پيدا ايتمكه مجبورومفتون‌اولورلر.

لكن مزروعات رسـمنك امرتعشيرنده ؛ مسـتخدم اولان معشرلر ولوسلم سـنه‌سى حاصلاتنه مخصوص اولمق ايچون اولسون ، وكندولريده مأمورين دائمه‌دن بولنسون ، مادامكه : مدخر اولان ذخائر عشريه كويلرده چارشو وپازار محللرندن اوزاق يرلرده ، وكندولريده‌موقعلرى ايجاباتندن اوله‌رق انواع ذخائرك رايچلرندن بالطبع غفلتده بولنه‌جقلرندن ، ذخائر مدخره‌يى سـنه‌سى ايچنده دكل ايرتسى وبلكه دها ايرتسى سـنه‌لرده بيله كاملاً الدن چيقاروبده «حصليله حسابنى [*] كورمكه» موفق اوله‌مدقلرندن

[*] اصطلاحات ماليه‌ده « حصليله‌حسابنى كورمك » ديمك امانته قالمش‌اولان بروار- داتك حبهٔ‌واحده‌بقاياسى براغمديغى حالده طوتارينى كاملاً تحصيل وجبايت، مصارفنى دخى حاصلات واقعه‌سندن تسليله وحاصلات صرفيه‌يى مال‌صندغنه تسليم ايلدكدن صكره محاسبه‌سنى تنظيم ايدوب سنداتيله برابر خزينهٔ ماليه‌يه اعطا وبرائتنى اثبات ايلمكدر .
شمديكى زمانده بوكا « محاسبهٔ قطعيه » نامى ويرلمكده ايسه‌ده محاسبهٔ قطعيه‌ده دور معامله‌سى‌جارى اولديغندن وجه تسميه‌ده تماميله مطابقت يوقدر .

ناشی ، ذخائر مذکوره‌نك کاملاً صاتوبده اثمانی مال صندیغنه تسلیمی زمانه قدر تأخیر حسابنده ناچار قالورلرکه بو حاللر اقسام وارداتك هیچ برنده واقع دکلدر .

ایدی مزروعات رسمنك امر تحصیلنده تصادف ایدیلان مشکلات اسباب موجبه‌سنك شو راجقده تلخیصاً تعدادینه کلنجه :

بونلرك برنجیسی — انفاً بیان اولندیغی اوزره عیناً استحصال ایدیلوب درانبار اولان ذخائرك تعشیرندن صکره تحصیل شکلنه قونیله‌مامسی یعنی ذخائر مدخره درحال صاتیلوب اثمانیله بودجه‌ده قارشولغی اولان بر مصرفك قولایلقله قپادیله‌مامسی ،

ایکنجیسی — مثلا مصر و توتون کبی محصولاتك زمان تعشیر و تحصیللری ایرتسی سنه‌نك نیسان و مایس آیلرینه قدر دوام ایلمسی ،

اوچنجیسی — اهالی اوزرینه ذمت قیدایدیلان محصولات متفرقه عشرینك تعشیر عقیبنده بدلنك تحصیلی ایچون اهالیده استطاعت مالیه کوزدلمسی ،

دردنجیسی — تعشیر خصوصنده کمرك رسمنك تحصیلی امرنده متخذ اولان قواعده مماثل اصوللر وضعنه وقتك مساعد اولمامسی ،

بشنجیسی — ذخائر مدخره‌نك صاتلمسی امرنده متخذ اولان مزایده اصولنك ترکیله بو امر مهمده لازم غیر منفك اولان معاملات تجاریه‌یه تطبیق حرکات ایدیله‌مامسی .

آلتنجیسی — اولاً طرح ثانیاً تعشیر ثالثاً تحصیل کبی معاملاتك بر مأمورده اجتماع ایلمسی و بونلرکده موقتاً استخدام اولنمسی ،

یدنجیسی — مکلف نظرنده شیء واحد حکمنده طوتیلان تعشیر و تحصیل ماده‌سی خزینه نظرنده شیئات ممیزان عد اولنوب تعشیرك تحصیل مقامنه قائم اوله‌مامسی ، قضیه‌لری اوله‌جغنده شبهه یوقدر .

مزروعات رسمنك امانةً اداره‌سی زماننده اصحاب محصول حصهٔ اميريه‌يی عيناً و دفعةً اداده مخالفت و مشكلات كوسترملری مسبوق اولمديغندن اعشارك بو قسمنده تقاسيط اصولی جاری اولميه‌جغی بديهيدر .

مع مافيه : تعشير عقيبنده زراع ، برقصبه‌نك ذخائر عشريه‌سنی او قصبه داخلنده ، وبركويك ذخائر عشريه‌سنی اوكويده واقع عشر انبارينه ، وكويك انباری اولمديغی حالده اوكويك حاصلات عشريه‌سنی دخی خرمن محلندن اعتباراً نهايت برساعت مسافه‌ده بولنان عشر انبارينه‌قدر مجاناً نقل ايتمك ، وكوی انبارنده تراكم ايده‌جك اعشار ذخائرينی محلی مجلس اداره‌سندن هركيل ايچون قطع ايديله‌جك فيئات ايله جوارده اك قريب بولنان قصبه و اسكله‌يه كوتومك ايله مكلف اولديغندن ، بونك ايچون معشرلر محكمه‌لره مراجعتله اقامهٔ دعوايه وتعقيب مدعايه مداومت كلفتلرندن وارسته‌درلر .

لكن اهالی اوزرلرينه ذمت قيد ايديلان حصهٔ اميريه ، تحصيل اموال نظامنامه‌سی موجبنجه تحصيل قلنديغندن ، اعشارك يالكز بو قسمی تقاسيط اصولنه مربوط اولمسی طبيعيدر . مكرسه صاحبی يابورجنك ازلغندن و ياخود محصولنی مانوب اله كچورديكی اقچه‌دن دفعةً ويرمش اوله .

مزروعات رسمنك محصولك صاتلديغی يرده مثلا : ميزان وقپان محللری و مستقل چارشو وپازارلری بولنان محللرده التمق قاعده‌سی جاری اولان يرلرده حصهٔ اميريه‌مشتری اولان تجار طرفلرندن ويريله كلمكده وتجار مرقومه‌ده اشبو حصهٔ اميريه‌يی زراع نام و حسابنه اوله‌رق ويردكلری جهتله تحصيلاتجه تسهيلاتی موجب اولمقده ايسه‌ده ، تجارت معاهده‌لرينه مغاير اولديغندن طولايی بعض يرلرده اعتراضدن قورتيله‌مامقده‌در .

مزروعات رسمنك اصول طرحی بابنده التی قسمه تقسيم ايتمش اولديغمز محصولاتك برنجيسی عد اولنان حبوبات رسمی هر يرده عيناً تعشير قلنديغندن جمله‌سندن زياده امنيت بخشادر .

حبوبات رسمنك امر تعشيرنده ، مقياس وقسطاس وزن وكيل اولديغی دركار ايسه‌ده، اثنای تعشيرده دها زياده موجب سرعت و سهولت اولمق ايچون بعض محللرده، تارلالرده بولنان دمتلر صايیلوب عيناً دمت النمقده و بعض يرلرده دخی دمتلر صايلدقدن صكره بر قاچ دمتدن « نمونه » [*] طوتيلوب نمقدار دانه حاصل اولور ايسه او نسبت اوزره يينه دانه اخذ قالنمقده‌در .

حبوبات رسمنك تعشيری خصوصنده دها يقين وقتلرده اتخاذ قلنمش بر « صپان » قاعده‌سی واردركه : اوده « اكين كيملر طرفندن اكيلور ايسه اكيلسون ، و نره‌ده خرمن ايديلور ايسه ايدلسون ، اكا باقلميه‌رق اكلديكی طوپراغك معشرلری طرفندن تعشير قلنمسی » قاعده‌سيدر .

اشبو قاعده وقتيله « علی افندی » فتواسيله تحكيم اولنمش واراضی قانونامه‌سنك حين ترتيب وتنظيمنده دخی ١٢٧٥ نجی ماده‌سيله تأكيد ايدلمش اولديغی حالده برچوق زمانلر بوقانونه [**] رعايت اولنه‌ميه‌رق سپاهيلر طرفندن وقتيله اتخاذ اولنمش اولان « خرمن » قاعده‌سی‌كه : قانون مذكورك عكسی ديمك اوله‌جقدر. يعنی « اكين هانكی قريه طوپراغنه » « اكيلور ايسه اكلسون اكا باقلميه‌رق ، اكين صاحبی هانكی سپاهينك »

[*] « نمونه طوتمق » اصولی دمتلر تعداد اولندقدن صكره اعلا ، اوسط ، ادنا ، اعتبار يله اوچ نوع محصولدن اوچر « طوقورچون » النوب جمله‌سندن بر خرمن ياپيله‌رق طرفين حضورنده وزن ايديلوب و ياخود اولچيلوب نمقدار شی چيقار ايسه اول مقدار اوزرينه عشرينی تحصيل ايتمكدن عبارتدر .

« طوقورچون » برقاچ دمت بريره كتور يلوب باغلانيلان كومه‌يه اطلاق اولنور .

[**] ــ فقرهٔ قانونيه ــ « علی‌العموم محصولات ومزروعات ارضيه نره‌ده خرمن اولنور ايسه اولنسون ، هرقنغی قريه حدودی داخلنده‌كی اراضيده نابت اولمش ايسه اول محصولات ومزروعاتك اعشاری يالكز اول قريه‌يه حاصل اعتبار اولنور » .

« رعایاسندن ایسه انك باش‌قلمی اولان یعنی سپاهینك مرکز اقامتی بولنان »
« کویه محصولك نقلیله خرمن ایدیلوب عشرینك اول سپاهی‌یه ویرلمسی »
قاعده‌سنه دوام اولنمشدر .

اشبو قاعده‌نك دوام جریانی اثناسنده کوی ملتزملری بیننده برچوق دعوالری تحدث ایتدیکندن طولایی روم ایلی قطعه‌سنده رفته رفته رفع ایدلمش وحتی اك صکره تنظیم قلنمش اولان اعشار نظامنامه‌سنده‌ده بونك ایچون برفقرهٔ مخصوصه‌ده درج اولنمش ایسه‌ده اناطولینك بعض جهتلرنده الیوم قالدیریله‌مدیغی مشهوددر .

حبوباتك غیری اولان مزروعاتکه : ثمره ، ساق ، اوراق ، جذر ، متفرقات ، اوله‌جقدر . بونلرك تحتنده اولان زیتون ، توتون ، حریر ، محصوللریله اصحابی عهده‌لرنده بولنان اورمانلرده حصوله کلان کراسته عشرلری، نظامات وتعلیمات مخصوصه‌لرینه تطبیقاً ، ماعداسی محللرینك تعامل قدیمه‌لرینه توفیقاً، تعشیر وتحصیل اولندیغندن، مضروبات عشریه‌نك اشبو بش قسمنده تعشیر وتحصیل تعبیرلری الفاظ مترادفعه حکمنی اکتساب ایلر . یعنی بوبش قسم مزروعاتدن تحصیل اولنمسی ایجاب ایدن رسمك همان کافه‌سی مطلقا بدلاً آلنمق معتاد اولدیغندن حبوبات قسمنده تفصیل ایدیلان مشکلات بونلر حقنده وارد دکل کبیدر .

بدلاً استحصال اولنان واردات عشریه‌نك امر تعشیر وتحصیلنده مقیاس ومیزان ارباب وقوفك وجدانی اولان تخمیناتی رد وقبولده معشرلرله مکلفلر ایچون صلاحیت قانونیه واردر .

بنابرین تخمین اوزرینه تعشیر اولنه‌جق اولان محصولاتك مقدارنجه بین‌الطرفین اویوشیله‌مدیغی حالده واقع اوله‌جق مراجعت اوزرینه محصول میدانده ایکن قضا مجلس اداره‌سنجه ارباب وقوف واعتماددن ایکی مخمن بالتحلیف تعیین واعزام اولنور . طرفین بونلرك رأی وقرارینه راضی

اولمدقلری حالده مجلس مذکوراعضاسندن محلنه ایکی ذاتك دخی اعزامیله اجرا اولنه‌جق تدقیقات اوزرینه مجلس مذکورجه ویریله‌جك قرار قطعی اولور .

اعشار وارداتی خزینهٔ مالیه‌نك غایتله جسیم وغایتله متموج بر وارداتی اولدیغندن حقنده لایقی وجهله تفتیش وتجسس معاملاتنك اجراسی قابل اولمدیغی کبی انك دلالتیله محصولات ارضیه‌نك احصاسی دخی ممکناتدن دکلدر . واقعا بیك ایکیوز طقسان التی سنه‌سی بودجهٔ عمومیسنده مندرج اولان بش ملیون لیرایی اله الهرق سنهٔ مرقومه‌ده محصولات ارضیه‌مزك مقدار مجموعی اللی ملیون لیره‌در دیون تخمین ایده‌بیلور ایسه‌کده، بونك نقدری حبوباتدن ونه‌قداری اوزوم ، انجیر ، زیتون ، تموق ، آفیون ، کبی محصولاتدن مستحصل اولدیغی وبونلرك هر برلرینك کمیاتی نه‌لره واره‌جغنی کسدیره‌مدکدن بشقه بودجه‌ده بولنان ارقامك بعضیلری مصرفسز بعضیلری مصرفلی بولندیغندن غیر ازمصارف جبایت واردات عشریه‌مزك بوسنه‌نك طوتاری شودر دیوده حکم ایده‌میز .

مزروعات رسمندن مستثنی اولان اراضی، شهر وقصبه وقریه‌لرده کائن اولوب خانه‌لره متصل واطرافی دیوار ویا چیت ایله محاط وخانه حولیسندن معدود طقوز یوز اون طقوز آرشون مربعندن عبارت محللر ایله ایراد ویرکوسیله مکلف اولان بغچه وبوستانلردر . کذلك اعشار رسمیله مکلف طوتلمیان مزروعانده حطب وکمور ایله بعض سبزه‌واتدرکه اسامیسی یوقاروده ذکروبیان اولنمشدر. شوراسیده‌شایان قیدوتذکاردرکه: مزروعات رسمی ، شمدیکی حالده ارضه تابع اولمیوب مزروعك نوعیله زمان ادراکنه تابع اولدیغندن ، برسنهٔ مالیه‌نك کذرانده برارضه ایکی‌درلو محصول اکلسه یعنی اولاً اربه اکیلوب بچیله‌رك آنك یرینه

صوسام اكيلسه، بونلرك ايكيسندن دخی بشقه بشقه رسم تحصیل اولنه جغی کبی ، کوکی طول ایام امتداد ایدوب صولاندقچه یکیدن محصول ویرن مثلا یونجه کبی اوتلر دخی هردفعه‌سنده بوویرکونك اعطاسیله مکلف اولور .

مزروعات رسمی اهالیٔ زراع مقدس طانیدیغندن [*] بونك مکتومات وقچاغی ندرت اوزره‌در. معمافیه حریردن ماعدا معشره خبر ویرلمیه‌رك ترلادن وخرمن یرندن قالدیریلان وهرنه صورتله اولور ایسه اولسون عشری ویرلمامك اوزره کتم ایدیلان محصولات قچاق عد اولنوب میری ایچون ایکی قات رسم التمسی نظامی اقتضاسندندر .

مزروعات رسمنك امر تحقیق وتعشیر وتحصیلنده معشرلرك خزینهٔ مالیه‌یه قارشو اولان سندات مثبته‌سی برموجب تعلیمات طوتمقده اولدقلری دفاتر وقیودات ومکلفلرك معشرلره قارشوسندات مثبته‌سیده حین تعشیر وتحصیلده یدلرینه ویریلان مقبوضاتدر .

مزروعات رسمی امانت طریقیله اداره اولنمیوب مقطوعاً ملتزملره احاله اولنور ایسه، ملتزم معشر مقامنه قائم اولوب بوحالده اصول تحصیل دکیشور ایسه‌ده اصول تعشیر دکشمز . یعنی معشرلر اثنای تعشیرده نه‌درلو اصول وقواعده تبعاً ایفای وظیفه ایدلر ایسه ، ملتزملرده عینی اواصول وقواعده اتباعاً اجرای حرکات ایتمکه مجبور اولورلر. لکن بونلر درعهده والتزام ایتمش اولدقلری اعشارك کار وضرری کندولره عائد اوله‌رق المش واثنای التزامده هم کفیل وهمده سند ویرمش اولدقلرندن ارتق خزینه‌یه بشقه‌جه حساب ویرمکدن وارسته قالوب

[*] جزؤی اول . باب ۲ فصل ٤ .

ویردکاری سنداتده بدل اعشار قاچ تقسیطده اوده‌نه‌جك ایسه انلری وقت وزماننده اوده‌یوب سندلرینی قورتاریرلر .

اعشارك التزامی حقنده حزینه‌جه قدیماً وحادثاً اتخاذ اولنمش برچوق قیود وشروط موجود ایسه‌ده بوشروط وقیود یالکز اعشار حقنده جاری اولمیوب دها سائر برچوق واردات حقنده دخی مرعی وجاری اولدیغندن بز بوبحثی طرح وتحصیل اموال صره سندن چیقاروب « التزامات » نامیله تحریر ایده‌جکمز باب مخصوصده احوال تاریخیه‌لریله برابر بشقه‌جه حکایه ایده‌جکمزی قید ایده‌رك باب اخره نقل مقال ایده‌ریز .

﴿ باب ثانى ﴾

تكاليف بالواسطه‌دن

«ح» حيوانات رسمنك اجمالاً تاريخى ، اصول طرحى ، اصول تحصيلى

﴿ فصل اول ﴾

«ح»

حيوانات رسمنك اجمالاً تاريخى

حيوانات رسمنك اجمالاً تاريخى دينلديكى آنده ؛ روى ارضده كائن اولوب علم مناقب طبيعيات اقتضاسنجه اقسام متعدده‌يه تقسيم اولنان ، كافهٔ حيواناتك رسمه تابع طوتلمش اولديغى اذهانه تبادر ايدر ايسه‌ده ، علم اقتصادده ، رسمه تابع ايديلان حيوانات يالكز حيوانات اهليه‌در . وطيورك بعض انواعيله دكز ، كول ، دره‌لرده حصوله كلان اسماكك دخى رسمه تابع اولديغى دركار ايسه‌ده ، رسمك بو نوعى «حق اصطياد» اولديغندن احوالى صيديه بحثنده ذكر اولنسه كركدر .

ممالك محروسهٔ عثمانيه‌ده ، رسم اعطاسيله مكلف طوتيلان حيوانات اهليه ، ايكى قسمه منقسم اولوب ، برقسمنه «چتال طرناق» ديكر قسمنه «بتون طرناق» دينيلور .

«چتال طرناق» دينيلان حيوانات لحومندن ؛ يوك ، قيل ، سود ،

دریلرندن انتفاع اولنان هر جنس اغنام ایله اوکوز ، اینك ، مانده ، بونلرك یاوریلرندن عبارت اولوب جنوار دخی چتال طرناق حیواناتندن معدوددر.

« بتون طرناق » دینیلان حیوانات ؛ آت ، بارکیر ، قصراق ، استر ، مرکب ایله بونلرك طایلریدر . ورسم اعطاسنجه دوه‌لر دخی بتون طرناق حیواناتنه تابعدر .

« دجاج » نوعندن بولنان حیوانات ؛ حیوانات اهلیه‌دن معدود ، لحم ویا دریلرندن انتفاع ایدلدیکی معلوم ومشهود ، ایسه‌ده بودرلو رسمه اتباعی مسبوق دکلدر .

بودجهٔ عمومیمزده ؛ حیوانات رسمندن سنوی وقوعه کلان وارداتك بریوك ارقامنی تشکیل ایدن مبالغك بریده اغنام رسمی اولوب ، جنوار دوه ، رسملرینك مقداری اغنام رسمنك مقدارینه نسبتله شیٔ قلیلدر . اشبو اوچ نوع حیواناتدن ماعدا رسمه تابع ایدیلان حیوانات اوزرندن آلنه‌کلان حاصلاتك مقداری اپجه شیلره بالغ اولدیغی معلوم اولان حالاتدن ایسه‌ده بونلر محللری بلدی صندقلرینه متروك وارداتدن اولمسیله بودجهٔ عمومیمزه هیچ برفائده‌سی یوقدر .

ممالك محروسهٔ عثمانیه‌ده موجود اولان اغنام بش جنس اولوب :

برنجیسی — قویرجیق
ایکنجیسی — قره‌مان } قیونلری ،
اوچنجیسی — داغلیچ

دردنجیسی — تفتك
بشنجیسی — قیل } کچیلریدر .

اغنام رسمنك شمدیکی اصول اوزره طرح وتحصیلنه مبادرت اولنمزدن مقدم رسم مزبور مختلف نامـلر ایله مختلف زمانلرده اخذ

وتحصیل اولندیغی قیود دفتر خاقانی ایله قیـود خزینه وقوانین عتیقه‌نك مطالعه‌سندن مستفاد اولور .

تشریح حقایق ایچون بعض مرتبه تفصیلات اعطاسی لازم کلیر شویله‌که:
اغنام اوزرندن اخذی معتاد اولان رسومات ؛

اولاً — اونده‌لق اغنام رسمی .

ثانیاً — عادت اغنام رسمی .

ثالثاً — سلامت اقچه‌سی ، یاطپراق باصدی پاره‌سی ، یاخود کچید رسمی .

رابعاً — آغیل رسمی ، یاخود چیت پاره‌سی .

خامساً — اغنام باجی .

سادساً — سرجین . درجین ، یاذبحیه رسمی ، یاخود مرده باجی .

سابعاً — اوتلاق ، یایلاق ، قشلاق رسمی ایدی .

اشبو یدی نوع رسوماتدن اونده‌لق اغنامیـله عادت اغنام رسمی باشلیجه برقلم تشکیل ایلر ، وهرسنهٔ مالیه ابتداسـنده برلکده اوله‌رق سنجاقجه بالمزایده ملتزملره مقطوعاً احاله اولنور ، وبدلات مقطوعـه‌لری خزینه‌جه متعهدلرندن تحصیل قلنور ایدی . دیکر بش نوع رسوماته کلنجه ؛ بونلر اونده‌لق وعادت اغنـام رسمنه نسبتله خزینه نظرنده اوقدر حائز اهمیت اولمدیغندن رسومات متنوعه میاننده اوله‌رق ینه خزینه‌جه بالمزایده طالبلرینه احاله ایدیلور ایدی .

بونکله برابر اونده‌لق اغنـامی یالکز روم ایلی قطعه‌سـنده مرعی وجاری طوتیلوب اناطولی وعربستان قطعه‌لرنده‌کی اغنامدن قریباً بیان اولنه‌جق اصول اوزره تحصیل رسومات ایدیلور ایدی .

روم ایلی قطعه‌سنجه تحصیلی اعتیاد ایدیلان اونده‌لق اغنامی ، یکیچریلرله تیمارلولرك الغـاسندن صکره عساکر منصوره نامیـله تشکیل اولنان قوهٔ

عسكريه‌نك لحم تعييناتيله معينات سائره‌يه صرف اولنمق اوزره تخصيص ايدلمش وعساكر منصوره آلايلرينك تاريخ احداثی ايسه بيك‌ايكيوزقرق برسنه‌سنه‌مصادف بولنمش‌اولديغندن رسم مذكورك اولوقت احداث‌اولنديغی شبهه‌دن وارسته اولور .

اونده‌لق اغنامنك اساس وضعنده يعنی تعيينات لحميه اداره‌سنه مقتضی اولان حيوانانك صورت مبايعه‌سنده اتخاذايدلمش اولان قاعدهٔ اصليه؛ بالجمله قشلاق و يايلاقلرك تابع اولديغی قضـا وقرا ايله قوریٔ همايون و چفتلكات و بوركان و سائر قشلاق و آغيل و يايلاقلرك موجود اغنام وكچی ، موسم مبايعه حلول ايتديكی آنده تعيين اولنان صايجيلر معرفتيله بعدالتعداد اونده برينك جنسنه كوره فيأت مقننه‌سی مرقوم صايجيلر يد و معرفتلريله عن‌نقد اصحابنه اعطا قلنه‌رق اخذيله درسعادته سوق ايدلمسی، وفيأت مقننه دينيلان شيده قيونلرك قارت واركك‌لرينك هر رأسنه ايكيشر بوز وشيشكلرينك هر رأسنه بوز الليشر وقصرمار يه وطوقلی ايله كچيلرينك هر رأسنه دخی بوز يكرميشر اقچه و يريله‌رك اشترا ايدلمسی، واصحاب اغنام طرفندن بوبابده وقفيت وسربستيت‌دعواسی ميدانه قونيلور ايسه حوالهٔ سمع اعتبار ايدلمامسی ماده‌لرندن عبارت ايديكه: بواصول ايچه وقتلر حكمنی سورمش ايكن رفته رفته مشكلاتی وانواع فساداتی داعی اولديغی بالتجربه اكلاشلمغله ترك اولنه‌رق يرينه اونده‌لق اغنامنك بعض يرلرده عيناً و بعض يرلرده بدلاً اخذ وتحصيل قلنمسی اصولی وضع اولنمشدر .

اونده‌لق اغناميله عادت اغنام [*] رسملرينك نصل طرح وتحصيل اولنه‌كلديكنك ذكر وبيانه كلنجه :

[*] كتبخانهٔ عاجزانه‌مده محفوظ بولنان يازمه قانون عتيق كتابلرنده عادت اغنام وآغيل رسمنك بيك درت سنه‌سنده احداث اولنديغی كوسترلمشدر .

آنفاً بیان اولندیغی اوزره اونده‌لق اغنامی یالکز روم ایلی قطعه‌سنده وضع واحداث اولنمش اولدیغندن واساس وضع واحداثیده ؛ عساکر منصوره‌نك لحم تعییناتنك سهولتله تدارکی وسکنهٔ دارالسلطنت سنیه‌نك لحم تدارکی خصوصنده مضایقه‌دن وقایه‌سی مقصدندن عبارت ایدوکندن، رسم من بورك بدایت احداثنده ، بوسنه وهرسك واشقودره ایالتلری استثنا ایدیله‌رك قطعهٔ مذکوره‌ده کائن سائر سنجاقلرك کافهٔ اصحاب اغنامی بورسه‌لك اعطاسیله مکلف طوتلمش، وبونك ایچون خزینهٔ مالیه‌ده اغنام روزنامچه‌سی نامیله برقلم تشکیل اولنمغله برابر رأس اداره‌سنده‌ده اغنام مدیری ویامیری قصاب باشیسی نامیله بر آمر مرخصده تعیین ایدلمشدر .

بوبابده کرك اوللری وکرك صکره‌لری اتخاذ اولنمش اولان اصول وقواعدك تفصیلاتنه کلنجه :

چونکه اونده‌لق اغنام رسمنك اساساً هم اعتبار وهم مداری قوزی واوغلاقدن ماعدا موجود اولان اغنامی بهرسنه صاحبلر معرفتیله بالتعداد اونده برینك میری نام وحسابنه عیناً ورأساً آلنمسی ماده‌سندن عبارت ایدیسه‌ده، بویله علی الرؤس آلنه‌جق اولان اغنامك طول مدت بسلتدیرلمسی وهرسوری یه متعدد چوبانلر تعیینیله درسعادته وجوار درسعادته سوقیله اوللری میری قصاب باشیسی وصکره‌لری تعیینات لحمیه ملتزملری نامل‌رینی آلان ذواته رفته رفته اعطا وتسلیمی برامر عسیر اولدیغندن، ابتدا بورالری دوشنیلوب ادرنه‌ولایتی داخلنده چورلی جهتلرنده کائن معلوم الاسامی کویلره مربوط اولوب کندو حیوانلرینك رعینه کافی اولادن ماعدا مرعالرك جمله‌سی میری ایچون ضبط اولنه‌رق تعیینات لحمیه حیوانلرینك قشلاتدیرلمسنه تخصیص قلنمشدرکه اشبو قشلاقلره لسان مالیده الیوم « دلی میشه قشلاقلری » تعبیر اولنمقده بولنمشدر .

ثانیاً تعیینات لحمیه ایچون عیناً آلنەجق اغنامك مذکور قشلاقلرده بسلتدیرلمسی اگرچه شو صورتله تحت تأمینه آلنمش ایسەده، بوتدبیر درسعادته یقین بولنان محللر حیواناتی حقنده اجرا اولنەبیلوب اوزاق محللرده بولنان قضالرده طوپلانیلان اغنام حقنده اجرا اولنەمیەجکی یعنی بویله اوزاق محللردن طوپلانیلان اغنامك مذکور قشلاقلره سوقی دشوار ایدوکی اکلاشلمش اولدیغندن، رسمك بومقولەلردن عیناً آلنمسندن صرف افکار ایدیلەرك هر برلرینه بر فیئات تقدیریله بدلاً استحصالی قرارلشدیرلمش، وتعداد ایچونده درت قول اعتبار اولنوب بونك بریسنه «بهارقولی» دیکرینه «ایوراجه قولی» اول برینه «صماقوقولی» ودهااول برینه «سلانیك قولی» ناملری ویریلوب مثلا بهار قولی اغنامنك بدلاً صماقو قولی اغنامنك عیناً آلنمسی اعتیاد ایدلمشدر.

بهر سنه تعداد اولنەجق اوندەلق اغنامنك قول قول مأمورلر سوقیله بعد التعداد عیناً تحصیلی معتاد اولان محللرده اولوجهله عیناً تحصیلیله درسعادته سوقی وبدلاً تحصیلی معتاد اولان محللردەده بدلنك بالاستحصال خزینهٔ مالیەیه ایصالی مادهٔ معتناسی ابتدای امرده بروجه امانت اغنام مدیری اولان ذاته تودیع ایدلمش ونیك و بد احوالی دخی آنك عهدهٔ درایتنه براغلمش ایکن، بوایش چوق سورمیوب مذکور اوندەلق اغنامی عادت اغنام رسومیله برلشدیریلەرك آنفاً بیان اولندیغی اوزره ملتزملره احاله اولنمسی اصولی اختیار ایدلمش اولمسندن ناشی اغنام مدیرینك ایشلری یالکز تعیینات لحمیه ادارەسنه وتفرعات سائرەسنه منحصر قالمشدر.

اوندەلق وعادت اغنام رسمنك ملتزملره احاله اولنمسنه باشلانمزدن اول مرعی وجاری طوتیلان اصول؛ بهر سنهٔ مالیەده اغنام مدیری

اولان ذات طرفندن متعدد صاحبلر ترتیب و بونلرك اوزرلرینه مناسب ناظرلر تعیین اولنەرق بافرمان عالی قضالره چیقارتدیرلمسی، وهر قوله مأمور اولەجق ناظر وصاحبلر ابتدای امرده اول قولده مشیر کیم ایسه آنك نزدینه واروب حامل اولدیغی فرمان عالی یی ابراز ایلمسی، واول مشیر دخی امین ومنتخب بولنان آدملرندن برینك انتخابیله بابیورلدی بونلرك نزدینه ترفیق ایتمسی، وبوندن بشقه مشیر مشار الیه برطرفدن داخل حکومتی اولان قضالرده بولنان اغنامی صادر اولمش اولان امر شریفده مندرج شروطه توفیقاً عیناً وبدلاً تحصیل ایتدیروب درسعادته سوقی صورتی استحصال، ودیگر طرفدن دخی قلمرو حکومتی اولان قضالرك هر برنده کرك عیناً وکرك بدلاً نەقدار اغنام آلنمش ایسه دفترینی یاپدیروب بشقەجه خزینەیه ارسال ومأمورلرك خلاف نظام برگونه تعدی یه جسارت ایدەمملری اسبابنی استکمال ایلمسی کبی اساسلردن عبارت اولوب، صکرەلری قبضمال نامنی آلان صاحبلر اوزرینه تعیین قلنەجق ناظرلر بوطرفدن وقتندن برازاول چیقارتلمسی وتعیین اولندقلری قولك نهایتنه وارمینجه اغنامی تعداد ایتمیوب نهایت قضایه ورودندن صکره تعداد وقبولنه باشلمسی، ومذکور ناظر وقبضماللرك تعداد ایتدکلری اغنامدن برمقدارینك بشقەلق نامیله ومصرفلرینه مقابل اولمق اوزره کندولره ترك ایدلمسی، ومأمورین مرقومه تحصیل ایتدکلری اغنامی مرتباتندن نقصان گتورر ویاخود معتاددن زیاده مرده اخبار ایدر ایسه نقصان واقع مذکورك بشقەلق تخصیصاتندن تضمین ایتدیرلمسی خصوصلریده مارالبیان اساسلرك فروعاتندن، ومشیران طرفلرندن مأمور اولەجق آدملرك مأموریتنه گوره مصرفلری محصلات ماللرندن ویرلمسی، وبونلره شی نەقدار ایسه ناظر وقبضماللرك آلاجقلری شیدن لحم مدیری معرفتیله تسویه ایدلمسی، وعیناً آلنان اغنامك هرقولك معین اولان موسم ومسافەسنه

کوره قیاس اولنوب وزنلری طقوز واون واون بچق قیه‌دن اشاغی دوشمامسیده فروعات مذکوره‌نك تماتندن معدود ایدی .

« مباحث المالیه فی دولت العثمانیه » [*] نام کتابمزده تفصیل اولندیغی اوزره روم ایلی اونده‌لق اغنامنك صاحبلر معرفتیله وقتلی وقتسز تعدادنده انواع محاذیر وقوعه کلمش ایدوکی‌درجهٔ تواتره وارمش اولدیغندن مذکور اونده‌لق وعادت اغنام رسمنك شو یولده تعداد وتحصیلی اصولی ترك اولنه‌رق عیناً تحصیلی معتاد اولان محللرده اون رأسده بررأس حسابیله ایجاب ایدن اونده‌لغنك اولبابده خزینهٔ جلیلهٔ مالیه اقلامندن و یریلان صورت دفترده محرر فیئاته تطبیقاً عیناً آلوب تعیینات لحمیه اداره‌سنه اعطا ایامك وبدلاً تحصیلی معتاد اولان محللرده دخی بدلاً تحصیل ایتمك وحین تعداده مرتبات مخصوصه‌سنه نظرله ظهور ایده‌جك فضله ونقصانیله کار وضرری کندویه عائد اولمق وعادت اغنام رسمی دخی اصول ونظام وتعامل سابقنه توفیقاً اصحاب اغنام طرفندن بروجه حقانیت تماماً وکاملاً تحصیل قلنمق واصحاب اغنام وقفیت ومعافیت وسربستیت وسلاطین چفتلکاتی و بعض محللره استناد ایله مقطوعیت ادعاسی و بهانهٔ سائره ایله برکونه مخالفتده بولنمامق شرائطیله قول قول ویا سنجاق سنجاق بالمزایده تقرر ایده‌جك بدلاتیله وبالالری خط همایون ایله موشح فرامین ایله ملتزملرینه مقطوعاً احاله‌سی اصولی وضع ایدلمش واصول مذکوره بیك ایکیوز یتمش درت سنه‌سی اوائلنه قدر حکمنی سورمشدر .

اناطولی قطعه‌سی اونده‌لق اغنامی بحثنه کلنجه : بونك مداری شمدیکی ولایات تشکیلاتی ایجابنجه ؛ اطنه ، آیدین ، خداوندکار ، ارضروم ، سیواس ، قسطمونی ولایتلریله ازمید قره‌سی ، سنجاغی قضالرندن وایمروز ، ساقز ، مدللو ،

(*) ملغاوقت غزته‌سنه تفرقه اوله‌رق نشرایدلمش ایسه‌ده هنوز کتاب شکلنده طبع ایتدیریله مامشدر .

استانكوى، لمنى، ردوس، وقبريس اطه‌لرندن عبارت اولديغى، وبورالردن عيناً اخذى مرتب اولان اغنامك مقداريده تحديد ايدلمش بولنديغى حالده اشبو رسمك عيناً اخذنده صعوبت حس اولنديغندن صكره‌لرى بهر رأسنه بشر غروش بدل قطع اولنه‌رق لازم كلان بدللرى بهرسنه اغنام مديرى طرفندن تعيين اولنان مباشرلر معرفتيله تحصل ايدلمسى، وبدل مقطوع مذكوردن بشقه مباشريه اوله‌رق اغنامك بهر رأسندن دخى يكرميشر پاره آلنمسى اصولى وضع ايدلمش ايسه‌ده، بونده‌ده عسرت وكلفت رونما اولديغندن بواصول دخى بيك ايكيوز قرق التى سنه‌سنده ترك اولنه‌رق بدلات مذكوره‌نك محللرى حكومتلرى واسطه‌لريله اخذ وتحصيل برله طوغريجه اغنام مديريتنه ايصال اولنمسى خصوصى نظامه ربط اولنمش واناطولى قطعه‌سنك سائر لوالريله عربستان قطعه‌لرى قضالرى هيچ بروقت بويله بررسمك اعطاسيله مكلف طوتلمامشدر.

ايشته اونده‌لق اغنامى حقنده بيلنمسى لازم اولان خصوصات بالاده ويريلان تفصيلاتدن عبارت اولوب زياده‌سى حاصلى تحصيل قبيلندن اوله‌جغندن ترك اولنه‌رق عادت اغنام رسميله اغنامك سائر رسوماتندن بعض مرتبه ايضاحات ويرمك مقامه كوره مناسب ظن اولنمشدر.

آنفاً بيان اولنديغى اوزره عادت اغنام رسمنك بدايت وضعنده بهر قيوندن برر اقچه آلنمسى قراركير اولمش ايكن بالاخره اصول مسكوكاتده غروشك واحد قياسى اتخاذى واقسامنكده قرقر پاره‌يه حصر وقصرى سببلرندن طولايى اقچه لفظى قانونلرله قيود دفتر خاقانيده اساس حسابه مقياس حكمنى آلمش وكيت كيده معاملات امور ماليه‌جه مركزك محيطه طوغرى اولان اطلاعاتيده برحال مجهوليده قالمش ايدوكندن محللرى حكومتلرى بوحال مجهوليدن انتهاز فرصت ايدرك اشبو رسم ايله

اکا مماثل اولان عوارضاتك اساس وضعی اولان اقچه‌یی پاره‌یه وبعض یرلرده غروشه تحویل ایلیه‌رك رسم مذکوری غروش ویا پاره حسابیله اخذ وتحصیله باشلامش وبوده محللرنجه برتعامل شکلی آلمش اولدیغی اثنای تنظیماتده محللرندن جلب ایدیلان رسومات صور تحصیلیه‌لرندن مستبان اولمشدر .

وحتی اونده‌لق وعادت اغنام رسملرینك اثنای احاله‌سنده اصدار اولنان فرمان عالیلره لفاً ملتزملری یدلرینه اعطا قلنان صورت دفترلره بوصورتك درجی ماده‌سی دخی تعامل محلیه‌لره خزینه‌نك لایقیله اطلاعی اولمامسندن نشأت ایلمشدر .

آغیل رسمی، عادت اغنام رسمیله برلکده احداث اولندیغی ماسبقده بیان اولنمش ایسه‌ده رسم مزبور لسان مالیه‌ده چیت پاره‌سی نامیله زبانزد اولدیغنـدن بونلرك هر ایکیسی آیرو آیرو شیلر اولدیغی معلوم اولمق کرکدر .

سلامت اقچه‌سی ویا طوپراق باصدی پاره‌سی، اغنامك مثلا درسعادت وبلاد ثلثه‌ده استانبولدن اسکداره‌واسکداردن استانبوله‌وایوانسرای ویدی‌قله وسائر اسکله‌لره سوقنده وطشره‌لرده دربندلردن وسائر کچید محللرندن مرور وعبورلرنده النان رسوماتدن عبارت‌اولمسیله، بوکا مروریه رسمی دینمك دها مناسب ایدیسه‌ده لسان مالیده سلامت اقچه‌سی وکچید رسمی ولسان عوامده دخی طوپراق باصدی پاره‌سی نامملرینی آلمش قالمشدر .

باج اغنام، اغنامك پنایر وبازار محللرنده آلم صاتمنـده قیمتلرندن غروشده برپاره حسابیله آلنان رسمدن عبارت اولوب تفصیله ذکر محلی یوقدر .

ذبحیه رسمنه‌نجه: اشبو رسم اکثر شهر وقصبه‌لرده ذبح اولنمق اوزره کلان قیون وکچیلرله قوزی واوغلاقلردن آلنان رسمدن کنایه اولوب رسم مذکور بعض یرلرده ذبحیه، مرده باجی، قصابخانه، سلاخ خانه، سروکله‌خانه، پاچه خانه و بعض محللرده کله و آیاق وجکر پاره سی وینه بعض یرلرده دخی دم ویابالطه رسمی نامیله ووضع اصلیسنه معناً مطابق اولمیان ویکدیکره اصلا تطبیق قبول ایده‌میان بر تعرفه و تعامل محلیه‌لر ایله حیوان باشندن ایکیشر پاره‌دن اونرپاره‌یه وبلکه دها زیاده‌یه قدر آلندیغی و باخصوص پاچه جیلق صنعتی صورت انحصارده بولنان شهر وقصبه‌لرده نقداً آلنان معین‌المقدار رسمدن ماعدا ذبح اولنان حیوانانك باش واباقلری وبعضاً ده جکرلری بیله عیناً آلنوب پاچه‌جیلره صاتیله‌کلدیکی قیود خزینه‌نك تتبعاتندن روناولور.

سرجین درجین رسمی و یامرده‌باجی و یاخود ذبحیه رسمی الفاظ مترادفه‌دن معدود اولدیغی حالده جمله‌سی برمعنایه محمول ایدیسه‌ده سرجین درجین رسمی درسعادت ایله روم ایلی قطعه‌سی قضالرنده وذبحیه ومرده باجی دخی اکثریا اناطولی وعربستان قطعه‌لرنده مستعمل ایدی .

کرك کچید رسمی وکرك سرجین درجین رسمی ومرده باجی آیرو آیرو بر مقاطعه اولوب کچید رسمی جنتمکان سلطان احمد خان اول، وقفی حاصلاتندن وسرجین درجین رسمیله مرده باجیده مقاطعات خزینه‌سی وارداتندن معدود اولدیغی ورسومات مذکوره یالکز اغنام اوزرندن آلنمیوب ذبحه‌کلان سائر حیواناتدن دخی آلنه‌کلدیکی واحتساب مقاطعه‌سنك وضع واحداثیکه بیك ایکیوز قرق برسنه‌سی اوله‌جقدر، رسومات مذکوره حقنده خیلیدن خیلی تعدیلات وتوسیعات اجرا ایدلدیکی جهتله دها زیاده معلومات اعطاسنی رسومات مختلفه فصلنه تعلیق ایدرك اوتلاق ویایلاق رسملرینه نقل کلام ایده‌ریز .

اوتلاق ويايلاق وقشلاقناملريله اغنام اوزرندن آلنه‌گلان رسوماتك اساس وضع وطرحی، اصحاب اغنامك جبال مباحه ايله ميريه عائد اورمان وقشلاق ويايلاقلرده رعی ايتدكلری اغنام ورسائر حيواناتدن حق رعی اوله‌رق اخذ واستحصال ايديلان بدلاتدن عبارت ايكن اشبو رسوماتی درعهده والتزام ايدن ملتزملر بوحقی سوء استعمال ايدرك اهالیٔ قرانك كندو قريه‌لرينه مخصوص اولان مرعالرنده رعی ايتدكلری حيواناتدن رسم اخذ وتحصيل ايتمكه باشلامش وكيده‌رك بودخی برتعامل حكمنی اكتساب ايلمشدر .

آتيده بيان اولنه‌جغی اوزره اغنام اوزرندن آلنه‌گلان رسوماتك لغويله بهر رؤسی اوزرينه رسم معين تخصيصی صره‌سنده ميری اورمانلرده رعی ايديلان اغنامدن اشبوحق رعيك ابقاسی لازمه‌دن ايكن اول وقتلرده دها اورمان نظامنامه‌سی موقع اجرايه وضع ايدلمامش بولنمسندن وبويولده محللرنجه بعض اخطارات وقوعه گلمش ايسه‌ده خزينه‌جه اصغا ايدلمامسندن ناشی رسم مزبورك احداثی عقيبنده خزينهٔ مرقومه‌نك بوحقی زائل اولوب گيتمشدر .

ايشته بو آنه قدر ويريلان ايضاحاتدن اغنام اوزرندن قديماً وحادثاً اخذ وتحصيلی معتاد اولان رسومات مختلفه‌نك حال وشانی اكلاشيلير وشمديده اغنام مرقومه اوزرندن آلنه‌گلان رسوماتك اساسی وضع واحداثيله اصول طرح وتحصيلنك تفصيلاتنه مبادرت اولنور شويله‌كه :

بيك ايكيوز يتمش اوچ سنه‌سنده ماليه خزينهٔ جليله‌سنك واردات عموميه اداره‌سی محاسبه‌جيلكی مقامنده بولنمش اولان حاجی امين بك مرحوم اغنام اوزرندن عيناً وبدلاً آلنمقده اولان تكاليف مختلفه‌نك قسم اعظمی رأس المالدن اداسی مستلزم اولديغی وتكاليف مزبوره‌نك بوطرزده آلنمقدن

ایسه برقیونك بهرسنه ویره جکی حاصلات حساب واول نسبته تطبیقاً تخصیص اولنه‌رق اخذ ایدیلور ایسه حقانیته دها موافق اوله‌جغی پك کوزل اکلامش ومقصدوم امنیده اولیای اموره اکلاتمشدر .

میرمشارالیه حسابی وقتیله ادرنه ایالتی دفتردالغنده بولندیغی اثناده یاپمش اولدیغندن تجربهٔ اولیه‌نکده روم ایلی قطعه‌سی اغنامی اوزرنده اجرا ایدلمسنی مناسب کوره‌رك برمذکره تنظیمیله قطعهٔ مذکوره‌ده واقع سنجاقلرده نقدر اغنام موجود بولندیغنك وموجود اغنامك دخی قوزیلریله یپاغی وسود ودریلرندن سنوی نمقدار حاصلات آلندیغنك محللری رایجلری اوزرینه مجالس اداره‌لرجه بالحساب تعیینی ایله مصدق دفترلرینك سنهٔ آتیه دخول ایتمزدن مقدم خزینه‌یه ایصالی یولنده مقام نظارت مالیه‌دن قطعهٔ مذکوره ولایاتنه عموماً تحریرات یازدیرتمش وتیز وقتده‌ده جوابلرینی آلمشدر .

آلنان جوابلر اوزرینه یاپدیردیغی حسابلرك خلاصة‌الخلاصه‌سی الویهٔ مبحوثه‌ده موجوداغنامك بربری اوزرینه حاصلات سنویه‌لرینك‌مقداری بعض یرلرده قرق وبعض محللرده‌اوتوز بشر وبعض یرلرده اوتوزر وبعض محللرده‌یکرمی بشر وبعض یرلرده‌ده یکرمیشرغروش طوته‌جغی مرکزنده دائراولدیغی تبین ایتمسیله وشوحسابلرده حاصلات‌واقعه‌نك اونده بری‌میری ایچون آلنوب قصور طقوزی اصحاب اغنامه ترك اولنور ایسه بویوزدن هم اهالئ مملکت مختلف رسملر اعطاسندن وهمده خزینهٔ دولت کلفت عظیمه‌دن قورتیله‌جغی بداهتی میدانه قویمسیله اشبو بداهت اوزرینه آلنه‌جق رسمی تعیین ایدرك ذکری آتی دفتری بالتنظیم باتقریر نظارت باب عالی‌یه عرض ایتدیرمشدر .

﴿ صورت دفتر ﴾

روم ایلیده کائن الویه‌ده موجود عد اولنان اغنامك بهرندن محللرینك تحمله کوره آلتمسی تصور اولنان رسم ایله تعیینات ایچون مبایعه‌سی ایجاب ایدن لحمك بهاسی و آلنمقده اولان اونده‌لق اثماﻧﯿﻠﻪ بالموازنه فضله‌سی؛

﴿ آلنمسی تصور اولنان رسمك مقداری ﴾

رؤس اغنام	رسم اغنام	مقدار رسومات	اسامیٔ الویه
٤,٤٣٧,٩٢٥	٤	١٧,٧٥١,٥٠٠	ادرنه ایالتنده کائن ادرنه وتکفورطاغی وکلیبولی وفلبه وقضاء اربعه وسلستره ایالتنده‌ر وسیجق ووارنه وشمنی وطوﻟﺠﻰ سنجاقلرندن
٥,٠٨٨,٦٧٥	٣ ١/٢	١٧,٨١٠,٠٠٠	سلانیك ایالتنده کائن سلانیك وسیروز ودرامه سنجاقلریله
٢,٧٨٦,٤١٠	٣	٨,٣٥٩,٠٠٠	ادرنه ایالتنده واقع اسلمیه سنجاغندن
٦,٢٣٤,٤٨٥	٢ ١/٢	١٥,٥٨٧,٠٠٠	ودین ایالتنده کائن ودین وطرنوی سنجاقلریله نیش ایالتنده کائن نیش وسلانیك ایالتنده کائن ترحاله اوسکوب وپرزرین سنجاقلرندن
١٠١,٩٠٢	٢	٢,٠٣٨,٠٠٠	روم ایلی ایالتنده کائن کسریه واوخری سنجاقلرندن
١٨,٦٤٩,٣٩٧		٦١,٥٤٥,٥٠٠	
		١,٩٠٤,٠٠٠	یانیه وبرات وارکری سنجاقلریله زادریه قضاسنك اونده‌لق بدلی
		٦٣,٤٤٩,٥٠٠	یکون

تعيينات لحميه ايچون مبايعه اولنه‌جق لحمك مقداريله بهاسی

اثمان	لها	قيه
٢٧,٣٢٢,٠٠٠	= ٦ ×	٤,٥٥٣,٧٠٤

عيناً وبدلاً آلنمقده اولان اونده‌لق اغنامنك بهاسيله اثمانی

	اثمان	لها	قيـــه
عيناً آلنان اغنامدن حاصل اولان لحمك بهاسی	٢٢,٠٧٣,٠٠٠	= ٦ ×	٣,٦٧٨,٨٤٣
بدلاً النان اغنامك احاله بدلاتی	٣٣,٩٣١,٥٠٠		٠
	٥٦,٠٠٤,٥٠٠		٣,٦٧٨,٨٤٣

﴿ ميزان ﴾

غروش	
٦٣,٤٤٩,٥٠٠	بروجه‌بالا آلنمسی تصور اولنان رسمك مقداری
٥٦,٠٠٤,٥٠٠	بر موجب بالا آلنمقده اولان اونده‌لق اغنامی ثمانی
٧,٤٤٥,٠٠٠	فضله‌سی

اشبو دفترك مطالعه‌سندن مستبان اوله‌جغی اوزره مشاراليه حاجی‌امين بك بوسنه وهرسك واشقودره ايالتلرندن ماعدا روم‌ايلی قطعه‌سنده‌موجود بولنان اغنامی موقع وحاصلاتجه بش صنفه تقسيم ايدوب برنجی صنف‌اعتبار اولنان سنجاقلرده بولنان اغنامك بهرندن دردر وايكنجيسندن اوچر بچق واوچنجيسندن اوچر ودردنجيسندن ايكيشر بچـق وبشنجيسندن ايكيشر غروش آلنور ايسه حاصل اولان وارداتك يكونی التمش اوچ مليون درتيوز قرق طقوزبيـك بشيوزه واره جغی وبودخی تعيناتجه مصـارف قديمه‌يی قپاتدقدن صكره يدی مليون درتيوز قرق بشبيك غروش فضله حصـوله كله‌جكنی واغنـامدن آلنه‌كلان سرجين درجين پاره‌سيله اونده‌لق وعادت

اغنام وسائر کافهٔ رسومات بعدازین آلنمیه‌جغندن اشبو فضله‌بورسوماته مقابل اولدقدن بشقه براز دها زیاده‌سی کوریله‌جکنی وتبعهٔ سلطنت سنیه دخی بو یوزدن مظهر عدالت ویاوریلری مستثنا طوتیله‌رق بهر جنواردن دخی اون غروش اخذ ایدیلور ایسه خزینه‌یه موجب منفعت اوله‌جغنی اثبات ایلمش وصورت حال مجلس عالئ تنظیماتده تذکر وتنسیب وانجمن مخصوص وکلاده دخی تصویب اولنه‌رق بالاستیذان متعلق بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی اوزرینه بیك ایکیوز تمش درت سنه‌سندن اعتباراً موقع اجرایه وضع ایدلمش ومشارالیهك بو خدمتی غایتله تحسین اولنمسیله کندوسی رتبه ونشان ایله تلطیف بیورلمشدر .

مرحوم مشارالیه اناطولی وعربستان جهتلری اغنام رسوماتی حقنده بویله‌جه وياسائر صورتله تعدیلات اجراسنی ذهننه یرلشدیرمش ایدیسه‌ده موفق اوله‌میوب، فقط قطعات مذکوره‌ده واقع اغنامدن النان رسومات قدیمه‌نك لغویله بهر راسندن علی السویه التمیشر پاره آلنمسی خصوصنی باب عالینك نظر تصویبنه بعدالعرض قبول ایتدیرمش وبونیده ایرتسی سنه یعنی بیك ایکیوز تمش بش سنه‌سنده دخی موقع اجرایه وضع ایتدیرمشدر.

روم ایلی قطعه‌سی اغنام رسمنك اغنامك حاصلات سنویه‌سی اوزرینه تقدیر اولندقدن واناطولی وعربستان قطعه‌لرنده کائن اغنامدن علی السویه التمیشر پاره اخذ واستحصال ایدلمسی اصولی وضع ایدلدکدن صکره رسومات موضوعه غایت سهل التحصیل بر واردات حکمنی آلمش ومقدار وکمیاتی سنه‌دن سنه‌یه آرتمغه باشلامش اولدیغندن نظار وامرای مالیه بونك دها زیاده اولمسنی واناطولی وعربستان قطعه‌لرنده‌کی اغنامدن دخی روم ایلیده یاپلدیغی کبی حاصلات واقعه اوزرینه بر رسم معین آلنمسنی آرزو ایدرك اولبابده ایدیلان استعلاماته جواباً النان دفاتر ایجاباتجه تحقق ایدن حاصلاتلر

اوزرینه مقداری یکرمی غروشدن اشاغی اولان بعض سنجاقلر اغنامندن کمافی السابق التمیشر پاره آلنمق اوزره بالابقا ، ماعدا سنجاقلردن درسعادته قریب بولنان محللر اغنامیله تفتك کچیلرینه دردر وسائر محللر اغنامنده ده حد اصغر اوله رق ایکیشر وحد اکبر اوله رق اوچر غروش رسم تخصیصی قرارلشدیریلوب بودخی بیك ایکیوز سکسان سنه سندن اعتباراً موقع اجرایه وضع اولنمشدر .

ایشته بو ایضاحاتدن تاریخ مالیجه اغنام رسمنك بوقالبه افراغنك موجد ومؤسسی حاجی امین بك اولدیغی آكلاشیلیر .

مشار الیه مهرهٔ مالیونمزك آره سنده القیشله یاد اولنه جق افاضلدن بولندیغی جهتله همتی موفور وسعیی مشکوردر دینسه کتم حقیقت ایدلمامش اولور . « رحمة الله علیه »

اغنام رسمی شو صورتله تأسس ایلدکدن صکره بیك ایکیوز سکسان یدی سنه سنده کوریلان مضایقهٔ خزینه یه مبنی کرك روم ایلی وکرك اناطولی جهتلرنده واقع اغنام رسمی اوزرینه یکرمی پاره دن قرق پاره یه قدر برضم اجرا اولندیغی وبودجه آچیغنی قپاتمق ایچونده بیك ایکیوز طقسان التی سنه سنده غیر ازمین قطعات ثلثه اغنام رسمنه علی السویه یکرمیشر پاره دها ضم قلندیغی درکار اولوب فی زماننا آلنان اغنام رسمنك مقداری پك مختلف اولمسیله تعرفه سنك زیره نقلی مناسب کورلمشدر .

﴿ اغنام رسمی تعرفه‌سی ﴾

اسامیٔ الویه وولایات	قیون: قویرجق	قیون: قره‌مان	قیون: داغلیج	کچی: قیل	کچی: تفتك
رسوماتجه مطرد اولان					
قسطمونی انقره ارضروم وان‌حکاری بتلیس دیاربکر ولایتلری	٣ ١/٢	٣ ١/٢	٣ ١/٢	٣ ١/٢	٤ ١/٢
آیدین خداوندکار ولایتلری	٤ ١/٢	٤ ١/٢	٤ ١/٢	٤ ١/٢	٤ ١/٢
موصل ولایتی	٣	٣	٣	٤ ١/٢	٤ ١/٢
معمورة العزیز درسم سوریه وحلب ولایتلریله لمنی وقدس وزور سنجاقلری	٣ ١/٢	٣ ١/٢	٣ ١/٢		
بغداد اشقودره ولایتلریله ردوس سنجاغی واستانکوی ولریوز وقلمبوز ودبرهٔ بالا وزیروماط قضالری	٣	٣	٣	•	•
اسکوب سنجاغیله قرچوه واوخری وایلبصان ودلچترین وکیلان وبره‌شوه ودوبریجه وایپك و یاقوه و پرزرین وقالقاندلن ولوم قضالری	٤	٤	٤	•	•
ادرنه وسلانیك ولایتلری	٥	٥	٥	•	•
یمن ولایتی	١	١	١	•	•
یکی‌بازار وطاشلیجه سنجاقلریله متروبجه قضاسی	٢ ١/٢	٢ ١/٢	٢ ١/٢	•	•
رسوماتجه مختلف اولان					
طربزون ولایتی جانیك سنجاغندن ماعدا لوا وقضالرده تفتك کچیسی اولمیوب لواء مزبور تفتك کچیسندن یدیشر وعادی کچیدن واغنامدن علی السویه اوچر بچق غروش النمقده‌در .	٣ ١/٢	٣ ١/٢	٣ ١/٢	٣ ١/٢	٧

قیون			کچی		
قویرجق	قره‌مان	داغلیج	قیل	تفتك	اسامیٔ الویه وولایات رسوماتجه مختلف اولان
٣ ١/٢	٣ ١/٢	٣ ١/٢	٤ ١/٢	٤ ١/٢	قونیه ولایتی ولایت مذکوره علاءالدین قضاسنك بعض محللرنده اوچر بچق وبعض یرلرنده اوچر و ولایتك سائر بالجمله قضالرنده اوچر بچق غروش آلنمقده‌در .
٣ ١/٢	٣ ١/٢	٣ ١/٢	٤ ١/٢	٤ ١/٢	اطنه ولایتی قوزان سنجاغی داخلنده کائن سیس و فیکه وحجن وقارص قضالرنده تفتك کچیسندن دردر وولایتك سائر الویه وقضالرنده بولنان تفتكدن دردر بچق واغنام وعادی کچیدن علی‌السویه اوچربچق غروش آلنمقده‌در .
٤ ١/٢	٤ ١/٢	٤ ١/٢	٤ ١/٢	٤ ١/٢	شهر امانتی یالکز چتالجه سنجاغنده اغنام وعادی کچیدن بشر غروش آلنمقده در .
٤ ١/٢	٤ ١/٢	٤ ١/٢	·	·	سرفیجه سنجاغی یونانستاندن عودت ایدن اغنام وعادی کچیدن اوچر بچق غروش آلنمقده‌در .

اغنام رسمنك تعرفه‌سی بوراده ختام بولدی .

رسم مز بورك اکثر محللرده بویله مختلف فیئاتلرله آلنمسی سوألنك جوابنه کلنجه :

چونکه اشبو رسمك اساساً اعتباری حاصلات واقعه‌نك عشری اولدیغی وحاصلات مذکوره دخی اغنامك بولندیغی محلك فیئاتی دیمك اولمیوب بلکه محل مذکورك تابع اولدیغی لوا مرکزلرنده تعیین قلنان فیئات وحاصلاتك عشری دیمك ایدوکی جهتله رسم مذکورك وضعی تاریخلرنده هر سنجاغك قیون وکچی رسملری مقداراً برسیاقده تعیین اولنمش ایکن مؤخراً ولایات

تشكيلاتنده برسنجاق داخلنده اولان برقضانك فك ارتباطيله ديكر سنجاغه وياخود برقضا داخلنده بولنان قرادن برقاچنك تفريقيله ديكر قضايه الحاقی سببلرندن طولايی بويله بر اختلافات كثيره‌يه اوغرامشدر . اكرچه مختلف المقادير اوله‌رق آلنمقده اولان اشبو رسمك صنوفه تقسيميله محللرينه كوره توحيدی سكسان ايكی تاريخندنبرو خزينه‌جه تصور اولنوب بوبابده بر چوق حسابلر دخی ياپلمش ايسه‌ده هنوز مقصده وصلت ميسر اوله‌مامشدر .

اغنام رسمنك احوال تاريخيه‌سنه دائر اعطاسی لازم كلان تفصيلات بوراده ختام بولدی. شمدی كله‌لم جنوار رسميله حيوانات سائره رسمنه :

اناطولی وعربستان قطعه‌لرنده جنوار بسلمك ولحمنی اكل واستعمال ايتمك عادت اولمديغندن، قطعتين مذكورتين ولايتلری بودجهٔ خصوصيلرنده‌كی خانهٔ مخصوصلری هر سنهٔ ماليه‌ده بوش كوريليور. روم ايلی قطعه‌سنده كائن ولايتلرك بودجهٔ خصوصيلرنده ايسه محاربهٔ اخيره‌دن اولكی زمانلرده بورسمه دائر ايچه بر واردات كورر ايدكسه‌ده بونك اك زياده اكل واستعمال اولنديغی محللر بلغارستان ايله صربستان داخللرنده قالديغندن شمديكی ياپيلان بودجه‌لرده قليل المقدار برواورداته تصادف ايدر وآنك ايچون اشبو رسمك تاريخی بوقطعه‌ده آرامغه واهميتی نسبتنده برقاچ سوز سويلمكله باشلارز شويله‌كه :

قوانين عتيقه‌يه نظراً جنوار رسمنه رسم خنزير دينلور . و بورسمك زمان جبی ايچون خرمن وقتنه اعتبار وانتظار اولنور ايمش. قديم الايامك معلوم اولان تعامانه كوره اشبو رسم ولايت دفترلرنده مقدار اقچه ايله كيمك اوزرينه حاصل قيدايدلمش ايسه آنك حقی اوله‌جغنده شبهه يوغيسه‌ده مطالعه كذار عاجزانهم اولان مالكانه قلمی نظام دفترنده بلغراد اقلاممندن

کوزه و آلاجه حصار سنجاقلرنده واقع قضا ونواحی وقراده موجود اولوب خارج ازدفتر اولان خنازیرك بهر رأسندن سنه‌ده بردفعه‌دردر پاره رسم میری تحصیل اولنمق اوزره سنوی بیك ایکیوز اللی غروش مال واوچبیك غروش معجله‌ایله مجدداً مقاطعه‌یه ربطیله ومقاطعهٔ رسم خنازیر نامیله ابراهیم وعمر صاحب ومحمدامین وعثمان نام کمسنه‌لره توجیه اولنوب اولبابده اصدار و محلنه تسیار قلنان امرعالینك جملهٔ اهالی مواجهه‌سنده قرائت اولندیغی اثناده حاضر بالمجلس اولان رعایا کلامه آغاز ایله، کندولرینك زراعتلری قلیل اولدیغندن کرك مدار اقوات یومیه‌لری وکرك بهرسنه اوزرلرینه اداسی لازم کلان جزیه وتکالیف سائره‌لری، قریه‌لرنده بسلیوب خارجه فروخت ایلدکاری خنازیرك بهر رأسندن غیر از مصرف التی سنه‌ده بردفعه حاصل ایلدکاری برغروش فائضه منحصر اولدیغندن، شمدی بونلردن برموجب امرعالی سنه‌ده دردرپاره رسم میری تحصیل اولنور ایسه جزیهٔ شرعیه وتکالیف سائره‌یی ادادن عاجز قاله‌جقلرینی بالبیان عفوینی استدعا ایتملری اوزرینه، حال وکیفیت بلغراد محافظی ایله بلغراد قاضیسی طرفلرندن درعلیه‌یه تقریر واعلام اولندقده بوماده محدثات مضره قبیلندن اولوب نفع قلیل نفع کثیرك تعطیلنه مؤدی حالاتدن اولدیغی ورضای همایونه موافق اولمدیغی بیانیله همان قیدینك ترقینی ایچون طرف دفترداری ایله بلغراد محافظلغنه وسائر اقتضا ایدنلره خطاباً بیك یوزطقسان اوچ تاریخنده اوامر اکیده وشدیده اعطا واسرا اولندیغنه وجنوارك کثرتله بسلندیکی محللر دخی اول حوالی بولندیغنه باقیلنجه، مذکور جنوار رسمنه وقتیله هیچ براهمیت ویرلمدیکی اکلاشیلیر. وقوانین عتیقه‌ده بورسم حقنده سائرلری کبی اطرافلی ماده‌لر اولمامسیده بومعنایی اثبات ایلر. هرنه‌حال ایسه تیمارلولرك لغوندن واحتساب رسومنك احداثندن صکره رسم مذکور روم ایلی قطعه‌سنده تعمم ایتمش وبدلنك اخذ وتحصیلی وظیفه‌سیده خزینهٔ مالیه‌یه انتقال ایلمش

اولدیغندن یتمش درت سنه‌سی اوائلنه قدر عادت اغنام و سرجین درجین رسمی کبی هر یرده مختلف طرزده اخذ وتحصیل ایدیله کلمش ایکن جنوار کثیر الوالد حیوانا تدن اولدیغی و اورمانلر درونـنده مصرفسزجه بسلنه کلدیکی ویادریلرندن اصحابی زیاده انتفاع ایلدیکی مطالعاتیله رسمی توحیـد واوچ آیلق یاوریلری استثنا ایدیله‌رك بهر رأسـندن علی السویه اونرغروش اخذ وتحصیلنه آنفاً بیان اولندیغی اوزره یتمش درت سنه‌سندن اعتباراً قرار ویرلمش ایسه‌ده رسم موضوع مذکورك بویله اونرغروشدن اداسی اصحـابنه پك کران کلدیکندن هرکس حیواناتی اتلافه قویلمش وخزینـه بوبابده ایجـه اصرار ایدرك اثبات مدعایه چالشمقدن کیرو طورمامش اولدیغی حالده آره‌یه پولتیقه مسئله‌سیده کیردیکندن بیك ایکیوز یتمش طقوز سنه‌سندن اعتباراً اوچرغروشه تنزیل ایدلمشدر .

جنوار رسمنك اوچرغروشه تنزیلی تاریخندن بیك ایکیوز طقسان التی سنه‌سی اوائلنه قدر مدتده حقنده ضم وتنزیل کبی هیچ بر تعدیلات اجرا اولنمیوب آنجق سنهٔ مرقومه‌دن اعتباراً اغنام رسمنه یکرمیشر پاره ضم اولندیغی صره‌ده جنوار رسمنه‌دخی او لمقدارشیئك ضمی مناسب کوریلوب ایجابی اجرا قلنمش ورسم مذکور هر یرده برسیاقده اولدیغی جهتله بونك ایچـون تعرفه تنظیمنه حاجت کوریله‌مامشدر .

اوکوز، اینك، مانده، چفت ادواتندن اولدیغی مطالعه‌سیله قدیمدن برو بونلر اوزرینه هیچ برکونه رسم تخصیص ایدلمامش ایکن، احتساب رسمنك ممالك محروسـهٔ شاهانه‌ده تعمیماً اجراسی زماننده کرك بومقوله حیوانات وکرك یوك وبنك ایچون قوللانیلان آت واستر ومرکب کبی حیواناته اکثریتله احتساب رسمی وضع ایدلمش ایسه‌ده؛ رسم موضوع حیوانات مذکوره‌نك ذاتی اوزرینـه تخصیص ایدلمیوب یوکلری اوزرینه وضع ایدلمش وبوندن بشقه اشبو حیواناتك آلم وصاتملری زماننده دخی قیمتلرندن غروشـده

برپاره حسابیله بررسم تحصیلی اعتیاد ایدلمش ایکن احتساب رسمی تحریر قاعده‌سنك تعمیمی سببیله هریرده لغو ایدیلوب یالکز آلم‌صاتم رسمی ابقا اولنمشدر .

دوه‌لردن علی‌الرؤس برکونه رسم اخذی بیك ایکیوز طقسان التی سنه‌سی اوائلنه قدر مسبوق دکل ایکن، سنهٔ مرقومه بودجهٔ عمومیه‌سنی تنظیم ایدن اصلاحات مالیه‌قومیسیونی نقلیه خدمتلرنده‌قوللانیلانلردن بشقه موسم حصادده معموره‌لره کلان دوه‌لرك بهر رأسندن اونرغروش رسم اخذ واستیفاسنی وبورسمك اخذ واستحصالنده یاوریلرینك تفریق ایدلمامسنی مناسب کورمش واول وقتدنبری اخذ وتحصیل ایدلمکده بولنمشدر .

دوه‌لردن اخذی قرارکیر اولان آنف‌البیان اونر غروش رسمك اساس وضعنده معموره لره‌کیرن دوه‌لردن آلنه‌جغی تعبیری، رسم مذکور یالکز عشائر وعربانك چوللردن معموره‌لره کیرن دوه‌لرندن آلنه‌جغنی ومعموره‌لر داخلنده بسلنیلان دوه‌لردن آلنمیه‌جغنی وبناءً علیه رسم مذکور سوریه وحلب وبغداد وامثالی کبی ولایتلرده جاری طوتیله‌جغنی اشراب، واخذ رسمدن‌مقصد دخی بوماده اولدیغنی بهمه‌حال اثبات ایلر.

کرك اغنام وجنوار رسمی وکرك حیوانات سائره رسومانی ممالك محروسه‌نك هرجانبنده مرعی وجاریدر .

﴿ فصل ثانی ﴾

ح

﴿ حیوانات رسمنك اصول طرحی ﴾

حیوانات رسمنك مطرحی حیواناتك زنده‌سیدر. مذبوحیله مرده‌سی بویله بر رسمله مكلف دكلدر. مكرسه حیوانات مذكوره بعدالذبح طوزلانوب وياخود باصديرمه ويا قاوورمه یاپیلوب كمركلردن امرار ایدلمش اوله .

حیوانات رسمی تكالیف دولتك الك ساده‌سی وخزینهٔ مالیه‌نك سهل‌التحصیل برایراد كثیرالاستفاده‌سیدر . حیوانات رسمنك كرك اصول طرحی وكرك اصول تحصیلی تكالیف سائره‌ده جاری اولدیغی اوزره علی حده علی حده تقدیر قیمت وتثبیت صلاحیت ایلمك كبی متحتم‌الاجرا اولان برطاقم قیود وشروطدن وارسته ومأمورلر ینك صورت انتخابنده دخی كندولرندن استقامتك غیری دارین ولیاقت آره‌مق كلفتندن آزاده اولدیغی جهتله رسم مزبورك امر طرح وتحصیلنده خزینه‌جه هیچ برعسرت یوقدر .

بعض محررلر حیوانات رسمنی تكالیف بلا واسطه‌دن معدود اولان اراضی ویركوسی صره‌سنده ذكر وبیان ایلمشلر ایسه‌لرده ، یوقارولرده اتیان اولندیغی اوزره رسم مذكور حیواناتك برسنه‌ده ویره‌جكی حاصلات اوزرینه حساب اولنه‌رق طرح ایدلمش اولدیغنه باقیلنجه : بونی تكالیف بلا واسطه‌دن عد واعتبار ایلمك طوغری اوله‌میه‌جغی اكلاشیلیر .

بعض مقتصدلر اغنام اوزرندن آلنمقده اولان رسمك اغنامك حاصلات سنويه سی اوزرینه دكل اغنامك جنسنه كوره تعيينی توصيه ايتمكده ومثلا قره مان قيونندن بش غروش رسم آلنه جق اولور ايسه داغليج قيونندن درت غروش آلنمسنی وقوزيلرك دخی برر رسم ايله مكلف طوتلمسنی مناسب ظن ايلمكده ايسه‌لرده، قره‌مان‌قيونی كردستان قطعه‌سنه مخصوص حيواناتدن اولمسی وموسم شتا ايسه قطعهٔ مذكوره‌ده بك زياده امتداد ايلديكندن اصحاب اغنام حيوانلرينی سائر يرلرده اولديغی كبی آچيقده براقه‌ميوب بهمه حال برقپالی يرده اوت وصمان ايله بسلمكه و بوجهتله زياده مصرف ايتمكه مجبور بولنمسی جهتله آنلرك بوفكريده طوغری اولمديغی بديهيدر.

قوزيلردن برر مقدار رسم آلنمق تكليفنه كلنجه: بو افكار اغنام رسمنك اساس وضعنه مطلع اولميانلره كوره درحال رهين قبول وتصديق اولورسه‌ده چونكه قوزيلرك اثمانی رسم موضوعك اساسی اولان حاصلات سنويه‌ده داخل اولديغندن آنلر اوزرينه بويله بر رسم طرح اولنه جق اولور ايسه بالطبع اثمان مذكوره‌نك حاصلاتدن چيقاريله‌رق رسمك باقيسی اوزرندن آلنمسنی انتاج ايده‌رك ايكيسی بربوله چيقمش اولور. يوق قوزيلرك اثمانی ينه حاصلات ايچنده براقيرمده انلر اوزرينه آيروجه بررسم طرح ايدرم دينور ايسه بودخی اولچوسز وترازوسز برحساب شكلنی آلير.

انقره وقسطمونی ولايتلريله قونيه وخداوندكار ولايتلرينك انقره حدودينه ملاحق اولان محللرنده بسلنيلان تفتك كچيلری ايچون يتمش بش تاريخنده بهرينه درت غروش رسم وضع اولنمش وسكسان يدی سنه‌سنده كی ضمايمك اجراسی صره‌سنده التيشر غروشه ابلاغ ايدلمش ايكن بيك ايكيوز طقسان سنه‌سنده سرزدهٔ ساحهٔ قضا اولان قحط مناسبتيله التی سنه مدتله رسم مذكور ينه دردر غروشه تنزيل ايتديلمش واليوم بو اسلوب اوزره طرح رسوم ايدلمكده بولنمشدر.

بعض محققلرك ادعالرينه كوره اولوقتكه قحطلك علت غائبه سى اشبو ايكى ولايت اهاليسنك زراعت وصناعتى رفته رفته ترك ايله تفتك كچيلرى يتشديرەرك انك محصولاتيله حصر اشتغال اولنمسى قضيه‌سى ايدوكى وبناءً عليه رسم مذكورك تنزيلى ايجاب ايتميه جكى متفق عليه اولسه بيله انكليزلر اميد بروننده‌كى مستملكاتنده يتشديردكلرى تفتك كچيلرندن حاصل ايلدكلرى تفتكلر ممالك محروسه‌ده بولنان تفتكلرك فيئات ورواجنى پك زياده دوشيرمش اولديغى عامه‌جه معلوم ايدوكندن رسم مذكورك بتكرار ضمنه شمديلك هيچ بر سبب معقول كوريله‌مز .

اغنام وجنوار رسملرينك اصول طرح وجبايتى موجود بولنان اغنام وجنوار بولندقلرى محللرده مأمورلرى واسطه‌سيله بالتعداد ثبت دفتر ايديله‌رك اصحابى يدلرينه مجاناً قوچانلى تذكره ويرمكدن ودوه رسمنك اصول طرحيده انلرك معموره‌لره كيرديكى آنده تعداديله رسمنى آلمقدن عبارت اولوب حيوانات سائره‌دن النان رسومات دخى بونلرك پناير وپازارمحللرنده حين بيع وفروختلرنده قيمت معينه‌سى اوزرينه غروشده برپاره حسابيله طرح وتحصيل اولنان رسومات ديمك اولور .

بوتقديره كوره اغنام وجنوار اوزرينه طرح‌اولنمش اولان رسومات سنه‌ده بركره تحصيل‌قلنان برويركو مقامنه قائم اولوب برمحلدن ديكر محله نقل اولنمسيله وياخود الدن اله كچمسيله تكرار رسم طلب اولنمسنى ايجاب ايتديرمز . مكرسه حيوانات مذكوره اسكله‌لره اينديريلوب ممالك اجنبيه‌يه امرار اولنمش اوله . فقط حيوانات سائره پازار و پناير يرلرنده قاچ الدن كچر ايسه اول قدر رسم ايفاسيله مكلف طوتلمسى اقتضا ايلر .

اغنام رسمنك موسم تعدادى بهر سنهٔ ماليه مارتنك ابتداسندن نهايتنه دكين امتداد ايدوب جنوارك موسم تعداديده بهر سنه ماليه ايلولنك

ابتداسندن كانون اول ابتداسنه قدر كذران ايده جك مدت اولور. بومدتلره موسم تعداد، ومأمورلره دخى معدد دينور.

﴿ فصل ثالث ﴾

"ح"

﴿ حيوانات رسمنك اصول تحصيلى ﴾

حيوانات رسمنك اصول طرحى نصل ساده ايسه اصول تحصيليده آندن زياده ساده‌در. حيوانات رسمنك اصول تحصيلنده واجب التعقيب اولان خصوصات رسمك مقدارى تحقق ايلدكدن يعنى موسم تعدادك آرقه‌سى آلندقدن صكره تعداد دفترلرى تحصيلدارلره اعطا اولنه‌رق اصحاب اغنامدن كيمك اوزرينه نه‌مقدار رسم ذمت قيد اولنمش ايسه موسم تحصيلدار اعتبار اولنان مدتلرده تقسيط بتقسيط اخذ واستيفا ومبالغ مستحصله‌يده اصحابى يدلرينه حين تعدادده اعطا قلنان قوچانلى تذكره‌لره قيد واملا ايلمكدن عبارتدر.

موسم تحصيلات اغنامده مارت ابتداسندن مايس غايه‌سنه، جنوارده ايلول ابتداسندن كانون اول ابتداسنه، قدر اولان مدتلر اولوب دوه‌رسميله حيوانات سائره رسمنده موسم تحصيلات يوقدر.

اغنام وجنوار ودوه رسملرى مال صندقلرينه ونقليه خدمتنده قوللانيلان دوه‌لرده داخل اولديغى حالده حيوانات سائره احتساب يعنى آلم صاتم رسمى بلدى صندقلرينه عائد وارداتدن اولديغندن اغنام وجنوار

ودوه رسملرینك حین تحققلرنده تعقیب تحصیلاتی مال مأمورلرینك واحتساب رسملرینك تعقیب تحصیلاتیده بلدی مأمورلرینك وظائفندندر.

کرك اغنام وجنوار ودوه رسملرینك وکرك احتساب رسملرینك اصول طرح وتحصیلی حقنده شمدی‌یه قدر وضع اولنمش اولان قوانین ونظامات ایله معاملات خزینه‌جه متعدد دفترلرده مقید ایکن کافهٔ نظامات مالیه‌نك جمع وتلفیقی حقنده دیوان محاسباتك طلب واخطاری اوزرینه بوندن بش سنه مقدم تشکیل اولنمش اولان قومیسیونده علی‌العموم حیواناتدن آلنمسی لازم کلان رسوماتك اصول طرح وتحصیلی حقنده‌کی قواعدك جمله‌سی طوپلانیله‌رق مکمل برنظامنامه لایحه‌سی یاپیلوب وبو نظامنامه‌یه برده تعرفه جدولی یاپشدیریلوب لاجل‌التصدیق مالیه نظارت جلیله‌سنه اسرا واعطاقلنمش ایسه‌ده خزینهٔ مرقومه‌جه هنوز تدقیقاتی اکمال ایدیله‌مامش اولمق کرکدرکه موقع انتشاره وضع اولنه‌مامشدر .

﴿ استطراد ﴾

واردات عشریه ورسومیه‌نك ارباب تیمار وزعامت وسائره‌یه وقتیله دیرلك مقابلی اوله‌رق تخصیص اولندیغی صره‌ده اکثر محللر اغنام رسمی دخی اثنای تحریرده بونلره حاصل قید ایدلدیکندن رسم مذکوری پك جوق زمانلر بونلر تحصیل ایلمشلر ایدی . تیمارلولرك لغوی وواردات عشریه ورسومیه‌نك خزینه حسابنه اخذ وتحصیلی قرارینه ابتدار اولندیغنك عقبنده محصللره ویرلمش اولان تعلیماتك برفقره‌سنده ویرکو ماده‌سنده خاص واوقاف ومعاف غیرمعاف سیان طوتلمسی وکبار اهل‌اللهدن «حضرت مولانا فی زین‌العابدین» و «حاجی بیرام ولی» مثللو اعزهٔ کرام ایله سائر طرق‌علیه تکایا وزوایاسنك فقرا ودرویشانه اطعام طعام

ایچون سلاطین سالفه زمانلرنده تعیین وتخصیص بیورلمش اولان قرا ومزارعدن محصلین طرفلرندن اعشار وتکالیف طلب اولنمامسی کوسترلمش اولمسیله اشبو مساعده‌دن وباخصوص بوندن مندرج اولان « مثللو » ادات تشبیهندن بالاستفاده تاریخجه جلالت قدرلری مصدق اولمیان وياخود وقفیتی دولتجه معلوم اوله‌میان بر طاقم کسانك تأسیس کرده‌لری اولان تکایا وزوایایه مربوط اغنام اوزرندن رسم اعطاسنده زاویه دارلر امتناع کوسترمشلر، واکثریسیده ادعالرینه موفق اولمشلردر.

زاویه دارلرك بودرلو ادعالرینه موفقیتلرینك سبب مستقلی وقتیله یدلرینه ویرلمش اولان قیود دفترخاقانی صورتلری وخزینه مأمورلرینکده قوانین عتیقه‌دن غفلتلری آثاریدر .

زیرا قوانین عتیقه‌نك بوخصوص حقنده برفقره‌سیکه « طغرای سلطانی ایله معلم تملیك نامه اولمدقجه، مجرد دفترده قید ایله ملك وملکه متفرع اولان وقفیت وسائر تصرفات، صحیح اولماز . و بو بابده دفتردارلر نشانلریله یازلمش احکام دخی مقبوله دکلدر. وبالجمله سلاطین عثمانیه‌دن ملك نامهٔ همایون کرکدر » تنبیهاتندن عبارتدر .

اشبو فقرهٔ قانونیه تنظیمات خیریه‌دن صکره تنظیم قلنان اراضی قانونامه‌سنك یوزیکرمی برنجی ماده‌سیله دیوان همایون قلمنده مقید بولنان دیکر برفقرهٔ قانونیه ایله‌ده تأیید وتحکیم ایدلمشدر .

دفاترخاقانیدن چیقارتیلان قیوده مستنداً خزینه‌جه معافیتلرینه روی رضا کوستریلان بعض وقفلر اغنام رسمنك وياخود معافیته مقابل تخصیصنه جواز ویریلان بدلك مقدارلرینه بوقبیلدن اوله‌رق وقفلری ترك وتخصیص ایدیلان اعشار وارداتنه نسبتله اکرچه شیٔ قلیل کبی کورینورایسه‌ده، آتیده ویریله‌جك حسابدن واولبابده‌کی ایضاحاتدن اکلاشیله‌جغی اوزره بومقوله دائرهٔ معافیته ادخال اولنان اغنام رسمنك مقداری خیلیجه شیئه بالغ اوله‌جغی

وبناءً عليه بودجهٔ عموميمزده كوستريلان اغنام رسمي بالكز خزينه نامنه تعداد ورسمي استحصال اولنان اغنام ديمك اولوب يوقسه ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده موجود عموم اغنامك رسمي ديمك اولمديغي تبين ايلر .

ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده اغنام رسمندن معاف طوتيلان محللرك اساميسيله مقدار رؤس ورسوماتي .

اسامیٔ محال	مقدار رؤسی	مقدار بدلی
سلانيكده واقع ايكي لوله قپو دركاهلري مالليري	١,٠٦٥	٥,٣٢٥
لاپسكيده كليبولي مولويخانه‌سنك اراضيسنده دركاه مذكورك مالي	٢٥٠٠	١٢٥٠٠
ادرنه‌ده حاجي محي الدين زاويه‌سيله سراي چفتلكي مالي	٥,٨٠١	٢٩,٠٠٥
بونلرك درونده واقع چوبانلرك مالي	١١,٦٠٢	٥٨,٠١٠
شمني سنجاغنده جمعه قضاسنده‌كي ساداتك مالليري	٨٩٢	٤,٩١٠
طونجيه قضاسنده زيله مناستري مالي	١,٩٨٢	٩,٩١٠
سيروزده مارقرين مناستري مالي	١,٢٥٠	٦,٢٥٠
ككبوزه ده عتيق والده سلطان وقفنه مربوط قانلي ماندره وقويرجق بكلكنده كرك وقفك وكرك چوبانلرك مالليري	٢,٦٩٦	١٣,١٨٢
انقره ولايتنده آيش قضاسنده شيخلر قريه‌سنده شيخ علي سمرقندي اولادندن صغيرجق قوش صيدينه مأمور كسانك مالليري	٥,٠٠٠	٢٢,٥٠٠
بولي سنجاغنده درت ديوانه ناحيه‌سنده اورن قريه‌سنده شيخ حسن افندي مالي	١٥٠	٣٧٥
قونيه ولايتنده بوزقير قضاسنده درمال قريه‌سنده حاجي بيرام ولي سلاله‌سندن سيد محمد طاهر وعبدالكريم وعلي ومحمد افنديلرك يوزالليشردن بسلدكلري	٦٠٠	٢,١٠٠
ينه قضاء مزبورده اوطان قريه‌سنده سلالهٔ فاروقيه‌دن سيد عثمان وطاهرالدين وسعيد وحسن افنديلرك مالليري	٢٣٠	٨٠٥
سيواس سنجاغنده شيخ بايزيد اولادندن اونبر نفرك بسلدكلري	١,٦٥٠	٨,٤٢٥
داغستان مهاجرلرندن قونيه‌ده اسكان ايديلان يكرمي خانه‌نك مالليري	٢,٠٠٠	٩,٠٠٠
قبريسده ام الحرم حضرتلرينك خانقاهي مالي	٢٠٠	٧٠٠
انقره‌ده ساداتدن علي افنديك مالي	١٥٠	٦٧٥

اسامیٔ محال	مقداررؤس	مقداربدلی
سوریه‌ده جاده عبدالقادر کیلانی زاویه‌سنده بسلنان	٧٠٠	٢,٤٥٠
شام شریفده روم اورتودوقس مناسترینك مالی	٢,٢٩٥	٨,٠٣٢
شام شریفده روم قاتولیك مناسترینك مالی	٩٤٥	٣,٣٠٧
شام شریفده سریانی قاتولیك مناسترینك مالی	٢٠٠	٧٠٠
ینه سوریه ولایتی داخلنده جبل قلمون وحصن الاکراد وبقاع القریز وایکی قپولی وبعلبك قضالرنده روم وسریانی قتولکلرینه مخصوص اون اوچ عدد مناسترده رهابین وخدمهٔ سائره‌نك بسلدکلری	٣ ٨٩٠	١٣,٦١٥
شهر زورده بعض تکایاماللری	٩,٤٩١	٢,٨٤٧٣
یکون	٤٦,٢٥٩	٢٤٩,٢٤٩

ایشته رسم اعطاسندن معاف طوتیلان اغنامك رؤسیله رسوماتنك مقداری بالاده ترقیم اولندی . مقادیر مذکوره‌طوغریدن طوغری‌یه رسم اعطاسندن استثناسی خزینه‌جه مصدق اولان اغنامدن عبارت ایسه‌ده املاك شاهانه‌دن اولان وسلاطین عظام عهده‌لرنده ودوائر عسکریه اداره‌لرنده بولنان چفتلکلر اراضیسنده بسلنیلان اغنامدن دخی رسم آلنمق معتاد اولمدیغی جهتله رسم اعطاسندن معاف طوتیلان اغنامك کرك مقداری وکرك رسوماتی، مقادیر مذکوره‌نك اضعافی اوله‌جغی وبونکله برابر معافیتی خزینه‌جه مقید اولمیان ویاخود مقید اولوبده یالکز مقدار رؤسلری بیلنمیان محللر اغنامنك مقداریله رسوماتی بوکا علاوه ایدلدیکی تقدیرده یکونی دها زیاده قباره‌جغی رهین تصدیق اولور.

ایمدی شو حسابلردن معافیتی نظاماً وتعاملاً مثبت اولان اغنامك مقدار رؤسی تعیین ایدیله‌بیلورسه‌ده خزینهٔ مالیه‌نك بوبابده اولان فداکارلغی تعیین ایده‌مدیکندن بوبابده دخی بعض مرتبه ایضاحات اعطاسی مناسب ظن اولنور شویله‌که :

معافیتی ادعا اولنان برمحل اغنامنك رسم اعطاسندن استثناسی صره‌سنده خزینه‌جه اتخاذ اولنمش براصول دها واردرکه اوته‌کنه نسبتله بواصول

علم اقتصادجه دها معقول ودها مقبولدر. واصول مذكورده معافيتي طلب وادعا قلنان اغنامك عموم صرهسنده قاعدهٔ جاريه‌سي وجهله تعداد ورسمنك خزينه نامنه اخذ وتحصيليله مقابلنده قراء موقوفه اعشاری حقنده اتخاذ اولنان قاعده‌يه تطبيقاً بدل تخصيص كبي معامله‌دن عبارتدر.

فقيرك استحصال ايده‌بيلديكي معلوماته كوره اغنام رسمي مقابلي اوله‌رق شمدي‌يه قدر وقفلره تخصيص قلنمش اولان بدلاتك كميت وكيفياتي ذكري آتي مبالغه‌رسيده اولمش ايسه‌ده معافيت ووقفيت ادعاسنده‌بولنانلرك دها آردي آره‌سي كسلمامش اولديغنه باقيلنجه مبالغ مذكوره‌نك كتدكجه آرته‌جغي شبهه‌دن وارسته‌در.

﴿ اغنام رسمنه مقابل تخصيص قلنان بدلاتك محل تخصيصيله ﴾
﴿ مقدار وكميتي ﴾

محل تخصيصي	مقداری
مولانا جلال الدين رومي قدس سره السامي حضرتلرينك اوقافنه مربوط قرای معلومه اغنام رسمي مقابلي	١٠٠,٠٠٠
هدايي مرحومك اوقافنه مربوط مرعالرده بسلنان يديوز يتمش درت رأس اغنامك رسمي مقابلي	٣,٠٩٦
ترقوس ودلي‌يونس وچتالجه وطاش آغيل چفتلكلرنده بسلنان طقوز يوز رأس اغنام رسمندن متصرفلرينه عائد طوتيلان حصه	١,٣٥٠
دياربكرده ليجه قضاسنده احمد بك جامع شريفي وقفنه مربوط اغنام رسمي مقابلي	٥١٦
حسن بصري حضرتلري وقفنه مربوط اغنام رسمي مقابلي	١٢٩
جنتمكان «غازی خداوندكار» حضرتلرينك بغاده طوزله‌ده‌كي مدرسه‌سنه مشروط اغنام رسمي مقابلي	٨٣٣
ارضرومده حنس قضاسنده حمزه زاويه‌سي اغنامي مقابلي	٢,٦٥٠
يكون	١٠٨,٥٧٤

حيوانات رسمندن معافيت طلبيله استحصال ايدلمش اولان مساعده يالكز اغنام رسمي حقنده اولوب حيوانات سائره رسمندن بويله بر مساعده‌نك طلب وترويج اولنديغي خزينه‌جه مسبوق دكلدر،

﴿ خطا صواب جدولی ﴾

خطا		صواب	سطر	صحیفه
استیناف قبیلندن	—	استیناف ماده قبیلندن	١٧	٢
مشکلاتدن اولمق اوزره	—	مشکلاتك اك باشلیسی	١٤	٣
اوصولنجه	—	اصولنجه	٦	٨
اصلیه‌سنی	—	اصلیه‌سی	٦	٨
تحریره باشلنان	—	تحریرینه باشلانیلان	١٤	٨
جدول مخصوصه‌سنی	—	جداول مخصوصه‌سنی	٨	١٦
برده	—	بزده	٤	٢٠
واضح	—	واضع	١٥	٣١
اولنورکه : بهر	—	اولنورکه : بری ، بهر	١٨	٤٠
نفوذ ایله کذلك	—	نفوذ ایله کندی	٢٥	٧٦

﴿ فهرس ﴾

مندرجات	صحیفه نومروسی عن	الی
افادهٔ مخصوصه .	١	١٠
سعادتلو فهمی افندی حضرتلرینك تقریضلری .	١٠	١٤
عطوفتلو احمد مدحت افندی حضرتلرینك مقاله‌سی .	١٥	١٦
سعادتلو مرادبك افندی حضرتلرینك بند مخصوصی .	١٧	١٩
باب ثالث — تکالیف بالواسطه‌دن «ط» کمرك رسمی . فصل اول — کمرك رسمنك اجمالاً تاریخی . برنجی بحث — کمرك رسمنك تعریفی .	٢٠	٢٨
ایکنجی بحث — ازمنهٔ عتیقه داخلی کمرکاری .	٢٨	٤٠
اوچنجی بحث — ازمنهٔ جدیده داخلی کمرکاری .	٤٠	٤٨
دردنجی بحث — ازمنهٔ عتیقه خارجی کمرکاری .	٤٨	٥٥
بشنجی بحث — ازمنهٔ جدیده خارجی کمرکاری .	٥٥	٦٣
آلتنجی بحث — اجمال احول دور عتیق .	٦٤	٧٨
یدنجی بحث — اجمال احوال دور جدید .	٧٨	٩٦
فصل ثانی — کمرك رسمنك اصول طرحی . برنجی بحث — کمرك رسمنك قوانین وضعیه‌سی .	٩٧	١٠١
ایکنجی بحث — کمرك رسمنك قوانین طبیعیه‌سی	١٠١	١٠٩
اوچنجی بحث — امتعه واشیای اجنبیه‌نك تعین ماهیاتی	١١٠	١١٤
دردنجی بحث — رسم کمرك طرح اولنمیان اشیا .	١١٤	١١٧
استطراد — سربستیٔ تجارت وحمایهٔ تجارت .	١١٧	١٢٨
فصل ثالث — کمرك رسمنك اصول تحصیلی .	١٢٨	١٣٤

مندرجات	صحیفه نومروسی
برنجی بحث — اصول تحقیقات اولیه . مانیفستو . سیغورطهٔ بحری . قونشمنتو . بیاننامه .	۱۳۵ — ۱۹۳
ایکنجی بحث — اصول معاینه . مظروف . طاره . قورشون مهر . ضبط اشیا .	۱٤۰ — ۱٤۳
اوچنجی بحث — اصول اقطارمه و ترانسیت . تحمیل . تخلیه .	۱٤٤ — ۱٤۸
دردنجی بحث — تأدیهٔ رسوم . تبریهٔ ذمت . قردی . فاطوره	۱٤۹ — ۱٥٤
بشنجی بحث — اشیای عینیه	۱٥٥ — ۱٥۷
باب رابع — تکالیف بالواسطه‌دن «ی» تمغارسمی . فصل اول — تمغارسمنك اجمالاً تاریخی .	۱٥۸ — ۱۹۰
برنجی بحث — رسوم نسبیه و مقطوعه تعرفه‌لری .	۱۹۱ — ۲۰۰
فصل ثانی — تمغارسمنك اصول طرحی .	۲۰۱ — ۲۰۷
فصل ثالث — تمغا رسمنك اصول تحصیلی .	۲۰۷ — ۲۰۸
خطا صواب جدولی	۲۰۹ — ۲۱۰

دفتر مقتصد

ازمنهٔ قدیمه‌دن بو آنه قدر امور مالیهٔ دولت علیهٔ عثمانیه‌نك منابع صدوریله
صورت جریانی و بوكا متفرع معلومات تاریخیه و فنیه‌یی جامعدر ۰

مؤلفی
مجلس مالیه اعضاسندن
سلیمان سودی

اوچنجی جلد

طبع اول

معارف نظارت جلیله‌سنك رخصتیله طبع اولنمشدر

درسعادت

(محمود) بك مطبعه‌سی — باب عالی جوارنده ابوالسعود
جاده‌سنده نومرو ۷۲

۱۳۰۷

افادهٔ مخصوصه

« دفتر مقتصد » لك هر اساسنده نشر اولنان اوراق حوادثده نظر ممنونيتله كوريلان ثنا وستايش، مؤلف حضرتلرينك همت وغيرت وكتابك قدر وقيمتی ، شمديدن نزد مقادير شناسان معارفجه تقدير اولنديغنی معلن ومبشر ومؤلف مشار اليهك تزييد اقدام ودوامی ايچون مشوق ومؤثر اولديغی كبی، بوكتابك طبع ونشری وفورمه تصحيحی ومعاملات سائره سنك ايفاسی، مؤلف حضرتلرينك كثرت مشغوليتی جهتله من غير لياقةٍ عهدهٔ چاكرانه مه محول اولديغندن، مدايح منتشرهٔ مشروحه چاكرلرنجه ده باعث مباهات مخصوصه اولمغله، مقالات ستايشكارانه دن عطوفتلو احمد مدحت افندی حضرتلريله سعادتلو مراد بك افندی جانبندن يازيلانلرله، ديوان محاسبات باش كاتب فطانتسميری سعادتلو فهمی افندی حضرتلری طرفندن ارسال بيوريلان تقريض، اشبو جلده درج ايله تزيين صحيفهٔ مفخرت، بو وسيله ايله مشار اليهمه ده عرض لازمهٔ شكرانيت قلنمش، بو صره ده اثرمذ كوره دائر طرف چاكرانه مدن دخی برقاچ سوز سويلنمسی وظيفه دن عد اولنمشدر. شويله كه:

« دفتر مقتصد » ك — برنجی جلدنده كی مقدمه نك مطالعه سندن وسائر جلدلرك زیرده فهرست كبی تعداد اولنان مندرجاتندن دخی مستفاد بیوریله جغی اوزره ، مهرهٔ فنون مالیه دن معلومات مفیده استحصال واقتباسنه بر منبع حقیقت اوله بیلمسی ایچون ، مؤلفی طرفندن امكانك فوقنه چیقامق درجه سنده بذل اقدام اولنوب ، بو یولده هیچ برشیٔ اسركنمیوب لازم اولدیغی قدر اختیار كلفت ایدلمش ، عمومك وبالخاصه منتسبین مالیه نك بحق استفاده لری ضمننده مبناس متین بناس غایت اطرافلی ورصین اولمسنه صرف مساعی اولنمش اولدیغی كبی ، بریاندن دخی ایجاب ایدن فداكارلق اصلا دریغ ایدلمیه رك ومنافع مشروعهٔ ذاتیه ایسه قطعا نظر اعتباره النمیه رق منافع عمومیه یه برخدمت مفتخره ده بولنمق جهتنه حصر دقت ایدلمكده در .

مع مافیه اثر مذكور ، مؤلف حضرتلرینك اخص آمالی اولان خدمت نافعه یی بحق ایفا ایدوب ایتمیه جكی ، ابذال ایتدیكی مؤثر غیرت وهمت نسبتنده معلومات مطلوبه یی حاوی اولوب اولمدیغی ، ورغبات عمومیه یه نه درجه یه قدر مظهر اوله جغی ، قارئین كرامی صورت مطلوبه ده مستفید ایدوب ایده میه جكی ، مباحثنده بزه سوز دوشمیه جكی دركاردر .

شوقدر دیمکه جسارت ایدرمکه : کتابك مندرجاتی صره سیله وکمال دقتله مطالعه ایدن غیور ومستعد بر کنجك ، برسنه قدر مال مدیری و محاسبه جیلك خدمتنده بولندقدن صکره ، منافع و حقوق خزینه نك حسن استحصال و محافظه سی خصوصنده امور مالیه ده کسب ممارسه ومهارت ایتمش بر اختیاردن ، دها فعال ومنتظم بر مقتصد اوله بیله جکی طبیعیدر .

بناءً علیه انوار آثار فیوضاتی اعصار سابقه یه غبطه رسان اولان عصر حاضرك سایهٔ ترقیتوایهٔ حضرت « عبدالحمید خان » ثانیده انوار معارفله خیره ساز عیون افتخار اولدیغی جهتله ، کتبخانهٔ مالیمزده بو یولده نو براثر محاسن پرور اهداسیله اصحاب مراجعت وحاجتی وارستهٔ احتیاج ایتمك لزومی مؤلف مشارالیه حضرتلری طرفندن حس ایدیله رك فن اقتصادجه لابد واهم کورینان کافهٔ معلومات وخصوصاتی جمع وتمهید ایله — واوقصورلی اولسون — طبع ونشره مباشر ایدلمش اولدیغندن ، اذکای هوسکاران اقتصاددن بعضیلرینك ارزو واستفسارلری اوزرینه اثرك جملهٔ مندرجاتی حقنده وبر فهرست عمومی مقامنده معلومات مقتضیه اعطاسی مناسب عد اولندی . شویله که :

اولا — تکالیف بلاواسطه‌دن اولوب برنجی جلدی تشکیل ایدن املاك ، اراضی ، پاتنت ، تمتع ، اشخاص ویرکوسیله بدل عسکری ،

ثانیا — تکالیف بالواسطه‌دن اولوب ایکنجی جلدی حاوی بولنان مزروعات ، حیوانات ، واشبو جلدی محتوی بولنان کمرك ، تمغا والی اخر جلدلری تشکیل ایده‌جك اولان مسکرات صیدیه رسملری ،

ثالثا — یدواحدلر یاخود انحصارلردن دخان ، انفیه ، طوز ، باروت ، کهرجهله ، تلغراف ، پوسته ،

رابعا — املاك میریه‌دن اولان ملکلر چفتلکلر ، مرعالر ، قشلاقلر ، چایرلر ، اورمانلر ، معدنلر ، دمیر یوللری ، عربه یوللری ، صویوللری ، فابریقه‌لر ، فنرلر ، لیمانلر ، اسکله‌لر ، قناللر ، پازارلر ، پنایرلر ،

خامسا — حاصلات متنوعه یاخود رسومات متفرقه‌دن بولنان قیدیه‌لر ، خرجلر ، رخصتیه‌لر ، قرنتنه‌لر ، ترکه‌لر ، لقطه‌لر ، قونطوراتلر ، اوزان واکیال ، تمغای سیم وزر ،

سادسا — ویرکوی مقطوعلر وفضلهٔ وارداتلر که جمعاً الای

ایکی‌یه بالغ اولان تکالیفك احوال تاریخیه وماهیات ذاتیه وخصوصات تحصیلیه وتوزیعیه‌سندن عبارت اولان اقسام واردات ختام بولدقدن صکره ذکری آتی موادك تمهیدانه مباشرت اولنه‌جقدر. شویله که:

اولا — التون وکموش [*] و باقردن اوله‌رق بدایت تأسیس دولتدن تصحیح عیار زمانه‌قدر، نمقدار وزن وعیارده قاچ نوع مسکوکات ضرب واعمال اولندیغنك، بونلر نه‌درلو نام‌لرله میدان تداوله چیقارلدیغنك، تصحیح عیاردن صکره نقدر التون وکموش مسکوکات ضرب ایدلدیکنك، الیوم تداولده نقدر مسکوکات بولندیغنك، بونلرك قواعد ضرب واعمالی نه‌درلو اساسلره مبنی

[*] اشبو مسکوکات قسمنی تشکیل ایده‌جك اولان جلدلك، پك قدیم زماندنبرو تحریسیله اشتغال وبرچوق کلفتلر اختیار اولنه‌رق الده ایدیله بیلان مسکوکات عتیقه ایله تزیینی مقرر ایکن، ولی‌نعمت بیمنتمز پادشاه معارفپرور وشهریار عنایتکستر افندمز حضرتلرینك جملهٔ افکار ومراحم دثار ملوکانه‌لری اساساً نشر انوار معارف وفیض کمالات قضیهٔ خیریه‌سنه معطوف اولدیغی مسلم عالم اولدیغندن، اشبو اثرك برقاتدها حصول مکملیتی ایچون لطفاً ومرحمةً شایان بیوریلان مساعدهٔ سنیهٔ جناب کیتی ستانیلرینه مبنی، خزینهٔ همایونده مکنوز اولان مسکوکات عتیقهٔ عثمانیه‌نك دخی اصولی وجهله رسملری الدیریله‌رق بوصورتله ده نقصانك اکمالی طبیعی بولندیغی عرض وتبشیره اجتسار اولنور.

اولدیغنك، اوزان وسطیه‌دن درهم شرعی ودرهم عرفی ودرهم حسابی بینلرنده نه درلو فرقلر موجود ایدوکنك، تفصیلاتیله برابر هر برلرینك اقسامی وتنظیماتدن صکره فائضلی فائضسز اوله‌رق تداوله چیقاریلان قوائم نقدیه‌نك مقدارلریله صورت اخراج ولغولری ،

ثانیا — مقاطعات ومالکانه صکره‌لری اسهامناملریله چیقاریلان سهم کاغدلرینك ودها صکره‌لری مستقرضاتك کمیات وکیفیاتیله بونلر حقنده اجرا ایدیلان تبدلات وتغیراتك نه‌درلو اساسلره مبنی اوله‌رق وضع وتأسیس قلندیغنك تفصیلات ومقاطعات ومالکانه تعبیرلرینك نره‌لردن مأخوذ اولدیغنك تشریحاتی ،

ثالثا — کرك درسعادتده کرك طشره‌لرده قاچ نوع اوقاف اولدیغنك وبونلرك اقسامندن اولان اجارهٔ واحده ، اجارتین ، عقر، کردار ، قیمت، خلو ، اصوللری حقنده‌کی تفصیلاتی،

رابعا — تنظیمات زمانه کلنجه‌یه قدر دوائر مالیه‌یی تشکیل ایدن دفتر خاقانی ، باش محاسبه ، روزنامجه ، جزیه ، اغنام ، معدن ، میری مقاطعاتی ، حرمین مقاطعاتی ، اوامر ، مالکانه قلملری نه‌درلو وظائف ایله مکلف اولدقلرینك ونه طرز وشکلده

قاچ درلو دفتر طوتدقلرینك و باخصوص دیوان محاسبات مقامنده اولان باش محاسبه قلمی خلفاسی نقدر واسع بر وظیفه ایله مکلف بولنمش اولدیغنك تمهیداتیله مقاطعات وردیف ومنصوره خزینه‌لرینك ترتیباتی وتنظیماندن صکره احداث اولنان مالیه خزینه‌سنك تشکیلاتی ،

خامساً — ایالاته، امور اولان مال وتیمار دفتردارلرینك وظائف مرتبه‌لریله تیمار وزعامتلرك توجیهات ومحلولاتنك وارپه‌لق نامیله حکام وعلمایه توجیه قلنان معاشلك حقلرنده نه‌درلو معامله‌لر یاپلدیغنك وتوجیه تیمارات خصوصلرنده سپه وموقوف تعبیرلری نه‌دیمك اولدیغنك وصکره‌لری احداث اولنان موقوفات قلمی وظائفندن عبارت بولندیغنك تعریفاتی ،

سادساً — التزامات اصولنك وضع وتأسیسله کرك تنظیماندن اول وکرك تنظیماتدن صکره دوام وجریانی حقنده نه‌کونه قاعده‌لره مراجعت قلندیغنك واموال دولتی درعهده ایدن ملتزملرك کوستردکاری صرافان خزینهٔ مالیه قارشوسنده نه حیثیتی حائز اولدقلرینك درجاتیله التزامات خصوصنده برکونه منازعه ظهور ایدرایسه محاکمه‌لری هانکی دائره‌لرده اجرا قلندیغنك تفصیلاتی ،

سابعا — ازمنهٔ عتیقه‌ده بودجه‌اصولی هانکی تاریخده احداث ونه‌شکل وصورتده یاپلدیغنک تعریفیله‌اشبو بودجه‌لرك کافه‌سنك صورتلری .

ثامنا — دفاتر مالیه‌ده سیاقت خط ورقمنك نه‌حکمته مبنی قبول اولندیغنك واصول دفتریده استعمال اولنان رموزات نره‌لردن النديغنك وتنظیم دفاترده اوروپالولرك الیوم استعمال ایتدکاری «عن» ، «الی» حرف جرلری نزده نه‌زمانلردنبرو نه‌مقاملرده قوللانیلدیغنك اوصافیله سیاقت رقملرینك وهردرلو مطلوب وذمت پوصله‌لرینك فوطوغرافله النمش برصورتلری .

تاسعا — سنهٔ مالیه دینیلان حسابك معاملات مالیه‌ده قبولنه حکمت وسبب نه‌اولدیغنك تشریحی ،

عاشرا — درسعادتله بندرکاه اولان جسیم شهرلرده بولنان بانقه‌لرله سائر کونه مؤسسات صرافیه‌نك سرمایهٔ موضوعلری وبونلره مخصوص بعض مطالعاتك تمهیداتیله اسقونطوی مفرد ومرکب حقنده انکلتره بانقه‌لرنده مستعمل اولان وجرکتابلرنده امثالی کورلمیان کوزل بردستورك حلی ،

ایشته دفتر مقتصدك مندرجات عمومیه‌سی بونلردن عبارتدر . شمدیکی حسابه کوره یوزاللی فورمه قدر تخمین اولنه‌یور .

مؤلف حضرتلری کیجه‌لی کوندزلی صرف مساعی بیورمقده اولدقلرندن عن قریب رسیدهٔ حسن ختام اولمسی الطاف الهیه‌دن مأمولدر .

امور معلومه‌دن اولدیغی اوزره هر بر اثرك دوام وترقیسی صاحبنك دوام وغیرتنه واونسبتده عمومكده رغبتنه متوقف اولدیغندن؛ مؤلف مشار الیهك بیان اولنان مساعیٔ متوالیه‌سنه کوره مظهر رغبت عمومیه اولور ایسه بو اثرك دخی دوام وحسن اختتامی قریباً میسر اوله‌جغنده شبهه یوقدر . بنابرین بو بابده مؤلف مشار الیه طرفندن کوریله‌جك اقدام وهمتنه قارشو رغبت عمومیه‌نك مبذولیتی تمناسیله ختم کلام اولنور .

فی ۱ مارت سنه ۳۰٦ — مالیه ترجمه قلمی خلفاسندن

م . مختار

﴿ دیوان محسبات باش کاتب فطانتسمیری سعادتلو بك افندی ﴾
﴿ حضرتلری طرفندن ارسال بیوریلان تقریضدر ﴾

تألیف کزین عالیلری اولان « دفتر مقتصد » ك لطفاً برنسخه سی کوندرلمش اولدیغندن ، ذاتاً ال یازوسیله کورمش اولدیغم اواثر نفیسی ، کمال اشتیاق ایله مطالعه ایتدم .

کافۀ آثارده ، اصحابنك مظهریت ومعنویاتی ، انعکاس وتجلی ایتمك امر ضروری اولدیغنه بناءً ، اثر والای حکیمانه کزده ، زیاده سیله جالب احترام اولان برتواضع ومحویت رونما اولیورکه ، عالمده بومواهب قدرتله متحلی اولان اثار قدر فضیح هیچ برشی اوله مز .

او کتاب دوائر مالیه ده ؛ حتی یارم عصر قدر ، شرائط تتبع واحاطه یی بحق حائز اوله رق ، برمدت مدیده بولنمدقجه ؛ صورو ماهیات اجراآتنه ، تحصیل وقوف واطلاع ، همان مستحیل اولان امور مالیۀ دولتجه برمأخذ صحیح المألدر .

امر واداره ومالیه جه ، دولت علیۀ ابدی الدوامك رهبر معدلتی اولان شریعت غرای احمدیه احکام جلیله سنجه ، اصول مالیه یه دائر اولان حقایق جلیله یی شرح وتطبیقات امرنده « دفتر مقتصد » ك

احتوا ایلدیکی مطالعات وتدقیقات ، حقیقةً وجداً هرنظر حکمتجویانه‌یه منکشف اولیان حالات غبطه رساندرکه : اثر بهترین مبحوث عنه، بوندن طولانی عصر محاس پیرای جناب شهریاریده‌میدانه کلن آثار عالیه وفنیه‌نك الك قیمتدار، الك فائده بخش براثری عد اولنور .

سائر اصحاب مطالعه‌جه « دفتر مقتصد » لك خصایص ومزایاسنی تعیین وتسلیم امرنده نصل تلقی اولنه‌جغنی بیلمك بنده‌کزه عائد دکلسه‌ده ، فقط حصهٔ عاجزانه‌مه راجع اولان استفاده اوقدر بیوکدرکه : عرض تشکرات وتحمیداته شتابان اولمغی اقدم وظایف بیلیرم .

فی الواقع بنده‌کزجه وبنده‌کزله همحال اولنلر وحتی امور مالیه‌ده اختصاص ادعا ایدنلرجه، مستور نظر اولان اکثر حقایق مالیه‌مزایچون کتاب مستطاب عالیلری ، بررهنمای اطلاع واتقان اولدیغی کبی ، یکیدن یکی‌یه کشفیات، زمان زمان تشکیلاته مجاوب اولان افکار ومسلك اربابنی ارشاد ایله ، اجراآت وفعلیاتجه انلره دخی قیمت واهمیتی مصون الزوال اولان ، برخزینهٔ معلومات وتطبیقات حکمندەدر .

وقتیله حکومات اسلامیه اعاظم ارباب اداره وسیاستی

طرفندن اجتهاد اولنه‌رق جهاد شامله‌سیله موضوع موقع تطبیقات اولان، قواعد واصول مالیه‌نك قيافت اصلیه‌لرندن تجرید اولندیغی حالده؛ شمدی بشقه طرفلرندن دیکر نام واشکال ایله کتورلمکده بولندیغنی ارائه ایله، بونلرك عمومیتله محصولات جدیده‌دن اولدیغنی ادعا ایدنلره مقابل، بویله براثره اولان احتیاج حقیقی، بو اعتباره دخی تضاعف ایتمش ایدی.

اثر عالئ حکیمانه‌لرنده، معاملات مالیه‌نك انواع واقسامنجه اولان قیود وحساب امر حقنده معلومات ویرلمامش اولمسی، عجبا موضوعیله ایتلاف ایتدیرلمدیکندنمیدر؟ یوقسه بو امر مهم بوندن صکره نشر ینه همت بیوریله‌جق اقسام کتابه‌می ترك اولنمشدر؟

«دفتر مقتصد» هویت ادارهٔ مالیه‌یی غایت حکیمانه برنظرله تدقیق ایلدیکی حالده، اکرچه «دفترجیلك اصولنی» بیلمك، معلومات مالیه اربابی والك طوغری تعبیریله، فن مالی مختصینی عدادینه کچمك دیمك دکلسه‌ده؛ قواعد واصول شاملهٔ مالیه‌دن مقصد اقصی، حسن ادارهٔ اموال اولدیغی کبی، دفترجیلك اجل امانی دخی، احوال مالیه‌نك هر دائم نظر اطلاع ووقوف اوکنده استحضارندن عبارت بولندیغی حالده، «دفتر جیلك اصولنه» عائد معلومات تاریخیه ویرلمامك تجویز اولنه‌مز ظن ایدرم.

على الخصوص روح جسم دولت اولان اعتبار مالينك تأمينى نقطهٔ نظرندن ؛ { باش محاسبه } لر حقنده « دفتر مقتصد » ده معلومات بولنمق ؛ اوكتابك علويت مخصوصه‌سنه الك زياده ملايم اولان خاصه‌لردندر .

او { باش محاسبه } لركه برتعبيره كوره ؛ غربده كنديسنه « لافورده قونت » ناميله ؛ چكى دوزن و يررك منشأ اصليسنه عودت ايلمش اولان تدقيق ومحاسبهٔ حسابيه تأسيساتى ؛ دولت عليهٔ عثمانيه تاريخ ماليسنده الك مهم الك سزاوار اعتنا برموقع احراز ايلمشدر .

ماحصل « دفتر مقتصد » براثر نافع اولديغندن ؛ مؤلف حضرتلرينه ؛ اجزاى سائره‌سنك نشرينه موفقيت احسانى درگاه قاضى الحاجاتدن احص تمنيات خالصه‌در .

﴿ عطوفتلو احمد مدحت افندی حضرتلری طرفندن ترجمان ﴾
﴿ حقیقتك ٧ كانون اول تاریخلو نسخه‌سنه درج بیوریلان ﴾
﴿ مقالهٔ مخصوصه‌در ﴾

« دفتر مقتصد »

مجلس مالیه اعضای کرامندن عطوفتلو سلیمان سودی افندی حضرتلرینك بوسرلوحه ایله براثر معتبر نشرینه باشلادقلرینی برنجی جلدی نشر ایلدکلری زمان ماکهٔ تقریریه‌مزك کفایتی درجه‌سنده‌کی تقدیراتمز ایله برابر یازمش ایدك . برنجی جلدك انتشاری اوزرندن بش ماه مروریله برابر جلدك ایکنجیسی‌ده موقع انتشاره وضع بیورمشلردر .

قارئلرمزك بلکه خاطرلرندن چیقمشدرکه برنجی جلدك تقدیر ماهیتنده : « نه برتاریخ امور مالیه تعبیری کافیدر ، نه‌ده خلاصهٔ علوم مالیه تعبیری . حتی بودفتر حکمت کستر احوال مالیه‌یی نه اوروپا علومنه قیاساً سرد ایلر نه‌ده علوم شرقیه‌یه بناءً بلکه امور مالیه دینیلان شیده اساس شرعیه نه‌دن عبارت ایسه انك اوزرینه کرك دول اسلامیه وکرك اوروپاجه بنا ایدیلان فروعی

شامل مكمل بر دستور امور ماليه‌در ، ديمش ايدك . بوماهيته مطابقتنى اثبات ايچون دخى فهرستنى درج ايلمش ايدك .

اشبو ايكنجى جلدى شو يولده‌كى تقدير عاجزانه‌مزك تمامندن فضله‌سنه‌ده لياقتنى اثبات ايليور . تفصيلدن اجتناب ايتمسه ايدك فهرستنى ينه نقل ايلر ايديسه‌ك ده مندرجاتمزك چوقلغى بوكا مانعدر . . . .

ايمدى سليمان سودى افندى حضرتلرينك بزجه اقونوميناك‌ده اداره‌نك‌ده ماليه‌نك‌ده اكناه وحقايقنى بر مشرح ماهر آسا شرحه شرحه يازوب اعماقنى اظهار وتشهير ايليان شو اثر عالى العالارى برشرح اعتباريله اندن بر خلاصه بر « متن » چيقارلسه اوروپانك بزه تطبيقى غير ممكن اولان مطولاتندن دها پك چوق زياده استفاده‌يى تأمينا مكاتب عاليه‌مزده تدريسه شايان كوريلور ايدى .

انشا الله سايهٔ معارفوايهٔ جناب پادشاهيده بوكاده موفق اولنديغنى كوريرز .

﴿ سعادتلو مراد بك افندی طرفندن « میزان » نك ١٠٤ ﴾
﴿ نومرولی نسخه‌سنه درج ایدیلان بند مخصوصدر ﴾

دفتر مقتصد

شو عنوان آلتنده سعادتلو سلیمان سودی افندی حضرتلری امور مالیه‌دن باحث براثر عالی نشر ایلمشدر .

سایهٔ حمایت سرمایهٔ جناب پادشاهیده انتشار وترقی ایدن معارف عثمانیه هر کون برطاقم آثار نفیسه ایله عرض وجود ایتمکده درکه شبو آثارك برچوغی شمدی یه قدر بزده سرافرازان افکار ودقایقك قلملرندن دکل ، فکرلرندن دخی کچمامش ایدی . « دفتر مقتصد » اشته بونوع آثار جلیله‌دندر .

امور مالیهٔ دولت علیه مطلوب عالی یه موافق اولمدیغی جهتله مطلوب اولان مرتبهٔ انتظامه ایصالی ایچون مهمات جلیله صرف اولندیغی بویله برزمانده امور مالیه‌مزك منشأ وماضیسنی مبین اولان تدقیقات عمیقه‌نك نه قدر قیمتدار اوله‌جغنی تخمین ایچون فوق العاده برفکر ایسته‌مز .

« دفتر مقتصد » امور مالیهٔ دولت علیه‌نك مفصل تاریخی

اربابنك انظار تمييزى اوكنه وضع ايديور . بالجمله تشبثات ماليه مزك نه كبى قواعد واصوله تطبيق اولنديغنى وتشبثات عموميه دن خطا وياصواب جدولنه كچيريله جك نه كبى نتايج كورلديكنى كوسترمك مؤلفك مقصد ملتزميدر .

« دفتر مقتصد »ك برنجى جلدى ميدان انتشاره وضع اولنمش اولوب مؤلف حضرتلرينك قولنجه يدى جلد دها اوله جقدر . اثرك سرعت انتشارينى تمنى ايده رك طبعنك ختام پذير اولماسى وسيله سيله كندوسنى منتدارانه تبريك ايتمك اوزره چهارچشم ايله منتظر بولنديغمزى عرض ايدر و « دفتر مقتصد » ى نظر تدقيقدن كچيرمش اولان بالجمله ارباب ماليه نك ده بو بابده بزم ايله هم افكار بولنه جقلرينى اميد ايلرز .

« دفتر مقتصد »ك مقصد اصليسى اعتباريله اولان فائدهٔ كليه سنه مولفك شرف معنويسنى آرتديره جق برخصوص دها منضم اوليور . اوده « دفتر مقتصد »ك هرشيده قورى وجاهلانه ادعالرينى ايلرى يه سورن بعض غرب اهل فننك علوم ماليه يه اساساً اوروپاليلرك وجود ويرمش اولدقلرى حقنده كى اصرارلرينى جرح ايلمه سيدر .

حكماى غربيه نك قولنجه؛ سوللى ، قولبر ، تورغو ، آدام اسميت لره

كلنجه‌یه قدر روی زمینده علوم مالیه‌نك وجودی یوق ایدی .
سلیمان سودی افندی حضرتلری علوم مالیه‌نك تا زمان سعادتدن بری
ارکان عظام اسلامیه ازهانی اشغال ایتدیکنی وکتب شرعیه‌ده
دخی علوم مذکوره‌نك مهم بر قسم تشکیل ایلدیکنی جرح وانکاری
ناقابل براهین فعلیه ایله اثبات ایلیور .

مؤلف حضرتلرینی عن صمیم القلب تبریك ایده‌رك اثری بالجمله
قارئلرمزه صورت مخصوصه‌ده توصیه ایلرز .

باب ثالث

تكاليف بالواسطه‌دن

« ط » كمرك رسمنك : اجمالاً تاريخى . اصول طرحى . اصول تحصيلى .

{ فصل أول }

« ط »

كمرك رسمنك اجمالاً تاريخى

﴿ برنجى بحث ﴾

كمرك رسمنك تعريفى

كمرك [*] كلمه‌سى لسان ماليده اسم مكان اولوب ، معنى و موضوعى

---

[*] لهجهٔ عثمانيه نام لغت كتابنده « كمرك » لفظى رومجه‌دن مأخوذ ، وامتعه رسمنك اداره محلنك اسميدر ؛ ديو تعريف اولنمش ايسه‌ده . « كمرك » لفظى رومجه‌دن مأخوذ اولميوب ، لاتينجه مبادله وتجارت معناسنه كلان « قومرسيوم Commercium » لفظندن مأخوذ اولديغى دركار ، وكمرك رسمى امتعهٔ تجاريه‌دن النان بر ويركو اولديغنه باقلنجه : لفظك معنايه مطابقتى رونما اوله‌جغندن ، بو تسميه‌ده موافق نفس‌الامر بولنديغى آشكاردر .

فرانسزلر « كمرك » ه « دوآن Douane » ديرلر . ايتاليانجه « دوغانا Dogana »

ممالك محروسهٔ عثمانیه محصولات و معمولات ارضیه وصناعیه‌سندن ممالك اجنبیه‌یه وممالك اجنبیه محصولات ارضیه وصناعیه‌سندن ممالك عثمانیه‌یه اخراج وادخال قلنان بالجمله امتعه واشیانك چیقارلدیغی دائره دیمك‌ایسه‌ده، لسان عمومیده کلمهٔ مذکوره دها زیاده توسیع اولنه‌رق اشبو دائره‌یه، کیرن ، چیقان ، بالجمله امتعه واشیا اوزرندن النان رسم‌ده « کمرك » اطلاق اولنور .

کلمه‌سندن مأخوذدرکه: خزینه‌یه واردات احداث ایتمك ایچون وندیك وجنوه جمهوریتنك برنجی حاکمنك عنوانی اولان « دوژ Doge » نامنه وندیکده وضع اولنان ورکویه علم اولمشـدر . وندیکلولرك تجارتجه قوت عظیمه پیدا ایتمش اولدقلری زمانکه : قرون وسطادر . کمرك رسمی اشـته اولوقتلرده تأسس ایلمش وکیت کیده « کمرك » کلمه‌سی هم اسم مکان وهمده اسم فعل مقـامنده استعمال اولنمغه باشلامشدر .

مشاهیر ادبای‌عصردن و المانیه‌ده‌کی (بون) شهری دارالفنونی معلملرندن (ویچ) ك قولنه‌کوره« دوآن » کلمه‌سی هم‌فارسی همده عربی « دیوان»کلمه‌سنك عینی اولوب قرون وسطاده‌بین‌العرب (کمرك‌محلنه) امتعهٔ تجاریه‌رسومنك اخذینه مأمورهیئات قلمیه‌نك مجمعی دیمك اولان «دیوان» ه اطلاق‌اولندیغندن، بوعباره‌اوزمانکی لاتینجه‌یه تحویلاً « دوغان »ه واندندخی فرانسزجه « دوآن » دیو ز بانزد اولدیغی اکلاشلمقده اولوب ، مقـدمهٔ ابن حلدونده‌ایسه « لفظ (دیوان) فی‌الاصل لسان فرسده‌انس‌مقابلی اولان جن‌معناسنه اطلاق »
« اولنوب بعده مهرهٔ فن حسابدن کتاب ذوالبابه اطلاق اولندی . زیرا فن حساب »
« ذهن ثاقب ورأی صائب ایله اعمال فکره موقوف اولوب ، عواقب اموره وصول »
« اصحاب علم وشعوره مخصوص اولمغله، کتاب ومحاسبین عقـل وذکا واحاطهٔ امورده »
« اجسام لطیفهٔ روحانیه‌یه مشابه اولمغین، ملوك فرس وقتنده کنایه علی وجه‌الاستعاره »
« (دیوانه) اطلاق اولنوردی . حرف ها حذف اولنوب دفتر حساب ایله مکان کتاب »
« بیننده علی‌وجه‌الاشتراك استعمال اولندی . » دینلمشدر .

بوتفصیلاته کوره (دیوان) کلمه‌سی عادتا (دیو) لفظنك جمعی دیمك اولیورکه بونك صحت ومناسبتی جای تأملدر .

فرانسه‌ده بوکلمه ایله برهیئت اداره و یاخود برطاقم قلم دائره‌لرینه اشارت اولنورکه : امتعه واشیای تجاریه اوراره کتوریله‌رك معاینه‌لری اجرا ورسم موضوعی اخذ واستیفا اولنور .

كمركه ؛ دائره نظريله باقلديغى صورتده اشبو دائره‌يى ، يابندركاه ويابازاركاه تجارت اولان ، شهر وقصبه‌لر ، ياخود ، حدود وسنود ، بويلرنده موجود اولان بنالر آره‌لرنده علامت فارقه اوله‌رق بر كون كشيده ايده‌كلدكلرى سنجاقلر دلالتيله بولمق ، رسم نظريله باقلديغى حالده ، بين الدول مقدم ومؤخر ياپلمش اولان تجارت معاهده‌لريله آنلره مربوط بولنان كمرك تعرفه‌لرينى مطالعه ايتمك ايجاب ايدر .

فرانسه‌ده كمرك ايچون برمدير عموم اولوب فى ۲۷ كانون اول سنه ۱۸۵۱ تاريخلو برنظامنامه ايله كمرك عنوانى « رسومات امانتى » يعنى « ديركسيون ژه‌نرال‌ده قونتربوسيون اندركت .« Direction générale des Contributions indirectes عنوانه تحويل ومديركده پارسده اقامتى تنسيب قلنمشدركه : وظيفه‌سى كمرك نظاماتنك حسن جريانه نظارت رياستنى اجرادن عبارتدر .

اصل كمرك اداره‌سى « انسپكتور Inspecteur مفتش » و « قونتابل Comptable محاسب » و « دوآنيه Douanier كمركجى » و « سورويان Surveillant مبصر » و « غارديين Gardien قولجى » كبى يكرمى بيكه قريب مأمورى جامع اوله‌رق البسهٔ مخصوصه اكتسا وقليچ طاشيوب نظامات عسكريه‌يه اتباع ايدرلر .

فرانسه‌ده سنورى تحديد ايدن دائره‌يه « قوردون دوآنيه Cordon douanier كمرك خطى » تسميه اولنور . بودائره ايكنجى درجه برمدير نظارتيله اداره قلنور . بونك معيتنده بولنان مأمورلر ، نقل وامرار اولنان اشيايى تحقيق وتفتيش ، كرك براً وكرك بحراً حدودى تجاوز ايدن قچاقچيلره وبونلرك قاچيردقلرى ماللره دقت ونظارت ايدرلر .

فرانسه‌ده ثروت مليه‌نك حقيله تزايد وترقيسنه صرف وهمت ايليان وبرنجى دفعه كمرك قابه‌لرينى تأسيس ايدن ذات مشهور « قولبر » در . موى اليه فرانسه‌نك اخراجاتنك فضله ، ادخالاتنك ممكن اولديغى قدر نقصان ، اولمقلغنى ارزو ايليه‌رك ۱٦٦٤ تاريخندن ۱٦٦۷ تاريخ ميلاديسنه قدر عملك اجنبيه‌ده اعمال اولنان امتعه‌نك فرانسه‌يه ادخالنى اولبابده اعلان ايتمش اولديغى برتعرفه ايله كمرك رسمى اجنبى رقابتنه قارشو صنايع داخليه‌نك ترقيسنه خدمت ايتديكى كبى خزينه‌يه‌ده اهميتلى برمنبع واردات ترك ايلمشدر .

شو تعریفاته وحاشیه‌ده بیان اولنان اشتقاقه کوره کمرك رسمی مطلقا ممالك عثمانیه‌دن ممالك اجنبیه‌یه ، وممالك اجنبیه‌دن ممالك عثمانیه‌یه ، اخراج وادخال قلنان امتعه و اشیا اوزرلرندن النان برنوع تجارت ویرکوسی کبی تلقی اولنور ، و « علم ثروت ملل » و « فن اقتصاد » دخی بوصورتی توصیه ایدوب طورر ایسه‌ده ؛ ایلروده کوریله‌جکی وجهله ممالك عثمانیه‌نك براسکله‌سندن دیکر بر اسکله‌سنه بحراً ، ینه بر شهر ویا قصبه‌سندن دیکر برشهر ویاقصبه‌سنه براً ، نقل وامرار اولنان امتعه واشیادن دخی مختلف نامرله عصرلرجه کمرك رسمی النديغی ، وبونلردن بعضیلری مقدملری رفته رفته لغو ایدلمش اولدیغی حالده بعضیلری الآن النمقده ایدوکی اکلاشیله‌جغندن ، بواحواله کوره کمرك رسمنه ، هم تجارت خارجیه، همده تجارت داخلیه ویرکوسی دیمك دها مناسب اوله‌جغندن وفقط ارتق بونام برلشوب قالمش وزمانمزده ایسه کمرك رسمی بوکا یقین صورتده برر نامرله یکدیکرندن آیرلمش اولدیغندن ، بوراجقده کمرك رسمی دینیلدیکی کبی آندن مراد جمله‌سی دیمك اوله‌جغی شمدیدن بیلنمك اقتضا ایلر .

اربابی عندنده معلوم اولدیغی اوزره اسکی زمانلرك اصطلاحاتنده ، محصولات ومعمولات داخلیه وخارجیه وبالخصوص مورد ، مخرج ، یرلی ، یبانجی ، ماده‌لری تمیز وتفریق اولنمقسزین ، برمملکتدن دیکر مملکته کرك براً اولسون وکرك بحراً اولسون نقل وامرار اولنان هرنوع امتعه واشیای تجاریه‌دن النان رسم کمرکه « آمدیه » واشبو امتعه واشیا اولجه داخل اولدیغی محلده صرف واستهلاك اولنمیه‌رق دیکر محله نقل اولنه‌جق اولدیغی حالده آندن النان رسم کمرکه « رفتیه » و بالعکس اشبو اشیا داخل اولدیغی محلده صرف واستهلاك اولنه‌جق اولدیغی صورتده‌ده آندن آلنان رسم کمرکه « مصدریه » تعبیر اولنور ؛ بونکله برابر کرك مواقع اعتباراتیله وکرك تفریق اموال مطالعاتیله کمرکلره ده بشقه نظرله باقیلوب بونلردن

سواحلده بولنانلرینه « سواحل کمرکاری » وحدود بوینده کائن اولنلره « حدود کمرکاری » واورته یرلرده بولنانلرینه‌ده « قره کمرکاری » تسمیه اولنور ؛ شو اوچ قسم کمرکاردن النان اوچ نوع رسومدن برنجی ایله ایکنجی برحال عمومیده ؛ اوچنجی برحال خصوصیده ، مرعی وجاری طوتیلور ؛ قره کمرکارینکده برینه « قدیم » ودیکرینه « حادث » ناملری ویریله‌رك برنده یاپیلان معامله دیکرنده یاپلمز ایدی .

لکن اك صکره عقد ایدیلوب احکامی اولان تجارت عهدنامه‌لری مندرجاتیله رسومات امانتنك شمدیکی تشکیلاتی اشبو « آمدیه ، رفتیه ، مصدریه » تعبیرلرینی بسبتوی اورته‌دن قالدیرمش ایسه‌ده بونامار اسکی کمرکجیلر لساننده الیوم دوران ایتدیکی مشهوددر .

الیوم مستعمل اولان تعبیراته کلنجه : ممالك اجنبیه محصولات ارضیه وصناعیه‌سندن داخلده صرف اولنمق اوزره ممالك عثمانیه‌یه ادخال قلنه کلان امتعه واشیادن النان رسم کمرکه « ادخالات ، وبالعکس ممالك محروسه محصولات ارضیه و صناعیه‌سندن ممالك اجنبیه‌یه اخراج اولنان امتعه واشیادن النان رسم کمرکه « اخراجات » رسمی دینیلدیکی کبی ممالك اجنبیه محصولات ومعمولاتندن اولدیغی حالده ممالك محروسه‌یه کلوب فقط داخلده صرف اولنمیه‌رق دیکر براجنبی ممالکنه امرار اولنان امتعه واشیادن النان رسمه دخی « مروریه » وینه ممالك عثمانیه معمولات ومحصولاتندن اوله‌رق براسکله‌دن دیکر بر اسکله‌یه نقل وادخال قلنان اشیادن صور مختلفه‌ده اوله‌رق النمقده اولان رسمه‌ده « صرفیات » دینمکده‌در .

لغت معنالرندن‌دخی اکلاشیله‌جغی اوزره « آمدیه . ادخالات » « رفتیه . اخراجات » دیمك اولدیغی وشو تعبیرلر پك قدیم اولمسندنناشی قدیمی اوزره ابقاسنده بربأس کوریله‌مدیکی حالده وادیٔ متروکیته آتلمسی ترکیباتنده مشهود اولان قاعده سزلك اوله‌جغنی وهلهٔ خاطره کتورر ایسه‌ده ممالکك ،

برقصبه‌سندن دیکر قصبه‌سنه کلان مالدن النان رسمه‌ده « آمدیه » وبالعکس برقصبه‌سندن دیکر قصبه‌سنه کیدن مال اوزرندن ویریلان رسمه‌ده « رفتیه » اطلاق اولنوب حالبوکه : « ادخالات » تعبیری مطلقا ممالك اجنبیه‌دن کلان و « اخراجات » تعبیریده ممالك اجنبیه‌یه کیدن مالاردن النان رسمه تخصیص اولنمش اولدیغندن تعبیرات سابقه‌نك فسخ والغاسی حقنده‌کی اصابت رهین ثبوت اولور .

« مصدریه » تعبیری رسم منضم دیمك اولان « مسطریه » لفظندن غلط مشهور اوله‌رق مبدل اولوب رسم مزبور آمدیه ورفتیه رسملرینه نسبتله حادث ایسه‌ده مروریه رسمنه نظرله پك قدیمدر .

مصدریه‌رسمی شمدیکی معاملاته تطبیق اولنه‌جق اولور ایسه « صرفیات » رسمی دیمك اولور . لکن بوتعبیر کمرکلر معاملاتندن چیقارتیلوب یالکز استانبول بالقخانه‌سنده قالمشدرکه : وقتیله نه‌سببه مبنی احداث اولندیغی « صیدیه‌رسمی » صره‌سنده بیان اولنه‌جقدر .

هرنه‌حال ایسه کمرك رسومی وقتیله اوچ مقصد اوزرینه اوچ‌نام ایله اخذ وتحصیل اولنمش وبالآخره اشبو اوچ مقصدك یالکز نامری دکشدیریله‌رك ینه حالیله ابقا اولنمغله برابر تجارت اجنبیه‌نك توسعندن طولایی آره‌یه برده مروریه رسمی قاتیلوب زمانمزده درت نام ایله اخذ استحصالی قرارلشدیرلمشدر .

لکن اشبومقررات ؛ اویله‌جه یکانه‌وخودسرانه یاپیله‌میوب ، زمانلرجه وبلکه عصرلرجه حاصل ایدیلان تجربه‌لر ، دول اجنبیه ایله عقدایدیلان معاهده‌لر ، احتیاجات تحقق ایتدکجه تعدیلاً ویا مجدداً قلمه النان متعدد ومتفرق نظامنامه‌لرله تعلیماتلر ، اوزرینه وجوده کتورلمشدر .

بناءً علیه ؛ اشبودرت نوع کمرك رسومنك تاریخ وضعیلریله انلره عائد

خصوصات ووقوعاتی بروجه تفصیل بسط وبیان ایتمك امور ضروریه‌دن كورلدی .

طرح وضرب جهتندن باقیله‌جق اولور ایسه ، « كمرك رسمی » اموال دولتك الك مشكلی ، اخذ وتحصیل جهتندن باقیله‌جق اولور ایسه ، الك زیاده سریع الحصولیدر .

كمرك رسمنك اساس وضع واحداثی ؛ بردولت وحكومتك ممالك وبلدانی محصولات ارضیه وصناعیه‌سنك ، دیكر بردولت وحكومتك ممالك وبلدانته نقل وامرارنده ، تاجر ویانافلنك كسب ایده‌جكی تجارت وتمتعندن خزینهٔ مالیه‌نك دخی حصه‌دار منفعت ایدلمسی ، دها طوغریسی طرفین اهالیسنك كسب ایده‌جكی تجارت وتمتعی حقنده معاملهٔ متقابله اجرا قلنمسی ، ویاخود كندی مملكتی محصولات ارضیه وصناعیه‌سنك رواج وترقیاتنه خدمت ایدلمسی مقاصدینه مبنی اولدیغندن ، شومقاصده نظراً كمرك رسمنك مطلقا یاسواحلده ویاحدود بویلرنده اخذ وتحصیل اولنمسی لزومی تحقق ایدر .

« عشور » نامی تحتنده اوله‌رق شرع شریفك اخذ وتحصیلی بزه توصیه ایلدیكی كمرك رسمنك اساس وضع وطرحی وجه مشروح اوزره ایكن صكره‌لری بوكا برطاقم اصول وقاعده‌لرضم وعلاوه ایدیله‌رك كمرك رسمی انواع تبدلات وتحولاته اوغرادیغی آتیاً ویریله‌جك اولان تفصیلاتدن مستبان اولور .

حتی « سیر كبیر » ترجمه‌سنده محرردوكه : « انس ابن مالك » حضرتلری « انس بن سیرت » نام ذاتی برمحلك تحصیل عشوری ایچون عامل نصب ایلمك مراد بیوردقلرنده ، قبولدن امتناع ایله ـ بنی ـ مكس ـ اوزرینه‌می تعیین ایده‌جكسك ؛ دیو استفسار وظیفه ایتمسی اوزرینه ، سن امورنادن خلیفهٔ ثانی حضرت « عمر » رضی الله عنهك بكا امر ایلدیكی عمله راضی

اولمزمیسنکه خلیفهٔ مشارالیه بنی اول عملده استخدام بیورمشدر . دیو تعریض ایلمسیله، مشارالیه خدمت مذکوره‌یی قبول ایلمش و کندوسنك مأموریت مذکوره‌یی اولجه رد ایدوب صکره قبول ایلمسی دخی مال — عشوری — مال مکس — ظن ایلمسندن نشأت ایتمشدر .

عشورك اخذ وتحصیلی مشروع اولدیغی ماسبقده بیان اولنوب — مکس — که — باج رسمی — دیمك اوله جقدر، بونك اخذ وتحصیلی موافق شرع شریف اولمیوب عرف وعادانه مستندر .

باج رسمنك نه کبی شیلردن عبارت اولدیغی ایلروده « رسومات متفرقه » بحثنده بیان اولنه جقدر .

بو فقره‌یی شو صره‌ده حکایه ایتمکدن مراد باج رسمی آروجه برشی ایکن ، اکثر محللرك معاملات مالیه‌سنده ایکیسی دخی برلشدیریله‌رك برچوق زمانلر اویله‌جه اخذ وتحصیل اولندیغی یعنی امرار اولنان برمالدن هم کمرك وهمده متنوع نامارله باج رسمی الندیغنی اشراب ایتمکدر .

بورایه‌قدر ویریلان ایضاحاتدن کمرك رسمی نه دیمك اولدیغی اکلاشلدی. شمدیده احوال تاریخیه‌سنك تفصیلاتنه کیریشمك ایجاب ایتدیسه‌ده ؛ بونلرك جمله‌سنی برآره‌ده ذکر وبیان ایتمك زیاده‌سیله قاریشقلغی موجب اوله جغی مظنون اولدیغندن « خارجی کمرك » رسمنك احوال تاریخیه‌سنی بشقه « داخلی کمرك » رسمنك احوال تاریخیه‌سنی بشقه ذکر وبیان ایلمك مناسب عد اولنوب فقط اسکی زمانلرك وقوعات مالیه‌سنده داخلی کمرك معاملاتی خارجی کمرك معاملاتندن دها زیاده مهم برموقع طوتمش اولدیغندن داخلی کمرك معاملاتی اوته‌کنه ترجیح ایدلدی .

طرز وافاده‌یی دها واضح برشکل وصورتده بسط وتمهید ایتمك ایچون اشبو مباحثی ازمنهٔ عتیقه ، ازمنهٔ جدیده . نامریله ایکی دوره تقسیم

وبونلرك آخرینه برده اجمال احوال ضم وعلاوه ایدیلوب اویولده عرض مقصده مباشرت اولندی .

بوراده کی ــ ازمنهٔ عتیقه ــ تعبیرندن مراد ؛ اصول طرح وتحصیلی دفاتر خزینه‌جه معلوم اولوب، فقط مقادیر وکمیاتی معلوم اوله‌میان وحکمی همان تنظیمانك احداثی سنه‌سنه‌قدر سورمش اولان عصرلر ؛

ازمنهٔ جدیده — تعبیرندن مراد دخی ؛ دفاتر مذکوره‌جه هم اصول طرح وتحصیلی همده مقادیریله برابر کمیات وکیفیاتی معلوم ومقید وحکمی الیوم مرعی وجاری اولان زمانلر ، وقوعات وحادثاتیدر .

﴿ ایکنجی بحث ﴾

ازمنهٔ عتیقه داخلی کمرکاری

ازمنهٔ عتیقه داخلی کمرکاری تعبیرندن مقصد؛ دول اجنبیه ومتجاوره ایله هیچ برکونه معاهدانه مربوط اولمیه‌رق زماندن زمانه خود بخود وضع وتأسیس ایدیلان قوانین ونظامات اوزرلرینه اخذ وتحصیلی قرارلشدیریلان رسوماتدرکه : بونلر بنیان دولتك تأسیسی زماننده شرع شریفه تطبیقاً وضع اولنمش واصول فروعلریده الحاق حوزهٔ حکمرانی ایدیلان ویامستقلاً تحت انضباط واداره‌یه آلنان محلاره تعیین قلنمش اولان محررلر واسطه‌سیله ثبت وقید ایدیلان ویاخود حکمداران سالفهٔ اسلامیه طرفلرندن موضوع ومطروح اولمسندنناشی محررین مرقومه جانبلرندن دخی قبول اولنان وتفصیلاتی الیوم دفترخانه‌ده موجود ومحفوظ اولوب اجمال دینیلان دفترلرك ایلك صحیفه‌لرنده وتفرعات ووقوعات لاحقه‌سیده

اصول تنظیمیه‌نك اجراسی زمانه‌قدر باقی اولوب اندن‌صکره لغوایدیلان معدن ومالکانه قلملری دفاترنده مقید اولان اصول وقوانیندر .
قوانین مذکوره‌نکده جمله‌سی برسیاقده اولمیوب بعضیلری محللرینك استعدادات طبیعیه والفت وتعامل قدیمه‌لرینه وبعضیلریده مواقع تجاریه وسائر احوال خصوصیه‌لرینه کوره‌در .
لکن اقلام مذکوره قیوداتنه مستنداً موضوع بحث ومقال اولان داخلی کمرك رسوماتنك صور تحصیلیه‌سی حقنده بو مقامده تفصیلات لایقه ویریله‌جك اولسه تغییر اسما تبدیل مکان کبی سوز غلبه‌لکندن بشقه بر فائده‌یی مفید اوله‌میه‌جغندن اندن صرف نظر اولنه‌رق یالکز بری ساحلده دیکری داخلده واقع اولان ایکی شهر وقصبه‌نك کمرك معاملاتنه عائد اولان قیوداتك مثال اوله‌رق بورایه قیدیله اکتفا ایدیله‌جك ، وایضاحات لازمه‌ده یالکز بو مثاللر اوزرنده یوریدیله‌جکدر .

﴿ ساحل کمرکنه مثال ﴾

١

(طربزون کمرکنك شروطی)

طربزون اسکله‌سی کمرکی ؛ احتساب ، دلالیه ، شمعخانه ، وتوابعی مقاطعه‌سی ، طربزون بشلو اغالغی ، پوست وشق ، اسپنجه ، یاپلا بازاری مقطوعی ، کمرك ، سفاین تجاران ، نجك ، اسراء کورجیان ، بدل کورکجیان ، قپودان کوینه ، قدیمدن اوله کلدیکی عادت وقانون

اوزره ضبط وربط ایلمك شول شرط ایله که : طربزون اسکله سنه قره‌دن قماش کلسه — مسلمان اولسون غیری اولسون — طربزونده‌ده صاتسه یوز اقچه‌ده اوچ اقچه النور . الا صاتمیوبده کمی یه قویوب آخر یره الوب کتسه یوز اقچه‌ده درت اقچه النور . دریادن متاع کتورن کمسنه متاعنی فروخت ایتدکدن صکره دریادن کتان بزی الوب کتسه یوز اقچه‌ده درت اقچه النور . خراج کذار اولمیوب دارالحربدن بازرکان قره‌دن ویا دریادن کلسه یوز اقچه‌ده بش اقچه النور . مواد مذکوره‌نك واقع اولان کلی وجزئی محصولات رسوماتنی معتاد سابقی اوزره جمع وتحصیل ایدوب طرف آخردن فرد مداخله ایلمیه‌لر .

دیو مشروط اولوب لکن مرور وعبور ایدن دخان تجاری کتوردکاری دخان باج عبورلری طلب اولندقده بعضیلری شرته سالك اولوب بز بو دخانك کمرکنی الدیغمز محلده ویردك دیو قدیمه مغایر باج عبورلرین اداده تعلل اوزره اولوب مال میری والتزامه کسر ایله قدیمدن بو آنه کلنجه آالنه کلان باج عبورلری تحصیل ایتدیرلمك رجاسنه استدعا ایتملریله مقاطعهٔ مزبورك ضبطی شروطی قدیمه حواله اولنوب وکمرکدن بشقه باج تحصیل اولنوب بز کمرك ویردك دیو سائر بهانه ایله بر درلو علت وبهانه ایتدیرلمامك ۲۳ را سنه ۱۱۲۱ تاریخنده باتلخیص وفرمان عالی امر شریف ویرلمشدر .

داخل کمرکنه مثال

٢

(نظام رسومات آمدیهٔ کمرك توقاد مجدداً مالکانه شد در سنه ١١٢٢)

تیمور وشاب وقورشون والاجه‌لرك
بهر حملندن
ربع غروش
١

کمشخانه‌دن کلان قوجك
بهر حملندن
ثلث غروش
١

کون وکاو ساله وکوتاهیه فنجانك
بهر حملندن
نصف غروش
١

صابون وپنبه ومازی وتیمور صاچك
بهر حملندن
ژولته
١

قرمزی بویا وخام باقر وقرجه‌لر قوشاغی وکوپری
وپنبه‌ایپلکی وصاری سختیانك ارزنجاندن کلان خامنك
بهر حملندن
غروش
١

امام موسی بزینك
بهر حملندن
غروش
٤

سواسدن کلان بویانمامش سختیان ریخته
اولمش باقر وخام بز واستارك
بهر حملندن
غروش
١ ١/٢

قسطمونی ایریغی وعنتاب وملاطیه وبونك امثالی
بزوکتان بزی وقهوه وقامی وپینرك
بهر حملندن
غروش
٢

خام خلات و دیار بکر و ماردین موصل بزی سختیان وقبا چوقه‌نك بهر حملندن غروش ٣	اینجه چوقه‌نك بهر حملندن غروش ٦
حلبدن کلان اثوابك بهر حملندن غروش ٨	ارضرومدن کلان عجم اثوابی وچیویدك بهر حملندن غروش ١٠

ذکر اولنان اشیا توقاده کلدکده بهر حملندن رسوم آمدیه‌لری وجه مشروح اوزره النمق مشروطدر .

دفاتر مخصوصه‌سندن بالاستنساخ بالایه عیناً نقل ایدیلان ایکی قیددن طربزون اسکله‌سی کمرکی ؛ طربزون شهری احتساب وباج عبور رسملریله برلکده اداره اولنور مستقل برمقاطعه اولدیغی ؛ وشروطنك خلاصه‌سیده بر کونه تعرفه‌یه مربوط اولمیه‌رق ممالك محروسهٔ شاهانه معمولاتندن درون مملکتده صرف اولنمق اوزره کلان اشیای تجاریه‌نك قیمت رایجه‌لرندن یوزده اوچ ، درون مملکتده صرف اولنمیه‌رق آخر محله کوندریلان اشیادن یوزده درت ، ممالك اجنبیه‌دن کلان اشیادن دخی یوزده بش ، اساسلری اوزرینه رسم کمرك النمق اول زمانلرك تعاملی ایجابندن ایدوکی ؛ صرفیات داخلیه اشیاسندن یوزده اوچ ومروریه اشیاسندن یوزده درت رسم النمسیده اشیانك داخلده قالمسی مقصدینه مبتنی ، اجنبی مالندن یوزده بش النمسی ایسه ، عهود قدیمه‌یه مستند اوله‌جغی اکلاشیلورکه تفصیلاتی قریباً بیان اولنه‌جقدر .

توقاد قصبه‌سی کمرکنه کلنجه : بونك شروطی اویله طربزون کمرکی شروطی مثللو یوزده حسابی وقیمت رایجه اساسلری اوزرینه مبتنی

اولمیوب عادتا یوك اعتباریله ومختلف حساب واڭچەلرله بهر یوكدن ربع ، ثلث . نصف ، تام ، غروشدن اون غروشه قدر رسم المسی تعـامانه مستند اولدیغی كوریلور .

واقعا تعامل مذكورده اشبو رسومات یالکز شهره كیرن اشـیادن الوب شهردن چیقان اشیادن كمرك النديغنه دائر صراحت اولمديغندن ، بو تكليف كمرك رسمی دیمك اولمیوب عادتا احتساب وباج رسمی دیمك اولدیغنی اشراب ایدر ایسەده ؛ ایلروده رسومات متفرقه صرەسنده قید اولنەجق اولان دیكر بر مثالدن توقاد وویوادەلغی وقتیله جسیم بر مقاطعه ایكن اشبو مقاطعەدن ادخالات اشیاسی كمركی « آمدیهٔ كمرك توقاد » نامیله بالافراز بروجه مالكانه طالبنه صاتلمش فقط بو صاتشه اخراجات رسمی قاتلمامش اولدیغی تبین ایدر . اوزرلرینه كمرك ضرب ایدیلان اشیانكده جملەسی معمولات داخلیەدن اولدیغی لهجهٔ حالدن نمایان اولور .

مثال اتخاذ اولنان ایكی محل كمركلری كرك سوابق احوالده وكرك شمدیكی زمانده اوروپا اخراجاتنه دها زیاده جسـبان اولان ازمیر ، اسكندرون ، طرابلس شـام ، بیروت ، بصره ، بغـداد كبی اسكلەلر ، یاخود آیدین ، بروسه ، كوتاهیه ، حمص ، حلب ، شام ، كبی معمولات ومصنوعات داخلیەنك رواجكیر اولدیغی شهرلر ، كمركلری قدر حائز اهمیت اولمدیغندن ، اشبو ایضاحات وتطبیقاتی واقعا بورالرك تعاملرنده كوسترمك دها مناسب اولوردیسەده ، داخلی كمركلر حقنده بو درجەده ایضاحات ویرمكدن مراد ، جسـامت واردات وكثرت موردات دیمك اولمیوب یالكز اسـاسلی معلومات طوپلامق اولدیغندن ، كچمش زمانلرك كمرك معاملاتنه كسب اطلاع ایچون بوقدری كافیدر .

بونكله برابر ذكر اولنان شهر واسكله كمركلرینك اكثر معاملاتی

معدن قلمی دفترلرنده اوته کیلر قدر مضبوط ومقید اولمیوب یا اجنبیلرك طلب وشکایاتی اوزرینه اصدار اولنان فرمان عالیلره، یاخود محللری وزرا وامناسی طرفلرندن واقع اولان مطالبات اوزرینه درسعادتدن کوندریلان تعلیماتلره، توفیقاً تأسس ایلمش شیلردن عبارت اولدیغی ذکر آتی قیوداتدن مستفاد اولور . شویله‌که :

دول اجنبیه ایله تجارت معاهده‌لرینك عقدی وکمرك تعرفه‌لرینك احداث وایجادی زماننه قدر ممالك شاهانه محصولات ومصنوعاتندن ؛ ترکه ، طوپ ، اسلحه ، وسائر آلات حربیه ، رشتهٔ پنبه ، مشین ، قورشو ، بالمومی ، سختیان ، طوك یاغی ، کون ، قیون دریسی ، زفت ، کوکرت ، حریر ، یپاغی ، پرنفوق ، استفدیه ، روغن‌زیت ، نحاس ، کرباس ، کراسته ، سفینه ، نك ممالك اجنبیه‌یه اخراج وفروختی پك قدیم اوله‌رق ممنوع بولندیغندن ، اکرچه اشیای ممنوعه‌دن بعضیلرینك خارجه اخراجنه مساعده اولندیسه‌ده ، بوده بیك سکسان تاریخ هجریسندن صکره وقوعه کلدیککندن تجارت معاهده‌لرینك عقدی زماننه قدر کمرکار وارداتی دفاتر مالیه‌ده بر موقع ممتاز کسب ایده‌مدیکی کبی هر یرده دخی سویاً کمرك رسمی موضوع اولمدیغی جهتلرله اشبو کمرك معاملاتنده اول زمانلرك ارباب اقتصادی شمدیکی وقتلر قدر معاملات واسعه‌یه کرفتار اولمدقلری اکلاشیلور .

حتی بیك التمش تاریخنده انکلیزلره ویریلان امتیازنامه‌نك برفقره‌سنده « طائفهٔ مزبوره‌نك حلبده اشترا ایدوب کتوردکلری امتعه‌دن رفتیه »
« رسومانی ؛ خام بزك ، سختیانك ، خراسان هندینك ، هردنکلرندن »
« ایکیشربچق ریال غروش ، پنبه ایپلکی دنکنه برر ریال غروش برر ربع »
« ماذی دنکنه برر ربع ، حریرك هردنکنه اونر عثمانی ، راوند ، »

« سائر تفاريق ، سقاط ، وغيراجزاقسمندن تخمين تخمينی ایله یوزغروشده »
« اوچ غروش النوب ، ذکر اولنان متاع اسکندرونه کاوب کمیلرینه تحمیل اولنوب »
« کتمك ، محلنده رفتیه رسوماتی ؛ خام بزك وسختیانك دنكلرندن بریچق »
« ریال غروش ، وخراسان هندی وپنبه ایپكلی دنكنه اوچر ربع ، ومازی »
« دنكنه برر ربع ، راوند ، سائر تفاریق ، سقاط ، وغیراجزا قسمندن »
« بعدالتخمین اوچرر ربع غروش آلنه . ذکر اولنان موادك خلافنه مالیه »
« طرفندن ابراز ایلدكاری اوامره عمل اولنمیوب دائما مضمون نشان همایون »
« ایله عمل اولنه »

دیكر بر برفقره سنده :

« قرالك مطالبی ایچون مضایقه اولمیوب ، مستوفی وكثرت اوزره »
« اولدیغی سنه لرده ازمیر وسلانیك وسائر ممالك محروسه اسكله لرندن »
« هرسنه انچه لریله ایكیشر كمی انجیر واوزوم اشترا ویوزده اوچ اقچه »
« كمركارینی ویردكارندن صكره كمسنه مانع اولمیه . انكلتره بازركانلری »
« بروسه واستانبولده اشترا ایلدكاری حریردن ماعدا دیار عجم وكورجستاندن »
« كلوب وارمیانلردن اشترا ایلدكاری حریردن قدیمدن كمرك و میزان »
« رسمی ویره كلمش اولمامغله فی الواقع بوآنه دكین ویره كلمش دكللر ایسه »
« ومیری یه ضرری یوغیسه بوندن صكره دخی كمرك ومیزان رسمی طلب اولنمیه »

دیو محرر اولدیغنه باقیلنجه : مطالعات مذكوره نك مطابق حقیقت اولدیغی ظاهر اولور .

كمرك معاملاتنك هر یرده سویاً اجرا اولنمدیغنك اثباتنه كلنجه ؛ بومسئله دخی فقرهٔ آتیه ایله حل اولنور . شو وجهله كه :

« سرای بوسنه دن نیچه طرفه ونیچه طرفدن سرای بوسنه یه تجاری یدیله »
« كیدوب كلان امتعه نك هر بوكندن التمقده اولان اون غروش باج بك دون وایكی »
« قات ضمه تحملی روتون اولدیغندن بحث ایله ضم مذكور اجراسی جانب »

« ایالتدن استیذان اولنمسی اوزرینه کیفیت استانبول کمرك امانتندن »
« لدی الاستعلام نیچه تجارینك مملکتلرندن ممالك محروسه و ممالك محروسه دن »
« مملکتلرینه کوتوروب کتیردکلری امتعه واشیادن یوزده اوچ حسابیله »
« کمرك النمق قرار کیر ایسه ده ایالت مرقومه ده کمرك اولدیغنه و تعرفه و برلدیکنه »
« دائر برکونه قید بولنه مدیغندن ایالت مرقومه ده کمرك وضعی مناسب اوله جغی »
« و دول متحابه نك دردست تجدید اولان تعرفه لری لدی التکمیل سائر محللره »
« کوندریله جکی صره ده بوسنه یه ده برقطعه تعرفه ارسال قلنه جغی » »
زمیننده یازیلان اعلام اوزرینه ایجابی اجرا قلنمش اولدیغنه باقیلنجه ؛
کمرکلر معاملاتی محللر نجه برسیاقده دوران ایتدیرلمدیکی تحقق ایدر .

ایشته دولت علیهٔ عثمانیه نك تاریخ تأسیسندن اصول تنظیمیه نك ایجاد واحداثی زماننه قدر داخلی کمرك رسومنك صورت اخذ و تحصیلی حقنده الده ایدیله بیلان معلوماتك خلاصة الخلاصه سی احوال مبسوطه دن عبارت اولوب کرك کتب تواریخدن کرك قیودات عتیقه دن دسترس اولنان معلوماته کوره ولایات ممتازه ایله بغداد ، بصره ، یمن ، جده کبی مستثنا اولان ایالتلردن و یورتلق واوجاقلق وجهله اداره ایتدیریلان بعض لوالردن ماعدا بالجمله محللرك کمرکاری اولزمانلرك اصطلاحاتجه «مفروز القلم» و « مقطوع القدم » خاص همایون عد و اعتبار اولنوب برطاقم امنا واسطه لریله اداره ایتدیرلدیکی ، التزامات اصولنك تعمیمی صره سنده ده استانبول کبی جسیم اولمیان محللرك کمرکاری صرافلر تعهدلریله ملتزملره احاله اولندیغی ، قیودات موجوده ارهسنده کمرکلرك هیچ بر قلمی نه برتیمار و زعامته و نه ده برخاص وزرا واوقافه محصول اعتبار اولندیغنه دائر قیده تصادف اولنمامسنه باقیلنجه ده ، کمرکلرك واردات سنویه لری کاملاً خزینهٔ عامره یه ایراد قید ایدلدیکی اکلاشیلور .

اکرچه قیودات موجوده ده التون ، کموش ، باقر ، معدنلرینك کثرت و کرمیتله ایشلدلدیکی زمانلرده تنسیب ایدیلان محللرك کمرکاری معدن

امینلرینه احاله ایدلدیکی ، مالکانه اصولنك احداثی اثناسنده‌ده بونلردن بعضیلری صاتیلوب اداره‌لری مالکانه صاحبلرینه تودیع اولندیغی ؛ اسهام عادیه‌نك ایجادی زماننده‌ده استانبول وتوابعی کمرکلرینك حاصلات واقعه‌سی اسهام مذکوره فائضلرینه قارشولق طوتلدیغی کوریلور ایسه‌ده ؛ اشبو وضع وترتیبلر مؤید صورتلرنده جریان ایتدیرلیوب حواله صورتلرنده اجرا ایتدیرلدیکندن ، بو وضعیاتدن دخی تخصیص معناسی استخراج اولنه‌میه‌جغی نمایان اولور .

عموم کمرکلرك تأسیسات داخلیه و ارتباطات موقعیه‌لرینه نقل کلام ایدلنجه : جسامتلیجه بولنان قضالرك اخراجات کمرکاری بشقه ادخالات کمرکاری بشقه قلم اعتبار اولنه‌رق اول صورتله اداره و التزام اولنمش اولدیغی مثللو ، بعض جسیم اسکله‌لرك کمرکلرینده اموال اعتباراتیله یکدیکرندن آیرتدیریلوب فرضا ؛ امتعه و یاذخیره کمرکاری بشقه ، قوری یمش و یاخود یاش یمش کمرکاری بشقه ، اداره‌لر طانمش اولدیغی کبی مدخل ومخرج اعتباریله‌ده محل و موقع تحصیللری تفریق اولنمش ایدوکی الیوم موجود اولان آثارندن استدلال اولنور .

ینه اول زمانلرك اصول وعادات موضوعه‌سندن اولمق اوزره کوریلورکه : اناطولی و روم ایلی سواحلنده کائن کافهٔ کمرك اولان اسکله‌لردن بحراً ، و ایچ طرفلردن و ممالك اجنبیه‌دن براً ، استانبوله کله‌جك بالجمله امتعه و اشیا و ارزاقك رسوم لازمه‌لری چیقدقلری یرلرده النمیوب مطلقا استانبول کمرکلرنده النور .

کذا سلانیك ، ادرنه ، قواله ، غلوس ، ازمیر ، صامسون ، طربزون ، اسکله کمرکاری دخی استانبول کمرکاری کبی مستثنا طوتیلور . یعنی بوسنه‌ده و یا صوفیه‌ده چیقان برمال صاتلمق اوزره ادرنه و یا سلانیکه کله‌جك اولوردیسه اومالك رسم کمرکی مخرجلرنده النمیوب مدخل ومحل

صرفلری اولان ادرنه و یا سلانیکده التمق اوزره مناسب مدت تعیینیله تجاری کفلایه ربط اولنه‌رق یدلرینه مجاناً تذکره ویریلوایشکه : اساساً مزعج اولان بو تکلیفلری اختیاردن مقصد دها اول زمانلرده تعرفه اصولی وضع وایجاد اولنمامش اولدیغی جهتله امرار اولنه‌جق مالك قیمتی مخرجلرده از مدخللرده چوق اولمسی مطالعه‌سنه مبنی اوله‌جغنی خاطرلره کتورر ایسه‌ده ؛ اشبو استثنائیت اصولی ایلروده بیان اولنه‌جغی اوزره تعرفه‌لرك ایجادندن وتنظیماتك احداثندن صکره دها برچوق زمانلر حکمنی سورمش و عاقبت بیك ایکی یوز یتمش ایکی سنه‌سی مارتنده موقع اجرایه وضع ایدیلان مخرج نظامنامه‌سیله لغو ایدیله‌بیلمشدر .

رسوم کمرکك مطلقا درسعادتده التمسی مطالعه‌سنه مستند اوله‌جغنده شبهه یوقدرکه : وقتیله استانبول و غلطه جهتلرینه چیقاریله‌جق اولان ماللر ایچون برر ایکیشر کمرك اداره‌لرینك بنا و انشاسیله اکتفا اولنه‌میوب ؛ یاغ ، بال ، اون ، ارزاق ، حیوانات ، قهوه ، توتون ، انفیه ، حریر ، پموق ، و بونلردن مصنوع اقمشه وسائر کونه منسوجات ادخالاتی ایچون قپان ، میزان ، چاراق ، منکنه ، نامیله داخلده و ساحلده مخصوصاً جسیم جسیم بنا وخانلر انشا ایتدیرلمش ؛ بونلرده‌ده آیرو آیرو امینلر ، نائبلر ، کاتبلر ، مبصرلر ، نصب و تعیین ایدلمکله برابر امتعه واشیای وارده‌نك جمله‌سی منسوب اولدقلری دائره‌لره چیقارتدیرلمسی ومطلقا اورالرده کمرکلندیرلمسی اصوللری وضع اولنمش و بو موضوعاته سائر مستثنا اولان شهرلرده تبعیت ایلمشدر .

ینه اولوقتلرك موضوعاتندن اولمق اوزره ممالك محروسه درونده حاصل اولدیغی محلدن طشره‌یه چیقمیه‌رق بلده‌سی درونده صرف و فروخت اولنان امتعه و ارزاقدن رسم کمرك التمسنه جواز کوسترلمیوب یالکز رسومات قدیمهٔ بلدیه که احتساب رسمی ، قنطار اجرتی ، دیمك

اولەجقدر بونك اخذى معتاد طوتيلور ، فقط حنطە وشعير بوكا مقيس اولميەرق بهمه‌حال اول بلدەدرونـنه كلدكده « آمد » واول بلدەدن چيقدقده تجارت قصـديله اولەرق « رفت » وقوعبولەجغى اجلدن بو يەلردن يالكز كمرك رسمى النوب ارتق احتساب رسمى النمز ايدى .

كذلك ايپك وايپك قوزەسى كبى زينت اشياسـندن قهوه ، توتون ، انفيه كبى مكيفاتدن رسم‌كمركدن ماعـدا ميزان ، رخصتيه ، اعماليه ، ناملريله برر رسم منضم دهـا اخـذى ، اولزمانلرك مقرراتندن و اشبو رسم منضملرك دخى كمرك رسميله برلكده اخذى نظامنامهٔ مخصوصلرى ايجاباتندن ايديكه : نصل يابلديغى « يدواحدلر ياخود انحصارلر » عنوانلى جزؤمزده كوستريله‌جكدر .

كذلك بودورك تعاملاتندن ايديكه : ممالك محروسهٔ شاهانه محصولات ومعمولاتندن « تجارت » و ممـالك اجنبيه محصـولات ومعمولاتندن « كمرك » (*) ناملريله اخذى قراركير اولان رسـومك مطرح ومناس كمركلردن امرار اولنـان اموالك دكر بهاسى ايديسـەده ، محل تحصيل واستيفاسى اشبو قيمت وبها ايله برابر مالك مضاف اولديغى تاجرك حال واوصافيله صفت وتابعيتى ايدى .

اولوقتلرده جارى اولان ، احتساب ، رخصتيه ، مروريه ، قنطاريه ، بدعت ، رسملرينك كمرك رسملريله برلكده اولەرق النمسنك سبب وعلتى ، اسـتانبولدن ماعدا هرقضا ولوا احتساب رسـمنك كمرك رسميله برلكده اولەرق براداره داخلنده اجتماعى قضاياسى ايديكه : تنظيمات عقبنده اتخاذ اولنان تدابير واصوللرله بو وضعيتلر دكشـديريلوب شـكل اخره افراغ اولنمشدر .

داخلى كمركلرك ازمنهٔ عتيقه دورى معاملاتنه عائد اولەرق طوپلانيلان

(*) كمرك لفظنك لسانمزه نەزمان كيرمش اولديغى تحقيق ايدەمدم .

حادثات تاریخیه ختام بولدی . بوندن صکره ازمنۂ جدیده داخلی کمرکارینك وقوعات وخصوصات تاریخیه‌سندن بحث ایدیله‌جکدر .

﴿ اوچنجی بحث ﴾

ازمنۂ جدیده داخلی کمرکلری

ازمنۂ جدیده داخلی کمرکارندن مراد ، دول اجنبیه ایله عقد ایدلمش اولان معاهدات ایجابندن اوله‌رق تواریخ مختلفه‌ده احداث وایجاد ایدیلان تعرفه دفترلری اوزرینه اخذی قرارلشدیریلان وعقیب تنظیماتده ادارۂ عمومیه‌لری مالیه خزینه‌سنه نقل ایدیلان رسوماتدرکه : مبدائی بیك ایکیوز اللی التی سنه‌سی مارتی اوله‌جغنده شبهه یوقدر .

اصول تنظیمیه‌نك اجراسی اثناسنده دول اجنبیه‌دن بعضیلریله تجارت معاهده‌لری یاپلمش ، بعضیلریله‌ده یاپلمق اوزره بولنمش ، ارتق کافۂ کمرکلرك اداره‌لری خزینۂ مشارالیها نظارتی آلتنه النمش اولدیغی کبی ، طوغریدن طوغری‌یه طرح اولنان ویرکولر حقنده اتخاذ اولنان اصوله تطبیقاً وآتیده بیان اولنان محذوراتی دفعاً رسم کمرکار حقنده دخی معاملۂ متساویه اجراسی قرارلشدیرلمش ، اولوقته قدر موضوع وجاری اولان یدواحد اصوللریله التزامات واحالات اصول وعادتلرینك الغا محصولات ارضیه عشرلرینك دخی مطلقا محللرنده بایعلری طرفلرندن اخذواستیفاسی ماده‌لری عهدنامه‌لره درج ایدلمش اولدقدنبشقه ، ادخال معاهدۂ تجارت ایدیلان دولتلر تبعه‌سنك ممالك محروسه محصولاتندن بالمبایعه کندو

مملكتلرینه کتوره‌جکلری امتعه واشیانك اسکله‌لره حین نزولنده ÷ ٪ ۹ « آمدیه » وسفینه‌لره تحمیلنده ÷ ٪ ۳ « رفتیه » رسمی آلنمق اساسی اوزرلرینه تعرفه دفترلری تنظیم اولنوب ، فقط تبعۀ دولت علیه‌نك تعاطی ایده‌جکلری امتعه واشیانك رسم کمرکلری اصول وعادات قدیمه‌سی وجهله آلنمق اوزره ابقا اولندیغندن بونلر حقنده برکونه تعرفه یاپلمامشدر.

لکن ایشك فعلیاتنه کیریشیلور کیریشلمز بوبابده بعض کونه محذورات واقع اولدیغی اکلاشلمسیله « تبعۀ دولت علیه » تعرفه‌سی نامیله برتعرفه دها یاپلمسنه مجبوریت کلمشدر. شویله‌که :

اولوقته قدر ممالك محروسه محصولی اولان اشیایی اهل اسلام تجاری جلب ایلدکلرنده انلردن ÷ ٪ ٤ ومللِ سائره‌دن اولان تبعۀ دولت علیه تجاری کتوردکلرنده بونلردن غیر از مصدریه ÷ ٪ ٥ رسم کمرك واحتساب وبعض امتعه‌دن دخی رسم بدعت ، رخصتیه ، مروریه ، رسومات قدیمه‌سی النه‌کلمش و بوصورت دخی ÷ ٪ ۹ حسابندن دون دوشمش اولدیغندن تجار اجنبیه‌نك اکثریسی داخلده مبایعه واشترا ایلدکلری اشیایی دولت علیه تجاری معرفتیله کمرکلندیرلمك طریقنه سلوك ایتمش ، بوکیفیت دخی کمرکلر وارداتی حقنده خساری موجب کورلمش اولدیغندن بویولسزلغك اوکی کسدیرلمك ایچون تبعۀ دولت علیه‌دن اولان اسلام ومللِ سائره تجاری دخی افرنج تجاریله سیان طوتیله‌رق ممالك محروسه محصولندن مبایعه وجلب ایده‌جکلری امتعه واشیادن محلندن بایعی طرفندن ویریله‌جك عشرندن ماعدا بونلردن دخی بالعموم ÷ ٪ ۹ آمدیه وطشره کتوردکلرنده ÷ ٪ ۳ رفتیه رسمنك آلنمسی ، داخل معاهدۀ تجارت اولمیان دولتلر تجارینك بروجه سربستی تجارت ایتملرینه عهداً مساغ اولمدیغندن ، بونلرك معاهده‌یه دخوللرینه قدر مبایعه ایده‌جکلری امتعه واشیا حقنده دخی اصول

ومعاهدات قديمه‌نك تماميله اجرا ورسومات مقرره‌سنك سابقلری وجهله اخذ واستيفا قلنمسی اصوللری اختيار قلنمشدر .

امتعه واشيای داخليه ايچون ايلك دفعه اوله‌رق تنظيم اولنمش اولان تعرفه دفتری تعريف اولنان امتعه واشيانك اساميسنه كوره و « حروف هجا » ترتيبی اوزره ياپلدقدن بشقه امتعه واشيای مرقومه‌نك بری « دولت عليه تعرفه‌سنی » ديكری « ممالك محروسهٔ شاهانه محصولی » نامليری تحتنده اوله‌رق ايكی قسمه آيرلمش ، واشيای معرفه‌نك اولزمانكه قيمت رايجه‌لرندن ÷ ٤ ١٦ مصرف تنزيل اولندقدن صكره هر امتعه وارزاقك قنطار ، قيه ، عدد ، طوب ، اندازه ، كبی موازين ايله حساب ايدلمش اولان رسم كمركلری اسمليری آلتلرينه ترقيم اولنمش اولديغی حالده بيك ايكی يوز اللی التی سنهٔ هجريه‌سی اواخرنده اولبابده قلمه آلنمش اولان اون درت بندی شامل برقطعه تنبيهنامه ايله برابر مطبعهٔ عامره‌ده طبع اولنه‌رق كمرك اولان محلاره ايصال اولنمش وتعرفه‌ده رايجه براغلمش اولان وياخود يكيدن ظهور ايدن اشيانك رسم كمركلری نصل حساب اولنه‌جغيده مذكور تنبيهنامه‌ده بشقه‌جه كوسترلمشدر .

خارجی كمركلری بحثی صره‌سنده بيان اولنه‌جغی اوزره امتعهٔ اجنبيه تعرفه‌لرينك مجدداً تنظيمی صره‌سنده امتعه و اشيای داخليه ايچون اكرچه ديكر بر تعرفه دها تنظيم اولنمش ايسه‌ده ، بونده اشيانك قيمتلری واولجه حساب اولنمش اولان رسم كمركلری اوزرلرنده بركونه تبدلات كوسترلميوب حال سابقلری اوزره ابقا ايدلمش وفقط عدد واشيا اولكينك برمثلی قدر آرتديرلدقدن وبو تعرفه‌يه‌ده « اخراجات تعرفه‌سی » نامی ويرلدكدن بشقه ايالات ممتازه امتعه‌سيله استانبول معمولاتی رسم كمركلری فاصله فاصله درج وتعداد اولنمش و — بعض امتعهٔ متنوعه — نامی تحتنده اولان

فصله‌ده هندستان ، عجمستان ، امتعه واشیاسنك قیمت ورسم کمرکارینك مقادیر موضوعه‌سی قید ایدلمش ومذکور تعرفه‌ده ذکر اولنان اون درت بندی حاوی تنبیهنامه ودها بعض تعریفات ایله تذییل اولنه‌رق کذلك بالطبع کمرکجیلره کوندرلمش ، واحکامی تجدید معاهدات تجاریه زمانی اولان بیك ایکیوز یتمش یدی سنه‌سنه قدر دوام ایتمشدر .

کرك بو تعرفه‌ده و کرك بوندن اولکی تعرفه‌ده امتعه‌و اشیایه وضع ایدیلان قیمات غروش اوزرینه مبنی ایدیسه‌ده ، حساب ایدیلان رسومات اقچه اوزرینه بنا ایدلدیکندن معرف اولان اشیانك رسم کمرکارینی ضبط وقید ایتمکده مبصرلر اولقدر تضییع اوقاته کرفتار اولیوب ، فقط رایجه براغلمش اولان اشیانك اولاً قیمتی تخمینده ، ثانیاً رسم کمرکارینی بشقه بشقه حساب ایلمکده اپیجه کلفته محتاج اوله کلدکارینی ، عینی براشیانك رسم کمرکی هم تعرفه‌یه ربط اولنمش وهمده رایجه براغلمش اولدیغی فرضیاتیله بروجه زیر ایکی مثال ایله اثبات اولنه‌بیلور .

مثال

١

الاجهر قیصریه اعلا
قیه
١
قیمتی
غروش
١٨

اقچه عدد	
١٩٤	يوزده طقوز اعتباريله رسم كمركى
٣١	يوزده اون التى حسابيله تنزيلى لازمكلان مصرف
١٦٣	امديه‌سى
١/٢ ٥٤	يوزده اوچ اعتباريله رفتيه‌سى
١/٢ ٢١٧	يكون

مثال مذكورده جهرينك قيمتى ذاتاً وضع ايدلمش ورسم كمركاريده آيرو آيرو اوله‌رق اقچه حسابيله ترقيم اولنمش اولديغندن مبصرلرك بونك حقنده يا په‌جقلرى حساب مستلزم تضييع اوقات اوليه‌جغى دركاردر .

مثال

٣

آلاجهر قيصريه اعلا
آمديه‌سى
قـــه
١
قيمتى
غروش
١٨
١٢٠ اقچه‌يه تحويل
٣٦
١٨
٢١٦٠ يكون
٩ يوزده طقوز اعتباريله رسم كمركى
١٩٤،٤٠ يكون
١٩٤
١٦ يوزده اون التى حسابيله تنزيلى لازمكلان مصرف
١١٦٤
١٩٤
٣١،٠٤ ٣١
١٦٣

رفتیه‌سی
قیمتی
۱۶۳ نقل یکون ۰۰ —
۱۸
۱۲۰ اقچه‌یه تحویل
۳۶
۱۸
۲۱۶۰
۸٤ یوزده اون التی تنزیلی
۸٦٤۰
۱۷۲۸۰
۱۸۱٤٤۰ یکون
۳ یوزده اوچ اعتباریله رفتیه‌سی
۵٤|٤۳۲۰ یکون ۵٤ ½
۲۱۷ ½

ایشته شو یاپیلان حساب، مثال ثانینك مثال اول درجه‌سنی بولمق اوزره یاپیلدیغندن اوته کینه نسبتله بونك خیلیجه کلفتلی اولدیغی ثابت اولورسه ده کمرك کاتبلرینك ذهنلرنده بونلر پك یرلشمش اولدیغندن انلره کوره قولای کلور ایدی.
داخلی کمرکلر تعرفه‌لری حقنده طوپلانیلان معلومات اجمالیه بوراده ختام بولدی. بوندن صکره تعرفهٔ جدیده ایله بونلره عائد معاملات داخلیه‌دن بحث ایده‌جکز ومبدأ اولمق اوزره بیك ایکیوز یتمش سکز، نهایت اولمق ایچونده بیك ایکیوز سکسان ایکی، سنه‌لرینی تعیین ایلیه‌جکز. شویله‌که:
تجارت معاهده لرینك مجدداً عقدی صره‌سنده؛ هر بر دولت امتعه واشیاسی ایچون «ادخالات» تعرفه‌سی نامیله بر ر تعرفه دفتری تنظیم اولندیغی کبی «اخراجات» تعرفه‌سی نامیله دیکر بر تعرفه دها یاپیلمسنه مجبوریت کلمش ایکن داخلده تعاطی ایدیلان امتعه واشیا ایچون بر تعرفهٔ

مخصوصه یاپلمدیغندن ، بومقوله اشیانك رسم کمرکاری اخراجات تعرفه‌سنه تطبیقاً اخذ وتحصیل اولنمسی اصولی وضع وتأسیس اولنمشدر .

لکن اخراجات تعرفه سنه درج ایدلمش اشیانك قیمتلری رایجلرندن ذاتاً دون قونلمش ، صکره‌لری قیم اشیا ترقی ایامش اولدیغندن ، تزیید واردات مقصدیله بیك ایکیوز سکسان ایکی سنه‌سی اواخرنده ذکر اولنان تعرفه‌نك تجارت داخلیه حقنده اجرای حکمندن صرف نظرله رسوم کمرك اشیانك قیمت رایجه‌لرندن المنغه باشلامشدر .

شـو صلاحیتله‌که : بیك ایکیوز سکسـان ایکی سنه‌سی اواخرنده رسومات امانتندن باب‌عالی‌یه یازیلان برقطعه تقریرده « اخراجات تعرفه‌سی ÷ ء اسـاس واصـولی اوزره موضوع اولدیغندن ، بواصوله تبعاً ممالك محروسهٔ شـاهانه محصولات ارضیه وصناعیه‌سندن اولوب ینه ممالك شاهانه درونده صرف اولنمق اوزره برطرفدن دیکر طرفه نقل اولنـان امتعه واشیا ، معرف ایسه قیمت معرفه‌سندن ، رایجده ایسه قیمت رایجه سـندن ÷ ء ۱۰ اسقونطو [*] تنزیلیله ÷ ء ۸ رسم کمرك النمسی اصولی اقتضاسندن ایسه‌ده اشیای معرفه‌نك قیمتلری تعرفه‌نك حین تنظیمنده‌درسعات رایجی اوزره تعیین‌اولنه‌رق حالبوکه طشره رایجی ایله استانبول رایجی مساوی اولمدیغی کبی طشره‌لرده دخی هرمحلك رایجی یکدیکرندن فرقلی بولندیغی وبونکله برابر رایجلر دائـما بررادده قالمیوب تنزل وترقی ایتمکدن خالی اولمدیغی

[*] « اسـقونط Escompte » فرانسزجه اولوب ایتالیـانجه سی « اسقونطو Sconts » کلور .

معنـای لغویسی حسـابدن اشـاغی وارمق دیمکدرکه : لاتینجه « دیس قومپوتار Dis-computaré » ترکیبندن عبـارت اولوب انکلیزجه دخی عینی معنایی متضمن اولان « دیسقاونت Discovnt » کلمه‌سی قوللانیلور .

معاملات صرافیه‌ده داخلی وخارجی اوله‌رق ایکی نوع اسقونطو اولدیغی معلومدرکه تفصیلاتی کتب حسابیه‌ده مندرجدر .

جهتلرله اشبو تعرفه قيمتندن رسم كمرك استيفاسنده بر نسبت عادله كوريله مديكي واكرچه ديار اجنبيه يه وقوعبولان اخراجات ايله ديار مذكوردن ممالك شاهانه يه واقع اولان ادخالاتك تعرفهٔ مقرره لري عهده مستند اولمق حسبيله قابل تغيير اوله من ايسه ده صرفيات داخليه ده اقتضاسنه كوره تعديلات اجراسنه سلطنت سنيه نك صلاحيت عهديه سي بديهي بولنديغي بيانيله ؛ داخلجه هم تجار واهالي حقلرنده موافق حقانيت اولمق وهمده تعرفه ايله رايج بيننده اولان فرقدن طولايي وارداتجه حصوله كله جك منافع استحصال اولنمق ايچون ، صرفيات داخليه اشياسنك تعرفه دن بالاخراج جمله سنك قيمت رايجه سندن ٪ ٨ رسم كمركنك نقداً ونقدير قيمت خصوصندن طولايي او يوشيله مديغي حالده عيناً اخذي و بونكله برابر اجزاي اصليه سندن رسم كمرك النوب بعده صكره هيئتي تحول ايده رك داخلاً صرف اولنمق اوزره بركمركدن امرار اولنان امتعه و اشيانك تعرفه ده مندرج اولميانلرندن درجهٔ تحول اعتباريله ٪ ٢,٤,٦ ، رسم كمرك استحصالنك وقتيله نظامنامه ايله تحديدي صنايع داخليه نك ايلرولدلمسي قضيه سنه مستند اولديغندن مذكور اشياي متحوله رسم كمركلري كماكان درجهٔ تحولي اعتباريله ٪ ٢,٤,٦ درجه لرنده المنمق اوزره ابقاسي مناسب اوله جغي كوسترلمكله وموجبنجه عمل اولنمق بابنده ارادهٔ سنيه صدور ايتمكله ، سنهٔ مرقومه دنبرو اصول سابقه متروك قالمش واوقونطو تعبيريده لسان ماليه اشبو زمانده داخل اولمشدر . ازمنهٔ عتيقه وجديده داخلي كمرك رسملريله تعرفه لري حقنده موضوع اولان اصول وقاعده لرك احوال تاريخيه سي رسيدهٔ حد ختام اولدي . بوندن صكره ينه ايكي دوره تقسيم ايديله رك خارجي كمرك

رسملريله انلر حقنده مقدم ومؤخراً يا پلمش اولان تعرفه لردن بحث ايديله جك ورهبر اولمق اوزره عهدنامه لرله النه جقدر .

﴿ دردنجی بحث ﴾

ازمنهٔ عتيقه خارجی گمرکاری

دولت عليهٔ عثمانيه ده امتعه واشيای اجنبيه اوزرينه گمرك رسمنك اساس وضعی زمانمزده مرعی و جاری اولديغی اوزره دول اجنبيه ايله عقد ايديلان تجارت معاهده لريله انلره مربوط اولان گمرك تعرفه لری دكلدر . بلكه بدايت حالنده وعادتا برمساعده فرمانی وامتيازی براتی شكلنده ايكن كيت كيده « قاپيتولاسيون » نامنی آلان عهود قديمه وعتيقه در.

عهود قديمه نك الك اسكيسی والك برنجيسی عد اولنان ؛ آشيان فاتح سلطان « محمد » خان حضرتلرينك زمان سلطنتلرنده ونديكلولره اعطا قلنمش اولان امتياز، ايكنجيسی مصر قطعه سی ضميمهٔ ممالك عثمانيه اولمزدن اول مصر ملكی طرفندن مصره كيدوب كلان وافرنج نامنی الان فرانسزلره ويريلوب ، فتحدن صكره طقوز يوز يكرمی اوچ سنهٔ هجريه سنده جنتمكان ياوز سلطان « سليم » خان ايله طقوز يوز اوتوز بش تاريخ هجريه سنده انك خلف ذی شرفی بولنان فردوس آشيان سلطان « سليمان » خان اول حضرتنك خطوط همايونلريله تصديق اولنمش اولمسندن ناشی سلاطين عثمانيه دن « سليم » ثانی « مراد » ثالث « احمد » خان اول « مراد » رابع « ابراهيم » خان حضراتنك هنكام سلطنتلرنده تجديد ، سلطان « محمد » خان رابع حضرتلرينك آوان سلطنتلرنده دخی بعض مواد الحاقيله توسيع

ایدیلان ، بیك سکسان تاریخلو عهد نامه‌لردرکه : بونلرك کمرك رسومنه عائد فقراتی شونلردن عبارتدر .

« ممنوع اولان متاعدن؛ پنبه ، رشتهٔ پنبه ، سختیان،کون، بالمومی،لرك «اخراجنه مظهر اولملری وکتوردکلری غروشدن رسم المامسی، » « وتاجرلر بنك ولایتلردن کتوردکلری والوب کوتوردکلری متاعدن» « قدیمدن نه بهایه طوتیلوب کمرك النه کلدیسه ینه اول منوال اوزره النوب » « زیاده بهایه طوتلمامسی ، بیع و شرا ایچون اخراج اولنان متاعدن » « ماعدا آخر اسکله‌یه کیتمك ایستدکلرنده کمرك طلب اولنمامسی ، حادث » « اولان قصابیه ، رفت ، باج ، یساق ، واوچیوز اقچه‌دن زیاده سلامتلك » « اقچه‌سی [*] » « طلب اولنمامسی ، ممالك محروسه‌یه کتوردکلری والوب کوتوردکلری » « متاعدن بو آنه‌قدر یوزده بش کمرك ویرمشلرسه‌ده، بوندن بویله یوزده » « اوچ رسم کمرك و مصدریه‌یی استانبولده و غلطه‌ده اولان مصدریه » « امنا زیاده کمرك تحصیلی ایچون متاعلرین زیاده بهایه طوتارلرایسه مخالفت » « ایتماملری، کمرکلرین ادا ایلدکلرنده ممالك محروسه‌ده جاری اولان نفوذ » « خزینهٔ عامره‌یه النديغی منوال اوزره الملری »

ماده‌لریدرکه : بوماده‌لرکرك فرانسزلرله انکلتره ودها صکره دانیمارقه وپروسیه وبلجیقا دولتلرینه ویریلان امتیاز نامه‌لرك جمله‌سنده مندرجدر .

زیرا : فرانسزلره اشبو امتیازات ویرلدیکی زمانلرده دیکر دولتلر تبعه‌سنه دها بودرلو امتیازات ویرلمیوب ، فقط دیکر دولتلر تبعه‌سی کمیلری فرانسز بیراغی التنده اولدیغی حالده فرانسزلر کبی ممالك عثمانیه‌یه امدوشد

[*] سلامتلك رسمی اذن سفینه دیمکدرکه : صورت اخذی فصل مخصوصنده کوستریله جکدر .

ایتمکه مأذون ایدلمش اولدیغندن، دول سائره تبعه‌سی آندن فرجه بوله‌رق بویولده آیرو آیرو مظهر مساعدات اولمشلردر .

بیك ایکیوز اون یدی سنهٔ هجریه‌سنك اوائلنه قدر فرانسزلره ویریلان امتیاز نامه‌لرك کمرکه عائد موادی جملهٔ برسیاقده‌در .

بیك ایکیوز اون التی سنهٔ هجریه‌سی ذی‌القعده‌سی اواخرنده فرانسه وانکلتره دولتلری ارهسنده عقد ایدیلان معاهده مندرجاتنه، دولت علیهٔ عثمانیه‌نك دخی اشتراکی شرط تعیین ایدلمش، بونك یدنجی ماده‌سی دخی « رسم کمرك ماده‌سنه دائر نظامات جدیده‌نك طرفینك رأییله و بطنه » « قدر باعث منازعه اوله‌جق حالاتی دفع ایچون بو بابده جانبین ممالکنده » « عهود قدیمه‌یه تطبیق حرکات ایده‌لر . » قیدندن عبارت بولنمش اولمسندن ناشی، اشبو معاهده نامه‌ایله‌ده هم امتیازات قدیمه تجدید اولنمش، همده تجارت معاهده‌لرینك عقدی لزومی تحت قراره النمش دیمکدر .

حتی بو تعهدات الجا آتندن اولمق اوزره بیك ایکیوز اللی درت سنهٔ هجریه‌سی رمضانك اوائلنده فرانسه دولتیله عقد وتنظیم اولنمش اولان معاهده نامه‌که : دولت علیهٔ عثمانیه‌نك دول اجنبیه ایله عقد ایلمش اولدیغی تجارت معاهده‌لرینك ابتداسی ، تعرفه دینیلان صور تحصیلیه دفترلرینك ایجادی زمانی اوله‌جقدر .

بونك برماده‌سیله « فرانسه تبعه‌سی ویاشریك و آدملری ، مملکتك » « حاصلات ارضیه وصناعیه‌سندن اولان کافهٔ امتعه‌واشیایی بلا استثنا مبایعه » « ایده‌بیلملری ، دولت علیه دخی هر بردرلو محصولاتك امر مبایعه‌سنی » « منع ایدن ید واحد اصولنك ابطالنی ، اشترای امتعه و اشیا ایچون » « و یاخود اشیای مرقومه‌نك بعدالمعاینه برمحلدن دیکر محله نقلیچون » « طلب اولنان تذکره‌نك رفع والغاسنی تعهد ایلدیکی . » دیکرماده‌سیله:

« محصولات ارضیه و صناعیه‌دن طشره اخراج اولنمق اوزره اشترا »

« اولنان هربرنوع اشیانك فرانسه تجاری ویاشبریك و آدملری طرفندن »
« هر برنوع تكلیف ورسوماتدن سالم وبری اولەرق اسكلەلره حین »
« نقلنده، اشبو معاهده ایلەالغا اولنان تجارت داخلیه ورسومات قدیمەسنك »
« یرینه قیمتی موجبنجەیوزده طقوزدن رسم مقرری ، اسكلەدن اخراجنده »
« دخی اوتەدنبرو موضوع اولان یوزده ۳ رسمی ادا ایدیلەجكی . »
« كذا بشقه برمادەسیله :
« فرانسه واكا تابع اولان محللر محصولات ارضیه وصناعیەسندن »
« اولان وفرانسه سفاینده تحمیل اولنمش بولنان وفرانسه دولتی تبعەسنك »
« مالی اولان ویاخود فرانسه دولتی تبعەسی طرفلرندن براً وبحراً ممالك »
« سائرەدن نقل اولنان امتعه واشیانك قیمتی اوزرینه حساب اولنان یوزده »
« ۳ رسمی تأدیه ایله هیچ بركونه استثنا وقوعه كلمكسزین دولت علیەنك »
« هرطرفنده قبول اولنەجغی ، اشیای مرقومه اوزرندن الحالة هذه »
« تحصیل اولنمقده اولان بالجمله رسومات داخلیه یرینه اشیای مزبورەیی »
« كتورن فرانسەتجاری كرك محل وصولنده فروخت ایلسون وكرك بیع »
« اولنمق اوزره داخل ممالكه ارسال ایلسون انجق یوزده ۲ اولەرق بررسم »
« منضم تأدیه ایلیەجكی »
الك صوك فقرەسیلەده :
« كرك ادخالات وكرك اخراجات امتعه واشیاسنك تقدیر قیمات وبها . »
« سیچون مملكتینك معاملات تجاریەسنه وقوف تامەسی اولان مأمورلرك »
« هراون درت سنەده بركره نصب وتعیین اولنەجغی وتعرفهٔ جدیده وضع »
« و تعیین قلندیغی تاریخدن اعتباراً یدی سنه مرعی الاجرا اولوب مدت »
« مذكورەدن صكره جانبین یكدیكری تعرفهٔ مذكورەنك رؤیت وتسویەسنی »
« طلب وادعایه استحقاقی اولەجغی » وتفرعات سائرەسنی طرفین سائر قیود
وشروط ایله درعهده ایلمش ، بومعاهده نامەنك تمامندن اولەرق هر یدی

سنه‌ده بر مجدداً تنظیم اولنان تعرفه‌لرده دور مخصوصلرینی اوچ دفعه اجرا ایدوب دردنجی دوزینك زمانی کلمش ایکن ، ارتق دور اخیردن صکره یته بو معاهده‌نك ادامهٔ احکامنه و بونك ایچون تعرفه تنظیمنه طرفین راضی اولمدیغندن ، بیك ایکیوز یتمش یدی سنهٔ هجریه‌سی شوالنك اون طقوزنجی کونی تاریخیله وفقط دها مکمل ودها ساده اولمق اوزره دیکر بر تجارت معاهده‌سی عقد ایدلمش ، مبحوث عنه اولان معاهده نامه‌یه اولا ، انکلتره ، اوستریه ، ساردنیا ، اسوچ ، بالآخره سجلیاتین ، طوسقانه ، دانیمارقه ، فلمنك ، بلجیقا ، پروسیه ، اسپانیه ، ودها صکره روسیه ، دولتلری دخی اشتراك ایدوب انلرنه‌ده آیرو آیرو تعرفه‌لر تنظیم اولنمشدر .

بیك ایکیوز اللی درت سنه‌سی تجارت معاهده‌سیله ؛ ادخالات اشیاسنه وضع ایدیلان کمرك رسمنك مقداری کما فی السابق یوزده ۵ راده‌سنده ابقا اولنوب ، فقط رسمك اثنای حساب وتحصیلنده مصرف مقابلی اولمق اوزره یوزده یکرمیسنك طرح وتنزیلی دخی شرط تحتنه النمش ، بالخصوص داخل ممالکده حکم فرما اولان یدواحد اصوللری لغو اولندیغندن ، بو ایکی یوزدن طولایی تجار اجنبیه خیلی شی قزانمش ایسه‌ده ، بو طرفدن اخراجات اشیاسندن یوزده ۱۲ رسم اعطاسیله مکلف طوتیلوب ، حالبوکه : داخلی کمرکلر بحثنده بیان اولندیغی اوزره تبعهٔ دولت علیه‌دن اولان تجار کما کان یوزده ٤ ویا یوزده ۵ رسم اعطاسیله مکلف قالمش اولدیغندن ، تجار اجنبیه بوندنده بشقه‌جه استفاده‌یه قالقیشه‌رق مبایعه ایلدکاری امتعه واشیایی دولت علیه تجاری معرفتیله کمرکلندرمکه باشلامش ایکن ، اول وقت اتخاذ اولنان تدبیر معقول اوزرینه شوفنالغك اوکی کسدیرلمشدر .

مقامی کلدیکی جهتله برازده اولوقت تنظیم اولنوب هر نسخه‌سی کمرکلره

اعطا قلنان تعرفه‌لرك حال وشاننده بحث ایده‌جکز . معاهده‌لر حقنده یاپدیغی کبی محصولات ومعمولات اجنبیه ایچنده فرانسزلرك تعرفه‌سنی اله آله‌جغز .

اشبو دفتر مختلف اجناسدن وحتی فرانسز طوپراغنده حصولی ممکن اولمیان قهوه ، دارچین ، قرنفل ، کبی بلاد حاره محصولاتنی دخی شامل اولدیغی و بونك یوز یتمش طقوز قلمی تعرفه‌لی یتمش ایکی قلمی تعرفه‌سز بولندیغی حالده برسر سخنی وبرده ذیلی واردر .

سرسخنك مندرجاتی تعرفه‌نك نه‌درلو سبب ومجبوریته مبنی کیملر طرفندن وقوعبولان امره امتثالاً قلمه آلنمش اولدیغنی حاکی اولوب ، ذیلیده بو دفترك حکمی نه مدتده منقضیه اوله‌جغنی وبعدانقضاًالمدة حقنده نه وجهله حرکت اولنه‌جغنی ، ناطق وتعرفه‌یه ربط ایدیلان اشیا ایچون تقدیر ایدیلان قیمتلر هرایکی طرفك اولزمانلرده استعمال ایلدیکی اوزانك همان جمله‌سنی شامل کبیدر .

مثلا : « بعض امتعه‌نك اولچیسی ، مترو ویارده اوله‌رق ذکر اولندیغی مثللو ، بعض اشیانك اولچیسیده آرشون اندازه اوله‌رق بیان اولنوب قیمتلر غروش اوزرینه تقدیر اولندیغی حالده ، زیره حساب ایدیلان رسم کمرکلر اقچه‌یه بنا ایدلمش ، اثنای حسابده رسم کمرك ایچون حدغایه اولمق اوزره تعیین اولنان بز ٥ رسم قاله آلنیوب یالکز بز ٣ رسمك مقداری تعیین اولنمشدر . دفترده اسمی ذکر اولنوب رسم کمرکی حساب اولنمامش اولان اشیانك اسامیسی ، چیچك چیچك یازلدقدنصکره ملاحظه قیلندن اولمق اوزره عقیب اسمده « رایج قیمتندن بز ٢٠ تنزیل باقی بهاسندن آمدنده بز ٣ غروش کمرك النه »عباره‌سی تکرار علی التکرار

مسطور اولوب ، رسم كمركی حساب اولنمش اولان اشیا ایسه مثلا : شو شكلده مذكور بولنمشدر .

مجیدیه تعبیر اولنور فس
فرانتیمه
دسته
١
عدد
١٢
قیمتی
غروش
١٠٠
اقچه

٣٦٠	رسم كمركی
٧٢	طرحی قرارگیر اولان مصرف
٢٨٨	یكون

ایمدی : ١٠٠ غروش ١٢٠,٠٠٠ اقچه ایده جكی ، بو مقدار اقچه نك بز ۵ ٣ ی ٣٦٠ اقچه اولوب ، ایشته بو مقدار اقچه بر دسته فسك رسم كمركی اوله جغی ، بوندن تنزیل ایدیلان ٧٢ اقچه دخی طرحی قرارگیر اولان مصرف بولنه جغی دركار ، قیمتلر غروش اوزرینه تقدیر اولندیغی حالده رسم كمركلر اقچه حسابیله ترقیم اولنمسی كسوراتدن حاصل اوله جق منفعتك غائب اولماسی مطالعه سنه ودها طوغریسی اول وقتلرده اصول اعشاری یی

بیلان بك از اولدیغندن ناچار کلفتلی اولان اصول قدیمه‌یه مداومت مجبوریتنه مستند اوله‌جغی اشکاردر .

خارجی امتعه واشیا تجارت معاهده‌لرینك ازمنهٔ عتیقه‌یه راجع اولان معاملات وحادثاتی وینه بودورك بالآخره تولید وایجاد ایلدیکی تعرفه دفترلرینك اشکال واوصافی یوقارووده ذکر وبیان اولندی . بوندن صکره ازمنهٔ جدیده حادثاتندن بسط مقال ایدیله‌جك ومثال اوله‌رق ینه فرانسه دولتیله عقد ایدیلان معاهده نامه ایله انك مربوطی بولنان تعرفه دفتری اله آلنه‌جقدر .

﴿ بشنجی بحث ﴾

ازمنهٔ جدیده خارجی کمرکلری

فرانسه دولتیله ایکنجی دفعه اوله‌رق عقد ایدلمش اولان تجارت معاهده‌سنك تاریخ عقدوتنظیمی بیك ایکیوز یتمش یدی سنه‌سی شوالنك اون طقوزنجی کوننه مصادف اولان بیك سکز یوز التمش برسنهٔ میلادیه‌سی نیسانننك یکرمی طقوزنجی کونیدر . تمادیٔ جریاننه ده یکرمی سکز سنه مدت تعیین اولنمش اولدیغندن، ایشته تمام شمدی مدت محدودهٔ مذکوره منقضیه اولمش دیمکدر .

اشبومعاهده نامه‌نك معاهدات عتیقه وسالفه‌دن تفریق ایدرك تعدیل ایلدیکی ویاخود یکیدن قبول ایتدیکی مواد عهدیه خلاصه‌لرینکده شوراده تعدادی فائده‌دن خالی دکلدر .

مواد مذکوره‌نك بری :

« ممالك محروسه محصولات ارضيه وصناعيه سندن فرانسه تجاری طرفندن اشترا اولنان هر بر اشيا هرنوع تكليف ورسوماتدن بری اوله رق بر اسكله‌یه حين وصولنده قيمتی اوزرينه يالكز بزده ٨ رسم تأديه‌سيله مكلف طوتلمسی ، اشبو رسمك دخی بزده ١ رسم مقرر قطعيسنه تنزل ايدنجيه‌يه دكين سنوی بزده ١ ری تنزيل قلنمسی »

ديكری :

« فرانسه واكا تابع محللر محصولات ارضيه وصناعيه سندن اولان وفرانسه سفاينده محمول وفرانسه تبعه‌سنك مالی اولان وياخود فرانسه تبعه‌سنك مالی اولان وياخود فرانسه تبعه‌سی طرفلرندن ممالك سائره دن نقل اولنان هردرلو امتعه واشيا بحراً كلش ايسه سفينه‌دن حين اخراجنده براً كلمش ايسه ايالك كمركده يالكز بزده ٨ رسم النمسی واشبو رسم تأديه اولندقدن صكره اشيای مذكوره دن بشقه نام ايله هيچ بر رسم مطالعه اولنمامسی واشيای وارده صاتلميوبده التی آی ظرفنده ممالك دولت عليه دن طشره اخراج اولنور ايسه ترانسيت [*] حكمنده طوتلمسی »

ديكر بری :

« طوز و هرنه شكلده اولور ايسه اولسون توتون ممالك دولت عليه‌يه ادخال وفرانسه تبعه سنك اخراج ايده جكلری توتون وطوزدن بركونه رسم استحصال اولنمامسی »

---

[*] « ترانسيت Transit » كلمه‌سی لاتينجه « ترانسيتوس Transitus » لفظندن مأخوذدركه مرور وكچيد ديمكدر .

اصطلاحات ماليه ده تجار طرفندن براجنبی مملكتندن ديكر بر اجنبی مملكتنه نقل اولنمق اوزره آره‌یرده بولنان هرقنغی برديياردن امرار اولنان اشيا حقنده مستعمل اولوب، حتی حسب اللزوم موقتاً كذركاهده توقف ايتديريلان بومقوله « ترانسيت» احوالندن حق مرور اوله‌رق « باج » مقامنده النان « رسمه » دخی « ترانسيت رسمی » دينيلور . بو رسم اكثريا جزئيات قبيلندن بولنور .

وکذا دیکری :

« بوندن بویله فرانسه تبعه‌سی نه طوپ وباروت ونه اسلحه ونه‌ده مهمات حربیه ادخال ایده مامسی ، واشبو ممنوعیته صید تفنکی وپشتو وزینت اسلحه‌سی داخل اولمامسی » تعهدانی شامل اولوب نتیجه‌سی دخی :

اشبو معاهده‌نك شرائط مندرجه‌سی موجبنجه آلنه‌جق رسم کمرکك تعرفه‌سنی تنظیم ایتمك ایچون برابرجه قومیسرلر نصب وتعیین ایتمکلکه قرار ویرلدیکنی ، اشبو قومیسرلر معرفتیله تنظیم اولنه‌جق یکی تعرفه بیك سکز یوز التمش بر سنه‌سی تشرین اولنك اوتوز بری تاریخندن اعتباراً یدی سنه مدتله جاری اوله‌جغندن ، طرفیندن هر برینك مدت مذکوره‌نك ختامندن التی آی اولجه اشبو تعرفه‌نك رؤیت وتعدیلنی طلب وادعایه استحقاقی اوله‌جغنی ، اکر ذکر اولنان تاریخده طرفیندن هیچ بری اشبو رخصت بالقوه‌یی فعله کتوره‌مزایسه ، اول تقریرده تعرفه اولکی یدی سنه‌نك انقضاسی کوننده‌ن اعتباراً دیکر بر یدی سنه مدت ایچون دها مرعی الاجرا طوتیله جغنی ، هر بر یدی سنه دورینك تکمیلنده بعینه عمل ایدیله‌جکنی » اطقدر . اشبو قومیسرلر معرفتیله تنظیم اولنمش اولان تعرفه‌ده التی آی ظرفنده یاپیلوب ، موقع اجرایه وضع اولندیغی شبهه‌دن عاریدر .

بزم بوراده فرانسه دولتیله یاپیلان معاهده وتعرفه‌لری اله اله رق انلر حقنده ایضاحات کافیه طوپلامقدن مرادمز ؛ اوروپا دولتلرندن دولت علیهٔ عثمانیه ایله الك اول عقد معاهده ایلیان فرانسه دولتی بولنمسی مطالعه‌سنه مبنیدر ،

زمانیله امتعهٔ اجنبیه‌یه مورد ومرکز تعیین اولنان غلطه امتعه کمرکنه « افرنج کمرکی » نامی ویرلمسیده شو مطالعه‌یی مؤیددر .

بوخصوصده دها زیاده وقوف حاصل ایتمك ایچون ایران ویونان

دولتلری، برلین عهدنامه‌سیله استقلالیتلری تصدیق قلنان رومانیه وصربستان حکومتلری، اره‌دن چیقاریلوبده دول سائره تبعه‌سنه وقتیله اعطا قلنمش اولان امتیاز نامه‌لر ومقدم ومؤخر انلرله یاپیلانلر نظر تدقیقدن کچیریلور ایسه، مندرجاتی بروجه‌بالا فرانسه تبعه‌سنه ویریلان امتیازاتك عینی بولنور.

شو مطابقتك سبب اصلیسیده؛ بالجمله دولتلرله یاپیلان عهدنامه‌لرده‌کی «جانب سلطنت سنیه‌دن آخر بردولت تبعه و سفینه‌سی حقلرنده اعطا» «ویاتجویز اولنمقده، یا خود اعطا اولنمسی ممکن اولان کافهٔ مساعده» «وامتیازات ومعافیات کذلك .... دولتی تبعه وسفینه‌لرینه ده اعطا» «اولنوب انلر دخی اومثللو حقوق وامتیازات ومعافیاتك مظهریتیله بکام» «اوله‌لر.» تعبیراتیله مقید اولان مواعید رسمیه‌اولدیغی اکلاشیلور.

دول اجنبیه ایله عقد ایدیلان معاهده نامه‌لر اقتضاسندن اوله‌رق اول وقتلرده ترتیب و تنظیم اولنمش اولان تعرفه دفترلرینك عددی اون اوچدر.

بونلردن فرانسه دولتیله اك صکره یاپیلان تعرفه دفترینك حاوی اولدیغی اشیانك مقداری بوز طقسان ایکی قلمه بالغ اولدیغی حالده بونك یوز یکرمی ایکی قلمی قیمت ورسمی تقدیر وتعیین قلنان، یتمش قلمی دخی قیمت ورسمی تخمین وتعیین اولنمیوب یالکز اسمنك ذکریله اکتفا اولنان اشیادر.

تعرفهٔ عتیقه‌یه قیاساً تعرفهٔ جدیده‌ده عدد اشیاجه اللی طقوز قلم قدر برنقصانیت کوریلور ایسه‌ده، بو نقصانیت حقیقی برنقصانیت دیمك اولمیوب بعض اشیای مماثله‌نك تعرفهٔ جدیده‌ده برلشدیرلمسندن ناشیدر.

تعرفهٔ جدیده‌ده تعریف ایدیلان اشیایه وضع اولنان قیمات ینه غروش ایله تقدیر ایدلمش ایسه‌ده، رسم کمرکاری سالفلری وجهله اقچه ایله حساب اولنمیوب کسر اعشاری قاعده‌سنه توفیقاً بالحساب اشبو قیمتلر زیرینه «غروش»

اوله‌رق ترقیم اولنمش وغروش حسابندن باقی قالان کسرلرده « سانتیم » [*] تعبیرندن رمز اوله‌رق «س» حرفیله اشارت قلنمش ایسه‌ده، تعرفهٔ عتیقه‌ده یاپلدیغی کبی تعرفهٔ جدیده‌ده مصرف مقدارلری داخل حساب ایدلمدیکندن بوصورت دخی محاسبلرك قوهٔ حفظه‌سنه تودیع ایدلمشدر .

تعرفهٔ جدیده‌نك سرسخنی « تعرفهٔ عتیقه‌نك منقضیه اولدیغنه وتجدید تعرفه‌یه طرفین طالب بولندیغنه » عائد بعض مقدمات ایله توشیح و اشبو تعرفه دفترنده مندرج ممالك محروسه محصولی بشقه‌جه طبع اولندیغی اخطار اولندقدن صکره ، ذیلی اولوقته کوره اهم والزم کوریلان بعض قیودات

[*] (سانتیم Centime) لاتینجه (چنته زیموس Centesimus) یعنی یوز حصه‌ده برحصه دیمك اولوب، اکثریا یوز عددیله قابل تقسیم اولان کمیاتك مرکب اولدیغی اقسامك هر برلرینه اطلاق اولنور .

مثلا فرانقك مرکب اولدیغی یوز سانتیمدن هر برلرینه سانتیم اطلاق اولنور . اوروپالولر لیرای عثمانینك حاوی اولدیغی یوز غروشك هر برغروشنه برسانتیم دیرلر . واقعا نظرهٔ اولیده بزجه سانتیم یرینه اقچه دیمسی دها مصلحته موافق کبی کوریلور ایسه‌ده، تعریفدن ازاده اولدیغی اوزره برغروشك متضمن اولدیغی قرق پاره‌دن بهری ایکی بچوق اقچه‌یه منقسم اولسه‌ایدی، اوحالده سانتیم دیمکدن ایسه طوغریدن طوغری‌یه زبانزد عامه اولان اقچه اصطلاحی استعمال اولنه‌بیلور ایدی .

فقط پاره‌نك شمدیکی تقسیمنه‌کوره سانتیمه بدل اقچه تعبیری تشویش حساباتی موجب اوله‌جغندن ، ذاتاً قاعدهٔ اعشاریه‌یه توفیق ایدلمش اولان آلتون وکموش مسکوکاتمزجه سانتیم تعبیری دها موافق کورندیکندن، تعرفه‌ده دخی اویله‌جه استعمال اولنمشدر .

ویرکو ورسومات اصطلاحنجه « سانتیم Centime » یاخود « سانتیم آدیسیونل Centime additionnel » تعبیری ، فرانسه‌ده آدم باشنه هر قنغی بر ویرکودن قاچ فرانق اصابت ایده‌یور ایسه اکثریا بودجه نقصاننك اکمالی، بعضاً احتیاجات محلیه‌نك دفعی ضمننده ، برضمیمهٔ ویرکو اولمق اوزره حصهٔ شخصیه‌یه عائد ویرکو مقدارینك بهر فرانغی اوزرینه شوقدر سانتیم دهاعلاوه‌سیله آلنان مبلغ منضمه اطلاق اولنور .

بزده تعرفهٔ جدیده‌نك تنظیمی زمانه قدر سانتیم حسابی معاملات مالیه‌ده غیر جاری ایکن اندن صکره تعمیم ایتمشدر .

احتراعیه ایله توضیح اولنمشدرکه : بونك الك اهم اولان فقره‌سی ؛ محصولات ارضیه وحرثیه وصناعیه ایچون حساب اولنان رسم کمرکلر یوزلك التون یوز غروش اعتباریله تعیین وتعریف ایدلدیکندن، بوندن بویله رسم کمرك مقابلی بشقه درلو اقچه النمیه‌جغنی ، اخراجات ایچون بزده ۸ حسابیله کوسترلمش اولان رسم کمرك اخراجات تعرفه‌سنك برنجی سنه‌سی حقنده اولدیغندن، ایکنجی سنه ابتداسنده بوندن بر ثمن تنزیلیله بزده ۷ یه، اوچنجی سنه بر ربع تنزیلیله بزده ٦ یه ایندیریله‌رك ، یعنی بوحساب اوزره رسم مزبور سکزنجی سنه‌ده بزده ۱ ه اینجه‌یه دکین هرسنه بزده ۱ ی تنزیل ایدیله‌رك اکا کوره استحصال قلنوب ، سکزنجی سنه ایله اندن صکره کله‌جك سنه‌لرده یالکز بزده ۱ حسابیله وکمرك مصرفی مقابلی اولمق اوزره اخذ قلنه‌جغنی ، تعرفه‌ده اسمی موجود ومقید اولمیان ویاخود اسمی مقید اولوبده بهاسی تعیین اولنمیه‌رق رایجه براغیلان امتعه واشیا، رایج وقیمتنه کوره بالحساب اخراجاتدن‌ایسه رایج وقت اوزره قیمتندن بزده ۱۰ (اشبو بزده ۱۰ تنزیلات اسکله رایجی مقابلی اولان تنزیلاتدر .) تنزیل اولندقدن صکره کیرویه قاله‌جق بهاسندن اشیای معرفه‌ده اوله‌جغی کبی هرسنه بزده ۱ ی تنزیلیله رسم کمرك النه‌جغنی وفرانسه محصولاتندن معرف اولمیان ویاخود تعرفه‌ده رایجه براغیلان اشیا کاور ایسه کذلك قیمتندن بزده ۱۰ تنزیلیله دائماً بزده ۸ اخذ ایدیله‌جکنی حاکیدر .

اشبو تنبیهات وسائر خصوصات تعرفه‌لرك عمومنده مندرج اولوب اخراجات تعرفه‌سنك زیر وبالاسی بونلردن عاری ایسه‌ده : تنبیهات واقعه‌نك اکاده شموللی طوتلدیغی بدیهیاتدندر .

اخراجات ایچون بر قطعه تعرفه‌یاپلمسیله اکتفا اولندیغی حالده،

ادخالات ایچونده اون اوچ قطعه دفتر یاپیله‌رق مرجعلرك چوغالتدیرلمسنه سبب نه اولدیغنك بیاننه کلنجه :

چونکه، ممالك عثمانیه محصولات ومعمولاتی، ممالك اجنبیه‌دن هانکیسنه نقل واخراج اولنورایسه اولنسون فیئاتی تغیر ایتمیه‌جکی جهتله، اخراجات ایچون یالکز برقطعه دفتر تنظیمیله اکتفا ممکن اولمسی ؛ ادخالات ایچون اون اوچ دفتر یاپلمسیده، هردولت کندو مملکتندن کله‌جك اولان امتعه واشیانك تحقیق وتقدیر اولنه‌جق قیمتنه کوره مختلف صورتده موضوع رسومی محتوی وکندینه مخصوص بر ردفتریاپلمسنی طلب ایتمسی مجبوریتیدرکه: بوحاللر ادخالات اشیاسنك کمرك رسومنی عادتا تکالیف بالواسطه زمره‌سندن چیقارتیورکبی برغرابتی داعی اولمشدر دینسه سزادر .

حتی بومجبوریتلره مبنیدرکه : کمرکلرده « برتاجر هانکی دولت ممالکی محصولنی کتورر ایسه، رسم کمرکنی اول دولتك تعرفه‌سنه تطبیقاً » « ادا ایلر . » قاعده‌سی تأسس ایلمشدر .

ایمدی اخراجات کمرکلرندن بحثه قاتلمیان ایالات ممتازه‌دن وایران ویونان دولتلری ممالکیله هندستان کبی شرقی آسیا حکومتلری ممالکندن ماعدا امریقه حکومتلری دخی داخل اولدیغی حالده.اوروپای غربی دولتلری ممالکندن ممالك دولت علیهٔ عثمانیه‌یه ممالك دولت علیه‌دن ذکر اولنان دولتلر ممالکنه کیروب چیقان بالجمله محصولات ارضیه وحرثیه وصناعیه‌دن نه حساب وکتاب اوزرینه رسم کمرك المش اولدیغمزی شومقامده خلاصة الخلاصه اوله‌رق تعداد ایده‌جك اولورسه‌ق دیه‌بیلورزکه :

دول اجنبیه ایله عقد معاهده‌یه مباشرت تاریخی اولان بیك سکسان سنهٔ هجریه‌سنه قدر کچن ایامده ممالك شاهانه‌دن ممالك اجنبیه‌یه وممالك اجنبیه‌دن ممالك شاهانه‌یه ادخال واخراجی ممنوع اولمیان امتعه واشیانك قیمات حقیقیه‌لری اوزرندن هیچ برمصرف تنزیل ایتمکسزین عیناً وبدلاً

بزده رسم كمرك آلنمش اولديغى حالده، تاريخ مذكورده شكل تحصيلى دكشديريلوب وينه بركونه مصرف تنزيل ايدلميوب اساسى اولان مذكور بزده رسم كمركك بزده ٣ى مالك مملكته دخولنده وبزده ٢ سيده حين صرفنده آلنمق اصولى وضع اولنوب، بيك ايكيوز اللىدرت سنهٔ هجريه‌سى معاهده نامه‌سنك عقدينه‌قدر بلاتعرفه ودفتر بوسياق اوزره اخذ وتحصيل رسوم كمركه دوام ايدلمشدر .

معاهدهٔ مذكوره‌نك عقدندن صكره، اصول طرح بسبتون دكشديريلوب برى داخلى ديكرى خارجى اموالنه مخصوص اولمق اوزره ايكى نوع تعرفه دفترى تنظيم اولنمش، بونلرله اسلحه، باروت، ساچمه، دن ماعدا كافهٔ امتعه واشيانك امر مبادله‌سى سربست براغيلوب، خارجى مالنك ممالك عثمانيه‌يه حين ادخالنده معروف ايديسه تعرفه‌سنده مندرج مقدار اوزره معروف دكل ايديسه قيمت رايجه‌سندن بزده ٢٠ راده‌سنده تعيين قلنان مصرفك بالتنزيل باقى قيمتى اوزرينه رسم كمرك بزده ٣ راده‌سنده ابقاء تحديد اولندقدن صكره، مال مذكوردن اول زمانه قدر آلنمقده اولان رسوم داخليه مقابلنده «رسم منضم» ناميله بزده ٢ كمرك آلنمسى تنسيب اولنمش اولديغى كبى، بوصره‌ده داخلى مالنك ايچرولردن اسكله‌لره حين نقلنده الغا ايديلان تجارت داخليه ورسوم قديمه‌سنك يرينه‌ده مالك معروف قسمندن تعرفه‌سى موجبنجه غيرمعرف قسمندن بزده ١٦ درجه‌سنده تعيين اولنان مصرفك تنزيلندن صكره چونكه — معرف اولان اشيانك رسم كمركى مصرفك تنزيلندن صكره تعيين اولنديغندن — رايجى وجهله بزده ٩ واسكله‌دن سفينه‌يه‌تحميل وخارجه نقلنده دخى ينه قاعدهٔ مشروحه اوزره بزده ٣ رسم كمرك آلنمق اصولى وضع ايدلمشدر .

ايكنجى‌دفعه ياپيلان ومدتلرى رهين ختام اولان تجارت معاهده‌لرى معاملاتنه كلنجه :

بوخصوصده اول باول « حمایهٔ تجارت » اصولنی التزام ایله توتونك ، طوزك ، ممالك شاهانه‌یه دخولنی منعه موفق‌اولنوب ، اشبو معاهده ایله‌ده كرك خارجی وكرك داخلی امتعه واشیاسندن علی‌السویه یوزده ۸ رسم كمرك التمسی » اسامی وضع ایدلدكدن بشقه تزیید اخراجات رسمی مقابلی النه‌جق یوزده ۸ رسم كمركك یوزده ۱ رسم مقرریه تنزیل ایدلنجه‌یه دكین سنوی یوزده ۱ مقدارینك تنزیل اولنمسی ، فقط معرف اولان اشیایه وضع اولنان قیمتلر كلیتلو صاتش اعتباریله واول وقتك اسكله رایجی اوزره یوزده ۱۰ ی تنزیل اولنه‌رق وضع اولنمش بولندیغندن ، غیر معرف اولان ادخالات واخراجات اشیاسنك حین تقدیر قیمتنده دخی كذلك یوزده ۱۰ مقدارینك طرح وتنزیل قلنمسی ، خصوصلری شروطه ربط اولنمش دیمك اولور .

الحالة هذه دردست تنظیم اولان تجارت معاهده‌لری هنوز موقع اجرایه وضع اولنمدیغندن ، شمدیكی حالده كرك ادخالات كرك اخراجات امتعه واشیاسی اوزرندن طرح وتحصیل قلنمقده اولان رسم كمركلرهپ بوشروط وقواعده تطبیقاً اخذ و استیفا اولنمقده ایدوكی شبهه‌دن معرا كورینور .

ازمنهٔ قدیمه وجدیده داخلی وخارجی كمرك رسومنه عائد اصول وقواعدك مضبوط اولان و قوعات وحادثاتی بوراده بتدی . شمدی اشبو ایكی قسم كمركلره مقدم ومؤخر احداث اولنمش اولان كمركلرینك احوال قدیمه ولاحقه‌سندن معلومات اجمالیه ویریله‌جكدر .

﴿ التنجى بحث ﴾

اجمال احوال

دردرعتيق

كمركلرك ماليه خزينه‌سنه نقلى زماننده ؛ اول وقته‌قدر بعضاً برلكده وبعضاً ده آيروجه احاله والزام اولنمقده بولنان بالجمله احتساب رسملريدخى خزينهٔ مرقومه نظارتى آلتنه آلنمش اولديغى كبى ، اقدملرى اكثر متحولات اهاليه صاتلمش وياخود يورتلق واوجاقلق وجهله اداره اولنمسندن طولايى وارداتلرى حدود امراسنه ترك اولنمش اولان محللرك كمرك واحتساب رسملرى دخى خزينهٔ مرقومه‌دن رفته رفته ضبط اولنمش ، وبو ايكى‌قلم رسومات واردات جسيمهٔ دولتدن وايكيسيده قديماً وحادثاً آيرو آيرو مضروبات ومطروحات اولديغندن ، تنظيماتده آيرو آيرو نظامنامه‌لرله اداره‌لرى يكديكرلرندن آيريدرلمشدر .

درسعادت وتوابعى كمركلرى استانبول امتعه كمركى امانتنه ودرسعادتك متفرق احتساب رسملرى دخى صكره‌دن « شهرامانتى » نامنى آلان « احتساب نظارتنه » نقل والحاق اولنديغى مثللو ، طشره‌لرك كمرك واحتساب رسلرى دخى كذلك آيرتديريلوب محصللرك تحت نظارتلرنده اولمق شرطيله مخصوصاً انتخاب وتعيين قلنان معاشلى ويوميلى مأمورلر واسطه‌لريله اداره ايتديرلمش ، بونلرك غير ازمعاش ومصارفات بقيهٔ حاصلاتلرينك محللرى مال صندقلرينه ياتيرلمسى اصولى ايجاد ايدلمش واول وقته قدر كمرك اولميان يرلرده كمرك وضع واحداثى بشقه‌جه امراولنمش ، وكمركلر حقنده قديماً موضوع اولان كافهٔ قوانين ونظامات متروك وخزينهٔ

عامره‌نك معدن و مالكانه قلملرنده طوتيلان دفازده مسطور و مستور قالوب، اندن صكره‌ياپيلان قوانين و نظامات ماليه‌نظارت جليله‌سنك اك باشلى شعبه‌سى اولان روم ايلى واردات محاسبه‌سى نظام دفترينه قيد ايله اقلام سائره‌يه‌ده بوواسطه‌ايله باعلم‌وخبر معلومات اعطاسى عادتى وضع ايدلمشدر.

بالجمله كمركلرك امرنظارتى كرچه ماليه‌خزينه‌سنه حواله اولنمش ايسه‌ده؛ بوحواله صرف برنظرياتدن وحاصلات واقعه‌لرينى خزينهٔ ماليه‌يه جلب وجمع ايله محاسبهٔ قطعيه‌لرينى وقت وزماننده كورمكدن عبارت عد اولنمش اولديغنه، حالبوكه فعليات واجرا آنجه وقوعـه كله‌جك مشـكلاتى حل وتسويه‌جه عموم كمركلر امناسـنه برمرجع تعيينى متمماتدن كورلديكنه بناءً، بومقوله شيلر ايچونده درسعادت امتعه كمركى مركز تعيين اولندقدن صكره، كمركه دائر برمنازعه‌وقوعنده ومتفرعات كمركه متدائرخصوصاتده اشتباه واقع اولديغى كبى ايجاب و اقتضاسـنك اورادن سؤال واستيذان قلنمسى‌ماده‌لرى، هرطرفه بيلديرلديكى مثللو اول وقتلرده احداث اولنان «محكمهٔ تجارت» دخى درسعادت امتعه كمركنه نقل اولنمشدر.

ينه‌اول وقتلرده‌عموماً يازيلان‌اوامرده‌غيرازدخان كافهٔ كمركلرك حاصلات واقعه‌لرى درسعادت امتعه‌كمركى دفترلرينه قيدايله‌سنه‌سى ختامنده‌محاسبه‌سى بالرؤيه ماليه خزينه‌سنه تقديم اولنه‌جق اجماله درج وتسـطير اولنه‌جغندن بحث‌ايله هربرمحلده اشبو كمرك رسوماتى ايچون بشقه‌جه دفترلرطوتيله‌رق دفاتر مذكوره‌نك بهرماه ختامنده‌كى حاصلات واقعه‌نك محلى مالصنديغنه تسليم قلنمش اولديغنى ناطق اوله‌رق محصللقلرك النه‌جق مقبوض سنداتيله برابر استانبول امتعه كمركنه بعث وامراسى خصـوصلرى اصول اتخاذ اولنديغى بيلديرلمشدر.

اشبو احواللر ايجاباتـندن ايديكه؛ كمركاره متفرع برمنازعه‌ويا شكر

و شکایاتی حاوی بروقعه ظهور ایلسه ، اول امرده ایجاب واقتضاسی بابیورلدیٔ عالی درسعادت امتعه کمرکنه حواله اولنوب ، اورادن یازیلان اعلام اوزرینه ایجابی اجرا اولنورایدی‌که : بو اعلام کیفیتی رسومات امانتنك تشکیلی زماننه‌قدر دوام ایتمشدر .

کمرکلرك امانةً اداره اولندیغی اثناده ، خزینه‌جه اول‌وقتلره کوره منتظر اولان‌فائده حاصل اولمدیغندن ، اشاغی یوقاری بونلرك بر سنه‌لك حاصلات واقعه‌لری‌دخی تبین ایتدیرلمش بولندیغندن ، استانبول وتوابعی امتعه کمرکاریله حدیده و یین کمرکاری کاکان امانةً اداره اولنمق ، واستانبول امتعه کمرکی اماتی یالکز اشعار واستشعاراتده سابقی وجهله مرجع طانمق اوزره بالابقا ماعداسنك بعضیلری طاقم‌طاقم براشدیریله‌رك ، بعضیلریده مال بال آیریله‌رق بر ، ایکیشر ، یااوچر ، سنه ضبط واداره اولنمق وکار وضررلری کندولره عائد وراجع اولمق شرائطیله خزینهٔ جلیلهٔ مالیه‌ده لدی‌المزایده صرافان تعهدلریله ملتزملره احاله‌سی اصوللری اعادةً وضع ایدلمش ، بو اصول بیك ایکیوز یتمش بش سنه‌سی اواخرینه قدر دوام ایلمشدر .

احاله اصولنك دوامنه باشلانغج اولان بیك‌ایکیوز اللی‌سکز سنه‌سنده استانبول امتعه کمرکی ملحقاتندن اولان محللر ایله معاً بیك ایکیوز اللی یدی سنه‌سی حاصلاتی اولان التمش طقوزبیك طقوزیوز اون التی کیسه اوزرینه یتمش‌بیك کیسه ضمیله حزیران ابتداسندن اعتباراً ضبط ایتمك شرطیله مصطفی افندی عهده‌سنه احاله اولنمش ایسه‌ده ، مبالغ مزبوره‌یی تعهدایده‌جك تأمینات بولنه‌مدیغندن ، بدل مزبور ایسه ضربخانهٔ عامره مصارفنه قارشولق ایدو کندن ، اداره‌سی ضربخانه ناظری بولنان طاهر پاشایه حواله اولنمشدر .

بيك ايكيوز التمش التى سنه‌سنده يته درسعادت امتعه كمركى غلطه ، فره ، قواق ، اسكدار ، ازميد ، طربزون ، صامسون ، سينوب ، وارنه ، وتوابعى كمركاريله برلكده اوچ سنه ضبط واداره اولنمق وسنوى قرق بيك كيسه بدل ويرلمك شرطى وشرائط سائره ايله وكندو تعهديله صرافاندن جزايرلى اوغلى مغرديجه احاله اولنمش ، مرقومده ايجه مدت ضبط واداره ايلمش ايسه‌ده ، اول اره‌لق بعض حادثاتدن طولايى فسخ اولنوب كماكان امانةً اداره‌يه التمشدر .

كمركلرك مقطوعاً احاله‌سى عقيبنده تعيين اولنه‌كلان شروط وقيود ، زمانلرنده مرعى وجارى طوتيله‌جق اولان قوانين ونظامانه انقياد تنبيهاتندن عبارت اولديغندن ، موجودتعرفه‌لرك سلفدن خلفه دوراولنمسى قاعده‌لرى دخى شرائط موضوعه جمله‌سندن بولنديغندن ، التزامات اصولنك دوامى اثنالرده خصوصات سائره‌دن طولايى خزينهٔ ماليه ايله ملتزملر بيننده اولقدر دعوى ونزاع ظهور ايتميوب ، فقط هر يدى سنه مرور ايلدكجه تعرفه‌لرك تجديد اولنمسى عهود موجوده احكامندن بولنمسندن وتعرفهٔ عتيقه ايله تعرفهٔ جديده بيننده واقع اوله‌جق تفاوتك دخى « فرق تعرفه » ناميله خزينه‌يه النمسى وياخود خزينه حسابنه اوله‌رق بشقه‌جه اداره ايدلمسى ماده‌سنكده دائما پوصله‌لرينه والنان تعهد سنداتنه بشقه‌جه علاوه اولنه كلمسندن طولايى خزينه ايله ملتزملر بيننده برچوق دعوالر تحدث ايلمش ، بوماده توقيف بدلات ضمننده صرافانه برچوق زمانلر صلاحيت ويرمشدر .

بيك ايكيوز يتمش درت سنه‌سنه قدر مرعى وجارى اولان التزامات نظاملرنده بو خصوصه دائر بر كونه صراحت يوغيكن ، سنهٔ مرقومه اواخرنده تنظيم اولنمش اولان التزامات نظامنامه‌سنك بشنجى ماده‌سيله

مذکور دعوی حل اولنمش ایسه‌ده . اندن صکره‌ده کمرکلرک کافه‌سی امانةً اداره‌یه براغلمش اولدیغندن ، مادهٔ مذکوره‌نك کمرك تعرفه‌لری اوزرلرینه توفیق وتطبیقنه حاجت قالمامشدر .

کمرکلرك جمله‌سی ایالتیه خزینه‌سنك ضبط واداره‌سنه کچدکدن وخزینه‌جه‌ده التزامات اصولنك اعادهٔ دوامنه باشلاندقدن صکره احوال داخلیه واصول ادارهٔ سابقه‌لرینه بکده طوقنلمیوب ، مقاطعات والتزامات زمانلرنده بونلر نه‌صورتله اداره اولنوردیسه ینه اول صورتله اداره اولنمق شرائطیله ملتزملره احاله اولنور ؛ بدل التزامات تقاسیط زمانلرنده متعهد اولان صرافانه بالمراجعه تحصیل وتسلیم خزینه ایدیلوردی .

مقاطعات زمانلرینك تقسیماتنه تبعاً مثلا : شام شهرینك امتعه . روغن زیت ، روغن‌ساده ، حریر ، پنبه ، میوه ، کمرکلری آیرو آیرو قلم اعتبار اولنه‌رق آیرو آیرو ملتزملره احاله اولندیغی کبی ؛ بعضاً ده فرضاً : آخیولی قضاسنك طوزلوبالق ، قزانلق قضاسنك کل یاغی ، کرسون قضاسنك فندق ، محصوللرینك رسم کمرکلری سائرلرندن آیریلوب ومستقل قلم اعتبار ایدیلوب بشقه بشقه ملتزملره احاله قلنور ایدی .

مخرجلرله موردلر بیننده قیم اشیاده کوریلان فرق کلی ضایع ایدلمامك مرادیله ، وفقیله برحال استثنائیده طوتیلان استانبول ، ازمیر ، سلانیك ، طربزون ، کمرکلری اصول اداره‌لری تعرفه‌لرك ایجاد واختراعندن طولایی دکشدیرلمك یعنی مادمکه اشیای معرفه رسم کمرکی تعرفه دفترینه کوره بالحساب درج ایدلمشدر ، ارتق مخرج ومورد قیمتلرینه نظر اولنه‌میه‌جغی جهتله . اصول طرح وتحصیلجه دها طوغری ودها صاغلم اولان برطریقه سلوك ایله رسوم کمرکك مطلقا مخرجلرنده المسنه جسارت کوستریلیوبده مطلقا بورالرده المسی اصولنه بیك ایکیوز یتمش ایکی سنه‌سی غایتنه قدر دوام ایدلمسی ، حین احاله‌ده موازنه‌یی شاشرتمامق جهتی ایدی .

کذلك رسم کمرك دینیلان تکالیف بروجه پشین اخذ وتحصیل اولنور اموالدن اولدیغی حالده ، کرك ملتزملر وکرك امنا جانبلرندن بوخصوصده یکده اعتنا اولنمیوب ، کلیتلو امتعه واشیا جلب ایدن تجاره واسع واسع مساعده‌لر کوستریلور ، یعنی اشیای وارده کمرکه چیقدیغی کبی شهدیلرده یاپلدیغی اوزره مناسب براضیه اجرتی بالاخذ انبارلرده توقیفیله رسم کمرکی اخذ وتحصیل اولنمدقدن صکره تجارك مغازه‌لرینه نقلی خصوصلری جاری طوتیله‌میوب ، امتعه واشیای مذکوره‌نك رسم کمرکی نه‌قدار اقچه طوتار ایسه اول مقدار اقچه تجاره ذمت قید اولنه‌رق مالارینك کندو مغازه‌لرینه نقلنه مساعده ایدیلور ، ذمت قید ایدیلان اقچه‌ده تحصیلدار واسطه‌سیله هفته‌دن هفته‌یه تحصیل ایتدیریلوب تسلیم وزنه قلنور ایدیکه : هپ بودرلو اصوللره تبعیت مجبوریتنك اسباب حقیقیه‌سی ، معاملات تجاریه وصرافیه‌نك عدم مساعده‌سندن طولایی ملتزملره نظرله تجارك تطییب خواطری ، امنایه نظرله‌ده کمرك محللرنده حفظ اشیایه مخصوص منتظم . صوندورمه ، براقه ، انبار ، مخزن ، کبی مؤسساتك عدم کفایتی ایدی .

بعضاً تجار ؛ مالی صاتوب کلیاً نقده تحویل ایلمش بولندیغی حالده ، رسم کمرکنی جسته‌جسته ادا ایلدیکندن طولایی فائضدن مستفید اولور ، بعضاده مفلس اولمسیله یاملتزم ویا خزینهٔ جلیله‌نك متضرر اولدیغی واقع اوله‌کلمسیله اولی بیك ایکیوز یتمش بش سنه‌سنده تنظیم اولنمش اولان « پارتیتا [*] » نظامنامه‌سیله کسدیرلمش واسان مالیه اولوقت کیرمش اولان بو لغت اوچسنه‌دن زیاده طورمیوب چیقمشدر .

---

[*] « پارتیتا Partita » ایتالیانجه قسم یاخود طاقم دیمکدرکه : بزده اسکی اصطلاحانجه هرتاجره بشقه‌جه آچیلان حساب قسمی معناسنده قوللانیلور ایدی .

گمرکلرجه التزامات اصولنك بويله متفرق برحالده جريان ايتديرلمسندن طولايي، اكثر ملتزملر تعرفه‌دن نقصان گمرك اخذی مواعيديله تجاری بالاطماع محل آخره گيده‌جك اولان امتعه واشيايی كندو دائرهٔ التزاملرنده بولنان محللره صاپديروب اورالرجه گمركلنديردكلری بالآخره ثابت اولمسيله بونلرك متفرق برحالده احاله‌سندن ايسه مواقع وحدود اعتبارانيله طوپ طوپ اوله‌رق صاتلمسی دها زياده خيرلو اوله‌جغی مطالعه اولنمسيله برآرهلق بوطريقه سلوك ايدلمش ايسه‌ده «افرازات» ناميله‌ده برنجی ملتزملرك ايكنجی ملتزملره گمرك احاله‌سنه نظاماً مساغ گوسترلديكندن ينه شو فسادك اوكی لايقيله النه‌مامش وبوحال بيك ايكيوز يتمش ايكی سنه‌سی اواخرينه قدر سوروب گيتمشدر .

بيك ايكيوز يتمش اوچ سنه‌سی رجبنك اونبشی تاريخيله تنظيم اولنوب مخرج نظامنامه‌سی نامنی آلان اونبرماده‌يی شامل برقطعه نظامنامه‌ده «ممالك محروسه‌ده كائن بالجمله سواحل گمركلرنده بيك ايكيوز يتمش اوچ سنه‌سی مارتندن اعتباراً كافهٔ محصولات داخليه هرنره‌يه گوتوريلور ايسه گوتورلسون رسم گمركی مخرجنده اولنوب ، فقط قره‌گمركی مستثنا طوتيله‌رق اورالردن نقل وتنزيل اولنه‌جق محصولات گمركی ابتدا تنزيل اولنه‌جق اسكله گمركنده تماماً تحصيل النوب ؛ تذكره‌لری درسعادت ومحال سائره گمركلرنده معتبر طوتيله‌جغی ، مذكور قره‌گمركلرندن سواحله تنزيل اولنميوبده برآخر قضايه نقل اولنان اشيانك رسم گمركی مخرجی اولان قره گمركنده النه‌جغی ، اشيای مزبوره‌نك گمركی النديغنی مبين ويريله‌جك تذكره‌دن بشقه اول اسكله قرنتينه‌سندن دخی اشيانك جنس ومقداريله سفينه قپودانی اسملرينی مبين قپودانی يدينه ممهور تصديقنامه ويريله‌جكی ، وبالجمله اوروپا گمركلرنده جاری اولان قورشونلی

مهر اصولك سلطنت سنيه كمركلرنده دخى احداث واجراسيله درسعادت
وسائر اسكله كمركلرينه محصولات داخليه‌دن توارد ايده‌جك اشيانك
يالكز رسم كمركى مخرجنده الندیغنى مبين ويريله‌جك تذكره‌لره اعتباراً ايله
اكتفا اولنميوب ، قورشونلى مهر ايله ممهور اولمديغى حالده فرارى عد
اولنه‌جغى ، كراسته ، دخان ، انفيه ، كمركلرى اشبو نظامدن مستثنا
طوتيله‌جغى » اعلان واشاعه اولندقدن صكره سنهٔ مرقومه‌دن اعتباراً
طشره كمركلرى بوشرائط ايله احاله والزام اولنمغه باشلامش وبونظامه
كمركلرك اصلاح احوالنجه برنجى خطوه‌سى اولمشدر .

سالف البيان «پارتيتا» نظامنامه‌سنه كلنجه ؛ بونظامنامه عموم تجار حقنده
رجاى طوتيلميوب يالكز كليتلو مال اخراج ايدن ورسم كمركنى دفعةً
ويرمكه استطاعت ماليه‌سى اوليان تجار حقنده برمساعدهٔ مخصوصه
ايديكه : بوحالى اختياره مجبوريت كوسترن اسباب ، اول وقتلره قدر
حساب ايديلان رسم كمركلر اوزرندن خرج قلميه ناميله اخذى معتاد
اولان فضلهٔ رسومك غائب ايدلمامسى ماده‌سى اولمشدر . شويله‌كه :

رسم كمركى ويرلمش اولان برمال اوزرندن آرتق نام آخرله بشقه
برشى طلب واخذ اولنميه‌جغى عهود موجوده اقتضاسندن وبالعكس رسمى
حساب اولنان مال اوزرندن بزده ١٠ [*] حسابيله برده خرج قلميه النمسى — دكل
كمركلرك بلكه بتون واردات دولتك پك قديم اولان — نظامى ايجاباتندن
اولمسيله يكديكره ضد اولان اشبو ايكى وضعيانك قابل ائتلاف اولمسى
مراديله نظام مذكور تنظيم اولنمشيديكه : خلاصه‌سى مالك رسم كمركنى
بروجه پشين ويرن تجاردن قلميه رسمى ونام آخرله بشقه اقچه طلب

[*] اوروپا كتب حسابيه‌سنده مثلا : يوزده درت ويا اون كبى تعبيراتى مختصراً
كوسترمك ايچون اشارات مخصوصه قوللانيلديغندن ، بزده انلره تبعاً كتابمزده اشبو
(بزده) اشارت مختصره‌سنى انتخاب واستعمال ايلدك .

اولنميوب، فقط رسم كمركنى بروجه پشين ويرميه‌رك پارتيتا يعنى حساب اچان تجاردن كمركله برابر بزده ۱۰ قلميه رسمى الممق ماده‌سندن عبارت ايدى.

خرج قلميه ديو النان رسملر؛ دكل كمركارده بالجمله اقلام خزينه‌ده ايراد قيد اولنميوب امرا ومأمورين بينلرنده توزيع وتقسيم اولنه‌كلور ايكن، اصول تنظيميه‌نك حين اجراسنده كافهٔ مأمورينه معاش تخصيصيله بويولده النان خرجلرك ايراد قيدى نظامه ربط اولنمش ايسه‌ده، عهود موجوده‌يه استناداً تجار اجنبيه بورسمى ويرمامكه، تجار دولت عليه دخى انلره تبعيت كوسترمكه باشلامش، بوندن طولايى كمركارده نزاع چوغالمش اولديغى حالده، عاقبت مذكور پارتيتا نظامنامه‌سيله اولدقجه بر صورته ربط اولنمش، تجار دخى بوكا برفائض نظريله باقوب ويرمكه الشمش ايسه‌ده، اساساً طوغرى برشى كوريله‌مامسيله اوچ سنه صكره لغو اولنمشدر.

بالجمله كمركلرك طوغريدن طوغرىيه خزينهٔ ماليه اداره‌سنده بولنديغى اثناده؛ ذكرى سبقت ايدن اون درت بندى شامل تنبيهنامه ايله اون بر ماددى مشتمل مخرج نظامنامه‌سندن ماعدا لزوم وايجاب واقتضا اوزرينه اره صره قلمه النان نظامات ومقرراتك اراده‌لرى خزينهٔ ماليه‌يه كلدكجه مرجعى اولان روم ايلى واردات محاسبه‌سنه قيد اولنه‌رق استانبول امتعه اماتيله سائر ايجاب ايدن دوائره علم وخبرله معلامات اعطاسى عادت ايدلمش واداره‌لر دخى موجبلرنجه ايفاى وظيفه ايلدكلرى شبهه‌دن ازداه بولنمش ايسه‌ده، التزامات اصولنك دوام وجريانى اسبابندن طولايى بعض علم وخبرلرده ملتزملر نامنه يازلديغندن، بويله نامه يازيلان علم وخبرلرى ايسه كيدن ملتزملر كانلره دور تسليم ايتمامسيله اشعارات واستشعارات

چوغالمش، بوكشاكشك دفع وازاله‌سی ایسه، نظامات ومقررات موجوده‌نك بر یره جمع تلفیقیله نظامنامه شكلنده طبع وتمثیل اولنه‌رق هر یره طاغدلمسیله حاصل اوله‌جغی اكلاشلمش اولدیغندن، اول وقت واردات محاسبه‌جیسی بولنان واسمی حیوانات رسمی فصلنده (*) یاد اولنان حاجی امین بك مرحوم امتعه كمركی امانتیله لدی‌المخابره بدایت تنظیماندن اول تاریخه قدر غیراز معاعدات عموم كمركلر حقنده نه درلو قرارلر ویرلمش ونقدر اصوللر وضع ایدلمش ایدیسه جمله‌سی طوپلاتدیروب برمقدمه ایكی مقاله‌دن ومقالهٔ اولاسیده دیكر فصلدن عبارت اوله‌رق یكیدن ترتیب ایلدیكی بر نظامنامه‌یه درج ایله عرض ایتدیرلمش، بعد العرض بیك ایكیوز یتمش بش سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنك اون طقوزی تاریخنده ارادهٔ سنیه‌سی شرفصادر اولمسیله تعمیم ایدلمشدر.

موقت اولمق اوزره تنظیم اولنان اشبو نظامنامه‌نك مقدمه‌سی اول وقته قدر درت نوع عد ایدیلان كمركلرك حدود وسنورلری ایله وظائف و مواقعنی تعیینندن عبارت اولدیغی حالده مقالهٔ اولاسی؛ بو نظامنامه‌نك احكامی، كراسته، دخان، انفیه، مسكرات كمركلرندن ماعدا، كافهٔ كمركلرده مرعی و جاری اوله‌جغنی آمر اولوب بونك برنجی فصلی استانبول كمركی ایله عموم سواحل كمركلرینه ادخال واخراج اولنه‌جق، ایكنجی فصلیده بالجمله حدود خاقانی ایله قدیم قره كمركلرندن امرار ایدیله‌جك، داخلی وخارجی بالجمله امتعه واشیا وارزاقدن نه حساب وقاعده‌لر اوزرینه نه مقدار كمرك رسمی النه‌جغنی حاكی وعمومه راجع نظامات اولوب، مقالهٔ ثانیه‌سی ایسه، كمركلرك معاملات داخلیه ووظائف مخصوصه‌لرینی ناطق تنبیهاتدن عبارتدر.

سالف‌الذكر مخرج نظامنامه‌سی اشبو نظامنامهٔ موقته‌یه مزج ایدلمش

[*] ایكنجی جلدك ١٢٩ نجی صحیفه‌سنه مراجعت.

بولندیغندن انك صورتی دستورلره درج ایدلمامشدر . لکن اندن صکره تنظیم اولنان ؛ عهدنامه‌لر ، وجابجا قلمه النان نظامنامه‌لر ، مثلا : کمرك محللری ایچون تقدیر اولنمش واولنه‌جق بدل ایجارلرك بشقه‌جه ویریلوب النمسی کبی صرف ملتزم زمانلرینه منحصر مقاله‌لر ، اشبو نظامنامه‌نك احکامنی پك چوق کره تغییر ایتمش اولدیغندن ، شمدیکی حالده برقاچ ماده‌سندن ماعداسیچون مسقوط العمل قالمشدر .

مع مافیه مذکور نظامنامه ، کمرکلر معاملاتجه بدایت تنظیماندن اول زمانه قدر حاصل ایدلمش اولان تجاریب اوزرینه قلمه النمغله برابر هردرلو کمرکلرك افعال واشکالنی دخی جامع بولنمش اولدیغندن ، هرنقدر متروك العمل اولسه بیله ینه تاریخ مالیده قیمتلی بر اثر اولدیغی مطالعه اولنورایسه تسلیم اولنور .

بالاده محرر نظامنامه‌دن بشقه کمرکلرك طوغریدن طوغری‌یه خزینه اداره‌سنده بولندیغی زمانده ، استانبول امتعه‌کمرکی امانتك تکلیفی اوزرینه بیك ایکیوز یتمش التی سنه‌سی ربیع الاخرینك اون ایکیسی تاریخیله یدی بندی شامل برنظامنامه دها یاپلمشدرکه : بونك مندرجاتنده اصحابی معلوم اولمیه‌رق کمرکلرده قالمش ، یاخود اصحابی طرفلرندن قالدیریلمیوب براغلمش اولان اشیا حقنده اولنه‌جق معامله‌یه دائر ایسه‌ده ؛ کمرکلرده صکره‌دن انشا قلنان صوندرمه‌لرله ارضیه انبارلری حقنده تنظیم اولنان نظامات مذکور نظامنامه‌یی بسبتون عملدن اسقاط ایلمشدر .

بیك ایکیوز یتمش بش سنه‌سی شباطی غایه‌سنده ، مدت التزامی منقضیه اوله‌جق اولان ازمیر وتوابعی کمرکلرینك برصورت غیر مناسبه‌ده مزایده‌سزجه قپادوب الدیغی طریقه سلوك ایدن برهیئت التزامیه‌نك تشبثات نامرضیه‌سی مالیه نظارت جلیله‌سنجه حس اولنمش ، اول آره‌لق تجارت عهدنامه‌لرینك مذاکره‌سنده کیریشلمش اولمسندنناشی ، ایلروده ظهوری

ملحوظ اولان قاریشقلقلره میدان ویرلمامك ایچون ، متقرب الحلول اولان بیك ایكیوز یتمش التی سنه‌سی مارتندن اعتباراً طشره‌لرك كرك سواحل وكرك حدود وقره كمركارینك برطاقم امانتلره تقسیمیله جمله‌سنك امانةً اداره‌یه الممسی دها زیاده خیرلو اوله‌جغی جانب نظارت جلیلهٔ مالیه‌دن بالتقریر باب عالی‌یه عرض وانبا اولنمسی اوزرینه موجبنجه ارادهٔ سنیه‌سنك شرفسنوح ایتمسیله ، مناسبات موقعیه وجواریه‌سی كوزدیله‌رك عموم سواحل وقره حدود كمركاری ایچون اون یدی امانت تشكیل وهربرلرینك رأس اداره‌لرینه « امین » نامیله ومستوفی معاشلر تخصیصیله مستقل ذاتلر بالتعیین محللرینه اعزام قلنمش ، بوصره‌ده معیتلرینه‌ده برر محاسبه برده تحریرات باش كاتبلری تعیین اولندیغی مثللو بونلرك محللرنده طوته‌جق اولدقلری دفترلرك تعلیمات ونمونه‌لری دخی استانبول امتعه كمركی دفترلرینه تطبیقاً تنظیم وطبع اولنوب یدلرینه تودیع ایدلمش ، ایشته اول زماندن اعتباراً عموم كمركلرك واردات ومصارفات حقیقیه واحوال سائره‌لرینه نظارت مشارالیها مطلع اولمغه باشلامش ، بوترتیب كمركلر ترقیاتنك ایكنجی خطوه‌سی اولمشدر .

عموم كمركلرك شو صورتله كلیاً امانةً اداره‌یه الممسندن ناشی ، امنای مومی الیهمك حسب التعلیمات تنظیمنه مجبور اوله‌جقلری شهریه اجماللریله حاصلات واقعه‌لرینك طوغریدن طوغری‌یه خزینه‌یه جلبی وتدقیقات لازمه‌سنكده خزینهٔ جلیله‌جه اجرا وایفاسی قرارلشدیرلمش اولدیغندن ، بوایشلری كوروب كوزتمك ایچون روم ایلی واناطولی واردات محاسبه‌لرنده ضمیمهٔ تحقیقات ایله اول زمانك تعبیراتنجه ایكی « مقید » لك خدمتی دها احداث اولنوب ، مع عربستان اناطولی جهتی كمرك مقیدلكی محرر فقیرك كوچك دابیسی ادهم افندی مرحومه توجیه اولندیغی كبی مع درسعادت

روم ایلی کمرك مقیدلکی دخی علاوۀ مأموریت اوله‌رق متوفای مومی الیه‌ه تودیع اولنمشدر .

کمرکلر امنـاسی محللرینـه کیـدوب اداره‌لری اسـتلام ایله ایشـه مباشرت ، شهریه اجماللرینی بالتنظیم خزینۀ جلیله‌یه ارساله‌مبادرت ایلدکلری صرده‌ده ؛ اوزمانه قدر برحال مجهولیتده‌دوران ایتمش اولان عموم کمرکلرك حسـابات شهریه وسنویه‌لری خزینه نظرنده انکشاف ایتمکه باشـلامش ایسه‌ده ، شو ترتیبات وتشـکیلات کرك مذکور حسـاباتك وکرك اکا عائد تحقیقـات وتدقیقاتك بحق اجرا واتمامنی تأمین ایده‌میه‌جکنی ، ایدیلان تجربه‌لر دلالتیله آز بر وقت ظرفنده میدان وضوحه قویمش ، بر طرفدن دخی امنانك سؤال وجوابلری چوغالوب مقیدلرك مشاغلی ایچندن چیقلمز بر حاله کتیرمش اولدیغندن ، ایلروده دها زیاده مشـکلات وتداخلاته کرفتـار اولنمامق وحق نظـارت عمومیه کما کان خزینۀ مالیه‌ده باقی قالمق وعمومی حقنده یالکز بر اجمال شهری تنظیمیله خزینۀ مشار الیهایه بیـان معلومات ایدلمك اوزره کرك طشره‌لردن وکرك استانبولك سائر کمرکلرندن کوندریله‌جك شهریه اجماللرینك درسعادت امتعه کمرکنده متشکل اولان هیئت حسابیه معرفتیله رؤیتی اصول اتخاذ اولنمغله برابر بیك ایکیوز یتمش سکز سنه‌سندن اعتبـاراً دخی طوغریدن طوغری‌یه خزینه‌یه مراجعتدن صرف نظرله کرك حاصلات واقعه‌نك وکرك اجمالات شهریه‌نك درسعادت کمرك امانتنه کوندرلمسی وکمرکاره متفرع خصوصات حقنده دخی بوندن صکره اوراسیله مخابره ایدلمسی ماده‌لری کمرك امینلرینه تعمیماً بیلدیرلمشدر .

کمرکلرك معاملاتی ؛ بیك ایکیوز یتمش یدی سـنه‌سی اواخرینه قدر منفرداً بو سیاقده دوران ایتمش ایکن ، سنۀ مزبوره‌ده عقد ایدیلان تجارت عهدنامه‌لری اوزرلرینه یاپیلان تعرفه‌لرله طوز ودخان انحصارلری حقلرنده

مجدداً قلمه النان نظامنامه‌لرك سنهٔ آتیه‌دن اعتباراً موقع اجرایه وضعی قرار گیر اولمشدر .

جسامتلری معلوم ومسلم اولان بو اوچ نوع وارداتك یکیدن وضع وتأسیسیله نظامات مخصوصه‌لرینك بحق اجرا واکمالی ضمننده نظارت عمومیه‌سنك بر ید اقتداره تودیعی باب عالیجه تصویب ایدلمش اولدیغندن ، استانبول امتعه گمرکی امانتی عنوانك « رسومات امانتی » عنوانته تحویلیله رأس اداره‌سنه مرحوم کانی پاشا کبی غیور ومقدم بر ذات تعیین اولنمش ، شو توجیه وجیه عقبنده دخی مشار الیه قلمه الدیغی بر قطعه تعلیمات موجبنجه ، اول وقته قدر مصطلح اولان گمرك امانتلرینی گمرك مدیرلکلرینه ، مملحه‌مدیرلکلرینی مملحه مأمورلغنه ، دخان نظارتلرینی دخان مدیرلکلرینه تحویل ، بو اوچ اداره‌یی دخی اون یدی نظارته تقسیم وبهر نظارته « رسومات ناظری » عنوانیله بر ر حیثیتلو مأمور نصب وتعیین ایتدیردیکی مثللو ، مرکز امانتده دخی بر مجلس اداره منتظم برده محاسبه تشکیل ایلمشدر .

کانی پاشا مرحومك امتداد مأموریت واراز ایلدیکی بطء وشدتیله برابر دائما رأی ومشاورەلری موجب استفادهٔ عظمی اولان الحالةهذه داخلیه ناظر معالیسمیری وسلانیك والیٔ عالیشانی دولتلو منیر وغالب پاشا حضراتی کبی وجودلریله افتخار اولنور افاضمك معاونتلریله گرك گمرکلرجه وگرك توتون وطوز انحصارلری اداره‌لرنجه وجوده گتوردیکی انواع اصلاحات وترقیاتك وعلی‌الخصوص استانبول وطشره‌لرده مشهود باصرهٔ ابتهاج اولان بونجه مؤسساتك همان کافه‌سی بو اوچ افاضمك لوایح وخواطریله حسن اقدام وهمماتی ثمراتی اولدیغندن مشار الیهمایه وظائف شکر گذاریده تاریخ مالی دائما بورجلو گورینور .

رسومات امانتك تشکیلات مبسوطه‌سی تاریخ مالینك بر دور جدیدی

اولمغله برابر اداره نظرنجه‌ده واردات رسومیهٔ احتسابیه‌نك مقتدا بهاسی اولدیغندن، بودوردن باشلایه‌رق امانت مشارالیهاجه شمدی‌یه قدر حصوله کتیرلمش اولان نظاماتك واجرا ایدلمش وایدلمك اوزره بولنمش اولان اصلاحاتك یالکز کمرك رسومنه عائد وعمومه راجع بولنانلرینی دخی آتیده بحث وتعداد ایده‌جکز در .

﴿ یدنجی بحث ﴾

اجمال احوال دور جدید

کرك ادخالات واخراجات وکرك مروریه نامیله النان رسومدن بشقه ، معمولات ومحصولات داخلیه‌دن « صرفیات » نامنه طرح وتحصیل اولنه‌کلان رسوماتی بیك ایکییوز یتمش سکز سنه‌سنده اوچ قسمه تقسیم اولنوردیکه : بونك برنجیسی ، اسکله کمرکی بولنان شهر وقصبات ایله داخلده کائن قدس ، شام ، حلب ، دیاربکر ، ارضروم ، وان ، بغداد ، مرعش ، ادرنه ، ینکیشهر ، طرنوی کبی شهرلره کمرکی اولمیان محللردن برأ کلان واورالردن دیکر قضا وقصباته کیدن امتعه واشیا وارزاقدن النان کمرك رسمی اولوب ، بونی یالکز اسکله‌لرده کائن شهر وقصبات ایله داخلده بولنان شهر اهالیسی اعطا ایدرلر ، مثلا : قلبه ، سیروز ، توره‌قوب ، پرلیه ، آیدین ، اورفه، ارزنجان ، کوتاهیه ، کبی قصبه‌لرده بومقوله کمرك رسمی موضوع اولدیغندن ، انلرك اهالیسی بوتکلیفدن وارسته قالور ایدی .

یعنی ازمیر سلانیك شهرلرنده وجوده کلان معمولات دباغیه ،

حلبده اعمال اولنان صابون ، قضای آخره نقل اولنورسه گمرك رسمی ویردیکی حالده بونلرك یقیننده بولنان آیدین سیروز دباغخانه‌لری معمولاتی وعینتاب صابونلری آخر محله نقلنده رسم گمرکدن ازاده طوتلمقده ایدی .

ایکنجیسی ؛ اشیای متحوله‌دن النان گمرك رسمی ایدی ؛ مثلا : رسم گمرکی ذاتاً تأدیه اولنمش بر ویا برقاچ نوع شیئك داخل ممالکده وتصفیه‌یله دیکر برهیئته قونلدقده اشبو هیئت جدیده‌سی اوزرندن تکرار الدان رسم گمرك ایدی .

فرضاً : دیار اجنبیه‌دن کلوب رسم گمرکی النمش ویاخود ممالك محروسه‌نك سائر برمحلندن گمرك رسمی ویریله‌رك کلمش اولان فیل دیشی ، طراق ، زیتون یاغی ، صوده ، وسائره‌دن ازمیر ، حلب ، شام ، طرابلس غرب ، مدللو ، کبی یرلرده ترکیب واعمال اولنان صابون اورالردن بشقه یرلره نقل اولنمق استنلدیکی حالده بوطراق وصابون مقدما خارجدن کلوب رسم گمرکی النمش اولان خام فیل دیشی وباغ وصوده‌دنمی یوقسه اول محللرده حاصل اوله‌رق رسمی النمامش اولان اجزادنمی اعمال اولنوب اولندیغی تفریق اولنمیه‌رق بتکرار اخذ ایدیلان گمرك رسمی ایدی .

اوچنجیسی ؛ ممالك محروسه‌نك برجهتندن دیکر بر جهتنه بحراً وبراً نقل اولنان اشیادن النان گمرك ایدی .

مثلا : ازمیدن استانبوله نقل اولنان اشیا دمیر یولی واسطه‌سیله قره‌دن نقل اولنور ایسه اندن گمرك رسمی ارانمیوب ، فقط اشیای مذکوره ازمیدن سفینه‌یه تحمیل اولنه‌رق نقل ایدیلور ایسه اندن گمرك رسمی طلب ایدیلور ایدی .

گمرکلرك نظارت عمومیه‌سی رسومات اماتنی جانبنه تودیع اولندیغی زمان مبحوث عنه اولان صرفیات داخلیه رسم گمرکلری حقنده بردن بره

برمعامله‌ٔ تعدیلیه اجرا ایدیله‌میوب فقط اشیای داخلیه‌نك تعرفه‌دن چیقارلدیغی زمانه [*] قدر علی‌السویه آلنان اشیای متحوله رسم کمرکنك برسیاقده آلنمسندن صرف نظرله اشیای وارده‌نك درجهٔ تحولنه کوره بزده ۲،٤،٦ مقدارلرنده رسم آلنمسی اصولی وضع ایدلمش، معاملهٔ سابقه‌یه نظرله اولدقجه معتدل کوریلان بو اصوله سکز سنه قدر دوام ایدلمش ایسه‌ده ینه شکایاتك آردی آره‌سی کسیله‌مامشدر .

عاقبت‌الامر امانت مشارالیهادن بیك ایکیوز سکسان طقوز سنه‌سی ایلولنك اوتوزی تاریخیله مقام صدارته تقدیم اولنان برقطعه لایحه‌ده، اشبو اوچ قسم کمرك رسمنك اوچیده تجارت داخلیه‌یه ایراث مضرات کلیه ایتمکده اولدیغی برچوق دلائل مقنعه ایله اثبات اولنمسیله ، آنك اوزرینه شرفسانح اولان ارادهٔ سنیه‌ده بیك ایکیوز طقسان سنهٔ مالیه‌سی مارتندن اعتباراً ممالك محروسه داخلنده کرك براً وکرك هرایکی جهتی طوغریدن طوغری‌یه مأمورین سلطنت سنیه طرفلرندن اداره قلنان نهر واسطه‌سیله نقل اولنان واسکله کمرکی اولان شهر وقصباته ورود ایدن محصولات ارضیه وصناعیه‌دن کمرك رسمی آلنمیوب، بونلر سفاینه تحمیلاً ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك دیکر محلنه ارسال اولندیغی حالده بزده ۸ صرفیات داخلیه‌رسمی استیفا قلنمسی امر وفرمان بیورلمسیله ، اولبابده جانب رسوماتدن تعمیماً یازیلان محررانده بوندن بویله عموم قره کمرکی رسمیله اشیای متحوله رسومی عفو بیورلدیغی ، بو عفو والغادن طولایی کرك ایچرولرده وکرك سواحلده بولنان شهروقصبانه ورودایده‌جك وانلردن‌بشقه محللره کیده‌جك اشیا وامتعه‌نك محافظه‌سنه ارتق حاجت قالمدیغندن ، بوایشلرده مستخدم بولنان کمرك مأمور ، کاتب ، مبصر ، قولجی ، لر ینه رخصت وبرلمك لازم

[*] بیك ایکیوز سکسان ایکی سنه‌سی اولدیغی معلومدر .

كله‌جكى بيلديرلمش ، محض اصابت اولان اشبو لايحه ايله امتعه واشياى داخليه رسمنك ايكى قسمى اولوقتدنبرو اورته‌دن قالقوب كيتمشدر .

امانت مشاراليهك اشبو لايحه‌سى ، علم ثروت ملل قوانين وقواعد اساسى اوزرينه مبنى اوله‌رق برجه‌ اك اول قلمه النمش براثر منفعت كستر اولديغندن ، محررى شايان تبريك وتبجيلدر . هر بر منتسبين ماليه وباخصوص مأمورين رسوميه طرفلرندن بر نسخه‌سى ايدينلوب مطالعه اولنمسى فائده‌دن غير خاليدر .

ابقا اولنمش اولان اوچنجى قسم داخلى كمرك رسومنه كلنجه ؛ بورسوم اسكى تعرفه‌لر اقتضاسنجه يوزده ٩ حسابيله النه كلور ايكن ، يكى تعرفه‌لر ايجابنجه يوزده ٨ حسابندن طرح وتحصيل اولنمسندن طولايى اولدقجه كسب خفت ايتمش كبى كورينور ايسه‌ده ، بوقارولرده بالمناسبه سويلانديكى اوزره تعرفه‌نك تجارت داخليه حقنده اجراى حكمندن صرف نظرله رسوم داخليهٔ مذكوره‌نك اشيانك قيمت رايجه‌لرندن النمسى اصولنك اتخاذندن طولايى عكس حال ظهوره كلمشدر .

مبحوث عنه اولان لايحه‌نك اوچنجى فقره‌سنده ، بوقسم كمرك رسومنكده لغو والغاسى لزومى دلائل مقنعه ايله اثبات ايدلمش ايسه‌ده بونكده موقع اجرايه وضعى سواحلده « قابوتاژ » [*] ديلان احوال

[*] « قابوتاژ Cabotage » كلمه‌سى فرانسزجه اشياى تجاريه‌نك اكثريا سفاين صغيره واسطه‌سيله برمملكت سواحلنك براسكله‌سندن ديكر براسكله‌سنه نقلى معامله‌سنه علم اولمشدر • قابوتاژ خدمتى سفاين مليه‌يه ياخود بالخاصه حكومتجه استيجار اولنمش سفاينه منحصردر •

بوصورتله براسكله‌دن ديكر اسكله‌يه نقل و ايصال اولنان اشيا ؛ كرك محصولات ومعمولات مليه‌دن اولسون ، كركسه خارجدن كلوب موضوع اولان كمرك رسومنى ويرمش بولنسون ، فيما بعد هيچ بركونه ادخالات و اخراجات رسمنه تابع بولنمز •

بشرط آنكه : اشيانك واره‌جغى اسكله‌كركندن بالتصديق اعاده‌ايدلمك اوزره صاحبى طرفندن مخرج كمركنه كفالتلى ياخود كفالتسز برقطعه علموخبر اعطا اولنسون •

٦

مستحسنه‌نك قبول واجراسنه وابسته اولدیغی ینه بولایحه‌ده درمیان اولندیغندن ، رفعی طرفنه کیدیله‌میوب حالیله باقی قالمشدر .

کمرکلرك خزینهٔ جلیله اداره‌سنده بولندیغی زمانلرده ؛ مقطوعاً احاله اولنه کلسندن وملتزملر دخی ایشلرینه کلان ویاخود ذاتاً خدمتلرنده بولنان آدملری استخدام ایله دیله‌دکلری وجهله حرکت ایتمکه مختار بولنملرندن ناشی ، کمرکارده متقن مأمورلر یتشدیرلمسنه خزینه‌جه باقیله‌مامش بونلرك افعال وصورت حرکتلرینه دائرده بر نظام وقاعد وضع وتأسیس ایدیله‌مامشیدی .

استانبول وتوابعی کمرکارینك جزایرلی اوغلی‌مغردیچه وقوع احاله‌سنده خدمتلرندن دور ایدیلان ادملر نظارت مالیه‌یه مراجعتله عرض اشتکا ایتدکارنده ، ملتزملر کندو ایشلرنده دیله‌دکاری وامین اولدقلری ادملری قوللانوب ، دیله‌مدکاری و امین اولمدقلری ادملری قوللانمامق اصول التزامیه‌نك قواعد قدیمه‌سندن اولدیغی سررشته‌سیله جوابلر ویریله‌کلمشیدی .

لکن اصول التزامیه‌نك ترکندن صکره معظمات اموردن کورینان کمرکلر معاملاتنك برحال انتظامه وضعی وکمرکجیلر ارهسنده متفنن ومقتدر آدملر یتشدیرلمسی وهر بررلری ایچون تعیین وظائف ایله اصول انضباطیه‌نك تمامیله و بونلرك آره‌لرنده قباحتلری ظهور ایدنلرك اجرای محاکمه‌سیله جزالرینك ترتیب وتعیینی وحسن خدمت ایدنلرك ترقیاتی برصلاحیت مطلقه ایله مشار الیه‌کانی پاشایه ویرلمش ، مشار الیه کرك مالیه‌ده وکرك دوائر سائره‌ده مستخدم بولنان کتبه‌دن اك مستعدلرینی مستوفی معاشلر تخصیصیله دائرهٔ رسوماته جلب ایتمش اولدقلرندن بشقه کمرکلرك معاملات داخلیه‌سنه متدائر برده نظامنامه قلمه الوب ارادهٔ سنیه‌سنك استحصالیله بیك ایکیوز یتمش یدی سنه‌سی ربیع‌الاخرینك اون ایکیسی تاریخنده ایلك دفعه اولمق اوزره موقع اجرایه وضع ایتمشدر .

اون ایکی فصلی والتمش درت بندی شامل اولان اشبو نظامنامه‌نك ؛
برنجی فصلی — مأمورلرك صورت حركاتنه ،
ایکنجی فصلی — ادا تذکره‌لرینك صورت املاسنه ،
اوچنجی دردنجی فصلی — صوندرمه‌لرله ارضیه انبارلرینك معاملاتنه ،
بشنجی فصلی — عیناً النه‌جق اشیانك صورت اخذ وفروختنه ،
التنجی فصلی — لاجل التعمیر کلوب کیده‌جك اشیانك ،
یدنجی فصلی — تجار طرفندن ایستنیله‌جك شهادتنامه‌لرك ،
سکزنجی فصلی — گمرکده توقیفی التماس اولنان شیلرك ،
طقوزنجی فصلی — سفارتلر نامنه کلان اشیانك ،
اوننجی فصلی — صاحبی مفلس ویافوت اولمش اشیانك ، معاملاتنه دائر ،
اون برنجی واون ایکنجی فصلی — اقطارمه واسکله‌ماده‌لرینه منحصردر .
فصول مذکوره‌نك شایان قید وتذکار اولان موادی اولوقته قدر انشا واحداث اولنمیان صوندرمه‌لرله ارضیه انبارلرینه وضع اولنه‌جق امتعه واشیای تجاریه‌نك نه‌درلو اصول وقواعده تطبیقاً چیقاریله‌جغی ومدت مدیده طوردیریلان امتعه‌دن نه حساب اوزرینه ارضیه رسمی النه‌جغنی ناطق اولان بندلردر .

صوندرمه‌لر رسم گمرکی دفعةً تأدیه‌سنه امضا ویرن تجارماللرینه مخصوص انبارلردیمك اولوب ، ارضیه‌انباری ایسه ارضیه رسمنی ایفایه قائل اولان تجار ماللرینك حفظنه تخصیص ایدیلان محللر دیمکدر .

رسومات امانتنك تشکیلات وترتیبات داخلیه وخارجیه‌لری برصورت فوق العاده ایله تمشیت اموره مباشرت ایلدیکی صره‌ده ؛ برطرفدن تجارت معاهده‌لری امضالنمغه ، دیکر طرفدن گمرك تعرفه‌لری طبع وتمثیل اولنمغه باشلامش ، یکیدن یاپیلان تعرفه‌لرك دخی بیك ایکیوز یتمش سکز سنه‌سندن اعتباراً دفعةً موقع اجرایه وضعی قرارگیر اولمش اولدیغندن ،

طبع وتمثیلی ختام بولان ، انکلتره ، فرانسه ، ایتالیا ، روسیه ، باچیقا ، دولتلری تعرفه‌لرینك ، رسومات نظارتلرینه کوندرلمش اولدیغی ناطق اولمق واس الحرکات اتخاذ اولنمق اوزره یتمش یدی سنهٔ هجریه‌سی شعبانك یکرمی سکزی تاریخیله جانب امانتدن رسومات ناظرلرینه یازیلان تحریرات عمومیه‌ده :

« هردولتك ادخالاتندن اولان امتعه واشیاسی قیمت حقیقیه‌سنه »
« کوره تعریف اولندیغی جهتله ، دیکر دولتك ادخالاتنه قیاس »
« اولنه‌میه‌جغندن ، هردولتك امتعه واشیاسندن کندی تعرفه‌سی موجبنجه »
« رسم کمرك المسی ؛ عهدنامه‌لرك اکثر بندلری بر برینه مطابق اولوب ، »
« بعض بندلرده فی الجمله زیاده ونقصان واراسه‌ده ، بونلر معناجه »
« یکدیکره بکده مغایر اولمامالری ملابسه‌سیله ، هنوز نشر اولنه‌میان »
« دولتلرك عهدنامه‌لری طبع ونشر اولنه‌جغه دکین ، بونلرك تبعه وتجار »
« وکیللری حقلرنده دخی کوندریلان عهدلرك منطوقی وجهله معامله »
« ایدلمسی ؛ بوندن بویله رسم کمرکلر ایچون ، مغشوشه مسکوکات قبول »
« اولنیوب ، مسکوکات تعرفه‌سی وضربخانه فیئاتی وجهله مسکوکات خالصه »
« وهمده پشین المسی ، عتیق تعرفه‌لرده هریوز یکرمی عددی برغروش »
« اعتبار اولنان اقچه حسابندن صرف نظر اولنوب ، جدید تعرفه‌لرده »
« کسورات واقعه اقچه برینه یوزعددی برغروش اعتباریله سانتیم اوله‌رق »
« کوسترلمش اولدیغندن ، اولوجهله بهر یوز سانتیمك برغروش اعتبار »
« اولنمسی » ماده‌لری تفصیل ایدلدکدنصکره تنبیهات مقامنده اوله‌رق :

« اشبو معاملات ؛ شمدیلك یالکز تعرفه‌لری باصیلوب کوندرلمش »
« اولان ماربیان دولتلر محصولی اولان ادخالات ایله ممالك محروسهٔ شاهانه »
« محصولات ومعمولاتندن بالذات کندو دیارلرینه ارسال اولنه‌جق »
« اخراجات حقنده جاری طوتیله جغی ، تجارت داخلیه‌یه کلنجه چونکه: »

« تجارت داخليه ايله مألوف اولان تبعهٔ دولت عليه وياخود اجنبيه‌دن »
« اك زياده مظهر مساعده اولان تجارك قضاياى مماثله‌ده تأديه ايلدكلرى »
« رسوماتى تأديه ايلملرى، عهود عتيقه وجديده ايجابندن اولمسنه كوره، »
« تجارت داخليه‌ده تبعهٔ دولتعليه ايله هنوز داخل معـاهدهٔ تجارت »
« ايدلمش اولان مارالذكر دولتلر تجار وتبعه‌سندن بر ٪ ۸ كمرك اخذينه »
« شمديدن باشلانسه، هنوز تجديد معـاهده وتعرفه ايتميان دولتلر تبعه »
« وتجارى دخى معاهدهٔ عتيقه اوزره اشبو مساعده‌دن استفاده ايلمك »
« ادعاسنه كسب صـلاحيت ايده‌جكلرندن وبودخى جائز اولميه‌جغندن، »
« بوصورتده كافهٔ دولتلر تجديد عهدنامه وتعرفه ايدنجيه دكين، تجارت »
« داخليه ايله مألوف اولان، كرك تبعهٔ دولت عليه وكرك دول خمسهٔ »
« مذكوره ايله سائر دولتلر تبعه وتجارندن كماكان تعرفهٔ عتيقه موجبنجه »
« رسم كمرك النه‌جغى مثللو، تجديد معـاهده ايتميان دولتلرك ديارلرندن »
« وقوعبوله‌جق ادخالات ايله ممالك محروسـه محصولات ومعمولاتندن »
« ينه اشبو دولتلر ديارلرينه اوله‌جق اخراجاتدن دخى هرهانكى دولت »
« تبعه‌سندن اولور ايسه اولسون استيفاسى لازمكلان رسم كمركك تعرفهٔ »
« عتيقه اوزره النمق ايجاب ايليه‌جكى » برتفصيل اشـعار اولنمشدر.

اشـبو تحريرات عموميه‌نك مندرجاتى تعرفه‌لرك اجرا آتنه اسـاس اتخاذ اولنديغندن؛ صكره‌لرى، پروسيا، امريقـا، فلمنك، دانيمارقه، اسوج، اسپانيا، پورتكيز، اوستريا، دولت وحكومتلريله رفته رفته عقد ايديلان عهدنامه‌لر وكونديريلان تعرفه‌لرك صورت ارسالى ناطق يازيلان محرراتده بويله تفصيلات اعطا اولنميوب، سالف‌البيـان تحريرات عموميهٔ مفصله‌يه عطف نظرله اكا كوره ايشه مباشرت ايلملرى توصيه اولنـديغى مثللو، تعرفه‌لرك انقضاى مدتلرنده تجديد وعدم تجديدى حقنده هر بريرلرينك

خاتمه‌لرنده تعیین اولنمش اولان التی ماه مدتك برسنه‌یه ابلاغ ایدلدیکی دخی بشقه‌جه اشعار اولنمشدر .

بالاده اسامیسی تعداد اولنان اون اوچ دولت وحکومتله عقد ایدیلان معاهدات تجاریه اجابندن اوله‌رق یاپیلان تعرفه‌لرك عددی دخی اون‌اوچ اوله‌جغی درکار اولوب ، بونلرك الڭ اولکیسی فرانسه‌دولتی تعرفه‌سی ، الڭ صکره‌سی آوستریا دولتی تعرفه‌سیدر .

اوته کیلرك صورت عقدی بونلرك اره‌لرنده‌واقع اولدیغی حالده، جمله‌سی برسنه ایچنده وفقط تواریخ مختلفه‌ده تنظیم اولنمش‌ایسه‌ده، موقع اجرایه وضعی ینه برسنه ظرفنده وقوع‌بولمشدر .

اوروپانك حکومات صغیرهٔ سائره‌لرینه کلنجه ؛ بونلر حقلرنده بشقه بشقه تعرفه یاپیلمیوب ، جواریت ، قومیت ، ملیت ، اساسلری اوزرینه یکدیکره ربط اولنمشدر .

نته‌کیم ، اسویچره جمهوریتی اشیاسنك ، فرانسه دولتی‌تعرفه‌سنه‌درجی، المانیاده واقع برطاقم دوقه‌لقلر امتعه واشیاسنك « زولفراین » [*] ممالکی تعرفه‌سنه اتباعی بوقبیلدندر .

سالف‌الذکر تعرفه‌لرك بویله‌جه پیدرپی طشره‌لره کوندرلدیکنی‌متعاقب « اعلان‌رسمی » سرلوحه‌سیله ؛ عهدنامهٔ تجارت احکامنجه حیله‌وخدعه‌نك منعی ضمننده اقتضا ایدن تدابیری اتخاذ ایلمك دولت علیه‌نك یداقتدارنده

[*] « زولفراین Zollverein » لفظاً کمرك رسومی اتحادی دیمك اولوب ، الیوم المانیه ممالکنی تشکیل ایدن حکومات صغیره‌یی وقتیله یکدیکره ربط ایدن بر نوع اتحاد سیاسی مقامنده بولنمشدرکه : بوکا داخل اولان ممالك « لزاتا ، دو ، زولفراین Les Etats du Zollverein » دیمکله مشهور اولمش ایدی . فی‌الواقع ممالك مذکوره‌ده جاری‌اولان کمرك اصولی یکسان اولدیغندن ، تجارت عهدنامه‌لری یاپلدیغی زمان کافه‌سی بردن‌حکومت واحده اعتباریله معامله اولنوردی .

اولدیغندن ، هم منافع خزینه‌یی محافظه ایلمك ، همده استقامت وناموس اصحابندن بولنان ارباب تجارتك معاملاتنی برقات دها امنیته مظهر ایتمك اوزره ، رسومات امانتنجه بر نظامنامه دها قلمه النوب درحال اعلان ایدلمشدرکه : برچوق فقرات مهمه ومفیده‌یی حاوی اولان واساسی یدی ماده‌یه منحصر طوتیلان اشبو نظامنامه‌نك :

برنجی ماده‌سی — یلکن ووапور سفینه‌لرینك دولت علیه لیمانلرندن بریسنه حین وصولنده قپودانلری یدلرنده بولنان « مانیفستو » [*] لرك کمرکلرجه نه یولده معاینه اولنه‌جغی ، اشیای وارده‌نك کمرکلره نه شرط وقیود ایله چیقاریله‌جغی ،

ایکنجی ماده‌سی — ترانسیت اشیاسنك کمرکلردن امرارنده نه یولده بیاننامه اخذ ایدیله‌جکی ، بعدالاخذ بو درلو اشیا وامتعهٔ وارده حقلرنده نه سیاقده معامله یاپیله‌جغی ،

اوچنجی ماده‌سی — کرك کتورنکمی‌یه ، کرك بشقه سفینه‌لره اولسون ، تکرار یوکلنوب کیتمك اوزره بر وقت محدود ایچون قره‌یه چیقاریلان اشیای تجاریه حقنده ، نه درلو معامله ایدیله‌جکی ،

دردنجی ماده‌سی — اشیای وارده معاینه‌سی ایچون ، یاز وقیش زمانلرنده نقدر مدت تعیین ایدیله‌جکی ،

بشنجی ماده‌سی — قاچیریلور ایکن طوتیلان وضبط ومصادره اولنان امتعه واشیای اجنبیه حقلرنده نه وجهله معامله ایدیلوب بومقوله‌لر حقلرنده اعطا اولنه‌جق حکم وقرارلر هانکی محکمه‌لر معرفتیله اعطا قلنه‌جغی ،

التنجی ماده‌سی — مدت مقرره‌دن زیاده کمرکده قالان اشیا ایچون اقتضا ایدن ارضیه رسمنی اداده ، هانکیلری معاف طوتیلوب ، هانکیلری بورسمی ایفایه مجبور طوتیله‌جغی ،

[*] « مانیفستو » فصل ثالثه مراجعت اولنه

یدنجی ماده‌ی. — اوزرلرندن بر سنه برکون مدت مرور ایدرك کمرك انبارلرنده براغلمش اولان اشیایی کمرك اداره‌سی نه اصول وقاعده‌یه تطبیقاً فروخت ایلیه‌جکی، خصوصاتی جامعدر.

اجنبیلرله هیچ برکون معاهدات ومشافهاته مربوط اولمیه‌رق، مجرد خدعه وحیله‌نك منعی، کمرکلر معاملاتنك امنیت وسلامتله دورانی مقاصدی اوزرینه قلمه آلنمش اولان اشبو نظامنامه، افرادینی جامع واغیارینی مانع اولمغله برابر میدانه قونیلور قونیلمز انواع محسناتی مشاهده اولنمسیله، الیوم دستورالعمل طوتلمقده‌در.

زیرا؛ ذکر اولنان یدی ماده‌نك حاوی اولدیغی فقراتك جمله‌سی دکل بزده، ممالك متمدنه‌نك همان کافه‌سنده بیله کمرکارجه قبول اولنمش برقواعد اساسیه‌در.

کمرك تعرفه‌لرینك مجدداً تنظیم وترتیبندن طولایی؛ بیك ایکیوز یتمش سکز سنه‌سنده کمرکلر وارداتجه، ایکیوز بیك کیسه فضله‌ٔ واردات حاصل اوله‌جغی تخمین اولنه‌رق سنهٔ مرقومه بودجه‌سنه اولمقدارشی فضله‌قونلمش ایسه‌ده، کمرکلرده سکهٔ مغشوشه‌نك قبولی خصوصی ترك اولنمسندن ناشی، مسکوکات مغشوشه ایله، اولوقتلرده کلیتله تداول ایتمکده بولنان باقر مسکوکاتك اعتبارلری تدنی‌یه یوزطوتمشدر.

بناءً علیه صرافان، بوضررلری دیکر صورتله چیقارمق ایچون اولوقتلرده حد معروفندن زیاده ضرب اولنمسندن طولایی بز ٪۲۰۱ فرق ایله النوب ویریلان مجیدیه‌نك اقسام صغیره‌سنی، تأدیهٔ رسوم کمرکه واسطه اتخاذ ایلیه‌رك هرکس، رسم کمرکی وزنی اکسیلمش وتعدادی مشکلاتی داعی بولنمش اولان، غروشلق، ایکیلك، مجیدیه‌لرله اوده‌مکه باشلامش، بودخی انواع مشکلاته سببیت ویرمش اولدیغندن، بالاخره اتخاذ اولنان

تدبیر ثمراتیله ، اوفق مجیدیه‌لر طوپلاتدیریلوب یکیدن ازابه ایتـدیریله‌رك بیوك مجیدیه‌لره تحویل ایدلمشدر .

اوروپا وامریقا دولتلریله عقد ایدیلان تجارت عهد نامه‌لری اوزرینه گمرك تعرفه‌لری تجدید اولنـدیغی صره‌ده ، یونانسـتاندن ممالك محروسهٔ شاهانه‌یه ادخال اولنه‌جق هرنوع امتعه واشیای غیر ممنوعه ایچـون دخی یونانستان سـفارتی طرفندن وقوعبـولان طلب وارزویه مبنی ، طرفین مأمورلری بیننـده بالمذاکره یاپلمش اولان تعرفه ، جانب سـفارتدن دولت مشـارالیها طرفنه عرض وتبلیغ اولنمش ایسـه‌ده ، بونده مندرج اشـیانك اکثری رایجه براغلمش ، معرف اولنلرك قیمتی زیاده کورلمش اولدیغندن ، مذکور تعرفه‌دن صرفنظرله ، امتعه واشـیای مذکوره‌نك جمله‌سنك رایجه براغلمسی ترجیـح واختیار اولنمسی اوزرینه، ذکر اولنان تعرفه‌نك ابطالیله تجدید معاهده ایدلدکدن صکره ، ادخالات واخراجاتندن رایج اعتباریله بز ده ٨ گمرك الملق اوزره اولنوقته دکین کذلك رایج اعتباریله برموجب معاهدهٔ عتیقه ادخالاتندن بز ده ٥ اخراجاتندن بز ده ١٢ رسم گمرك استحصالی ادامهٔ اصول اتخاذقلنمش ، تجدید معاهده‌ایچوندخی بیك ایکیوز یتمش طقوز سنه‌سی شهرمحرمنك سکزندن اعتباراً اوچ هفته مدت تعیین اولنمش ، مدت‌مذکوره‌دن صکره معاملات سابقه‌دن تباعداولنمسیده قرار التنه وضع ایدلمشدر .

مدت مذکوره‌نك ختـام بولدیغنی متعاقب ، طوز ، دخان ، انفیـه ، حقنده نظامنامهٔ مخصوصنده مندرج ممنوعیتك تمامیٔ اجراسیله برابر، سائر اخراجات وادخالاتندن معاهدهٔ جدیده‌یه توفیقاً ومحلنك رایج وقتی اوزره مسکوکات خالصه اوله‌رق بز ده ٨ رسم گمرك اخذینـه مباشرت اولنوب ، یونان دولتی ایشته بووجهله معاهدهٔ جدیده‌یه ربط والحاق‌اولنمشدر .

ایران دولتی معاملاتنه کلنجه ؛ اولوقتهقدر ممالك ایرانیه محصـولات ومعمولاتندن ممالك شاهانه‌یه ادخال اولنان امتعه واشـیانك حین ادخالنده عهود عتیقه وسابقه موجبنجه یۡزده ٤ رسم کمرکنك اخذیله امرار اولنه‌رق، مؤخراً ید آخره تداولنده دخی مشتریسندن یۡزده ۲ رسم النه کلمش ایسه‌ده ؛ بوبابده ممالك ایرانیـه‌ده جریان ایدن معـامله‌دن خبردار اولنمسی فائده‌دن غیر خالی اولدیغی امانت مشارالیهاجه مناسب مطـالعه کوریله‌رك ، باب عالی واسطه‌سیله طهران مصلحتکذارلغندن جواباً النان تحریراتده ، ممالك محروسهٔ شاهانه محصولی اوله‌رق ایرانه ادخال اولنان امتعه واشیا ، ایران کمرکارینه ورودنده یۡزده ٤ رسم کمرکی النداقدن صکره مال صاحبلرینك مشتری بوله‌رق وياخود کندو طرفلرندن اوله‌رق یۡزده ۲ رسم منضمی دخی تأدیه اولنمدقچه اشیای مذکوره کمرکاردن صالیویرلمیوب، بو وجهله آمدیه ورسم منضمی اولمق اوزره یۡزده ٦ دفعةً النمقده ایدوکی کوسترلمش ؛ شـو حالده بزم کمرکارده دخی ادخالات ایرانیه حقنده عهود موجوده احکامنه توفيقاً معاملهٔ متقابله اقتضاسنجه ایرانیلرك کندی مملکتلرنده اتخاذ ایلدکاری اصول وجهـله اجرای معامله ایدلمسی ایجـاب حالدن کورنمش اولدیغندن ، بوصـورت درسعادتده مقیم ایران مصلحتکذاریله شویلشلدکده ، تحریرات مذکوره‌ده بیـلدیرلدیکی اوزره ایرانده معامله جریان ایتمکده ایسـه ، بوطرفده دخی بروجه محرر معاملهٔ متقابله اجراسندن طولایی بر دیه‌جکی اوله‌مزسه‌ده ، ایرانك معاملهٔ جاریه‌سی کندوسنجه مجهول اولدیغنـدن ، برکره کندو طرفندن دخی طهران جانبنه بیـلدیریلوب تحقیق ماده اولنمق ، جواب ورودینه قدر ممالك محروسهٔ شاهانه‌یه ایراندن ادخال اولنه‌جق کافهٔ امتعه واشـیانك حین ادخالنده یۡزده ٤ رسم کمرکی النمغـله برابر یۡزده ۲ رسم منضمك دخی دیپوزیتو طریقیله مال صاحبلرندن اخذ واستیفاسی ، نتیجهٔ تحقیقاتده سلطنت سنیه مصلحتکذارینك بیلدیردیکی وجهله معامله اولندیغی

تبين ايدراسه ، ايراد قيدي ، اصلى چيقديغى تقديرده اصحابنه‌ردى
خصوصلرينه‌قرار ويريلوب بيك‌ايكيوزسكسان يدى سنه‌سى ذى‌الحجه‌سنك
سكزنده ارضروم رسومات نظارتنه بيلديرلمشدر .

رسومات امانتنك اشبو تشبثات وتحقيقاتنه مبنيدركه : بيك ايكيوز
سكسان سكز سنه‌سى ربيع‌الاخرينك اون‌يديسى تاريخيله جانب امانته جواباً
كلان تذكرهٔ ساميه‌ده ، بعدازين ممالك ايرانيه‌دن توارد ايده‌جك امتعه
واشياى ايرانيه‌دن ٪ ٦ رسم كمركك اخذى تنسيب قلنه‌رق ، كيفيت
كرك طهرانده‌كى دولت ، كرك بوراده‌كى ايران مصلحتكذارلقلرينه‌باتحريرات
وتقرير بيلديرلديكى كوسترلمكله ، امانت مشار اليهاجه دخى اولوجهله
اقتضاسى اجرا اولنمق اوزره كيفيت بتكرار وبرتفصيل ارضروم رسومات
نظارتنه اشعار اولنمشدر .

ينه ايران ممالكى محصولات ومعمولاتندن اوله‌رق ممالك محروسهٔ شاهانه‌يه
ادخال اولنوب فقط ، داخلده صرف اولنميه‌رق ممالك اجنبيه‌يه امرار اولنه‌جق
اشيادن كذلك برموجب عهد ٪ ٤ حسابيله اخذى ايجاب ايدن رسم كمركنه
صورتله اخذ وتحصيلى اولنه‌كلديكنك تدقيقاتنه كريشلدكده ؛ ارضروم كمركلرينك
مقطوعاً احاله زمانلرنده ملتزمينك ممالك اجنبيه‌يه كيتمك اوزره اولان
ادخالاتدن ترانسيت اعتباريله ٪ ٣ رسم كمرك الدقلرى ، كمركلرك
خزينه‌جه امانةً اداره‌يه النديغى زمانلر دخى بويولده ايفاى معامله ايدلديكى
تحقق ايلمسيله ؛ عهده مربوط بولنان بويله بر تكليفى طرح وتنزيله كمسنه‌نك
صلاحيتى اولمامسيله ، ارضروم كمركلرى امانت مشار اليهايه الحاق اولنور
اولنمز ، برمقتضاى حكم عهد بونلردن دخى ٪ ٤ رسم كمرك التمغه‌باشلانمش
ايكن ، ملتزم زمانلرنده ارضرومه كلوب ممالك اجنبيه‌يه نقل وامرار
اولنه‌جق محصولات ومعمولات ايرانيه ايچون تجار ٪ ٣ رسم كمرك
اعطاسيله ٪ ١ ينى تمتعه الشمش اولملريله شمدى ٪ ٤ اعطاسى

کوجلرینه کیده‌رك بوبابده مساعدهٔ ممکنه اجراسی استدعا اولنمش اولمسیله باب عالی ایله لدی‌المخابره ممالك ایرانیه‌دن ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده صرف واستهلاك اولنمق اوزره کله‌جك ادخالات اشیاسندن یوزده ٤ رسم کمرك ید آخره تداولنده یوزده ٣ رسم منضمك کاکان استیفا اولنمسی ؛ ممالك اجنبیه‌یه امرار اولنمق اوزره وقوعبوله‌جق ادخالات ایرانیه‌دن دولت علیه‌نك عهداً حق صریحی اولان یوزده ٤ دن بریسنی ترك ایله بالجمله تجارحقلرنده مطلوب عالی اولان تسهیلاتك بوصورتله دخی ابرازی اراده بیورلمسیله ، کیفیت بیك ایکیوز سکسان طقوز سنه‌سی اوائلنده ارضروم رسومات ناظرینه بیلدیرلمشدر .

شو قیدی بورایه درج ایتمکدن مراد ، اخذ وتحصیل رسوم کمرك حقنده ملتزملرك جرأتلرینی کوسترمکدر .

مصر ، تونس ، مملکتین ، صربستان ، قره‌طاغ ، سیسام ، کبی ، قطعات ممتازه کمرکاری معاملاتنه‌کلنجه ؛ بوقطعه‌لره اخراج اولنان امتعه‌واشیادن ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك سائر اسکله‌لرینه اخراج اولنان امتعه‌واشیا رسم کمرکاری مثللو صرفیات داخلیه رسمی النه‌جغی درکار اولوب ، فقط ویرکوی مقطوعلری میانه داخل اولدیغی جهتله ، بورالردن ممالك محروسه‌نك سائرمحللرینه براً ، بحراً ، نهراً ، نقل اولنان امتعه‌واشیادن مورد کمرکلرنده رسم کمرك ارانمیوب ، انجق تذکره‌سندن فضله اشیا ظهور ایدر ایسه یالکز اشبو فضله‌نك رسم کمرکی تحری وطلب اولنور ؛ فقط بونلردن تونس ، قره طاغ ، قطعه‌لری برکونه ویرکوی مقطوعه مربوط اولمدیغندن ، بورالردن کلان اشیادن محللرنده رسم کمرك النسه بیله اکا اعتبار اولنمیوب بتکرار ادخالات رسمی النور ایدی .

لکن برلین عهدنامه‌سی مملکتین وصربستان حکومتلرینك استقلالیتلرینی تصدیق ایلمش بولندیغندن ، اول تاریخدن برو کرك

بورالرینك وكرك بلغارستان وروم ایلیٔ شرقی ولایات مختاره وممتازه کمرکلری صورت اداره لری بشقه قالبه افراغ اولنمش ایسه ده ، صددك خارجنده قالدیغی جهتله تفصیلدن صرف نظر اولنور .

ترانسیت اشیاسی رسم کمرکنه نقل کلام ایدلنجه ؛ بونك الك کلیتلوسی ارضروم وطربزون طریقیله دول متعاهده مالی اوله رق ، ایراندن اوروپا ، اوروپادن ایرانه ، نقل اولنان اشیادن بز ٪ ۱ حسابیله النمقده ، بوطریقك کشادندن صکره ایکی مملکت ارهسنده واقع محللر ارهسندن کلیتله مستفید اولنمقده ایسه ده ، برارهلق روسیه دولتی ایران تجارینی « پونی » طرفنه آماله ایتدیرمك ایچون کندی مملکتندن امرار اولنه‌جق امتعه واشیانك بلا ترانسیت سربستانه امرارینه مساعده کوسترمش اولمسندن طولایی ، طربزون ایله ارضروم بیننده‌کی وارداتی بردن بره سکته دار ایلدیکی ، اول وقت طربزونده والی بولنان خارجیه ناظری مرحوم عاصم پاشانك بالذات مشهودی اولمسیله ؛ کیفیتی بالاطراف باب عالی یه عرض ایدرك عفو ایتدیرمشدرکه : تاریخ عقد اولان بیك ایکیوز سکسان طقوز سنه‌سی ایلولندنبرو بودرلو رسم اورالرجه النمدیغی یوقدر .

فقیر اولوقت طربزونده بولندیغم جهتله عفو ماده‌سی ولایته بیلدیریلور بیلدیرلمز ، اهالیٔ مملکت نه درجه لرده کسب منفعت ایلدیکی الیوم خاطر نشانمدر .

دول متحابه عقد ایدلمش اولان تعرفه دفترلرنده شایان دقت بعض مواد واردرکه : اوده کندو مملکتلرنده حاصل اولمیان برطاقم اشیایی دخی کندی تعرفه‌لرینه درج ایتدیره‌رك بعضلرینی تعریف ایتدیرمش و بعضلرینی دخی رایجه براقدیرمشدر .

شمدیلرده « قولونیه » [*] اشیاسی نامنی الان بوشیلر ؛ چای ، قهوه ، چیقولاته ، خام شکر ، بوبر ، قرانفیل ، زنجبیل ، هندستان جوزی ، وساٸردن عبارت اولدیغی حالده ؛ بروجه محرر بونلر بعض تعرفه‌لرده تعریف ایدلمش ، بعض تعرفه‌لردەده رایجه براغلمش اولمسندن طولایی کمرکجیلری شاشیرتمقده‌در .

ازان جمله چای انکلتره ممالکی محصولی اولمیوب ، ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده سفیر وقونسلوسلری اولمیان چین ممالکی محصولاتندن اولدیغی حالده ، انکلتره تعرفه‌سنده معرف بولنمسیله ، اشبو چین محصولی اولان چایی ادخال ایدن تجار انکلتره تبعه‌سندن اولدیغی تقدیرده بلا تعرفه بلا اسقونطو ، اوستریا تبعه‌سندن بولندیغی حالده رایج قیمتدن بزده ۱۹ اسقونطو تنزیلیله رسم کمرکنك النمسی خصوصلریدرکه : دوشونیله‌جك اولور ایسه نه درلو غرابتی انتاج ایده‌جکی وارستهٔ تفصیلدر .

اشته کمرکلرك اجمال احوالنه عائد اولمق اوزره طوپلانیلان معلومات بوراده بتدی . بوندن صکره کمرك وسمنك اصول طرحنه دائر قواعد واصوللرك تعدادینه حصر مقال ایدیله‌جکدر .

قدیم الایامده درسعادت و بلاد ثلثه‌ده اون اوچ عدد کمرك محلی موجود ایدی . هر بررلری یا امواله ویا مواقعه نسبتله یکدیکرندن تفریق اولنوردی . شویله‌که :

[*] « قولونیه Coloni » یعنی مستملکات کلمه‌سنك منسوبی اولان « قولونیال Colonial » ك جمعی « قولونیو Coloniaux » ونها طوغریسی « آرتیقل قولونیو Articles coloniaux » یاخود « دانر قولونیال Denrées Coloniales » عبارەسندن مقصد ، مستملکاته مخصوص ارزاق اولوب ، بونلر نفس فرانسه‌ده حصوله کلمیوب فرانسه حکومتنه تابع ممالك حارەده یعنی جزایر وآنام کبی مستملکاتده حصوله کلان محصولاتدرکه : قهوه ، چای ، قاقاو ، بوجمله‌دندر .

اسامی	عدد
استانبول گمرکی	١
افرنج «	٢
میوه خشك «	٣
میوهٔ تر «	٤
کراسته «	٥
زجریه «	٦
زیتون «	٧
ذخیره «	٨
دخان «	٩
انفیه «	١٠
قره «	١١
اسکدار «	١٢
قواق «	١٣

بونلردن استانبول امتعه گمرکی شمدیکی موقعنده ، افرنج گمرکی غلطه‌ده کذلك شمدیکی موقعنده ، میوهٔ خشك گمرکی یمش اسکله‌سنده ، میوهٔ تر گمرکی امین اوکنده ، زجریه گمرکی غلطه‌ده موخانه اسکله‌سی جوارنده ، کراسته گمرکی کراسته‌جیلر ایچنده ، زیتون و زیتون یاغی گمرکی غلطه‌ده بالق بازاری اسکله‌سی جوارنده ، ذخیره گمرکی اون قپانی جوارنده ، ذخیره‌نك مخرجی اولان اسکله‌یه نسبتله اونامی الان تکفور طاغی اسکله‌سنده دخان وانفیه گمرکاری یمش ایله بالق بازاری اسکله‌لری بیننده کائن اولان والیوم حصر اسکله‌سی نامیله یاد اولنان اسکله جوارنده ، قره گمرکی دخی ادرنه قپوسی داخلنده ، اسکدار گمرکی اسکدار اسکله‌سنده ،

قواق کمرکی اناطولی قواغنـده واقع اولوب ، هر بررلری آیرو آیرو امنا واسطه‌لریله اداره ایتدیریلور ایدی .

تنظیماتدن صکره میوهٔ خشك وتر کمرکاری برلشدیریله‌رك براداره‌یه التمسندن طولایی ، بوکمرك اداره‌سی استانبول امتعه کمرکنك شمال طرفنه زجریه کمرکی دخی انك جنوب طرفنه نقـل ایدلمش ، کرج قپوسی کمرکی یالکز فرانسه امتعه‌سنه مخرج اولمق اوزره صکره‌دن احداث ایدلمشدر .

استانبول امتعه کمرکنه امتعهٔ اجنبیه‌نك چیقارتلمسی ذاتاً متعامل دکل ایکن ، بوتجارت استانبولده رواج بولمسندن طولایی بوکاده مساغ کوسـترلمش ، اسکدار وقواق اسکله‌لرینه مال چیقـارلمسی بالاخره تحت ممنوعیته النوب قره کمرکی ایسـه انلرك لغونده متروك قالمش و ابنیه وعرصـه‌سی بیله صاتلمشدر .

﴿ فصل ثانی ﴾

« ط »

کمرك رسمك اصول طرحی

کمرك رسمنك اصـول طرحی حقنده مراجعت اولنان قوانین ایکی صنفدر . بری « قوانین طبیعیه » دیکری « قوانین وصفیه » در .

قوانین طبیعیه لایتغیر اولوب ، قوانین وصـفیه حکم وزمانه کوره متغیر اولدیغندن ، بز بو بحثی ایکی قسمه تفریق ایدرك تمهیداتی اکا کوره یوریده‌جکز .

﴿ برنجی بحث ﴾

کمرك رسمنك قوانین طبیعیه‌سی

بردولت ویابرمملکتك قوهٔ مالیه‌سنی کماهی حقها تعیین وتبیین ایلمك، انك قوت ومکنتیله احتشام وشـهامتی لایقیـله تفحص وتجسس ایتمکه متوقفدر .

بر مملکت اوزرینه طرح اولنوبده اومملکت اهالیسـنه تحملکداز کورینان بر ویرکویی ، دیکر برمملکت اهالیسی سرعت وسهولتله ادا و ایفا ایدر .

بر زمانده طرح وضرب اولنان بر ویرکو ، از بر زمان صـکره ، اهالئ مملکتك جسیم ثروتنه حیات جاودانی القا ایلمکه باشلار .

ایشته طرح وتوزیع تکالیف خصوصلرنده واجب‌التعقیب کوریلان شو اوچ نوع برهانك ، نه درجـه‌لرده مطابق حق وحقیقت اولدیغنی کمرك رسـمنك معاملاتی وسیما بونلردن تولد ایتمکده اولان محسـنات ومشکلاتی، تکالیف سائره‌دن دها زیاده واضح بر صورتده میدان علانیته قویدیغی مجرباتدن اولدیغندن، کمرك رسمی بوخصوصلرده تکالیف‌عمومیه صره‌سندن چیقارتیلوب ، حادثات وتأثیراتی هم داخلدن ، همده خارجدن مطالعه ومعاینه ایتمك ایجاب ایدر .

چونکه : ماسـبقده بیان اولندیغی اوزره کمرك رسمی . ساده‌جـه محصولات ومعمولات داخلیه‌دن اولان اشیا اوزرینه مضروب اولمیوب، بلکه بونك برقسمیده معمولات ومصنوعات خارجیه اوزرینه‌ده مطروح

اوله کلمسیله ، یعنی کمرك رسمنی ویره جك اولان شخص ، هم تبعۀ داخلیه دن همده تبعۀ خارجیه دن بولنمسیله ، رسم مذ کورك حین وضع وطرحنده، داخلك حقوق ومنافع عمومیه و خصوصیه سنه نصل حصر نظر دقت اولنه جق اولیور ایسه . خارجکده حقوق عمومیه وخصوصیه سنی وقایه ضمننده انلر طرفلرندن وقوعه کلان تکالیف و اعتراضاتك رد وقبولی زماننده ، کارلی ویا ضررلی چیقلوب چیقلمیه جنی جهتلرینه ده عطف لحاظۀ دقت ایدلمك ایجاب ایدرکه : بونلر خلاصه ایدیله جك اولور ایسه یاه سربستیٔ تجارت » ویا « حمایۀ تجارت » کبی یکدیکرینه ضد اولان ایکی اصول موضوعه یی میدانه قور .

زیرا : کرۀ ارض اوزرنده وجوده کلان محصولاتك ، توزیع وتقسیمی حقنده کی ارادۀ ازلیۀ ربانیه یی تعداد و احصا ایلمك قابل اولمدیغی کبی ، کثیرالنفوس اولان اهالیسنك سعی وغیرت ویا هنر ومعرفتلریله حصوله کتوردکلری معمولات و مصنوعاتك اجناس و انواعنیده تعداد ایتمك ، ممکناتدن دکلدر .

مکرسه ؛ قوۀ مفکره « نوع بنی بشرك جمله سنی برعائله حکمنده طوتوبده » « محصولات ومصنوعات موجوده نك کافه سنی ، خزینۀ الهیه دن هرفردی » « مرزوق قیلمق ایچون یرادلمامش اولدیغی خیال باطلنه » ذهاب ایتمش اوله .

چونکه : هرکون هردقیقه کوریلوب طور یلیورکه ؛ جناب باری برفرده احسان ایتمش اولدیغی خصائصی دیکرینه ده انعام ایده یور .

احتیاجات مشترکه ، جمعیت بشریه نك نقطۀ موازنه سی اولیور .

دنیا ؛ ذاتنك مسکونی اولان اهالینك احتیاجاتیله برابر کندوسنك وجودینه باعث اولان دائره لره تقسیم اولنمامش اولدیغنی کوستریور .

مثلا : بوراسی معادن جهتندن، اوراسی قهوه شکر یوزندن، شوراسی مجوهرات خصوصندن، غنیم ومتنعم اولدیغی کوزلره چاربوب طوریور.

واقعا ؛ طاغلر ، دکزلر ، چوللر ، نهرلر ، عادتلر ، طرزلر ، لسانلر ، دنیا عائلەلرینی بربرندن جدا ایتدیریورسه ده ؛ ینه بونلرك بیننده هیچ برفاصله اولمدیغی ؛ ظاهر حالده کورینان جدالق ایسه ، نوع بنی آدمك غیرت ومساعیسنی طوردیرمق ایچون دکل ، بلکه انلری دها زیاده شوق وغیرته دوشیرملك ایچون اولدیغی؛ دنیانك هر هانکی برکوشه وبوجاغنده بولنور ایسه بولنسون ، اهالی احتیاجات مادیەلرینی ، دائما جستجوشعلەلریله اشغال ایلدکلرینی وکندو حضور وراحتلرینی آرتدیرمق ایچون دائما چالیشوب چبالادقلرینی کوستریور .

والحاصل علوم ومعارفك انسانه ارائه ایلدیکی طریق هدایتك نقطهٔ منتهاسی « دنیاده مبذول ورایکان اولان محصولات هرمحلك احتیاجاتنه « الویرسون وسربستانه مبادله اولنمش اولسون» فکرینه ملاقی‌اولیور.

طبیعت ؛ کندو مملکتنده حاصل اولمیان شیلری سائر مملکتده ارایوب بولمغه ، انسانی نصل ترغیب ایدییورسه ، انسانده ؛ کندو اراضیسنده حصوله کتوردیکی شیلری درجهٔ علیاده بولندیرمق خصیصەسنه سعی ایلدیکندن ، مولای متعال‌حضرتلری دخی، خصوصات مستحسنه ایچون ملتلره بخش وانعام ایلدیکی شیلر اورزینه کندولرینی ولی نصب ایدوب ، بونلری کوزلجه حفظ ایله ارادهٔ ربانیەسنه مخالف برطرزده بولندیرمامغی امر ایدەیور .

ایشته بوحکمتلره مبنیدرکه : بالجمله ارباب اقتصاد ، محصولاتك قوانین ادارەلرینی لایقیله اوکرنوب ، سرمایەنك برجزئنی بیله مخلوقاتك منافع عظیمەسنك غیری یولده استعمال ایتماملی، اسرافات وتلفاتەده اصلا میدان ویرماملیدرلر .

انسانك وجيبهٔ ذمتی ؛ قوهٔ عقليه‌سنه ياردمی دركار اولان باجمله تركيبات طبيعيه‌يی كما يليق استعمال ايدوب ، ثروت عالميانی برطرفدن تزييده ، ديكر طرفدن حسن محافظه ايله توسيعه ، سعی وغيرت ايتمكدن عبارتدر .

زيرا : كافهٔ محاسن اخلاقيه ومزايات انسانيه ، انجق بوطريق ناجی‌يه سلوك ايله اولور؛ يوقسه اوروپانك بعض جهتلرنده اولديغی كبی، فابريقه‌لری معمولاتنك الك اعلالرينی داخلده صاتديروبده فنالرينی خارجه كوندرمك باخصوص فرانسه‌ده جاری طوتلديغی اوزره ، اوانئ ذهبيه ايچون ، اون سكز ، اون التی ، اون درت ، اوله‌رق اوچ نوع عيار ترتيب ايدوبده ، بونلردن اون درت عيارنده بولنانلرينك خارجده صاتديرمق كبی الداديجی يوللره سلوك ايله اولمز .

ممالك اجنبيه ايله اخذ واعطاسنی توسيعه بذل وغيرت ايدن برمملكت : تجارت خارجيه‌سنی آرتديردقجه ، تجارت داخليه‌سنی آرتديرمش اولور . اصول مبادله‌ده ، بوبرهانك انكاری قابل دكلدر .

زيرا : بخشايش طبيعت اولان قوانينه نظر اولنورايسه ؛ برمملكتده حصوله كلميان شيلر ، ديكر مملكت و دياره‌ده مبذول اوله‌رق وجوده كلديكندن ، ممالك اجنبيه ايله برنسبت لايقه‌ده اجرای معامله ايدلمك ، نه‌درجه‌لرده اهم والزم اولديغی ادنا ملاحظه ايله ظاهر اولور .

انكلتره‌ده؛ فرانسه‌نك شرابنی، اسپانيانك ميوه‌سنی حاصل ايلمك اميد بورننده؛ انقره‌نك تفتك‌كچيلرينی يتشديرمك، ارضرومده يمن قهوه‌سنی حصوله كتيرمك كبی ، طبيعت خارجنده‌كی اميدلره دوشمكه بكزر .

حقيقةً بك چوق محصولات واردركه: بونلر يالكز برمملكته مخصوص، اولوب، ديكر مملكتده يتشديرلمسی قابل اوله‌من .

اكر اجنبی محصولنك انكلتره‌يه ادخالنه وقتيله مساعده اولنمامش

اولیدی ، انکلیزلر ، قهوه‌سز ، چایسز ، ایپکسز ، پامبوقسز ، التونسز ، دها بیکلرجه لزوملی وفائده‌لی شیلردن نصیبسز قالورلر ایدی .

جناب حقك ؛ کرهٔ ارضك اقالیم متعدده‌سنه مختلف اراضی ، مختلف آب وهوا ، انعام واحسان ایتمکدن مراد الهیه‌سی ، نوع بنی آدمی یکدیکره معاونته تشویق ایچون اولدیغنده شبهه یوقدر .

اکر شو تعاون‌ماده‌سی اوکنه، مواد صناعیه‌دن هیچ بر اثر قونمامش اولسیدی ؛ هرمملکت اهالیسی یتشـدیردکلری محصوللرندن کفاف نفس ایده‌جـك مقادیری نزدلرنده الیقـو یوب ، کندولرینه لازم اولان دیکر محصولاتی تدارکه قویبلور ؛ بوجهتله اصـول مبادله ینه حکمنی سوروب طورر ؛ بوحاللر دخی سعی وغیرت انسانیه‌یی زیاده سیله تلاشه دوشیره‌رك عقلك اعتباری، طبیعك انسانه تودیع ایلدیکی قوا وحواسك استعمالده‌کی نظر دقتی آرتدیرر ؛ اولوقت امر تجارت هرمملکتك اسـتعدادینه کوره توسع وتزاید ایدوب ، مصالح ومشـاغل امور وجمهور ینه کندو کندویه آرتوب کیدر . متاع للخیر اولنلر ایســه، کندو کندوینه شـاشیروب قالور ایدی .

ایشته کمرك رسمنك قوانین طبیعیه‌سی ، بالاده بیـان و اتیان اولنان مطالعاتك تحتنده مسـتتر اولدیغندن، دها زیاده ایضـاحه حاجت یوقدر. قوانین وضعیه‌یه کلنجه ، بونلر بشـقه بشقه موضـوعاتدن اولدیغندن شمدیده انلرك تشریحاتنه کیریشیلور .

﴿ ایکنجی بحث ﴾

كمرك رسمنك قوانين وضعیه‌سی

كمرك رسمنك قوانين وضعیه‌سی،

١ — تعرفه قومیسیونلرینك اجتماعیله مذاكراتنك قرار وامضا تحتنه النمسی :

٢ — تعرفه‌لرك بر طرز بهین اوزره ترتیب وتنظیمی وتعریف اولنه‌جق امتعه واشیانك جنس ونوعلریله، طول، عرض، ثقلت، حجم، جرم، لرینك تبلیت وتثلیثی :

٣ — نه‌درلو اشیایه آز، نه‌درلو اشیایه چوق، رسم كمرك وضعی :

٤ — طرفینجه موافقت حاصل اوله‌مامسندن طولایی رایجه براغلمش بولنان، یاخود تعرفه‌ده ویا اثنای مذاكره‌ده اسمی ذكر اولنمیان، نوظهور اشیانك ماهیاتی حقنده‌كی صلاحیتك كیملر طرفندن استعمالی :

٥ — اصول تعریفه‌ده اك اسهل اولمق اوزره اتخاذ اولنه‌جق تدابیرك نه‌صورتله ایفاسی :

٦ — تعریف اولنان اشیانك دفترلرده چوغالدیلمسیمی، یوقسه ازالدیلمسیمی، دها زیاده فائده بخش اوله‌جغنك تعیینی :

٧ — تعرفه‌لرك دوام و جریانی ضمننده مناسب بر مدت تخصیص وتعیینیله، بومدت معینه ظرفنده انلرك هردرلو اعتراضاتدن وقایه‌سی :

٨ — ترانسیت اشیاسی اوزرینه رسم كمرك وضع وطرح ایتمكمی، یوقسه بومقوله اشیانك مملكتدن هردرلو رسومدن عاری اوله‌رق امرارینه رخصت ویرمكمی، دها فائده‌لی اوله‌جغنك محاكمه‌سی :

٩ — کمرکلردن امرار اولنه‌جق امتعه و اشیادن، هانکیلرینك رسم کمرکدن معاف طوتیلوب هانکیلرینك طوتلمامسی، معاف طوتیله‌جق اشیا حقنده اتخاذ اولنه‌جق معامله‌نك، اشیای مذکوره‌نك ذاتنه‌می یوقسه صاحب ومالکنه‌می، رعایةً اجرا اولنه‌جغنك تصریحی :

١٠ — حرف وصنایع داخلیه ومصنوعات ملیه‌نك ممکن اوله‌بیلدیکی درجه‌لرده حمایه‌سیچون تدابیر مقتضیه‌نك اتخاذی :

قضایاسندن عبارتدرکه : بونلر کمرك رسمنك حین طرح وضربنده وتعرفه‌لرك اثنای تنظیم وترتیبنده، کمرکجیلرجه اك زیاده نظردقتده طوتیله‌جق اولان قوانین موضوعه‌نك، اساسلری دیمك اوله‌جغنده شبهه یوقدر.

کمرك رسمنك مطرحی؛ کمرکلردن امراراولنان بالجمله امتعه واشیا وارزاق سائره اولدیغی، آلت طرح ومطمح اجرائیه‌سی دخی «تعرفه»[*] دینیلان دفترلرایدوکی، ماسبقده ذکر وبیان اولنمش اولدیغندن، اول امرده « تعرفه » کلمه‌سنك اصل واساسیله حال وشانندن برنبذه بیان معلومات اولنمسی لازمکلور.

« تعرفه » کلمه‌سی؛ برحرفی زائد اوله‌رق درت حرفلی ماضی تولید ایدن مصدرلردن اولوب، لسان عربده بیلدیرمك معناسنه کلان « تعریف» صیغه‌سیله صیغه لنور؛ اصطلاحات مالیه واحتسابیه‌ده : ارزاقك فیئات جاریه‌لرینی ، ادخالات واخراجات اوزرینه وضع ایدیلان رسوماتك کمیات

[*] « تعرفه Tariffa » ایتالیانجه‌دن مأخوذ ایسه‌ده اصلی عربیدر. وتعریف الاسعار ترکیبندن عبارتدر. انکلیزجه وفرانسزجه‌سی عربی کبی « تعریف Tarif » ویاخود « Tariff » کلور. قوانین موضوعه موجبنجه برملکته کیرن وچیقان اشیای تجاریه‌دن اخذ واستیفاسی لازمکلان کمرك رسومنی ارائه ایدن جدول عمومی‌یه « تعرفه » دینورکه: تجارت نظارتنجه ترتیب وتنظیم ومالیه نظارتنك نظر تصویبنه عرض اولندقدن صکره نشر اولنور.

وكيفياتى، دولتجه تداولى مشروع طوتيلان مسكوكاتك ماهيت وقيمتى، دمير يولى، واپورسفائنى، تراموای واومنيبوس كبى مؤسساتك آله‌جغى عوائد واجوراتك مقاديرينى، حاوى اولان واسكى عربلر بيننده « برنامج » [*] ناميله ياد اولنان « نرخ » [**] بوصله‌لرينه علم اولمشدر.

بوتقديره كوره « تعرفه » لفظى تسميه بالمصدر ديمك اوله‌رق برمقامده ذكر اولنديغى حالده، اندن بشقه برشى مراد اولنميوب، بلكه انكله تعريف اولنان امتعه واشيانك قيمتى ويا انكله تقدير ايديلان اجوراتك درجاتى، بيلمك وبيلديرمك مراد اولنديغى اكلاشيلور.

تعرفه كلمه‌سنك لسان ماليه دخولى وعموميت اوزره قبولى پك اسكى برشى اولميوب، يكيچرى اوجاغنك لغوى ورسوم احتسابيه‌نك هريرده اوياندرلمسى تاريخى اولان، بيك ايكيوز قرق ايكى سنهٔ هجريه‌سى اواخريدر.

رسوم احتسابيه‌نك هريرده برسياقده تعمياً جريانه، خزينهٔ ماليه‌جه مبداء اتخاذ اولنمش اولان سنهٔ مرقومه‌ده، مملكت مصارفى، واصول احتسابيه‌نك منافى مقابلى اوله‌رق، خانهٔ عوارض اقچه‌لرندن ماعدا، هر شهر وقصبه‌لرده كائن ومتمكن بالجمله تجار واصنافدن وخرده فروشلردن درونده ايفاى صنايع وتجارت ايديلان كافهٔ خان، حمام، مخزن، مغازه، قهوه خانه، كارخانه، دكاكين سائره‌دن، نصابلرينه كوره اخذى قرارلاشديريلان رسوم متنوعه‌نك مقاديرينى جامع اوله‌رق اولوقتلر رفته رفته محللرندن جلب ايديلان دفترلر — بونلره محللرنجه « توزيعات دفترلرى » ديرلر

---

[*] « برنامج » كلمه‌سى مركب اولان وعنوان معناسنه كلان « برنامه » تعبير فارسيسندن معرب اوله‌جغى دركارايسه‌ده، بونك برنامج ناميله لسان عربه نره‌دن دخيل اولمش اولديغنى تحقيق ايده‌مدم.

[**] « نرخ » ياخود « نرق » كلمه‌سى تركجه اولوب، عربجه‌سى « سعر » ديمكدركه جمعى اسعار كلور. بوكلمه عربستانك بعض محللرنده « عمله » لفظيله ياداولنور.

ایدی — برطرفدن کلدکجه ، خزینه‌جه تدقیقاتی بعدالاجرا اولبابده اتخاذ اولنان اصوله تطبیقاً ایکی دفترکبیره یکان یکان نقل وقید اولنمغه باشلاندیغی صره‌ده، بودفترکبیرلرك بری « سیاه » دیکری « مور » رنکلی مشین قابلویه تصادف ایتمسیله وکمرك تعرفه‌لرینك احداثنده خزینه‌یه کلان دفترلر مندرجاتی دخی ینه بودفترلره نقل وقید ایدلمسیله ، دفاتر مذکوره قابلرینه استناداً بری « سیاه قابلی » دیکری « مور قابلی » تعرفه دفترلری نامارینی المش والیوم بونامارله یاد اولنمقده بولنمشدر .

لکن بیك ایکیوز یتمش یدی سنه سنده لاجل التطبیق تکرار جلب ایتدیریلان « توزیعات دفترلرینه » ارتق خزینه‌جه تعرفه دفتری دینه‌میوب « رسوم متنوعه صورتحصیلیه » دفترلری نامی ویرلدیکندن ، تعرفه لفظی یالکز کمرکلر اصطلاحاتنده قالمشدرکه . طوغریسیده بویله اولمق کرکدر .

کرك کمرکلر رسومات وعواداتی ایچون اولسون ، کرکسه سائر کونه مؤسسات اجوراتی ایچون اولسون ، تنظیم اولنه‌کلان مبحوث عنه اولان « نرخ » دفترلرینه اوروپانك هر لساننده « تاریف Tarif » دیرلر .

برطاقم عالملرك اجتماعیله فرانسه‌ده تألیف اولنمش اولان « ئه قونومی پولتیق Economie politique » نام لغت کتابنده تاریف کلمه‌سنك عربجه‌دن مأخوذ اولدیغی کوستریلدکدنصکره دینیلیورکه : کمرکلر ایچون تعرفه وضعی ایکی منفعت مقصدینه مبنی اولوب ، بونك بری دولته برایراد حاصل ایلمك ، دیکری صنایع اجنبیه‌یه قارشو مصنوعات داخلیه‌یی حفظ ووقایه ایتمك جهتلرینه معطوفدر .

مطلقا ایراد تدارکی مقصدیله وضع ایدلمش اولان دولت علیهٔ عثمانیه تعرفه‌سی اره‌دن استثنا ایدیله‌جك اولور ایسه ، سائر بتون دولتلرك وضع ایتدکلری تعرفه‌لرك اکثریسی هم دولته ایراد تدارکی ، همده صنایع داخلیه‌نك حمایه‌سی کبی ایکی مقصدك بردن اجراسی اوزرینه مبنی‌اولوب ،

يالکز فرانسه ، اوستریا ، اسپانیه ، دولتلری تعرفه‌لری حمایه اساسلری اوزرینه مبنیدر .

سائرلرینه یعنی انکلتره وامریقه دولت وحکومتلری تعرفه‌لرینه‌کلنجه، بونلر دها زیاده تدارك مالی جهتنه مائلدر .

زیرا : انکلتره‌ده حمایه اصولی بعضاً وقوعاته تابع اولدیغندن ، مملکت مذکوره‌ده مستعمل اولان تعرفه‌لر ایراد تدارکنه بر آلت کبی طانمشدر.

بو سوزلری شورایه قید ایتمکدن مراد، بوقسمك ختامنده«استطراد» اوله‌رق اعطا قلنه‌جق بعض تحقیقاته برچغر آچه بیلمك مطالعه‌سیدر .

کمرك رسملری حقنده تعرفه احداث وایجاد ایتمکدن دولتجه وخزینه‌جه مقصد اقصی، کمرکاردن امرار اولنه‌جق هرنوع امتعه واشیانك رسوم موضوعه ولازمه‌سنی — ولوکه بر مدت محدوده ومعینه ایچون اولسون — سرعت وسهولتله اخذ وتحصیل ایتمك ایچون اوله‌جغی وارسته شك وکماندر .

واقعا کمرکاردن امرار اولنان امتعه واشیانك مقدر اولان قیماتی اویله یولجی واشیا طاشییان واپورسفینه‌لری ودمیر یوللری تعرفه‌لری کبی اولدقجه ثابت بروضعیاتدن اوله‌میه‌جغندن ، اشیای ممروره‌نك تقدیر قیمات وفیئاتی حقنده تعرفه یاپمق یکده طوغری اولمدیغی مسلماتدن ایسه‌ده ؛ ملیونلرجه امرار اولنان و یالکز ثقلتی اوزرینه دکل بلکه اوصافی اوزرینه قرارلاشدیریلان درلو درلو امتعه واشیانك ، هرکون هرساعت وبلکه هر دقیقه متموج اولان قیمتلرینی تعیین ایتمك ، امراری سبق ایتمیان محدثات ومصنوعات جدیده‌نك هویتلرینی وانلر اوزرینه صرف ایدیلان امکارك کمیاتی بیلیویرمك ، قولای برشی اولمدیغی بالتجربه ثابت اولدیغندن ، بوراره میدان ویرلمامك ایچون تعرفه اصولنك قبول واحداثنه هردولتجه

مجبوریت حاصل اولمش، بونك یرینه بشقه براصول دها وضع ایدیله‌مدیکندن الیوم بویله دوام ایدلمکده بولنمشدر .

لکن تعریفه‌ده اصل اولان قیمتك مقیاس عمومیسنی بولمق پك مشکل برماده اولدیغی بدیهیاتدن اولمغله ، تعرفه‌لرك اثنای ترتیب وتنظیمنده اسمی سبق ایدن برمتاعك قیمت حقیقیه‌سی شودر ، بوقیمت الی الابد ثابت وپایداردر دیمکه ، قومیسیونلرله معرفلر برصورتله جسارت ایده‌مدکلرندن انلرك بو بابده اتخاذ ایلدکلری مسلکك خلاصه‌سی ؛ کوزلری اوکنده طوران متاعك اوکونکی کونده آلتون مسکوکات ایله قیمت جاریه‌سی ایشته شودر ، بوقیمت هرنقدر موجب تزاید وتناقص اولسه بیله — برمدت محدوده ایچون اولسون — انك اوزرینه تحصیل رسومه دوام اولنورسه برباس یوقدر دیمکدن، وتعرفه‌لرك دوام وجریانه‌دخی اجارهٔ طویله طرزنده برمدت تعیین واکا کوره اجرای عمل اولنمسنی تنسیب ایتمکدن، عبارت قالور .

بو تقدیراته کوره کمرکارده تنظیم اولنان تعرفه‌لر ، عادتا برشرکت مضاربه سندی، انلره درج ایدیلان قیمتلر دخی طرفینك بالتراضی تسمیه وتعیین ایلمش اولدقلری برثمن مسمی شکللرینی المش اولور .

تعرفه‌لر دائما ایکی قسم اوزرینه بنا قلنوب ، بری ادخالات دیکری اخراجات اشیاسی تعرفه‌سی ناملریله یکدیکرندن آیریلور . اخراجات اشیاسنه مخصوص اوله‌رق یاپیلان تعرفه‌لر ، درون مملکتده حصوله کلان بالجمله محصولات ارضیه وصناعیه‌نك مخرجی اولان اسکله‌لرك رایجی اوزره تعیین اولندیغندن ، تعیین اثناسنده دخی اسکی تعرفه‌لرك مندرجاتی اساس اتخاذ قلندیغندن ، شاید اسکی تعرفه‌ده مندرج اولان برمتاعك شمدیکی رایج اوزره قیمتی زیاده کوریلور ایسه، انك دخی فیئاتی نصابنه ایردیرمك ، یاخود رایجه براقدیرمق وبلکیده اخراجنه رخصت

ویرمامك ، داخلك صلاحیتی تحتنده بولندیغندن، اخراجنه رخصت ویریلان اشیا ــ ولوسلم الك اوزاق محله کیتمش اولسون ــ مشتریسی هرهانکی دولت تبعه‌سندن ، مستهلکی هرهانکی مملکت اهالیسندن، اولور ایسه اولسون ، انلرك بوبابده بر کونه اعتراضــه صلاحیتلری اولەمیەجغنــدن ، تعرفه‌نك بوقسمی هیچ برصورتله تعدد وتنوع قبول ایتمز، بونی تنظیمده کمرکجیلرده اولقدر مشکلات وصعوباته کرفتار اولمز .

لکن ادخالات اشیاسی تعرفه‌سنك تنظیمی زماننده، داخلك قومیسری قارشوســنه ، هردولتك قومیسرلری آیرو آیرو صــفت و صــلاحیتلرله کله‌جکندن ، بونلرك هر بررلری دخی مقبول وغیر مقبول بر طاقم اعتذار سردیله ، کندو مملکتلری محصولات ومعمولات ارضیه وصــناعیه‌لرینك تخفیف بارینه زیاده‌سیله اعتنا ایده‌جکلرندن ' ایشته بوخصوصدن طولایی انواع مشکلات ومخــابرات تحدث ایدرك ، مذکور ادخالات تعرفه‌لرینك امرترتیب وتنظیمی اوزاندقجه اوزانور ، وبوندن بالآخره هردولت ممالکی ادخالاتی ایچون آیرو آیرو تعرفه‌لر یاپلمسی دعواسی میــدانه چیقوب ، کمرکجیلرك مرجعلری چوغالدقجه چوغالدلمش اولور .

اخراجات اشیاسنه وقتیله تعرفه وضع ایتمك، وبوندن حاصــل اولان واردات کلیه‌یی غائب ایتمامك مقصدینه‌مبنی ایکن ، الك صوك یاپیلان ومدتلری منقضیه اولمش اولان تجارت عهدنامه‌لرینه ، اخراجات اشیاسنه اسکیسندن دها خفیف اوله‌رق ایلك‌سنه‌سیچون بز ٥ ٨ رسم کمرك تخصیصی، اشــبو بز ٥ ٨ رسمك بز ٥ ١ راده‌سنه‌کلنجه‌یه‌قدرسنه‌دن سنه‌یه‌تنزیلی اساسلرینك وضعی، اخراجاتك چوغالتدیرلمسی مقصدینه مبنی اولدیغی مسلم ایدوکندن اوراسی شایان بحث اولمیوب ، مادامکه اخراجاتك چوغالدلمسی ضمننده اکا موضوع اولان رسوم کمرکك تخفیفی اساساً قبول اولنمش ، بعض افکاره کوره بورسمك کلیاً اورته‌دن قالدیرلمسیده قرارکیر اولمشدر . ارتق بونوع

اشيا ايچون تعرفه وضعی وحساب وکتابنك ، اکا تطبيقی برفائده‌يی مفيد اوله‌ميه‌جغندن ، بوبابده دها زياده تفصيلاته کيريشمك عبثله اشتغال ديمك اولور .

طرح تکليف رسوم کمرك حقنده اسکی عادتلرك اثارندن قالمه اوله‌رق نزده مرعی وجاری براصول دها واردرکه ، اوده صرفيات داخليه ناميله ياداولنان وقره کمرکارينك لغوی تاريخی اولان بيك ايکيوز طقسان سنه‌سنده تجارت داخليه‌يه ايقاع انواع مضرات ايلديکی اثبات اولنمسيله لغوی قرارلشديرلمش اولديغی حالده ، محلنده ذکروبيان اولنديغی اوزره کرك « قاپوتاژ » اصولی وضع اولنه‌مامسندن ، کرکسه مقدار وکميتی درتيوز اللی بيك ليره‌يی متجاوز اولمسی جهتله بردن بره لغوينه جسارت ايديله‌مامسندن طولايی — الحالة هذه النمقده اولان دکز رسوميدر — اشبو رسوم بيك ايکيوز سکسان ايکی سنه‌سندن بروتعرفه‌يه مربوط اولميه‌رق ، براسکله‌دن ديکر اسکله‌يه بحراً وبراً نقل وامرار اولنان اشيای داخليه ، معمولات ومصنوعات مليه اوزرندن ، کيف ماتفق النديغندن ، لغوی زماننه قدر بويله‌جه کيده‌جکی وانك حقنده تعرفه ياپلمق بکده اقتضا ايتميه‌جکی شبهه‌دن معرادر .

احوال مبسوطه ومسروده‌يه کوره ، تعرفه قوميسيونلرينه مراجعت کلفتی کمرکلرك شمديکی اصول اداره‌لرينه باقيلنجه ، يالکز امتعه واشيای اجنبيه‌نك تعيين ماهياتی جهتنده قالمش اولديغی تظاهر ايدر . بناءً عليه اويوله سوق کلام ايدلمك مناسب عداولنور .

﴿ اوچنجی بحث ﴾

امتعه واشیای اجنبیه‌نك تعیین ماهیاتی

جدید تعرفه نامیله یاداولنوب مدتلری منقضیه اولمق حسبیله شمدیکی حالده عملدن ساقط اولان تعرفه‌لر، وقتیله هر نصل یاپلمش ایسه یاپلمش، مدتلری ختامه رسیده اولنجه‌یه قدر مندرجاتی موجبنجه حرکت مجبوریتی میدانه قونلدیغندن، تطبیقاتنده کمرکجیلرجه خیلیدن خیلی‌یه مشکلاته تصادف اولنمش ایسه‌ده، زمانی کچدیکی جهتله اونودلمش کیتمشدر.

اشبو تعرفه‌لرده، شمدیلرده اکل واستعمالی تعمم ایدن بعض اشیا اسم مخصوصلریله برابر مثلا: پاتاته تعبیراولنور برنوع یرالماسی، قاقااو تعبیراولنور برنوع اجزا، قوله تعبیراولنور نشسته اسپرمچات تعبیر اولنور بالق یاغندن موم، تعریفاتیله تشریح اولندیغنه باقیلنجه؛ اولوقتلر تجارت خارجیه‌نك شمدیکی درجه‌لرده رواجکیر اولمدیغی، دها طوغریسی قومیسیونه اعضا تعیین ایدیلان ذواتك یکده اصحاب احاطه‌دن اولمدیغی اکلاشیلور.

تعرفه‌لرك مدتلری ختامه یوز طوتمسندن وممالك محروسهٔ شاهانه‌ده جاری اولان کمرك اصولنك تعدیل واصلاحی دخی لابد کورلمسندنناشی، اولبابده برقومیسیون عقدیله استحصال ایدیله‌جك نتایجك بالایحه باب‌عالی‌یه عرض اولنمسی — بیك ایکیوز طقسان بش سنه‌سی اواخرنده — رسومات امانتنه امرواشعارقلنمسی اوزرینه، امانت مشارالیهاده دفعات ایله اجرای مذاکرات اولندقدن‌صکره نتیجهٔ قرار ینه باب‌عالی‌یه عرض‌اولنمش خلاصهٔ قرارایسه قومیسیونجه تعیین‌اولنان اساسلراوزرینه، دول اجنبیه‌نك

كافه‌سيله بالاستثنا وبرسياق اوزره مذاكراته كيريشلمسى يعنى تجاريب عديده‌نك استلزام ايلديكى اصلاحاتك جمله‌سنك برصورتده بيان واثبات ايدلمسى اخطاراتى شامل بولنمشدر .

تاريخ انعقادندن برسنه مدت كچدكدن صكره قوميسيونجه قلمه آلنمش اولان لايحهٔ مفصله اوزرينه ، سفارتلرله بالمخابره تعرفه قوميسيونلرى انعقاد ايتمكه ومذاكرات واقعه دخى قرار تحتنه آلنمش ايسه‌ده ، هنوز موقع اجرايه قونيله‌مديغندن ، كرك اشياى داخليه وكرك امتعهٔ اجنبيه رسم كمركلرى ، شوزمانلرده قيمت رايجه‌لرى اوزره كمركلنديرمكده بولنمشدر .

اصلاحات قوميسيونك قلمه آلمش اولديغى مارالذكر لايحهٔ مفصله فنه تطبيقاً يازلمش ، وكمركلرك اصلاح احوالنه وبالخصوص بوندن بويله طرح اولنه‌جق رسوم كمركك كميات وكيفياتنه متدائر اولان هر درلو قيود احترازيه‌يى شامل كورلمش ايسه‌ده ؛ لايحهٔ مذكوره قره كمركلرينك لغوى حقنده اولان لايحه‌يه نسبتله مغلق ايدوكندن « الفصل للمقدم » دينيله‌رك بونك يالكز بحثه مناسبتى اولان فقراتى تعداد اولنسه فائده‌دن خالى دكلدر .

صورت فقرات

١ — النه‌جق كمرك رسمى ؛ ممالك اجنبيه‌ده عموماً ، ممالك دولت عليه‌ده دخى قسماً ، جارى اولديغى وجهله اشيانك ثقلتنه ويا عرض وطولنه ياخود حجم وجرمنه كوره اولمسى :

٢ — ادخالات تعرفه‌لرينك تنوع وتعددندن صرف نظرله ، ادخالات واقعه‌نك بر قسمندن يۆزده ٣ ايله يۆزده ٢٠ بيننده حساب اولنمق اوزره عمومى بر تعرفه تنظيم اولنمسى :

٣ — دیار اجنبیه یه کوندریلان بالجمله اشیادن التمقده اولان ٪ ١ اخراجات رسمنك كلیاً الغا ایدلمسی :

٤ — التون ، کموش ، اینجو ، مرجان، مجوهرات وسائره‌دن معمول اولان ذیقیم اشیا ایله قویون ساعتلرندن ، التون کموش ورق وتللرندن ، قیمتلرینك ٪ ٣ نی تجاوز ایتمامك وبهاسی زیاده اولدقچه رسمی تخفیف اولنمق اوزره ، درجات مختلفه‌ده رسم اخذ اولنمسی :

٥ — ذخائر وحبوبات متنوعه ایله معدن کمورندن، دیری حیوانلردن کاغد وکتب متنوعه واوراق مطبوعه‌دن ، آلات زرعیه‌دن ، هرنوع ماکنه وعطاریه ومعالجاتدن ، هر نوع ایپلکلردن ، کولچه شکلنده معدنلردن ، بونلرك جوهرلرندن ، وعلی‌العموم خام نیم معمول اشیادن ، التمقده‌کلان ٪ ٨ کمرك رسمنك ابقا اولنمسی :

٦ — قهوه ، شکر ، چای ، ایله مماثللرندن ، شرابدن ، اسپرتودن ، مسکرات سائره‌دن ، قوزی یشدن ، یاغ ، پینر ، مثللو سائر معمول مأکولاتدن ، مومدن ، غاز یاغندن ، منسوجاتدن ، معدن آوانیدن ، اسلحهٔ غیرممنوعه‌دن کبریت وقاودن ، طوپراق وجامدن معمول اشیادن ، حاضر البسه‌دن ، خانه اشیا ولوازمندن ، بالجمله نامعمول اشیادن ، ٪ ٢٠ یی غیر متجاوز مقرر بر رسم کمرك النمسی :

٧ — مسکرات اوزرینه اعمالیه نامیله هرنقدار رسم طرح اولنور ایسه ، ممالك اجنبیه‌دن ادخال اولنه‌جق اشیای مماثله کمرك رسمنك اول رادده‌یه ابلاغ ایدلمسی :

٨ — اویون کاغدلرینك تحت انحصاره ادخال ایدلمسی :

٩ — ترانسیت رسومنك الغاسیله « انترهپو » [*] احداث اولنمسی .

---

[*] آنتره‌پو Entrepôt فرانسزجه‌در. معنای لغویسی موقت انبار دیمك اولوب، براجنبی مملکتندن دیکر براجنبی مملکتنه کیده‌جك اولان امتعهٔ تجاریه‌نك محل مقصوده قبل الوصول کذرکاهی اولان اسکله‌لرك برنده برمدتجك توقفنه لزوم کورندیکی تقدیرده

١٠ — بالجمله اشيا وامتعه‌دن تحميليه واخراجيه ناميله ، بشقه اجرت اخذ واستحصال ايدلمسی : ماده‌لرندن عبارتدر .

كمركلر اصلاحات قوميسيوننك شو مقرراتی ، اون يدی اون سكز سنه ظرفنده رسومات امانتنجه بلا فاصله اجرا ايدلمش اولان تجاريب وتحقيقات وتدقيقاتك وداخلاً وضع ايديلان ياخود وضعی الزم كورينان اصول وقواعدك خلاصه سی ديمك اولوب ؛ اصلاحات لازمه‌نك بو يوله افراغی توصيه‌سنك اسباب حقيقيه وصحيحه‌سيده ؛ ممالك محروسهٔ عثمانيه‌ده جاری اولان كمرك اصول وقواعدی ، اجنبيلرجه لايقيله بيلنه مديكی وبوندن دولتجه وتجارتجه متولد اولان مضرات ومحاذيری دخی عموماً معلوم اولمديغی جهتله ، احوال جاريه هم دول اجنبيه نزدلرنده لايقيله بيلنمك وهمده مضرات ومحاذير مشروحه‌نك دفعی تدابيرينی انجق بو يولده بولمق مطالعه‌سنه مبنی اوله‌جغنده شبهه يوقدر .

كچمش زمانلر مطالعاتنه نظرله ، طرح رسوم كمركده دها زياده ساده وهردرلو شبهاتدن آزاده كورينان شو مطالعات موقع اجرايه قونيلور ايسه ، تعرفه‌لرك عدم تعددی وهيچ براشيارايجه براغلميوب جمله‌سنده تعريفی وصنايع داخليه‌نك ترقيسی ، ترانسيت اشياسندن كمرك النمسندن صرف نظرله آنتره پولر احداث وانشاسی واك زياده مستعدقيمات اولان بالجمله ذی قيم اشيا رسم كمركنك درجه درجه تخصيصی كبی ، اوروپا دولتلرنجه قبول اولنمسنه وانواع محسناتی مشاهده ايدلمش براصوله كيرلمش اوله‌جغندن قوميسيون مذكور شايان تبريك كورينور .

محافظه‌سنه مخصوص انباردر . بومثللو انبارلره موقتاً وضع اولنان امتعه‌نك لدی الحاجه اصحابی طرفندن رسوم ادخاليه‌سی بالاعطا محلنده فروخت وصرف ايدلمسی دخی جائزدر .

قومیسیون مذکورك یاپمش اولدیغی حساب اقتضاسنجه اصول کمرکك تصور اولنان قالبه افراغی حالنده . ادخالات کمرك رسمندن سکز یوز اللی بیك لیره فضلهٔ واردات ، اخراجات رسمیله صرفیات داخلیه رسمندن دخی بشیوز بیك لیره نقصانیٔ واردات حصوله کله جکی ، دیکرلرندن تنزیلی تقدیرده اوچیوز اللی بیك لیره قدر منفعت خزینه متحقق اولدیغی اثبات اولنمش اولدیغندن ، بوحساب دخی فعلاً اثبات وجود ایدر ایسه اعتبار مالی برقاتدها تزاید ایتمش دیمك اولور .

﴿ دردنجی بحث ﴾

رسم کمرك طرح اولنمیان اشیا

۱ — سفرای اجنبیه ایله قونسلوسی وقونسلوس وکیللرینك ذاتلرینه مخصوص اشیا ایله اقامتکاهلرینه مقتضی امتعه واشیا .

۲ — دوائر عالیه ومیریه ایله جوامع ومساجد ومدارس ومکاتب وسائر خیرات ومبرات ومناستر وهاوره لره مخصوص اشیا ایله مرور عبور ایدن بالجمله ذواتك البسه ومأکولات واشیای ذاتیه سی .

آنتره پو اصولی ایکی نوعدر . برنجیسی کمرك اداره سنك طوغریدن طوغری یه نظارت دائمه سی تحتنده بولنوب ، بری اداره نك دیکری دخی اصحاب امتعه نك یدنده بولنمق اوزره ایکی مفتاحله فتح وسد اولنور انبادرکه : « آنتره پورئل Entrepôt » حقیقی درانبار ؛

ایکنجیسی صاحب اشیانك مالی اولوب فقط کمرك مأمورلرنجه استنلدیکی وقت معاینه اولنه بیلان مغازه لردرکه : بونلره « آنتره پو فکتیف Entrepôt petit یعنی مواضعه یوللی در انبار ، اطلاق اولنور .

٣ — آت ، بارکیر ، صغر ، جاموس ، جاچ ، یورطه ، صوغان ، صارمساق ، حطب ، کمور ، معمول طاش ، طوغله ، کرج ، ابنیه بوزونتیسی کراسته .

٤ — مرور وعبور ایدن واپور سفینه‌لرینك بیع قصدیله اولمیه‌رق مجرد احراق ایچون استعمال ایده‌جکاری معدن کمولرندن ، کرك بونلرك وکرك یلکن سفینه‌لرینك مأکولات ومشروباتلرینه مقتضی « قومانیه »[*] دینیلان ارزاق واشیا :

٥ — ممالك اجنبیه‌یه امرار اولنان معمول وغیر معمول توتون وطوزلر :

٦ — براسکله‌نك عائد اولدیغی قضا داخلنده بولنان چفتلك واراضیده حصوله کلوب صاحبلرینك کندو خانه‌لرنده صرف اولنمق اوزره کتوره‌جکلر ارزاق :

٧ — صنایع داخلیه‌نك ترقیسی مقاصدینه مبنی اوله‌رق برقرار نامهٔ مخصوصه ایله معافیتی تصدیق اولنمش اولان هر هانکی بر معمولات ومصنوعات داخلیه :

٨ — تداولی ممنوع اولمیان مسکوکات ایله خارجه اخراجی ممنوع اولان آثار عتیقه :

٩ — دمیر یوللریله عادی یوللرك انشاسی اثناسنده استعمال اولنه‌جق اولان آلات وادوات : دن عبارت اولوب ، بونلر کرك معروف اولسون وکرك غیرمعروف اولسون اوزرلرینه برکونه رسم کمرك طلب واخذ اولنمز .

نائل معافیات اولان بالاده محررالمقدار اشیادن مسکوکات ایله سفارتلر

[*] « قومانیه » افواه ناسده کثیرالاستعمال اولان اشبو کلمه ایتالیانجه اولوب سفاینك زاد وذخیرهٔ سفریه‌سنه اطلاق اولنور .

وقونسلوسلر اشیاسی معافیاتی عهوده مستند اولوب ، دیکرلرینك معافیاتی قدیم ویا حادث اولان نظامات وقوانینه مستنددر .

کمرك رسمندن معاف اولمغه مستحق برطاقم اشیا دها واردرکه : اوده رسم کمرکی ویرلدکدن وبرچوق زمانلر قوللانلدقدن صکره ، لاجل التعمیر فابریقه سنه کوندریلان وبعده جلب ایدیلان آلات وادوات ایله لوازمات سائره در .

لکن بو درلو وقوعات برجـه نادراتدن اولدیغنـدن کمرکجیلری دوشوندیره جك درجه لرده حائز اهمیت دکلدر .

کمرکلر معاملاتنده برحال استثنائیده موضوع اولان واسکیدنبرو جاری طوتیلان بر اصـول دها واردرکه : اوده ممالك عثمانیه اورمانلرنده قطع اولنوب خارجه اخراجنه نظام مساعد اولان کراسته لرله داخلده صرف واستعمال اولنان کراسته لر رسم کمرکیدر .

اورمانلرك کائن اولدیغی محللر اسکله لرندن امرار اولنـان کراسته لر صرف اولنمق اوزره استانبوله کتوریله جك اولور ایسه ، اومقوله لرك رسم کمرکی مخرج اسکله سـندن النمیوب مطلقـا استانبولده النمق ، اکر امرار اولنان کراسته لر استانبولك غیری بولنان مثلا: ازمیر، سلانیك، طربزون ، طرفلرینه سـوق اولنور ایسه انك رسم کمریده موردلرنده النمق ، کراسته کمرکینك رسوم لازمه سیده سـائر اشیا وامتعهٔ داخلیه رسومی کبی یوزده ٨ حسابیله النمیوب قدیم اولان اصوله تبعاً وموردی رایجنه تطبیقاً یوزده ١٢ حسابیله النمق عادتیدر .

بوعادتك معاملات عمومیه دن بالاستثنا ادامه سنه سبب کراسته لرك قطع واخراج اولندیغی اورمانلرك اکثریسی میری مالی اولمسـندن ورسمك مقطع ومخرجلرنده النمیـوب مورد ومصرفلرنده النمسنك اختیـاریده ، اوراره برقیمت حاصل ایده مامسی مطالعاتنه مبتنیدرکه : بوبابده لازمکلان

سائر ایضاحات اورمانلر بحثنده ذکر و بیان اولنسه کرکدر .

رسوم کمرکات امر طرحنده کمرك مأمورلرنجه نظر دقتده طوتیله جق موادّدك بریده، تعرفه‌لرك اثنای تنظیمنده تعریف اولنان وتعریف اولنوبده قیمت تقدیر اولنه میان اشیا اسامیسنك کافه‌سی اسم مخصوصلریله واسم مخصوصی اولمیانلر یده اسم جنس ونوعلریله دفترلره تماماً کچیروب وقوعات آتیه ایچون دائماً معلومات استحضار ایتمك ونوظهور اولان امتعه واشیانکده ممکن اوله بیله جکی قدر اعمال اولندیغی محل وفابریقه‌لرینی اوکرنوب توسیع معلومات ایتمکدر .

زیرا : کمرکجیلك وظیفه‌سی، دکل فنون مالیه‌نك و بلکه کافهٔ صنایعك اك کوچی واك طاغنقلسیدر .

کمرکارك اصول طرحی حقنده بزه کوره لازم کلان معلومات اشبو فصلده بیان اولندی .

بوقاروده ذکر اولنان اشبو استطرادك ختامنی متعاقباً کمرکارك اصول تحصیلندن بحث اولنه جقدر .

﴿ استطراد ﴾

اصول طرحك تمهیدانی صره سنده ، بعض دولتلر « سربستی تجارت » بعضیلری « حمایهٔ تجارت » طرفلرینی التزام ایده کلدکلرینی بسط و بیان ایدوب ، بزم بوبابده هانکی طریقی التزام ایتمش اولدیغمزی سویله‌مامشیدك اینك بوجهتی ایضاح ایتمك ایچون بعض مقدمات سرد واتیان اولنه جقدر .

اصول مبادله‌یه « سربستیٔ تجارت » طرفدانی نظرندن باقیله جق اولور ایسه ، انلرك بوبابده وضع ایتدکلری قوانین وقواعدك نتیجه‌سی : « بریرده پاره صاقلامه‌نك هیچ فائده‌سی یوقدر . هرشی‌که — دفع احتیاج

« ایده — اوده بر ثروتدر . وارسون بر ملکه نقدر اشیا کلیرسه کلسون »
« وارســون اوملکدن نقدر پاره چیقارسه چیقسون ، ینه پاره‌نك بدلی »
« مملکتده موجود قالور . » اساســلری اوزرینه مبنی اولدیغندن ، شــو
اساسلره کوره انلرك بوبابده‌کی دعوا وبرهانلری لایتغیر کورینور ،

اصول مبادله‌یه « محافظه‌کارلق » طرفدارانی نظرندن باقیله‌جق اولور
ایسه ، بوطرفك اتخاذ ایلدکاری اصول وقوعدك اساسی‌اوته‌کیلر کبی محدود
ومقصور اولمیوب ، تجارت داخلیه‌یی حمایه ایله برابر واردات دولتك مقدار
عمومیسنه خلل کلامك مقاصدینه مبنی اولدیغندن ، بونلرك شــو ادعالری
ایجــاب ووقت وحاله کوره هر آن وزمان ایچون متحول ومتبدل اولمق
لازمکلور .

علی کلا التقدیرین اکثر دولتلر نزدنده قبول اولنمش اولان « برووته » [*]
دینیلان اصــول اخــتراعیه ؛ شمدیکی کیــدیشی کبی هر یرده تعمم ایدر
ایسه ، ارتق محصولات ومعمولات صناعیه محافظه‌کارلغی رفته رفته اورتدن
قالقوب ، اصــول مذکوره‌نك حکمی یالکز محصــولات ارضیه اوزرنده
قالورسه‌ده ، بوحاللر دخی ایشك رنککنی وکیدیشك شکلنی دکشدیره‌رك ،
امتیاز صاحبلری معمولاتنك هریرده‌کی رواجندن طولایی زنکینلشدکجه
زنکینلشوب ، نائل امتیاز اوله‌میانلر دهــا زیاده فقر وضرورته کرفتــار
اولوب کیدر . بوندن دخی درلو درلو فنالقلر ظهوره باشلیوب اندیشه‌لر
چوغالور .

لکن ممالك محروسه‌نك درکار وسعت وجسامتی واراضیسنك هردرلو

[*] « بره‌وته » Breveté امتیــازلو یاخود پاتنته‌لو دیمك‌اولوب ، برکسنه‌نك
اختراع ایتمش اولدیغی برماده‌یی بر مدت معینه‌یه قدر منحصراً کندوسی یاپوب صــاتمق
اوزره حکومتدن اخذ ایلدیکی امتیــاز فرمانیدرکه : فرانسزجه « بره‌وه Brevet »
وانکلیزجه « پاتنت Patent » اطلاق اولنور .

احتیاجاتك دفعنه مقتضی محصولاتك انباتنه قابلیتی میدانده اولدیغندن بزم اهالیمز هیچ بر وقتده بودرلو اندیشه‌لره دوچار اولمز . مگرسه — محصولات واقعه‌ده رواج واقع اولمامش ویاخود قحط وغلا کبی بر آفت روغما اولمش — اوله .

اصول مبادلاتده دستور العمل اولان اشبو ایکی قاعدهٔ کلیه ؛ ممالك محروسه محصولات ومعمولاتنه تطبیق اولنمق استنیلور ایسه ، طوز ، توتون ، انفیه ، اسلحه ، افواه ناریه کبی ممنوعاتدن ماعدا هر درلو امتعه واشیای اجنبیه‌نك اندرون ممالکه ادخالنه مساعده‌کوسترمش اولدیغمزدن بونقطه‌دن باقیلدیغی حالده بزم دخی سربستیٔ تجارت طرفلیسی اولدیغمز وهلهٔ خاطره کلور ایسه‌ده ، طوز، توتون، انفیه، واسلحه‌نك ورود وممالکه دخولی ممنوع اولدیغندن ، بوجهتدن دخی حمایهٔ محصول طرفلیسی بولندیغمز ظاهر اولور .

بر وجه مشروع ایکی شقدن شق اولك قبول واجراسی اضطراری شق ثانینك قبول وانفاذیده اختیاری اولدیغی درکاردر .

چونکه : محصولات ارضیه‌مز آرددن چیقار یله جق اولور ایسه ، صنایع داخلیه‌مزك عدم ترقیسی ملابسه‌سیله، خارجدن برچوق اشیا جلبنه درکار اولان مجبوریتمز ، چارناچار بزی بوطریقه سلوك ایتدیرمسی برامر ضروریدر .

برده صنایعده قوللانیلان برطاقم آلات وادوات واردرکه : بونلرك نظائرینی یاپمق دکل بزده ، ملل اجنبیه‌نك ممالکنده بیله ، وجوده کتیرملك ممکناتدن دکلدر .

فرضا : کمیلرده ورصدخانه‌لرده قوللانیلان طول ساعتلری ، بودعوانك اك کوچك بردلیلیدر . اشبو ساعتلرك اك متینی واك صاغلمی انکلتره‌ده « دنت Dent » دینیلان فابریقه‌ده اعمال اولندیغندن ؛ انکلین

دکزلرده سیر وسفر ایدن بر قپودان ، طوغری برحساب طوتمق ایچون بونوع برساعته مالك اولمز ایسه ، بولندیغی نقطه‌یی وکیره‌جکی محلی بحق تعیینه موفق اوله‌میه‌جغنی بیلدیکندن ، ارتق بهالیلغنه باقمیه‌رق مطلقا بویله برساعتك تدارکنه مجبور اولور .

قوللانشجه ، صاغلاملقجه ، حسن اعمالی هرحالده انکلیزلره مخصوص اولان ادوات سفینهٔ سائره دخی بوکا قیاس اولنمق ایجاب ایدر . ایشته بزم سربستیٔ تجارت طرفنه مجلو بیتمزه باعث اولان اسبابك بریده بوحاللردن نشأت ایدر .

محصولات ارضیه وصناعیه‌مزك ترقیات وتنزلاتنه باعث اولان اسبابك تعدادینه کلنجه ؛ بونك ایچون لایقیله براستاتستیق طوته‌مامش اولدیغمز جهتیله ، الده اولان محصولك نه مقداری داخلده الیقونیله‌رق نقدرینك خارجه اخراجنه مساعده کوستریلور ایسه مملکت مستفید اوله‌جغنی بیله‌مدیکمزدن ؛ بونلرك فیئاتی برمقدار ترقی‌یه یوز طوتدیغنی کورنجه درحال تلاشه دوشوب ، فلانجه محصولك خارجه اخراجنه مساعده اولنور ایسه ، اهالیٔ مملکت ضرورته کرفتار اولور ، طرزنده‌کی شکایاتی فی‌الحال چوغالدیر وبروجه محرر موجودك مقدارینه عدم اطلاع سببیله حکومت دخی اندیشه‌یه دوشه‌رك منعنه قالقیشورکه : بوتلاشلردن طولایی اکثر اوقاتده اهالی استفاده‌دن محروم ایدلدیکی مشهوددر .

واقعا هوالرك قوراق کیتمسندن ویا حیواناتك قیرلمسندن ویاخود اسباب طبیعیهٔ سائره‌دن طولایی قحط وغلا ظهوری ملحوظ اولان بر مملکتده تدابیر احتیاطیه‌یه رعایةً خارجه ذخیره اخراجی حکومتجه منع اولنه بیلور ؛ بلکه اومقوله آفته اوغرایان محللره خارجدن کتوریله‌جك ذخائرك رسم کمرکی عفو اولنمق شویله طورسون ناقلنه اکرامیه ویرلمك کبی تدبیرلر دخی موقع اجرایه وضع اولنور ؛ اهالی‌یه دخی درلو درلو

اعانه‌لر اجرا ایدیلور ایسه‌ده ؛ بو تشبثات وفعلیات قحط وغلانك مطلقا وجودینی اثبات ایتمكله حاصل اولور .

منسوجات قطنیه وحریریه [*] صنایع داخلیه‌سنك تحقیق وتبیین احوالنه كلنجه ؛ بونلردن پك اسكی بولنان كلیم وخالی وسجاده كبی منسوجات بالاستثنا ، دیكرلری حقنده اوائلده مشهود اولان ترقیاتك وبالآخره ظهوره كلان تنزلاتك اسباب حقیقیه‌سی ، احوال داخلیه ومالیه‌مزه لایقیله وقوفی اولمیان برطاقم اجنبیلرك بیلور بیلمزلردن ایشیدوب یازدقلری كبی اولمدیغندن بوبابده‌كی سوز تقدر اوزادلسه بجادر .

منسوجات قطنیه وحریریه‌نك الك اول كلیتله ایجاد واعمال اولندیغی یرلر ، شام ، حلب ، حما ، حمص ، شهرلری اولدیغی وبیله‌جك وبروسه شهرلرنده بو صنعتلرك اجراسی انلردن صكره وقوعه‌كلدیكی كتب تواریخده مصرحدر .

---

[*] « حریر » ایپكك وایپك معمولات ومنسوجاتنك محل صدور وظهوری چیندر . اوروپاده اوائل ظهورنده روما دولتی بو ایپك ماده‌سنی برشی یرینه قومامش ایدیسه‌ده ، ممالكندن كلیتلو اقچه‌نك ممالك شرقیه اهالیسی اللریله طشره‌یه چیقدیغنی كورنجه ، كندو ممالكنده‌دخی بوجك یتشدیرلمسنی آرزو ایدوب اكاده دسترس اوله‌مدیغندن ، ایپك منسوجاتك هركسه‌ا كیاسنی یساغ ایتمش ایسه‌ده ، مقید اولمدیغندن كیت كیده منعنه چالیشانلر بیله كیمكه باشلامش ، عاقبت ایكی راهب واسطه‌سیله اشبو ایپك محصولی اوروپاده ظهوره كلمشدر . شویله‌كه :

روم ایمپراطورلرندن « هرستیاندر » نام ایمپراطورك هنكام سلطنتنده ، سیاحین افرنجیه‌دن ایكی راهب ، چیندن عودت وشهر قسطنطنیه‌یه مواصلتله مشار الیهك حضورینه كیردكلرنده ، نزد ایمپراطوریده ایپكك حقیقتی نه اولدیغنه دائر مباحثه‌لر آچیلنجه ، راهبلر ایپكك استكناهنه مشار الیهك آشوری میلی اولدیغنی اكلایوب ، تكرار چینه كیدوب ایپك صنعتنی اوكرنمك بوجك وتوت تخملرینی قسطنطنیه‌یه كتورمك خصوصنی تعهد ایتملری اوزرینه ، مشار الیه بونلرك خرج راهلرینی ویروب تكرار چینه كوندرمش ، مومی الیهما ده چینه عزیمت وصنعت مذكوره‌یه كسب اطلاع ایدوب ، بوجك وتوت تخملرینی برنوع صنعت وهنرله اللرنده‌كی قامش اعصالرك ایچنه طولدیروب قسطنطنیه‌یه كتوردیلر .

محال‌مذ كوره وقتيله هندوستان متاعى تجارينك وعلى‌الخصوص حجاج مسلمينك ممرى اولديغندن ، كوره‌نك اوله‌رق بوصنعتلر ابتدا اوورالرده ايجاد اولنمش ورغبتى آرتدقجه اصلاحنه چاليشلمشدر .

صنايع قطنيه وحريريه‌نك ابتدا اورالرجه وضع واحداثنـه واسطه اولنلر كيملر اولمش ايسـه اولمش اوراسى جاى بحث اولميـوب ، بزجه بوراده اماله اولنـه‌جق نظر ، بوصنعتلرى اجرا ايدنلر اوزرينه بياغى برتفتيش مقامنده وضع ايدلمش وترقياتنه باعث اولمش اولان اصـوللرى معاينه ومقايسـه ايتمك جهتلرينه معطوف بولنمش اولسـه كركدر . شووجهله‌كه :

بوصنعتك اجراسنه باشلانديغى كبى ؛ برطرفدن خزينه‌يه ايرادتدارك ايتمك ، ديكر طرفدن چيقاريله‌جق معمولاتك نصـاب ونفاستنى وحيله وخدعه‌دن عاريتنى تعيين ايتمك اوزره ، صـانعلرينك كيف‌مايشاء اجراى

محسود اصحاب هنر ومعرفت اولان ايپك صنعتنى چينلولرك اللرندن قاپوب بين‌النـاس اشاعه ايلديلر .

اوسنه‌لرده چيقان بوجكلرى بيـاض توت يپراغى ايله‌مى يوقسه قره‌توت يپراغيله‌مى بسلدكلرى معلوم دكلسه‌ده ، اولوقتلرده اوروپاده بيـاض توت اغاجى اولمديغنـدن ، قره‌توت يپراغى ايله بسلدكلرى مظنوندر .

الحاصل ايپك بوجكى قسطنطنيه‌ده تكثر واطراف واكنافنده بياض توت اغاجلرى توافر بولوب ، مؤخراً بتون روم مملكتلرينه سرايت ايتدى .

حتى موره‌ده ايپك بوجكى اغاجلرى اولدرجه‌لرده چوغالديكه ، لاتين لساننده توت معناسنه اولان موره‌لفظى كندوسنك نامنه ورومستانده چوق آدملرك ثروت ويسارينه بادى اولدى . اندن صكره ايتالياده ظهور ايتدى . شووجهله‌كه :

جباره‌دن روژه نام سجليا حكمدارى ، رومستانى استيلا وايپك خانه‌لرنده بولنانلرى « بالرمو » شهرينـه نفى واجلا ايدوب كيت كيده « طوسقانه » و « بيزا » طرفلرينه يايلدى . بعده پورتكيز مملكتنه ، مارسـليا واسطه‌سيله‌ده اسپانيا جانبنه طاغلدى . مؤخراً تاتار قومنك اوروپايه هجومى اثناسـنده ايپك مصلحتى يمانده اولديسـه‌ده ، عربستانده ينه‌ظهورايلدى . حتى‌اندلس‌شاهلرندن‌سلطان «عبدالرحيك» زمان‌حكومتنده برمرتبه‌يه واردي‌كه ، التميوز قدر شهر وقصبه ايپك اخذ واعطاسيله مشغول‌ايديلر .

صنعت ایتملری ایچون باشلری بوش براغلمیوب، مخصوصاً منکنه محللری ومصنوعات واقعه‌نك طول وعرضلریله نقلتلری مطابـه موافق اولدیغی حالده تصدیق، اولمدیغی صورتده رد ایتمك ایچون مخصوصاً بر تمغا احداث برله، هرکیم نه‌قدار شی نسج واعمال ایدر ایسـه، منکنه وتمغا محللرینه کتوروب طوپ طوپ معاینه‌سیله اوزرینه تمغـا اورلمسی واکر خارجدن برکمسنه‌نك خود بخود بوصنعتی اجرایه قالقشدیغی مشهوداولور ایسه درحال منع ایدلمسی ماده‌لری برطاقم قیود وشروط التنه النمشدرکه، نصل باپلدیغی ایلروده رسـوم احتسابیه بحثنده بیان واتیان اولنه‌جقدر.

اولوقتلر عادتا برنوع یدواحداصولی المش اولان وحکمی عصرلرجه دوام ایدن شـو مصنوعات اگرچه تجارت معاهده نامه‌لرینك انعقادندن صکره بالطبع لغو اولنمق ایجاب ایتمش ایکن، برطرفدن محلی حکومتلری، دیکر طرفدن مال مأمورلری اصـول قدیمه‌یی تغییره، مقدار سـنویسی

ایپکك چیندن چیقوب اوروپا بلده‌لرندن هانکی بلده‌یه هانکی تاریخده نشراولندیغی ذکری آتی جدولده کوستریلور.

اسامیٔ بلده	سنهٔ میلادیسی
استانبول	٥٢٧
	٥٥٢
قورفه	٩١٠
اسپانیا	١٠٦٠
سلیجلیا	١١٤٦
جنوره	١٢٠٠
پالرمو	١٢٣٠
مارسلیا	١٣٤٥
فلورانسه	١٤٢٣
وندیك	١٤٢٦

منسوجات حریریه‌نك عربستان جهتلرنده شایع اولمسی تحقیقاتنه کلنجه، سورة الانسانده وارد اولان «وجزیهم بما صبروا جنتاً وحریراً ... الخ» آیت کریمه‌سنه نظراولنور سه حریرك عصر حضرت نبویده عربستانده موجود اولدیغی اکلاشیلور.

يدی سکز یوزبیك غروشه واران بر واردات دائمه‌یی ترك وفدایه، جسارت ایده‌مدکلرندن طولانی اصول مذکورك ادامه‌سنه خیلیجه غیرت کوستره بیلمشلر ایسه‌ده، منسوجات مذکوره‌نك مماثلی وبلکه دها اهونلری اوروپادن ممالك محروسه‌یه کلمکه باشلامش، برطرفدن دخی تحریر اصولنك وضع واحداثندن طولانی ارتق هرکس دیله‌دیکی صنعتی اجرایه مأذون ایدلمش اولدیغندن، هم اصول انحصار وهمده واردات مذکوره بویله‌لکله لغو ایدلمشدرکه: اساسی غروشده برپاره حسابیله اوزرینه موضوع اولان اشبو تمغا رسمی تدقیق اولندیغی حالده، بوشهرلرك صنعت مذکوره یوزندن اولان تجارت سنویه‌لرینك مقدار مجموعی اوچیوز بیك لیره دیمك اولدیغی اکلاشیلور.

ینه بونوع منسوجات ومعمولات صنایعنك درسعادت و بلاد ثلثه‌ده دخی اجراسی تأمل اولنه‌رق حکومتجه اجرا ایدیلان تشویقات اوزرینه، استانبول واسکدار جهتلرنده مخصوصاً دستکاهلر احداث اولندیغی مثللو، نفاستلرینك معاینه‌سیچون دخی محمود پاشا جامع شریفی قپوسی قربنده بر منکنه خانه، اسکدارده سلمیه طرفلرنده دخی بر آقشه خانه آچیلوب، معمولات واقعه‌نك اورالرده تمغالندیرلمسی اصولی وضع ایدلدکدن بشقه، استانبول منکنه‌خانه‌سی مقاطعه‌سنك حاصلات واقعه‌سی لاله‌لی جامع شریفی، سلمیه‌ده‌کی اقمشه خانه‌نك مقاطعه‌سنك حاصلات سنویه‌سی ده سلیمیه‌یه جامع شریفی اوقافنه تخصیص اولندیغی، وقفیه‌لری مطالعه اولندیغی حالده اکلاشیلور.

حتی بوسبیلرەمبنیدرکه، کمرك بولنان محللرده اعمال اولنانلری، بوغجه، وسائر بونلره‌مقیس شیلرك، دستکاهلردن چیقدیغی آنده غروشده برپاره حسابیله‌تمغارسمی النه‌رق خارجه کوندرلمك اوزره جانب کمرکه کتوریله‌جك اولنلرینك ایجاب ایدن رسم کمرکندن تمغا مأمورینك ویردیکی علم وخبرده

محرر تمغا رسمی بالتنزیل قصورینك اول مالی سوق ایدن کمسنه طرفندن اخذ اولنمسی اصـولی وضع ایدلمش . بو اصـول خیلی مدت دوام ایتمش ایکن ، رسم مذکورك لغونده شـو اصوله اتبـاع مجبوریتی اورته‌دن قالدیرلمشدر .

ایشـته بزده منسوجات حریریه وقطنیه‌نك ایادیٔ تداولده مشهود اولان ترقیات وتزایداتی بودرلو یدواحد اصوللرینك دوامی زماننه عائد اولدیغنی تفصیلات مذکوره کوزلجه اثبات ایتمش اولور .

تنزلاتنه کلنجه ، بالاده بیان اولندیغی اوزره یدواحد اصـوللرینك لغوندن طولایی صنایع مذکوره سربست براغلمش ، بوجهتله ترقیـات منتظره دهـا زیاده آرته‌جغی بك مأمول اولمش ایسـه‌ده ، انکلتره‌ده احداث اولنان ایپلك فابریقه‌لری ، بردنبره چوغالوب ، بزمال چقرقلرینك یومی چیقاره بیلدیکی ایپلکلردن دها اعلا ودها قیوراق ایپلك چیقارمغه باشلامش ، بونکله برابر بزده حصوله کلان خام ایپلك وپوقلرك انکلتره‌یه اخراجنـده بز ٥ ١٢ ، بونلردن معمول ایپلکلرك بتکرار ممـالك محروسه‌یه ادخالنده دخی بز ٥ ٥ رسم اعطاسیله مکلف طوتلمقدنبشقه ، بونلردن سوائی ، قماش ، آلاجه ، چتاری ، بشتمال ، حولی ، قطنی‌حاللرینه تحویل اولنـوب ، کرك خارج وکرك داخل ایچـون اولسون یدآخره کچمسنده دخی بز ٥ ٢ دن اشـاغی اولمیه‌رق بررسم منضم دها آلنمسی اصولی اتخاذ ایدلمش ، ماهیتی معین اولان برمتاعدن بویله اوچ طرزده اخذی مقرر طوتیلان رسم کمرکك مقداری دخی بز ٥ ٢٠ ی رادەسنه وارمش ، شووضعیات دخی منسوجات اجنبیه‌نك داخل ممـالکده اهون فیئاتله النوب صاتلمسنه برواسع‌میدان آچوب ، مستهلکلر دخی بزمکیلرینی ترکایله انلرنکیلرینی اشترایه باشلامش ، اولدیغندن منسوجات داخلیه‌نك

رواجی بویله‌لکله ازالمش وبك چوق صنعتکارلر ترك صنعت ایتمکه مجبور اولمشدر .

لکن مؤخراً یاپیلان تجارت معاهده‌لری اقتضاسندن اولمق اوزره اخراجات اشیاسندن ذاتاً اخذی مقرر اولان یوزده ٨ رسم کمرکك یوزده ١ راده‌سنه قدر تنزیل اولنه‌جغی و بوصورت کندی صنعتلرینك یکیدن احیاسنه باعث اوله‌جغی عامللر حساب ایتمش وانلرك بوذهابلرینه دخی قره کمرکلرینك لغوی ماده‌سی مضاف اولمش وتفریش اماکن ومساکین خصوصاتنده دخی خانه‌لرینك بر اوطه‌سنی اولسون شرق منسوجاتیله تفریش وتزیین ایتمك عادتی اوروپاده تعمم ایلمش اولدیغندن ، بر آره‌لق موت حالنی اکتساب ایتمش اولان منسوجات حریریه وقطنیه کندو کندویه حیات تازه پیدا ایلمشدر .

کلیم ، خالی ، سجاده ، کتاره ، کبی بوك وتفتك منسوجاتنه نقل کلام ایدلنجه ، بونلرك کرك قوللانشلی وکرك طیانقلی مسلم عالم اولدیغندن ، رواجنه کسل کلدیکی مسموع اولدیغی شویله طورسون ، اوروپالولرله امریقالولرك بومتاعه رغبتلری کوندن کونه آرتمقده اولدیغندن ، باخصوص بومتاع اوزرینه‌النان صرفیات رسم کمرکیده مؤخراً لغو ایدلمش بولندیغندن ، امتعهٔ مذکوره کندو کندولکنه خطوهٔ ترقیده کسب سرعت ایتمکده اولدیغی چشم ابتهاج ایله مشاهده اولنمقده‌در .

اکر شو تفصیلات ومطالعات خلاصه ایدیله‌جك اولور ایسه ، اشیانك ترقیاتی مشوقلرك تشویق وترغیبلریله وجودپذیر اولمیوب ، بلکه نتیجهٔ مبادلات اولان عرض وطلب قاعده‌سیله حصول یافته اوله‌جغی تسلیم اولنمق ایجاب ایدر .

رسم کمرکك طرحی زماننده شایان دقت بعض نکته‌لر واردرکه ؛ شورایه علاوه اولنسه فائده‌دن خالی دکلدر .

رسوم كمرك ، امتعه واشيا الهجدكجه ويا برشهر وقصبه‌يه ادخال واخراج اولندقجه النور تكاليفدن اولديغندن، بونى اعطايه مجبور ايديلان زراع، تاجر، صانع خرده فروشلر، ياعمومى ياخود برجزؤنى مستهلكينك كيسه‌لرندن چيقارمغه چاليشه‌جقلرندن برصورتده اشيانك رسم كمركى ، يامستهلكنه قدر واصل اوله‌رق محصولانك سائر مصارفنه انضمام ايله اشيا قيمتلرينك تزييدينه سبب اولور، ياخود چفتجى وياصاحب صنعت وياتاجر ياخود خرده‌فروشدن هانكيسى دها محتاج ايسه يا عمومى ويا برپارچه‌سى اكا بار اولور . بوحاللر دخى محصولات واقعه‌نك تزايدينى منع ايدر كيدر.

اكر اشيانك شكلى تغيير اولنمسندن طولايى رسوم موضوعه تكرار اخذ اولنورسه ، بوحالده دخى بار تكاليف يوارلندقجه بيويان برقارطوپى شكلنى الوب يرندن قالقمز اولور، بوكاده جواز شرعى اولمديغيده فقرهٔ آتيه ايله ثابت اولور .

امام ابو يوسفك « كتاب‌الخراجنده » مذكور اولديغنه كوره خليفهٔ ثانى حضرت « عمرالفاروق » رضى‌الله عنه حضرتلرى ؛ زياد بن جرير انس عراق شامه‌عاملى نصب ايتديكى صرده ' مسلميندن ربع‌عشر ، اهل ذمتدن نصف عشر ، اهل حربدن تمام عشر ' اخذ ايلمسنى تنبيه ايدر .

مشاراليه مركز مأموريتنه بالوصول ايفاى مأموريته مباشرت‌ايلمسى اوزرينه ؛ بنى تغلبدن بركيمسه‌نك مرور ايتديكنى كورنجه ، يانده اولان برفرس ايچون يكرمى بيك درهم تقديم ايده‌رك ، نقلى به خطاباًدركه : استر ايسك آتى بكا وير بندن اون طقوز بيك درهم آل ، اكر ويرمز ايسك آت ينه سنك اولسون بكا بيك درهم وير ديدكده — تغلبى — مشاراليهه بيك درهم ويروب آتى الەرق كيدر .

بعده مرقوم ينه اول سنه ايچنده فرس مزبور ايله زيادك اولديغى

محلدن کچدیکنده ـ زیاد ـ فرس معهود ایچون تکرار بیك درهم طلب ایتمسی اوزرینه ، مرقوم تغلبی « عمر ابن الخطاب » رضی الله عنه جانبنه شتاب ایله تصادف ایلدیکی منزلده بولوب ماجرایی نقل ایدر .

مشار الیه ـ سن ادای دین ایلمشسك سکا بر دخی عشر ویرمك لازم دکلدر ـ جوابنی ویرر ویرمز ، مرقوم تغلبی « زیاد » طرفنه روان ایله نزدینه وصولنده ، حضرت « عمر » طرفندن کندوسنه کوندریلان مکتوبده ـ تغلبك صدقه‌سنی اخذ ایلمشسك بر دخی کله‌جك سنه عشر الدیغك کون کلدکجه مرقومدن بر شی اخذ ایلمیه‌جکسك مکرسه مقدما عشرینی الدیغك متاعده فضله برشی اوله ـ طرزنده تنبیهات اکیده‌اولدیغنی مرقوم تغلبی کورنجه ـ والله بن طیب خاطر ایله سکا بیك درهمی ویرمکه راضی‌اولمشیدم . الله عظیم الشان شاهد اولسونکه سکابوکاغدی کوندره‌نك دینی بن دخی قبول ایتدم ـ دیه‌رك عودت ایلمشدر .

﴿ فصل ثالث ﴾

« ط »

« کمرك رسمنك اصول تحصیلی »

کمرك رسمنك اصول تحصیلی ، تکالیف بالواسطه‌دن معدود اولان مزروعات رسمنه مشابه ایسه‌ده ، کمرك رسمنك طرح وتحصیل اولندیغی وياخود برموجب تعرفه مطروح اولمق حسبیله بالحساب تحصیل قلنه‌جق اولدیغی اشیا ، مزروعات رسمنك مطروح بولندیغی اشـیا مثللو ، اویله

خام وقبا وماهيتی ظاهر وميدانده اولان محصولات ارضيه كبی اولميوب ، انلرده داخل اولديغی حالده اكثريسی مصنوع ومعمول وصانعلرك غيريسی عنـدنده قيمت حقيقيـه‌سی مجهول و باخصوص اره‌لرنده بوكده خفيف بهاده ثقيل اولمق حسبيله كمركدن قاچيرلمغه، ياخود كمركدن امرار ايدلميه‌رك آشيرلمغه ، مستعد قاچاقچيلق صنعت مكروهه‌سنك تزايدينه منهمك بولنـان امتعهٔ نفيسه واحتشاميه‌ده موجود اوله‌جغندن ، بونلرك انواع واجنـاسی ايسه نامعدود ونامحدود ايدوكندن ، كمرك رسـمنك اصول تحصيلی دكل مزروعات رسـمنه ، بلكه تكاليف موضوعهٔ دولتك همان كافه‌سـنه بيله مشابه اوله‌ميوب ، وجود عديده ايله انلردن آير يله‌رق بام بشقه بر شكل وقيافته كيرديكی تفصيلات آتيه‌دن مستبان اولور .

مزروعات رسـمنك امر طرح وتحصيلی ، مخمن ، معشر ، قولجی ، انبارجی ، كبی درت شخصـك استخداميله قابل اوله‌بيلور ، شـو ايكی خدمتك برشـخص اوزرنده اجتماعنه جواز كوسـترلمكله برابر خدمتك ختامی عقيبنده‌ده كندولره رخصت ويريله‌بيلوراسـه‌ده، كمرك رسـمنك هم طرحی وهمـده تحصيلی خدمتلری برشـخص اوزرنده اجتماع ايتمك قابل اوله‌مديغی كبی ، خدمت ميـدانده اولمسـه بيله كنـدولره رخصت ويريله‌مز .

زيرا : كمرك رسمی مزروعات رسـمی كبی اويله سـنه‌نك بش التی آينده هم تحقيقی ظاهر همده تحصيلی قابل اولور شيلر اوزرينه موضوع اولميوب ، بلكه ايام تعطيليه‌دن ماعدا بتون سنه‌نك هم كيجه وهم كوندزنده ظهور وورودی ملحوظ اولان متاع اوزرلرينه موضوع اولديغنـدن ، آنفاً بيان اولنـديغی وجهله اره‌لرنده قولايلقله قاچيرلمسی ممكن اوله‌بيلور اشياده بولنه‌جغنـدن ، بونك ايچون يالكز مأمورك اسـتخداميله اكتفا

اولنه‌میوب ، انلرله برابر مقیم وسیار اولمق اوزره بش مأمورك دها استخدامنه مجبوریت رونما اولورکه : بونلرده معاینه‌جی ، محافظ ، مفتش ، مبصر ، مقدر ، لر دیمك اولور .

مبصرلرك وظائفی معشر وظائفنك عینی اولدیغندن تفسیره محتاج اولمیوب مقدر مخمن دیمك اولسه بیله وظائفجه مخمن بشقه مقدر بشقه اولدیغندن محتاج تشریح کورینور .

اوائل ایامده « تمغاجی » شمدیکی اصطلاحده « استماتور » [*] نامارینی المش اولان «مقدر »لر واقعا مخمن دیمك ایسه‌ده ، مخمن اشیانك ظاهر حالده‌کی قیمتلرینی سطحی برنظرله تعیین ایدن ، مقدر اشیانك قیمت حقیقیه‌لرینی بحق تقدیره مقتدر اولان اشخاص اولدیغندن ، بوجهتله یکدیکرندن آیریلوب ؛ اصطلاحات مالیه‌ده ، مخمنلر املاك و اراضینك تعیین قیماتی ومحصولات ارضیه‌نك مقدار ودرجاتنی تعیینه مأمور اولنلره علم اولوب ، مقدر ایسه کمرکلردن کاوب کچن امتعه واشیای متنوعه‌نك قیمات حقیقیه‌لرینی تعیین و اثباته قادر اولنلره علم اولدیغندن ؛ بونلر عادتا بر اهل خبره مقامنه قائم اولوب ، مخمنلر عام مقدرلر خاص اولمش اولور . هر بر مقدر مخمن اولورسه‌ده ، هر بر مخمن مقدر اوله‌من .

بناءً علیه مقدرلرك — ذاتاً مؤسس بر مکتبی اولمدیغندن — کمرکلرك ایچنده یتشمش وشعبات اداره‌نك هرجهتلرنده قوللانیلوب خدمت

---

[*] « استماتور » ایتالیانجه « استماتوره Stimatore » یعنی تقدیر وتخمین ایدیجی معناسنه‌درکه : کمرکلرده امتعهٔ تجریه قیمتنی تخمین وتعیینه مأمور اولان کمسنه‌یه اطلاق اولنور . اصلی کذالك ایتالیانجه « استماره Stimare » یعنی تخمین ایتمك دیمك اولوب بوکلمه بزده محضا شراب وامثالی اشربه‌نك تقدیرکم وقیمنه مأمور اولنلرجه « استماره‌جی » ترکیبیله عنوان اتخاذ اولنمشدر .

سالف‌البیان اولنان « استماتور » لفظی ایسه مطلقا امتعه کمرکلرنده مستخدم بولنان مخمنلره اطلاق اولنور .

ووظيفهٔ مخصوصه‌لرنده غایتله ملکه ورسوخ پیدا ایلمش ارباب رویتدن اولمسی ، کیمیای صنعی فننه اولدقجه آشنا اولمغله برابر اصحاب اغماضدن اولیوب ارباب مراقدن اولمسی ، باخصوص نوبنو ظهور یافته اولان فابریقه‌لر معمولات ومصنوعاتنك کندو حقیقتلرینی جستجو ایله حاصل ایده‌جکلری معلومات اوزرینه ، قارشولرنده بولنان تجاری الزامایده‌بیله‌جك وهر مملکت تجارت وصنایع غزته‌لرینی‌دائما مطالعه ایله توسیع دائرهٔ‌معلومات ایتمکه مقتدر اوله‌جق ذواتدن انتخاب اولنمسی متممات اموردن کورینور.

کمرك رسوماتنك اصول تحصیلی حقنده مامورلرجه نظر دقتده مناظر شونلردر :

١ — تحقیقات اولیه اصولیله اکا عائد فروعات
٢ — معاینه اصوللریله بونلره راجع خصوصات
٣ — اقطارمه وترانسیت اصوللریله تفرعاتلرندن اولان مواد
٤ — تأدیهٔ رسومات و تبریهٔ ذممات اصوللریله انلره راجع مواد

درت نوعه انقسام ایدن مناظر عمومیه ایله انلرحقنده موضوع اولان نظامات یکان یکان مطالعه اولنه‌جق اولور ایسه ، کمرکجیلك صنعتی نقدر کوچ برصنعت اولدیغی اکلاشیلور . لکن درکار اولان عجزمز بزی دها ایلرویه سوق ایده‌مدیکندن ، تعمیق ماده جهتلرینی ارباب احتصاصك همتنه براقه‌رق حاصل ایدیله‌بیلان معلومات اوزرینه سوزه دوام ایدیلور .

کمرك رسمی — اساساً ممالك اجنبیه‌دن ممالك محروسهٔ شاهانه‌یه ، ممالك شاهانه‌دن ممالك اجنبیه‌یه مرور وعبور ایدن بالجمله یولجیلردن ، یاخود نقل اشیا ایدن تاجرلردن ارانمق طبیعی اولدیغندن ؛ بوتقدیره‌کوره کرك قره‌ده‌کی حدود بویلرنده اولسون ، کرك سواحلده کائن لیمان واسکله‌لرده اولسون ، امدوشد ایدن یرلی یبانجی بالجمله مأمورین ایله

تجار ، اصناف ، رنجبر ، عمله ، سياحين جملهٔ كمركجيلر نظرلرنده وهلهٔ اولاده كندولره بورجلى كورندكلرندن ، انلر بالذات ويا بالواسطه كمرك ادارهلرينه مراجعت ايدرك برائت ذمتلرينى يا معاينه طريقيله ، ياخود اداى ذمت دلائليله اثبات ايلمدكجه ، امرار ذات ومنسوبات ايتمكه عهداً ونظاماً كسب صلاحيت ايده بيلملرى شويله طورسون ، كمركاره اوغرامیهرق صاپه يوللردن دخول وخروج ايدرلر ايسه ، كمركجيلر نظرلرنده قاچاقجى ظن اولنمقدن هيچ بروجهله قورتيله مزلر . مكرسه اوزرلرنده كمركه متعلق اشيا اولمديغنى اثبات ايلمش اولهلر .

ممالك محروسهٔ شاهانهيه كيرن چيقان يولجيلرك مطلقا كمرك محللرينه اوغرامهسى وادخالات واخراجات امتعه واشياسنك كمرك ادارهلرنده معاينهسى اصوللرينك وضع احداثى سادهجه تحصيل رسوم وتزييد واردات مقاصدينه مبتنى اولميوب ، بلكه مملكته دخولى ممنوع اشيا ايله افساد اخلاقه بادى اوله كلان كتب مضره ومفسدهنك منع دخولنهده كمركلر واسطه اولديغندن ، هيئت عموميهسى اعتباريله كمركجيلرك ايفاى وظيفهدهكى اهميتلرى نهدرجهلره وارهجغى ادنا ملاحظه ايله اكلاشيلور .

مملكته دخولى ممنوع اولان اشيا ، يامعاينه طريقيله ، ياخود مخبرلرك اخبارى دلالتيله ، ضبط ومصادره ايله اتلاف واحراق اولنمق عهدونظامى ايجابندن اولديغندن اوراسى جاى بحث اولميوب ، دخولى ممنوع اوليان امتعه واشيا ؛ كمركاره ورود ايلديكى كبى كمركجيلرك بو بابدهكى وظيفهسى ؛ اشياى واردهيى اورسانميهرك طاغدلميهرق وصارغى قابلرى بوزلميهرق ، معاينهجيلر معرفتيله كوزلجه معاينه ايدلدكدن صكره ؛ اشياى مذكوره معرف ايسه ، مبصر ، دينيلان كاتبلر واسطهسيله تحصيل رسوم مقياس عد ايديلان تعرفه دفترلرينه تطبيقاً رسم كمركنى حساب وكميت وكيفياتنى دفترلرينه قيد

ایله اچه‌سنی کمرك وزنه‌سنه‌یاترتمق وادا تذ کره‌سنی اکا کوره املا ایتدیروب صاحبنك دخی مالنی تیز بر وقت ظرفنده کمرکدن قالدیرتمق کبی معامله‌ٔ عادیهٔ روزمره‌دن عبارت اولدیغندن ، بومقوله معرف اولان اشیانك کمرك معاینه‌سی وکمرك رسمنك تعیینی ایچون تضییع اوقاتی موجب برحال تصور اولنه‌مز .

لکن امتعه واشیای وارده معرف اولمیوبده رایجه براغلمش اشیادن اولور ، باخصوص مثل و نظیری سبق ایتمامش امتعه‌دن بولنور ایسه کمرکجیلرك بوبابده اولان وظیفه‌سی بسبتون دکیشور ؛ کمرکارده ظهوره کلان نزاعلر اکثریا بومقوله رایجه براغلمش اشیا حقنده وقوعه کلوب ، بودخی طرفینجه تضییع اوقاتی موجب اوله‌رق ساعتلرجه سورر کیدر .

زیرا : امتعه واشیای غیر معرفه‌نك رسم کمرکی؛ مقدرلر واسطه‌سیله تقدیر اولنه‌جق قیمتدن بدلاً وتقدیر قیمت خصوصنده تجار ایله اویوشیله‌مدیغی حالده عیناً التمسی معاهدات اقتضاسندن ، تقدیر اولنه‌جق قیمتك مالك بین التجار النوب صاتلدیغی رایج اوزرینه وضع اولنه‌رق نقصان اولمامسی ، اثنای تقدیر قیمات‌ده امتعه واشیانك بولندیغی کمرك ایسه مدیر نزدنده مأمورلق ایسه مأمور بولنان ذات یاننده بحق تقدیر ومبصر دفترنده اولان قیدی بونلر طرفندن امضا قلنمسی ، تقدیر قیمات خصوصلرنده برنجی درجه‌ده مقدرلرك، ایکنجی درجه‌ده ناظرلرك ، مسؤل طوتلمسی، باخصوص برکمرکه ورودی ملحوظ اولان اشیانك دیکر کمرکده ورودی ملحوظ ایدوکندن ، بوبابده تردد واقع اولدیغی بالمخابره تحقیقیله اکا کوره حساب ایدلمسی ، اصول موضوعه‌لری ایجاباتندن اولدیغندن؛ ایشته بوحاللر اشیای غیر معرفه رسم کمرکنی تقویم وتقدیرده نقدرسرعت کوسترلسه ینه تأخراندن قورتاره‌مز .

بونلرله برابر مخلقات كمركلرندن آى نهايتلرنده تنظيم وتقديم اولنه‌جق اولان اجمال دفترلرينك نظارتلرله مديريتلرده حين تدقيقنده، معرف اولميان اشيايه تقدير اولنمش اولان قيمتلر رائج حقيقيسندن نقصان تقدير اولنمش اولديغى كوريلور، شو حال دخى اداره مأمورلرينك وظيفه‌لرينه عدم دقتلرندن وياخود تجار ايله اويوشملرندن نشأت ايتمش اولديغى اكلاشيلور ايسه، اوست طرفنك كذلك تقدير قيمت خصوصنده تجار ايله اويوشيله مامسندن ناشى عيناً النان اشيا اثمان مقدره‌سيله صاتيله‌مز ايسه، تماميك تضمين ايتديرلمسى اصول موضوعه‌سى ايجابندن اولديغندن، بوحالار دخى تضييع اوقاته بشقه‌جه برسببيت ويرمش اوله‌بيلور.

ايشته شو مطالعات وحادثاته مبنيدركه: كمرك تعرفه‌لرينك حين تنظيمنده هيچ براشيا رائجه براقلميه‌رق جمله‌سنك تعريف اولنمسى خصوصلرى ارباب اقتصاد طرفلرندن دائما توصيه اولنمقده، علم ثروت ملل قواعدينه غير موافق بولنان شوتوصيه‌لر دخى طولغون طولغون معاشلر اعطاسيله مقتدر مقدرلر تداركى مجبوريتندن كمركلرك وارسته ايدلمسى، معاملات دخى درجهٔ غايه‌ده سرعت وسهولتله يوريدلمسى مطالعاتى اوزرينه بنا قلنمقده‌در.

دكز رسومى ناميله ياد اولنان وماسبقده بيان اولنديغى اوزره اساساً لغوى قرار كير اولان رسوم داخليه ارادن چيقاريلور ايسه، بزده بزده كمرك رسومنك تحصيلى ضمننده درت نوع موقع تعيين اولنمشدركه: برنجيسى اسكله‌لر، ايكنجيسى حدود بويلرنده‌كى اداره خانه‌لر، اوچنجيسى دمير يوللرى موقفلرى، دردنجيسى پوسته خانه‌لردر.

قرنتنه خانه‌لر دخى رسوم كمركك مدار تحصيلنه معاون ظن اولنسه خطا دكلدر.

﴿ برنجی بحث ﴾

اصول تحقیقات اولیه

کرك قره‌ده اولسون کرك سواحلده اولسون، کمرك اداره‌لرنجه حدود اتخاذ اولنان وشمدیکی زمانده قوردون داخلی قوردون خارجی نامليه یکدیکرندن آیریلان، حدود خارجنده اوله‌رق قچاقچیلر طرفندن قاچرلدیغی حالده یاقولجی طرفلرندن طوتیلان، یاخود قاچیریله‌جغی مخبرلر طرفلرندن اخبار النان، اشیا بالاستثنا ماعداسنك تحقیقات اولیه‌سنه واسطه اتخاذ اولنان سندات « مانیفستو » [*] دینیلان حموله سندیله « قونشمنتو » ناميله یاد اولنان مقبوض علم وخبرلریدر.

مانیفستولرك صورت صحیحه‌لرینك نسختین اوله‌رق درحال کمرکاره اعطاسی معاهدات تجاریه اقتضاسندن اولدیغندن، واپور ویلکن سفائنيله برلیمان داخلنه کیرن ویاخود دمیریولی واومنیبوس کبی وسائط نقلیه ايله برموقعه ورودایدن امتعه واشیانك کمیات وکیفیاتنه کسب اطلاع ایتمکه

---

[*] « مانیفستو Manifesto » بوعباره‌نك معنای لغویسی بياننامه دیمك اولوب حالا عالم سیاستده بومعنایی متضمن ایسه‌ده ؛ عالم تجارتده محضا برسفینه‌یه تحمیل ایدلمش اولان امتعه واشیانك مقادیر وانواعنی ناطق دفتر دیمکدر. بودفتر سفینه قپودانینك نزدنده محفوظدر.

امتعه‌نك چیقاریله‌جق اسکله‌یه وصولنده، قپودان ذکر اولنان دفترك عینی برصورتنی یکرمی درت ساعت ظرفنده کمرك مأمورلرینه اعطا وتسلیمه مجبور بولنور. عکس تقدیرده کلیتلو جزای نقدی‌یه مستحق اولور. کمرك مأمورلری صورت مذکوره‌نك تدقیق صحتی ضمننده سفینه‌یه کیدوب نسخهٔ اصلیه‌سنی طلب ومعاینه‌یه مأذون بولنورلر.

واسطه اتخاذ اولنان مذكور مانيفستولر كمركجيلر نظرلرنده تحقيقات اوليه‌دن زياده اوراق مثبته‌دن معدودر .

مانيفستو معاملاتی، خيله وقوعنك منعی ضمننده اقتضا ايدن تدابيری معاش اوله‌رق دول معظمه سفارتلری طرفلرندن تعيين قلنان مأمورلرايله بالمذاكره قلمه النوب طبع ونشر اولنان وخلاصه‌سی يوقارولرده ذكر وبيان اولنان بيك ايكيوز يتمش طقوز سنه‌سی رمضاننك يكرمی سكزی تاريخلو نظامنامه‌ده مندرج اولوب، شكل وصورتی سفينه‌ده بولنان كافهٔ اشيای تجاريه دنكلرينك (مارقه. نومرو) وعددلرينی حاوی اولديغندن، بونلر كمرك اداره‌سنه ارائه واعطا اولنديغی آنده، حاملنك يدنده بولنان اصليله مقابله وتطبيق ايدلمسی وكمركه چيقاريله‌جق اشيای تجاريه دنكلرينی قومپانيه اجنته‌سيله ويامال صاحبيله وياخود طرفلرندن منصوب بريسيله قارشولقلی اوله‌رق ذكر اولنان ايكی نسخه مانيفستو صورتلرنده بولنان قيدلرينك حذاسنه جائزه كشيده‌سيله اشارت ايتمك اوزره برمعاينه مأمورينك تعيين اولنمسی وبعد المعاينه اشيای محموله مانيفستويه موافق اولديغی تحقق ايدر ايسه مذكور ايكی نسخه صورت طرفيندن امضا اولنه‌رق برينی قپودانه وياخود قومپانيه‌سنه وياخود طرفلرندن منصوب اولان ذاته ويرلمسی، ديكرينك كمرك اداره‌سنده حفظ قلنمسی تحقيقات اوليه‌نك نتيجه‌سيدر .

تحقيقات اوليه‌نك دوامی اثناده كمركه چيقاريلان دنكلر مانيفستوده كوستريلان مقداردن نقصان ظهور ايدر ايسه، بوكيفيت درت حالك برندن خالی اولەمز . شويله كه:

١ — نقصان چيقان ماللر كمی‌يه تحميل اولنمامش اولور .

٢ — تحميل اولنمش اولديغی حالده آخر محله چيقارلمش اولور .

شو ایکی حالك ظهوری تقدیرنده ، ماده‌نك بو وجهله وقوعبولدیغی مثبت اولمق اوزره بر مهل معین ایچون اقتضـا ایدن محلدن شهـادتنامه کتوروب کمرك اداره‌سنه ابراز ایتمك مجبوریتی اوته طرفه توجه ایدر .

۳ — اموال محموله ضایع اولمش اولور .

حالك بوصورتده وقوعی زماننده ده ، ضایع اولان اشیانك اثمـانی اصحـابنه بطریق التضمین تأدیه ایلمش اولدیغی اثبـات ضمننده اوراق ارائه‌سی ماده‌سی ینه اوته طرفه راجع اولوب ، احوال ثلثه‌نك بو یولده وقوعنـده ، ارتق کمرك اداره‌سی انلردن بشقه برشی آره‌میوب ، ابراز اولنان اوراق سندات مثبته‌دن عد ایدرك اختیار سکوت ایدر .

٤ — اشیانك ضایع اولدیغی هرنقدر ادعا اولنور ایدیسه‌ده ، اصحابی طرفندن ارانلمدیغی دخی وقوعبولمق محتمل اولدیغندن ، بو یله بر حالك ظهورنده ، اوته طرف مأمورلرندن مانیفستوده کوسترلمش ویا « سیغورطه » [*] اولنمش اولان قیمتلری اعتباریله اقتضا ایدن رسم کمرکی

---

[*] « سیغورطه Sicurita » کلمه‌سی ایتالیانجه‌در . اطمئنان وامنیت معناسنه فرانسزجه « آسورانس Assurance » وانکلیزجه « انسورنس Insurance » کلمه‌لری دخی کذا اومعنایه کلورلر .

بحری سـیغورطه یعنی « آسورانس ماریتیم Assurance maritime» بحراً سیر وسفر ایدن مراکب ایله بونلره تحمیلاً نقل اولنان اشیانك ضیاعی ویا بوزلدیغی تقدیرده ضرر وزیانی صاحبنه تضمین اولنمق اوزره بر بدل معین مقابلنده بامقاوله واقع اولان تأمیناتدر .

اموالنی سیغورطه تحتنه وضع ایتدیرن کیمسه طرفندن ایفا اولنان بدله « پریم داسوارنس Prime d'assurance » دینور .

سیغورطه شرکتیله عقد اولنان سنده دخی « پولیس داسورانس d'assurance Police » اطلاق اولنور .

ارامق مجبوریتی برو طرفه رجعت ایده جکندن، اوحالده دخی رسم کمرك مقـامنده ضایع اولان دنکلرك نولی ایچـون کندولره ویرلمش ویاخود ویریله جکی مقـاوله ایدلمش اولان مبالغ ندن عبارت ایسه انك ایکی قاتی بالحسـاب تحصیل ایتمك مجبوریتی بروکیلرك وظـائفنه منضم اولوب اخذ واستحصاله قیام ایدر.

احوال اربعهٔ مذکوره دن برینك وقوعنده صحتی، حموله نك کمرکه تکمیلاً اخراجندن اعتباراً قرق سکز ساعت ظرفنده کمرك اداره سـنه اثبات ایدیله مدیکی صورتده. اوته طرف مأمورلرینه التی ماه مهل تعیین اولنور؛ تعهدی شـامل اولمق اوزره ده کندولرندن بشقه جه سند اخذ ایدیله رك مدت مهل ختام بولدیغی کبی صـاحب سند تأدیهٔ رسومه دعوت قلنور.

ایشته مانیفستولرك تحقیقات اولیه اوراقندن معدود طوتلمسنه سبب وعلت بو حاللردن ناشیدر.

سیغورطه معاملاتی معاملات تجاریه دن عد اولندیغی جهتله منازعات واقعه قانوننامهٔ تجارت احکامنجه تجارت محکمه لرنده رؤیت اولنور.

بعض ممالکده سیغورطه معامله سی ایکی نوع اوزره جریان ایدر. بری « آسورانس آپریم Assurance à prime » یعنی بدل معین ایله اجرا اولنان سـیغورطه دیکری « آسورانس موتوئل Assurance mutuelle » یعنی مشـارکت صورتیله سیغورطه اصولیدر.

برنجیسی بالاده مجملاً تعریف اولنان اصول اولوب، ایکنجیسی ایسه سیغورطه تحتنه وضعی مراد اولنان اشـیانك بالجمله علاقه دارنی بیننده بالاتفـاق برشرکت خصوصیه تشکیلیله خارجی سـیغورطه شرکتنه ویریله جك اجرت سـنویه نك کندو بینلرنده بالتدارك برمحله وضع وتودیعی واشیای مذکوره قضا زده اولدیغی تقدیرده اعضای شرکتك ویردکاری اقچه نسبتنده تلافیٔ ضرر ایتلری قاعده سـیدرکه: بو اصول معـاملات خصوصیه دن معدود اولمق حسـبیله بحری سیغورطه معاملاتی کبی قوانین موضوعهٔ مخصوصه سی یوقدر.

« قونوشمنتولره [*] كلنجه ، كمركلرده توارد ايدن امتعه واشيانك حقوق كمركى استيفا اولندقدن صكره، اشياى وارده‌نك صاحبنه تسليم واعطاسى مطلقا مذكور قونشمنتولرك صاحبلرى يدلرنده كورلسنه وياخود سفينه‌نك منسوب اولديغى قومپانيه اجنته‌سى طرفلرندن ويريلان سندلرك ارائه‌سنه منوط اولديغندن، اويولده سندات ابراز اولنه‌مديغى حالده كندولره مال ويرلمامسى دخى نظامى اقتضاسندن بولنديغندن ، بوحالده قونشمنتولر دخى كمرك اداره‌لرنجه اوراق مثبته‌دن عد اولنسه سزادر .

كه م بيانامه اصولنه ؛ اشبو اصولك خلاصة الخلاصه‌سى اشياى وارده‌دن يالكز برقسمنك معاينه‌سيله حاصل ايديله‌جك معلومات اوزرينه اقسام سائره‌سى رسم كمركنك اكا كوره بالحساب اخذ واستحصاليله ، مالك قبالى اوله‌رق امرارينه ارائهٔ رخصت اولنمسى ماده‌سندن عبارت اوله‌جقدر .

ايشته بواصولدن ماعدا تحصيل رسوم كمركده اوروپاده وضع ايدلمش اولان كافهٔ اصوللر بزم كمركلرجه‌ده قبول اولنمش وجمله‌سنك احكامى مرعى وجارى طوتلمش ، اكرچه باره‌لق مذكور بيانامه اصولنك بزم كمركلرده دخى وضعى چاره‌سى دوشنلمش ايسه‌ده ، تعرفه‌لرده تعريف اولنان امتعه واشيانك مقدارى تعريف اولنه‌مامسى جهتله، رايجه براغلمش اشيانك مقدارندن قات قات زياده كورلمسيله بواصولك اتخاذينه جسارت

[*] « قونوشمنتو Conoscimento » اشبو كلمه ايتاليانجه اولوب، فرانسزجه « قونسمان Connaissement » كه لفظاً علم وخبر ديمك ايسه‌ده، عندالتجار حموله سندى معناسنه مستعمل اولان و برتاجر طرفندن برسفينه‌يه تحميل ايديلان امتعه واشيا مقابلنده سفينه‌نك قپودانى جانبندن ممضى ومورخ اوله‌رق تاجره تسليم اولنان مطبوع سنددركه: سفينه محل مقصوده واصل اولدقده اشياى محموله سندات مذكوره‌نك ابرازيله اصحابنه تسليم اولنور. قونوشمنتو عادتا پوليچه كبى شخص آخره حواله اولنه‌بيلور .

اولنه‌میوب مسکوت عنه براغلمش، فقط قونسلوسلر اشیاسی بودرلو محذوراتی غیرداعی اولدیغی جهتله، اشبو بیاننامه اصولی یالکز انلرك نامنه کلان اشیا ایله ترانسیت اشیاسی حقنده مرعی الاجرا طوتلمقده، بو یولده یازیلان بیاننامه‌لرده کمرکلرده اوراق مثبته کبی تلقی اولنمقده‌در.

❊ ایکنجی بحث ❊

اصول معاینه

کمرکلرده معاینه اصولنك احداثیله تفرعاتنك ادامه‌سنه سبب ایکی مقصدك بردن اجراسیله‌درکه: بونك بری قدیم، دیکری حادثدر.

قدیم اولان سبب، اشیای حسیسه ومستعمله اره‌سنده اشیای نفیسه‌نك کتم واخفاسیله انلرك بلا رسم کمرکلردن امرارینه فرجه یاب اولنه بیلمسی مطالعه‌سنك رفع وازاله‌سیدر.

تجاریب عدیده ایله مثبت اولان اشبو معامله «اشیانك ظروف وامثالنه قیاس یاخود اصحابنك افاده‌سنه اعتماد ایله مظروفك یوقلمه‌سندن صرف نظر اولنمیه‌رق معاینه‌سنه اقدام واهتمام» ایدلمسی قاعده‌سنی کندو کندویه تولید ایلمشدر.

بناءً علیه معاینه مأمورلری چاروناچار بالجمله دنك وصندوقلری یکان یکان کشاد ایله درونلرنده ظهور ایدن امتعه واشیانك تقویم وتخمین اولنان دکرلرینه کوره اخذ وتحصیل رسومه مجبور اولورلر.

حادث اولان سببه کلنجه، چونکه تعریف تعبیرینك اصل معنا ومدلولی

صافی اشیا دیمك اولدیغندن واثنای تنظیم تعرفه‌ده ایسه «طاره» [*] ماده‌سی موضوع بحث اولمدیغندن، شو نقصانیٔ معامله بالآخره اشیای وارده قاب وظرف وچواللرینك بالوزن طاره‌لرینك تنزیلیله مظروفلرینك صافیسی اوزرینه رسم حساب واعطاسی دعواسنی میدانه چیقارمش وبوندن بعض محتکرلر استفاده‌یه باشلادیغی کورلمش اولدیغندن بوحاللرك دفع ورفعی ایچون صکره‌دن اتخاذ اولنان قاعده‌که «اشیای وارده قاب وظرفلری «رسم کمرکی النامش ومستعمل اولمیوب جدید شیلر بولنمش واشیای «مذکوره اکر طاره‌سیله النوب صاتیلان اشیادن ایسه رسم کمرکی دخی «طاره‌سی تنزیل اولنمیه‌رق استحصالی» قاعده‌سیدر.

ایشته بوقاعده الحالة هذه کمرکلرده مرعی‌الاجرا طوتلمقده‌در.

معاینه اصولنك کفایتنه آلت اتخاذ اولنان تدابیرك بریده اشیا قابلرینه قورشون مهر وضعی ماده‌سیدر.

قورشون مهر — بو اصولك اتخاذندن مراد، ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك برمحلندن دیکر محلنه، یاخود ترانسیت یری اوله‌رق دیار اجنبیه‌یه نقل وامرار اولنه‌جق امتعه واشیای تجاریه‌نك مخرج کمرکلرنده اصولی وجهله بالمعاینه اقتضا ایدن رسم کمرکی استیفا وتذکره‌سی اعطا اولندقدن صکره کوندریله‌جکی محله قدر مرور ایده‌جکی کمرکلرده بتکرار کشاد ومعاینه اولنمق تکلفاتندن وارسته قلنمق مطالعه‌سیدر.

---

[*] «طاره Tara» ایتالیانجه‌دن مأخوذدر. اصل وزنی النه‌جق اولان ماده‌نك غیری مثلا: قاب وسائره کبی نسنه‌لرك ثقلتنه اطلاق اولنورکه: تنزیلی جائز وواجب اوله.

بوکلمه‌نك اصلی عربیدر یعنی طرح یاخود طریح لفظیدرکه: تنزیل وترك اولنمش شی دیمك اوله‌جقدر.

لكن بو خصوصده كمسنه‌يه جبر و تكليف اولنميوب اجرا وعدم اجراسی اشيا صاحبلرينك يد اختيارينه براغلمقده‌در .

ممالك عثمانيه‌دن ديار اجنبيه‌يه اخراج اولنان توتونلر ايله آوروپا وآمريقادن مبايعه اولنان اسلحه وآلات حربيه ايله ، دول اجنبيه سفرا وقونسلوسلری نامنه ورود ايدن ومعابد ومكاتب ايچون جلب اولنان امتعه ، زراعت وصناعت ايچون ادخال اولنان هر نوع ماكنه‌لرله ادوات زرعيه ، دمير يول وفابريقه‌لر لوازماتی اوله‌رق بالامتياز مخصوص كتوريلان اشيانك برطاقی مؤبد وبرطاقی موقت صورتلريله كمرك رسمندن معاف طوتلديغی دركار ؛ مؤبد صورتيله رسم كمركدن معاف اولان اشيا ايسه ، منحصراً سفرا وقونسلوسلر نامنه كلان واورنك ونمونه ومودل اوله‌رق كتيريلان اشيادن عبارت اوله‌جغی آشكار اولديغندن اوراسی جای بحث اولمديغنه ، بو مقوله‌لر حقنده كمركارجه نظر دقته النه‌جق اصوللرك تطبيقات واجرا آتی دخی بيك ايكيوز سكسان بش سنه‌سی اوائلنده قلمه النان اون ماده‌يی شامل نظامنامه‌ده مندرج بولنديغنه بناءً ، دوام تعقيبندن اجتناب اولنوب اصول معاينه‌نك نتايج حاصله‌سنده نمايان اولمق حسبيله ضبط ومصادره اولنان اشيا حقنده موضوع اولان قواعدك بيانه مباشرت اولنور .

كمركارده ضبط ومصادره اولنه‌جق اشيا — طوز ، دخان ، باروت ، كهرچله ، اسلحهٔ ممنوعه ، ايله كمركاردن قاچيرلديغی حالده اله كچوريلان اشيا وامتعهٔ غير ممنوعه‌در .

طوز ، دخان ، باروت ، كهرچله ، ايله اسلحهٔ ممنوعه‌نك طوتلديغی آنده ضبطيله بلا بدل دوائر عائده‌سنه اعطا واسراسی ، معاهدات موجوده

ونظامات مخصوصه‌لری ایجاباتندن اولمغله ، بونلر حقنده دیگر درلو معامله اجراسنه حاجت یوقدر .

لکن طوتیلان اشیا ، اشیای غیر ممنوعه‌دن اولور ایسه ، بونلر حقنده ایکی درلو معامله واردرکه : بری مخرج اولان بر کمرك محلندن مورد اولان دیگر کمرك محلنه ادا تذکره‌سیله بالورود حین معاینه و تطبیقنده تذکره‌ده محرر جنس ومقداردن فضله ظهور ایدن امتعه واشیا معامله‌سی ، دیگری هیچ بر کمرکه اوغرادلمیه‌رق قاچیرلدیغی کوریلان ویا قاچیریله‌جغی خبر آلنان امتعه واشیا معامله‌سیدر .

طرز اول اوزره قاچیرلدیغی مشاهده اولنان امتعه واشیا ، مادامکه کمرك محلنه اوغرادلمیه‌رق قاچیرلمق استنلمشدر ؛ ظاهر حالده بویله‌لره بکده قاچاق نظریله باقیله‌میوب وحقلرنده ضبط ومصادره معامله‌سی تجویز اولنمیوب ، یالکز فضله ظهور ایدن امتعه واشیا اوزرندن ایکی قات رسم کمرك آلنه‌رق ، برقاتنك طوتانلره اعطاسیله مال مذکورك کمرکدن امرارینه رخصت ارائه اولنمقده‌در .

طرز ثانی وجهله یعنی کمرکه اوغرادلمیه‌رق قاچیرلدیغی ویا قاچیریله‌جغی تفرس اولنان اشیایه کلنجه ، واقعا حسب العهود بونلرك کاملاً ضبط ومصادره‌سی لازمه‌دن ایسه‌ده ، بو ضبط معامله‌سنك اجراسی اشیانك عن قصد قاچیرلمق استنلدیکنك بحق ظاهره اخراجنه متوقف کوروندیکندن وبودخی درجهٔ استحاله‌ده بولندیغی بالتجربه ثابت اولدیغندن ، بو خصوص حقنده دخی هم مأمورین کمرکك یأس وفتورینی موجب اولمامق ، همده واردات کمرکك تناقصندن وقایه‌سیله برابر نص عهده خلل کلمیه‌جك وجهله صورت مساعده‌ده اولمق اوزره اشیانك صاحبیله بالتراضی اویوشیله‌رق رسوم مقرره‌دن ایکی اوچ قات وبلکه دها زیاده‌سنك اخذیله فضلهٔ

مأخوذاتك كذلك طوتانلره بالاعطا مال مغبوطلك صاحبنه ترکی اصوللرینك اجراسیله نتیجه‌لنمکده‌در .

اوچنجی بحث

اصول اقطارمه وترانسیت

اقطارمه — دولت علیه‌نك سائر اسکله‌لرندن دیار اجنبیه‌یه ویاخود برمملکت اجنبیه‌دن دیکر برمملکت اجنبیه‌یه نقل اولنمق ویا دیکر واپور وسفاینه تحمیل قلنمق اوزره کلوب موقتاً قره‌یه چیقاریلان وتجارمغازه‌لرینه نقل اولنمیوبده کمرکلرده وصاحبلری نظارتلری تحتنده بولندیریلان ویاخود نقل وامرار اولنمق اوزره قره‌یه چیقارلمقسزین برسفینه‌دن دیکر سفینه‌یه نقل اولنان امتعه واشیا اوزرنده اجرا ایدیلان معاملاته اطلاق اولنورکه: نوعما ترانسیت معامله‌سنه مشابهدر .

اقطارمه معاملاتی ایچون — ولوسلم ممالك محروسه محصولاتی اولسون — صاحبندن ادا تذکره‌سی ارانمیوب وکندوسی ازعاج اولنمیوب ، فقط مطبوع اوله‌رق برقطعه اقطارمه پوصله‌سنك اعطاسیله اکتفا اولنور . بوپوصله نکده اکا مخصوص اولان قوچانلردن مقطوع بولنمسی ایجاب ایدر .

اقطارمه معامله‌سنك اکمالندن صکره اقطارمه پوصله‌لرینك مخرجلره کوندریله‌رك قیودیله تطبیق ایتدیرلمسی ، محللرنده قاچ غروش رسم الندیغنك خذالرینه شرح ویردیریله‌رك اعاده ایدلمسی ، اکر اشبو اقطارمه

معاملاتی برکیدن دیکر کمی‌یه نقل اشیا صورتیله اجرا ایتدیریله‌جك اولور ایسه، مذکور پوصله نوبتجی دینیلان مأموره ویریله‌رك اقطارمه معاملاتنك انك نظارتی تحتنده یوریدلمسی، بوخصوصك تمماتندندر.

ترانسیت — اشیاسی نه‌دیمك اولدیغی کرك متناً وکرك شرحاً یوقارولرده بیان اولندیغندن، اندن صرف نظرله شمدیکی حالده جاری طوتیلان معاملاتنك تصریحاتنه کیریشلور.

ترانسیت اشیاسنی امرار ایچون کمرکدن اقتضا ایدن تذکره‌یه نائل اولمق اولا، صاحب مالك اشیای مذکوره‌نك نه‌مقوله شیلر اولدیغنك تصریحیله (مارقه، نومرو) ومقدارلرینی متضمن طرفندن ممضی اوله‌رق جانب کمرکه برقطعه بیاننامه اعطاسنه متوقف اولور؛

ثانیاً اشبو بیاننامه‌اوزرینه کمرکلرجه معامله‌ٔ لازمه ایفا واکا اعتماد ایله ترانسیت رسمی بالاخذ تذکره‌سی اعطا اولندقدن صکره معتبر برکفیل ویا تأمینات اقچه‌سی اخذ اولنه‌رق صاحب ماله التی ماه مدت ایچون مهل ویریلور؛

ثالثاً، مدت محدوده ظرفنده ترانسیت اشیاسنی فی‌الواقع دیار اجنبیه‌یه امرار و ادخال ایدلمش اولدیغنی مشعر اوله‌رق الك صکره‌کی مخرج کمرکی طرفندن ظهریه‌ایدلمش اولدیغی حالده ترانسیت تذکره‌سنی ابرا ایدرایسه، صاحب مال سربست براغیلور.

اکر مهل مزبور ایچنده‌تذکرهٔ مذکوره اویله ظهریه‌لواوله‌رق ابراز ایدیله‌مزایسه، اشیای مذکوره‌نك داخلده صرف اولنمش اولدیغنه حکم ایدیله‌رك یوزده ٨ اوله‌رق اخذی ایجاب ایدن رسم کمرك اوت طرفی صاحب مالدن ویا کفیلندن تحصیل ایدیلور.

اكر صاحب مالدن وقتيله كفيل الميوبده وديعه صورتيله تأمينات اقچه‌سی آلنمش ايديسه، آلنان اقچه وزنه‌يه ايراد وقيد ايديلور.
شايد آلنان تذكره اثنای راهده ضايع اوله‌جق اولورايسه، انك يريني طوتمق ايچون صاحب مالك مخرج كمركندن برقطعه شهادتنامه ابراز ايتمسی اقتضا ايدر.

ترانسيت رسمنك امر تحصيلی حقنده رسومات امانتنجه وقتيله اتخاذ اولنمش دها بعض اصول وقواعد وارايسه‌ده، اصول طرح فصلنده بيان اولنديغی اوزره ايراد نظريله باقيله‌جق اولور ايسه، اك بيوك قسمی ارضروم وطربزون طريقلريله ايراندن اوروپايه و اوروپادن ايرانه نقل وامرار اولنان اشيا رسمی اوزرلرنده جاری اولديغی حالده، بو اصول بوندن اونبش سنه اول فسخ وتغيير ايدلمش، قسم امراريسی بولنان ديكر طريقله ترانسيت رسمنك اورته‌دن قالديرلمسی ماده‌سی دخی قرار تحتنه آلنمش اولديغندن، بوندن زياده سوز كتوررر محلی قالمامشدر.

كچه‌لی شهری اقطارمه‌نك مماثلندن اولان تحميل، تخليه اصولنك تشريحاتنه :

تحميل — ديديلا اصول برتجارك قره‌ده واقع انبارلردن قالديريلوب سفاينه نقل ايده‌جكی ذخائر وارزاق حقنده جاری اولور شويله كه :
برتاجر برسفينه‌يه اومقوله مال تحميل ايده‌جك اولديغی حالده، مالك جنس ونوعيله مقدار وزن وكيلنی انبارلردن قالديرمزدن اول جانب كمركه باپوصله بيان وانها ايتدكدن ولازم كلان رسم كمركنی دخی بالحساب دپوزيتو صورتيله اعطا ايلدكدن صكره، كمركدن بونك ايچون برمأمور ويرده قنطارجی ويا كيله‌جی تعيين اولنور. بونلر سفينه اوزرينه واردقلری

کبی احوال مذکوره‌نك حاملی اولان معونه‌لر سفینه‌نك بورده سنه یناشدیریلوب وزن وتکییل ایله تحمیله باشلنور .

تحملات واقعه مقدارمعینه بالغ اولدیغی آنده پوسته‌سی کسیلوب دها تحمیل ایدیله‌جك اولورایسه انك حقنده دخی دیپوزیتو اصولنك تکرار اجراسیله نهایتده‌تحمیل‌اولنان دیپوزیتو اقچه‌لرندن استیفا صورتیله ایراد قید واملا قلندقدن‌صکره تذکره‌سی‌اعطا ایدیلور . بوندن صکره‌ده سفینه حرکته مأذون‌اولور .

برسفینه‌یه تحمیل اولنمش اولان مال، ممالك اجنبیه‌یه کیده‌جك اولور ایسه ، انك فضله و نقصانی ارایوب صورمق (توتوندن ماعدا) کمرکجیلرك وظیفه اجابندن اولمیوب . فقط مال مذکور ممالك محروسه‌نك براسکله‌سندن دیکر اسکله‌سنه نقل و اخراج اولنور ایسه ، اصول تجاریه وجهله بز ۲ یه قدر ظهور ایدن فضله‌سنده کیله فرقی نظریله باقلمیه‌رق یالکز برقات رسم کمرك النوب ، یوزده ایکیدن زیاده فضله‌سی ظهور ایدر ایسه ، اشبو فضله‌دن ایکی قات رسم النور . اکر تحصیلات واقعه مکیلاتدن اولمیوبده موزونات ومعدوداتدن اولور ایسه، بونلرده دخی بز ۲ قیه‌یه قدر ظهور ایدن فضله‌دن برقات رسم کمرك حساب واخذ اولنوب ، بز ۲ دن زیاده ظهوره کلور ایسه اول زیاده‌دن دخی کذلك ایکی قات رسم کمرك استحصال قلنور .

تحلیه — تحمیلك ضدی اولوب ، بوماده یالکز ممالك اجنبیه‌دن ممالك محروسه‌یه ادخال ایدیله‌جك اموال حقنده جاری اولدیغندن اومقوله ادخالات اشیاسی ممالك محروسه‌نك برنوه سنه کیتمش اولسه بلا تذکره اولدیغیچون رسم کمرك طلب وتحصیل اولنه‌جغی جهتله بونلرك حاملی بولنان سفینه‌لر اثنای راهده ممالك محروسه‌نك دیکر اسکله‌لرینه

اوغرامش اولسه بيله ــ مادامكه قرهيه چيقارلميه جقدر ــ انلرك رسم كمركى محررى اولان اسكلهلردن ارانميوب بلكه منتهاى سفرلرى اولان وحمولهلرينى قرهيه چيقاردقلرى زمان اخذ واستحصال اولنور . بوخصوصده دخى سفينه قپودانلرينك ومال صاحبلرينك افادات مجردهلرينه اعتماد قلنمز .

تخليه خصوصاتنده كمركارده مجبورى اولهرق قبول واتخاذ قلنمش براصول دها واردركه : اوده شكر فوچيلرى قهوه چواللرى وامثالى اشياى نقليهٔ مظروفه ايله دمير ، طوغله ، كراسته ، كبى نوع واحددن عبارت اولان اشياى مكشوفهنك كمركلنديرلمسى اصوليدر .

اشياى ثقليهٔ مذكورهنك حامل اولدقلرى محللردن معونه وعربهلره تحميليله كتوريلهرك اوراده وزن وتعداديله اكا كوره كمركلنديرلمسى اصول كمرك اقتضاسندن ايسهده ، بواصولك دوامندن انواع مشكلات كورلديككندن وصاحبلرى حقنده دخى مصارف زائدهيى موجب اولديغندن مجرد شو درلو تكلفات ومحذوراتى دفع وازاله ايتمك ايچون صكرهدن قبول واتخاذ اولنان اصولك خلاصهسى ، مظروفاتدن عبارت اولان اشياى ثقليهدن كفايت مقدارى كمركه چيقارتيلهرق بالوزن قنطار وقيهسى نه مقداره رسيده اولور ايسه ماعداسنك كميت وكيفياتى اكا كوره تقدير اولنهرق جملهسنك ايجاب ايدن رسم كمركى بوصورتله تحصيل اولنور .

اكر اشياى ثقيلهٔ مذكور مظروفاتدن اولميوبده كراسته ودمير وامثالى معدوداتدن اولور ايسه ، قرهيه اخراجيله انلرك حقنده دخى اوتهكيلر كبى معامله ايفاسى قابل اولهميهجغندن ، اوزرينه معتمدبرمأمور تعيين اولنهرق چيقاريلهجغى اسكلهلرده تعداد ويا وزن ايله معاينهسى اجرا اولنهرق تبين ايدهجك مقداره كوره رسم كمركى اخذ وتحصيل ايديلور .

﴿ درنجی بحث ﴾

تأديهٔ رسوم وتبرئهٔ ذمت

تأديهٔ رسوم — ماده‌سی کمرکلر اصولنده مطلقا قانون ونظام دائره سنده کتب واملا ایله اصحابی یدلرینه اعطا قلنمش اولان سندات معتبره ایله اثبات اولنمق لازم کلور .

بویولده املا واعطا قلنمش اولا سندات کمرك مأمورلرینه قارشومال صاحبلری ایچون برائت ذمت مضبطه‌سی مقامنده طوتیلور .

تأديهٔ رسومی مشعر اولان سـندات ؛ صرفیات داخلیه ایچون کتب واملا اولنمش بولنور ایسـه ، صاحبنك اسم وتابعیتیله تحمیل اولنـدیغی سفینه‌نك اسم وباندره‌سی کیفیتی ، قپودانك اسم وتابعیتی ، مخرج کمرکنده النان رسم کمرکك مقداریی ، تاریخ زمنی مبین اولمق ایجـاب ایدر . اکر اشیایی حامل اولان سفینه ، قومپانیه‌لر واپورلرندن ایسـه قپودانك اسمی ارانمیوب ، یالکز واپور وقومپانیه اسمنك درجیله اکتفا اولنور . بومثللو تذکره‌لر کمرکجیلر نزدلرنده ادا تذکره‌سی نامیله یاد ایدیلور .

تأديهٔ رسومی مشعر سـندات ، صرفیات داخلیـه ایچون اولمیوبده دیار اجنبیه‌یه امراراولنه‌جق اولان امتعه واشیا ایچون املا اولنه‌جق‌اولور ایسه ، اومقوله اخراجات اشیاسیچون ادا تذکره‌سی ویرلمیوب ، فقط ادا تذکره‌سی مقامنده طوتلق اوزره دیکر شکل وصورتده بشقه برتذکره ویریلور . بوتذکره‌لرده رسـومات اداره‌لرنده مقبوض سـندی نامیله یاد اولنور .

صرفیات داخلیه‌یه مخصوص اداتذکره‌لری ، ممالك محروسه‌نك برمحلندن

دیکر محلنه نقل وامرار اولنه‌جق اشـیا ایچون ویریله‌کلدیکنـدن و آچیق اولان محللرینك قلمله طولدیرلمسی وایضـاحات کافیه‌نکده وقوعنه کوره درج وتصریح ایدلمسی قاعـدهٔ مخصوصه‌سی ایجابنـدن اولدیغندن ، بونلر بالطبع اخراجات مقبوض علم وخبرلری مثللو یالکز برشکل وصورتده املا اولنه‌میوب دردت نوع وشکلده املا ایدیلور .

شویله‌که :

١ — براسکله‌دن دیکر اسکله‌یه نقل اولنان ،

٢ — ممالك محروسه‌دن ممالك ممتازه‌یه امرار ایدیلان ،

٣ — برقضادن دیکر قضایه کوندریلان ،

٤ — کرك مورد وکرك مخرج کمرکلرنده حقوق کمرك ذاتاً استیفا اولنمق حسبیله بالا رسم امرار ایدیلان ، امتعه واشـیایه مخصوصدر .

بوصورتده‌سالف‌الذکرمقبوض‌علم‌وخبرلریله‌برابر کرك‌ادخالات‌وکرك اخراجات وکرکسه داخلی صرفیات ایچون کمرکارده قوللانیلان واصحابی نزدلرنده برائت ذمت مضبطه‌سی شکلنده قلان تذاکرك عددی بش‌نوعه منقسم اولمق‌ایجاب ایدر ایسه‌ده ، قره کمرکارینـك لغوندن صکره اوچنجی نوعی عملدن سـاقط اولدیغندن ، شـمدیکی حالده کمرکارده قوللانیلان تذاکرك عددی درت نوعه منحصر قالدیغی اکلاشیلور .

اشبو بش ویادرت نوع تذکره‌لرك کمرکارده‌اسـتعمالندن مقصداقصی حقوق کمرکك کاملاً استیفا اولنـدیغی واموال تجاریه‌نك ارتق سربست براغلدیغـنی ناطق اولمق اوزره اصحـابی یدلرنده بویله بررججت بولنمسی وانلره مستنداً هردرلو معارضه‌نك برطرف ایدلمسی ماده‌لری اولدیغندن ، بونلر دردنجی نوع تذکره‌لری دخی احتوا ایتمش بولنه‌جغنـدن ، تذاکر مستعمله‌نك اوچ نوعه انقسامی لازمه‌دن کبی کورینور ایسه‌ده ، بعضاً رسم

گمركى ويريله‌رك اندرون مملكتـه ادخال اولنمش اولان بر مـال اوراده صاتيله‌مديغندن اوتورى ديكر مملكتـه نقلى مراد اولنديغى واقع اولوركه : اوحالده مال مذكورك فى الحقيقـه رسم گمركى المنمش اولان مالدن اولديغنى اثبات ايتمك مجبوريتى صـاحب ماله رجعت ايدوب اكر بوصـورت ثابت اولورايسه ارتق گمركچيلرجه برديه‌جك قالميه‌جغنـدن ، مال مذكورك گمرك اداره‌لرنده حسبى ناميله ياد اولنان مذكور دردنجى تذكره‌لرك املاسـيله امرارينه رخصت ويرلمك ايجاب ايدر . ايشته بوحاللرده حسبى تذكره‌لرك استعمالنه سبب اولور طورور .

مجان اوله‌رق ويرلمكده اولان شوتذكره‌لرك گمرك اداره‌لرنجه حسبى ناميله يادا اولنه‌كلمسى ، پك قديم اولان عاداتك بقيه‌سيدر .

چونكه هرنوع ادا تذكره‌لرندن وقتيـله خرج النـوب ، بو نوع ويريلان تذكره‌لردن المديغى جهتله ، بونسو يه اولزمانلرك معاملاتنه كوره موافق حال كـورنمش ايكن ، بيك ايكيوز يتمش طقوز سنه سندنبرو تذكره‌لردن خرج طلب واخذ اولنمق اصـولك ترك ايلغويله جمله‌سنك مجانا كتب واملاسى قرارينك گمركارجه اصول اتخاذنده انفاً بيان اولنديغى اوزره رسم گمركى اولجه النوبده مغـازه‌لره قالديريلان امتعه واشـيانك بتكرار گمركلردن امرارنده تذكره ويرلمك عادتى ترك اولنه‌مديغنـدن حسبى نام قديمى باقى قالمشدر .

گمرك اداره‌لرنده استعمال اولنه‌كلان سالف الذكر تذكره‌لر ، طوز ، دخان ، مسكرات ، كبى اشيادن ماعدا گمركلردن مرور وعبور ايدن امتعه واشيانك جمله‌سنه شاملدر .

اشـياى ثلثهٔ مذكوره ايچون اسـتعمال ايديلان تذكره‌لره كلنجه ، بونلرك معاملاتى بشقه بشقه مسائلدن اولديغى جهتله فصـل مخصوصلرنده ذكروبيان اولنسه كركدر .

کمرکارده الیوم معمـول به اولان تذکره‌لرك اصول املاسیله کیملرك طرفلرندن ممضی ومختوم اولمسی ، نه مقوله‌لرینك شـایان وثوق واعتماد کوریله‌رك قبول ایدلمسی ، شایستهٔ قبول کوریله‌میان ویاداعیٔ اشتباه اولان تذکره‌لر حقلرنده نه‌یولده اجرای تحقیقات وتدقیقات اولنمسی ، محاسباتنك نه‌وجهـله کورلمسی ، سهو وخطادن عاری اولمیانلرك تصحیحاتی نه‌یولده ایفا ایدلمسی ، الحاصل امورنفتیشیه وحسابیه‌یه عائد اولان بونلر وتشبثاتك تمامیٔ اجراسی ، کمرکجیلرك وظائف داخلیه‌سنه عائدمسائلدن اولمق ملابسه‌سیله بوقدرله اکتفا اولندی .

کرك ادخالات اشیاسی ایچون اولسون ، کرك اخراجات اشیاسیچون اولسـون ، صاحبلرندن تأمینات اخذیله ویاخودناملرینه «قردی» [*] کشـادیلهماللرینـك کمرکاردن امرارینه رخصت ویرلمسی وبوسببـله حقوق کمرکی عادتا بقایاطرزینه دوکوب بعده اقامتکاهلرینه هفته‌دن هفته‌یه تحصیلدارلر کوندررك ذمت مقیده‌لرینك جسته جسته استحصال ایدلمسی کبی اسکی زمانلرك عادات ومسـامحاتندن باقی قالان معاملات بیـك ایکیوز یتمش طقوزسنه‌سندن برو ترك والغا اولنوب ، انجق اشبو تأمینات ماده‌سی شمدیکی زمانلرده یالکز ترانسیت اشیاسیله بلارسم ممالك اجنبیه‌یه امرار اولنه‌کلان توتونلر ویاخود کمرکه چیقارلمسی ممکن اوله‌میان ویاچیقـارلمش بولندیغی حالده داخلده صرف وفروختی جائز کوریله‌مامسـندن ناشی ، کلدیکی محله اعاده‌سی قرارکیر اولان اشیا وارزاق نقلیه وممنوعه حقلرنده

---

[*] «قردی Crédit» کلمه‌سی فرانسزجه‌در . اعتبار واعتماد معنالرینه کلور . معاملات مالیه‌ده کثیرالاستعمالدر . بعض بانقه‌لر وشرکت صرافیه‌لر بوکلمه‌یی کنـدی عنوانلرینه علاوه واضافه ایتمشلردر .

مثلا : «قردی ژنرال Crédit général» یعنی «اعتبارعمومی» «قردی‌اندوستریل Crédit industriel» «اعتبارصناعی»

مرعی وجاری طوتلمقده ایسه‌ده، بواصوللرك دوام وجریانی خزینه علیهنه دکل بلکه لهنه بر خدمت اولدیغندن فائده ومحسناتی قابل انکار اولمامقده‌در .

ترانسیت اشیاسیله داخله فروختی ممنوع اولان امتعه واشیا ایچون صاحبلرندن اولجه تأمینات اخذ اولنمسی، بوایکی نوع اشیانك برتقریب ایله داخلده صرف واستهلاك کنه میدان ویرلمامسی مطالعه‌سی اولدیغی معلوم اولان حالاندن ایدوکندن، بومقوله‌لر ایچون تعیین اولنمش اولان مدتك الك نهایتی التی آیدن زیاده اولمیه‌جغی درکارایسه‌ده، کمرکه چیقاریله‌میان اشیای ثقیله بونلره مقیس اوله‌مدیغندن، بونلر ایچون تعیین اولنه بیله جك مدت،معاینه اصولنك اتمام واکمالی زمانی اوله‌جغی آشکاردر .

ترانسیت اشیاسیله اشیای مودوده ایچون اولجه النان دیپوزیتو اقچه‌لری دفاتر حسابیه‌ده ردیات، دیکر صورتله النان دیپوزیتو اقچه‌لری ایسه پشینات، فصللرینه نقل اولنمق اصول حسابیهٔ رسوماتك باشلیجه اولان معاملاتی ایجاباتندندر .

اوروپا کمرکلرنده وسیما انکلتره ده اتخاذ اولنمش اولان براصول دها واردرکه: اوده ممالك اجنبیه‌دن خام اوله‌رق کلوب رسم کمرکی النان اشیانك درون مملکتده معمولات ومنسوجات شکلنه تحویل ایله بتکرار خارجه اخراجنده اولجه النمش اولان رسم کمرك نقدلاردن عبارت ایدیسه انك صانع وناقلنه اعاده‌سی اصولیدر .

ایشبو ایجابلکی مجرد درون مملکتده قالمق وصنایع ملیه وداخلیه‌نك ترقی وتزایدینه بویوزدن طولاییده برچغر آچمق مطالعاتیله وضع ایدلمش اولان اشبو اصوله احتیاج ممالك عثمانیه‌ده هنوز رونما اولمامسیله، اصول مذکوره بزم کمرکلرده مرعی وجاری اوله‌میه‌جغی درکاردر .

کمرك رسومنك امر تحصیلنده اك کسدیرمه طریق رسوم مذکوره بدلاً و نقداً النوب درحال ایراد قید ایتمك طریقی اولدیغی ، بوصورت ممکن اولەمز ایسه ، حصهٔ رسوم عیناً النەرق صاتلدقدن صکره اثمان مقیدەسنك اکا کوره وزنه حسابنه نقلی مادەسی ایدوکی شبهەدن بری، چشدی بوزلمیان اشیای عینیەنك حین اخذنده اصلی نەفیئاتله صاتیلور ایسه انکده اول تأمینات ایله وبلکه دها اهون صورتله صاتیله بیلەجکی قید وایضاحدن عاری ایسەده ، بعضاً برنوع مال ظهور ایدرکه ، پارچەلنمسی ممکن اولەمامسندن ویاخود اوزرینه طوبدن تقدیر ایدیلان قیمته صاحب مال روی رضا کوسترمیوب مالك جملەسنی کمرکه ترك ایتمسندن طولایی مال مذکورك هیئت مجموعەسی کمرکه مال ایدلمك ایستنیلور .

بویله برحالك ظهورنده ترك ایدلمك ایستنیلان مالك قیمت مقدرەسی نەقداردن عبارت اولور ایسه بوندن اخذی ایجاب ایدن رسم کمرکك اوست طرفی علی طریق الاستقراض کمرك صندوغندن النەرق صاحب ماله اعطا اولنوب سائر اشیای عینیه مثللو اومقوله اشترا طریقیله النان اشیا دخی اشیای عینیه انبارینه نقل اولندقدن صکره اشترا اولنان فیئاتله صاتلدیغی کبی اولجه کمرك صندوغندن النان مبالغ انباردن استرداد صورتیله بالمحسوب قیدی قپادلمغله برابر مال مذکور اوزرینه ترتب ایدن رسم کمرك دخی اول وقت وزنه‌یه ایراد قید اولنور .

شو اصولك موافق شرعشریف اولدیغی دخی اصول طرح فصلنده حکایه اولنان فقرەنك بتکرار مطالعەسیله ثابت اولور . شوتصریحاته کوره کمرك رسمنك اصول تحصیلنده برده عیناً النان اشیایی صاتمق وظیفه ومجبوریتی نمایان اولوب بونکده نصل یاپلدیغی بروجه زیر بحثده تفصیل اولنور .

﴿ بشنجی بحث ﴾

اشیای عینیه معاملاتی

حقوق کمرکه مقابل اوله‌رق الوب مشتریسی ظهورنده فیئات مأخوذه‌سی موجبنجه اشیای عینیه انبارلرینه نقل اولنان امتعه واشیا دائما ایکی صنفدن خالی اوله‌مز .

صنف اول تقدیر اولنمش قیمتك تمامی ویریله‌رك اشترا اولنان اشیادر .

صنف ثانی یالکز رسم کمرکه مقابل پارچه‌سی النوب اوست طرفی اصحابنه ترك اولنان اشیادر .

معروف اولان اشیایه نسبتله صنف اول نادرالوقوع ، صنف ثانی کثیرالوقوع اولسه بیله ، کمرکجیلر نظرنده صنف اول مرجوح صنف ثانی راجحدر .

مزروعات رسمی حقنده مرعی وجاری طوتیله کلان اصول وقواعده تطبیقاً عیناً النـان اشیانك بالمزایده فروختی ماده‌سی ، کمرکلرده جاری ومرعی اولمیوب ، مطلقا حین اخذنده تقدیر اولنمش اولان واثمانی اوزرلرینه یاپشدیریلان فیئات پوصله‌لرنده کوستریلان مقادیر موجبنجه صاتلمسی لابد اولدیغندن ، بومقوله اشیای عینیه‌نك نقده تحویل اولنه‌بیلمسی بای حال مزاد بایع اصولندن زیاده طلب مشتری قاعده‌سنه تابع اوله‌جغی ادنا برملاحظه ایله معلوم اولور .

فقط بعض وقت اولورکه : عیناً النمش اولان امتعه واشیانك یا مشتریسی ظهور ایتمـامسندن ویا صاتیله‌مامسندن چشـدی بوزیلوب دوزلتمك ممکن اوله‌مامسندن ویاخود موده‌سی کچمسندن ویاخود طوره طوره اواریات حاللرینی کسب ایلمسندن طولایی صـاتیله‌مز اولور . بویله براحوالك

ظهورنده دخی کمرك ناظرلری جانب امانتـه بالمراجعـه الەجقلری امر اوزرینـه انبارلرده قالمش اولان اومقوله اشیای عینیه یاتنزیل فیئات ایله ویامناقصه صورتیله پارچەپارچه ویاطوپدن ظهورایدن مشتریسنه صاتیلەرق اثمان حاصلەسی طوپدن وزنەیه ایراد قید ایدیلور .

عیناً النـان اشیانك نەصورتله النوب حفظ ایدیلەجکنه وصاتیلەجغی اثناده حقلرنده نه درلو معـامله ایدیلەجکنه دائر اولمق اوزره رسومات امانتندن برطاقم اصول وقاعدەلر وضع ایدلمش ایسەده ، اصول تحصیلەعائد موادن اولمدیغندن بوقدرله اکتفا اولندی .

کمرك محلنه چیقاریلان امتعەواشیا معرف اولورایسه ، ارابجی ومعاینەجی معرفتلریله معاینەسی اجرا ، مبصرلر دلالتیله رسم کمرکی حساب ، غیرمعرف اولورایسەاستماتورلرواسطەسیلەقیمتلری تقدیراولنەرق ، حقوق کمرك عیناًوبدلاً اخذواستحصالەاولندقدن صکره ، مال مبحوثك کمرکدن قالدیرلمسی صاحب ماله تکلیف اولنور ایسەده ، بعضاً واقع اولورکه : صـاحب مالك نزدنده نقود موجود اولمامسندن ویاخود مالنی صاقلایەجق برمناسب یر بولەمامسندن طولایی یالکز « فاوره » [*] سنی ابراز ونظاماً لازمکلان ارضیه اجرتنی بشـقەجه اعطا ایدەجکنی وعد ایله مالنك بلا معـاینه کمرك انبارلرینـه قالدیرلمسی طلب اولنور .

---

[*] « فاتوره Fattura » ایتالیانجه کلمه اولوب ، اقشه وسائرەنك اعمالی و برده اشیای مبیعەنك انواع واثمانی مبین دفتری معنالرنده بین التجار مستعمل اولان الفاظدندر .

اکثریا کمرك ادارەلرنجه یکی برمتاعك رسم کمرکی تعیین اولنه بیلمك اوزره صاحبندن اومتاعك فابریقه یاخود بایعندن ورود ایتمش اولان فاتورەسی لاجل المعاینه طلب اولنور .

بو اصول بالطبع فسادانه قپو آچشدر . مثلا : فاتورەنك بری کمرکه دیکری یعنی اك طوغریسی اشیانك مشتریسنه مخصوص اولمق اوزره نسختین اولەرق تنظیم وارسال اولنور .

بنابرین کمرك محملرنجه بوبابده پك متبصرانه طورانمق اقتضا ایدر .

بویله بر تکلیفك وقوعنده کمرکجیلر تجارك اشبو طلب وارزوسنه مخالفت ایده‌میوب مال مذکورك انبارلره قالدیرلمسنه ارائهٔ رخصت ایده بیلورلر ایسه‌ده ، بودرلو معامله یالکز امتعهٔ تجاریه حقلرنده جریان ایتدیریلوب ، بوقسه نفت یاغی ، غاز ، اسپرتو ، قاو ، کبریت ، کبی قابل اشتعال اولان اشیای مضره حقنده جریان ایتدیریله‌مز .

ارضیه رسمیله بوکا مماثل اولان حمالیه قنطاریه اجرتلری نه درلو حساب وقاعده‌لر اوزرینه اخذ واستیفا اولندیغی نظام موضوعلریله لایحهٔ مخصوصه‌لرنده مصرح ایسه‌ده ، بونلرکده اصول تحصیله تعلقی اولمدیغندن تفصیلندن اجتناب اولندی .

ایشته کمرك رسمی حقنده جمع وتلفیق ایدیله‌بیلان معلومات بوراده ختام بولمش اولمغله بوندن صکره تمغا رسمی حقنده لازمکلان تفصیلاته شروع اولنمق اوزره باب مخصوصنه ابتدار اولنیور .

﴿ باب رابع ﴾

تكاليف بالواسطه‌دن

« ى »

تمغا رسمنك اجمالاً تاريخى ، اصول طرحى ، اصول تحصيلى .

﴿ فصل اول ﴾

« ى »

تمغا رسمنك اجمالاً تاريخى

تمغا [*] رسمى نامى تحتنده طرح وتحصيل قلنان تكاليف دولت‌درت قسمدر .

١ — اقمشهٔ حريريه وقطنيه ايله امثالى منسوجاتك دستگاهلرندن حين اخراج وفروختنده طوپلرى اوزرينه ثابت مركب ايله ضرب اولنه‌رق

[*] « تمغا » ياخود « طبغا » كلمه‌سنك فرانسزجه‌سى « تمبر Timbre » انكليزجه‌سى « استامب Stamp » وايتاليانجه‌سى كذلك « استامپا Stampa » والمانجه‌سى « استمپل Stempel » دركه : جملةً ضرب وياطبع معناسنه كلور .

بوصورته كوره بزم « تمغا » كلمه‌سنك دخى عن اصل « طبع » لفظندن اشتقاق ايتمش اولديغى حالده كثرت استعمالله ب حرفى م حرفنه و ع حرفى بالتنقيط غ حرفنه منقلب اولمش اولمسى خاطره كلوب ، فى الواقع عربى طبع كلمه‌سى دخى لسان يونانيده موجود وفرانسزجه « تمبر » كلمه‌سنك بالتحريف منشائى اولان « تپتو τύπτω » و « تيپو τύπω » لفظلريله همزاد اولمسنه باقيلور ايسه ، اشبو تمغا كلمه‌سنك اساساً طبع لفظندن عبارت اولديغنه حكم ايدلمك طبيعى ايسه‌ده ، بعض مدققينك قولنجه تمغا كلمه‌سى لسان يونانيده « طاميقا‌ـ‌اسيميا ταμιακά-σημεία يعنى (خزينه اشارتى)

قیمت مقدره‌لرندن غروشده بر پاره حسابیله اوللری خزینهٔ جلیلهٔ مالیه نام وحسابنه و برارالق بلدیه صندقلری منافعنه اخذ وتحصیل قلنان رسمدر .

اشبو رسم ، اوائل ایامده ومنسوجات داخلیه‌نك رواجکیر اولدیغی اثنالرده دفاتر خزینه‌ده ایجه برموقع احراز ایتمش ایکن ، معاملات جاریه‌سی عادتا برانحصار شکلنی المش اولدیغندن، باخصوص عهود تجاریه ایله قوانین تحریریه‌ده بورسمك لغوی طرفنی شدتله استلزام ایتمش بولندیغندن ، فی زماننا هذا جمله‌سی ملغادر .

۲ — اوائل ایامده خزینهٔ مالیه نام وحسابنه اداره اولندیغی حالده ، بالآخره بلدیه‌لره ترك اولنان ، شمدیکی حالده یالکز شهر امانتنده جاری اولدیغی اوزره باقر آوانی ایله حیوان نعللرینه اوریلان صغوق تمغا رسمیدر .

بونکده اسامی نه دن عبارت اولدیغی والیوم نه اصول وقاعده اوزرینه اخذ وتحصیل قلنه کلدیکی رسوم متفرقه بحثنده ذکر وبیان اولنه‌جقدر .

۳ — غیراز مجوهرات قیومجی اصنافلك اعمال ایتمکده اولدقلری آوانیٔ سیمیه‌نك عیارلرینی توقیع ضمننده اوله‌رق ضربخانهٔ عامره‌ده ضرب

معناسنی متضمن بولنان جمله‌نك ایلك لفظی اولان « طامیقا » اسم منسوبندن عبارت اولوب ، چونکه تمغا اشارتی حکومته عائد براشارت رسمیه اولدیغی جهتله بوتسمیه‌ده‌کی اصابت قابل انکار اوله‌میه‌جغی درکاردر .

خصوصاکه: معاملات عتیقه‌یه نظر اولنورایسه بوکا توقیع دخی دینلمسی جائزاولور .

دیکر بعض لغویونك تحقیقاتنه کوره « طمغه و طمغان » کلمه‌لری صرف ترکی اولوب معناسی اوائلده مجرمینك وکورکه وضع اولنانلرك اکثریا النده ویا اموز باشنه یاخود قولنه قزغین تیمور واسطه‌سیله داغلیوب وضع اولنان علامت فارقه‌دن عبارتدرکه: بواصول ایوم مفسوح اولوب اوروپاده یلکز مسکراتك تعریق انواعی ایچون فوچیلری اوزرینه وضع اولنان (نشانه) منحصر قالمشدر .

اولنوب حاصلات واقعه‌سی بك چوق زمانلر سكه‌كنلر طرفندن اخذ وتحصيل قلنان واوچ درت سنه‌دنبرو خزينهٔ ماليه نام و حسابنه استحصال ايديلان عيار تمغاسی رسميدر .

بونكده يالكز آوانئ سيميه اوزرلرينه اوريلوبده ، آوانئ ذهبيه اوزرلرينه اورلمامسنك ، استانبولده جاری اولديغی حالده ، طشره‌لرده مرعی طوتلمامسنك علل واسبابی محلنده بيان اولنه‌جقدر .

٤ — بروجه اجمال تاريخی يازيله‌جق اولان « تمغا » رسميدر . اصل واساسی معاملات ناسی تأمين ايچون اختراع اولنان ولزومی اولنلره خزينهٔ ماليه‌دن ثمن مسما ايله صاتيلان ورقهٔ صحيحه اثمان حاصله‌سی ديمكدركه :

مبداء احداث وايجادی بيك ايكيوز التمش بر سنهٔ ماليه‌سی شهر ايلولی ابتداسيدر .

بيك ايكيوز التمش سنهٔ ماليه‌سی اواخرينه دكين ، دفاتر حسابيهٔ ماليه‌ده ورقهٔ صحيحه اثمانی ويا ورقهٔ صحيحه رسمی ناميله بركونه واردات ، قوانين ادارهٔ خزينه‌ده دخی بركونه مواد ومباحثات كوريله‌مز ايكن ، شهر مذكوردن صكره كورلمكه باشلامش ، مرور زمان ايله‌ده معاملات ومباحثاتی چوغالمش بولنديغندن ، رسم مزبورك احوال تاريخيه‌سنه اوزمانك مبداء اتخاذ ايديله‌جكی دركاردر .

بيك ايكيوز التمش برسنه‌سی جماذی الاولنك اونبشنجی كوننه كلنجيه دكين ، اوراق صحيحه نه ديمك اولديغی بيلنمز وبين‌الناس تعاطی قلنان سندات نه درلو اوراقه يازلمش بولنور ايسه بولنسون هيچ برينه كرك محاكم ودوائر دولتده وكرك اصناف واتفاق عالمنك حكمرانی اولان

« لونجه » [١] اوطه‌لرنده ایلیشـلمز ایکن، اسپانیا دولتی باش ترجمانک اوغلی اولوب بعض کبرایه فرانسزجه وسفارت مأمورلرینه ترکجه درس ویرمکله مألوف اولان خواجه « تلماس »ك ویردیکی لایحه اوزرینه، اول وقت متشـکل اولان مجلس زراعتك تصویبی ومجلس والانك تنسـیبی موجبنجه مبحوث عنه اولان ورقهٔ صحیحه اصولی دولت علیهٔ عثمانیه‌جه‌ده قبول واحداث اولنمشدر . شویله‌که : تاریخ مذکور ایله مورخ اوله‌رق خزینهٔ مالیه شعباتندن ملغا جریده محاسبه‌سندن اقلام مالیه‌یه اعطا قلنان برقطعه علم وخبرده « کافهٔ اخذ واعطا ومعاملهٔ پای وکدانك هر برکونه « فساددن قورتارلمسی ضمننده بین‌الناس استعمال اولنمقده اولان سندات « متنوعـه‌نك برحسن صورته ربط وادخالنـه لزوم کورنمکدن ناشی « بعدازین اعلام وحجت مثللو سندات شرعیه‌دن ماعدا اخذ واعطایه « دائرکافهٔ سندات متنوعه واوراق متداوله ایچون هرکاغدك نه مقوله شی « تحریرینه مخصوص ایدوکنی متضمن تمغالر ترتیبیله طاقم طاقم طبع وتمثیل « اولنه‌رق درسـعادتده « احتسـاب نظاتی » وطشره‌لرده دفتردارلرله « مال مدیرلری ومستثنا [٢] محللرده دخی والیلر طرفلرندن تعیین « اولنه‌جق مأمورلر معرفتیله بدلی النه‌رق مناسب دکانلرده صاتدیرلمسی »

[١] « لونجه» کلمه‌سی ایتالیان لساندن مأخوذ « لوجه Loggia » لفظیدرکه : فرانسزجه « لوژ Loge » دیو ز بانزد اولمش وحجره یعنی اوطه معناسنه‌اولوب ، بین الاصناف تجار وصنعتکارانك معاملات ومنازعاتنه متعلق مذاکراتك اجراسنه مأمور اولان ارکان منتخبه‌نك یعنی اصناف اوسته‌لرینك اجتماعنه مخصوص اوطه‌یه علم اولمشدر . تیاتروده‌کی حجره‌لره وفرامسونلرك جمعیت کاهلرینه دخی « لوژ Loge » اطلاق اولنور .

[٢] تاریخ مذکورده مستثنا اولان محللر ؛ طرابلس غرب ، صیدا ، شام ، حلب ، بغداد ، بصره ، دیار بکر ، طربزون ، ودین ، بوسنه ، پرزرین ، یانیـه ، اشقودره ، ایالتلری ایدی .

« وهر محله اول باول هر جنسدن مقدار كافی تمغالو كاغدلر اسراسيله »
« انلره يازلمسی وتاريخ مذكوردن مقدم تنظيم اولنمش بولنان سندات »
« حقنده بر ديه‌جك اولميه‌جغنه مبنی كرك بونلرك وكرك مستثنا اولان »
« سندات شرعيه‌نك حكمی كما كان باقی ومرعی اوله‌رق حاوی اولديغی »
« موادك اصولی وجهله بالجمله محاكمده رؤيت واستماع قلنمسی وبرمنوال »
« محرر تعيين اولنان كوندن صكره هر بر محاكم ومجالسده واصناف لونجه »
« اوطه‌لرنده وقوع بولان دعاوينك حين رؤيت واستماعنده دربيش اولنان »
« خصوص سنده مربوط ماده اولديغی حالده اولا ابراز اولنان سنده نظر »
« قلنوب اكر اول سند سندات شرعيه وياخود قبل التاريخ اولان سندات »
« عتيقه‌دن وبونلردن اولميوب مذكور تمغالو كاغده يازيلان سنداتدن »
« ايسه بالاعتبار او مقوله سنداتده مندرج بولنان دعاوينك رؤيت واستماع »
« اولنمسی وتمغاسز كاغده يازلمش سندات دعاويسنك استماعی امروی الامره »
« منوط اولان دعاوئ ممنوعه‌يه قياساً امر عالئ شريف صدور ايتمدكجه »
« رؤيت واستماع اولنمامسی وتعهدات ومقاولاتی شامل ومقبوضاتی مشتمل »
« خزينهٔ شاهانه‌يه تقديم قلنه‌جق بالجمله سندات دخی يوم مذكوردن صكره »
« تمغالو كاغده يازلمديغی صورتده اقلامدن وديار اجنبيه‌دن توارد ايدن »
« سنداتك ثانی مقدارنجه اصحابی طرفندن مارالذكر تمغالو كاغده ربط ايله »
« اول سندك صورتی كشيده اولنمدقجه ارائه اولنه‌جق محللردن قبول »
« اولنمامسی والحاصل ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده تداولی وصنوف تبعهٔ »
« سلطنت سنيه ميانه‌لرنده تعاطيسی ايجاب ايدن اوراق ذكر اولنان كاغدلره »
« يازلمدقجه معتبر طوتلمامسی وسندات مذكوره‌يه مجالس ومحاكمده »
« دقت اولنه‌جغی جهتله تزويرات وافساداتك اوكی كسديرلمك اوزره »
« هر كس ابتدای امرده ايشی صاغلامجه طوتوب اصول شرعيه »
« وقانونيه‌يه توفيق ايلمسی خصوصلری متفرعاتيله قرار كير اوله‌رق »

« و کیفیت باوامر عالیه هر طرفه وبامذاکرات رسمیه سفرایه »
« بیلدیرلدیکی کبی نوع وجنسی مبین تنظیم اولنان تعرفه ولایحه‌نك طبعی »
« واوراق لازمه‌نك اعمالی ضمننده تقویم خانهٔ عامره وضرب تمغا اولنمسی »
« ایچونده ضربخانهٔ معموره طرفلرینه وسائر لازم کلان محللره علم وخبر »
« ویرلدیکی » برتفصیل بیان اولنمشدر .

ایشته بو علم وخبر مندرجاتی تمغا رسمنك اساسی اولان اوراق صحیحه نظامات وقوانیننك مبادیسی دیمکدر .

اوراق صحیحه اصولنك وضع واحداثی اثناده ، بونلر اوزرینه تعاطی اولنمش اولان سنداتك اشکال واحوالنه عطف نظرله ، محاکم ودوائر دولتده ویاخود لونجه اوطه‌لرنده هانکیلرینه اعتبار اولنه‌رق استماع دعوایه ویا استیفای مطلوباته تصدی اولنه‌بیله‌جکنك ، هانکیلرینه عدم اعتبار ایله رد اولنه‌جغنك ، باخصوص فیئات موضوعه‌لرندن دون فیئاتلی اوراق اوزرینه یازلمش سندات کورلدیکی تقدیرده کرك اقلام خزینه‌ده و کرك محاکمده حامللری بر کونه جزای نقدی ایله محکوم ایدیلوب ایدلمیه‌جکنك ، تفرعات مقتضیهٔ سائره‌سنك تفصیلاتی ناطق وافرادینی جامع واغیارینی مانع اولمق اوزره ، اولزمانك معاملاتنه جسبان اولور درجه‌لرده ماه بماه مفصل ویا مختصر ومستقل بر نظامنامه تنظیم اولنمیوب ، یالکز اسباب موجبه مضبطه‌سی شکلنده اولان بالاده‌کی علم وخبردن استخراج اولنان مواد مقتضیه ، درت بندده آیریله‌رق اولبابده تنظیم اولنمش اولان اوراق صحیحه تعرفه‌سنه ذیل ایله نشر واعلان اولنمشدرکه : صورتلری اولزمانك تقویم وقایع نسخه‌لرنده مندرجدر .

مذکور علم وخبرك مطالعه‌سندن مستبان اولدیغی اوزره عادی کاغدلر ویاخود قیمت موضوعه‌لرندن دون ورقلر اوزرلرینه یازلمش اولان سنداتك حین ابرازنده تعیین اولنان جزانك درجه ونتیجه‌سی بونلرك

اصحابنه ردیله قیمتنك نصابنه ایریشدیرلمسی ماده‌سندن عبارت کورینور ایسه‌ده ؛ تمغاسز کاغدلره یازلمش اولان سندات دعواسنك امروی الامره منوط اولان دعاوئ ممنوعه‌یه قیاساً امر عالی صدور ایتمدکجه رؤیت واستماع اولنمامسی قیدینه باقیلنجه ، بو مقوله دعوالر محاکمده بسبتون رد ومنع اولنمیوب ، انجق استماع دعوا ایچون امر عالی استحصالی ماده‌سیله تخفیف ایدلمش اولدیغی اکلاشیلور .

تعرفه‌نك اسلوب تنظیمنه کلنجه ؛ اشبو تعرفه ایله اوراق صحیحه ایکی قسمه آیریلوب . برنجی قسمی درونده ثمنی محرر اولان کاغدلرك فیئات موضوعهٔ نسبیه‌لریله حاوی اولدقلری مبالغك مقادیر و درجاتی . ایکنجی قسمیده ، درونده ثمنی محرر اولمیوب یالکز فیئات مقطوعه‌یه تابع طوتیلان اوراقك انواعی ایچون تعیین وتخصیص اولنمشدر .

مذکور تعرفه‌ده فیئات نسبیه‌یه تابع طوتیلان اوراقك مقداری ، التمش ایکی عدده منحصر اوله‌رق هر بررلرینك اثمانی یکرمی پاره‌دن بدء ایله یوز اللی غروشه پیوسته اولدیغی حالده ، مشتمل اوله‌جقلری مبالغك یعنی اقراض واستقراض ایدیله‌جك مقادیرك حد اصغری یوز غروش وحد اکبری یوز بیك غروش اولمق اوزره تعیین وتحدید ایدلمش ، یوز غروشدن اشاغی اخذ واعطا ایچون ورقهٔ صحیحه ترتیب وتنظیم اولنمامش اولدیغی کبی ، یوز بیك غروشدن یوقارو معاملات ایچون هر نقدر ورقهٔ صحیحه ترتیب اولنمامش ایدیسه‌ده ، بو مقوله‌لر ایچونده یالکز یوز اللی غروش قیمتلو بر ورقه‌ده ترتیب اولنه‌رق یوز بیك غروشلقدن یوقارو مقاولات ومداینات حقلرنده بوکاغدلرك استعمالی قرارکیر طوتلمشدر .

تعرفه‌نك درونده ثمن محرر اولان قسمی شمدیکی کبی « عن ، الی » ترتیبی وزنجیر شکل وصورتی اوزره مرتب اولمیوب ، اول زمانك عاداتی وجهله چیچك چیچك یازلمش ، هر کاغدك حدودلری دخی ماهیتلرینه

كوره آيرو آيرو تعيين وتبين اولنوب فئاتلرى الت طرفلرنده ذكر اولنمش ، درونده ثمن مرقم اولميان ديكر قسمى ايچون او يله برر حدود تعيين وانواعى تكثير اولنميه‌رق ذكرى آتى شكل و صورتده طبع و تمثيل ايدلمشدر .

صورت طبع وتمثيل

مقاولات وكفالات وسائره دائر سند لفظى اطلاق اولنان مواد يازلمق اوزره رسمى	بالجمله وقفلر طرفندن ويرلمكده اولان خانه ودكاكين وبساتين وسائره تمسكاتى يازلمق اوزره رسمى
كاغد	كاغد
عدد	عدد
١	١
غروش	غروش
١	٣

مصلحتلو عرضحاللر يازلمق اوزره

رسمى كاغد

پاره	كاغد	
٤٠	١	حنكارى
٣٠	١	بطال

مذكور تعرفه‌نك ذيلنده محرر تنبيهات موادينه نقل مقال ايدلنجه :

١ — تعهد ومقاولاتى شامل ومقبوضاتى مشتمل اوله‌رق خزائن شاهانه‌يه ومال مأمورلرينه اعطا اولنه‌جق سندات هانكى جنسدن ايسه اول كاغده يازلمدقجه ؛

٢ — بلاد اجنبیه‌دن سنداته متعلق توارد ایده‌جك اوراق ، ضامن اولدیغی ثمن مقدارنجه اصحابی طرفندن برعدد تمغالو کاغده ربط واوزرینه مذکور سندك صورتی کشیده اولنه‌رق برابر ویرلمدکجه ، قبول اولنمامسی ،

٣ — تبعهٔ دولت علیه‌دن بولنان تجار، ممالك اجنبیه‌یه «قامبیو» کشیده ایده‌جك اولدقلری ویاخود قامبیو صاتدقلری حالده ، الوب صاته‌جقلری ودیار اجنبیه‌یه کشیده ایده‌جکلری قامبیولر ، « مستأمن » [*] تجـاری مثللو قوللاندقلری کاغدلره یازلمسی . فقط اومقوله کشیده اولنان قامبیولر برعلته مبنی محلنده قبول اولنمیوب اعاده قلندیغی صورتده ، دیار اجنبیه‌دن کلان « پولیچه » اوراقنه قیاساً اصحابی طرفندن ضامن اولدیغی ثمنی مقدارنجه برعدد تمغالو کاغده صورتی چکیله‌رك منازعهٔ واقعه‌سنك اکا کوره فصـل وروایت اولنمسی ؛

٤ — ایلول ابتداسندن بداءایله غیرازسـندات شرعیه تنظیم اولنان کافهٔ سندات ، اشبوتمغالو کاغدلره یازلمسی ، یوم‌مذکوردن اول تنظیم‌اولنمش بولنان سندات ، قدیمی وجهله اسـتعمال اولنوب ، یوم‌مذکوردن صکره تمغاسز کاغده یازیلان سندات‌ایله وقوعبـولان دعاوی ، کافهٔ محاکم ومجالس واصناف لونجـه اوطه‌لرنده رؤیت واستماع اولنمامسی ، بوخصـوص تبعهٔ دولت علیه ایله مسـتأمن تجاری بیننده وقوعبولان اخذ واعطاده دخی مرعی‌الاجرا طوتلمسی ؛ خصوصاتندن عبارت کوریلور .

برطرفدن تأمین وتحکیم معاملات ناس ، دیکر طرفدن بر ایراد جدید تدارك ایتمك مقاصد و مطالعاتیله ایجاد ایدیلان اوراق صحیحه و سـندات وثیقه ، هیچ برتکالیف مبطله ومنفسخه یرینه وضع واحداث اولنمیوب ،

[*] « مستأمن » طائفه‌سی ؛ برمملکته‌خارجدن کلوب اتخاذ مسکن ایتمش‌واومملکت اهالیسنك مالك اولدیغی حقوق وامتیازاتك خارجنده بعض احوال مستثنیه‌یه دخی مظهر اولان‌اشخاصدرکه: اکثریا ممالك‌دولت‌علیه‌ده‌اجرای تجارت‌ایدن تبعهٔ اجنبیه بوقبیلدندر.

بر وجه محرر مجرد یکیـدن یکی یه ایجاد واختراع ایلدیکنـدن ، مرکز اداره‌سیچون دخی مذکور جریده محاکمه‌سی تعیین اولندیغنـدن ، تخمین اوزرینه یاپیلان حسابلرده بهرسنه ایچون نه‌نوع ونه‌مقـدار اوراقك طبع وصرفنه لزوم کورینور ایدیسه ، اجناس ومقادیرینی ناطق اوله‌رق جریده محاسبه‌جیسی بولنان ذاتك تقاریر رسـمیه‌سی ، مالیه نظارت جلیله‌سـنك تنسیب وتصویبی اوزرینه محاسبهٔ مرقومه‌دن یازیلان علم‌وخبرلرله اوراق لازمه ، اولا تقویمخانه‌ده [*] طبع وتمثیل اولنه‌رق مفردات پوصله‌سیله برابر مأمورلری واسطه‌سیله ضربخانهٔ عامره‌یه کوندریلور واوراده بالتعداد تمغا مأمورلرینه تسلیم ایدیلور ؛

ثانیا ، تقویمخانه‌دن ویرلش اولان مفردات پوصله‌سی لاجل القید محاسبهٔ مرقومه‌یه ارائه اولنمغله برابر ، انك مأمورلری دلالتیله اوراق مطبوعه‌نك ایچنده ظهورایدن سقط وفرسوده‌لر جنسی جنسنه تنزیل اولندقدن ، زیاده ونقصانلری اولوب اولمدیغی دخی عندالمعاینه اکلاشـلدقدن صکره اوراده اوزرلرینه ضرب تمغا ایدیلور ،

ثالثا ، اوراق مضروبه‌نك جنسـلری سرکی پوصله‌لرینـه یازیله‌رق خزینه جلیله وزنه‌دار باشیسی بولنانلره ذمت قید ایله تسلیم اولنور ؛

برمنوال محرر جریده محاسبه‌جیسی بولنانلرك تقریرلری اوزرینه ، نظارت مالیه‌نك امر رسمیسی اولمدقچه وباخصوص محاسبهٔ مرقومه‌دن علم وخبر رسمی اعطاقلنمدقچه ، کرك تقویمخانه‌ده وکرك ضربخانه‌ده هیچ بر ورقپاره باصیله‌مزدی .

خزینهٔ جلیله‌یه جلب ایدلمش اولان اوراق ، بهرسنه ایلولندن مقدم

[*] تقویمخانه دینیلان دائره اولوقتلر دولتك وقایع واوراق رسمیه‌سنی طبعه مخصوص مسـتقل براراده اولوب ، اجلهٔ دولت علمـادن واصحاب معـارفدن بر ذاتك تحت نظارتنده ایدی .

وزنه‌دن چیقاریلوب جریدهٔ محاسبه‌جیسی ایله ممیز وکاتبلرینك حضورلرنده بالتعداد دنك دنك باغلاندیرلدقدن واوزرلری دخی برقاچ یردن تمهیر اولندقدلر صکره، احتساب نظارتنه کوندریله‌جك اولان طاقمی باتذکرهٔ نظارت قپوچوقه‌دارلرینه تودیع، نظارت مذکوره‌یه کوندرلدیکی صره‌ده، طشره‌لره کوندریله‌جك طاقملر دخی بامحررات نظارت قپو کتخدالری وساطتیله یرلی یرینه کوندریلور؛ ارسالات واقعه کیملر نامنه وقوعه کلمش ایسه انلرك شخصنه ذمت قیداولنه‌رق کوندرلدیکندن، محلنه وصولی آنده صورت قبضلرینی مشعر قابضلری طرفندن برر سند اخذی وجابی دخی اصول موضوعه‌سی اقتضاسندن ایدوکندن، اومقوله سندلر محاسبهٔ مرقومه‌یه کلدیکی آنده‌ده دفاتر مخصوصه‌لرینه قید وتسجیل اولنوردی.

تقیدات مبسوطه‌دن بشقه، اوراق مطبوعهٔ مضروبه‌دن هرهانکی ایالت ولوایه نمقدار اوراق کوندریلور ایسه، انلرك جنس ونوعلرینی وقیمت وبهالرینی ناطق اوله‌رق محاسبهٔ مرقومه‌دن بالالری مفرداتلی برده علم وخبر تنظیم ایدیلوب، مالغا اناطولی وروم‌ایلی واردات محاسبه‌لرینه اعطا قلنوردی.

حال بومرکزده کیتمده یعنی اوراق صحیحه‌نك صاتلدیغی محل برنوع انحصار تحتنده بولنمسندن طولایی، عندالایجاب اشتراسنده بعض مرتبه زحمت ومشکلات چکلمکده، طشره‌لردن استیلان اوراق دخی وسائط نقلیه‌نك فقدانندن اوتوری وقت وزمانیله اولاشدیریله مامقده ایکن، بیك ایکیوز التمش طقوز سنه‌سی شعباننك ابتداسنده خزینهٔ جلیله‌یه کلمش اولان ایکینجی برقرارنامه‌ده: «اوراق صحیحه بین‌الناس جاری اولان اخذ» «واعطا معاملاتنك تشویش وفساددن محافظه‌سی وخزینهٔ مالیه‌یه دخی» «منفعت استحصالی نیتیله وضع اولنمش، دوام اجراسیچون کافهٔ سنداتك» «بوکاغده مخصوصیتی نظامکیر اولمش اولمسیله، فوائد مأموله‌سنك»

« حسن حصولی نظامنك تماميله اجراسنه وبودخی لزومی مقدار اوراقك »
« هر بر محل وموقعده موجود اولمسنه متوقف اولديغی مثللو، عكس »
« حالده وصاتلمسنك برقاچ يره انحصاری تقديرنده، اوزاق محللردن »
« كاغد المق ايچون كلوب كيده جكلره موجب ازعاج اولدقدن بشقه، »
« ورقهٔ صحيحه موجود اولميان يرلره كوره لزومنده عادی كاغده يازلمش »
« اولان سندك صكره دعواسی استماعنه نظامك مساعدهسی اولماسی »
« جهتيله بودخی عادتا غدری موجب اوله جغندن، اوراق مذكورهنك »
« هرجنسندن درسعادت وبلاد ثلثهنك بالجمله جميتلی محل وموقعلرنده، »
« طشرهلردهدخی كافهٔ شهر وقصبهلرده هرآن وزمان لزومی قدرينك »
« موجود بولنديرلمسی. مثلا : صاتان آدملره اوندهلق صورتنده اجرت »
« معتدله تخصيصيلهمی اولور نه صورته منوط ايسه اسباب لازمهسنك »
« اكا كوره استكمالی، بردهبونك كاغدينك جنس ويازو يازلمز درجهده »
« فناالغيله برابر حك وفساد قبولنده دخی سائر اوراقدن فرقی اولمديغنه »
« بناءً اوراق مذكورهنك تمييز اولهرق آخر مناسب برجنس كاغددن »
« ياپديرلمسی، برده ورقهٔ صحيحهنك نسبی اولان قسمنك الحالةهذه بيكده »
« برغروش حسابيله نهايت درجهسی يوزاللی بيك غروشه قدرايسهده، »
« خزينهدن التزامات درعهده ايدن ملتزملره وتجارتضمننده وقوعبولان »
« معاملاته كوره،فرضا: يوزاللی بيك غروشلق برمقاطعه آلان ملتزمايله »
« اون بيك كيسه اقچه ودها زياده التزام الهجق آدمك وياخود باشليجه »
« برتجار فونطورات ايدهجك تاجرك سند يازهجغی ورقهٔ صحيحه ايچون »
« يوز اللی غروش ويرمسنده مساوات اولديغندن، بوندنخی برنوع »
« استفاده اولنمق ومساوات بولنمق اوزره ورقهٔ صحيحهنك نهايت درجهسی »
« بشيوز غروشه قدر تحديد اولنهرق، اندن زياده اخذ واعطا ايچون »
« تعاطی اولنهجق سنداتك بركاغده يازلمسی »

امر وفرمان بیورلمسیله ، اشبو قرار نامهٔ اخیر اوزرینه ورقهٔ صحیحه اولدقجه کوزل کاغدلر اوزرینه طبع وتمثیل اولنمغه باشلامش ، سابقلرده « یوزبیك غروشدن یوقارو یازلمق » عبارهسیله مطبوع اولان یوز اللی غروش قیمتلو سندات ابطال اولنهرق ، بهر اللی بیك غروشده اللی غروش ترقی ایلمك اوزره یوزبیك غروشدن بشیوز بیك غروشه ، دها یوقارو مبالغه مخصوص اولمق اوزره مجدداً وعلاوةً سکز نوع اوراق دها ترتیب اولنوب طبع وتمثیل اولنهرق ، ورقهٔ نسبیهنك مقداری التمش طقوز عددینه ابلاغ ایدلمشدر .

اوندهلق اعطاسی بحثنه کلنجه؛ اکرچه اولوقته قدر یالکز درسعادتده احتساب نظارتی واسطهسیله صرف وفروخت اولنان اوراق صحیه ایچون بزده ۱ غروش اجرت بیعیه ویرلمکده ایدیسهده، طشرهلرك هرموقعنده درسعادتقدر سوریلهمیهجکندن، بیعیه ایچون دخی بزده ۱ غروش اجرتیك دوندوشهجکندن، صاتان آدملره باعث شوق وغیرت اولمق اوزره طشرهلرده صاتیلهجق اوراق ایچون بایعلره غروشده برپاره حسابیله بزده $\frac{1}{2}$ ۲ غروش اجرت بیعیه ویرلمسی خزینهجه تنسیب وتصویب اولنهرق ، بو کیفیت دخی بشقهجه تعمیم ایدلمش واوراق صحیحه نظامنامهسنك تنظیمی زمانی اولان بیك ایکیوز یتمش التی سنهسی اواسطنه قدر بوسیاق اوزره کیدلمشدر .

اوراق نسبیه بهاسنك صکرهکی قرارنامه اقتضاسنجه بشیوز غروشه قدر چیقارلمسی ؛ اولوقتلرده واردات عشریه ورسومیهنك اکثریسی خزینهٔ جلیلهٔ مالیهجه قضا قضا احاله والزام اولنهکلدیکی وایچلرنده یوز اللی بیك غروشدن زیاده بدللو یك چوق مقاطعات بولندیغی جهتله . بوندن حصولی مأمول اولان وارداتك غائب ایدلمامسی مطالعهسنه مبنی ایدیکه : التزاماتك سنجاق سنجاق احالهسنه باشلاندقدن صکره بهای نسبیهٔ اوراقك دهازیادهیه چیقارلمسنه ینه بوحاللر سبب اولمشدر .

ورقۀ صحیحه اداره‌سی جریده محاسبه‌سنده بولندیغی اثناده کرك درسعادتده صاتلمق اوزره احتساب نظارتنه کوندریلان و کرك طشره لرده فروخت اولنمق اوزره دفترداران ایله مال مدیرلرینه وسائره‌یه ذمت قید ایله ارسال ایدیلان اوراق صحیحه‌نك کمیات و کیفیاتی درج اولنه‌رق آنفاً بسط و بیان اولندیغی اوزره اناطولی وروم ایلی واردات محاسبه‌لرینه بالاسی مفرداتلی اوله‌رق علم وخبرلر ویرلمسی اصول اتخاذ اولنمش واحداثی زماننه نظرله‌ده رؤیت محاسباتی ایچون رأس سنۀ حسابیه ایلول ابتدالری مبداء طوتلمش اولدیغنه بناءً هرسنه‌نك ایلول ماهلری کذران ایتدکجه ویاخود مأمورلرنده تبدلات وقوعه کلدکجه مذکور جریده محاسبه‌سندن کشیده قلنان دیوان تذکره‌لری [*] اوزرلرینه سنۀ سابقه‌دن سنۀ لاحقه ویا سالفدن خلفه دور وتسلیم قلنان اوراقك وسنه‌سی ظرفنده وقوعبولان صرفیاتك مقدار وکمیاتی اقلام خزینه‌دن چیقارتدیریله‌رق وبعده قیدلریله تطبیق اولنه‌رق تبین ایده‌جك حاله کوره رؤیت محاسبه‌لرینه اقدام اولنور ایدیسه‌ده ، مرکز اداره‌نك بو درلو دور حساباتنه لایقیله اعتنا اولنه‌مدیغندن ، هر نصلسه بوراده بیوك بر اختلاس باش کوستروب متجاسرلری تأدیب اولنمش ، شوحاللر دخی خزینۀ جلیلۀ مالیه‌نك نظر انتباهنی جلب ایدرك اصلاحی چاره‌سی ، نظامنك درحال تبدیل وتغییریله برابر اداره‌سنك فك ارتباطیله برهیئته احاله‌سی جهتنده کورلمشدر .

فقط شوراسی دخی جای اخطاردرکه : اوراق صحیحه‌نك بدایت ایجاد واختراعنده ، کرچه حقنده مستقل بر نظامنامه یاپلمامش ایدیسه‌ده ، حاصل ایدیلان تجاریب واقعه اوزرلرینه خزینه‌جه برچوق اصول وقاعده‌لر قبول

---

[*] دیوان تذکره‌سی ، بر قلمجه بیلنمسی لازم کلان بعض قیودات وحساباتك اخراجی ضمننده اول قلمده دیوان خط ایله بیاض اوزرینه یازیلوب بیورلدیٔ نظارت اقلام سائره‌یه طولاشدیریلان ورقه‌یه دینور .

واتخاذ اولنمش ، بروجه آتی ترتیب وتنظیم اولنمش اولان اوراق صحیحه نظامنامه‌سیده هپ بواصوللرك جمع وتلفیقندن حصوله کلمشدر .

ایشته بووقوعات ایجاتندن اولمق‌اوزره یکرمی بش بندی نظام، یکرمی سکز بندی تعلیمات اوله‌رق بیك ایکیوز یتمش سکز سنه‌سی ربیع الاولنك یکرمی یدیسی تاریخیله بالتنظیم قلمه النمش اولان اوچنجی بر قرارنامه موجبنجه ؛ اوراق صحیحه اموری مذکور جریده محاسبه‌سی اداره‌سندن النه‌رق سائر شعبات امور مالیه کبی ، مالیه نظارت جلیله‌سنك تحت امر ونظارتنده اولمق وهر بر خصوصده نظارت‌مشارالیها نزدنده مسؤل بولنمق اوزره ، اوراق صحیحه مدیری عنوانیله مجدداً ومخصوصاً انتخاب وتعیین اولنان برمأموره احاله ایدلمش ، اشبو مدیرك رفاقتنده بر محاسبه قلمی تشکیل اولندقدن بشقه مدیریه ذمت قید ایله تسلیمی لازم کلان خام اوراقك وانلردن اعمال اولنان اوراق صحیحه‌نك حفظی وباخصوص درسعادتجه وقوعبولان وارداتك اخذ وقبضی ضمننده رفاقتنه برده وزنه‌دار تعیین اولنمشدرکه : اوراق صحیحه اداره‌سنك اولدقجه بر دائرهٔ انضباطه ادخالی بوتاریخده باشلامش دیمکدر .

ینه بوقرارنامه ایله اوراق صحیحه اوزرلرینه اوریلان تمغا خصوصاتی ضربخانهٔ عامره اداره‌سندن آلنوب مذکور ادارهٔ عمومیه‌یه حواله اولندقدن بشقه ، اوراق مذکوره ایچون ایکی مرتبه تمغا اتخاذ اولنه‌رق ، عرضحاللرله تقریر وتذکره کاغدلرندن ماعدا هرنوع اوراق صحیحه برنجی مرتبه‌ده طغرای همایون ایله معنون تمغالر ، مذکور عرضحال وتقریر وتذکره کاغدلری دخی کندولرینه مخصوص صغوق تمغالرله تمغالندقدن‌صکره ، بونلرك جمله‌سی ایکنجی مرتبه‌ده عداولنان وکندویه نظارت تمغاسی اطلاق اولنان تمغا ایله تمغالندیرلمسی دخی

اصول اتخـاذ اولنمش ، بومادەلرك تمامیٔ اجراسی ایچوندە ادارە نزدندە
بردە تمغاخانە تشکیل ایدلمشدر .

برنجی مرتبـەدە باصیلەجق اولان طغرای همایونلی تمغـالرایلە تقریر
وتذکرە کاغدلرینە مخصوص اولان صغوق تمغالرك اشبوتمغالنانەدە باصلمسی
قاعدە اتخاذ اولندیغنـدن ، بوتمغالرك حفظ وحمایەسی مادەسی تمغـا خانە
مأمورینك تحت مسئولیتنە تودیع اولنمش . ایکنجی مرتبە باصیلەجق اولان
نظارت تمغاسنك نزدلرندە حفظیلە تمغـا خانە ایشلیەجکی وقت امین برذاتە
تودیعاً کوندروب لازم کلان اوراقتك حضورندە تمغالتدیرلمسی وظیفەسی
دخی واردات محاسبەجیسی بولنان ذاتە احالە ایدلمشدرکە : بوقاعدەواصوللری
وضع واحداثدن مراد ، اوراق صحیحە معاملاتنی برتفتیش دائمی تحتنـدە
بولنـدیریلوب اولکی کبی سـوء معاملاتدن وقایەسی دیمك اولەجغنـدە
شبهە یوقدر .

برنجی مرتبە اتخاذ اولنان تمغالر اوراق صحیحەنك یوزطرفلرینە ، ایکنجی
مرتبەدە اولان تمغالر دخی اوراق مذکورەنك ارقەطرفلرینـە باصلمسی ،
متخذ اولان اصوللرك تمماتندن عد اولنمشدر .

اوراق صحیحە ادارەسـنە لزومی اولان کاغدلرك صـورت تدارکیـلە
معاملات تفتیشیەسنە کلنجە : اولوقتلر انشاسنە باشلانیلان کاغد فابریقەسنك
اکمالیلە ایشـلندیرلمسی زمانـنە کلنجەیەقدر ، لازم کلان کاغدلرك بالمنـاقصە
اشتراسیلە ادارەیە اعطاسی مادەسی ، مجلس محاسبۀ مالیەیە حوالە اولندیغی
مثللو بعدالاشترا ادارەیە تسلیم قلنان خام اوراقك سنەدن سـنەیە رؤیت
حسابانی وظائفی دخی مصارفات محاسبەسنە تودیع ایدلمشدرکە : بوندن مقصد
دخی ادارە ایچون سنوی نەمقدار کاغد مبایعە اولنوب بویولدە خزینەدن نەقدر
نقد اقچە صرف اولندیغی قولایجە بیلمکدن عبارتدر .

اوراق صحیحه نظامنامه‌سنك اعلانیله وظائف ومعاملاتنك توسیعی صره‌سنده ، ممالك شاهانه‌ده کائن شهر وقصبه‌لرك جمله‌سنده هر نوع وصنف وقسمندن ایجابنه کوره اوراق بولندیرلمسی غایت التزام اولندیغندن ، اولزمانلرده التزامات اصولنك دوامی سببیله شمدیکی کبی واسطه‌لر دخی موجود اولمدیغندن ، دها برطاقم تقیداتك علاوه‌سیله طشره‌لره کوندریله‌جك اوراقك کما فی السابق کرسیء ایالت ورأس سنجاقلرده بولنان مال مأمورلرینه عیناً ذمت قیدیله کوندرلمسی اصولنه چارناچار دوام اولنمش ، تکثیر واردات ایچون ملحق قضالرده بولندیریله‌جق اوراق دخی ایالت وسنجاق مال مامورلری طرفلرندن قضا مدیرلرینه ذمت قید وکندولرندن سند اخذیله انلره ارسال وتسلیم قلنمسی ، خزینهٔ مالیه‌قضا مدیرلرینی طانیوب حسابی ایالت وسنجاق مال‌مأمورلرندن ارایوب صورمسی ، اصوللرینك وضعیله توسیع معاملات ایدیله‌بیلمشدر .

بونلردن ماعدا تسهیل معاملات وحفظ حمایهٔ نظامات ایچون بیوك شهرلر مواقع متعدده‌سنده وقضا باشلرنده وسائر قصبه‌لرده صرف اولنه‌جق اوراق صحیحه‌نك حاصلات واقعه‌سندن بز ٥ ١٠ غروش اجرت بیعیه ویرلمك اوزره امین ومعتمد ادملر انتخاب اولنه‌رق وکفالات قویه ومعتبره‌یه ربطایله‌یدلرندن سند النه‌رق آنلره لزومی مقدار ورقهٔ صحیحه‌نك تسلیمیله بونلر معرفتیله هر کسك کوروب کزه‌بیله‌جکی دکان ومغازه مثللو یرلرده صاتدیرلمسی وطشره‌لرده صرف اولنه‌جق اوراق صحیحه‌نك دخی موجودی توکنمزدن اول ایستنلمسی ماده‌لری اشبو اصوللره علاوةً اعلان واشاعه ایدلمشدر .

درسعادت ایله بلاد ثلثه‌ده اوراق صحیحه‌نك صورت صرف وفروختی مسئله‌سنه کلنجه ؛ یوقارولرده بیان اولندیغی وجهله اشبو وظیفه وقتیله احتساب نظارتنه ویرلمش ایکن ، مذکور نظامنامه‌نك حین اعلاننده

اورادن النه‌رق طوغریدن طوغری‌یه واوراق صحیحه مدیرینك وظائف مستقله‌سنه علاوه قلنمش ، مدیر مومی‌الیه دخی درسعادت وبلاد ثلثه‌نك مواقع متعدده‌سنده وباخصوص ممر ناس اولان محللرده وسائر تجارت ایچون آچلمش اولان دکان ومغازه‌لردن مناسبلرینی انتخاب وواقع اوله‌جق حاصلاتدن بز ده ١٠ غروش کندولرینه اجرت ویرلمك اوزره صاحبلری ارضا وکفالات قویه ومعتبره‌یه ربط ایله اقتضا ایدنلره لزومی مقدار اوراق اعطا اولنوب انلرك واسطه‌سیله صاتدیرلمسی ایچون ترخیص ایدلمشدر .

کله‌لم شمدی مذکور نظامنامه‌نك ایجاباتندن اولمق اوزره اولوقتلرده ترتیب وتنظیم اولنمش اولان اوراق متنوعه‌نك صنوف واعدادینك تعریفات وتقسیماتی بحثنه :

اشبو نظامنامه ایله اوراق صحیحه اولکی کبی ایکی قسم اوزرینه ترتیب وتنظیم اولنه‌رق ، قسم اولنه اوراق صحیحهٔ نسبیه ، قسم ثانیسنه اوراق صحیحهٔ مقطوعه تسمیه ایدلمش ایسه‌ده ، بوقدرله اکتفا اولنمیه‌رق مذکور ایکی قلم اوراق برایکنجی تقسیمه دها اوغرادیله‌رق ، برینه اوراق نسبیهٔ نظامیه ، دیکرینه اوراق نسبیهٔ شرعیه ناملری ویرلدیکی ، اوراق غیر نسبیه دخی بوصورتده ایکی‌یه آیریله‌رق ، برینه ورقهٔ مقطوعهٔ نظامیه ، دیکرینه ورقهٔ مقطوعهٔ شرعیه ناملری ویرلمشدرکه ، جمله‌سی درت نوع دیمکدر .

اوراق صحیحهٔ مذکوره‌نك شرعیه ونظامیه ناملریله ایکی‌یه آیرلمش اولمسی ، موقع استعماللری اولان محاکمه اضافتی سببندن اولوب بشقه مقصده مبنی دکلدر .

اوراق نسبیه ، نظامی اولسون شرعی اولسون صنوف عدیده اوزره ترتیب ، قیمتلری دخی اوزرلرینه یازیله‌جق مبالغك مقدارلرینه نسبتله درجات متفاوته اوزره یعنی هر ورقه‌نك بها وقیمتی احتوا ایده‌جکی مبالغك

واحد قیاسیسی یعنی حد نظامیسی بلا کسر بیك غروش اولمق اساسی اوزرینه بنا ایدلمش ، محتویات سندات تزاید ایتدکجه قیم اوراق دخی بر نسبت مقبوله اوزره آرتدیریلوب کیتمشدر . شویله که :

وضع قیمانه اساس عد اولنان بیك غروشلق بر ورقه ایچون یکرمی پاره قیمت تقدیر اولندقدن صکره ، بیك بر غروشدن بدء ایله اون بیك غروشه قدر هر زوج عددلرده بر ، ینه اون بر بیك غروشدن بداء ایله اللی بیك غروشه قدر هر بشر بیکده ایکیشر بچق ، اللی بیك بر غروشدن بداء ایله یوز بیك غروشه قدر هر اون بیك غروشده بشر ، یوز بیك بر غروشدن بداء ایله بشیوز بیك غروشه قدر هر اللیشر بیك غروشده یکرمی بشر ، بشیوز بیك بر غروشدن بداء ایله بر ملیون غروشه قدر اللیشر غروش آرتدیرلمق ، هلم جرا محتویات سندات تزاید ایلدکجه قیم اوراق دخی نسبت مسروده اوزره تزیید قلنمش ، محاکم نظامیه یه مخصوص اولان قسمنك حد غایه‌سی بش ملیون غروشده قرار قیلمق واکا واندن یوقارو اولان معاملاته مخصوص اولان اوراقك قیمتی ایکی بیك بشیوز غروشی کچمامك . محاکم شرعیه یه مخصوص اولان قسمنك دخی حد غایه‌سی بشیوز بیك . اکا واندن یوقارو اولان معاملاته مختص اولان اوراقك دخی اثمانی ایکیوز اللی غروش زاده‌سنده بولنمق اوزره تعیین وتحدید اولنه‌رق محاکم نظامیه ایچون قرق سکز ، محاکم شرعیه ایچون یکرمی سکزکه : جمعاً یتمش بش عدد ورقهٔ صحیحه ترتیب وتنظیم قلنمشدر .

ورقهٔ غیر نسبیه یه کلنجه ؛ بونلر بر مبلغ معینی احتوا ایتمدکلری جهتله بالطبع ورقهٔ نسبیه یه قابل تطبیق اوله‌میه‌جغندن ، مقاصد وماهیتلری دخی یکدیکره اویار شیلردن اولمدیغندن ، کرك نظامنامه‌سنده وکرك تعرفه‌سنده اورالرینه کیریشلمیوب حد اصغری بلا کسر یکرمی پاره ،

حد اکبری اون غروش اولمق ، بوندن بشقه بر کونه رسمه تابع اولمامق اوزره محاکم نظامیه یه مخصوص اولمق اوزره ایدی . محاکم شرعیه یه مخصوص اولمق اوزره ده بش نوعکه : جمعاً اون ایکی نوع اوراق طبع وتمثیل ایدلمش ، بونلرك هر برقسمی نه مقوله شیلردن عبارت اولدیغی مخصوصاً ترتیب اولنمش اولان جدوللرنده کوسترلمشدر .

بوندن اولکی ورقهٔ صحیحهٔ مقطوعه تعرفه سنده ، وقفلر طرفندن ویرلمکده اولان دکاکین وبساتین وسائره تمسکاتی یازلمق ایچون اوچ غروش قیمتلو بر رسمی کاغد ترتیب اولندیغی کوسترلمش ، نظامنامهٔ جدیدك اجراسی زماننه قدر کچن ایامده دوائر عائده سنجه اشبو کاغد اوزرینه معامله اجرا قلندیغندن اوتوری حاصلات واقعه سی کتدکجه ترقی ایتمکه باشلامش ایسه ده ، مذکور نظامنامه دها موقع اجرایه وضع اولنمزدن اول ، کرك املاك واراضئ امیریه ، کرك مسقفات ومستغلات وقفیه نك اصول تصرفلری ، محلنده بیان اولنه جغی اوزره بشقه درلو قالبه افراغ اولنمش بوجهتله بونلك برقسمی ایچون ورقهٔ مقطوعه استعمالندن استغنا حاصل اولمش ایدوکندن ، اسمی رسمی تعرفهٔ مقطوعهٔ جدیده دن چیقارلمشدر .

ورقهٔ صحیحه نظامنامه سنك احداثی زماننه قدر قاعده سی خارجنده ، یعنی نظاماً ورقهٔ صحیحه یه یازلمسی لازمکلورکن ، ورقهٔ مقطوعه یه ویاخود درجه سندن دون ورقه یه یازلمش اولان سندلدن جزای نقدی المق عادت اولمامش ایکن ، مذکور نظامنامه ایله قاعده سی خارجنده یازلمش اولان سندات ، ورقهٔ نسبیه یه یازیله جق نوعندن ایسه ، جزای نقدی اولمق اوزره حاوی اولدیغی مبالغك بڭده ٣ ی قیمتنده ، اکرچه ورقهٔ مقطوعه یه یازیله جق نوعندن ایسه ، درونده محرر اولان خصوصك جسامت واهمیتنه کوره اللی غروشلقدن اوچیوز غروشلغه قدر قیمتده ،

صاحبی طرفندن سندك ذیلنه بر ورقهٔ نسبیه یاپشدیریله‌رق اوزرینه صورت سند یاخود خلاصه‌سی کشیده اولنمق ، بودرلو ربط اولنه‌جق ورقه‌لرك بهالری سندك صاحبیله اول‌سندی تمهیر ویا امضا ایتمش اولنلر طرفندن بالاشتراك علی‌التساوی النمق اوزره ابتدای امرده حامل سند طرفندن تحصیل قلنمق ، اکر دعوی‌صاحبلری دعوادن فراغت ایدرلر ایسه ، سند توقیف اولنه‌رق نظام مذکور تماماً اجرا ایدلمدکجه رداولنمامق اصوللری وضع‌ایدلمش ایسه‌ده ، مذکور جزای‌نقدی خصوصنده دهاایلرو کیدلمامش یعنی سندی حواله ایدنلرله قبول‌ایدنلر حقلرنده برشی دینلمامشدر .

تمغاسزکاغداوزرینه‌یازلمش‌اولان‌والنوب‌صاتلمغه‌قابلیتی‌بولنان«بولیچه»[١]

[١] «بولیچه Polizza» یاخود «قامبیو Cambio» ویاخود «قامبیال Cambiale» ایتالیانجه دن مأخوذ اولوب ، اصلنده «بولیچه دی قامبیو Polizza di cambio» ترکیبندن عبارت ومعناسی مبادله سندی دیمك اولدیغی حالده افواه ناسده سادەجه «بولیچه» یاخود «قامبیو» ویاخود «قامبیال» دیمکله اکتفا اولنور .

کذلك ایتالیانجه « مبادله مکتوبی » معناسنه اولان « لترادی قامبیو Lettera di cambio» دخی دینورکه فرانسزلرك «لتر دیشانژ Lettre de change» تعبیری بوندن مأخوذدر .

قامبیالك ازمنهٔ عتیقه‌ده موجود اولمدیغی ، بوکادائر رومالولرك کتب حقوقیه‌سنده هیچ برسوز بولنمامسیله استدلال اولنیور . بونك ایجادی بعض‌رواة طرفندن یهودیلره عطف واسناد اولنوب کویا میلادك ١١٨١ و ١٣١٨ سنه‌لرنده یهودیلر فرانسه‌دن طرد وتبعید اولندقلری صره‌ده ، فرانسه‌دەکی احبابلرینه تودیع ایتمش اولدقلری نقود واموالاریی جسته جسته استرداد ایده‌بیلمك ایچون اسکان ایلدکلری ممالك سائره‌دن تجار واسطه‌سیله مختصر مکتوبلر ارسال ایتمکله بونلره « مبادله مکتوبی » نامی ویرلمش اولدیغی اکلاشیلور .

دیکر برروایته کوره قامبیال‌اصولی ایتالیالولرك ایجادکرده‌سی‌اولوب ، انلرواسطه‌سیله اولا فلمنك ممالکنده واورادنده ممالك سائره‌یه انتشار ایلمشدر . بولیچه‌نك اخذواعطاسنجه مرعی اولان احکام قانونیه ، تجارت قانونامه‌سنده برتفصیل کوسترلمش اولمغین بوراده تکرارندن صرف نظر اولندی .

« بونو » [٢] ویا « امر تحویلی » وعـده‌سی حلول ایتمکسزین « جیرو » [٣] اولنمقسزین تمغا قلمنه کتوریلور ایسه، نظاماً ویرلمسی لازم کلان ورقـهٔ صحیحه قیمتنك اوچ مثلی رسم النه‌رق تمغالتدیرلمسـنه جواز ویرلدیکی کبی، کندولرینه مخصـوص پولیچه وبونو کاغدی اولان تجار وصرافان یازمزدن اول کاغدلرینی تمغا قلمنه ارسال ایله حاوی اوله‌جقلری مبالغك مقدارینه کوره رسمنی ایفـا ایده‌رك تمغالتدیرملرینه ده مساغ کوسترلدیکندن، بومقوله‌لره موجب سهولت اولمق اوزره درسعادت امتعه کمرکی درونند برتمغا قلمی‌دها کشاد اولنوب، بوقلمك نظارتی‌دخی‌رسومات امانتنه تودیع قلنمشدر.

جزای نقدی معامله‌سنك اوراق صحیحه نظامنامه سنه درج اولنمسندن طولایی اولکی نظامده مندرج اولان « تمغاسز کاغده یازلمش سندات » « دعاویسنك استماعی امروی‌الامره مسنوط اولان‌دعاویٔ ممنوعه‌یه‌قیاساً » « امرعالی صدور ایتمدکجه » « رؤیت واستماع اولنماسی » فقره‌سی بالطبع زائل اولدیغی جهتله مذکور نظامنامه‌یه بویله برفقره یازلمامشدر. اوراق صحیحه نظامنامه‌سنك حین ترتیب و تأسیسنده، خزائن شـاهانه‌یه و مال صندقلرینه واقلام وسائر مال و حکومت مأمورلرینه ویریله‌جك تعهـد ومقبوض سندلری دخی ورقهٔ صحیحه‌یه تحریر اولنمق اصـولی مجدداً

---

[٢] « بونو Buono » کلمه‌سی ایتالیانجه اولوب، ایو و مساعد و مفید معنالرینی ایما ایدر. فرانسزجه‌سی « بون Bon » در.

دین سندینه سبب اطلاق ایسه، حالا بومقوله‌سـنداتك اکثریا بالاسـنه وبعضاً‌ده زیرینه (اشبو سند شو قدر غروشك تأدیه‌سنه مساعد ویا صالحدر) معناسنی حاوی عبارهٔ معروفه‌نك ترقیمی عندالتجار اتخاذ اونمش اولمسندن نشئت ایتمشدر.

[٣] « جیرو Giro » کلمه‌سی‌ایتالیانجه « جیراره Girare » یعنی‌چویرمك‌مصدرینك اسمی اولوب، دور معناسنی شاملدر.

فرانسزجه‌سی « آندوسمان Endossement » و « آندو Endos » درکه: دور وحواله‌یی متضمن اشارت ظهریه معناسنی ایما ایدر.

وضع اولنوب ، فقط خزائن ومال صندقلرندن بربرینه ونامەویریلان علم وخبرلر وصورت وسائر کونه سندلر بوقاعدەدن استثنا ایدلمش ونظامنامەنك بلااستثنا هرطرفجه سویاً اجراسی لازمەدن اولدیغی تعمیماً بیلدیرلمش ایکن ، حرمین اهالیسنك وقوعبولان مراجعتلری اوزرینه صکرەدن صادر اولان برقرارنامه ایله اهالیٔ مرقومه معاملاتی دخی زمرهٔ مستثنیاته الحاق ایدلمشدرکه : بوقرار اورالرجه الیوم جاریدر .

اصنافلق عالمنك رایکانلنی زماننه تصادف ایتمسندن طولانی اولکی نظامده ، ورقهٔ صحیحه امورینك بحق تمشیتی ضمننده اصناف لونجه اوطەلرینەده ویریلان صلاحیت انلرك النده الینمش ونظامنامەسندن دخی بوفقره طی‌ایدلمشدر . اوراق صحیحه نظامنامەسنك دوام جریانی‌اثناسنده طشرەلره کوندریلان هرنوع اوراق نەمقداردن عبارت‌ایسه ، جنس ونوعنی ناطق بوصله موجبنجه کوندریلوب بعدالقبض مقبوض سندلری جلب ایدیلورایکن ، بواصولك دوامنده بعض‌کونه یولسزلقلر وقوعه‌کلدیکی تجاریب عدیدەدن صکرە اکلاشلمش اولدیغندن ، اصول مذکوره بالآخره ترك اولنەرق ، طشرەلردن هرنقدار اوراق ایستنیلور ایسه ، اول باول سندی جلب اولنەرق اوراق مطلوبه اکا کوره اعطا اولنمق اصولی قبول اولنمشدر .

اوراق صحیحه اموری طوغریدن طوغری‌یه خزینهٔ جلیلهٔ مالیه ادارەسنده بولندیغی زمانلردە، کرك احوال عمومیەسنجه وکرك ادارهٔ مخصوصەسنجه برکونه تغیرات وسوء معاملاته کرفتار اولمیوب ، نظام وتعلیمات مخصوصەلری وجهله اولدیجه برتفتیش وانتظام دائمی تحتنده یوریدلمش، اولوقتلر التزامات اصولنك کمال کرمی‌ایله دوامندن وباخصوص ورقهٔ نسبیه حدودلرینك توسیع وقیمت وبهالرینك تزییدندن ناشی

وارداتی حیلیدن حیلی‌یه ارائمغه باشلامش ایسه‌ده ، قونشمنتو ، مانیفستو ، «جك» [١] «ماندا» [٢] وامثالی بین التجار مستعمل اولان کاغدلرینك اسامیسی مذکور نظامه‌یه درج اولنمامسندن ومقبوض علم وخبرلرینه‌ده رسم طرح ایدلمامسندن طولایی سؤال وجوابلر چوغالمش ، بوحاللرك اصلاحی دخی نظامنامه‌سنك یکیدن تعدیلیله حکم وزمانه کوره تنظیمی ومرکز اداره‌سنك دخی مالیه خزینه‌سندن قالدیریلوب رسومات امانتنه نقلی دها مناسب اوله‌جغی تأمل اولنه‌رق اکا کوره اقتضاسی اجراقلنمش ، بومقاصده مبنی اوله‌رق برطرفی ترکجه‌دیکرطرفی فرانسزجه اوله‌رق بش فصلی وبرخاتمه‌یی شامل واوتوز برماده‌یی مشتمل اولمق اوزره تعدیلاً ومجدداً قلمه النان دردنجی برنظامنامه تمغا نظامنامه‌سی نامیله بیك ایکیوز طقسان سنه‌سی شوالنك اونبری تاریخنده نشر واعلان اولنمشدر .

سالف الذکر تمغا نظامنامه‌سنك بیك ایکیوز طقسان سنهٔ مالیه‌سندن اعتباراً موقع اجرایه وضعی اکرچه قرار واقعی اقتضاسندن ایسه‌ده ، اشبو نظامنامه‌یه مربوط تعرفه‌ده کوستریلان کرك اوراق‌صحیحه‌نك وکرك انلره بدل اوله‌رق یکیدن احداث ایدیلان پوللرك حائز اولدقلری درجاته کوره بشقه بشقه طبع وتمثیلیله هرطرفه کفایتی مقدارینك هرطرفه اسراسی وشرائط مندرجهٔ سائره‌سنك دخی اکا کوره ایفا واجراسی

---

[١] «جك Cheque» کلمه‌سی انکلیزجه‌در . قونترول دیمکدر . سبب تسمیه ایسه بومثللو سندانك بربانقه ویا برشخص نزدنده مودوع اولان اقچه صاحبنك حسب‌اللزوم پیدرپی اخذ واستیفا ایلدیکی اقچه‌نك حین رؤیت محاسبه‌ده تعیین مقدارینه مدار اولمق اوزره احداث ایدلمش برنوع سند مقبوض دیمك اولمسندن عبارتدر .

بعضیلری جك کلمه‌سنی چکمك لفظندن مشتق اولدیغنی ، بعضیلریده عربی « صك » کلمه‌سنك محرفی بولندیغنی ظن ایتمشلر ایسه‌ده یاکلشدر .

[٢] ماندا Mandat حواله‌نامه وتأدیه‌امری معناسنه فرانسزجه کلمه‌در .

اصل لاتینجه « مانداتوم Mandatum » کلمه‌سیدرکه : امر وفرمان وامرنامه معنالرینی تضمن ایدر .

وقته محتاج كوريلوب بونلرك مارتدن اول يتشديرلمسی دخی ممكن اولەمیەجغندن ، بالاخره وقوعبولەجق اشعاره كوره نظامنامۀ مذكور احكامی موقع اجرایه قونلمش، اولوقته دكين اوراق صحيحه نظامنامۀ عتيقی حكمنه توفيق برله اليوم حكومتلرده موجوداولان اوراق صحيحه، مذكورمارتدن اعتباراً مأمورين رسوميه معرفتلريلەفروخت اولنمق اوزره بونلرك امردور وادارەسنك همان اجراسی جانب امانتدن بالجمله رسومات ناظرلرينەمفصل برتحريرات عموميه ايلەبيلديرلديكی كبی، صورتحال جانب نظارت امور ماليەدن دخی والی ومتصرف و قائمقاملره اشعار اولنمش ، ايشته بونك اوزرينه كرك درسعادتده وكرك طشرەلرده اوراق صحيحەنك كافۀ معاملاتی رسومات ادارەلرينه انتقال ايلمشدر .

اولوقته قدر جاری طوتيلان اصول ايجابنجه نزديكودور باقلميەرق اوراق صحيحه فروختنی درعهده ايدنلره بز ده ١٠ اجرت بيعيه ترك اولنه كلور ايكن ، معاملەنك رسومات ادارەلرينه تركنده اوراق صحيحه صاتەجق اولنلر رسومات نظارتومديريتومأموريتلری اولان محللرده ايسه بز ده ٥ ، مأمورين رسوميەدن خالی اولان يرلرده ايسه بز ده ½ ٧ غروش اجرت بيعيه ويرلمك عادتی وضع ايدلمش، كندولره ذمت قيديله مديريتلر طرفندن ارسال اولنان اوراق صحيحەيی كرك كلی وكرك جزئی اولسون پشين اقچه ايله بالذات صاتمغه رسومات مأمورلری مأذون طوتلمغله برابر بونلرك برآيده نمقدار اوراق صاتارلر ايسه افراددن اوراق صحيحه صاتانلر مثللو بز ده ٥ غروش اجرت بيعيه المرينه مساعده اولنمش ايسەده، رسومات ناظر ومديرلری بومساعدەدن استثنا ايدلمشدر.

فيئات موضوعه سندن زياده يه اوراق صحيحه صاتانلر حقنده نظامنامەده بركونه صراحت يوغيكن ، اداره رسومات امانتنه كچدكدن صكره بومادەيه اجرت بيعيه ايله ادارەدن صاتون المش اولنلر طرفندن

جرأت اولنور ایسه ، جزا قانوننامهٔ همایوننك ایكیوز آلتمش اوچنجی ماده‌سنك جزای نقدی فقره‌سنه تطبیقاً هردفعه‌ده كندولرندن برریوزلك مجیدیه آلتونی جزای نقدی النه‌جغی، اكر بو ایشه رسومات مامورلری طرفندن جرأت ایدیلور ایسه ، ذكر اولنان جزای نقدینك اخذندن بشقه كندولری مأموریتلرندن طرد ایدیله‌جكی قاعده‌سی وضع اولنمشدر.

بالاده بسط وبیان اولندیغی اوزره طشره‌لره لزومی اولان اوراق، اوللری جانب مالیه‌دن كوندرلدكدن صكره مقبوض سندی جلب ایدلمك، صكره‌لری دخی مقبوض سندلری اول باول جلب اولندقدن صكره طلب اولنان اوراق اكا كوره كوندرلمك عادت اولمش ایكن ، اداره رسومات امانتنه انتقال ایدر ایتمز ، اوراجه اتخاذ قلنان برقاعده اوزرینه بورادن ارسال اولنه‌جق اوراق صحیحه‌نك نظارتلره حین ارسالنده طرفلرندن برر وكیل بولندیرلمسی ، انلردن آلنان موقت سندلر اوزرینه ایستنیلان اوراقك كوندرلمسی ، بونلرك نظارتلره وصولنده كندولرینه ذمت قید اولنان اوراقك وصولیله جنس وصنف ودرجات وقیمتی مبین برقطعه علم وخبر تنظیم وكندولریله مأمور مخصوصی طرفلرندن تمهیر اولنه‌رق كوندرلدیكی حالده وكیللری طرفندن اولجه آلنان موقت سندك رد ایدلمسی ماده‌لریله اصول موضوعهٔ سابقه برقاتدها تحكیم قلنمشدر .

اوراق صحیحه نظامنامه‌سی دها موقع اجرایه وضع اولنمزدن مقدم حكومتجه جاری طوتیلان وتفصیلاتی محلنده ذكر اولنه‌جق اولان مرور وصید وشكار تذكره‌لریله خارجیه پساپورطی وممالكتین مرور تذكره‌لری وقونطوراتلر اوراقی واصناف تذاكری معاملات حسابیه‌لری جریده محاسبه‌سنده طوتلمقده ، محلی حكومتلرینه ایجاب ایدن اوراق دخی انك دلالتیله طبع وتمثیل اولنه‌رق ارسال اولنمقده ایكن ، اوراق صحیحه اداره‌سنك اوردان اخذنده مشابهت معامله ایله برابر محاسبهٔ مرقومه‌نك

تماماً لغوی تصورندن ناشی ، بونلرك معاملاتی دخی بالطبع اوراق صحیحه
ادارەسنه نقل ایدلمش ، تمغا ادارەسنك رسومات امانتنه نقلی زماننه قدرده
بو سیاقده کیدلمش ایدی . قرار مزبور موقع اجرایه وضع اولندقدن یعنی
بالجمله اوراق معاملاتی رسومات امانتنه نقل ایدلدکدنصکره ، امانت مشارالیها
بو اصولی ، بو زمیەرق و انلرك حاصلاتی تمغا حاصلاتنه قاریشدیرمیەرق اولبابده
یازمش اولدیغی برقطعه تحریرات عمومیەنك برفقرەسنده ؛ تذاکر مبحوثەنك
شمدی یه قدر اولدیغی کبی حکومتلر معرفتلریله معاملات مقتضیەسی بالاجرا
جمع وصرف اولنەجقدن ، دور وتسلیم معاملەسندن طولایی کندولرنده
هیچ بر جنس اوراق قالمیەجقدن ، بعدالدور حکومتلر ذکر اولنان نوعلردن
مقدار تذاکر واوراق طلب ایدرلرایسه ، نظارت ومدیریت طرفلرندن
قاماً تسلیم واعطا ایله عدد وثمان وانواعنی مبین برقطعه مقبوض سندی النوب
خزینەجه ایراد ومصرف معاملاتی اجرا قلنمق اوزره عینی نقد حکمنده
ادخال دفاتر ایدلمسنی اکیداً توصیه ایتمشدر .

اوراق صحیحه معاملاتی رسومات ادارەسنه نقل اولندیغی اثناده ،
بالاده بیان اولندیغی اوزره تمغا نظامنامەسی ترتیب وتنظیم واوتوز برنجی
مادەسیله‌ده ، ایکیوز طقسان سنهٔ مالیەسی شهر مارتی ابتداسندن اعتباراً
ورقهٔ صحیحه نظامنامەسنك مقامنه قائم اولەجغی تحکیم اولنمش اولدیغی
حالده ، کرك تعدیلاً ترتیب ایدیلان اوراق صحیحه نك وکرك
مجدداً وتسهیلاً تنظیم قلنان پوللرك مدت قلیله ظرفنده ترتیب وطبعیله
محللرینه ارسالی بردرلو ممکن اولەمامسندن ناشی ، نظامنامهٔ مذکور سنهٔ
مرقومەده موقع اجرایه وضع اولنەمیوب ؛ انجق طقسان بر سنەسی
شهر مارتی ابتداسندن اعتباراً موقع اجرایه قونیلەبیلمشدر .

ورقهٔ صحیحه معاملاتی ؛ رسومات امانتنه کچدیکنك عقبنده
نظامنامەسیله تعلیماتنك تعریف ایتدیکی اوزره خام اوراقك مجلس مالیەجه

اشتراسی واشترا ایدیلان کاغدلرك یازولریله طغرالرینك مطبعهٔ عامرهده طبع وتمثیلی ، تفتیش معاملاتنك واردات محاسبهجیسی بولنانلر طرفلرندن اجراسی ، اکا مخصوص اولان کاغدلرك مخصوصاً انشا ایدیلان کاغد فابریقهسنده اعمالی کبی معاملات وتصورات کلیاً برطرف ایدیلوب ویاپیلان فابریقه دخی تعطیل اولنوب ، مخصوصاً جلب ایدلمش اولان دستگاه وماکنهلر غلطهده کمرکنك اوستقاتنده محفوظ وامین برمحله وضع ایدیلهرك وهردرلو تفتیش معاملاتنك اجراسی دخی رسومات امانتنه براغیلهرق وبومحله دخی تمغا مطبعهسی نامی ویریلهرك ، تاریخ ترتیب کتابهقدر کرك تمغا ادارهسنه عائد اولان پوللر وکرك پوستهوتلغراف پوللری اورادهطبع وتمثیل اولنمسی اصولی وضع اولنمش ، بوجهتله اولکی اصولك انتاج ایلدیکی دغدغه وکلفت بوطریق ایله اولدقجه برطرف ایدیلهبیلمش ایسهده ملتزم اولان سادهلك بنه استحصال اولنهمامشدر .

سالفالذکر تمغا نظامنامهسنك اسلوب تنظیمنه کلنجه ؛ اشبو نظامنامه اقتضاسنجه وضع اولنهجق رسومك اخذواستیفاسی ایچون اول امرده اوچ وجه تعیین اولنوب ، وجوه مذکورهنك بری تمغالی کاغد استعمالیله ، دیکری رسم موضوعی ویریلهرك کاغدك تمغالتدیرلمسیله ، دیکر برینده تمغا پولی یاپشدیرلمسیله حاصل اولهجقدر ، دیو تعریف اولندقدنصکره ، بومطالعات اوزرینه تعیین اولنان رسوم برسابق ایکی قسمه تفریق اولنوب ، بری رسوم نسبیه ، دیکری رسوم مقطوعه اعتبار اولندقدنصکره ، رسوم نسبیه ایچون ایکی تعرفه یاپیلوب بونك بری ورقهٔ صحیحهیه ، دیکری الوان مختلفه اوزرینه ترتیب اولنان پولره تخصیص ایدلمش ، رسوم مقطوعه ایچونده یالکز برتعرفه ایله اکتفا اولنمشدر .

رسوم نسبیهیه تابع طوتیلان شیلر ، کرك ورقهٔ صحیحهلر اولسون وکرك پوللر اولسون ، کمافیالسابق صنوف عدیده اوزرینه ترتیب وقیمتلری

دخی اوزرلرینه یازیله‌جق مبالغك مقادیرینه نسبتله تحدید ایلدکدنصکره وضع قیمانه اساس عداولنان بیك غروشلق ورقه ویاپول ایچون یکرمی پاره قیمت تعیین اولنمش ، اشبو بیك غروشدن بداء ایله اونبیك غروشه وارنجه هرزوج عددلره برر ، اونبیك غروشدن بداء ایله وفقط اولکندن دها مختصر بر نسبت معتدله‌ده یوریدلمك اوزره نهایت بش ملیون غروشلق یازولو وایکی بیك بشیوز غروش قیمتلو ورقهٔ صحیحه‌لر، کذالك ایکی ملیون غروش یازولو بیك غروش قیمتلو پوللر ترتیب اولنمش ، بووجهله ورقهٔ صحیحه‌نك نوعاً مقداری یکرمی بش راده‌سنه تنزیل ایدیلوب ، پوللرك نوعیده یکرمی عددنده تحدید ایدلمشدر .

تعرفهٔ سابقه‌ده تزیید رسمه بیك بر عددی مبداء اتخاذ اولندیغی حالده، تعرفهٔ جدیده‌ده احاد خانه‌سی ترك اولنوب یالکز بیك عددی مبداء اتخاذ ایدلمشدر .

اسکی تعرفه‌ده ورقهٔ مقطوعه‌یه تابع طوتیلان اوراق، مواقع اعتباریله ایکی قسمه آیرلمش ایکن ؛ یکی تعرفه‌ده بونلرك جمله‌سی جمع وتلفیق اولنه‌رق، یکیدن احداث اولنان چك وقید صورتی وغزته پوللری دخی علاوه ایدیله‌رك برستون اوزرینه تعرفه‌سی تنظیم اولنمش ، بویولده ترتیب ایدیلان اوراقك قیمتلریله اسامیسی کذلك جدول مخصوصلرنده کوسترلمشدر .

ورقهٔ صحیحه نظامنامه‌سنك حین تنظیمنده رسوم نسبی‌یه تابع طوتیلان هر نوع حجج وسنداتك کنهه وحقیقتی وبین‌التجار مستعمل اولان اسامیسی لایقی وجهله ذکر وتعداد اولنامش ایکن ، تمغا نظامنامه‌سنك اثنای ترتیب وتزییلنده بومادهٔ معتنابهایه لایقیله دقت اولنه‌رق هر بررلری مستعمل اولان اسامیسیله تعریف اولنمشدر .

ینه ورقهٔ صحیحه نظامنامه‌سنده مجازات نقدیه ماده‌سی یالکز حامل سنده منحصر طوتلمش ایکن ، تمغا نظامنامه‌سنده اشبو مجازات نقدیه

مسئله‌سی دها زیاده توسیع اولنه‌رق ، محاکم ومجالس رؤسا و اعضالرندن وسائر حکومت مأمورلرندن هر کیم اولور اسه اولسون ، جزای نقدی‌یی طلب واستیفا امرنده وظیفه‌سنی ایفا ایتمز ایسه ، نظاماً النمسی لازمکلان جزای نقدینك اوچ مثلی کندوسندن اخذ واستیفا اولنمسیله تشدید ایدلمش اولدیغی کبی ، مقامات رسمیه یه عادی کاغد اوزرینه یازیلان شیلری قبول ایدوبده برمحله حواله ایدن ومعامله‌یی اجرا ایلیان مأمورلردن یارمشر عثمانلی التونی جزای نقدی النمسی ایچون دخی برمادهٔ مخصوصه ترتیب ، تمغاسز نشر اوراق ایدن شرکت وهیئتلر ایچون دخی بشقه بشقه ماده‌لر علاوه ایدلمشدر .

اوراق صحیحه نظامنامه‌سنده یوز غروشلقدن آشاغی معامله‌لر ایچون برکونه رسم وضع اولنمامش واکا مخصوص اولمق اوزره کاغد ترتیب ایدلمامش ایکن ، تمغا نظامنامه‌سنده او مقوله معامله‌لر ایچون اون پاره‌لك پوللر استعمالی قرارلشدیرلمشدر .

اوراق نسبیه‌دن اعلام ومضبطه وقسام دفترلری تعرفهٔ عتیقه ایجابنجه تعلیق یازو ایله اشارتلی بشقه بشقه ورقه‌لر طبع واستعمال اولنه کلمش ایکن ، معاملاتك برقاتدها ساده‌لنمسی ایچون بونلر تعرفهٔ جدیده‌ده برلشدیریلوب ونظام اقتضاسنجه نسبی اوراقه یازلمسی اقتضا ایدن محاسبه دفتری دخی علاوه اولنوب ، جمله‌سنه مخصوص برشکلده برنوع ورقه اتخاذ قلنمشدر .

تمغا نظامنامه‌سنك موقع اجرایه وضعنده ، عتیق اوراق صحیحه‌نك ارتق اعمال واستعمالنه حاجت قالمدیغندن ، اسکیلر محللرندن رفته رفته جلب اولنه‌رق ، یرلرینه یکیدن طبع اولنان ورقهٔ صحیحه‌لرله ترتیب اولنان پوللر کوندرلمش ، نظامی دخی بوصورتله برلشدیرلمشدر .

تمغا اداره‌سنك رسومات اداره‌سنه نقلندن صکره وارداتجه اکرچه

امید اولنان درجه‌لرده ترقیات رونما اولمامش ایسه‌ده ، اداره‌‌یی دها زیاده ساده‌لشدیرلمش ، بو حال ایله کیده‌جك اولور ایسه واردات مذکوره رفته رفته آرته‌جغنه امید قویلشمش ایکن ؛ نظامنك اوننجی سنه سنه وارمزدن بلغارستان مسئله‌سی تحدث ایتمش ، بومسئله دخی قوائم نقدیه‌نك میدانه چیقمسنه سبب اولمش اولدیغندن ، قائمه‌نك تداول ایتدیکی سنه‌لرده بونك سورمی چوغالمشدر . شویله‌که :

بعض ولایتلرده قوائم نقدیه‌نك تداول ایتمامسی جهتیله ، قائمه ایله بر ملك اقچه بیننده اولان فرقی قزانمق اوزره درسعادتده بولنان اوراق صحیحه بایعلرندن بعضیلری اومقوله قائمه تداول ایتمیان محلره کوندرمك نیتیله کلیتلی اوراق طلب ایتمکده ، خارجدن برطاقم اشخاص دخی اشبو بایعلردن الوب کوندرمکده اولدیغی حس اولنمسی اوزرینه ، امانتجه اتخاذ اولنان تدابیر ثمره‌سیله شو فنالغك بردرجه‌لره قدر اوکی النه بیلمش ایسه‌ده اوارالق روسیه‌لونك تجاوزاتی رونما اوله‌رق استیلا ایدیلان محلرده رسومات مأمورلری طرفلرندن قورتاریله‌مامش اولان اوراق صحیحه‌نك انواعندن هر نصلسه شونك بونك یدینه کچه‌رك صورت خفیه‌ده صاتلمقده اولدیغی خبر آلنمش ، بوکا میدان ویرلدیکی حالده خزینهٔ جلیله دوچار خسار اوله‌جغی اکلاشلمش اولدیغندن ، امانت مشارالیهاجه اتخاذ اولنان دیکر بر تدبیر ثمراتیله بونك اوکی آلنمق طرفی التزام اولنمش ایسه‌ده ، شو صورتله اله کچن اوراقك ماهیتنی تعیین ایتمك قابل اوله‌مدیغندن ، اولوقت رسومات امانتنده بولنان دولتلو زهدی پاشا حضرتلرینك تکلیفی اوزرینه ، اوراق صحیحه استعمالنك کلیاً ترکیله یرینه علی العموم پول استعمالی ماده‌سی قبول اولنمش ، اول ارالق دیون عمومیه‌نك مقلبی اولان رسوم سته اداره‌‌یی دخی تشکل ایتمش اولدیغندن ، داینلر طرفندن مدیر عمومی تعیین اولنان انکلتره‌لو « مسترلانغ » طرفندن قلمه آلنان تمغا نظامنامه‌سی

لایحه‌سی اصلاحات مالیه قومیسیونی واردات شعبه‌سنجه تدقیق وشورای دولت ومجلس خاص وکلا قرارلریله تعدیل واصلاح اولنه‌رق بشنجی دفعه اولمق وبیك اوچیوز سنه‌سی صفر الخیرینك التیسی تاریخندن اعتباراً موقع اجرایه وضع ایدلمك اوزره نشر واعلان اولنمش ، الیوم دستور العمل اولان تمغا نظامنامه‌سی بو نظامنامه بولنمشدر .

مواد موقته‌سیله برابر التی فصلی واوتوز یدی ماده‌یی شامل اولان اشبو تمغا نظامنامه‌سی ، اولکی تمغا نظامنامه‌سی کبی نسبی وغیر نسبی اوله‌رق ایکی قسمه آیرلمش ، مواد اصلیه‌سنك اکثریسی اولکی نظامنامه‌نك عینی بولنمش ایسه ده ، نسبی قسمی اولکندن دها زیاده مختصر اولدیغی حالده ، اسلوب تحریری بر غروشدن یوز غروشه قدر اولان سندن اونپاره ، یوز بر غروشدن بیك غروشه قدر اولان سندن یکرمی پاره ، بیك بر غروشدن ایکی بیك غروشه قدر اولنلردن برغروش ، ایکی بیك برغروشدن اون بیك غروشه قدر اولنلردن هر ایکی بیك غروش وکسوری ایچون برر ، اون بیك بر غروشدن یوز بیك غروشه قدر اولنلردن هر بش بیك غروش وکسوری ایچون ایکیشر بچق ، یوز بیك برغروشدن یوقارو اولان مبالغدن هر نه مقدار اولور ایسه اولسون هر اون بیك غروش وکسوری ایچون بشر غروش . اخذ واستیفاسی اساس وحسابی اوزرینه بنا ایدلمش ، بو وجهله حد اصغری اونپاره ، حد اکبری اللی بش اولمق اوزره یکرمی التی نوع پول ترتیب اولنمش ، هر نوع پوللر ایچون دخی بشقه بشقه رنکلر انتخاب ایدلمش ، یوز اون بیك غروشدن یوقارو معاملات ایچون بشقه کونه پول ترتیب اولنمیوب تکریر وتاصیقی جوزیله اکتفا قلنمشدر .

غیر نسبی اولان قسمنه کلنجه ؛ بونك ایچون ترتیب اولنان تعرفه اولکینك کرك مبلغاً وکرك شکلاً عینی اولوب علاوانی « قامبیو » ویاخود

اسهام اشترا وفروختنه دائر «بوردرولر» [۱] نوطه تعبير اولنان «پوصله لر» [۲] حساب جارى پوصله لريله هر نوع پروتستولر وتيموربول علم وخبرلريدر.

اك صكره ياپيلان تمغا نظامنامه سنك حين نشر واعلاننده، محاكم نظاميه تشكيل اولنمش بولنديغى جهتله اكا عائد مواد تشكيلات جديده اوزرينه تصحيح قلنمش، مواد موقته سيله ده تاريخ قانوندن اعتباراً برسنه ختامنه قدر موجود اولان اوراق صحيحه نك استعمالى جائز طوتيلوب، اندن صكره سيچون استعمالى منع ايدلمشدر.

مبحوث عنه اولان تمغا قانوننامه سنك نشر واعلاننده بش سنه صكره، مجرد واردات جديده تدارك ايتمك مقاصديله بوكا برذيل ياپيلوب، اشبو ذيل ايله حكومتك افراده ويرديكى هر نوع سندات ومقبوضات تمغا قانوننامه سنه تابع طوتلمسى تحت قراره آلنمش ايسه ده، بك دغدغه لى دوشديكندن اليوم تمامئ اجراسنه موفق اولنه مامشدر.

[۱] «بوردرو Bordereau» كلمه سى فرانسزجه «بور Bord» يعنى كنار كلمه سنك مخففى اولوب، سند مقامنده بر ورقه نك كنارندن قطع اولنان ورقپاره ديمكدركه: اكثريا علم وخبر ويا موقت سند مقبوص مقامنده مستعملدر.

دوائر ادارهٔ عثمانيه جه بعضاً قولاق تعبير اولنان پوصله معناسنه دخى كلور.

[۲] «نوطه Nota» ايتاليانجه كلمه اولوب فرانسزجه سى «نوط Note» در. معناى لغويسى اشارت ديمك ايسه ده، بين الناس مخطره ومذكره معنالرينى ايما ايدر.

﴿ برنجی بحث ﴾

درت دفعه ده رأساً و یا تعدیلاً قلمه النمش اولان اوراق صحیحه و یاخود تمغا نظامنامه لری اقتضاسنجه کرك رسوم نسبیه یه تابع اولسون و کرکسه رسوم مقطوعه یه منحصر اولسون تنظیم اولنمش اولان تعرفه لرك یکدیگره تطبیقاتی اجرا اولنمق ولدی الاقتضا مراجعت قلنه‌جق اوزره ترتیب اولنان جدوللرك بو مقامه قیدی مناسب عد اولنمشدر .

﴿ رسوم نسبیه تعرفه لری ﴾

بیك ایکیوز التمش بر سنه سی جماذی اولانك اون بشی تاریخلو نظام اقتضاسنجه ترتیب اولنان

فیئات	عن	الی	فیئات	عن	الی
١/٢	١٠٠	٥٠٠	١٢	١١ ٠٠٠	١٢ ٠٠٠
١	٥٠٠	١ ٠٠٠	١٣	١٢ ٠٠٠	١٣ ٠٠٠
٢	١ ٠٠٠	٢ ٠٠٠	١٤	١٣ ٠٠٠	١٤ ٠٠٠
٣	٢ ٠٠٠	٣ ٠٠٠	١٥	١٤ ٠٠٠	١٥ ٠٠٠
٤	٣ ٠٠٠	٤ ٠٠٠	١٦	١٥ ٠٠٠	١٦ ٠٠٠
٥	٤ ٠٠٠	٥ ٠٠٠	١٧	١٦ ٠٠٠	١٧ ٠٠٠
٦	٥ ٠٠٠	٦ ٠٠٠	١٨	١٧ ٠٠٠	١٨ ٠٠٠
٧	٦ ٠٠٠	٧ ٠٠٠	١٩	١٨ ٠٠٠	١٩ ٠٠٠
٨	٧ ٠٠٠	٨ ٠٠٠	٢٠	١٩ ٠٠٠	٢٠ ٠٠٠
٩	٨ ٠٠٠	٩ ٠٠٠	٢١	٢٠ ٠٠٠	٢١ ٠٠٠
١٠	٩ ٠٠٠	١٠ ٠٠٠	٢٢	٢١ ٠٠٠	٢٢ ٠٠٠
١١	١٠ ٠٠٠	١١ ٠٠٠	٢٣	٢٢ ٠٠٠	٢٣ ٠٠٠

فیئات	مندرجات		فیئات	مندرجات	
غروش	عن	الی	غروش	عن	الی
٢٤	٢٣ ...	٢٤	٤٣	٤٢ ...	٤٣
٢٥	٢٤ ...	٢٥	٤٤	٤٣ ...	٤٤
٢٦	٢٥ ...	٢٦	٤٥	٤٤ ...	٤٥
٢٧	٢٦ ...	٢٧	٤٦	٤٥ ...	٤٦
٢٨	٢٧ ...	٢٨	٤٧	٤٦ ...	٤٧
٢٩	٢٨ ...	٢٩	٤٨	٤٧ ...	٤٨
٣٠	٢٩ ...	٣٠	٤٩	٤٨ ...	٤٩
٣١	٣٠ ...	٣١	٥٠	٤٩ ...	٥٠
٣٢	٣١ ...	٣٢	٥٥	٥٠ ...	٥٥
٣٣	٣٢ ...	٣٣	٦٠	٥٥ ...	٦٠
٣٤	٣٣ ...	٣٤	٦٥	٦٠ ...	٦٥
٣٥	٣٤ ...	٣٥	٧٠	٦٥ ...	٧٠
٣٦	٣٥ ...	٣٦	٧٥	٧٠ ...	٧٥
٣٧	٣٦ ...	٣٧	٨٠	٧٥ ...	٨٠
٣٨	٣٧ ...	٣٨	٨٥	٨٠ ...	٨٥
٣٩	٣٨ ...	٣٩	٩٠	٨٥ ...	٩٠
٤٠	٣٩ ...	٤٠	٩٥	٩٠ ...	٩٥
٤١	٤٠ ...	٤١	١٠٠	٩٥ ...	١٠٠
٤٢	٤١ ...	٤٢	١٥٠	[*]	

تعرفهٔ مذكوره نك ذیلی

فیئات	مندرجات		فیئات	مندرجات	
غروش	عن	الی	غروش	عن	الی
١٥٠	١٠٠ ...	١٥٠	٣٥٠	٣٠٠ ...	٣٥٠
٢٠٠	١٥٠ ...	٢٠٠	٤٠٠	٣٥٠ ...	٤٠٠
٢٥٠	٢٠٠ ...	٢٥٠	٤٥٠	٤٠٠ ...	٤٥٠
٣٠٠	٢٥٠ ...	٣٠٠	٥٠٠	٤٥٠ ...	٥٠٠

[*] یوز بیك غروشدن یوقارو كاغذ مبالغده اشبو یوز الی غروشلق ورقه نك استعمالی نظامكیردر.

بیك ایکیوز یتمش سکز سنه‌سی ربیع الاولنك یکرمی یدیسی تاریخلو نظامنامه ایجابنجه ترتیب اولنمش اولان

فیئات	مندرجات		فیئات	مندرجات	
غروش	عن	الی	غروش	عن	الی
½	١٠٠	١ ٠٠٠	٢٠٠	٣٥٠ ٠٠١	٤٠٠ ٠٠٠
١	١ ٠٠١	٢ ٠٠٠	٢٢٥	٤٠٠ ٠٠١	٤٥٠ ٠٠٠
٢	٢ ٠٠١	٤ ٠٠٠	٢٥٠	٤٥٠ ٠٠١	٥٠٠ ٠٠٠
٣	٤ ٠٠١	٦ ٠٠٠	٣٠٠	٥٠٠ ٠٠١	٦٠٠ ٠٠٠
٤	٦ ٠٠١	٨ ٠٠٠	٣٥٠	٦٠٠ ٠٠١	٧٠٠ ٠٠٠
٥	٨ ٠٠١	١٠ ٠٠٠	٤٠٠	٧٠٠ ٠٠١	٨٠٠ ٠٠٠
٧½	١٠ ٠٠١	١٥ ٠٠٠	٤٥٠	٨٠٠ ٠٠١	٩٠٠ ٠٠٠
١٠	١٥ ٠٠١	٢٠ ٠٠٠	٥٠٠	٩٠٠ ٠٠١	١ ٠٠٠ ٠٠٠
١٢½	٢٠ ٠٠١	٢٥ ٠٠٠	٦٢٥	١ ٠٠٠ ٠٠١	١ ٢٥٠ ٠٠٠
١٥	٢٥ ٠٠١	٣٠ ٠٠٠	٧٥٠	١ ٢٥٠ ٠٠١	١ ٥٠٠ ٠٠٠
١٧½	٣٠ ٠٠١	٣٥ ٠٠٠	٨٧٥	١ ٥٠٠ ٠٠١	١ ٧٥٠ ٠٠٠
٢٠	٣٥ ٠٠١	٤٠ ٠٠٠	١ ٠٠٠	١ ٧٥٠ ٠٠١	٢ ٠٠٠ ٠٠٠
٢٢½	٤٠ ٠٠١	٤٥ ٠٠٠	١ ١٢٥	٢ ٠٠٠ ٠٠١	٢ ٢٥٠ ٠٠٠
٢٥	٤٥ ٠٠١	٥٠ ٠٠٠	١ ٢٥٠	٢ ٢٥٠ ٠٠١	٢ ٥٠٠ ٠٠٠
٣٠	٥٠ ٠٠١	٦٠ ٠٠٠	١ ٣٧٥	٢ ٥٠٠ ٠٠١	٢ ٧٥٠ ٠٠٠
٣٥	٦٠ ٠٠١	٧٠ ٠٠٠	١ ٥٠٠	٢ ٧٥٠ ٠٠١	٣ ٠٠٠ ٠٠٠
٤٠	٧٠ ٠٠١	٨٠ ٠٠٠	١ ٦٢٥	٣ ٠٠٠ ٠٠١	٣ ٢٥٠ ٠٠٠
٤٥	٨٠ ٠٠١	٩٠ ٠٠٠	١ ٧٥٠	٣ ٢٥٠ ٠٠١	٣ ٥٠٠ ٠٠٠
٥٠	٩٠ ٠٠١	١٠٠ ٠٠٠	١ ٨٧٥	٣ ٥٠٠ ٠٠١	٣ ٧٥٠ ٠٠٠
٧٥	١٠٠ ٠٠١	١٥٠ ٠٠٠	٢ ٠٠٠	٣ ٧٥٠ ٠٠١	٤ ٠٠٠ ٠٠٠
١٠٠	١٥٠ ٠٠١	٢٠٠ ٠٠٠	٢ ١٢٥	٤ ٠٠٠ ٠٠١	٤ ٢٥٠ ٠٠٠
١٢٥	٢٠٠ ٠٠١	٢٥٠ ٠٠٠	٢ ٢٥٠	٤ ٢٥٠ ٠٠١	٤ ٥٠٠ ٠٠٠
١٥٠	٢٥٠ ٠٠١	٣٠٠ ٠٠٠	٢ ٣٧٥	٤ ٥٠٠ ٠٠١	٤ ٧٥٠ ٠٠٠
١٧٥	٣٠٠ ٠٠١	٣٥٠ ٠٠٠	٢ ٥٠٠	٤ ٧٥٠ ٠٠١	٥ ٠٠٠ ٠٠٠

کما مرّ نظامنامه ایچون ترتیب اولنان

بش ملیون غروشدن یوقارو مبالغی حاوی اوله‌جق سندات دخی بش ملیون غروشلق ورقه‌یه یازلمق نظامندندر .

فیئات	مندرجات		فیئات	مندرجات		
غروش	عن	الی	غروش	عن	الی	
١/٢	١٠٠	١ ٠٠٠	٣٠	٥٠ ٠٠١	٦٠ ٠٠٠	عاکثر عده ایچون مرتب اولان
١	١ ٠٠١	٢ ٠٠٠	٣٥	٦٠ ٠٠١	٧٠ ٠٠٠	
٢	٢ ٠٠١	٤ ٠٠٠	٤٠	٧٠ ٠٠١	٨٠ ٠٠٠	
٣	٤ ٠٠١	٦ ٠٠٠	٤٥	٨٠ ٠٠١	٩٠ ٠٠٠	
٤	٦ ٠٠١	٨ ٠٠٠	٥٠	٩٠ ٠٠١	١٠٠ ٠٠٠	
٥	٨ ٠٠١	١٠ ٠٠٠	٧٥	١٠٠ ٠٠١	١٥٠ ٠٠٠	
٧ ١/٢	١٠ ٠٠١	١٥ ٠٠٠	١٠٠	١٥٠ ٠٠١	٢٠٠ ٠٠٠	
١٠	١٥ ٠٠١	٢٠ ٠٠٠	١٢٥	٢٠٠ ٠٠١	٢٥٠ ٠٠٠	
١٢ ١/٢	٢٠ ٠٠١	٢٥ ٠٠٠	١٥٠	٢٥٠ ٠٠١	٣٠٠ ٠٠٠	
١٥	٢٥ ٠٠١	٣٠ ٠٠٠	١٧٥	٣٠٠ ٠٠١	٥٣٠ ٠٠٠	
١٧ ١/٢	٣٠ ٠٠١	٣٥ ٠٠٠	٢٠٠	٣٥٠ ٠٠١	٤٠٠ ٠٠٠	
٢٠	٣٥ ٠٠١	٤٠ ٠٠٠	٢٢٥	٤٠٠ ٠٠١	٤٥٠ ٠٠٠	
٢٢ ١/٢	٤٠ ٠٠١	٤٥ ٠٠٠	٢٥٠	٤٥٠ ٠٠١	٥٠٠ ٠٠٠	
٢٥	٤٥ ٠٠١	٥٠ ٠٠٠				

بشیوز بیك غروشدن یوقارو مبالغی حاوی اوله‌جق حجتلردخی بشیوز بیك غروشلق ورقه‌یه یازیله‌جقدر •

بیك ایکیوز طقسان سنه‌سی شوالنك اونبری یاخود بیك ایکیوز طقسان ایکی سنه‌سی جماذی الاولنك اون التیسی تاریخلو نظامنامه اقتضاسنجه ترتیب قلنان

(ورقهٔ صحیحه ایچون)

فیئات	مندرجات		فیئات	مندرجات	
غروش	عن	الی	غروش	عن	الی
١/٢	١٠٠	١ ٠٠٠	٧ ١/٢	١٠ ٠٠٠	١٥ ٠٠٠
١	١ ٠٠٠	٢ ٠٠٠	١٠	١٥ ٠٠٠	٢٠ ٠٠٠
٢	٢ ٠٠٠	٤ ٠٠٠	١٥	٢٠ ٠٠٠	٣٠ ٠٠٠
٣	٤ ٠٠٠	٦ ٠٠٠	٢٠	٣٠ ٠٠٠	٤٠ ٠٠٠
٤	٦ ٠٠٠	٨ ٠٠٠	٢٥	٤٠ ٠٠٠	٥٠ ٠٠٠
٥	٨ ٠٠٠	١٠ ٠٠٠	٣٧ ١/٢	٥٠ ٠٠٠	٧٥ ٠٠٠

فیئات	مندرجات		فیئات	مندرجات	
غروش	عن	الی	غروش	عن	الی
٥٠	٧٥ ٠٠٠	١٠٠ ٠٠٠	٥٠٠	٧٥٠ ٠٠٠	١ ٠٠٠ ٠٠٠
٧٠	١٠٠ ٠٠٠	١٥٠ ٠٠٠	٧٥٠	١ ٠٠٠ ٠٠٠	١ ٥٠٠ ٠٠٠
١٠٠	١٥٥ ٠٠٠	٢٠٠ ٠٠٠	١ ٠٠٠	١ ٥٠٠ ٠٠٠	٢ ٠٠٠ ٠٠٠
١٥٠	٢٠٠ ٠٠٠	٣٠٠ ٠٠٠	١ ٥٠٠	٢ ٠٠٠ ٠٠٠	٣ ٠٠٠ ٠٠٠
٢٠٠	٣٠٠ ٠٠٠	٤٠٠ ٠٠٠	٢ ٠٠٠	٣ ٠٠٠ ٠٠٠	٤ ٠٠٠ ٠٠٠
٢٥٠	٤٠٠ ٠٠٠	٥٠٠ ٠٠٠	٢ ٥٠٠	٤ ٠٠٠ ٠٠٠	٥ ٠٠٠ ٠٠٠
٣٧٥	٥٠٠ ٠٠٠	٧٥٠ ٠٠٠			

پول ایچون

فیئات	مندرجات		فیئات	مندرجات	
غروش	عن	الی	غروش	عن	الی
½	١٠٠	١ ٠٠٠	٣٧½	٥٠ ٠٠٠	٧٥ ٠٠٠
١	١ ٠٠٠	٢ ٠٠٠	٥٠	٧٥ ٠٠٠	١٠٠ ٠٠٠
٢	٢ ٠٠٠	٤ ٠٠٠	٧٥	١٠٠ ٠٠٠	١٥٠ ٠٠٠
٣	٤ ٠٠٠	٦ ٠٠٠	١٠٠	١٥٠ ٠٠٠	٢٠٠ ٠٠٠
٤	٦ ٠٠٠	٨ ٠٠٠	١٥٠	٢٠٠ ٠٠٠	٣٠٠ ٠٠٠
٥	٨ ٠٠٠	١٠ ٠٠٠	٢٠٠	٣٠٠ ٠٠٠	٤٠٠ ٠٠٠
٧½	١٠ ٠٠٠	١٥ ٠٠٠	٢٥٠	٤٠٠ ٠٠٠	٥٠٠ ٠٠٠
١٠	١٥ ٠٠٠	٢٠ ٠٠٠	٣٧٥	٥٠٠ ٠٠٠	٧٥٠ ٠٠٠
١٥	٢٠ ٠٠٠	٣٠ ٠٠٠	٥٠٠	٧٥٠ ٠٠٠	١ ٠٠٠ ٠٠٠
٢٠	٣٠ ٠٠٠	٤٠ ٠٠٠	٧٥٠	١ ٠٠٠ ٠٠٠	١ ٥٠٠ ٠٠٠
٢٥	٤٠ ٠٠٠	٥٠ ٠٠٠	١ ٠٠٠	١ ٥٠٠ ٠٠٠	٢ ٠٠٠ ٠٠٠

بيك اوچيوز سنه‌سی صفرك التيسی تاريخلو نظامنامه موجبنجه مرتب اولان

فيئات		مندرجات		فيئات		مندرجات	
پاره	غروش	عن	الى	پاره	غروش	عن	الى
١٠	٠	١	١٠٠	٢٠	٢٢	٤٠ ٠٠١	٤٥ ٠٠٠
٢٠	٠	١٠١	١ ٠٠٠	٠	٢٥	٤٥ ٠٠١	٥٠ ٠٠٠
٠	١	١ ٠٠١	٢ ٠٠٠	٢٠	٢٧	٥٠ ٠٠١	٥٥ ٠٠٠
٠	٢	٢ ٠٠١	٤ ٠٠٠	٠	٣٠	٥٥ ٠٠١	٦٠ ٠٠٠
٠	٣	٤ ٠٠١	٦ ٠٠٠	٢٠	٣٢	٦٠ ٠٠١	٦٥ ٠٠٠
٠	٤	٦ ٠٠١	٨ ٠٠٠	٠	٣٥	٦٥ ٠٠١	٧٠ ٠٠٠
٠	٥	٨ ٠٠١	١٠ ٠٠٠	٢٠	٣٧	٧٠ ٠٠١	٧٥ ٠٠٠
٢٠	٧	١٠ ٠٠١	١٥ ٠٠٠	٠	٤٠	٧٥ ٠٠١	٨٠ ٠٠٠
٠	١٠	١٥ ٠٠١	٢٠ ٠٠٠	٢٠	٤٢	٨٠ ٠٠١	٨٥ ٠٠٠
٢٠	١٢	٢٠ ٠٠١	٢٥ ٠٠٠	٠	٤٥	٨٥ ٠٠١	٩٠ ٠٠٠
٠	١٥	٢٥ ٠٠١	٣٠ ٠٠٠	٢٠	٤٧	٩٠ ٠٠١	٩٥ ٠٠٠
٢٠	١٧	٣٠ ٠٠١	٣٥ ٠٠٠	٠	٥٠	٩٥ ٠٠١	١٠٠ ٠٠٠
٠	٢٠	٣٥ ٠٠١	٤٠ ٠٠٠	٠	٥٥	١٠٠ ٠٠١	١١٠ ٠٠٠

هر اون بيك غروش وكسورى ايچون بشر غروش استيفا اولنه‌جقدر.

رسوم مقطوعه تعرفه‌لرى

بيك ايكيوز التمش بر سنه‌سی جماذى اولينك اون بشى تاريخلو نظام اقتضاسنجه

پاره	غروش	جنس اوراق
٠٠	١	مقاوله وكفالات وسائره دائر سند لفظى اولان مواد يازلمق اوزره رسمى كاغد
٠٠	٣	بالجمله وقفلر طرفندن ويرلمكده اولان خانه دكاكين وبساتين تمسكاتى يازلمق اوزره رسمى كاغد

پاره	غروش	جنس اوراق
٠٠	١	مصلحتلو عرضحاللر يازلمق اوزره حنكارى رسمى كاغد
٣٠	٠	بطال

بيك ايكيوز يتمش سكز سنه‌سى ربيع الاولنك يكرمى يديسى تاريخلى نظام اقتضاسنجه

جنس اوراق

محاكم نظاميه ايچون مرتب اولان

پاره	غروش	
٠٠	١٠	مجالسدن اشخاص بيننده ثمن ومبلغ اوزرينه اوليان حكم مضبطه‌لريله مملكت مجالسلرندن درعليه‌يه وسائر محلره برخصوصك انهاسى ضمننده اصحاب مصالح يدلرينه ويريلان انها مضبطه‌لرينك هرنوعى يازلمق ايچون ورقهٔ مقطوعه
٠٠	١٠	مبلغ معين اوزرينه اوليان تعهد و كفالت ومقاوله سندلرى يازلمق ايچون ورقهٔ مقطوعه
٠٠	٣	مصالح ذاتيه‌يه دائر رسماً يازيله‌جق تذكره و تقرير ايچون ورقهٔ مقطوعه
٠٠	٢	حنكارى عرضحال
٠٠	١	عادى عرضحال
٠٠	١	قيديه ومروريه علم وخبرى
٠٠	١	اسلحه تذكره‌سى
	٧	جمعاً يدى جنسدر ٠

جنس اوراق

محاكم شرعيه ايچون مرتب اولان

پاره	غروش	
٠٠	١٠	ادانه وبيع وشرا حجتلرندن ماعدا هر نوع حجج شرعيه يازلمق ايچون ورقهٔ مقطوعه
٠٠	١٠	محاكم شرعيه ايله مجالسدن حكمی مبلغ معين اوزرينه اولميه‌رق ويريله‌جك اعلامات يازلمق ايچون ورقهٔ مقطوعه
٠٠	٥	دفتر قسام رسمنده دفتر محاسبه يازلمق ايچون ورقهٔ مقطوعه
٠٠	١	اذننامه
٢٠	٠	مراسله
	٥	جمعاً بش جنسدر .

بيك ايكيوز طقسان ايكی سنه‌سی جماذی‌الاولنك اون التيسی تاريخلو نظامنامه موجبنجه

جنس اوراق

پاره	غروش	
٠٠	١٠	محاكم ومجالسدن برمعين مبلغی شامل اولميه‌رق اعطا اولنان اعلام وحكم مضبطه‌لريله اداره مجلسلرندن درعليه‌يه وسائر محللره خطاباً اصحاب مصالح يدلرينه ويريلان مضبطه‌لرك هر نوعی
٠٠	١٠	مبلغ معين اوزرينه اولميان تعهد وكفالت ومقاوله وابراسندلری
٠٠	١٠	ادانه وبيع وشرا حجتلرندن ماعدا مبلغ معينی حاوی اولميان هر نوع حجج شرعيه

پاره	غروش	
٠٠	٣	مصالح ذاتیه‌یه دائر رسماً یازیله‌جق تذکره وتقریر
٠٠	١	اشخاص طرفندن یاپیلان اعلان نامه‌لرك هروقی
٠٠	٣	قید صورتی
٠٠	٢	رکاب شاهانه‌یه تقدیم اولنان عرضحال
٠٠	١	قیدیه ومروریه وسائره علم‌وخبرلری
٠٠	١	اسلحه تذکره‌سی
٠٠	١٠	اذننامه
٢٠	٠٠	مراسله
٠٢	٠٠	غزته
١٠	٠٠	جلك

بیك اوچیوز سنه‌سی صفرینك التیسی تاریخلو نظامنامه اقتضاسنجه

پاره	غروش	جنس اوراق
٠٠	١٠	محاکم ومجالسدن برمعین مبلغی حاوی اولمیه‌رق أعطا اولنان علام وحکم مضبطه‌لری ایله‌اداره‌مجلسلرندن درعلیه‌یه‌وسائر محللره خطاباً اصحاب مصالح یدلرینه ویریلان مضبطه‌لرك هرنوعی
٠٠	٣	قید صورتی
١٠	٠	اخبار نامه وحموله‌سندی ونول مقاوله‌سی ونقلیه سندلری
٢٠	٠	بین‌الناس تعاطی اولنان مقبوض وابرا سندلری
٠٠	٣	امانت سندلری
٠٠	١٠	کفالت سندلرینك وتجارت‌مقاوله‌نامه‌لرینه وقومپورومسلرك ومواد تجاریه وحقوقیه‌یه متعلق شرکت مقاوله نامه‌لرینك هربرنسخه‌سی

جنس اوراق

پاره	غروش	
۰۰	۲	ركاب همايونه تقديم اولنان عرضحال
۰۰	۱	عادى عرضحال
۰۰	۱	قيديه ومروريه وسائره علم وخبرلرى وايجار واستيجار مقاوله ورقه‌لرى
۰۰	۱۰	اذننامه
۲۰	۰	مراسله
۰۲	۰	غزته وافراد بيننده ياپيلان اعلاننامه‌لر
۲۰	۰	جك
۲۰	۰	قامبيو وياخود اسهام اشتراسنه وفروختنه‌دائر بوردرو ونوطه تعبير اولنان پوصله‌لر وحساب پوصله‌لرى وحساب جارى
۰۰	۳	مصالح ذاتيه‌يه دائر رسماً يازيله‌جق تذكره وتقرير
۰۰	۲	هرنوع پروتستولرك هرنسخه‌سى
۲۰	۰	تيمور يول علم وخبرلرى

﴿ فصل ثانی ﴾

(تمغا رسمنك اصول طرحی)

تمغا رسمنك مطارحی ، عقددن منبعث واموال ظاهره‌دن معدود اولان هرنوع تحویلات ایله وقوعه‌كلان بالجمله تعهدات وخزائن دولتدن ایلق ویباق صورتلریله اعطا وایفا قلنان معاش واجورات مقابللرنده اخذلری طرفلرندن ویریلان سندات ومقبوضات رسمیه‌در .

بومقامده اموال ظاهره‌دن مراد ، كمیات وكیفیاتی تعاطی ایدیلان مقاوله نامه‌لرده ویاخود اخذواعطا قلنان سندلرده صراحةً مذكور ومرسوم اولان نقود اولوب ، موزونات ومكیلات مثللو سائركونه ذی‌قیمات ، تمغا رسمنك مطارحندن معدود دكلدر .

نقود اوزرینه مطروح ومضروب اولان تمغا رسمنك وضعی حقنده اتخاذ قلنان قاعدهٔ عمومیه تعاطی ایدیلان هردرلو سنداتك حاوی اولدیغی مبالغك بیكده هرهانكی برقسمنك خزینهٔ دولت منافعنه اوله‌رق صاحب سنددن اولجه بالاخذ مقابلنده دولت وحكومت تمغا ذیشانیله مختوم ومضروب برر علامت ویرمك ومندرجات سندات تزاید ایلدكجه موضوع ومطروح اولان رسومك مقادیرینی برنسبت معتدلانه ایله درجه درجه آرتدیرمق ماده‌لرندن عبارتدر .

شوتعریفه كوره تمغا رسمی تكالیف متزایده شكل وهیئتنه كیرمش كبی كورینور ایسه‌ده ، تكالیف متزایده حقنده موضوع اولان اصول وقاعده ، كمیات آرتدقجه تكالیف ازالدیلمق اساسنه مستند اولوب ، تمغا رسمنك موضوعی ایسه بونك عكس اولدیغندن ، یعنی كمیات مكلفه تزاید ایلدكجه

رسوم موضوعه دخی تکالیف مترقبه طرزنده اولمیه‌رق والحاصل سرمایه‌یی اکل وبلع ایده‌جك درجه‌یه اصلا واردیرلمیه‌رق برنسبت عددیهٔ مقبوله ومعقوله‌ده تزیید ایدلمك اساسنه‌مبنی ایدوکندن . علی‌الخصوص تمغارسمی عموماً کمیات معنیه اوزرینه موضوع اولمیوب بعضاًده کمیات ضمنیه‌اوزرینه موضوع بولندیغندن ، رسم‌مذکوره تکالیف‌مترقبه دینیله‌میوب رسم‌مختلط دیمك مناسب اولور .

تمغا رسمنك مطرحی ؛ بر مبلغ معینی حاوی اولان مقاوله سندلریله مستقرضات تحویللری اولور ایسه «اکا رسوم نسبیه » برمبلغ معینی حاوی اولمیه‌رق انجق برتعهدك اجرا وایفاسنی ویابر دعوانك ادعا واستدعاسنی متضمن اولور ایسه اکا « رسوم مقطوعه » هرایکیسنی بردن مشتمل اولور ایسه اکاده « رسوم مختلطه » دینیلور .

اکر تعاطی ایدیلان سندات ؛ بدایةً برمبلغ معینی حاوی اولمیه‌رق فقط نتیجه‌سی ینه برمبلغ معینه دسترس اولمق مقصدیله تعاطی ایدلمش اولور ایسه ؛ بدایةً اعطا قلنان سندات رسوم نسبیه‌یه تابع اوله‌میوب رسوم مقطوعه‌یه تابع اولمش اولور .

الیوم معمول به اولان تمغا نظامنامه‌سی ایجابنجه رسوم نسبیه‌نك امر طرحنده اساس بیکده یارم اولوب نهایتی یوقدر .

رسوم مقطوعه‌نك امر طرحنده موضوع اولان اساس ایسه ، مصلحتك هویتی اوله‌رق بودخی ایکی پاره ایله اون غروش بیننده دائر وسائردر .

لکن کرك بدایتی وکرك نهایتی ینه برمبلغ معینی حاوی اولوب ، فقط کمیت وکیفیتی نقود اولمیه‌رق فرضا : آربه بغدای کبی موزونان ومکیلاتدن عبارت اولور ایسه ، بومقوله مقاولات ضمننده تعاطی ایدیلان سندات

قانوناً تمغا رسمنه تابع طوتلمدیغندن، داین ایله مدیون بردرلوشك وشبهه‌دن قورتیله‌مز .

مثلا : برمستقرض برمقرضدن اوچ آی وعده‌سیله اونبیك غروش استقراض ایلمش اولسه ، مستقرض بش غروش تمغا رسمی ویرمك لازمکلوب ، فقط برچفتجی خرمن وقتنده‌عیناً اوده‌مك شرطیله برتاجردن یوز کیله تخملق استدانه ایتمش اولسه ، بینلرنده یازیله‌جق سنداتك هویتی طرفینك رد وقبولی آره‌سنده مشکوك قالور .

ینه برملتزم اونبیك غروش بدل نقدی ویوز کیله بدل عینی ویرمك شرطیله برکویك اعشارینی درعهده والتزام ایلمش اولسه ، اندن النان سندك تمغا رسمی ، بدل نقدی اوزرینه بنا ایدیلوب بدل عینی اوزرندن رسم النمسی آخذك قبول ووجداننده قالمش اولور .

تمغا رسمنك مطرحی ، مقاوله سندلری اولور ایسه ، انك رسمی خفیف ، معاش سندلری اولور ایسه انك رسمی ثقیل دوشر ، بوحاللرده تکریر معامله‌یه سبب اولور .

فرضا : التمشبیك غروشلق برمقاوله سندندن خزینه حسابنه اوله‌رق اوتوز غروش سند، مبلغ سندك حین استیفاسنده دخی یکرمی پاره‌مقبوض رسمی النديغی حالده ، اشبو التمش بیك غروش دفعةً النمیوبده معاش شکل وصورتنده واون ایکی قسط اوزره النه‌جق اولور ایسه ، هر آیلغك سندی ایچون اوچر غروشدن اوتوز التی ، هرمقبوضك علم وخبری ایچون دخی یکرمیشر پاره‌دن التی غروشکه : جمعاً قرق ایکی غروش تمغا رسمی ویرلمك ایجاب ایدر .

مع هذا اولکیلر تمغا رسمنی ویردکلری مالك اوزرینه ضم وعلاوه ایده‌رك مستهلکلرك کیسه‌لرندن چیقاردقلرندن وبروکیلرده ایسه اویله برفعلك اجراسنه امکان اولمدیغندن معاشاته قیاس اولندیغی حالده ، تمغا

رسمی جالب نما اولمیان برسرمایه ویرکوسی شکلنی المش وتکالیف بالواسطه عدادینه کیرمش اولور .

بونلردن ماعدا اصحاب معاش طشره دوائر میریه‌سنده مستخدم ایسه ، بونلر هم سند وهمده مقبوض رسمنی اعطا ایتمدکجه معاشلرینه دسترس اوله‌مز .

بوحالله سبب ؛ درسعادت دوائر میریه‌سنك اکثریسنده معاشات ومصارفات تحقق ایلدکجه اولا اعطا صورتلری وبعده‌جکلر تنظیم ایدیلوب اعطا آتك بونلر اوزرینه یور یدلمسی اصولنك جریانندن ، طشره‌لرده ایسه بواصوللر موضوع اولمیوب اعطا آت واقعه‌نك نسبی یه اوله‌رق الثان سندات اوزرینه بنا ایدلمسی ماده‌لری اولمش اولور .

ینه برهیئت قلمیه ایچنده مستخدم بولنان کتاب درسعادت مأمورلرندن بولنور ایسه ، بومقوله‌لر معاشلرینی قلمك مخصص اولان عموم معاشی ایچندن الدقلرندن ، بونلر تمغا رسمنی تأدیه‌دن ازاده قالوب ، طشره مأمورلرندن اولور ایسه ، انلر معاشلرینی آیرو آیرو سند اعطاسیله مال صندقلرندن الدقلرندن مقبوض رسمنی اعطادن وارسته قالوب یالکز رسم نسبی اعطاسیله مکلف طوتیلور .

مع مافیه اشبو قیاس اصحاب معاشك خزینهٔ دولتدن ماه بماه الدیغی معاشك دوامی اثناسنده قابل تطبیق اولورسه‌ده ، اصحاب معاش ترك خدمتله خدمات دولتك غیری دیکر برمأموریته کیرر ایسه ، اورادن کندوسنه ویریله‌جك معاش مقابلی سند ویرمك کبی کلفتدن ازاده قاله‌جغندن ، قیاس مذکور قیاس مع الفارق حکمنی کسب ایتمش اولور . زیرا : معاش طرزنده تعیش ایدنلرك تمغا نظامنامه‌سنه تابع طونلمسی ، معاش مذکورك مطلقا خزینهٔ دولتدن چیقمسنه وابسته ، خزینه‌نك اصحاب معاشدن بویله بررسمی سند آرممسی دخی دیوان محاسباته قارشو ویره‌جکی حساباتده اوراق مثبته ارائه

ایلمسی مجبوریتنه مستند اولدیغی شك وشبهه‌دن آزاده اولوب ، دیگر اداره‌لردن معاش آلنلر ایسه بونظامه تابع طوتلمدیغندن ، طوتلسه‌بیله چونکه معطینك اوراق مثبته‌سنك ارائه‌سیله مافوقنه حساب ویرمسی کلفتدن وارسته اولدیغندن ، طرح تکالیف حقنده مطلوب وملتزم اولان قاعدهٔ مساوات بوخصوصلرجه مفقود حکمنده قالور . مثلا : بیك غروش معاشلی برکاتب نافعه دائره‌سنه دوامیله معاشنی خزینهٔ دولتدن آلور ایسه سنوی اون ایکی غروش رسم تأدیه‌سیله مکلف قالوب ، بانقه‌لره دوامله معاشنی آنلرك صندوغندن اخذایدرایسه ، رسم اعطاسندن آزاده قالور .

بوحسابات وتقدیراته کوره تمغا رسمی ، برتکالیف استردادیه ودها طوغریسی عادتا برتقاعد صندوغی توقیفاتی مقامنه قائم اوله‌بیلور ایسه‌ده ، تقاعد صندوغی توقیفاتی معطینك ایلروده کسب ایده‌جك اولدیغی تقاعدلك معاشی مقابلی توقیف اولنوب ، بروکی ایسه عمومك منافعنه استرداد اولندیغندن ، رجحانیتی نمایان اولور .

تمغارسمی ، تکالیف دولتك اك زیاده ساده‌سی ، معاملات عمومیهٔ تجاریه‌سنك فن احصایه تطبیقاتجه عادتا بررهنماس ، دها طوغریسی جسم دولتك برکنز لایفناسیدر .

زیرا : بونی اعطایه مجبور طوتیلان اشخاص ، درحال آله‌جغی ویاخود فی‌الحال قزانمش اوله‌جغی مبالغ کلیه وجزؤیه‌نك یالکز بیکده برقسمنك قزانجندن افراز ایدرك ویردیککندن ، بونلرك یوزلرنده هیچ بروقت علامت کلفت ونفرت مشاهده اولنمز .

اکر آلدیغی آقچه عطیه وهبه شکلنده اولور ایسه ، اشبو رسمی ویره‌جك اولنلر عادتا سوه سوه وقوشه قوشه ویررلر . ویردیکی رسمده بر بدل مایتحلل شکل وقوتی حائز اولور .

الحاصل تمغارسمی — ولوکه معاش مقابلی اولسون — مادامکه

قرانیلان برمبلغ مقابلنده ویرلدیکندن وسائط تحصیلیه‌یه اصلا مراجعت ایتمکسزین مکلفلر بونك محل اعطاسنی کندو اباغیله کیدوب ارار بولور. بورجنی دخی بوصورتله ایفا ایتمش اولور.

تمغا رسمنك صورت طرحنده؛ اکثر تکالیفده واقع اولدیغی اوزره مکلفدن بیاننامه آره‌مق، یاخود «مقدر» و «مخمن» لره مراجعت ایتمك، بوایشلر ایچونده مستقل مأمورلر استخدام ایتمك کبی کلفتلر یوقدر.

تمغا رسمی؛ شرکتلرك حصه سنداتی اوزرینه مطروح اولورایسه، بورسم سنداتك قیمت اعتباریه‌سی اوزرندن بردفعه‌لق اوله‌رق النوب قیمت اخراجیه‌سنه اصلا نظر اولنمز.

سندات مذکوره‌نك بورسه‌لرده ال صاتمنده قیمت اعتباریه ویا اخراجیه‌سی تزاید وتناقص ایلمش اولسه بیله، رسمك بوکا نفوذی اوله‌ماز.

فقط ال صاتم ایدیلان سندات، پولیچه، بونو، چك، کبی سندات اولورایسه، بونلر الدن اله کچمش اولسه بیله، هرحالده رسم تمغایه تابع طوتیلور.

تمغا رسمنك اصول طرحنده رونما اولان محسناتك بریده استثناسی اولمامسیدر.

واقعا بزده حرمین اهالیسیله مثلا بانق عثمانی کبی بعض مؤسسات بورسمك اعطاسندن ازاده طوتلمقده ایسه‌ده، اشبو استثنائیت قاعده تحتنده براستثنائیت شکلنده اولمیوب عادتا موقت برمساعده قبیلندندر.

مثلا: حرمین صندوغندن معاش النلرك تمغا رسمندن معاف اولمسی، کندولرینك اوراده بولندقلری زمانه منحصر اولوب، تبدیل مکان وتحویل مأموریت ایلدکاری آنده عمومه تبعیت ایتمکه مجبور اولور.

بانق عثمانینك مظهر اولدیغی مساعده ایسه ، امتیاز ینك مدتی انقضاسنه متوقف کورینور .

فی‌الواقع املاك واراضی فراغ وانتقالاتنده تعاطی ایدیلان سندات تمغا رسمنه تابع طوتلمامقده ، بعضیلرك ادعاسنه کوره بودرلو سنداتك دخی تمغا قانوننه تابع طوتلمسی مناسب ظن اولنمقده ایسه‌ده ، املاك واراضی سنداتی ذاتاً اوچر غروش قیمتلو سنداته یازلمقده ، معاملاتنك حین جریاننده دخی بشقه بشقه خرجلر تأدیه‌سیله مکلف طوتلمقده بولندیغندن ، رسم مذکوره تابع اوله‌میه‌جغی ادنا ملاحظه ایله معلوم اولور .

تمغا رسمی وضعدن اصل مقصد ؛ معاملات وتصرفات خلقی تأمین دیمك اولدیغندن ، یعنی برایشك اکری ویاطوغریلغی حقنده اقامه اولنان حجتلرك اول باول بورسمی ایفا ایتمش اولدقلرینی اثباته متوقف کورلدیکندن مرور زمان قاعده‌سی رونما اولسه بیله ، مادامکه سندات الده ایدلمشدر ، دعوانك رؤیتی رد اولنسه بیله رسمك اعطاسندن بردرلو ازاده قلنه‌مز .

﴿ فصل ثالث ﴾

تمغا رسمنك اصول تحصیلی

تمغا رسمنك محصلی مصالح واقعه‌نك ذاتیدر .

اکر دوائر ویا محاکم ایله اشخاص بیننده دائر اولور ایسه ، صاحب مصلحت دوائر ومحاکمك پولسز اوراق قبول ایتمیه‌جکنی بیلدیکندن ، پوللرك صاتلدیغی محله مراجعتله بالاشترا اوراقه یاپشدیره‌رق ایشنی کورمش

اولور . اکر مصالح واقعه ایکی شخص بیننده جاری اولور ایسه ، داین مدیوندن مطلوبنی اخذه موفق اوله‌میوبده محاکمه مراجعتله مجبور اولدیغی زمان جزای نقدی یه کرفتار اوله جغنی بیلدیکندن ، بوصورتله تعاطی ایدیلان سندات دخی کندو کندویه تمغا رسمنه تابع اولور .

ایشته شو بداهتلره کوره تمغا رسمنک اصول تحصیلی حقنده ، درلو درلو قاعده‌لر وضعنه وبوقاعده‌لرک متمادیاً تفتیش وتعقیبی کبی کلفتلر اختیارینه هیچ برمجبوریت اولمدیغندن ، شمدیکی حالده بوندن زیاده سوز سویلنه‌مز .

بوللرک باصلمسی وبایعلره اعطا ایله صاتدیرلمسی حقلرنده اکرچه برطاقم اصول وقاعده‌لر موضوع ایسه‌ده ، بونلرده اصول تحصیلدن معدود اوله‌مز .

خطا وصواب جدولی

صحیفه	سطر	خطا	صواب
١١	٩	فضج	فصیح
١٢	٩	تخمیدانه	تحمیدانه
١٣	١٥	مقصداقص	مقصد اقصی
١٤	١٢	احص	اخص
٢١	١٢	ویج	دیج
٣٠	١٤	آالنه	آلنه
٣١	٩	بحر حلندن	بحر حلندن
٤٦	٢٠	Sconts	Sconto
٤٦	٢٣	Discovnt	discaunt
٥٦	٢٣	احوال	اموال
٦٤	٣	دردرعتیق	دور عتیق
٧١	١٠	رجای طوتلمبوب	جاری طوتلمبوب
٩٤	١٩	قولونیه	قولونی
٩٤	١٩	Coloni	Colonie
٩٤	٢١	دائر قولونیال	دائره قولونیال
٩٦	١٦	قوانین وصفیه	قوانین وضعیه
٩٦	١٧	قوانین وصفیه	قوانین وضعیه
١٠١	١١	طبیعلك	طبیعتك
١٠١	١٤	متاع للخیر	متاع لخیر
١٠٢	٨	خرمنلرینك تبلیت وتثلیثی	خرمنلرینك تبیین وتبیینی
١١٤	١٧	سداولنور انبادرکه	انباردرکه
١١٤	١٧	Entrepôt	Entrepôt réel
١١٤	١٩	اشنانك	اشیانك
١١٤	٢٠	Petit	Fictif
١٦٧	٢٣	اراده	اداره

70

3 1761 07868317 4